DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2026–2027)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2027

Utgiftskapitler: 900–956, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540

Inntektskapitler: 3900–3951, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613, 5625, 5626, 5629, 5656 og 5685

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2026–2027)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2027

Utgiftskapitler: 900–956, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540

Inntektskapitler: 3900–3951, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613, 5625, 5626, 5629, 5656 og 5685

Innhold

Del I **Innledende del** 7

1 **Regjeringens nærings-, fiskeri- og havpolitikk** 9

2 **Nærings- og fiskeri-departementets hovedprioriteringer** 12
2.1 Styrke konkurransekraften i næringslivet 12
2.2 God markedsadgang for norsk næringsliv 14
2.3 En fremtidsrettet sjømatnæring ... 15
2.4 En maritim politikk for en ny tid 17
2.5 Styrke Norges beredskap og økonomiske sikkerhet 19

3 **Hovedtrekkene i budsjettforslaget** 22
3.1 Oversikt over forslag til utgiftsbevilgninger 23
3.2 Oversikt over forslag til inntektsbevilgninger 25
3.3 Fordeling av statsrådenes konstitusjonelle ansvar 27
3.4 Oversikt over bestillings- og tilsagnsfullmakter 29
3.5 Oversikt over garanti- og garantiliknende ordninger 31
3.6 Bruk av stikkordet «kan overføres» 33

4 **Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak** 36
4.1 Stortingssesjon 2025–2026 40
4.2 Stortingssesjon 2024–2025 49
4.3 Stortingssesjon 2023–2024 58
4.4 Stortingssesjon 2022–2023 64
4.5 Stortingssesjon 2021–2022 65
4.6 Stortingssesjon 2020–2021 66

Del II **Budsjettforslag** 69

5 **Nærmere omtale av budsjettforslagene** 71

Programkategori 17.10 Forvaltning og rammebetingelser 71
Kap. 900 Nærings- og fiskeri-departementet 97
Kap. 3900 Nærings- og fiskeri-departementet 106
Kap. 901 Havbunns- og kystkartlegging 107
Kap. 902 Justervesenet 108
Kap. 3902 Justervesenet 111
Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet 111
Kap. 903 Norsk akkreditering 112
Kap. 3903 Norsk akkreditering 113
Kap. 904 Brønnøysundregistrene 114
Kap. 3904 Brønnøysundregistrene 119
Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse 119
Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse 122
Kap. 906 Direktoratet for mineral-forvaltning med Bergmesteren for Svalbard 123
Kap. 3906 Direktoratet for mineral-forvaltning med Bergmesteren for Svalbard 126
Kap. 907 Norsk nukleær dekommisjonering 126
Kap. 3907 Norsk nukleær dekommisjonering 128
Kap. 908 Institutt for energiteknikk 129
Kap. 5626 Renter av lån til Institutt for energiteknikk 130
Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk 131
Kap. 3909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk 133
Kap. 910 Sjøfartsdirektoratet 134
Kap. 3910 Sjøfartsdirektoratet 137
Kap. 911 Konkurransetilsynet 138
Kap. 3911 Konkurransetilsynet 141
Kap. 912 Klagenemndssekretariatet 141
Kap. 3912 Klagenemndssekretariatet 143
Kap. 913 Dagligvaretilsynet 143
Kap. 915 Regelrådet 144
Kap. 916 Kystverket 145
Kap. 3916 Kystverket 149
Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet 150
Kap. 917 Fiskeridirektoratet 150
Kap. 3917 Fiskeridirektoratet 153
Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet 154
Kap. 919 Diverse fiskeriformål 155

Programkategori 17.20 Forskning og innovasjon 159
Kap. 920 Norges forskningsråd 171
Kap. 922 Romvirksomhet 180

Kap. 923 Havforskningsinstituttet 188
Kap. 3923 Havforskningsinstituttet 192
Kap. 924 Internasjonale samarbeids-programmer 192
Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling 197
Kap. 930 Design og arkitektur Norge 201
Kap. 935 Patentstyret 201
Kap. 3935 Patentstyret 204
Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet 204
Kap. 936 Klagenemnda for industrielle rettigheter 205
Kap. 3936 Klagenemnda for industrielle rettigheter 206
Kap. 2421 Innovasjon Norge 207
Kap. 5325 Innovasjon Norge 221
Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge 222
Kap. 2426 Siva SF 223
Kap. 5326 Siva SF 227
Kap. 5613 Renter fra Siva SF 228

Programkategori 17.30 Handel og markedsadgang 229
Kap. 940 Internasjonaliseringstiltak 232
Kap. 2429 Eksportkredittordningen 233
Kap. 5329 Eksportkredittordningen 234
Kap. 5629 Renter fra eksportkreditt-ordningen 234
Kap. 2460 Eksportfinansiering Norge 235
Kap. 5460 Eksportfinansiering Norge 240

Programkategori 17.40 Statlig eierskap 241
Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap 244
Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap 245
Kap. 951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS 246
Kap. 3951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS 249
Kap. 5612 Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS 249
Kap. 952 Investinor AS 249
Kap. 3952 Investinor AS 252
Kap. 5628 Renter fra Investinor AS 253
Kap. 953 Nysnø Klimainvesteringer AS 253
Kap. 954 Petoro AS 254
Kap. 3955 Equinor ASA 257
Kap. 956 Nammo AS 257
Kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleums-virksomheten 258
Kap. 5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleums-virksomheten 258
Kap. 5656 Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning 264
Kap. 5685 Aksjer i Equinor ASA 265

Programkategori 33.40 Arbeidsliv 267
Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn 267

Del III Andre saker 269

6 Samfunnssikkerhet og beredskap 271

7 Omtale av klima- og miljøpolitikk 274

8 Oppfølging av FNs bærekraftsmål 287

9 Likestilling, inkludering og mangfold 295

10 Tilskuddsordninger og enkeltstående tilskudd 303

11 Lederes ansettelsesvilkår i virksomheter heleid av staten der eierskapet forvaltes av Nærings- og fiskeri-departementet 304

12 Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Direktoratet for rom-virksomhet 306

Forslag 312

Vedlegg
1 Omtale av medlemskap i internasjonale organisasjoner 331

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2026–2027)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2027

Utgiftskapitler: 900–956, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540

Inntektskapitler: 3900–3951, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613, 5625, 5626, 5629, 5656 og 5685

Tilråding fra Nærings- og fiskeridepartementet 25. september 2026, godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)

Del I
Innledende del

1 Regjeringens nærings-, fiskeri- og havpolitikk

Hovedmålet for regjeringens næringspolitikk er å styrke konkurransekraften til norsk økonomi. Gode og trygge arbeidsplasser som bidrar til verdiskaping er viktig for den enkelte som har en jobb og gå til, men også for velferdssamfunnet Norge.

Rivalisering mellom stormaktene preger verdensøkonomien. Et mer aggressivt Russland, et USA preget av skiftende politiske prioriteringer, økonomisk dominans fra Kina og en teknologisk utvikling i et forrykende tempo skaper geopolitiske spenninger. Krigene i Midtøsten og Ukraina bidrar til økte energipriser og råvarepriser og skaper usikkerhet i globale verdikjeder. I tillegg fører global oppvarming til mer ekstremvær, som igjen kan føre til skade på viktig infrastruktur og råvareproduksjon. Klimaendringene påvirker også havet og alt som lever i det. Klimaendringene fører til at økosystemene er i endring, og kan gi endrede forutsetninger for fiskeri og havbruk. Verdikjeder har blitt forstyrret, priser har økt og usikkerheten er høyere enn før. Disse utfordringene setter næringslivet på prøve.

Det regelstyrte handelsregimet er under press. Dette skjer både gjennom økt bruk av statsstøtte og uforutsigbare endringer i tollsatser og andre proteksjonistiske tiltak. For en liten, åpen økonomi som den norske merkes global uro ekstra godt. Handel med andre land utgjør en stor andel av vår økonomiske aktivitet, og vi er avhengige av internasjonale markeder både for å eksportere våre egne produkter, og for å få tilgang til varer og tjenester vi ikke produserer selv.

Når usikkerheten øker for næringslivet, blir det enda viktigere med god omstillingsevne for å opprettholde og styrke norsk næringslivs konkurransekraft. Økte spenninger i verden er en av årsakene til at regjeringen har satt ned en omstillingskommisjon for å få mer kunnskap om hvordan Norge best kan bruke knappe ressurser som arbeidskraft, energi og natur, samt drøfte årsaker til lav produktivitetsvekst.

Det er også bakgrunnen for at regjeringens overordnede mål for næringspolitikken er å styrke konkurransekraften til norsk økonomi. Med styrket konkurransekraft styrker vi også vår økonomiske sikkerhet og dermed vår evne til å stå imot økonomiske utfordringer utenfra.

Regjeringen har satt ned en omstillingskommisjon for å utarbeide en strategi for å sikre Norges evne til bærekraftig omstilling, verdiskaping og konkurransekraft. Strategien skal leveres våren 2027. Samtidig pågår regjeringens innsats for å styrke konkurransekraften på tvers av sektorer.

Siden *Regjeringens plan for Norge 2025–2029* ble lansert har regjeringen mottatt Skattekommisjonens forslag til ny skatteprofil. Forslaget er nå til vurdering hos finansministeren. Regjeringens mål er et bredt skatteforlik som bidrar til forutsigbare rammebetingelser for næringslivet.

Regjeringen har lagt fram en kraftpakke som skal sørge for fortgang på kraft- og nettutbyggingen. Raskere konsesjonsprosesser skal halvere ledetiden på nettutbygging sammenlignet med 2021. Mer kraft, mer nett og mer energieffektivisering og -sparing er viktig for at lave kraftpriser fortsatt skal være et av Norges konkurransefortrinn.

Kampen om arbeidskraft tiltar. Det vil bli færre sysselsatte per pensjonist, og behovet for kvalifisert arbeidskraft øker i både privat og offentlig sektor. Regjeringen vil derfor for første gang legge fram Kompetansebudsjettet, som skal være et styrings- og prioriteringsverktøy for å legge til rette for kompetansen Norge trenger. Evnen til å rekruttere, beholde og utvikle kompetanse blir en stadig viktigere konkurransefaktor for norske virksomheter. Regjeringen har blant annet lansert nye grep som skal bidra til redusert sykefravær, satt i gang en gjennomgang av behovet for arbeidsinnvandring og styrket arbeidsinsentivene.

Næringsministerens viktigste bidrag for å styrke konkurransekraften er tredelt:

1. Jobbe for økt markedsadgang
2. Legge til rette for mer innovativ vekstkapital
3. Forenkle og redusere regelbyrden for norsk næringsliv

Disse tre prioriteringene gjenspeiles også i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2027. Når regelbasert handel svekkes, øker behovet for aktivt arbeid med å fremme norsk næringsliv

internasjonalt. Regjeringen vil styrke og tydeliggjøre dette arbeidet og har samlet ansvar for virkemidlene under næringsministeren. Regjeringen foreslår 395 mill. kroner til Innovasjon Norges eksport- og næringsfremmearbeid i 2027, nå under nytt navn: *Business Norway*. Dette skal bidra til økt gjenkjennelighet av norsk kvalitet i utlandet. Regjeringen foreslår videre at drifts- og tilskuddsmidler til utenrikstjenestens arbeid med næringsfremme flyttes fra Utenriksdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet. Tilskuddet til stiftelsen NORWEP foreslås også videreført i 2027 med en bevilgning på 40 mill. kroner. I tillegg tydeliggjør vi målsettingen til Eksportfinansiering Norge (Eksfin), som nå er å hjelpe bedrifter i Norge med å produsere mer for eksport og vinne flere eksportkontrakter.

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2026 ble det gjort endringer gjennom å åpne for fond-i-fond-investeringer under Investinors direkteinvesteringsmandat. Det vil si at Investinor investerer i tidligfasefond. I tillegg har regjeringen åpnet for mer samarbeid med pensjonskasser og opphevet øremerkinger. Endringene bidrar til frigjøring av over 1 mrd. kroner til nye investeringer i innovative vekstselskaper. Regjeringen fortsetter å legge til rette for mer privat vekstkapital i forslag til statsbudsjett for 2027. Regjeringen foreslår å åpne for at frigjorte midler fra Investinors såkornordninger også kan investeres i nye fond. Dette kan fortløpende frigjøre ytterligere 940 mill. kroner til nye investeringer i innovative vekstselskaper de kommende årene.

Regjeringen vil at bedrifter skal bruke mindre tid på rapportering og byråkrati hos det offentlige og mer tid på verdiskaping. Derfor la regjeringen frem en forenklingsstrategi i juni 2026 med tiltak som skal forenkle rapportering, redusere unødvendige administrative byrder og legge til rette for bedre gjenbruk og deling av data på tvers av offentlig sektor. Frem mot 2027 vil regjeringen gjennomgå områder der regelverket kan forenkles og byrdene for næringslivet reduseres. Et sentralt element i dette arbeidet er satsingen på «Kun én gang»-prinsippet, som skal bidra til mindre dobbeltarbeid, økt gjenbruk av data, mer sammenhengende digitale tjenester og redusert behov for at virksomheter må gi de samme opplysningene til det offentlige flere ganger.

Regjeringen omprioriterer midler fra det næringsrettede virkemiddelapparatet til andre formål på statsbudsjettet, herunder betydelig satsing på forsvar og beredskap.

Regjeringen har flere virkemidler for å kutte klimagassutslipp og redusere negativ miljøpåvirkning. Klima- og energifondet forventes å være på 36 mrd. kroner neste år, inkludert overføring og ny bevilgning, og har derfor stort økonomisk handlingsrom. CO_2-kompensasjonsordningen for industrien bidrar også til omstilling, hvor mottakere plikter å bruke 40 prosent av utbetalingene på utslippsreduksjon eller energieffektivisering. Dette er viktig klimaarbeid i industrien som må fortsette. For å effektivisere ressursbruken til klima- og miljøformål foreslår regjeringen derimot å avvikle Miljøteknologiordningen. I tillegg foreslår regjeringen å ta ett års pause i tildelingene til nye prosjekter gjennom Grønn plattform, i påvente av resultatene fra en pågående evaluering av plattformen.

Regjeringen beholder ordninger som støtter nyetableringer og innovasjon. Det foreslås for eksempel 2,5 mrd. kroner til Innovasjon Norge under Nærings- og fiskeridepartementets budsjett i 2027. Innovative miljøprosjekter kan fremdeles søke på eksisterende ordninger.

Regjeringen er opptatt av at vi skal få mest mulig ut av den offentlige innsatsen for forskning, innovasjon og verdiskapning i næringslivet, og setter derfor i gang en reform av virkemiddelapparatet. Formålet med reformen er blant annet å legge til rette for mer privat kapital i innovative vekstselskaper og vurdere effektiviserende strukturendringer i virkemiddelapparatet.

Fiskeri-, hav- og maritimpolitikk

Norge er verdens ledende sjømat- og havnasjon. Vi har en langstrakt kyst, rike naturressurser i havet, dyktige arbeidsfolk og sterke fagmiljøer innen forskning og forvaltning. Regjeringen har store ambisjoner for verdiskaping, arbeidsplasser og lokale ringvirkninger langs kysten. Vår kystlinje er en av verdens lengste, og vi råder over havareal som er mer enn fem ganger større enn vårt landareal. Regjeringen vil gjennom Nærings- og fiskeridepartementet føre en fremtidsrettet fiskeri-, hav- og maritimpolitikk. Det er viktig at vi forvalter våre ressurser på en bærekraftig måte, slik at også fremtidige generasjoner kan få nytte av våre rike havområder. Nærings- og fiskeridepartementet er også et matdepartement med ansvar for de akvatiske matsystemene, blant annet sjømatproduksjon, sjømattrygghet og fiskehelse og -velferd. Havnæringene er i tillegg en viktig forutsetning for bosetting og verdiskaping langs kysten.

Svingninger i havets produktivitet har alltid vært normalen i fiskerinæringen. Næringen er derfor vant til å tilpasse og omstille seg. Nå er

imidlertid flere av de mest verdifulle fiskebestandene på et historisk lavt nivå og næringen har det svært krevende. Lave kvoter er ikke bare utfordrende for fiskerne og fangstleddet, som får mindre kvantum å fangste på, det medfører også høyere press og økt konkurranse om tilgjengelig råstoff for landindustrien. Mindre råstoff til industrien svekker verdiskaping i næringen, sysselsetting og aktivitet og i noen tilfeller legges fiskeindustribedrifter ned. En slik utvikling truer grunnlaget for både kystflåten og levende lokalsamfunn langs kysten. Særlig alvorlig er det for kystsamfunn som har fiskerinæringen som en viktig bærebjelke.

Regjeringen vil derfor styrke samfunnskontrakten i fiskeriene; at ressursene i havet, som i generasjoner har gitt mat, inntekter, arbeidsplasser og bosetting langs kysten, fortsatt skal gjøre det, og at verdiene fra norske marine ressurser skal bidra til mer aktivitet og arbeidsplasser her hjemme. Fiskeri- og havministeren har igangsatt flere tiltak for å styrke landindustrien.

Havbruksnæringen har også stor betydning for verdiskaping, sysselsetting, aktivitet og bosetting langs kysten. Som i næringspolitikken for øvrig skal vi ha en havbrukspolitikk som bidrar til størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Ettersom dagens havbruksregulering bidrar til å bremse verdiskaping, innovasjonen og teknologiutvikling, la regjeringen fram Meld. St. 24 (2024–2025) *Fremtidens havbruk* våren 2025. Regjeringen vil legge til rette for at næringen også i framtiden kan skape verdier fra havet og danne grunnlag for levende lokalsamfunn langs kysten. Regjeringen vil ha en mer effektiv regulering som bygger på målbar miljøpåvirkning, være innrettet med individuelle insentiver for havbruksselskapene og der også fastsatte målsetninger om bedre fiskevelferd og redusert dødelighet er sentralt.

Vi vil også fortsette utviklingen av havbruk til havs.

Maritim sektor er en av Norges største næringer og består av rederier, verft, tjenesteleverandører og utstyrsleverandører. Næringen har en sentral posisjon i norsk økonomi, samfunn og sikkerhet og Norge er en av verdens ledende maritime nasjoner. Maritim næring er derfor sentral i regjeringens arbeid knyttet til Regjeringens plan for Norge. Regjeringen arbeider nå med en maritim strategi som skal omfatte hele den maritime klyngen og maritim infrastruktur. Regjeringen vil legge til rette for at maritim næring skal kunne møte utfordringer og langsiktige utviklingstrekk for en ny tid.

Sentrale tema i strategien vil være rekruttering og kompetanse, maritim industri, grønn omstilling og ny teknologi, det globale handelsbildet og maritim infrastruktur. Sikkerhet og beredskap vil være et gjennomgående tema i strategien. Regjeringen vil bevare norsk maritim kompetanse og opprettholde et høyt antall sjøfolk og skip under norsk flagg.

God og sikker fremkommelighet i farledene, egnet havneinfrastruktur og gode koblinger mellom sjø og land, er viktig for kystsamfunn og næringslivet langs hele kysten. Derfor prioriterer regjeringen vedlikehold av navigasjonsinfrastrukturen og fremkommelighet i farvannet, i tråd med prioriteringene i *Nasjonal transportplan 2025–2036*. Fiskerinæringen har behov for oppgraderte havner tilpasset dagens kystflåte. Derfor foreslår vi å sette av midler til oppstart og gjennomføring av flere fiskerihavneprosjekter, særlig i de nordligste fylkene.

Satellittbasert maritim overvåkning er viktig for å legge til rette for sikker, miljøvennlig og effektiv ferdsel i farledene og i norske havområder, og for å hindre og avgrense miljøskade ved akutt forurensing. Mange kritiske samfunnsfunksjoner og grunnleggende nasjonale funksjoner er avhengige av satellittbaserte PNT-tjenester (posisjonsbestemmelse, navigasjon og tidsbestemmelse), og er sårbare ved svikt i tjenestene. Regjeringen har innhentet flere utredninger av samfunnets avhengighet av satellittbaserte PNT-tjenester, sårbarhet ved svikt i tjenestene og mulige tiltak. Regjeringen vil derfor i 2027 vurdere om det er behov for ytterligere tiltak på nasjonalt nivå og oppdatere PNT-strategien.

2 Nærings- og fiskeridepartementets hovedprioriteringer

Det overordnede målet for Nærings- og fiskeridepartementet er størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, noe som innebærer at all næringsvirksomhet må være sosialt, miljømessig og økonomisk bærekraftig. Kapitlet gjør rede for regjeringens prioriteringer for 2027 på Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde og hvordan disse følges opp.

2.1 Styrke konkurransekraften i næringslivet

Norsk økonomi står sterkt, med høy sysselsetting, et næringsliv som investerer for fremtiden og robuste statsfinanser. Samtidig er det behov for kontinuerlig omstilling i møte med endringer i arbeidslivet, teknologisk utvikling, klima- og miljøendringer og mer proteksjonisme internasjonalt, for å opprettholde konkurransekraft og vekst også i fremtiden.

Styrket konkurransekraft er viktig for norsk næringsliv. Regjeringens ambisjon er at Norge fortsatt skal være et av verdens beste land å skape jobber i, etablere bedrifter i og utvikle nye næringer. Høy produktivitet, innovasjon, gode institusjoner, tillit og lav ulikhet er eksempler på faktorer som bidrar til dette. Forutsetningene til Norge er gode, og det går godt i norsk økonomi.

Samtidig skaper den internasjonale utviklingen stor usikkerhet i næringslivet. Draghi-rapporten fra 2024 satte søkelyset på behovet for Europa til å styrke konkurransekraften. Regjeringen prioriterer derfor arbeidet med å styrke konkurransekraften i næringslivet. Skal bedrifter lykkes, må de ha tilgang på arbeidskraft med riktig kompetanse. Effektiv ressursbruk er sentralt, og næringslivet bør bruke mesteparten av sin tid på verdiskaping og minst mulig tid på rapportering og unødvendig byråkrati. Et godt virkemiddelapparat er en sentral del av den aktive næringspolitikken til regjeringen. Norge trenger mer kraft og strømnett for å trygge eksisterende arbeidsplasser i norsk industri, etablere nye bedrifter og kutte utslipp i Norge.

En enklere hverdag for næringslivet er viktig for å styrke norsk konkurransekraft. Unødvendig rapportering, dokumentasjon og kompliserte regelverk binder opp tid og ressurser som ellers kunne vært brukt til verdiskaping, innovasjon og vekst. Forenkling er derfor et viktig virkemiddel for å styrke produktiviteten og konkurransekraften i norsk næringsliv, særlig for små og mellomstore bedrifter som ofte har begrensede administrative ressurser.

For å følge opp dette la regjeringen i juni 2026 fram en strategi for forenklinger for næringslivet. Strategien skal bidra til å redusere næringslivets administrative belastning gjennom enklere regelverk, færre og mer målrettede rapporteringskrav, bedre digitale løsninger og økt gjenbruk av data. Regjeringen vil derfor legge frem en norsk «omnibus-pakke» som gir en samlet oversikt over regelverk der det kan være hensiktsmessig å innføre eller justere terskelverdier for rapporteringsplikt. Målet er at virksomhetene skal bruke mindre tid på byråkrati og mer tid på å utvikle og drive virksomheten sin, noe som legger til rette for økt produktivitet og konkurransekraft.

Offentlige anskaffelser utgjør over 15 prosent av BNP i Norge, om lag 864 mrd. kroner i 2025. Det er viktig at anskaffelsesprosesser ikke er vanskeligere enn nødvendig for det offentlige. I tillegg skal det være enkelt for leverandørene å delta, også små, lokale bedrifter. Derfor er en av regjeringens mest sentrale målsetninger for anskaffelsesregelverket forenkling og kutt i transaksjonskostnader. Innslagspunktet i anskaffelsesregelverket ble hevet til 500 000 kroner fra 1. juli 2026. Endringen er en forenkling for både oppdragsgivere og leverandører, når mindre kontakter inngås.

Tilgang på privat vekstkapital er en sentral rammebetingelse for omstilling og verdiskaping i næringslivet. Produktivitetsvekst og omstilling i økonomien avhenger blant annet av at nye virksomheter med vekstpotensial kan utvikle og skalere lønnsomme forretningsmodeller. For mange slike bedrifter er tilgang på risikokapital viktig for å finansiere vekst i faser der egen inntjening ennå er begrenset.

Internasjonale sammenligninger viser at investeringer fra venturekapitalfond er lavere i Norge enn i våre nordiske naboland. Årsakene til dette er sammensatte. Sverige, Finland og Danmark har større innslag av teknologi- og forskningsintensive næringer, som tradisjonelt tiltrekker seg mer venturekapital. Samtidig peker Nordisk ministerråd på at disse landene har mer utviklede private investormiljøer med erfaring og kompetanse. Lav tilgang på vekstkapital kan begrense finansieringen av lønnsomme vekstprosjekter, som igjen kan svekke omstillingsevnen og den langsiktige produktivitetsveksten i økonomien.

Regjeringen vil legge til rette for økt privat vekstkapital i norsk økonomi. Dette er bakgrunnen for at regjeringen det siste året blant annet har justert føringene for Investinor. Investinor tilfører private tidligfasefond både kapital og kompetanse. De skal investere fra pre-såkornfasen til ekspansjonsfasen gjennom to ulike hovedmandater. I tillegg kan de bidra til at utenlandske fond investerer mer i Norge og kan samarbeide med private investorer og utenlandske virkemiddelaktører om fond-i-fond-initiativer. Regjeringen ga Investinor mer handlingsrom til å prioritere fondsinvesteringer i revidert nasjonalbudsjett 2026. Endringene innebærer blant annet at Investinors direkteinvesteringsmandat nå er utvidet slik at selskapet også kan investere i private fond under mandatet, herunder gjennom fond-i-fond-konstruksjoner, sammen med private investorer, for eksempel pensjonskasser, og nordiske og europeiske virkemiddelaktører.

Investeringer gjennom fond bidrar til at det bygges opp kompetanse på tidligfaseinvesteringer innen flere bransjer og i ulike deler av landet. Bedriftene får mer kompetent oppfølging, og det utløser mer privat risikokapital til norske vekstbedrifter. I statsbudsjettet for 2027 foreslår regjeringen at realiserte tapsfond fra såkornfondene, samt realiseringer fra Koinvesteringsfondet for Nord-Norge kan benyttes i nye tilførsler av kapital til mandatet for Fonds- og matchinginvesteringer. Sammen med realiseringer fra pre-såkornfondordningen kan dette bidra til en ytterligere styrking av Investinor på om lag 1 mrd. kroner i de kommende årene. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette i de årlige budsjettproposisjonene.

Det næringsrettede virkemiddelapparatet er viktig for økte investeringer, men også generelle rammevilkår er av betydning for investeringsviljen i norsk økonomi. Regjeringen, ved næringsministeren og finansministeren, vil derfor invitere sentrale aktører fra næringslivet til en felles innsats for å legge til rette for bedre tilgang på privat vekstkapital i Norge. Regjeringen ønsker å komme frem til en felles ambisjon for vekstkapital sammen med næringslivet, og vil samarbeide tett med næringslivet for å nå denne ambisjonen. Fra regjeringens side kan det derfor bli aktuelt å foreslå tiltak knyttet til blant annet skatt, offentlige innkjøp, forenklinger for næringslivet og annen relevant regulering.

I budsjettforslaget for 2027 omprioriterer regjeringen midler fra det næringsrettede virkemiddelapparatet til andre formål på statsbudsjettet, herunder betydelig satsing på forsvar og beredskap. Samtidig er regjeringen opptatt av at vi skal få mest mulig ut av den offentlige innsatsen for forskning, innovasjon og verdiskaping i næringslivet, og setter derfor i gang en reform av virkemiddelapparatet. Formålet med reformen er blant annet å legge til rette for mer privat kapital i innovative vekstselskaper og vurdere effektiviserende strukturendringer i virkemiddelapparatet.

Forskning og innovasjon er avgjørende for et omstillingsdyktig næringsliv. Forskning og utvikling (FoU) er avgjørende innsatsfaktorer for å fremstille og omsette kunnskap til innovasjon og høyere produktivitet. I 2024 gikk næringslivets FoU-investeringer ned etter flere år med vekst. Fall i FoU-investeringene innebærer at tilgangen på forskningsbasert kunnskap vil bli redusert i årene som kommer, og kan innebære at foretakenes evne til å tilegne seg ny kunnskap og lære fra de beste i Norge og utlandet avtar.

FoU i næringslivet er sentralt for å bedre omstillingsevnen og øke verdiskapingen fremover. I tillegg til endringene i det næringsrettede virkemiddelapparatet som omtales ovenfor, vil regjeringen arbeide med aktuelle tiltak for å effektivisere virkemidlene for FoU i næringslivet. Regjeringen vil også sette i gang et arbeid for å se på mulige tiltak for å øke kommersialiseringen av offentlig finansiert forskning.

Et næringsliv som baserer seg på, og utnytter, teknologi på en kunnskapsbasert, ansvarlig og innovativ måte vil ha gode forutsetninger for å etablere seg i nye markeder og være konkurransedyktig. Når norske teknologibedrifter lykkes, er det bra for norsk verdiskaping og norske arbeidsplasser, og derfor har regjeringen høye ambisjoner for Norge som teknologinasjon. Norge trenger flere bedrifter som vokser og som benytter seg av avansert teknologi i årene fremover for å skape økonomisk vekst også i fremtiden. I tråd med disse ambisjonene har regjeringen etablert et dialogforum med næringslivet for oppfølging av veikartet for det teknologibaserte næringslivet.

Konkurransen i dagligvarebransjen er viktig for forbrukerne. Regjeringen jobber derfor med tiltak som skal bidra til bedre konkurranse i dagligvarebransjen, slik at forbrukerne kan få et bedre dagligvaretilbud.

Regjeringen har satt i gang flere tiltak. I 2024 innførte regjeringen forskrift mot å bruke negative servitutter for å begrense bruken av lokaler aktørene ikke selv eier til dagligvarevirksomhet. Dette bidrar til å senke etableringshindringene i dagligvarebransjen, ved å gjøre det lettere å få tilgang til egnede butikklokaler.

Regjeringen har gitt Konkurransetilsynet i oppgave å håndheve lov om god handelsskikk, blant annet for å sørge for en mer effektiv håndheving av loven. I tillegg har regjeringen foreslått endringer i loven som skal gjøre regelverket tydeligere og mer treffsikkert opp mot utfordringene i dagligvarebransjen. Konkurransetilsynet har videre fått i oppgave å foreta årlige kartlegginger av utviklingen i markedsandeler, andelen egne merkevarer m.m. Dette gir verdifull informasjon om hvordan dagligvarebransjen endrer seg over tid, og gjør myndighetene bedre i stand til å føre tilsyn med bransjen.

Regjeringen har nylig sendt på høring forslag om regulering av tilgang til fullsortimentsgrossisttjenester. Forslaget har til hensikt å gjøre det lettere for mindre aktører å få tilgang til de store dagligvareaktørenes grossisttjenester.

Reiselivet bidrar til verdiskaping, arbeidsplasser og stedsutvikling over hele landet. Internasjonal turisme er i sterk vekst, og Innovasjon Norges reisebarometer våren 2026 viser at det er rekordhøy interesse for å reise til Norge. Dette skaper muligheter for den norske reiselivsnæringen, men med sterk vekst kan det også følge utfordringer som belastning på klima, natur og lokalsamfunn.

Regjeringen vil bidra til en mer bærekraftig og lønnsom reiselivsnæring, som skaper helårs arbeidsplasser og bidrar til bærekraftige og attraktive lokalsamfunn og reisemål. For å oppnå dette er det behov for en samlet innsats på tvers av departementer, som legger grunnlag for en mer helhetlig reiselivspolitikk.

Regjeringen viderefører reiselivsoppdraget til Innovasjon Norge, som et sentralt virkemiddel i reiselivspolitikken. Arbeidet for å gi kommunene mulighet til å innføre et besøksbidrag på overnatting og cruisevirksomhet fortsetter, med mål om at kommuner med særlig stor belastning fra reiselivet kan starte innkreving i løpet av første halvår 2027. Videre er det igangsatt flere nye tiltak for å legge til rette for en bærekraftig utvikling i reiselivet. Det skal utarbeides en handlingsplan for reiselivet som skal oppdateres årlig, i tett samarbeid med alle berørte departementer og næringslivet. I sammenheng med dette skal det også arrangeres en årlig kontaktkonferanse med reiselivsnæringen. Det er satt ned en innsatsgruppe som skal gjennomgå reguleringer innen opplevelsesbasert reiseliv for å sikre like konkurransevilkår, seriøsitet i bransjen og ordnede arbeidsvilkår. Regjeringen prioriterer utfordringene knyttet til korttidsutleie, og Kommunal- og distriktsdepartementet vurderer flere grep for å gjøre det enklere for kommunene å regulere og følge opp ulovlig korttidsutleie.

2.2 God markedsadgang for norsk næringsliv

Norsk næringsliv er tett knyttet til internasjonal handel, og forutsigbar tilgang til internasjonale markeder er avgjørende for norsk økonomi. Målet er derfor at norsk næringsliv skal ha best mulig markedsadgang, særlig i de markedene som har stor betydning for Norge.

Norge er en liten, åpen økonomi som nyter godt av internasjonal handel. Vi selger varer og tjenester vi selv produserer effektivt, og bruker inntektene til å kjøpe varer og tjenester det ville vært svært ressurskrevende å produsere selv. I tillegg bidrar handel til strukturomstilling og produktivitetsvekst i næringslivet. Eksport legger grunnlaget for en betydelig andel av norske arbeidsplasser, både gjennom direkte og indirekte sysselsetting. Åpenheten er viktig for norsk verdiskapning, men gjør oss også sårbare. At økonomien er «liten», betyr at vi i stor grad må ta både priser og forhold på verdensmarkedet for gitt. I en situasjon preget av økte geopolitiske og handelspolitiske spenninger er det særlig viktig å ivareta norske næringslivsinteresser internasjonalt og legge til rette for at norske bedrifter har tilgang til innsatsfaktorer, verdikjeder og markeder. Regjeringen er derfor opptatt av å gi bedriftene gode og forutsigbare rammebetingelser.

Europa er viktig for Norge. EU er vårt største og viktigste marked. EØS-avtalen gir Norge tilgang til EUs indre marked samtidig som den forplikter Norge til å gjennomføre relevant EU-regelverk. Kjernen i EØS-avtalen er at bedriftene i det indre marked skal ha like vilkår. EUs fokus på økonomisk sikkerhet og tiltak for å beskytte det indre marked setter imidlertid Norges deltakelse i det indre marked under press. Stadig flere EU-regelverk har elementer som er innenfor og elementer som er utenfor EØS-avtalen. Regjeringen

vil arbeide for at norsk næringsliv fortsatt skal ha like vilkår i det indre marked som sine europeiske konkurrenter, og være en garantist for EØS-avtalen. Det gis høy prioritet til innlemmelse av nytt EU-regelverk i EØS-avtalen og gjennomføring i norsk rett.

For å sikre god markedsadgang må myndighetene både følge opp eksisterende handelshindre og legge til rette for nye muligheter. Departementet følger opp dette gjennom myndighetsdialog, økonomiske kommisjoner og strategiske nærings- og industripartnerskap. Formålet med disse partnerskapene er å styrke det økonomiske samarbeidet mellom Norge og andre land innenfor sektorer som er av særskilt betydning. Samtidig er det elementer knyttet til økonomisk sikkerhet og beredskap i flere av disse partnerskapene. Dette er nærmere omtalt under 2.5 Styrke Norges beredskap og økonomiske sikkerhet.

Innsatsen for å fremme norsk næringsliv i utlandet blir enda viktigere fremover i lys av utfordringene norske bedrifter møter i en krevende handelspolitisk og geopolitisk situasjon. Regjeringen har derfor besluttet å styrke og samle arbeidet med næringsfremme og internasjonalisering av norsk næringsliv i Nærings- og fiskeridepartementet. Ansvaret for statens tilskudd til Norwegian Energy Partners (Norwep) er flyttet fra Energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet. Videre er statens midler til næringslivsaktiviteter ved norske utenriksstasjoner samlet i Nærings- og fiskeridepartementet gjennom flytting av ressurser fra Utenriksdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet. Gjennom dette grepet er ansvaret for de eksportrettede virkemiddelaktørene og utenriksstasjonenes næringsfremmearbeid samlet i ett departement.

Regjeringen vil målrette innsatsen i det eksportrettede virkemiddelapparatet mot markeder som er særlig betydningsfulle for norsk næringsliv. Norsk næringsliv som satser internasjonalt, kan få støtte fra virkemiddelapparatet. Samtidig, og i tråd med prinsippet om at bedrifter drives for egen risiko og regning, må bedriftene selv ha vilje og evne til å satse internasjonalt dersom de ønsker å eksportere. Myndighetene kan på sin side bidra med kompetanse og rådgivningstjenester for å redusere risiko og de inngangsbarrierene som bedriftene møter når de skal ta steget ut, eller ved å operere i utlandet. Regjeringen ønsker også å legge til rette for tett samarbeid og god dialog mellom virkemiddelapparatet og næringslivet for å sikre at tjenestene er mest mulig relevante for bedriftene.

Et næringsliv som evner å omstille seg og opptre ansvarlig i internasjonale markeder og verdikjeder, er en forutsetning for norsk verdiskaping og velferd over tid. Regjeringen gir høy prioritet til at regelverket i Norge tilrettelegger for ansvarlig eksport og import. Som en liten, åpen økonomi er Norge avhengig av felles spilleregler som gir forutsigbarhet, og regjeringen prioriterer arbeidet for et regelbasert handelssystem. Ansvaret for Norges arbeid i WTO og handelsavtalene er nå samlet i Utenriksdepartementet. Nærings- og fiskeridepartementet skal fortsatt ivareta hensynet til samlet verdiskaping og norske næringslivsinteresser i dette arbeidet.

2.3 En fremtidsrettet sjømatnæring

Sjømat er viktig for Norge. Å styrke sjømatnæringens posisjon som matproduserende næring i framtidens bærekraftige matsystemer er viktig, både i et matsikkerhets- og beredskapsperspektiv. Regjeringen la høsten 2026 frem *Veikart for bærekraftige akvatiske matsystemer.* Bærekraftige akvatiske matsystemer skal spille en enda tydeligere rolle i arbeid med bærekraftige matsystemer og matsikkerhet. Matsikkerhet innebærer å ha tilgang til nok, sunn og trygg mat som møter våre ernæringsmessige behov og matpreferanser. Matsystemer knytter faktorer som klima, miljø, infrastruktur og institusjoner sammen med verdikjeden for mat og omfatter alle aktører.

Et bærekraftig akvatisk matsystem handler, i tillegg til matsikkerhet, også blant annet om å redusere miljøbelastningen, ta vare på naturen, ivareta dyrevelferd og sikre arbeidsplasser og aktivitet langs kysten.

Regjeringen har en helhetlig tilnærming for å fortsette arbeidet med å sikre at mat fra havet er integrert i arbeidet med bærekraftige matsystemer, inkludert i nasjonalt og internasjonalt arbeid relatert til bærekraftig forvaltning av hav, akvakultur og fiskeri, matsikkerhet og ernæring. Bærekraftig sjømat må bli det enkle og attraktive valget i tråd med kostrådene, for bedre helse, ernæring og klima.

Norge skal forvalte naturressursene på en ansvarlig måte. De marine ressursene tilhører det norske folket i fellesskap. Regjeringen vil opprettholde nasjonal råderett og kontroll over fiskeressursene våre og forvalte disse til det beste for dagens og framtidige generasjoner. I en krevende geopolitisk situasjon legger regjeringen stor vekt på å få på plass ansvarlige avtaler som ivaretar en bærekraftig forvaltning av bestander vi deler med

andre land, gir Norge en rettferdig del av kvotefordelingen og sørger for tilfredsstillende kontroll og håndheving.

Regjeringen vil sikre en variert, fiskereid og bærekraftig fiskeflåte som bidrar til økt aktivitet, økt verdiskaping og flere helårlige arbeidsplasser i lokalsamfunn langs hele kysten. Fangst- og landingsmønsteret fra fiskeflåten skal i størst mulig grad bidra til at sjømatindustrien har stabil tilgang på råstoff. Regjeringen vil derfor legge til rette for at de årlige fiskerireguleringene i større grad innrettes slik at de sikrer industrien tilgang på råstoff. Regjeringen har satt ned et partssammensatt utvalg som nå gjennomgår pliktsystemet, som regjeringen mener i for liten grad oppfyller sitt formål om å sikre fiskeindustrien stabil råstofftilgang.

I 2026 har regjeringen innført en rekke fiskeritiltak i Oslofjorden, herunder tre store nullfiskeområder, som skal bidra til å styrke fiskebestandene og økosystemet i fjorden. Det er viktig med god oppfølging av tiltakene gjennom forskning og håndhevelse, slik at vi kan høste erfaringer med nullfiskeområder som verktøy i fiskeriforvaltningen.

Havbruksnæringen er av stor betydning for norsk matproduksjon og verdiskaping. Regjeringen vil legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping, innenfor bærekraftige rammer. Det er nødvendig å endre dagens forvaltning av havbruk for å sikre bærekraft og verdiskaping i dag og i fremtiden. Fremtidig regulering av havbruk skal bygge på faktisk og målbar miljøpåvirkning og være innrettet med individuelle insentiver for havbruksselskapene, samtidig som reguleringen må bidra til at vi når fastsatte målsetninger for miljø, bedre fiskevelferd og redusert dødelighet. Regjeringen arbeider med å utrede hvordan vi utslipp av lakselus kan reguleres mest mulig effektivt. Videre vil det utredes hva en akvakulturtillatelse skal inneholde og hensiktsmessige forvaltningsstrukturer. Et viktig spørsmål er hvilke krav og begrensninger man bør ha i den enkelte tillatelse.

Vi vil også fortsette utviklingen av havbruk til havs.

Sjømatnæringen omfatter hele verdikjeden fra fangst og produksjon til konsum. Regjeringen ønsker en fremtidsrettet og konkurransedyktig sjømatindustri som bidrar til verdiskaping, attraktive arbeidsplasser og bosetting i kystsamfunnene. Som ledd i dette ønsker regjeringen mer innenlands bearbeiding av sjømat, slik at mer av verdiene fra Norges fiskeressurser skapes i Norge.

Det jobbes langs flere spor langs hele verdikjeden å oppnå dette. I tillegg til det partssammensatte utvalget som gjennomgår pliktsystemet, har regjeringen satt ned et ekspertutvalg som skal foreslå tiltak som kan bidra til økt kvalitet og verdi på råstoffet som landes.

Regjeringen ønsker en velfungerende markedsplass med like konkurransevilkår. Derfor vil regjeringen videreutvikle og modernisere markedsplassen for fisk. Omsetningen av villfanget fisk reguleres gjennom fiskesalgslagslova med røtter tilbake til 1938, og loven gir fem fiskereide salgslag enerett på all førstehåndsomsetning. Nærings- og fiskeridepartementet gjennomførte i 2025 en etterkontroll av fiskesalslagslova som et ledd i arbeidet med å modernisere og styrke førstehåndsomsetningen.

Videre vil regjeringen styrke hjemmemarkedet gjennom å øke sjømatkonsumet i Norge, i tråd med kostrådene. Regjeringen etablerer derfor et sjømatnettverk som samler aktører på tvers av verdikjeden. Disse skal gi forvaltningen råd om hvordan en kan øke sjømatkonsumet. Sjømatens omdømme er viktig for tillit i markedet og hos forbrukerne. Godt tilsyn og gode overvåkingsprogrammer er avgjørende for at fisken vi selger, er trygg og sunn.

Fiskerikontroll er viktig for en bærekraftig fiskeriforvaltning. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å forbedre ressurskontrollen og forebygge fiskerikriminalitet, slik at konkurransen i næringen blir rettferdig og bærekraften ivaretas på lang sikt. Et viktig tiltak er innføringen av nye krav til automatiske veiesystemer ved fiskemottak, som vil forbedre dokumentasjonen av ressursuttaket.

Marin forskning er viktig for forvaltningen av marine ressurser og sjømat. Regjeringen har som mål å øke bearbeiding av sjømat i Norge og dermed styrke grunnlaget for sysselsetting langs kysten basert på marine næringer. For å utnytte potensialet i høsting og produksjon av marine ressurser gir, er det en forutsetning å ha et godt kunnskapsgrunnlag.

Økosystemene endres raskere enn før som følge av klimaendringer. Forvalting av havnæringer og marine økosystem krever derfor ny og mer oppdatert kunnskap enn tidligere. Innfasing av nye og mer effektive metoder for kunnskapsproduksjon er derfor en viktig prioritering for Havforskningsinstituttet. For å kunne utnytte potensialet i fiskeriene må det utvikles mer kunnskap om datafattige bestander. Videre er det behov for å utvikle kunnskapsgrunnlaget for havbruksnæringen som en del av oppfølgingen av Meld. St. 8 (2024–2025) *Dyrevelferd* og Meld. St. 24 (2024–2025) *Fremtidens havbruk*. Det vil også bli gjort en

utredning om framtidig innretning av overvåkings- og kartleggingsprogrammene på sjømatområdet.

Regjeringen vil fortsatt følge opp det målrettede samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr. Samfunnsoppdraget har som mål at innen 2034 skal alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr komme fra bærekraftige kilder og bidra til å redusere klimagassutslippene i matsystemene. Samfunnsoppdraget skal bidra til å bevare naturmangfold, utvikle en sterk fôringrediensindustri og øke forsyningssikkerheten i Norge.

Ulike næringer og interesser skal kunne sameksistere til havs. Maritim næring understøtter de øvrige havnæringene, og påvirkes derfor av næringsutviklingen til havs generelt. Regjeringen legger vekt på god sameksistens mellom næringene til havs som grunnlag for en bærekraftig utvikling av havområdene, blant annet gjennom oppfølgingen av strategien Næringsplan for norske havområder. Norge deltar i Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI), et frivillig samarbeid mellom ni land rundt Nordsjøen om bærekraftig bruk av havet. Norge overtar formannskapet i GNSBI sammen med Danmark i 2027.

Norge er verdens nest største sjømateksportør. Sjømat er Norges største fastlandseksport og eksporteres til over 150 land. God markedsadgang er avgjørende for å sikre vekst, verdiskaping og arbeidsplasser i hele landet. Arbeidet med markedsadgang er en kontinuerlig og prioritert oppgave. I en tid preget geopolitisk usikkerhet, proteksjonisme og tøff konkurranse i markedet, må Norge styrke innsatsen for å opprettholde og bedre markedsvilkårene for norsk sjømat.

2.4 En maritim politikk for en ny tid

Den maritime verdikjeden og industrien er viktig for norsk næringsliv. Næringen er en hjørnestein i mange lokalsamfunn som skaper verdier i hele landet. Styrken til den maritime næringen ligger i de norske sjøfolkenes maritime kompetanse og en helhetlig verdikjede bestående av norske rederier, verft, utstyrs- og tjenesteleverandører og havner. Politikken skal bidra til gode vilkår for norske sjøfolk og virksomheter, og legge til rette for aktivitet i hele den maritime verdikjeden. 90 prosent av alt gods som transporteres mellom Norge og utlandet går sjøveien. Grunnleggende for en trygg og konkurransedyktig norsk skipsfartsnæring er sikkerhet til sjøs, og dette krever både et oppdatert maritimt regelverk og effektivt tilsynsarbeid. Velfungerende havner er viktige for både eksportinntekter, import av varer og forsyningssikkerhet. I krise eller krig vil allierte forsterkninger i stor grad komme sjøveien, og havnene vil håndtere styrker, materiell og forsyninger for videre transport.

Den urolige sikkerhetssituasjonen i verden påvirker internasjonale sjøruter, norske skip og sjøfolk. Norge er en forkjemper for et åpent, regulert og forutsigbart skipsfartsmarked, og aktiv norsk deltakelse i FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) er høyt prioritert. I tråd med Stortingets behandling av Prop. 87 S (2023–2024) *Langtidsplan for forsvarssektoren 2025–2036*, jf. Innst. 426 S (2023–2024), er regjeringens ambisjon å anskaffe inntil 28 standardiserte fartøy til Sjøforsvaret. Målet er at investeringen skal skape mest mulig aktivitet innenlands, både ved utvikling, bygging og vedlikehold av fartøyene. Regjeringen har derfor besluttet at bygging av fartøyene skal baseres på nasjonal konkurranse. Anskaffelsen vil derfor kunne bidra til å skape betydelig aktivitet i norsk maritim industri. Prosjektet planlegges lagt frem for Stortinget innen utløpet av 2026. Det er også en ambisjon om at flere allierte nasjoner anskaffer samme fartøy, som vil kunne gi ytterligere aktivitet i norsk maritim næring.

Regjeringen planlegger å legge frem en maritim strategi ved årsskiftet 2026/2027. Strategien vil legge vekt på sentrale temaer i den maritime politikken: rekruttering og kompetanse, maritim industri, det globale handelsbildet, maritim infrastruktur og grønn omstilling og ny teknologi. I tillegg vil den vil ha et gjennomgående fokus på sikkerhet og beredskap.

Norsk maritim næring er avhengig av gode vilkår for internasjonal handel. Skipsfart er en av Norges viktigste tjenestenæringer, og samtidig er den en forutsetning for varehandelen. Maritim næring hadde verdiskaping på om lag 115 mrd. kroner i 2023. Foreløpige tall for 2024 viser en verdiskaping på om lag 98 mrd. kroner. I følge SSB eksporterte maritim næring varer og tjenester for 193 mrd. kroner i 2023[1]. USA, EU, Storbritannia, og Kina utgjør de viktigste eksportmarkedene for norsk maritim næring. Norge har myndighetsdialog med blant annet India, Kina, USA, EU, Storbritannia, Sør-Korea, Japan, Singapore og de nordiske landene. Økt geopolitisk og handelspolitisk uro har rettet oppmerksomheten mot sårbarhet i verdikjedene. Norsk maritim næring er eksponert mot de fleste internasjonale markeder og må løpende tilpasse seg endringer i markedsforholdene og politisk risiko. Regjeringen vil

[1] SSB nasjonalregnskap, satellittregnskap for hav

legge til rette for bredde i markedstilstedeværelse for å redusere sårbarheten for endringer i enkeltmarkeder.

Som en handels- og skipsfartsnasjon er det i Norges interesse å sikre åpne markeder, navigasjonsfrihet og trygg ferdsel for skip og mannskap, og opprettholde globale forsyningslinjer. Norge har som mål å være et foregangsland for sikker og miljøvennlig skipstrafikk, og har en viktig pådriverrolle i utviklingen av nytt internasjonalt regelverk ved FNs Sjøfartsorganisasjon (IMO).

Skipsfarten påvirkes av geopolitisk uro, for eksempel situasjonen rundt Hormuzstredet knyttet til krigen mellom USA og Iran, Svartehavet som følge av Russlands invasjon av Ukraina, og Rødehavet som følge av konfliktene i Midtøsten. Videre er det økt piratvirksomhet utenfor Somalia og vestlige del av Indiahavet. Når et behov for alternative seilingsruter tvinger seg fram, tar transporten som regel lengre tid, som igjen kan øke kostnader i verdikjeden og/eller i sluttmarkedene. Skyggeflåten er samtidig blitt et vedvarende trekk ved verdensflåten. Den utgjør en sikkerhets- og miljørisiko og er en trussel mot det internasjonalt etablerte ansvars- og erstatningsregimet. Regjeringen arbeider politisk og diplomatisk for å skjerpe tiltakene mot skyggeflåten, har tett dialog med andre flagg- og havnestater, overvåker aktiviteten i norske havområder og innhenter forsikringsopplysninger fra utenlandsflaggede oljetankskip i norsk økonomisk sone.

Tilgang på kompetanse er viktig for utviklingen av norsk maritim næring. Regjeringen har nedsatt et offentlig lovutvalg som skal evaluere og revidere det maritime regelverket, som omfatter skipssikkerhetsloven, skipsarbeidsloven, NIS-loven og deler av sjøloven. Målet med arbeidet er å sikre at regelverket fungerer etter sin hensikt, er tilpasset utviklingen i næringen og samfunnet, og bidrar til trygge og seriøse arbeidsplasser. Regelverket skal forebygge ulykker, beskytte klima og miljø, og samtidig legge til rette for næringsvirksomhet. Utvalget skal levere sitt arbeid i form av en NOU i september 2027.

Tilgang til maritim kompetanse er en forutsetning for næringens konkurranseevne. Digital kompetanse og operasjonell erfaring fra sjøen er særlig etterspurt. Maritime fagskoler kan søke om midler gjennom tilskuddsordningen for utviklingsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning, som Kunnskapsdepartementet finansierer. Prosjekter rettet mot blant annet maritim utdanning blir prioritert i vurdering av søknadene. Regjeringen foreslår å styrke kapasiteten i maritim utdanning med 30 nye studieplasser, jf. Prop. 1 S (2026–2027) for Kunnskapsdepartementet, kategori 07.60.

Som en del av oppfølgingen av regjeringens maritime likestillingsstrategi inngikk regjeringen i 2025 en samarbeidserklæring med relevante aktører i næringen. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i maritim næring.

Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk er et viktig virkemiddel for å legge til rette for norsk maritim virksomhet. Ordningen skal sikre maritim kompetanse og rekruttering av sjøfolk og bidra til å sikre sjøfolks konkurranseevne og skipsfarten som beredskapsressurs. Regjeringen foreslår å videreføre og notifisere tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk med lik innretning som dagens ordning jf. omtale under kap. 909. Arbeidet gjøres i samråd med den partssammensatte arbeidsgruppen i maritim næring.

Grønn og teknologisk omstilling gir muligheter og utfordringer for maritim næring. I årene som kommer, skal maritim næring kutte klimagassutslipp fra skipsfarten og øke digitaliseringen. Politikken for grønn skipsfart har bidratt til at Norge i dag leder an i grønn omstilling av fartøyer og utbygging av landstrøm. Spesielt i fergesegmentet og på offshorefartøyer har opptaket av batterier vært høyt. Utslippet av klimagasser fra innenriks sjøfart og fiske er imidlertid fortsatt høyt på 3,9 mill. tonn CO_2-ekvivalenter i 2024, dette utgjør cirka 8,4 prosenter av Norges totale klimagassutslipp. Det arbeides med å innføre krav for ulike fartøyssegmenter og implementering av relevant EØS-regelverk for skipsfarten, jf. omtale i del III, kap. 7. Med mål om å øke omstillingstakten, har regjeringen inngått et maritimt klimapartnerskap med næringsorganisasjonene i sjøtransport og fiskeflåten på arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Klimapartnerskapet er en plattform for samarbeid hvor partene kan diskutere muligheter, utfordringer og løsninger knyttet til den grønne omstillingen til havs.

En mulig kompensasjonsordning for CO_2-avgiften for innenriks sjøfart er utredet jf. omtale av vedtak nr. 58 i kapittel 4.2. Det anbefales ikke å opprette en kompensasjonsordning, men heller utrede tiltak og virkemidler for energieffektivisering. Mulige tiltak knyttet til energieffektivisering av skip i fartøyssegmenter der nullutslippsteknologi ligger langt fram skal derfor utredes. Utredningen gjøres med innspill fra det maritime klimapartnerskapet.

I 2027 vil regjeringen også sette i gang arbeid for å sikre at det ikke er regulatoriske begrens-

ninger på norske havners arbeid med å redusere utslipp fra sjøtransporten.

God maritim infrastruktur og sjøsikkerhet er viktig for norsk sjøfart. Regjeringen følger opp prioriteringene i Meld. St. 14 (2023–2024) *Nasjonal transportplan 2025–2036*. Et høyt nivå på drift, vedlikehold og fornying av navigasjonsinfrastruktur og -tjenester er med på å opprettholde sjøtransportens høye sikkerhetsnivå, mens tiltak i farled og havner styrker sjøtransportens framkommelighet og effektivitet.

Et geografisk spredt havnetilbud gir nærhet mellom bedrift og havn og bidrar til å øke sjøtransportens konkurranseevne. Regjeringen vil legge til rette for at sjøtransporten utvikler sine fortrinn samtidig som skadevirkninger reduseres.

Moderne fiskerihavner tilpasset dagens kystflåte er viktig for å sikre den videre utviklingen av fiskeriavhengige samfunn. I tillegg til å være viktige for næringsaktivitet langs kysten er fiskerihavnene viktige i samfunnssikkerhetsperspektiv. Gjennom å bidra til bosetting og arbeidsplasser legger fiskerihavnene til rette for suverenitetshevdelse, særlig i nordområdene, og understøtter nasjonale forsvars- og beredskapsinteresser. Regjeringen vil fortsette satsingen på fiskerihavnetiltak og på tilskuddsordningen for fiskerihavneanlegg.

Regjeringen følger opp Stortingets vedtak om bygging av Stad skipstunnel. Det vil kreve 1 050 mill. kroner til byggearbeid i 2027 og betydelige bevilgninger også i påfølgende år. Prioritering av prosjektet vil medføre forsinkelse i oppstart av andre planlagte prosjekter. Vedlikehold og rasjonell framdrift i igangsatte prosjekter prioriteres. Prosjektet vil redusere ventetiden, bedre regulariteten og gi sikrere seilas for fartøy som passerer Stadhavet i dårlig vær. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2032.

Regjeringen har som mål å følge opp den etablerte nullvisjonen om ingen omkomne eller hardt skadde på fartøyer og innretninger underlagt Sjøfartsdirektoratets forvaltnings- og tilsynsansvar. Direktoratet har utarbeidet en nasjonal handlingsplan for sjøsikkerhet.

Regjeringen har også vedtatt en nullvisjon om ingen omkomne som følge av drukningsulykker på fritidsområdet, som er fulgt opp av en handlingsplan. Handlingsplanen har som formål å styrke den nasjonale innsatsen, fremme bevisstheten og bygge en kultur for trygghet i, og nær, vann.

2.5 Styrke Norges beredskap og økonomiske sikkerhet

Norge står i den mest alvorlige sikkerhetssituasjonen siden andre verdenskrig. Krigen i Europa, konflikt og spenninger i Midtøsten, stormaktsrivalisering og akselererende klimaendringer utgjør alvorlige og sammensatte utfordringer globalt. I tillegg fortsetter demografiske endringer og teknologiutvikling å påvirke alle deler av det norske samfunnet.

Samlet bidrar disse utviklingstrekkene til usikkerhet rundt den økonomiske utviklingen, internasjonalt samarbeid og global stabilitet. Utviklingstrekkene bidrar til å synliggjøre både nasjonale og internasjonale sårbarheter. Våre viktigste handelspartnere og allierte i Europa og USA tar nå mer hensyn til sikkerhet i utformingen av den økonomiske politikken. Dette får også konsekvenser for Norge. Et nytt og skjerpet trussel- og risikobilde gjør at arbeidet med sikkerhet og beredskap må styrkes og gis økt prioritet på flere områder.

Regjeringen lanserte 8. mai 2025 Norges første nasjonale sikkerhetsstrategi. Bakteppet for strategien er den mest alvorlige og uforutsigbare sikkerhetssituasjonen i Europa siden andre verdenskrig. Strategien løfter frem tre prioriteringer: raskt styrke forsvarsevnen, gjøre samfunnet mer motstandsdyktig og styrke vår økonomiske sikkerhet.

Økonomisk åpenhet og samarbeid med andre land er noe som tjener norsk økonomi godt. Samtidig kan en slik åpenhet innebære risiko og sårbarheter som må håndteres og reduseres. En sterk økonomi og et omstillingsdyktig næringsliv er avgjørende for norsk sikkerhet. Vi må sikre robuste forsyningskjeder, ha forutsigbar markedsadgang og øke motstandskraft i møte med økende geopolitisk og geoøkonomisk uro.

Sivil forsyningssikkerhet inngår i Norges beredskap. Verden preges av raske og dramatiske geopolitiske endringer. Dette krever en ytterligere skjerpet situasjonsforståelse og kompetent risikoledelse for å forstå og håndtere både økonomisk og politisk uro. Vi må derfor, i tillegg til å forsøke å legge til rette for forutsigbarhet for norsk næringsliv og en regelbasert internasjonal orden, ha fleksible og gjennomtenkte strategier for rask respons skulle forsyninger til Norge utfordres. Dette inkluderer at vi hurtig og dynamisk kan endre nasjonale rammebetingelser, slik at norsk næringsliv unngår konkurransemessige ulemper og mister konkurranseevnen og -kraft.

Norge er avhengig av stabile forsyninger av varer og tjenester for å opprettholde et velfungerende samfunn. Som en liten, åpen økonomi er vi sårbare for hendelser utenfor våre grenser. Dermed er arbeid for å sikre et åpent og velregulert globalt handelssystem spesielt viktig for Norge.

Forsyningssituasjonen i Norge er god, ikke minst fordi vi har et godt og tett samarbeid med næringslivet og gode relasjoner med våre viktigste handelspartnere. Norge har gode systemer for forsyning av varer og tjenester, og dette erfarte vi gjennom både pandemien og krigen i Ukraina. Samtidig aktualiserer en alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon at vi må styrke forsyningssikkerhetsarbeidet, blant annet ved å sørge for at tverrsektorielle problemstillinger blir håndtert på en god måte. Næringsministeren har det overordnede ansvaret for at forsyningssikkerheten på tvers av sektorer er koordinert. Dette skal bidra til at sektorene arbeider i samme retning og at forsyningssikkerhet får en styrket og tydeligere plass i det samlede samfunnssikkerhetsarbeidet.

Den strategiske koordineringsrollen for forsyningssikkerhet er i 2026 styrket ved at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) understøtter Næring- og fiskeridepartementets arbeid. Departementet arbeider videre med etablering av sivile planforutsetninger som skal bidra til en mer samordnet og tilstrekkelig dimensjonert beredskap på tvers av sektorer. Departementet utreder også muligheten for flere forsyningsberedskapsavtaler med utvalgte handelspartnere og allierte land.

En del av arbeidet med koordineringsrollen innebærer også å utvikle et kunnskapsgrunnlag som kan danne utgangspunkt for prioriteringer og tiltak på tvers av sektorer. På oppdrag fra departementet har Forsvarets forskningsinstitutt gjennomført en analyse av forsyningsmessige konsekvenser ved et mulig krigsutbrudd i Norge. Rapporten ble ferdigstilt i mars 2026 og følges nå opp i departementet. Regjeringen ønsker å styrke forsyningssikkerhet for drivstoff. Som ledd i dette arbeidet utarbeidet Oslo Economics en rapport i juli 2026 om hvordan den fremtidige drivstoffberedskapen bør innrettes. Som oppfølging av rapporten vil Nærings- og fiskeridepartementet sende forslag til revidert forskrift om beredskapslagring av petroleumsprodukt på høring, hvor det foreslås å øke lagringsplikten fra 20 til 40-45 dagers innenlands forbruk. Departementet tar sikte på å sende forslaget på høring innen utgangen av november 2026.

Styrke Norges økonomiske sikkerhet. I tråd med *Regjeringens plan for Norge 2025–2029* og *Nasjonal sikkerhetsstrategi* arbeider departementet for å redusere sårbarheter overfor land Norge ikke har sikkerhetssamarbeid med, og for å styrke det økonomiske samarbeidet med allierte og partnere, særlig EU. Departementet utvikler også nytt regelverk for investeringskontroll som skal ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser og samtidig bidra til at Norge forblir et attraktivt land for utenlandske investeringer. Dialogen med næringslivet om økonomisk sikkerhet er styrket, blant annet gjennom opprettelsen av et eget forum.

Økonomiske og teknologiske avhengigheter kan utgjøre sårbarheter for Norge. Norge er en åpen økonomi og avhengig av å handle med andre land for å importere varer og tjenester vi har behov for. Når økonomiske avhengigheter er konsentrert rundt få teknologier, leverandører eller land, og gjelder varer og tjenester som er viktige for samfunnet i bredt, kan det utgjøre sårbarhet. Hendelser langt unna Norge kan ramme vår økonomi. Skiftet fra tiår med økonomisk globalisering til en situasjon med økt geopolitisk konkurranse har aktualisert økonomiske og teknologiske avhengigheter internasjonalt.

Det er i hovedsak næringslivet selv som må vurdere hvordan de skal forholde seg til ev. avhengigheter i sine verdikjeder og om det er behov for tiltak.

Tilgang til kritiske råmaterialer er av stor betydning for europeisk økonomi og sikkerhet. Norge er i europeisk sammenheng en betydelig produsent av kritiske råmaterialer gjennom prosessindustrien og mineralnæringen. Videreutvikling av norsk aktivitet i verdikjedene for kritiske råmaterialer kan utgjøre bidrag til å styrke europeisk og vestlig selvforsyning.

Romvirksomhet har strategisk betydning for Norges økonomiske sikkerhet. Romindustrien blir i økende grad ansett som en strategisk viktig verdikjede, som bidrar med avgjørende teknologi for mange sektorer. Norge har fortrinn som har gjort den norske romsektoren verdensledende på flere områder, og den norske verdikjeden på rom er styrket de siste årene. Vi kan både produsere satellitter, skyte dem opp, og lese og videreforedle data. Evne til oppskyting anses som en forutsetning for europeisk strategisk autonomi.

Romvirksomhet er en forutsetning for at det moderne samfunnet skal fungere og har vesentlig betydning for nasjonal sikkerhet, hvordan vi møter utfordringer i nordområdene og kunnskap om klimaendringer. Satellitter understøtter alt fra kommunikasjon og navigasjon til overvåking og klimaarbeid. Rombaserte tjenester benyttes i hele samfunnet, fra landbruk, fiske, ressursforvaltning,

transport og kraftforsyning til nødetater, søk og redning, overvåking av naturfarer eller iskanten. Samtidig skjerpes den geopolitiske konkurransen i rommet, som en refleksjon av utviklingen på bakken.

Ambisjonene for rompolitikken er at Norge skal være best på situasjonsforståelse i Arktis, Andøya skal være et av de mest attraktive stedene i verden for å skyte opp satellitter, og vi skal være i front innen sivil-militær romvirksomhet.

Årets forslag til statsbudsjett inneholder flere viktige tiltak som skal bidra til at norsk romsatsing videreutvikles. Videreutviklingen av Andøya Spaceport skal bidra til utviklingen av en konkurransedyktig norsk oppskytingsvirksomhet, understøtte norsk egenevne i romdomenet, og bidra til egen og alliertes sikkerhet. Ved å jobbe for muligheten for full norsk deltakelse i EUs nye romprogram, bidrar regjeringen til at norsk industri får tilgang til europeiske markeder, og at norske myndigheter får innflytelse og innsikt i samfunnskritisk infrastruktur.

Kritisk infrastruktur må utvikles og sikres. Romvirksomhet understøtter en rekke samfunnskritiske tjenester på de fleste samfunnsområder. Dette øker sårbarhet og krever tydeligere satsing på romsikkerhet. I kombinasjon med rask teknologisk utvikling og den sikkerhetspolitiske situasjonen øker omfanget av oppgaver knyttet til romsikkerhet. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for tre romrelaterte grunnleggende nasjonale funksjoner:

- posisjonsbestemmelse, navigasjon og tidsbestemmelse (PNT)
- romovervåking
- satellittbasert overvåking og jordobservasjon

Nukleær opprydding inngår i statens forpliktelser. Institutt for energiteknikk (IFE) besluttet å stenge ned Haldenreaktoren i 2018 og Jeep II-reaktoren på Kjeller i 2019. Etter IFEs nedstengninger gikk den norske nukleære virksomheten over i en ny fase. Planleggingen og gjennomføringen av oppryddingen er krevende med betydelige kostnader og et langt tidsperspektiv. Arbeidet er komplekst også i en internasjonal sammenheng, på grunn av typen av brensel, tilstanden på noen av dagens lagre og beliggenheten til atomanleggene. Det langsiktige arbeidet stiller derfor særskilte krav til god planlegging og gode politiske prosesser. Prinsipper for oppryddingen er fastsatt i Meld. St. 8 (2020–2021) *Trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall* og Innst. 293 S (2020–2021). Staten har påtatt seg finansieringsansvaret for oppryddingen etter den nukleære virksomheten ved IFE. IFE er konsesjonsinnehaver av atomanleggene på Kjeller og Kombinert lager og deponi for lavt og middelaktivt radioaktivt avfall (KLDRA) i Himdalen. Norsk nukleær dekommisjonering (NND) har siden 1. april 2025 vært konsesjonsinnehaver av atomanlegget i Halden. Samtidig er det igangsatt prosesser for at atomanlegget på Kjeller og KLDRA skal overføres til NND så raskt som mulig. Det er en forutsetning for både drift og opprydding at arbeidet foregår på en sikker, trygg og forsvarlig måte. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet fører tilsyn og kontroll med oppryddingen.

Kostnadene knyttet til oppryddingen vil være særlig avhengig av hvilke løsninger som velges for håndtering av radioaktivt avfall (inkludert det brukte brenselet), oppstart og varighet av den fysiske nedbyggingen av anleggene og etablering av nye atomanlegg for behandling, lagring og deponering av radioaktivt avfall. NND har utarbeidet en prognose for de samlede kostnadene i perioden 2018–2060. På grunn av stor usikkerhet er prognosen oppgitt i kostnadsspenn. Totale kostnader er anslått å ligge mellom 34 og 58 mrd. kroner (2026-kroner). Kostnadsbildet viser at oppryddingsarbeidet vil ta lenger tid og er mer komplisert enn tidligere forutsatt. I tillegg omfatter prognosen drift av atomanleggene fram til og under nedbyggingen og drift av nødvendige nye atomanlegg fram til driftsettelse av deponi for radioaktivt avfall.

3 Hovedtrekkene i budsjettforslaget

Mill. kroner

Betegnelse	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
Programområde 17 Nærings- og fiskeriformål			
17.10 Forvaltning og rammebetingelser	14 640,0	15 568,4	6,3
17.20 Forskning og innovasjon	10 337,4	10 304,0	-0,3
17.30 Handel og markedsadgang	126,6	191,5	51,2
17.40 Statlig eierskap	36 921,8	35 711,7	-3,3
Sum før lånetransaksjoner	62 025,9	61 775,6	-0,4
Lånetransaksjoner	81 378,8	71 922,2	-11,6
Sum Nærings- og fiskeriformål	143 404,7	133 697,8	-6,8
Programområde 33 Arbeidsliv			
33.40 Arbeidsliv	90,0	90,0	0,0
Sum Arbeidsliv	90,0	90,0	0,0
Sum Nærings- og fiskeridepartementet	143 494,7	133 787,8	-6,8

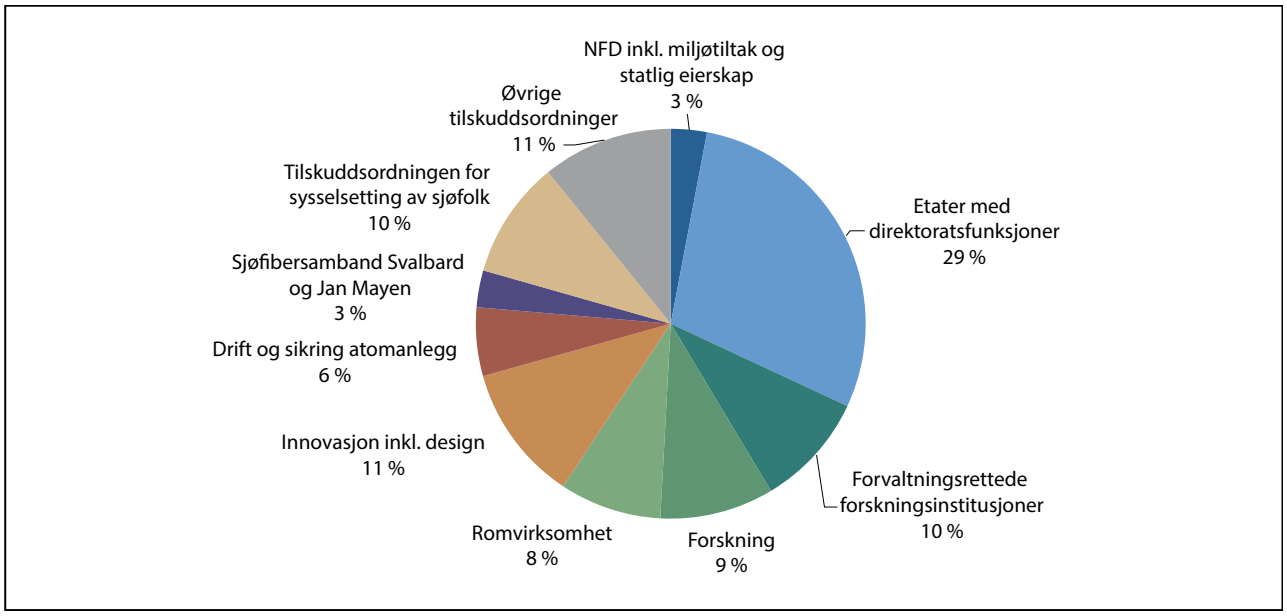
Ordinære utgiftsbevilgninger dekker drift av statlige virksomheter, tilskuddsordninger o.l., og budsjetteres i postgruppene 01–89, se utgiftstabellen fordelt på postgrupper i kap. 3.1 nedenfor. Det er disse bevilgningene som utgjør den reelle utgiftsrammen for departementet, såkalte «over streken»-midler.

Forslaget til ordinære, reelle utgiftsbevilgninger på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett utgjør om lag 61,8 mrd. kroner for 2027. Dette er om lag 250 mill. kroner lavere sammenlignet med saldert budsjett 2026. I statsbudsjettet for 2027 foreslås det å redusere bevilgningene til virkemiddelapparatet gjennom å avvikle Innovasjon Norges miljøteknologiordning, ikke gjennomføre utlysning under Grønn plattform i 2027 og avvikle tilskuddet til Design og arkitektur Norge (Doga). I tillegg foreslås det et utbytte fra Nysnø på 102,7 mill. kroner. Videre reduseres tilskuddet til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS til arbeidet med energiforsyningen i Longyearbyen i tråd med framdriftsplan. Forslag til investeringer i statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) er foreslått redusert med 1,1 mrd. kroner. Bevilgninger til næringsfremmetiltak og midler til Stad skipstunnel bidrar til å forklare økningen under programområdene sammenlignet med saldert budsjett 2026.

En betydelig del av utgiftsbevilgningene på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett omfatter lån under Innovasjon Norge, Siva og Eksportfinansiering Norge. Bevilgningene gis på poster i postgruppe 90–99, såkalte «under streken»-midler. Det legges opp til lavere låneaktivitet i 2027.

Budsjettfremlegget for 2027 innebærer utgiftsforslag på totalt 133,8 mrd. kroner. Det er en nedgang på om lag 9,7 mrd. kroner fra saldert budsjett 2026. I tillegg til endringene nevnt over er det andre og mindre, men fortsatt betydelige endringer fra 2026 til 2027 under enkelte av budsjettkapitlene på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Figur 3.1 gir oversikt over den ordinære utgiftsrammen, dvs. eksklusiv poster i postgruppe 90–99 og eksklusiv utgifter knyttet til Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE), fordelt på hovedområder.

Figur 3.1 Nærings- og fiskeridepartementets forslag til ordinær utgiftsramme (over streken-midler), eksklusiv petroleumsvirksomheten, for 2027– fordelt på hovedområder (prosent)

Kilde: Nærings- og fiskeridepartementet

3.1 Oversikt over forslag til utgiftsbevilgninger

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
	Forvaltning og rammebetingelser				
900	Nærings- og fiskeridepartementet	1 122 556	1 650 136	1 712 479	3,8
901	Havbunns- og kystkartlegging		51 800	64 087	23,7
902	Justervesenet	173 574	171 285	278 506	62,6
903	Norsk akkreditering	75 970	89 100	94 838	6,4
904	Brønnøysundregistrene	778 193	836 194	827 928	-1,0
905	Norges geologiske undersøkelse	324 152	288 016	266 923	-7,3
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	94 961	171 600	139 102	-18,9
907	Norsk nukleær dekommisjonering	657 109	1 052 044	1 090 976	3,7
908	Institutt for energiteknikk	384 411	475 202	438 860	-7,6
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	2 539 408	2 480 000	2 575 000	3,8
910	Sjøfartsdirektoratet	523 326	544 600	563 887	3,5

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
911	Konkurransetilsynet	148 725	153 679	157 967	2,8
912	Klagenemndssekretariatet	57 217	53 000	55 368	4,5
913	Dagligvaretilsynet	7 541	5 600		-100,0
915	Regelrådet	11 615	3 054		-100,0
916	Kystverket	3 371 362	3 635 969	4 487 343	23,4
917	Fiskeridirektoratet	698 908	697 800	747 590	7,1
919	Diverse fiskeriformål	1 975 825	2 280 887	2 067 518	-9,4
	Sum kategori 17.10	*12 944 853*	*14 639 966*	*15 568 372*	*6,3*
	Forskning og innovasjon				
920	Norges forskningsråd	2 006 760	2 448 506	2 386 552	-2,5
922	Romvirksomhet	1 625 192	1 955 847	2 231 011	14,1
923	Havforskningsinstituttet	1 947 988	1 972 649	2 083 667	5,6
924	Internasjonale samarbeidsprogrammer	364 429	405 600	199 400	-50,8
928	Annen marin forskning og utvikling	213 269	199 019	200 054	0,5
930	Design og arkitektur Norge	28 510	19 536	10 259	-47,5
935	Patentstyret	363 095	374 000	382 848	2,4
936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	8 094	9 700	9 962	2,7
2421	Innovasjon Norge	65 347 181	68 534 099	64 721 088	-5,6
2426	Siva SF	328 390	533 492	339 126	-36,4
	Sum kategori 17.20	*72 232 908*	*76 452 448*	*72 563 967*	*-5,1*
	Handel og markedsadgang				
940	Internasjonaliseringstiltak	87 296	17 454	78 300	348,6
2429	Eksportkredittordningen	8 291 188	14 900 000	8 500 000	-43,0
2460	Eksportfinansiering Norge	228 076	109 179	113 219	3,7
	Sum kategori 17.30	*8 606 560*	*15 026 633*	*8 691 519*	*-42,2*
	Statlig eierskap				
950	Forvaltning av statlig eierskap	100 164	33 100	33 100	0,0
951	Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	12 500	690 318	251 137	-63,6
952	Investinor AS	204 006	8 400	8 400	0,0
954	Petoro AS	451 800	453 824	471 303	3,9

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
956	Nammo AS			1 110 000	100,0
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten	28 713 986	36 100 000	35 000 000	-3,0
	Sum kategori 17.40	*29 482 456*	*37 285 642*	*36 873 940*	*-1,1*
	Sum programområde 17	123 266 777	143 404 689	133 697 798	-6,8
	Sum utgifter	123 356 777	143 494 689	133 787 798	-6,8

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	9 117 537	9 475 417	9 896 457	4,4
30–49	Nybygg, anlegg mv.	29 819 864	38 113 768	37 769 482	-0,9
50–89	Overføringer til andre	13 253 213	14 526 704	14 199 659	-2,3
90–99	Utlån, statsgjeld mv.	71 166 163	81 378 800	71 922 200	-11,6
	Sum under departementet	123 356 777	143 494 689	133 787 798	-6,8

3.2 Oversikt over forslag til inntektsbevilgninger

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
	Forvaltning og rammebetingelser				
3900	Nærings- og fiskeridepartementet	13 001	11 480	11 905	3,7
3902	Justervesenet	61 634	58 243	62 398	7,1
3903	Norsk akkreditering	58 704	70 840	67 706	-4,4
3904	Brønnøysundregistrene	733 873	710 131	768 878	8,3
3905	Norges geologiske undersøkelse	78 947	84 173	52 387	-37,8
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	3 021	2 858	6 019	110,6
3907	Norsk nukleær dekommisjonering	341	100	32 119	32019,0
3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	3 618	3 000	3 000	0,0
3910	Sjøfartsdirektoratet	365 867	398 812	410 290	2,9

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
3911	Konkurransetilsynet	168	325	333	2,5
3912	Klagenemndssekretariatet	5 223	1 066	1 101	3,3
3916	Kystverket	16 948	10 844	11 245	3,7
3917	Fiskeridirektoratet	93 211	33 249	40 168	20,8
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	2 047 975	2 043 422	2 191 913	7,3
5626	Renter av lån til Institutt for energiteknikk	1 557	5 500	7 200	30,9
	Sum kategori 17.10	*3 484 088*	*3 434 043*	*3 666 662*	*6,8*
	Forskning og innovasjon				
3923	Havforskningsinstituttet	827 056	817 119	847 352	3,7
3935	Patentstyret	156 414	151 471	157 000	3,7
3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	418	500	519	3,8
5325	Innovasjon Norge	62 681 629	65 166 400	62 670 000	-3,8
5326	Siva SF	67 000	272 000	67 000	-75,4
5613	Renter fra Siva SF	13 475	10 600	11 100	4,7
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	933 936	821 400	710 000	-13,6
	Sum kategori 17.20	*64 679 928*	*67 239 490*	*64 462 971*	*-4,1*
	Handel og markedsadgang				
5329	Eksportkredittordningen	7 972 931	8 830 000	7 525 000	-14,8
5460	Eksportfinansiering Norge	845 141	725 400	5 600	-99,2
5629	Renter fra eksportkredittordningen	982 359	1 140 000	1 000 000	-12,3
	Sum kategori 17.30	*9 800 431*	*10 695 400*	*8 530 600*	*-20,2*
	Statlig eierskap				
3950	Forvaltning av statlig eierskap	8 883 895	2 512 000	225 000	-91,0
3951	Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	22 252	23 500	26 500	12,8
3952	Investinor AS	709 672			0,0
3955	Equinor ASA	42 726 484			0,0
5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten	275 164 855	229 100 000	219 800 000	-4,1
5612	Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	41 187	40 100	47 900	19,5
5628	Renter fra Investinor AS	87 897			0,0

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
5656	Aksjer under Nærings- og fiskeri-departementets forvaltning	28 974 141	27 304 600	32 697 900	19,8
5685	Aksjer i Equinor ASA	34 655 917	25 804 600	24 725 900	-4,2
	Sum kategori 17.40	*391 266 300*	*284 784 800*	*277 523 200*	*-2,5*
	Sum programområde 17	469 230 747	366 153 733	354 183 433	-3,3
	Sum inntekter	469 230 747	366 153 733	354 183 433	-3,3

Inntekter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
01–29	Salg av varer og tjenester	234 021 873	187 245 011	171 761 820	-8,3
30–49	Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv.	38 287 693	39 300 000	44 700 000	13,7
50–89	Overføringer fra andre	76 525 663	64 758 822	67 310 113	3,9
90–99	Tilbakebetalinger mv.	120 395 518	74 849 900	70 411 500	-5,9
	Sum under departementet	469 230 747	366 153 733	354 183 433	-3,3

3.3 Fordeling av statsrådenes konstitusjonelle ansvar

Fiskeri- og havministerens ansvar

Tabell 3.1 Budsjettkapitler og -poster fiskeri- og havministeren er ansvarlig for

Kap. 900	Nærings- og fiskeridepartementet, post 51, 72 og 77
Kap. 909 og 3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk
Kap. 910 og 3910	Sjøfartsdirektoratet
Kap. 916 og 3916	Kystverket
Kap. 917 og 3917	Fiskeridirektoratet
Kap. 919	Diverse fiskeriformål
Kap. 920	Norges forskningsråd, post 72 og 73
Kap. 923 og 3923	Havforskningsinstituttet
Kap. 928	Annen marin forskning og utvikling
Kap. 2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn
Kap. 5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet, postene 72–74 og 76–77

Næringsministerens ansvar

Tabell 3.2 Budsjettkapitler og -poster næringsministeren er ansvarlig for

Kap. 900 og 3900	Nærings- og fiskeridepartementet, samtlige utgiftsposter bortsett fra post 21, 70, 75 og 76
Kap. 902 og 3902	Justervesenet
Kap. 903 og 3903	Norsk akkreditering
Kap. 904 og 3904	Brønnøysundregistrene
Kap. 905 og 3905	Norges geologiske undersøkelse
Kap. 906 og 3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard
Kap. 907	Norsk nukleær dekommisjonering
Kap. 908 og 5626	Institutt for energiteknikk
Kap. 911 og 3911	Konkurransetilsynet
Kap. 912 og 3912	Klagenemndssekretariatet
Kap. 920	Norges forskningsråd, post 70 og 71
Kap. 922	Romvirksomhet
Kap. 924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer
Kap. 930	Design og arkitektur Norge
Kap. 935 og 3935	Patentstyret
Kap. 936 og 3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter
Kap. 940 og 3940	Internasjonaliseringstiltak
Kap. 951, 3951 og 5612	Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS
Kap. 952	Investinor AS
Kap. 954	Petoro AS
Kap. 956	Nammo AS
Kap. 2421, 5325 og 5625	Innovasjon Norge
Kap. 2426, 5326 og 5613	Siva SF
Kap. 2429, 5329 og 5629	Eksportkredittordningen
Kap. 2440 og 5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten
Kap. 2460, 5460 og 5614	Eksportfinansiering Norge
Kap. 5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet, postene 71 og 75
Kap. 5609	Renter fra Norwegian Air Shuttle
Kap. 5685	Aksjer i Equinor ASA

Delt ansvar

Tabell 3.3 Budsjettposter statsrådene deler ansvaret for

Kap. 900	Nærings- og fiskeridepartementet, post 21, 70, 75 og 76
Kap. 901	Havbunns- og kystkartlegging
Kap. 950 og 3950	Forvaltning av statlig eierskap
Kap. 5656	Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning

Fordelingen av bevilgningene mellom statsrådene tilsvarer fordelingen på statsrådenes ansvarsområder for prosjekter og programmer som finansieres av bevilgningene.

3.4 Oversikt over bestillings- og tilsagnsfullmakter

Tabell 3.4 Bestillings- og tilsagnsfullmakter

(i 1 000 kr og 1 000 euro)

Kap./post	Betegnelse	Gjeldende fullmakt 2026	Forslag til bestillings-fullmakt 2027	Forslag til tilsagnsfullmakt 2027	Anslått termin for utbetaling/ dekning
902/21	Justervesenet	0	85 000		2027–2030
907/21	Norsk nukleær dekommisjonering, spesielle driftsutgifter	1 420 000	1 000 000		2028–2030
907/60	Norsk nukleær dekommisjonering, tilskudd til kommuner	14 700		14 700	2028–2029
907/70	Norsk nukleær dekommisjonering, tilskudd til organisasjoner	2 700		2 700	2028–2029
916/30	Kystverket, nybygg og større vedlikehold	1 670 000	1 664 000		2028–2029
916/45	Kystverket, større utstyrs-anskaffelser og vedlikehold	45 000	47 200		2028–2029
916/60	Kystverket, tilskudd til fiskerihavneanlegg	101 700		55 200	2028–2029
916/71	Kystverket, tilskudd til effektive og miljøvennlige havner	266 600		260 000	2028–2029
920/70	Norges forskningsråd, tilskudd til næringsrettet forskning	2 933 100		3 234 700	2028–2030
920/72	Norges forskningsråd, tilskudd til marin og maritim forskning	1 522 200		1 620 200	2028–2029

Tabell 3.4 Bestillings- og tilsagnsfullmakter

(i 1 000 kr og 1 000 euro)

Kap./post	Betegnelse	Gjeldende fullmakt 2026	Forslag til bestillings-fullmakt 2027	Forslag til tilsagnsfullmakt 2027	Anslått termin for utbetaling/ dekning
922/71	Romvirksomhet, ESAs industrirettede programmer	290 820 euro		226 600 euro	2028–2031
924/70	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer, tilskudd til InvestEU	623 700		601 900	2028–2029
951/70	Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS, tilskudd til overvåkingsprogram	9 300		9 100	2028–2035
2421/50	Innovasjon Norge, tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger	750 000		550 000	2028–2029
2421/71	Innovasjon Norge, innovative næringsmiljøer	120 000		120 000	2028–2029
2421/75	Innovasjon Norge, tilskudd til Grønn plattform	700 000		600 000	2028–2030
2421/76	Innovasjon Norge, miljø-teknologi	645 000		400 000	2028–2030
2426/71	Siva, Tilskudd til test-fasiliteter	64 500		21 500	2028–2029

Det vises til nærmere omtale av de enkelte fullmaktene under de berørte budsjettpostene og forslag til vedtak VIII for bestillingsfullmakter og IX for tilsagnsfullmakter.

3.5 Oversikt over garanti- og garantiliknende ordninger

Garantiordninger

Tabell 3.5 Garantiordninger under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr/1 000 euro)

Betegnelse	Utbetalt (tap) i 2025	Samlet garantiansvar per 31.12.2025	Fullmakt for nye garantitilsagn for 2026	Forslag til nye garantitilsagn for 2027	Totalramme for nytt og gammelt garantiansvar i 2027
Innovasjon Norge:					
Realinvesteringer og drifts-kreditt	144 113	681 717	350 000	350 000	1 500 000
Grønn industrifinansiering		0	[1]	[1]	1 000 000[1]
Eksportfinansiering Norge					
Den alminnelige ordning inkl. Gammel alminnelig ordning	234 750	108 571 432	[2]	[2]	155 000 000[2]
Garantier ved investeringer i og eksport til utviklingsland		1 096 992	[3]	[3]	3 150 000[3]
Byggelånsgarantier til skips-byggingsindustrien	226 704	4 563 420	[4]	[4]	7 000 000[4]
Garantiordning for langsik-tige kraftavtaler til kraftinten-siv industri		4 098 070	[5]	[5]	20 000 000[5]
Garantiordning for kjøp av skip fra verft i Norge når skipene skal brukes i Norge		1 012 267	[6]	[6]	0[6]
Risikoavlastningsordning for norsk eksport til Ukraina			[7]	[7]	630 000[7]
Garantiordning for re-forsik-ring av kredittforsikring	810	5 000		0	
Lånegarantiordning ifb. høye strømpriser	4 470	17 514	0	0	
Lånegarantiordningen for små og mellomstore bedrifter	91 258	2 144 752			
Øvrige garantier:					
Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), garantikapital		296 920 euro	0	0	296 920 euro

[1] Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 1 mrd. kroner, men likevel slik at total ramme for garantier og lån ikke overstiger 4 100 mill. kroner for ordningen.

[2] Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 155 mrd. kroner.

[3] Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 3,15 mrd. kroner, men likevel slik at rammen ikke overstiger sju ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond.

[4] Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 7 mrd. kroner.

[5] Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 20 mrd. kroner.

[6] Nærings- og fiskeridepartementet foreslår å opprettholde tilbudet om garantier for kjøp av skip fra verft i Norge når skipene skal brukes i Norge, men at garantiene legges under Alminnelig garantiordning. Se omtale under programkategori 17.30.

[7] Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 630 mill. kroner.

Det vises til nærmere omtale av de enkelte garantifullmaktene under kap. 2421 Innovasjon Norge og kap. 2460 Eksportfinansiering Norge og forslag til vedtak X.

Nærmere om garanti til Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)

Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) har som formål å framskynde overgangen til åpne markedsorienterte økonomier og fremme utviklingen av en konkurransedyktig privat sektor i bankens operasjonsland. Banken eies av 77 land. Den europeiske investeringsbanken (EIB) og Europakommisjonen. Norges eierandel er 1,26 pst. Norges tegningskapital utgjorde 425,6 mill. euro per mai 2026, hvorav 296,92 mill. euro er garantikapital og det resterende er innbetalt kapital.

EBRD har tatt en ledende rolle i Ukraina etter Russlands fullskalainvasjon, og banken er en viktig kanal for norsk sivil støtte. EBRD har brukt mer enn 9,1 mrd. euro i Ukraina siden februar 2022, særlig på energisikkerhet, infrastruktur og støtte til å opprettholde privat sektor. I 2023 vedtok bankens eiere en kapitalutvidelse på 4 mrd. euro i innbetalt kapital, for å styrke innsatsen i Ukraina ytterligere. Norge har deltatt i kapitaløkningen. Norges andel av økningen er på 50,42 mill. euro som skal betales inn over fem år (2025–2029). Beløpet finansieres over Nansenprogrammet for Ukraina.

Andre garantiliknende ordninger

Institutt for energiteknikk (IFE) og Statsbygg, fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

Pariskonvensjonen fra 1960 utgjør sammen med Brüsselkonvensjonen fra 1963 det internasjonale regimet for erstatningsansvar for atomskade som gjelder i de fleste vesteuropeiske land, deriblant Norge. To endringsprotokoller fra 2004 til Pariskonvensjonen og Brüsselkonvensjonen trådte i kraft 1. januar 2022. Norges folkerettslige forpliktelser knyttet til atomansvar etter Pariskonvensjonen og Brüsselkonvensjonen er hovedsakelig gjennomført i kapittel III i atomenergiloven.

De norske atomanleggene ble ved kongelig resolusjon av februar 2009 vedtatt å falle innenfor definisjonen lavrisikoanlegg, og IFEs og Statsbyggs erstatningsansvar for atomulykker og tilhørende statsgaranti ble satt til 80 mill. euro med praktisk virkning fra det tidspunkt endringsprotokollen 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen trer i kraft.

Statsgarantien for innehaverens samlede ansvar for atomskade som følge av en og samme atomulykke foreslås satt til 80 mill. euro, i tråd med ansvarsbeløpet som ble vedtatt ved kongelig resolusjon i februar 2009.

Det er satt i gang prosesser for å vurdere overføring av konsesjonene for atomanleggene på Kjeller og Kombinert lager og deponi for lav- og mellomaktivt radioaktivt avfall (KLDRA) til NND så tidlig som mulig. Siden overføring av konsesjonene foreløpig ikke er besluttet, vil det være nødvendig å gi garanti til IFE og Statsbygg også for 2027. Det vises til forslag til vedtak XII, 1.

Returgaranti for eksport av brukt atombrensel til Sverige

Institutt for energiteknikk (IFE) inngikk i 2021 en avtale med svenske Studsvik Waste Management Technology AB og Studsvik Nuclear AB om inspeksjon, forbehandling og mellomlagring av om lag tre tonn brukt atombrensel (metallisk uran) fra driften av Jeep I-reaktoren i perioden 1951–1967. Brenselet er i dag lagret i den såkalte Stavbrønnen på Kjeller. Lageret er i dårlig stand, og brenselet kan ikke plasseres tilbake etter at det tas ut for behandling ved Studsvik i Sverige. Norsk nukleær dekommisjonering (NND) vil overta avtalen med Studsvik ved overføring av atomanlegget på Kjeller fra IFE til NND, nærmere omtalt under kap. 908.

En statlig returgaranti må utstedes for at svenske myndigheter skal kunne behandle en søknad fra Studsvik om import av Jeep I-brenselet fra Norge. Garantien innebærer en forpliktelse om at det eksporterte atombrenselet kan returneres til Norge innen 2055. Norge har per i dag ikke kapasitet til å kunne ta brenselet i retur, men denne kapasiteten må etableres uavhengig av om brenselet eksporteres eller ikke. Norge må også garantere for at brensel under transport kan tas tilbake til enhver tid, i tilfelle noe uforutsett skulle oppstå før forsendelsen ankommer Studsvik. Returkapasitet for brensel under transport må være på plass før første uttransport av brenselet kan skje.

En ev. innvilget svensk importtillatelse vil danne grunnlag for IFE/NNDs eksportsøknad og DSAs behandling av denne. Det kreves også tillatelser etter annet lovverk. At Stortinget godkjenner en statlig returgaranti er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig betingelse for at atombrenselet blir eksportert.

På denne bakgrunn foreslås det at Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan garantere at atombrensel fra Jeep I Stav-

brønn på Kjeller som planlegges eksportert til Sverige kan returneres til Norge senest innen 1. januar 2055, og at brensel under transport til Sverige kan tas tilbake til Norge til enhver tid dersom dette skulle bli nødvendig. Det vises til forslag til vedtak X, 8.

Beredskapsordning for varekrigsforsikring

Lov om statlig varekrigsforsikring som en beredskapsordning trådte i kraft 1. januar 2014. Ordningen er nærmere omtalt under kap. 2460 Eksportfinansiering Norge. Iverksettelse av ordningen med hjemmel i loven medfører risiko for at staten kan pådra seg erstatningsutbetalinger ut over det som blir dekket av premieinnbetalinger. Ordningen med at Stortinget gir samtykke til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar på 2 mrd. kroner foreslås videreført i 2027, jf. forslag til vedtak XII, 2.

Statlig miljøgaranti på Raufoss

Staten påtok seg i 2004 ansvar for å dekke kostnader knyttet til opprydding av forurensning etter den tidligere virksomheten til Raufoss Ammunisjonsfabrikker AS, som var 100 pst. eid av staten, og Raufoss ASA, hvor statens eierandel var 50,3 pst. Ved behandlingen av St.prp. nr. 40 (2003 2004) Statlig miljøansvar på Raufoss, jf. Innst. S. nr. 147, fattet Stortinget 23. mars 2004 følgende vedtak:

> *«Stortinget samtykker i at staten ved Nærings- og handelsdepartementet kan utstede garantier for miljø- og forurensningsansvar i Mjøsa og på Raufoss-området som følger av offentligrettslig miljøpålegg oppad begrenset til 50 mill. kroner.»*

Bakgrunnen for vedtaket var at juridiske vurderinger viste at staten kunne holdes ansvarlig for eventuelle miljøforpliktelser knyttet til historisk relatert forurensning på Raufoss-området, samt deponering av ammunisjon m.m. i Mjøsa. Utbetalinger under fullmakten skjer på grunnlag av dokumenterte refusjonskrav for kostnader ved tiltak som omfattes av rettskraftige pålegg fra Miljødirektoratet. Garantien skal bare dekke kostnader knyttet til historisk forurensning. Rammen for garantiene har blitt utvidet flere ganger og utgjør nå 207 mill. kroner. Omtale av aktiviteter knyttet til garantiforpliktelsene og forslag om fullmakt til å kunne overskride bevilgningen innenfor gitt garantiramme er nærmere omtalt under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 71 Miljø tiltak Raufoss.

For 2026 er gjeldende bevilgning 6,5 mill. kroner og den dekker refusjon av kostnader i forbindelse med de statlige garantiene for miljø- og forurensningsansvar på Raufoss. Det foreslås en bevilgning på 12 mill. kroner for 2027. Utbetalingene i de enkelte år føres som innfrielse av refusjonsansvar og reduserer samtidig resterende fullmakts ramme for garantiforpliktelsene. Per 1. juli 2026 var det utbetalt til sammen om lag 161 mill. kroner siden staten påtok seg garantiforpliktelsene. Garantirammen foreslås prisomregnet, fra 207 mill. kroner til 208,5 mill. kroner. Det foreslås å videreføre fullmakten til å kunne overskride bevilgningen innenfor gitt garantiramme på 208,5 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IV, 1.

Lånesikringsordning, bolig- og næringsformål på Svalbard

Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet eier over 98 pst. av all grunn på Svalbard. Utleie av grunn til private er regulert av en standardavtale.

Stortinget vedtok i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2017, jf. Innst. 401 S (2016–2017), å ta inn en bestemmelse om en lånesikringsordning i standardavtalen. Dette innebærer at staten, dersom den sier opp en avtale eller nekter overføring av leieretten til ny leietaker, kan bli forpliktet til å innfri eksisterende lån med tinglyst pant i bygninger på grunnen som omfattes av avtalen. Ordningen er foreløpig ikke tatt i bruk, og dens mange begrensninger gjør at det er svært liten sannsynlighet for at den noen gang vil bli tatt i bruk. Ordningen vil likevel gi økt forutsigbarhet for långivere og dermed kunne legge til rette for ny næringsvirksomhet på Svalbard uten at dette går på bekostning av statens kontroll over grunnen.

Det foreslås å videreføre fullmakten til å gi garantier for lån i 2027 innenfor en samlet garantiramme for nye og gamle avtaler på 25 mill. kroner, og til å kunne utgiftsføre uten bevilgning utbetalinger innenfor en ramme på 10 mill. kroner under kap. 900, post 86, jf. forslag til vedtak XI.

3.6 Bruk av stikkordet «kan overføres»

Under Nærings- og fiskeridepartementet foreslås stikkordet knyttet til enkelte poster utenom postgruppen 30–49. Disse er oppført i tabellen nedenfor. Bruk av stikkordet begrunnes ut fra følgende to forhold:

– Bevilgningen gjelder bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger.
– Utbetaling av tilsagn om tilskudd gitt i 2027 må helt eller delvis kunne foretas i 2028 eller senere budsjetterminer for å sikre at alle vilkår i tilsagnene er oppfylt før midlene utbetales.

Under Nærings- og fiskeridepartementet blir stikkordet «kan overføres» foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2026	Forslag 2027
900	21	Spesielle driftsutgifter	119 248	89 454
900	22	Nukleære utredninger og prosjektledelse	5 997	7 873
900	26	Forvaltning av grunneiendom på Svalbard	21 287	11 395
900	75	Tilskudd til særskilte prosjekter	11 595	28 653
900	77	Tilskudd til tiltak for økt sjømatkonsum	23	3 674
901	21	Spesielle driftsutgifter – Mareano-programmet		30 903
901	22	Spesielle driftsutgifter – kystkartlegging		33 184
904	21	Spesielle driftsutgifter	20 480	
905	21	Spesielle driftsutgifter	16 075	52 121
907	21	Spesielle driftsutgifter	115 192	539 758
911	70	Tilskudd til konkurransefaglig forskning	4 147	2 363
916	21	Spesielle driftsutgifter	64 851	42 124
916	22	Driftsutgifter brukerfinansierte tjenester	42 552	1 317 294
916	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	90 804	86 666
916	71	Tilskudd til effektive og miljøvennlige havner	246 588	138 224
917	22	Fiskeriforskning og -overvåking	71 996	174 500
919	74	Erstatninger	5 339	1 896
919	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene	4 995	23 300
919	76	Tilskudd til fiskeriforskning	10 378	10 000
920	70	Tilskudd til næringsrettet forskning	62 885	1 168 800
920	72	Tilskudd til marin og maritim forskning	72 755	485 250
922	51	Egenkapital Andøya Space	73 000	
922	72	Nasjonale følgemidler		24 449
922	74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter		145 941
922	76	Tilskudd Andøya Space	26 500	
923	21	Spesielle driftsutgifter		510 168
923	22	Fiskeriforskning og -overvåking	111 495	314 300
923	23	Oppdragsutgifter forskningsfartøy		330 838
928	21	Spesielle driftsutgifter	21 424	
940	21	Spesielle driftsutgifter	17 952	24 900

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2026	Forslag 2027
2421	71	Innovative næringsmiljøer	52 440	134 502
2421	74	Business Norway	54 989	395 081
2421	75	Grønn plattform	298 386	266 922
2421	76	Miljøteknologi	263 766	208 461
2421	78	Reiseliv		179 400

4 Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak

Nedenfor gis en oversikt over oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak under Nærings- og fiskeridepartementet. Oversikten inkluderer alle vedtak fra stortingssesjonen 2025–2026, og de vedtakene fra tidligere stortingssesjoner som kontroll- og konstitusjonskomiteen i Innst. 125 S (2025–2026) mente ikke var kvittert ut. I tabellen nedenfor angis det også hvorvidt departementet planlegger at rapporteringen knyttet til anmodningsvedtaket nå avsluttes eller om departementet vil rapportere konkret på vedtaket også i neste års budsjettproposisjon.

Tabell 4.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2025–2026	6	Stad skipstunnel – forhandlinger med utvalgte leverandører	Ja
2025–2026	45	Fiskeforbud i Oslofjorden – ivaretakelse av berørte fiskere	Ja
2025–2026	58	CO_2-avgift – kompensasjon sjøfart	Ja
2025–2026	62	Siva – avvente utsalg	Ja
2025–2026	434	Anskaffelser – samarbeid mellom kommuner	Nei
2025–2026	435	Anskaffelser – innslagspunktmodell	Nei
2025–2026	436	Anskaffelser – bestillerkompetanse	Nei
2025–2026	437	Anskaffelser – SMB-tilgang	Nei
2025–2026	495	Makspris drosje – rullestol	Nei
2025–2026	497	Forenkling – rapportering én gang	Nei
2025–2026	533	U-864 – planlagt tokt og konsekvenser for senere heving eller fjerning	Ja
2025–2026	534	U-864 – tilleggsutredning om heving eller fjerning etter at Kystverket har levert rapport	Nei
2025–2026	608	Satellittnavigasjon – risiko og sårbarhet	Nei
2025–2026	710	Oppdrettsfisk – krav til tett emballasje ved pakking og transporttett emballasje	Nei
2025–2026	785	Drivstoffberedskap – dialog med naboland om produksjon og lagring	Nei
2025–2026	786	Drivstoffberedskap – tiltak for produksjon av diesel og flybensin i Norge	Nei
2025–2026	787	Drivstoffberedskap – økte ambisjoner for lagerkapasitet av diesel og flydrivstoff i Norge	Nei
2025–2026	811	Stans i liberalisering av farledsbevisordningen og helhetlig risikoanalyse	Nei

Tabell 4.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2025–2026	812	Stans i redusert servicegrad i lostjenesten	Nei
2025–2026	847	Sikkerhet og eierskapskontroll i mineralforvaltningen	Nei
2025–2026	848	Høring av forskrifter om nasjonal sikkerhet i mineralloven	Nei
2025–2026	849	Statlig rolle i utvikling av mineralprosjekter	Nei
2025–2026	850	Kartlegging av verdikjeden for kritiske mineraler	Nei
2025–2026	851	Oppfølging av EUs råmaterialforordning	Ja
2025–2026	877	Beredskapslagre for innsatsfaktorer til matproduksjon	Nei
2025–2026	878	Etablering av nasjonale beredskapslagre for mat	Nei
2025–2026	880	Økt bruk av norsk og lokal mat i offentlige anskaffelser	Nei
2025–2026	1008	Støtteprosessloven – rapportering i sentralforvaltningen	Nei
2025–2026	1009	Støtteprosessloven – rapportering for bedrifter	Nei
2025–2026	1010	Tilskuddsordningen for sjøfolk – hensynet til nasjonal sikkerhet, beredskap, forsyningssikkerhet og maritim kompetanse	Nei
2025–2026	1011	Tilskuddsordningen for sjøfolk – den partssammensatte arbeidsgruppen	Nei
2025–2026	1012	Tilskuddsordningen for sjøfolk – midlertidig forlengelse av den eksisterende ordningen	Nei
2025–2026	1013	Tilskuddsordningen for sjøfolk – formell ESA-notifikasjon	Nei
2025–2026	1014	Tilskuddsordningen for sjøfolk – orientering om notifikasjonsprosessen til Stortinget	Nei
2025–2026	1015	Tilskuddsordningen for sjøfolk – sikkerhet og beredskap i utforming av ordningen	Nei
2025–2026	1016	Tilskuddsordningen for sjøfolk – krav til norsk tilknytning	Nei
2024–2025	100	Oppdrett – utvidelse av forbud mot utslipp av behandlingsvann	Nei
2024–2025	465	Immaterielle verdier – kreative næringer	Nei
2024–2025	529	Inntekter til kommunene fra mineraler	Nei
2024–2025	530	Nordisk samarbeid om mineraler	Nei
2024–2025	643	Modell for matsikkerhet som inkluderer sjømat, fiskeri og havbruk	Nei
2024–2025	644	Plan for bemanning av norske skip i krig	Nei
2024–2025	646	Beredskapsbutikker etter finsk modell i dagligvarehandelen	Nei
2024–2025	649	Integrering av romsektoren i totalforsvaret	Nei
2024–2025	650	Satellittløsninger for kommunikasjon og overvåking	Nei
2024–2025	651	Styrking av kontrollen av verdikjeder i romsektoren	Nei

Tabell 4.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2024–2025	735	Samordning for forskning, utvikling og innovasjon (FoUI) i norske virksomheter	Ja
2024–2025	736	Statlig eierskap og statlige investeringsfond for økt FoU-intensitet næringslivet	Nei
2024–2025	761	Norsk næringsliv og ESAs programmer	Nei
2024–2025	762	Samarbeid mellom forskningsinstitutter og romindustrien	Nei
2024–2025	763	Arbeids- og ansvarsavklaring mellom romvirksomhetene i Norge	Nei
2024–2025	764	Virkemidler for små og mellomstore selskaper i romsektoren	Nei
2024–2025	765	Langsiktig strategi for norsk romsektor	Nei
2024–2025	767	Langsiktig plan for Direktoratet for romvirksomhet og nasjonale følgemidler	Nei
2024–2025	803	Innsynsportal – seriøsitet	Ja
2024–2025	988	Industrivekstavtaler om kraftprosjekter	Nei
2024–2025	1039	Utredning av reguleringssystem for havbruksnæringen	Nei
2024–2025	1040	Styrking av datagrunnlag for miljøpåvirkning i havbruk	Nei
2024–2025	1041	Helhetlig kunnskapsgrunnlag om havbrukets miljø-påvirkning	Nei
2024–2025	1042	Bruk av trafikklysevaluering i videre havbruksregulering	Nei
2024–2025	1043	Vurdere utvalg for dialog og samspill mellom aktørene innen havbruket	Nei
2024–2025	1044	Raskere behandling av lokalitetssøknader i havbruk	Nei
2024–2025	1045	Vurdering av et fiskeri- og havbruksdirektorat	Nei
2024–2025	1046	Videreutvikling av havbruksfondet	Nei
2024–2025	1048	Rammevilkår for akvakulturnæringen	Nei
2024–2025	1049	Opprettholdelse av artsbegrensning i akvakulturtillatelser	Ja
2024–2025	1050	Lokal foredling av oppdrettsfisk	Nei
2024–2025	1051	Sirkulærøkonomi i havbruket basert på slam og avfalls-strømmer	Nei
2024–2025	1052	Tiltak for dødelighet under 5 prosent i akvakultur	Nei
2024–2025	1053	Teknologinøytral miljøteknologiordning for nullutslipps-anlegg i røde områder	Ja
2024–2025	1054	Ny ordning for lavutslippsteknologi i trafikklyssystemet	Nei
2024–2025	1055	Videreføring av hensyn bak særtillatelser i ny regulering	Nei
2024–2025	1056	HMS i havbruk	Nei

Tabell 4.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2024–2025	1057	Styrking av lavtrofisk akvakultur og makroalgedyrking	Nei
2024–2025	1060	Modell for fordeling av urfolksvederlag	Nei
2024–2025	1092	Norgespris for bedrifter og frivillighet	Ja
2024–2025	1119	Felles nordisk matberedskapsplan	Nei
2024–2025	1246	Ekstern kvalitetssikring (KS2) for Borg havn	Ja
2024–2025	1260	Helhetlig evaluering av lov om besøksbidrag	Nei
2023–2024	78	Innretning av det næringsrettede virkemiddelapparatet i samsvar med Parisavtalen	Ja
2023–2024	85	Forskrift om innsyn i aksjeeierboken og regler om rapportering av eierskapsendringer i aksjeselskaper	Nei
2023–2024	586	Eierskapsbegrensninger i kystfisket etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader	Nei
2023–2024	587	Eierskapsbegrensninger i kystfisket etter andre arter enn torsk, hyse og sei nord for 62 grader	Nei
2023–2024	588	Særskilte regler om eierskapsbegrensninger for kyst-gruppen	Nei
2023–2024	589	Ny vurdering av leiefartøyordningen	Nei
2023–2024	591	Vurdering av strukturkvoteordningen	Nei
2023–2024	592	Fordeling av strukturgevinst når strukturkvoter utløper	Nei
2023–2024	594	Sammenslåingsordning for pelagiske fartøy under 11 meter	Ja
2023–2024	599	Gjennomgang av åpen gruppe	Nei
2023–2024	602	Etterkontroll av fiskesalslagslova	Ja
2023–2024	606	Teknologinøytral miljøfleksibilitetsordning for havbruk	Nei
2023–2024	698	Samarbeidsavtale med USA om mineraler	Ja
2023–2024	699	Offentlig-privat samhandling om overskuddsmasser	Nei
2023–2024	700	Prosjektgruppe for overskuddsmasser fra gruver	Nei
2023–2024	789	Restaurering av norsk tareskog	Nei
2023–2024	912	Restriksjoner på bunntrål og snurrevad i det kystnære fisket	Nei
2022–2023	68	Opphevelse av boligstiftelser opprettet av kommune og boligbyggelag	Nei
2022–2023	933	Krav om nullutslipp for alle nye servicefartøy i havbruks-næringen fra 1. juli 2024	Nei

Tabell 4.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2021–2022	606	Dagligvare – felles merkeordning for kjedenes egne merkevarer (EMV)	Nei
2021–2022	610	Dagligvare – konkurranse og mer åpenhet innenfor grossist- og distribusjonsleddet	Ja
2020–2021	573	Dagligvaremarkedet – regnskaps- og funksjonsmessig skille mellom leddene	Nei
2020–2021	574	Dagligvare – rabatter skal i større grad følge varen	Ja
2020–2021	839	Styrke og lovfeste tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk	Nei

4.1 Stortingssesjon 2025–2026

Anmodningsvedtak under fiskeri- og havministeren

Stad skipstunnel – forhandlinger med utvalgte leverandører

Vedtak nr. 6, 14. oktober 2025

> *«Stortinget ber regjeringa sikre at Kystverket held fram og fullfører dei pågåande forhandlingane med dei utvalde entreprenørane i arbeidet med Stad skipstunnel for å få fram ein endeleg pris, samt jobbe fram kostnadsreduserande tiltak.»*

Vedtaket ble truffet i forbindelse med trontaledebatten 14. oktober 2025.

I RNB 2026 ble det fattet vedtak om kostnadsramme for prosjektet, og Kystverket har inngått avtale med entreprenør om gjennomføring av prosjektet. Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Fiskeforbud i Oslofjorden – ivaretakelse av berørte fiskere

Vedtak nr. 45, 4. desember 2025

> *«Stortinget ber regjeringen om en redegjørelse innen utgangen av januar 2026 om regjeringens arbeid med å ivareta fiskerne som rammes av fiskeforbudet som innføres 1. januar 2026.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om fortsatt fiske i Oslofjorden*, jf. Dokument 8:13 S (2025–2026), Innst. 36 S (2025–2026).

Fiskeri- og havministeren holdt i Stortingets møte 27. januar 2026 redegjørelse om ivaretakelse av fiskere i Oslofjorden.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

CO_2-avgift – kompensasjon sjøfart

Vedtak nr. 58, 5. desember 2025

> *«Stortinget ber regjeringen utrede en kompensasjonsordning for CO2-avgiften og eventuelle andre tiltak for å styrke norsk innenriks sjøfarts konkurranseevne, og komme tilbake seinest i budsjettet for 2027.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Finansinnstillingen – nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet 2026*, jf. Meld. St. 1 (2025–2026), Innst. 2 S (2025–2026). I forbindelse med vedtaket har en embetsgruppe bestående av Nærings- og fiskeridepartementet, Klima- og miljødepartementet og Finansdepartementet utredet vedtaket nærmere. Kystverket har gitt større bidrag til utredningen, i tillegg til at Kystrederiene som organiserer mye av innenriks sjøfart har bidratt med informasjon fra sine medlemmer.

Utredningen finner at konkurranseevnen til innenriks sjøfart er sammensatt av en rekke faktorer. Det fremgår videre av analysen at en liten andel av norsk innenriks sjøfart opplever risiko for substitusjon fra fartøy som bunkrer utenriks og operer på de samme strekningene. Utredningen peker imidlertid i retning av at deler av godssegmentet som bunkrer i Norge er utsatt for konkurranse fra aktører som normalt bunkrer i utlandet. Andre segmenter som passasjertransport og

havbruk er i liten grad utsatt. Drivstoff er for rederier med normalt antall seilingsdøgn den høyeste årlige driftskostnaden. Drivstoffkostnadene er høyere i Norge enn sammenlignbare europeiske land. Likevel finner rapporten at seilingsmønster er den viktigste årsaken til bunkring utenriks, og at målrettede seilaser med hensikt å bunkre utenriks i liten grad forekommer. CO_2-avgiften som en enkeltstående faktor fører således ikke til en direkte konkurranseulempe for norsk innenriks sjøfart.

På grunnlag av analysene anbefales det ikke en CO_2-kompensasjonsordning for norsk innenriks sjøfart, men at det kan vurderes andre tiltak. Utredningen peker i forlengelsen av dette på at energieffektivisering som tar ned drivstofforbruket bør undersøkes nærmere. Energieffektiviseringstiltak skal bidra til kortsiktige utslippskutt uten å undergrave de langsiktige strukturelle endringene som skal til for å nå netto null. Virkemidlene må derfor utformes slik at de styrker, eller i det minste ikke svekker, etterspørselsgrunnlaget for nullutslippsdrivstoff og insentivene for å investere i tilhørende infrastruktur. Tiltak og virkemidler rettet mot energieffektivisering i flåten skal utredes. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget, i forbindelse med utredning av tiltak og virkemidler for energieffektivisering i flåten, på egnet måte.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

U-864 – planlagt tokt og konsekvenser for senere heving eller fjerning

Vedtak nr. 533, 12. mars 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at det planlagte toktet på ubåt U-864 gjennomføres på en måte som ikke umuliggjør en eventuell heving eller fjerning av ubåtvraket med last, eller fjerning av torpedoer.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om håndtering av kvikksølv og torpedoer ved U-864*, jf. Dokument 8:72 S (2025–2026), Innst. 107 S (2025–2026).

Det omtalte toktet ble gjennomført i juni 2026 på en måte som ikke umuliggjør en eventuell heving eller fjerning av ubåtvraket med last, eller fjerning av torpedoer.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

U-864 – tilleggsutredning om heving eller fjerning etter at Kystverket har levert rapport

Vedtak nr. 534, 12. mars 2026

> *«Stortinget ber regjeringen bestille en tilleggsutredning fra Kystverket om heving av ubåten U-864 med last, og/eller fjerning av torpedoer, etter at Kystverket har ferdigstilt de pågående undersøkelsene og levert rapport med sine funn og anbefalinger. Utredningene skal kvalitetssikres.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om håndtering av kvikksølv og torpedoer ved U-864*, jf. Dokument 8:72 S (2025–2026), Innst. 107 S (2025–2026).

Kystverket har ferdigstilt sine undersøkelser og leverte rapport 28. august 2026. Bestilling om tilleggsutredning er sendt Kystverket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Satellittnavigasjon – risiko og sårbarhet

Vedtak nr. 608, 9. april 2026

> *«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en risikovurdering sammen med brukere av GNSS, og komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan man kan redusere risiko og sårbarhet i samfunnet.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om å sikre Norge mot forstyrrelser av satellittnavigasjon*, jf. Dokument 8:76 S (2025–2026), Innst. 197 S (2025–2026).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Oppdrettsfisk – krav til tett emballasje ved pakking og transporttett emballasje

Vedtak nr. 710, 12. mai 2026

> *«Stortinget ber regjeringen utrede krav til bruk av tett emballasje ved pakking og transport av oppdrettsfisk.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om å stanse innføring av overtredelsesgebyr ved avrenning fra kjøretøy*, jf. Dokument 8:159 S (2025–2026), Innst. 245 S (2025–2026).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket gjennom en bestilling til Mattilsynet.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Stans i liberalisering av farledsbevisordningen og helhetlig risikoanalyse

Vedtak nr. 811, 28. mai 2026

> *«Stortinget ber regjeringen stanse arbeidet med forskriftsendringer som innebærer en vesentlig liberalisering av farledsbevisordningen, herunder den modellen som er omtalt som alternativ 2 i Nærings- og fiskeridepartementets bestilling til Kystverket av 2. februar 2026, samt gjennomføre en helhetlig risiko- og sikkerhetsanalyse av lospliktordningen og farledsbevisordningen i samarbeid med relevante myndigheter, herunder nasjonale sikkerhetsmyndigheter og forsvarssektoren, før eventuelle nye endringer vurderes.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om å stanse liberaliseringen av lospliktforskriften og farledsbevisordningen*, jf. Dokument 8:234 S (2025–2026), Innst. 303 S (2025–2026).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Stans i redusert servicegrad i lostjenesten

Vedtak nr. 812, 28. mai 2026

> *«Stortinget ber regjeringen stanse forsøksprosjekter som innebærer redusert servicegrad i lostjenesten, som nattestengte losstasjoner og losformidlinger, dersom dette kan svekke statlig beredskap og situasjonsforståelse i norske farvann.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om å stanse liberaliseringen av lospliktforskriften og farledsbevisordningen*, jf. Dokument 8:234 S (2025–2026), Innst. 303 S (2025–2026).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tilskuddsordningen for sjøfolk – hensynet til nasjonal sikkerhet, beredskap, forsyningssikkerhet og maritim kompetanse

Vedtak nr. 1010, 12. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen i den videre dialogen og prosessen med ESA arbeide for at hensynet til nasjonal sikkerhet, beredskap, forsyningssikkerhet og maritim kompetanse tillegges avgjørende vekt ved vurderingen av ordningen.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs*, jf. Prop. 84 L (2025–2026), Innst. 439 L (2025–2026), Lovvedtak 89 (2025–2026).

Det vises til omtale under Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk, Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tilskuddsordningen for sjøfolk – den partssammensatte arbeidsgruppen

Vedtak nr. 1011, 12. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen videreføre den partssammensatte arbeidsgruppen fram til notifikasjonen av ordningen for nye ti år er endelig gjennomført, og på egnet måte orientere Stortinget om gruppens vurderinger av konsekvenser for norsk flagg, norske sjøfolk, maritim kompetanse og beredskap.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs*, jf. Prop. 84 L (2025–2026), Innst. 439 L (2025–2026), Lovvedtak 89 (2025–2026).

Det vises til omtale under Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk, Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tilskuddsordningen for sjøfolk – midlertidig forlengelse av den eksisterende ordningen

Vedtak nr. 1012, 12. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen så fort som mulig sikre en midlertidig forlengelse av den eksisterende tilskuddsordningen for sjøfolk hos ESA, i tråd med nødvendig tid for behandling av den formelle notifikasjonen.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs*, jf. Prop. 84 L (2025–2026), Innst. 439 L (2025–2026), Lovvedtak 89 (2025–2026).

Det vises til omtale under Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk, Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tilskuddsordningen for sjøfolk – formell ESA-notifikasjon

Vedtak nr. 1013, 12. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen arbeide for å videreføre dagens tilskuddsordning for sjøfolk gjennom formell notifikasjonsprosess med ESA og vektlegge ordningens betydning for nasjonal beredskap, sikkerhet og tilgang på norsk maritim kompetanse.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs*, jf. Prop. 84 L (2025–2026), Innst. 439 L (2025–2026), Lovvedtak 89 (2025–2026).

Det vises til omtale under Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk, Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tilskuddsordningen for sjøfolk – orientering om notifikasjonsprosessen til Stortinget

Vedtak nr. 1014, 12. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en orientering om utfallet av dialogen og den formelle notifikasjonsprosessen med ESA, herunder en vurdering av konsekvenser for norsk flagg, norske sjøfolk, maritim kompetanse og beredskap.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs*, jf. Prop. 84 L (2025–2026), Innst. 439 L (2025–2026), Lovvedtak 89 (2025–2026).

Det vises til omtale under Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk, Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tilskuddsordningen for sjøfolk – sikkerhet og beredskap i utforming av ordningen

Vedtak nr. 1015, 12. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen utforme den framtidige tilskuddsordningen slik at skip registrert i Norsk ordinært skipsregister (NOR) og Norsk internasjonalt skipsregister (NIS) samlet sett ivaretar Norges sikkerhet og beredskap.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs*, jf. Prop. 84 L (2025–2026), Innst. 439 L (2025–2026), Lovvedtak 89 (2025–2026).

Det vises til omtale under Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk, Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tilskuddsordningen for sjøfolk – krav til norsk tilknytning

Vedtak nr. 1016, 12. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen videreføre krav om vesentlig norsk tilknytning for mottakere av tilskudd, herunder krav om norsk foretak, norsk skatteplikt, rett til norsk sjømannsfradrag og medlemskap i Maritim pensjonskasse.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs*, jf. Prop. 84 L (2025–2026), Innst. 439 L (2025–2026), Lovvedtak 89 (2025–2026).

Det vises til omtale under Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk, Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Anmodningsvedtak under næringsministeren

Siva – avvente utsalg

Vedtak nr. 62, 5. desember 2025

> *«Stortinget ber regjeringen avvente utsalget av innovasjonsselskapene i Siva, gå i dialog med de andre eierne, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Finansinnstillingen – nasjonalbudsjettet og stats-*

budsjettet 2026, jf. Meld. St. 1 (2025–2026), Innst. 2 S (2025–2026).

Regjeringen har med bistand fra Siva gjennomført en ny utredning av hva som bør gjøres med Sivas eierandeler i innovasjonsselskapene. Arbeidet inkluderte dialog med både de andre eierne av innovasjonsselskapene og selskapene selv. Siva vurderer at det er rom for et mer strategisk og konsolidert eierskap. Regjeringen anbefaler at Siva fortsatt skal ha mandat til å ha eierandeler i innovasjonsselskaper og videreutvikle eierskapet i sammenheng med Sivas mandat. Dette er ikke til hinder for at Siva kan gjøre endringer i sin portefølje der selskapet vurderer dette som hensiktsmessig, slik de har mulighet til i dag. Siva har i dag en policy for eierskapet, og regjeringen vil be Siva om å videreutvikle denne for å avklare roller og kriterier.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Anskaffelser – samarbeid mellom kommuner

Vedtak nr. 434, 29. januar 2026

> *«Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan offentlige anskaffelser av tjenester og teknologiske løsninger i kommunesektoren i større grad kan gjennomføres av flere kommuner sammen.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.)*, jf. Prop. 147 L (2024–2025), Innst. 38 L (2025–2026), Lovvedtak 26 (2025–2026).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Anskaffelser – innslagspunktmodell

Vedtak nr. 435, 29. januar 2026

> *«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til modell for justering av anskaffelseslovens innslagspunkt for blant annet prisvekst hvert tredje år.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.)*, jf. Prop. 147 L (2024–2025), Innst. 38 L (2025–2026), Lovvedtak 26 (2025–2026).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Anskaffelser – bestillerkompetanse

Vedtak nr. 436, 29. januar 2026

> *«Stortinget ber regjeringen arbeide for å øke bestillerkompetansen i offentlig sektor.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.)*, jf. Prop. 147 L (2024–2025), Innst. 38 L (2025–2026), Lovvedtak 26 (2025–2026).

Tiltak for å øke bestillerkompetanse følges i hovedsak opp i DFØ gjennom vanlig drift.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Anskaffelser – SMB-tilgang

Vedtak nr. 437, 29. januar 2026

> *«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at små og mellomstore bedrifter får bedre mulighet til å delta i offentlige konkurranser, og sikre utnyttelse av handlingsrommet i regelverket.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.)*, jf. Prop. 147 L (2024–2025), Innst. 38 L (2025–2026), Lovvedtak 26 (2025–2026).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Maksprис drosje – rullestol

Vedtak nr. 495, 26. februar 2026

> *«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om makspriser for drosjebilkjøring slik at øvre grense for påslag ved rullestol gjelder i alle kommuner. Endringen skal evalueres etter to år for å sikre at drosjetilbudet ikke svekkes.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om å endre forskrift om makspriser for drosjebilkjøring, slik at øvre grense for påslag for rullestol gjelder i alle kommuner*, jf. Dokument 8:46 S (2025–2026), Innst. 131 S (2025–2026).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forenkling – rapportering én gang

Vedtak nr. 497, 4. mars 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at samme opplysning bare rapporteres inn til offentlige myndigheter én gang, slik at opplysningsplikten ikke kan pålegges når opplysninger allerede er rapportert inn til andre offentlige registre.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om å gjennomføre forenklingstiltak for næringslivet for minst 12 mrd. kroner de neste fire årene*, jf. Dokument 8:29 S (2025–2026), Innst. 123 S (2025–2026).

Regjeringen deler målsettingen om at næringslivet i størst mulig grad ikke skal måtte rapportere de samme opplysningene flere ganger. Dette er et sentralt mål i regjeringens strategi for forenklinger for næringslivet fra juni 2026, hvor økt datadeling, gjenbruk av opplysninger og enklere rapportering står sentralt.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Drivstoffberedskap – dialog med naboland om produksjon og lagring

Vedtak nr. 785, 26. mai 2026

> *«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med våre nærmeste naboland, for eksempel i Norden og Storbritannia, om mulighetene for tettere samarbeid rundt beredskap for produksjon og lagring av drivstoff.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om beredskapslagring av diesel og flybensin*, jf. Dokument 8:178 S (2025–2026), Innst. 295 S (2025–2026).

Regjeringen har signert en nordisk felleserklæring om forsyningssikkerhet og beredskapssamarbeid. Initiativet skal sikre bedre tilgang på varer og tjenester i kriser og krig, og vil bli fulgt opp av konkrete tiltak innenfor rammene av Nordic Supplies Network. Tiltakene omfatter både felles utredninger, privat-offentlig dialog og diskusjoner rundt mer forpliktende samarbeidsavtaler.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Drivstoffberedskap – tiltak for produksjon av diesel og flybensin i Norge

Vedtak nr. 786, 26. mai 2026

> *«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak for å sikre produksjon av diesel og flybensin i Norge og komme tilbake til Stortinget senest høsten 2026 med forslag om dette for å sikre den nasjonale beredskapen.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om beredskapslagring av diesel og flybensin*, jf. Dokument 8:178 S (2025–2026), Innst. 295 S (2025–2026).

Equinors raffineri på Mongstad produserer i dag både bensin, diesel, flydrivstoff og marine gassoljer. Produkter og produksjonsvolumer fastsettes ut fra kommersielle vurderinger og markedsforhold, innenfor rammene av anleggets tekniske utforming og kapasitet. Norge er i dag selvforsynt med bensin, men er i varierende grad avhengig av import av øvrige produkter. Under blokkaden av Hormuz økte selvforsyningen betraktelig ved å produsere på maksimal kapasitet.

Regjeringen har regelmessig dialog med Rådet for drivstoffberedskap om markedsutviklingen for drivstoff i Norge. Der deltar flere aktører i næringen, herunder Equinor som eier og drifter raffinertiet på Mongstad. Dialogen handler om produksjonsevne, forsyningssikkerhet og relevante beredskapsspørsmål og bidrar til å fange opp utviklingstrekk som kan påvirke den nasjonale produksjonskapasiteten generelt og produksjonen av diesel og flydrivstoff spesielt. Dersom det identifiseres forhold av vesentlig betydning, vil departementet kunne vurdere behovet for nærmere oppfølging og eventuelle tiltak.

Behovet for å sikre innenlands drivstoffproduksjon av beredskapshensyn må vurderes opp mot fleksibiliteten på tilbudssiden i nærliggende områder og hensyn til andre næringspolitiske mål slik om effektiv konkurranse og samfunnsøkonomisk ressursbruk. Innenlands produksjon og beredskapslagre utgjør videre to sentrale elementer i den nasjonale drivstoffberedskapen. Kapasiteten i det ene påvirker behovet for det andre, og må derfor vurderes samlet ved utforming av ev. tiltak for å sikre en tilstrekkelig drivstoffberedskap. Departementet vurderer derfor at oppfølgingen av dette vedtaket må ses i sammenheng med oppfølging av vedtak nr. 787 av 26. mai 2026 om økning av beredskapslager for drivstoff.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Drivstoffberedskap – økte ambisjoner for lagerkapasitet av diesel og flydrivstoff i Norge

Vedtak nr. 787, 26. mai 2026

> *«Stortinget ber regjeringen foreslå økte ambisjoner for styrket lagerkapasitet av diesel og flydrivstoff i Norge, herunder utrede alternativer for 61 og 90 dager lagerkapasitet, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2027.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om beredskapslagring av diesel og flybensin*, jf. Dokument 8:178 S (2025–2026), Innst. 295 S (2025–2026).

Regjeringen har som ambisjon å styrke den nasjonale drivstoffberedskapen ved å øke beredskapslagrene for drivstoff. Nærings- og fiskeridepartementet har derfor fått gjennomført en ekstern utredning av ulike nivåer og innretninger for Norges fremtidige drivstoffberedskapslagring. Utredningen er gjennomført av Oslo Economics og er avgrenset til sivil beredskap. Utredningen har vurdert tre ulike nivåer for beredskapslagring:

1. 40–45 dager innenlands forbruk
2. 61 dagers innenlands forbruk
3. 90 dagers innenlands import

EU stiller krav om at medlemslandene holder beredskapslager av petroleum tilsvarende enten 61 dagers forbruk eller 90 dagers nettoimport, avhengig av hvilket volum som er størst. For Norge, som nettoeksportør av petroleum, er 61 dagers innenlands forbruk det relevante og største volumet. Et forbruksbasert krav vil også bedre reflektere samfunnets samlede drivstoffbehov i en beredskapssituasjon, uavhengig av hvordan markedet til enhver tid organiserer forsyningen. Alle nivåene er vurdert både med og uten utenlandslagring. Utredningen vurderer også ulike finansieringsløsninger, herunder byrdefordelingen mellom staten og private aktører. Oslo Economics anbefaler å øke beredskapslagerkravet til 40–45 dagers innenlands forbruk innenfor dagens regelverk for beredskapslagring, med sikte på en senere økning til 61 dager forutsatt adgang til utenlandslagring. Oslo Economics anslår at dagens nasjonale infrastruktur kan håndtere et krav på 40–45 dager gitt at fleksibiliteten i lagringssystemet opprettholdes. Lagring utover dette må lagres i utlandet, med mindre det gjøres større investeringer i ny infrastruktur.

Nærings- og fiskeridepartementet planlegger å sende et forslag om revisjon av forskrift om beredskapslagring av petroleumsprodukt på offentlig høring innen utgangen av november 2026. I første omgang vil høringsforslaget omfatte forslag om å øke lagerkravet fra 20 til 40–45 dagers innenlands forbruk. Regjeringen vil i høringen særlig be om innspill til de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget, herunder til en eventuell senere økning til 61 dager dersom utenlandslagring muliggjøres for krav over 40–45 dager og en innfasingsperiode på tre år etter at revidert forskrift trer i kraft.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Sikkerhet og eierskapskontroll i mineralforvaltningen

Vedtak nr. 847, 2. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at forskriftene til mineralloven og annet relevant regelverk gir nødvendige verktøy for å ivareta norske sikkerhetspolitiske interesser, herunder god kontroll med eierskap ved forvaltningen av tillatelser for kritiske mineraler.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om et statlig mineralselskap*, jf. Dokument 8:148 S (2025–2026), Innst. 376 S (2025–2026).

Vi har et regelverk som samlet gir en god regulatorisk ramme som ivaretar nasjonal kontroll og sikkerhet og som reduserer risikoen knyttet til uønskede utenlandske investeringer. Ny minerallov fra 2025 inneholder lovhjemmel til å ivareta nasjonal sikkerhet, som vil bli nærmere regulert i forskrift (se også anmodningsvedtak 848). En ny lov om investeringskontroll skal etter planen sendes på høring høsten 2026. Denne loven skal gi bredere og mer forutsigbar kontroll med utenlandske investeringer. Sikkerhetsloven gir allerede i dag Kongen i statsråd myndighet til å stanse aktivitet som kan true nasjonale sikkerhetsinteresser.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Høring av forskrifter om nasjonal sikkerhet i mineralloven

Vedtak nr. 848, 2. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2026 sende på høring de varslede forskriftene om nasjonal sikkerhet i mineralloven.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om et statlig mineralselskap*, jf. Dokument 8:148 S (2025–2026), Innst. 376 S (2025–2026).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Statlig rolle i utvikling av mineralprosjekter

Vedtak nr. 849, 2. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om hvordan staten kan bidra ytterligere i etablering og utvikling av mineralprosjekter og best mulig ressursutnyttelse, herunder vurdere tiltak for effektive planprosesser samt opprettelsen av et statlig mineraleselskap eller et mineralfond. Regjeringen bes rapportere tilbake om status i arbeidet i kommende budsjettproposisjoner.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om et statlig mineralselskap*, jf. Dokument 8:148 S (2025–2026), Innst. 376 S (2025–2026).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp tiltaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Kartlegging av verdikjeden for kritiske mineraler

Vedtak nr. 850, 2. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig kartlegging og gjennomgang av verdikjeden for kritiske mineraler i Norge, fra forskning og utvikling, planlegging, utvinning og prosessering, massehåndtering og gjenvinning for å identifisere flaskehalser og mulige tiltak for å få flere bærekraftige og samfunnsnyttige mineralprosjekter i Norge.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om et statlig mineralselskap*, jf. Dokument 8:148 S (2025–2026), Innst. 376 S (2025–2026).

Det ble i juni 2026 lagt frem en kartlegging av norske verdikjeder for kritiske råmaterialer utført av Prosess 21 og Norges Forskningsråd. Kartleggingen gir en oversikt over verdikjeden for kritiske råmaterialer i Norge i mineralnæringen og industrien. Kartleggingen inkluderer ikke FoU, planlegging, massehåndtering og gjenvinning og inneholder ikke forslag til tiltak for å få flere bærekraftige og samfunnsnyttige mineralprosjekter.

Nærings- og fiskeridepartementet vil følge opp tiltaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Oppfølging av EUs råmaterialforordning

Vedtak nr. 851, 2. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan Norge skal bidra til å oppfylle målene i EUs forordning om kritiske råmaterialer om økt gjenvinning av kritiske råmaterialer, utvikling av sirkulære verdikjeder og styrket kartlegging av mineralressurser.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om å øke verdiskaping og gjenvinning i mineralnæringen*, jf. Dokument 8:183 S (2025–2026), Innst. 376 S (2025–2026).

EU har i forordningen Critical Raw Materials Act (CRMA) fastsatt overordnede mål på EU-nivå for utvinning, produksjon og gjenvinning av kritiske råmaterialer (utvalgte metaller og mineraler). Målene er ikke bindende for medlemslandene. For å nå disse målene inneholder forordningen en rekke tiltak, herunder pålegg om raskere prosesser for offentlige tillatelser på området, utpeking av strategiske råvareprosjekter, og nasjonal kartlegging av mineralressurser.

Både Norge og EU anser CRMA som EØS-relevant og en del av arbeidet med økonomisk sikkerhet. Regjeringen prioriterer arbeidet med å ta inn CRMA i EØS-avtalen høyt. Dette innebærer at tiltakene i CRMA skal gjennomføres også i norsk rett, noe som vil legge til rette for økt næringsaktivitet innenfor produksjon og gjenvinning av kritiske råvarer i Norge. Også norske råvareprosjekter kan utpekes til strategiske prosjekter under CRMA, noe som blant annet vil gi dem prioritert status for finansiering fra EU.

Utover dette vurderer regjeringen løpende behovet for ytterligere tiltak på området, både

nasjonalt og som del av internasjonale avtaler. Bl.a. er det i ny minerallov, som trådte i kraft 1. juli 2026, innført et krav om samordning av saksbehandling som går ut på at myndighetene skal sørge for at prosesser for behandling av planer og søknader om tillatelser som kreves for mineralvirksomhet, samordnes på en effektiv og hensiktsmessig måte. Regjeringen vil også følge opp revideringen av CRMA, som er ventet vedtatt i EU høsten 2026, og vurdere deltakelse i gjennomføringen av andre deler av EUs handlingsplan for kritiske råmaterialer, ReSourceEU.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Beredskapslagre for innsatsfaktorer til matproduksjon

Vedtak nr. 877, 5. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om hvordan det kan etableres beredskapslagre med kritiske innsatsfaktorer til matproduksjon etter den finske modellen i Norge.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om styrking av Norges matberedskap,* jf. Dokument 8:266 S (2025–2026), Innst. 392 S (2025–2026).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Etablering av nasjonale beredskapslagre for mat

Vedtak nr. 878, 5. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen utarbeide avtaler med dagligvarekjedene, kommunene og Forsvaret om hvordan man kan etablere beredskapslagre for mat i hele Norge.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om styrking av Norges matberedskap,* jf. Dokument 8:266 S (2025–2026), Innst. 392 S (2025–2026).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Økt bruk av norsk og lokal mat i offentlige anskaffelser

Vedtak nr. 880, 5. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at handlingsrommet i den nye anskaffelsesloven utnyttes maksimalt til å øke andelen norsk- og lokalprodusert mat som kjøpes inn til det offentlige, blant annet gjennom å sørge for at det nye handlingsrommet blir godt kjent.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i støtteprosessloven (registreringsplikt)*, jf. Prop. 91 L (2025–2026), Innst. 441 L (2025–2026), Lovvedtak 88 (2025–2026).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Støtteprosessloven – rapportering i sentralforvaltningen

Vedtak nr. 1008, 12. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen implementere endringene i støtteprosessloven slik at økt rapporteringsbyrde kun legges på sentralforvaltningen, og at dette løses gjennom smartere digitale løsninger for å unngå økning i byråkrati.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i støtteprosessloven (registreringsplikt)*, jf. Prop. 91 L (2025–2026), Innst. 441 L (2025–2026), Lovvedtak 88 (2025–2026).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Støtteprosessloven – rapportering for bedrifter

Vedtak nr. 1009, 12. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen implementere endringene i støtteprosessloven i tråd med Stortingets vedtak nr. 497 av 3. mars 2026, slik at bedrifter ikke skal behøve å rapportere en opplysning mer enn én gang.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i støtteprosessloven (registreringsplikt)*, jf. Prop. 91 L (2025–2026), Innst. 441 L (2025–2026), Lovvedtak 88 (2025–2026).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

4.2 Stortingssesjon 2024–2025

Anmodningsvedtak under fiskeri- og havministeren

Oppdrett – utvidelse av forbud mot utslipp av behandlingsvann

Vedtak nr. 100, 5. desember 2024

> *«Stortinget ber regjeringen sende på høring forslag om en utvidelse av dagens forbud mot utslipp av behandlingsvann til nye områder som er viktig for fiskeriaktivitet, ut over der det er et spesifikt forbud i dag, med sikte på utvidelse av forbudet i løpet av 2025.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Statsbudsjettet 2025*, jf. Prop. 1 S (2024–2025), Innst. 2 S (2024–2025).

Ved behandlingen av Meld. St. 4 (2025–2026) *Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2024–2025*, jf. Innst. 125 S (2025–2026), uttalte et flertall i kontroll- og konstitusjonskomiteen:

> «Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, *viser til mindretallets uttalelse i fagkomiteen fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.* Flertallet *mener vedtaket ikke kan utkvitteres på nåværende tidspunkt.»*

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med nå å utarbeide et høringsforslag.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Modell for matsikkerhet som inkluderer sjømat, fiskeri og havbruk

Vedtak nr. 643, 6. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen foreslå en modell for matsikkerhet der sjømat, fiskeri og havbruk er inkludert.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Totalberedskapsmeldingen – Forberedt på kriser og krig*, jf. Meld. St. 9 (2024–2025), Innst. 242 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Plan for bemanning av norske skip i krig

Vedtak nr. 644, 6. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen skaffe oversikt over og lage en plan for bemanning av norske skip i krig, og involvere partene i arbeidslivet i arbeidet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Totalberedskapsmeldingen – Forberedt på kriser og krig*, jf. Meld. St. 9 (2024–2025), Innst. 242 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet har igangsatt en utredning for å kartlegge eventuelle risikoer tilknyttet bemanning av norske skip i krig. Departementet har gjennomført oppstartsamtaler med partene i arbeidslivet og tar sikte på å ferdigstille et førsteutkast til utredningen innen utgangen av 2026.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Utredning av reguleringssystem for havbruksnæringen

Vedtak nr. 1039, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for fremtidig regulering av havbruksnæringen basert på faktisk miljøpåvirkning og innrettet med individuelle insentiver, inkludert regjeringens foreslåtte modell, havbruksutvalgets forslag og dagens rammeverk. Utredningene skal sendes på offentlig høring, og valg av reguleringsmodell skal legges frem for Stortinget til endelig behandling.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet jobber med å utrede ulike modeller for fremtidig regulering av havbruksnæringen, i tråd med Stortingets ønske.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Styrking av datagrunnlag for miljøpåvirkning i havbruk

Vedtak nr. 1040, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen styrke det tekniske og biologiske datagrunnlaget for vurdering av miljøpåvirkning, inkludert overvåkning av lakselus, villfisk og fiskevelferd, med bruk av ny teknologi og automatisert datainnsamling.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Helhetlig kunnskapsgrunnlag om havbrukets miljøpåvirkning

Vedtak nr. 1041, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utvikles et mer helhetlig og grundig kunnskapsgrunnlag for havbrukets miljøpåvirkning, herunder næringens faktiske og relative påvirkning på den norske villaksbestanden. I dette arbeidet skal det delta et bredt sammensett utvalg av forskere og fagfolk, og det skal fortsatt være åpenhet om metoder og modeller.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Bruk av trafikklysevaluering i videre havbruksregulering

Vedtak nr. 1042, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen sørge for at erfaringene fra evalueringen av trafikklyssystemet skal brukes til å forbedre beslutningsgrunnlaget, og støtte utviklingen av en eventuell ny regulering. Dette gjelder blant annet at forskning og overvåkning knyttet til grenseverdier for villfiskdødelighet, effekter av lusepåslag på villaksbestander og bestandsvurderinger av gytebestandsmål mv. forsterkes.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Evalueringen av trafikklyssystemet har medført endringer i hvordan ekspertgruppen som trafikklysreguleringen bygger på gjør sine vurderinger. Regjeringen jobber kontinuerlig med å forbedre beslutningsgrunnlaget, og vil vurdere hvordan erfaringene fra trafikklyssystemet bør inngå i oppfølgingen av anmodningsvedtak nr. 1039.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Vurdere utvalg for dialog og samspill mellom aktørene innen havbruket

Vedtak nr. 1043, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere et utvalg av relevante aktører som kan bidra til bedre dialog og samspill mellom de ulike aktørene knyttet til norsk havbruk.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Raskere behandling av lokalitetssøknader i havbruk

Vedtak nr. 1044, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen gjennomføre tiltak som sikrer raskere og mer samordnet behandling av lokalitetssøknader, blant annet gjennom statlige planretningslinjer og tydeligere myndighetsansvar.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Vurdering av et fiskeri- og havbruksdirektorat

Vedtak nr. 1045, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen vurdere å samle det overordnede ansvaret for koordinering av havbruksforvaltningen i et Fiskeri- og havbruksdi-*

rektorat, med myndighet til lokalitetsavklaringer og -tildelinger. Direktoratet skal også ha ansvar for oppfølgingen av kommunene i deres arealplanlegging i kystnære sjøområder.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Videreutvikling av havbruksfondet

Vedtak nr. 1046, 12. juni 2025

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle havbruksfondet for å sikre og opprettholde stabile og forutsigbare inntekter til vertskommuner, vertsfylker og lokalsamfunn.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Rammevilkår for akvakulturnæringen

Vedtak nr. 1048, 12. juni 2025

«Stortinget ber regjeringen sikre at et nytt reguleringssystem for akvakulturnæringen legger til rette for rammevilkår som også ivaretar små og mellomstore aktører, og at det er strukturnøytralt.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Opprettholdelse av artsbegrensning i akvakulturtillatelser

Vedtak nr. 1049, 12. juni 2025

«Stortinget ber regjeringen om ikke å oppheve artsbegrensing i akvakulturtillatelser.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen tar Stortingets ønske til etterretning, og legger dette til grunn i arbeidet med oppfølgingen av havbruksmeldingen.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Lokal foredling av oppdrettsfisk

Vedtak nr. 1050, 12. juni 2025

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for større andel lokal foredling av oppdrettsfisken.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Sirkulærøkonomi i havbruket basert på slam og avfallsstrømmer

Vedtak nr. 1051, 12. juni 2025

«Stortinget ber regjeringen, i løpet av 2026, legge frem en vurdering av hvordan slam og andre avfallsstrømmer fra havbruk kan inngå i en mer sirkulær økonomi, inkludert muligheter for gjenvinning, bruk i jordbruk og energi, samt utvikling av en nasjonal strategi for sirkulærøkonomi i havbruket»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tiltak for dødelighet under 5 prosent i akvakultur

Vedtak nr. 1052, 12. juni 2025

«Stortinget ber regjeringen iverksette arbeid med tiltak for å nå målsettingen satt i dyrevelferdsmeldingen om en dødelighet for alle fiskearter i akvakultur ned mot 5 pst.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen utreder en avgift på tapt fisk for å styrke velferden i oppdrettsnæringen. Videre har regjeringen foreslått krav om kontinuerlig forbedring av sentrale driftsparametre, i forbindelse med høring av ny forskrift om styring av akvakultur.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Teknologinøytral miljøteknologiordning for nullutslippsanlegg i røde områder

Vedtak nr. 1053, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen innføre en teknologinøytral miljøteknologiordning i havbruksnæringen fra høsten 2025, der nedtrukket kapasitet i røde områder kan tas i bruk i anlegg med nullutslipp.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Den 10. oktober 2025 ble det innført en ordning som lar selskap som har fått nedtrukket kapasitet som følge av uakseptabel miljøpåvirkning etter trafikklyssystemet likevel kan utnytte slik kapasitet dersom den utnyttes i produksjonsanlegg uten utslipp av lus og med mulighet for oppsamling av slam og fôrrester.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Ny ordning for lavutslippsteknologi i trafikklyssystemet

Vedtak nr. 1054, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en ordning som også omfatter lavutslippsløsninger, når det foreligger tilstrekkelig datagrunnlag og teknologisk verifikasjon – herunder automatisert lusetelling. Dette forutsetter utredning og høring, og ny ordning skal senest tre i kraft i løpet av 2026. Ordningen skal erstatte dagens unntaksregel i trafikklyssystemet og innrettes slik at effekt på lusereduksjon og styrke på insentiv henger sammen.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Videreføring av hensyn bak særtillatelser i ny regulering

Vedtak nr. 1055, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen sørge for at hensynet bak særtillatelser videreføres i ny reguleringsstruktur, og det skal utredes hvordan hensynene kan inkluderes i ny innretning.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

HMS i havbruk

Vedtak nr. 1056, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen, i det videre arbeidet med havbruksmeldingen og de utredninger som skal gjøres, vurdere forholdet til den vedtatt nullvisjonen for hardt skadde og omkomne yrkesaktive på sjøen og HMS i havbruksnæringen.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Styrking av lavtrofisk akvakultur og makroalgedyrking

Vedtak nr. 1057, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt produksjon av lavtrofisk akvakultur, herunder makroalge-dyrking, med mål om å legge til rette for bærekraftig vekst og økt verdiskaping innen produksjon av lavtrofiske arter, inkludert arealtilgang.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*, jf. Meld. St. 24 (2024–2025), Innst. 525 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Ekstern kvalitetssikring (KS2) for Borg havn

Vedtak nr. 1246, 20. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen gjennomføre KS2 for prosjektet Borg havn og komme tilbake til Stortinget senest i revidert nasjonalbudsjett for 2026.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Revidert nasjonalbudsjett 2025*, jf. Meld. St. 2 (2024–2025), Innst. 540 S (2024–2025).

I tråd med ordlyden i vedtaket ble det i Prop. 96 S (2025–2026) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2026* gjort rede for gjennomføringen av den eksterne kvalitetssikringen (KS2) av prosjektet innseiling Borg havn. I samme omtale opplyses det at regjeringen vil komme tilbake til prosjektet i statsbudsjettet for 2027, jf. kap. 916 Kystverket, post 30 Nyanlegg og større vedlikehold i Prop. 1 S (2026–2027) for Nærings- og fiskeridepartementet. Redegjørelsen på side 90–91 må leses i sammenheng med rettebrev av 14. september 2026.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Anmodningsvedtak under næringsministeren

Immaterielle verdier – kreative næringer

Vedtak nr. 465, 13. februar 2025

> *«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for immaterielle verdier innenfor kreative næringer med mål om bedre sikring og utnytting av immaterielle verdier og rettigheter.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om en samlet og målrettet politikk for kreative næringer*, jf. Dokument 8:20 S (2024–2025), Innst. 121 S (2024–2025).

Regjeringen la 22. november 2024 fram «Veikart for kreativ næring». Der har regjeringen beskrevet tilgjengelige virkemidler og rammevilkår for næringen. Målet med veikartet var å legge til rette for at kreativ næring kan lykkes i internasjonal konkurranse og øke sin eksport, øke sin lønnsomhet og bidra til nyskaping og innovative løsninger, bidra til et mangfold av opplevelser og kreative uttrykk og skape bærekraftige arbeidsplasser over hele landet.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Inntekter til kommunene fra mineraler

Vedtak nr. 529, 25. mars 2025

> *«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan kommunene kan sitte igjen med en større del av verdiskapingen knyttet til mineralvirksomhet.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om opprettelse av et statlig mineralselskap*, jf. Dokument 8:50 S (2024–2025), Innst. 171 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Nordisk samarbeid om mineraler

Vedtak nr. 530, 25. mars 2025

> *«Stortinget ber regjeringen se på muligheten for økt nordisk samarbeid om utvinning og foredling av mineraler og forskning og utvikling for å begrense miljøutfordringene.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om opprettelse av et statlig mineralselskap*, jf. Dokument 8:50 S (2024–2025), Innst. 171 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Beredskapsbutikker etter finsk modell i dagligvarehandelen

Vedtak nr. 646, 6. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen utrede etablering av beredskapsbutikker tilsvarende ordningen i Finland og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Totalberedskapsmeldingen – Forberedt på kriser og krig*, jf. Meld. St. 9 (2024–2025), Innst. 242 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Integrering av romsektoren i totalforsvaret

Vedtak nr. 649, 6. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen integrere romsektoren bedre i totalforsvaret, med vekt på samarbeid mellom sivile og militære aktører, for å sikre operative evner under kriser og i væpnede konflikter.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Totalberedskapsmeldingen – Forberedt på kriser og krig*, jf. Meld. St. 9 (2024–2025), Innst. 242 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Satellittløsninger for kommunikasjon og overvåking

Vedtak nr. 650, 6. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen på egnet måte se på hvordan totalberedskapen kan styrkes ved å sikre robuste satellittløsninger for kommunikasjon og overvåking, særlig knyttet til forsvar, samfunnssikkerhet og nordområdene.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Totalberedskapsmeldingen – Forberedt på kriser og krig*, jf. Meld. St. 9 (2024–2025), Innst. 242 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Styrking av kontrollen av verdikjeder i romsektoren

Vedtak nr. 651, 6. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen forsterke kontrollen over verdikjeder innen romsektoren og legge frem en plan for å redusere sårbarhet.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Totalberedskapsmeldingen – Forberedt på kriser og krig*, jf. Meld. St. 9 (2024–2025), Innst. 242 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Samordning for forskning, utvikling og innovasjon (FoUI) i norske virksomheter

Vedtak nr. 735, 26. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen legge frem en konkret plan for Stortinget våren 2026 med forslag til hvordan man kan sikre bedre samordning for å styrke norske virksomheter innen forskning, utvikling og innovasjon (FOUi).»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Sikker kunnskap i en usikker verden*, jf. Meld. St. 14 (2024–2025), Innst. 290 S (2024–2025).

Regjeringen vil invitere sentrale aktører fra næringslivet til en felles innsats knyttet til tilgang på privat vekstkapital i Norge. Fra regjeringens side vil det i denne sammenheng bli aktuelt å foreslå endringer på mange ulike områder, inkludert strukturendringer i det næringsrettede virkemiddelapparatet. Tiltak knyttet til private investeringer i forskning, utvikling og innovasjon i næringslivet vil være en sentral del av arbeidet. Arbeidet er beskrevet nærmere i kap. 2 og programkategori 17.20.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Statlig eierskap og statlige investeringsfond for økt FoU-intensitet i næringslivet

Vedtak nr. 736, 26. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringa vurdera korleis statleg eigarskap i verksemder og investeringar gjennom statlege investeringsfond kan fremja FoU-intensitet i norsk næringsliv, og koma tilbake til Stortinget med forslag til korleis dette kan gjerast.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Sikker kunnskap i en usikker verden*, jf. Meld. St. 14 (2024–2025), Innst. 290 S (2024–2025).

Evne til omstilling, nyskaping og innovasjon kan være avgjørende for fremtidig utvikling og måloppnåelse for selskaper med statlig eierandel. Staten som eier forventer at selskapene utarbeider og implementerer ambisjoner og tydelige mål og strategier. Staten som eier er opptatt av at selskapene har en FoU-intensitet som er tilpasset selskapets egenart, størrelse, risiko og hva som er vesentlig for det enkelte selskap, og som bygger opp under statens mål som eier – enten høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer (selskaper i kategori 1) eller bærekraftig og mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål (selskaper i kategori 2). Dette følges opp

i den ordinære eierutøvelsen slik den er beskrevet i eierskapsmeldingen, Meld. St. 6 (2022–2023). Videre er det et viktig prinsipp i statens eierutøvelse er at statens eierrolle skilles fra statens øvrige roller. Det innebærer blant annet at eierskapet som sådan ikke skal brukes som et virkemiddel for å fremme økt FoU-intensitet i norsk næringsliv.

I forbindelse med behandlingen av Prop. 96 S (2025–2026) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2026*, ble Stortinget orientert om endringer for Investinor. Stortinget hadde ikke merknader til endringene, jf. Innst. 450 S (2025–2026). Endringene innebærer blant annet at Investinors direkteinvesteringsmandatet nå er utvidet slik at selskapet også kan investere i private fond under mandatet, herunder gjennom fond-i-fond konstruksjoner, sammen med private investorer og nordiske og europeiske virkemiddelaktører. I tillegg er flere øremerkinger fjernet. Endringene er en del av regjeringens innsats for å forbedre det næringsrettede virkemiddelapparatet, og for å legge til rette for forskning, innovasjon, omstilling og vekst i næringslivet og økt tilgang på kapital for unge vekstbedrifter.

Endringene i Investinor vurderes å være et effektivt grep for å tilgjengeliggjøre mer investeringskapital i blant annet FoU-intensive selskaper fra tidlig fase til ekspansjonsfasen. Investinors fondsportefølje inkluderer flere FoU-intensive fokusområder, blant annet helse, «life sience» og «deep tech». Fondsinvesteringer fra Investinor skal utløse privat kapital og legge til rette for at det bygges opp et mangfold av investeringsmiljøer og -kompetanse i ulike deler av landet. Regjeringen redegjør også for flere tiltak for å videreutvikle Investinor og virkemiddelbruken i statsbudsjettet for 2027.

Regjeringen vil fortsette oppfølgingen av vedtaket fremover og komme tilbake til Stortinget om saken.

Norsk næringsliv og ESAs programmer

Vedtak nr. 761, 27. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan norsk næringsliv i større grad kan nyttiggjøre seg programmene til ESA.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om virkemidler for økt verdiskaping i norsk romindustri*, jf. Dokument 8:256 S (2024–2025), Innst. 342 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Samarbeid mellom forskningsinstitutter og romindustrien

Vedtak nr. 762, 27. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen vurdere incentivene for samarbeid mellom forskningsinstitutter og romindustrien og identifisere hindringer for samarbeid og kunnskapsutveksling.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om virkemidler for økt verdiskaping i norsk romindustri*, jf. Dokument 8:256 S (2024–2025), Innst. 342 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Arbeids- og ansvarsavklaring mellom romvirksomhetene i Norge

Vedtak nr. 763, 27. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen på egnet måte vurdere hvordan det kan legges bedre til rette for arbeids- og ansvarsavklaring mellom romvirksomhetene i Norge.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om virkemidler for økt verdiskaping i norsk romindustri*, jf. Dokument 8:256 S (2024–2025), Innst. 342 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Virkemidler for små og mellomstore selskaper i romsektoren

Vedtak nr. 764, 27. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen på egnet måte se på hvordan virkemiddelapparatet bør tilpasses for å gi de mindre selskapene flere muligheter som underleverandører.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om virkemidler for økt verdiskaping i*

norsk romindustri, jf. Dokument 8:256 S (2024–2025), Innst. 342 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Langsiktig strategi for norsk romsektor

Vedtak nr. 765, 27. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med å utarbeide en ny langsiktig nasjonal romstrategi som skal legge føringer for hva Norge har som mål å utvikle og anskaffe innen romkapasiteter.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om virkemidler for økt verdiskaping i norsk romindustri*, jf. Dokument 8:256 S (2024–2025), Innst. 342 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Langsiktig plan for Direktoratet for romvirksomhet og nasjonale følgemidler

Vedtak nr. 767, 27. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen legge en langsiktig plan for styrking av Norsk romsenter og nasjonale følgemidler med mål om økt gevinstrealisering og verdiskaping i næringen.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om virkemidler for økt verdiskaping i norsk romindustri*, jf. Dokument 8:256 S (2024–2025), Innst. 342 S (2024–2025).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Innsynsportal – seriøsitet

Vedtak nr. 803, 27. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen etablere en innsynsportal for seriøsitet som samler informasjon fra etablerte registre, slik at bedrifter og privatpersoner enkelt kan sjekke om bedrifter innfrir kriterier for seriøsitet, og komme tilbake til Stortinget senest innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2026.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i arbeidsmiljøloven mv. (Arbeidstilsynets virkemidler)*, jf. Prop. 80 L (2024–2025), Innst. 334 L (2024–2025), Lovvedtak 74 (2024–2025).

Stortinget ba i vedtak nr. 803 (2024–2025) regjeringen om å etablere en innsynsportal for seriøsitet som samler informasjon fra etablerte registre, slik at bedrifter og privatpersoner enkelt kan sjekke om bedrifter innfrir kriterier for seriøsitet, og komme tilbake til Stortinget senest innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2026.

En egen innsynsportal for seriøsitet vurderes ikke som formålstjenlig. En slik løsning vil være tung å etablere, drifte og vedlikeholde, og erfaringer fra lignende løsninger i markedet (som Startbank) viser at dette blir både kostbart og ressurskrevende. I tillegg vil en portal kreve avansert tilgangsstyring og samtykkeløsninger knyttet til deling av data fra ulike etater, som for eksempel Skatteetaten. Dette gjør modellen lite egnet sammenlignet med mer fleksible og sikre løsninger som baserer seg på standardiserte datautvekslinger og digitale lommebøker.

Det pågår allerede et arbeid med å utvikle løsninger for deling av data gjennom bruk av digitale lommebøker og digitale bevis. Arbeidet er forankret i EUs regelverk under eIDAS2-forordningen, som er bindende for Norge gjennom EØS-avtalen. Digitaliseringsdirektoratet, i samarbeid med Skatteetaten, Brønnøysundregistrene, Oslo kommune og flere private aktører, har etablert en sandkasse for utprøving av slike løsninger med skarpe data. Dette tiltaket er forankret i regjeringens nye handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, som ble lagt fram 1. august 2025.

Anmodningsvedtaket følges opp gjennom en mer formålstjenlig og fremtidsrettet innretning enn etablering av en egen innsynsportal. Arbeidet har som mål å legge til rette for sikre og effektive løsninger for deling og tilgjengeliggjøring av seriøsitetsinformasjon om virksomheter, i samsvar med Stortingets intensjon.

Stortinget har i vedtaket, i tillegg til å angi et formål, også pekt på et bestemt virkemiddel som ikke lenger vurderes som hensiktsmessig.

Regjeringen anser på bakgrunn av redegjørelsen for oppfølgingen at intensjonen i anmodningsvedtaket er fulgt opp.

Industrivekstavtaler om kraftprosjekter

Vedtak nr. 988, 11. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen vurdere modeller for «industrivekstavtaler» der industri, kraftprodusenter, kommune, fylkeskommunen og stat går sammen om å legge til rette for videre industriutvikling i kommuner som bidrar til å utvikle nye kraftprosjekter i årene som kommer.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, jf. Meld. St. 25 (2024–2025), Innst. 520 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Modell for fordeling av urfolksvederlag

Vedtak nr. 1060, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en modell om fordeling av urfolksvederlaget. Blant modellene som skal utredes, er en modell som sikrer at urfolksvederlaget forvaltes lokalt til fordel for samisk kultur-, nærings- og samfunnsliv og gjennom en organisering der representanter for ulike samiske interesser i området er representert.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Lov om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven)*, jf. Prop. 71 L (2024–2025), Innst. 521 L (2024–2025), Lovvedtak 130 (2024–2025), Lovanmerkning 3 (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Norgespris for bedrifter og frivillighet

Vedtak nr. 1092, 16. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen utrede en «Norgespris for bedrifter og frivilligheten» og komme tilbake til Stortinget om dette så snart som mulig.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Lov om Norgespris og strømstønad til husholdninger*, jf. Prop. 148 L (2024–2025), Innst. 535 L (2024–2025), Lovvedtak 135 (2024–2025).

Vedtaket omfatter både Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD), der delen av vedtaket som omhandler frivilligheten følges opp av KUD, og den delen som gjelder bedrifter følges opp av NFD.

Nærings- og fiskeridepartementet har utredet en Norgespris for bedrifter, dvs. en statlig finansiert ordning som skulle gi norske bedrifter en fast, lav strømpris hele året, uavhengig av prisområde og med et forbrukstak, tilsvarende innretningen av Norgespris for husholdninger.

Utredningen finner at det å tilby Norgespris til bedrifter kan være i strid med EØS-avtalens statsstøtteregler, som forbyr tildeling av selektive økonomiske fordeler til foretak som kan vri konkurransen og påvirke samhandelen innenfor EØS. Det finnes unntak fra støtteforbudet, men det gjeldende Clean Industrial Deal rammeverket (CISAF) kan ikke hjemle en bred og generell strømstøtteordning som en Norgespris for bedrifter, og norsk økonomi befinner seg heller ikke i en «alvorlig forstyrrelse» i EØS-rettslig forstand, som ellers kunne åpnet for å gjøre unntak fra støtteforbudet.

Utredningen finner også at det er svake samfunnsøkonomiske argumenter til støtte for å subsidiere bedrifters strømpris. En slik ordning vil blant annet kunne vri ressursallokeringen i økonomien slik at samlet verdiskaping i norsk økonomi reduseres. Prissignalene som kraftmarkedet er avhengig av for å balansere tilbud og etterspørsel vil også svekkes. Ettersom næringslivet står for en stor del av strømforbruket i Norge vil en støtte til bedrifter kunne påvirke markedet i større grad enn støtte til husholdningene.

På denne bakgrunn anbefaler utredningen at det ikke innføres en Norgespris for bedrifter. Regjeringen slutter seg til denne vurderingen. Regjeringen er opptatt av å sørge for tilgang på ren og rimelig energi over hele landet, og har de siste årene tatt en rekke grep for å sørge for raskere utbygging av mer kraft og nett. Regjeringen har blant annet styrket energimyndighetene, og foreslår nå færre utredningskrav, enklere prosesser og fjerning av statsforvalterens innsigelsesrett. Tiltakene regjeringen lanserte i august vil bidra til at vi raskere får på plass mer kraft. Det er viktig for å bevare et kraftoverskudd som gir oss lavere kraftpriser enn i landene rundt oss, noe som er et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv.

I april 2022 etablerte Kultur- og likestillingsdepartementet en søknadsbasert strømstøtteordning for frivillig sektor. Ordningen har siden etableringen hatt kvartalsvise søknadsrunder, der søkerne må registrere og dokumentere strømforbruk per måned. I strømstønadsordningen for husholdninger har strømstøtten vært utregnet

automatisk på fakturaen til kundene. Automatisk beregning av strømstøtte til frivillige organisasjoner lar seg ikke gjøre, ettersom «frivillig organisasjon» ikke er en egen sluttbrukergruppe i nettselskapenes systemer. Det vil være svært ressurskrevende for nettselskapene å innføre tekniske løsninger for dette.

Norgespris-løsningen benytter også en automatisk utregning av strømstøtten. På grunn av manglende funksjonalitet er det derfor vanskelig å tilby Norgespris til frivillig sektor. Det legges ikke opp til endringer i strømstøtteordningen for frivillig sektor nå.]

Vedtaket er gjennomført innenfor både den delen av vedtaket som omhandler frivilligheten og den delen som gjelder bedrifter.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Felles nordisk matberedskapsplan

Vedtak nr. 1119, 18. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen etablere en felles nordisk matberedskapsplan som inkluderer strategisk samarbeid om lagring og tilgang på viktige innsatsfaktorer.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i statsbudsjettet 2025 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2025)*, jf. Prop. 149 S (2024–2025), Innst. 534 S (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Helhetlig evaluering av lov om besøksbidrag

Vedtak nr. 1260, 5. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig evaluering av lov om besøksbidrag senest tre år etter at loven har trådt i kraft. Evalueringen skal omfatte kommunenes bruk av ordningen, effektene for reiselivsnæringen, forvaltningen av reiselivsrelaterte fellesgoder og måloppnåelsen i tråd med lovens formål.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Lov om besøksbidrag*, Prop. 96 L (2024–2025), Innst. 452 L (2024–2025), Lovvedtak 110 (2024–2025).

Loven trådte i kraft 1. juli 2026 og loven bør virke noen år før det gjennomføres en evaluering. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

4.3 Stortingssesjon 2023–2024

Anmodningsvedtak under fiskeri- og havministeren

Eierskapsbegrensninger i kystfisket etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader

Vedtak 586, 30. april 2024

> *«Stortinget ber regjeringen innføre eierskapsbegrensninger i kystfisket etter torsk, hyse og sei nord for 62 grader nord slik at eier og minoritetseier gjennom person, selskap eller sammenslutning maksimalt kan eie 1,5 pst. av den relevante gruppekvoten.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av Meld. St. 7 (2023–2024) *Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling*, jf. Innst. 264 S (2023–2024).

Fiskeridirektoratet gjennomførte høsten 2024 på bestilling fra Nærings- og fiskeridepartementet en høring av forskriftsbestemmelser om relevante eierskapsbegrensninger. På bakgrunn av høringsinnspillene har departementet besluttet at det skal foretas en ny vurdering av hvordan følge opp vedtaket etter at spørsmålet om fordeling av strukturgevinst er avklart, jf. vedtak 592, 30. april 2024.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Eierskapsbegrensninger i kystfisket etter andre arter enn torsk, hyse og sei nord for 62 grader

Vedtak nr. 587, 30. april 2024

> *«Stortinget ber regjeringen innføre eierskapsbegrensninger i kystfisket etter andre arter enn torsk, hyse og sei nord for 62 grader nord i tråd med Meld. St. 7 (2023–2024).»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling*, jf. Meld. St. 7 (2023–2024), Innst. 264 S (2023–2024).

Fiskeridirektoratet gjennomførte høsten 2024 på bestilling fra Nærings- og fiskeridepartementet en høring av forskriftsbestemmelser om relevante eierskapsbegrensninger. På bakgrunn av høringsinnspillene har departementet besluttet at det skal foretas en ny vurdering av hvordan følge opp vedtaket etter at spørsmålet om fordeling av strukturgevinst er avklart, jf. vedtak 592, 30. april 2024.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Særskilte regler om eierskapsbegrensninger for kystgruppen

Vedtak nr. 588, 30. april 2024

> *«Stortinget ber regjeringen utarbeide særskilte regler i forbindelse med innføring av eierskapsbegrensninger for kystgruppen som blant annet sikrer at de som lå over på dato for fremleggelse av Meld. St. 7 (2023–2024), kan beholde eierandel med nødvendig fleksibilitet. Reglene skal også inneholde tidsbegrensninger for hvor lenge man kan ha redusert andel før denne gjøres gjeldende som ny maksimalgrense.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling*, jf. Meld. St. 7 (2023–2024), Innst. 264 S (2023–2024).

Fiskeridirektoratet gjennomførte høsten 2024 på bestilling fra Nærings- og fiskeridepartementet en høring av forskriftsbestemmelser om relevante eierskapsbegrensninger. På bakgrunn av høringsinnspillene har departementet besluttet at det skal foretas en ny vurdering av hvordan følge opp vedtaket etter at spørsmålet om fordeling av strukturgevinst er avklart, jf. vedtak 592, 30. april 2024.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Ny vurdering av leiefartøyordningen

Vedtak nr. 589, 30. april 2024

> *«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en ny vurdering av leiefartøyordningen med sikte på å gjøre den bedre og enklere av hensyn til utvikling og bygging av nye og mer miljøvennlige fartøy, herunder ta hensyn til ulike fartøyklasser.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling*, jf. Meld. St. 7 (2023–2024), Innst. 264 S (2023–2024).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket. Det tas sikte på at Fiskeridirektoratet gjennomfører en høring av saken i løpet av andre halvår 2026.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Vurdering av strukturkvoteordningen

Vedtak nr. 591, 30. april 2024

> *«Stortinget ber regjeringen vurdere om innretningen av dagens strukturkvoteordning bør endres eller tilpasses for å legge til rette for verdiskaping og grønn omstilling, og for å sikre at den ivaretar hensynet til fiskeflåtens betydning for sysselsetting og bosetning i kystkommunene.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling*, jf. Meld. St. 7 (2023–2024), Innst. 264 S (2023–2024).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Fordeling av strukturgevinst når strukturkvoter utløper

Vedtak nr. 592, 30. april 2024

> *«Stortinget ber regjeringen fordele strukturgevinsten som oppstår når tidsbegrensede strukturkvoter utløper med full effekt på grunnkvoter og halv effekt til gjenværende strukturkvoter (modell X), etter opprinnelig hjemmelslengde.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling*, jf. Meld. St. 7 (2023–2024), Innst. 264 S (2023–2024).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket. Fiskeridirektoratet har sommeren 2026 gjennomført høring av forslag til relevant regelverk. Det tas sikte på at departementet fastsetter relevant regelverk i rimelig tid før de første tidsbegrensningene i strukturkvoteordningene utløper ved årsskiftet 2026–2027.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Sammenslåingsordning for pelagiske fartøy under 11 meter

Vedtak nr. 594, 30. april 2024

> *«Stortinget ber regjeringen utrede og vurdere innføring av sammenslåingsordning som også omfatter fartøy som fisker i pelagiske fiskerier under 11 meters hjemmelslengde (13 meter for fiske etter makrell med kystnot).»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling*, jf. Meld. St. 7 (2023–2024), Innst. 264 S (2023–2024).

Sammenslåingsordningen for pelagiske fartøy ble innført i desember 2025 med virkning fra 1. januar 2026, etter at det var gjennomført en skriftlig høring.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Gjennomgang av åpen gruppe

Vedtak nr. 599, 30. april 2024

> *«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av formålet med åpen gruppe i fiskeriene, og vurdere innretningen og tiltak som i større grad bidrar til at åpen gruppe fungerer etter intensjonen, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling*, jf. Meld. St. 7 (2023–2024), Innst. 264 S (2023–2024).

Nærings- og fiskeridepartementet er i gang med å følge opp vedtaket. Det er blitt satt ned en arbeidsgruppe som foretar en gjennomgang av åpen gruppe og vurderer innretning og tiltak. Arbeidsgruppen leverte sin rapport sommeren 2026 og rapporten ble deretter sendt på alminnelig høring.

Regjeringen vil etter høringen vurdere forslagene til tiltak og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Etterkontroll av fiskesalslagslova

Vedtak nr. 602, 30. april 2024

> *«Stortinget ber regjeringen i en etterkontroll av fiskesalslagslovas bestemmelser også kontrollere om samfunnet har tilstrekkelig innsyn i og kontroll med fiskesalgslagenes utøvelse av sin myndighet.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling*, jf. Meld. St. 7 (2023–2024), Innst. 264 S (2023–2024).

Rapporten fra etterkontrollen av fiskesalslagslova ble publisert 18. november 2025, og sendt på høring med frist for innspill 27. februar 2026.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Teknologinøytral miljøfleksibilitetsordning for havbruk

Vedtak nr. 606, 30. april 2024

> *«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 fremme forslag om en teknologinøytral miljøfleksibilitetsordning som ivaretar anbefalingene fra Havbruksutvalget (NOU 2023: 23).*
>
> *Stortinget ber regjeringen legge følgende prinsipper til grunn for arbeidet med en teknologinøytral miljøfleksibilitetsordning for havbruk:*
>
> – *Ordningen må være teknologinøytral for å sikre utvikling og innovasjon*
> – *Ordningen må bidra til å redusere næringens miljøavtrykk*
> – *Ordningen må bidra til å redusere lusepresset på både oppdretts- og villfisk*
> – *Ordningen bør gjennom insentiver sikre at det tas i bruk lav- og nullutslippsteknologi i områder hvor det er nødvendig å redusere utslippene*
> – *Ordningen bør omfatte alle eksisterende og framtidige tillatelser*
> – *Ordningen bør kunne benyttes på det produksjonsvolum som er trukket inn som følge av rødt trafikklys i et produksjonsområde. Det vil i de tilfellene ikke være mulig å eventuelt konvertere tilbake til tradisjonell teknologi før dette volumet er retildelt som følge av grønt trafikklys. Dette må gjøres i tråd med intensjonen bak trafikklyssystemet.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om en rask omstilling av en oppdrettsnæring i krise*, jf. Dokument 8:85 S (2023–2024), Innst. 261 S (2023–2024).

Nærings- og fiskeridepartementet har innført en ordning som lar selskap som har fått nedjustert tillatelseskapasitet som følge av uakseptabel miljøpåvirkning etter trafikklyssystemet likevel få bruke denne kapasiteten i et anlegg med null utslipp av lakselus.

Denne ordningen ivaretar ikke alle prinsippene Stortinget skisserer, men må ses i sammenheng med Meld. St. 24 (2024–2025) *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden* og oppfølgingen av denne.

Ved behandlingen av Meld. St. 4 (2025–2026) *Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2024–2025*, jf. Innst. 125 S (2025–2026), uttalte et flertall i kontroll- og konstitusjonskomiteen:

> *«Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til mindretallet i fagkomiteens uttalelse fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Flertallet mener vedtaket ikke kan utkvitteres på nåværende tidspunkt.»*

Regjeringen tar prinsippene Stortinget skisserer for en teknologinøytral miljøfleksibilitetsordning med videre i oppfølgingen av Meld. St. 24 (2024–2025).

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Restaurering av norsk tareskog

Vedtak nr. 789, 14. juni 2024

> *«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan og foreslå tiltak for å systematisk restaurere norsk tareskog langs kysten for å bedre det marine miljø.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene – Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, Norskehavet, og Nordsjøen og Skagerrak*, jf. Meld. St. 21 (2023–2024), Innst. 375 S (2023–2024).

Nærings- og fiskeridepartementet følger opp vedtaket i samarbeid med klima- og miljødepartementet. Det er gitt et oppdrag til Havforskningsinstituttet i tildelingsbrevet for 2026, som skal løses i samarbeid med Fiskeridirektoratet. Miljødirektoratet er gitt tilsvarende oppdrag. En arbeidsgruppe nedsatt av Havforskningsinstituttet leverte en statusrapport om tareskog, restaurering og forvaltning i Norge i juni 2025. Denne danner grunnlag for en egen rapport 2 som vil inneholde forslag til plan for restaurering som grunnlag for tilrådning. En egen utvidet ekspertgruppe er nedsatt for dette arbeidet. Rapporten skal etter planen ferdigstilles innen utgangen av 2026.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Restriksjoner på bunntrål og snurrevad i det kystnære fisket

Vedtak nr. 912, 21. juni 2024

> *«Stortinget ber regjeringen i løpet av våren 2025 utrede å innføre nye restriksjoner på bunntrål og snurrevad for å sikre kystflåten økt forrang i det kystnære fisket, særlig i områder med stor naturverdi.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2024*, jf. Prop. 104 S (2023–2024), Innst. 447 S (2023–2024).

Fiskeridirektoratet har i brev av 16. april 2025 analysert overlapp mellom fiskeriaktivitet og kystområder med stor naturverdi. Analysen viser at det er lite overlapp for fiske med større fartøy som bruker snurrevad, og disse områdene.

Ved behandlingen av Meld. St. 4 (2025–2026) *Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2024–2025*, jf. Innst. 125 S (2025–2026), uttalte et flertall i kontroll- og konstitusjonskomiteen:

> *«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til vedtak nr. 912, 21. juni 2024. Flertallet viser til omtalen av vedtaket i Meld. St. 4 (2024–2025). Flertallet er ikke enig i at regjeringen kan avslutte rapportering av vedtaket på nåværende tidspunkt.»*

Nærings- og fiskeridepartementet mener det er behov for en nærmere utredning av problemstillingen. Departementet har bedt Fiskeridirektoratet om å bygge videre på disse vurderingene som ble gjort i 2025, og levere en bredere utredning av problemstillingen og om det er behov for å innføre strengere restriksjoner på bruk av bunntrål og snurrevad i det kystnære fisket.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Anmodningsvedtak under næringsministeren

Innretning av det næringsrettede virkemiddelapparatet i samsvar med Parisavtalen

Vedtak nr. 78, 4. desember 2023

> *«Stortinget ber regjeringen innrette det næringsrettede virkemiddelapparatet slik at prosjekter som får støtte skal være i tråd med Parisavtalen.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Nasjonalbudsjettet 2024*, jf. Meld. St. 1 (2023–2024), Innst. 2 S (2023–2024).

Ved behandlingen av Meld. St. 4 (2025–2026) *Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2024–2025*, jf. Innst. 125 S (2025–2026), uttalte et flertall i kontroll- og konstitusjonskomiteen:

> «Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, *viser til vedtak nr. 78 av 4. desember 2023.* Flertallet *viser til omtalen av vedtaket i Meld. St. 4 (2024–2025).* Flertallet *er enige om regjeringen fortsatt skal arbeide med å følge opp vedtaket»*

Regjeringen har innført et hovedprinsipp om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot Norges forpliktelser under Parisavtalen og lavutslippssamfunnet i 2050. Prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling og er for eksempel ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Hovedprinsippet gjelder i utgangspunktet for hele det næringsrettede virkemiddelapparatet. Med dette menes alle vesentlige næringsrettede bevilgninger til Innovasjon Norge, Norges forskningsråd, Siva, Design og arkitektur Norge, Eksportfinansiering Norge, Enova, Gassnova og Bionova. Hovedprinsippet gjelder også for Investinor og Nysnø, og anses for disse aktørene å være ivaretatt i forventningene som er lagt i eierskapspolitikken. Virkemiddelapparatet skal utløse gode prosjekter som bidrar til omstilling og verdiskaping i næringslivet.

For å dokumentere og følge opp den grønne dreiningen av virkemiddelapparatet, ble virkemiddelaktørene i 2022 bedt om å etablere sammenlignbar rapportering om støtte til prosjekter med klima- og miljøinnhold. Virkemiddelaktørene har fra 1. januar 2024 implementert klassifisering av prosjekter med potensiell positiv effekt på klima og miljø, og leverte i mai 2024 et forslag til løsning for rapportering på «do no significant harm-prinsippet». Fra og med 1. januar 2025 har alle virkemiddelaktørene implementert klassifisering av prosjekter med potensial for positiv effekt på klima og miljø og prosjekter med potensial for å gjøre vesentlig skade. Rapporteringssystemet er innført som en pilot.

Det legges opp til en dynamisk utvikling av rapporteringssystemet og det kan oppstå behov for justeringer, for eksempel basert på erfaringer med bruk av systemet eller utvikling på området. Første komplette rapportering på piloten for grønn prosjektklassifisering og rapportering, inkludert nøytrale prosjekter og prosjekter som kan gjøre vesentlig skade, skulle etter planen være klar i 2026. Dette er et system under utvikling, og datakvaliteten er på det nåværende tidspunktet ikke vurdert som god nok til bruk i ekstern kommunikasjon.

For å sikre at den grønne prosjektklassifiseringen og rapporteringen gir best mulig balanse mellom datakvalitet og administrasjonsbyrde (herunder rapporteringsbyrde) for virkemiddelaktørene og næringslivet, ble det høsten 2025 igangsatt en ekstern følgeevaluering av implementeringen av piloten for grønn prosjektklassifisering og rapportering. Sluttrapport fra evaluator ble levert i mars 2026, og er nå til vurdering og oppfølging i departementet.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med rapportering så snart datakvaliteten på den grønne prosjektklassifiseringen og rapporteringen er vurdert som god nok til bruk i ekstern kommunikasjon.

Se også omtale under programkategori 17.20.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Forskrift om innsyn i aksjeeierboken og regler om rapportering av eierskapsendringer i aksjeselskaper

Vedtak nr. 85, 4. desember 2023

> *«Stortinget ber regjeringen innen revidert budsjett for 2024 gjøre endringer i forskrifter for å bedre innsyn i eierskap til norske aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper og å innen revidert budsjett 2025 komme tilbake til Stortinget med forslag til regelendringer som innebærer at norske aksjeselskaper skal rapportere endringer i eierskap til aksjer på en måte som kan gjøre dem tilgjengelig for allmennheten.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Nasjonalbudsjettet 2024*, jf. Meld. St. 1 (2023–2024), Innst. 2 S (2023–2024).

Vedtaket må ses i sammenheng med vedtak nr. 521 av 14. mars 2024. Andre del av anmodningsvedtak nr. 85 dekker det samme som anmodningsvedtak nr. 521.

Et flertall i kontroll- og konstitusjonskomiteen hadde ved behandlingen av Meld. St. 4 (2024–2025) følgende merknader til omtalen av vedtak nr. 85 (2023–2024), jf. Innst. 216 S (2024–2025) side 8 til 9:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til tidligere vedtak om et offentlig oppdatert aksjeeierregister i sanntid (vedtak 496 (2013–2014) og 521 (2023–2024)) og vil påpeke at dette arbeidet har tatt lang tid. Flertallet ber regjeringen få et offentlig og løpende oppdatert aksjeeierregister på plass innen utgangen av stortingsperioden.

Flertallet ber derfor regjeringen i løpet av denne stortingsperioden gjennomføre nødvendige avklaringer og etablere et slikt åpent tilgjengelig aksjeeierregister. Disse avklaringene bør bygge på rapporten fra arbeidsgruppen nedsatt av Nærings- og fiskeridepartementet våren 2024: «Større åpenhet om aksjeeierskap». Flertallet ber regjeringen utvikle en teknisk løsning for dette, som kan være på plass og tilgjengelig innen utløpet av denne stortingsperioden.»

Forskrift 17. november 2024 nr. 2804 om innsyn i aksjeeierboken, aksjeeierregisteret og forvalterregistrerte aksjer trådte i kraft 1. februar 2025. Forskriften innebærer at Stortingets vedtak om at det skal gis innsyn i eierskap gjennom forvalterregistrerte aksjer er fulgt opp.

Forskriften betyr at aksjeselskaper skal utlevere informasjon om hvem som eier aksjene i selskapet til den som ber om innsyn innen tre dager. Det kan ikke kreves betaling for å gi ut informasjon. Tilsvarende skal verdipapirregister gi ut informasjonen på vegne av allmennaksjeselskaper de er registerfører for. Gjennom forskriften gis dermed allmennheten rett til kostnadsfritt, digitalt innsyn i aksjeeierboken og aksjeeierregisteret. Forskriften åpner samtidig for at det kan kreves innsyn i hvem som eier forvalterregistrerte aksjer.

Allmennhetens tilgang til aksjeeierinformasjon fra myndighetene gjennom året avhenger av at myndighetene har oppdaterte opplysninger. Det er ikke situasjonen i dag. I desember 2024 leverte Skatteetaten og Brønnøysundregistrene en konseptvalgutredning med ulike forslag til ulike alternativer for å sammenstille aksjeeierinformasjon. Sammenstillingen er ment å erstatte innrapporteringssystemet som Skatteetaten har i dag, og skal også danne grunnlag for andre myndigheters behov for sammenstilte opplysninger om aksjeeierskap. Rapporten ble sendt på høring i mars 2025, og har etter det vært til ekstern kvalitetssikring (KS1). I juli 2025 mottok etatene et oppdragsbrev om å gjennomføre et forprosjekt for etablering av en løpende oppdatert oversikt over aksjeeierskap. Skatteetaten og Brønnøysundregistrene leverte i januar 2026 et sentralt styringsdokument for utviklingen av løsningen. Styringsdokumentet har vært til ekstern kvalitetssikring (KS2). Utviklingen av løsningen og lovarbeidet vil etter planen ha prosjektoppstart i 2027, med planlagt ferdigstillelse i 2031.

Denne løsningen skal åpne for at andre enn myndighetene skal kunne få innsyn. Regjeringens intensjon er å åpne for at allmennheten får innsyn så snart slik informasjon er tilgjengelig.

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider parallelt med å vurdere mulige løsninger for å oppnå større åpenhet om aksjeeiere i forbindelse med prosjektet. Næringsministeren mottok i juni 2024 en rapport fra en arbeidsgruppe nedsatt av departementet som har gitt anbefalinger knyttet til en mulig løsning, og departementet arbeider videre med sikte på å gi Stortinget en anbefaling om endringer i dagens struktur.

Rapportering kan avsluttes for første del av anmodningsvedtaket. Rapportering avsluttes ikke for andre del av vedtaket knyttet til rapportering av eierskapsendringer.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Samarbeidsavtale med USA om mineraler

Vedtak nr. 698, 5. juni 2024

«Stortinget ber regjeringen jobbe for en bred samarbeidsavtale med USA om verdikjeder for mineraler hvor det inngår et unntak fra Inflation Reduction Act (IRA) for mineraler fra Norge til batteriproduksjon.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om mer landbasert mineralutvinning og sirkulærøkonomi*, jf. Dokument 8:125 S (2023–2024), Innst. 388 S (2023–2024).

Det ble gitt en foreløpig rapportering om oppfølgingen av anmodningsvedtaket i Prop. 1 S (2024–2025) og Prop. 1 S (2025–2026). Den amerikanske støtteordningen for elbiler for privat eie under Inflation Reduction Act (IRA) er opphevet og de tidligere ordningene knyttet til skattelette er ikke lenger gjeldende for kjøp av elbiler. Videre er det ikke aktuelt for dagens amerikanske administrasjon å inngå mineralavtaler som kan gi unntak fra kravene om lokalt innhold for mineraler fra Norge til batteriproduksjon, slik Stortinget har anmodet om. Regjeringen har derimot styrket mineralsamarbeid med USA blant annet gjennom

tiltredelse til Pax Silica. På denne bakgrunn anser regjeringen anmodningsvedtaket som fulgt opp.

Offentlig-privat samhandling om overskuddsmasser

Vedtak nr. 699, 5. juni 2024

> *«Stortinget ber regjeringen legge bedre til rette for samhandling mellom private og offentlige aktører for å utnytte overskuddsmasser og redusere deponibehov. Dette kan for eksempel gjelde ved bruk av byggavfall som fyllmasse i byggeprosjekter, og kan blant annet gjennomføres ved å stille krav til ombruk av avgangsmasser i offentlige anbud.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om mer landbasert mineralutvinning og sirkulærøkonomi*, jf. Dokument 8:125 S (2023–2024), Innst. 388 S (2023–2024).

Stortinget vedtok før sommeren 2025 ny minerallov og loven trådte i kraft. 1.juli 2026. I denne loven er det tatt inn et nytt krav om rapportering ved større uttak av steinmasser også der formålet ikke er mineralvirksomhet som ellers reguleres av mineralloven. Rapporteringsplikten vil gi bedre oversikt over, og kunnskap om overskuddsmassene, som igjen er en forutsetning for å utrede videre tiltak og virkemidler for å håndtere slike masser på en ressurseffektiv og samfunnsøkonomisk lønnsom måte. Utformingen av rapporteringskravet skal vurderes nærmere i arbeidet med utarbeidelse av en forskrift for mineralloven.

Regjeringen vedtok endringer i anskaffelsesregelverket fra 1. januar 2024 som innebærer at klima og miljø som hovedregel skal vektes med minimum 30 pst. i offentlige anskaffelser. Offentlige oppdragsgivere kan i dag stille krav om utnytting av overskuddsmasser eller krav for å redusere deponibehov i offentlige anskaffelser.

Det er ikke vurdert å innføre nye krav i regelverket for offentlige anskaffelser eller i plan- og bygningsloven med formål om å øke bruk av ikke forurensede overskuddsmasser i bygge- og anleggsprosjekter.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Prosjektgruppe for overskuddsmasser fra gruver

Vedtak nr. 700, 5. juni 2024

> *«Stortinget ber regjeringen sammen med mineralnæringen etablere en prosjektgruppe som skal finne nye måter å benytte overskuddsmasser fra gruver inn i andre verdikjeder på.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om mer landbasert mineralutvinning og sirkulærøkonomi*, jf. Dokument 8:125 S (2023–2024), Innst. 388 S (2023–2024).

Ett av tiltakene i regjeringens mineralstrategi er at det skal oppnevnes en ekspertgruppe for å vurdere håndtering av overskuddsmasser og muligheter for alternativ bruk, regelverksendringer mv. Nærings- og fiskeridepartementet har arbeidet med forberedelse av en ekspertgruppe og dette arbeidet pågår.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på en egnet måte.

4.4 Stortingssesjon 2022–2023

Anmodningsvedtak under fiskeri- og havministeren

Krav om nullutslipp for alle nye servicefartøy i havbruksnæringen fra 1. juli 2024

Vedtak nr. 933, 16. juni 2023

> *«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om krav om nullutslipp for alle nye servicefartøy i havbruksnæringen fra 1. juli 2024. Det må tas hensyn til at lokale forhold knyttet til energiforsyning kan vanskeliggjøre nullutslipp.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Revidert nasjonalbudsjett 2023*, jf. Meld. St. 2 (2022–2023), Innst. 490 S (2022–2023).

Klima- og miljødepartementet mottok i april 2025 en utredning fra DNV som kartlegger muligheten for elektrifisering av fartøy i havbruk. Denne samt tidligere underlagsrapport fra Sjøfartsdirektoratet om lav- og nullutslippskrav for servicefartøy i havbruksnæringen legges til grunn for den videre prosessen med å stille krav til servicefartøy i havbruksnæringen.

På bakgrunn de gjennomførte utredningene har Klima- og miljødepartementet, i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet, bedt Sjøfartsdirektoratet utarbeide et forslag til hvordan klimakrav til servicefartøy i havbruksnæringen kan gjennomføres og innrettes. Sjøfartsdirektoratet sendte et forslag på høring, med høringsfrist 8. januar 2026. Klima- og miljødepartementet arbeider med å følge opp høringen.

Ved behandlingen av Meld. St. 4 (2025–2026) *Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjo-*

nen 2024–2025, jf. Innst. 125 S (2025–2026), uttalte et flertall i kontroll- og konstitusjonskomiteen:

> «Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, *viser til vedtak nr. 933, 16. juni 2023.* Flertallet *viser til omtalen av vedtaket i Meld. St. 4 (2025–2026).* Flertallet *er enige om at forslaget ikke kan anses for fulgt opp nå.»*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne var enige om at ny frist for innføring er mai 2026.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Anmodningsvedtak under næringsministeren

Opphevelse av boligstiftelser opprettet av kommune og boligbyggelag

Vedtak nr. 68, 29. november 2022

> *«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan hjemmel for oppløsning av stiftelser som er etablert av kommune eller fylkeskommune sammen med boligbyggelag, kan utformes.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Endringer i stiftelsesloven (opphevelse av boligstiftelser opprettet av kommuner)*, jf. Prop. 135 L (2021–2022), Innst. 73 L (2022–2023).

Regjeringen vil utrede hvordan regler om opphevelse av boligstiftelser hvor et privat rettssubjekt er blant oppretterne kan utformes i samsvar med norsk rett. Det er gjennomført en kartlegging av hvor mange stiftelser en eventuell lovhjemmel vil gjelde for og hvilken rolle boligbyggelagene hadde ved opprettelsen. Det er også innhentet en juridisk utredning om hvordan en hjemmel om opphevelse kan utformes, og av forholdet til Grunnloven og den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Den juridiske utredningen ble publisert på regjeringen.no den 7. desember 2023. Trondheim Boligstiftelse har saksøkt staten i forbindelse med at Trondheim kommune besluttet oppløsning etter de midlertidige reglene om oppløsning av boligstiftelser etablert av kommunene. Saksøker vant ikke frem i tingretten og lagmannsretten. Ankeforhandling for Høyesterett er berammet i januar 2027. Utfallet kan påvirke handlingsrommet Stortinget har til en slik utvidelse, og departementet vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte etter at resultatet av Høyesteretts behandling er klar.

4.5 Stortingssesjon 2021–2022

Anmodningsvedtak under næringsministeren

Dagligvare – felles merkeordning for kjedenes egne merkevarer (EMV)

Vedtak nr. 606, 31. mai 2022

> *«Stortinget ber regjeringen utarbeide et regelverk som pålegger kjedene en felles merkeordning for EMV, med kjedenavn, produsent og produktets opprinnelsesland, slik at forbrukerne kan gjøre opplyste valg.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om å sikre like konkurransevilkår mellom uavhengige merkevarer og kjedenes egne merkevarer (EMV) i dagligvaremarkedet*, jf. Dokument 8:161 S (2021–2022), Innst. 322 S (2021–2022).

Det ble gitt en foreløpig rapportering om oppfølging av anmodningsvedtaket i Prop. 1 S (2024–2025). Det framgikk at de tre største dagligvarekjedene har opplyst til Nærings- og fiskeridepartementet om at de i all hovedsak merker EMV med kjedenavn, produsent og produktets opprinnelsesland slik anmodningsvedtaket ber om. Det er noen få unntak, blant annet av hensyn til kostnader og miljøet, for å unngå hyppige emballasjeendringer og at emballasje må kasseres. Videre ble det gitt en foreløpig vurdering av hvilke muligheter regelverket for næringsmidler gir for merking av egne merkevarer, og vist til at Nærings- og fiskeridepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet ville avklare saken videre og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Nærings- og fiskeridepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet utredet saken nærmere, og ga en oppdatert rapportering i Prop. 1 S (2025–2026). Ettersom utredningen viste at det ikke vil være i tråd med det EØS-baserte regelverket å innføre en egen obligatorisk merkeordning slik det bes om i anmodningsvedtaket, har ikke regjeringen anledning til å utarbeide et regelverk i tråd med anmodningsvedtaket. Siden kjedene i all hovedsak merker EMV-produkter med det som etterspørres i anmodningsvedtaket, vurderte regjeringen likevel at denne merkingen opp-

fyller intensjonen i anmodningsvedtaket, og at rapporteringen kunne avsluttes. Anmodningsvedtaket ble derfor foreslått opphevet.

Ved behandlingen av Meld. St. 4 (2025–2026) *Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2024–2025*, jf. Innst. 125 S (2025–2026), sluttet et flertall i kontroll- og konstitusjonskomiteen seg til merknaden fra flertallet i fagkomiteen og mente at vedtaket ikke kunne utkvitteres på nåværende tidspunkt.

Ved behandlingen av Meld. St. 4 (2025–2026) *Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen 2024–2025*, jf. Innst. 125 S (2025–2026), uttalte et flertall i kontroll- og konstitusjonskomiteen:

> «Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, *viser til mindretallet i fagkomiteens uttalelse fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.* Flertallet *mener vedtaket ikke kan utkvitteres på nåværende tidspunkt.»*

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Dagligvare – konkurranse og mer åpenhet innenfor grossist- og distribusjonsleddet

Vedtak nr. 610, 31. mai 2022

> *«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre konkurranse og mer åpenhet innenfor grossist- og distributørleddet i dagligvarehandelen, herunder tilsyn med priskalkylene for distribusjonstjenester.»*

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Representantforslag om å sikre like konkurransevilkår mellom uavhengige merkevarer og kjedenes egne merkevarer (EMV) i dagligvaremarkedet*, jf. Dokument 8:161 S (2021–2022), Innst. 322 S (2021–2022).

Regjeringen har nylig sendt på høring forslag til forskrift om fullsortimentsgrossister i dagligvarebransjen, hjemlet i konkurranseloven § 14. I forskriften foreslås det at detaljister med markedsandel på mindre enn fem prosent i dagligvaremarkedet skal ha rett til tilgang til tjenester fra fullsortimentsgrossister på ikke-diskriminerende og rimelige vilkår. Hvis det ikke gis tilgang, foreslås det at detaljisten skal kunne klage til Konkurransetilsynet. En fullsortimentsgrossist defineres i forskriften som en grossist som tilbyr et bredt varesortiment og eies av en dagligvarekjede med over 20 prosent markedsandel. Et bredt varesortiment vil ifølge forslaget til forskrift inkludere egne merkevarer. Bakgrunnen er at det i dag kun er kjedenes grossister som er i stand til å tilby et bredt varesortiment, og at dersom EMV ekskluderes vil sortimentet som tilbys bli betydelig smalere. Videre foreslås det et forbud mot at dagligvarekjedenes grossister kan favorisere EMV på en konkurranseskadelig måte. Dette er allerede forbudt etter gjeldende rett, dersom aktøren har en dominerende stilling, men det nye forbudet vil omfatte alle de tre kjedenes grossister, uavhengig av om de har en dominerende stilling.

Etter departementets vurdering kan den foreslåtte reguleringen senke etableringshindringene i dagligvaremarkedet ved at detaljister under fem prosent markedsandel får tilgang på å kjøpe et bredt varesortiment fra dagligvarekjedenes fullsortimentsgrossister, inkludert kjedenes EMV. At mindre detaljister gis tilgang til grossisttjenester på rimelige og ikke-diskriminerende vilkår, kan redusere risikoen ved å etablere dagligvarevirksomhet, og gjøre det lettere for mindre aktører å konkurrere mot de store dagligvarekjedene. Samlet kan dette føre til bedre konkurranse blant detaljister i dagligvarebransjen. Videre kan forslaget legge bedre til rette for konkurranse på like vilkår mellom leverandører, da kjedene vil forbys fra å kunne bruke grossistleddet til å favorisere EMV på en konkurranseskadelig måte og på den måten gi EMV fordeler i konkurransen med leverandørenes merkevarer.

Forslaget til forskrift åpner for at Konkurransetilsynet kan føre tilsyn med priskalkylene for distribusjonstjenester ved mistanke om priser til detaljister som ikke er ikke-diskriminerende og rimelige eller ved mistanke om priser som fører til en konkurranseskadelig favorisering av EMV.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

4.6 Stortingssesjon 2020–2021

Anmodningsvedtak under fiskeri- og havministeren

Styrke og lovfeste tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk

Vedtak nr. 839, 22. april 2021

> *«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som bidrar til at tilskuddsordningen for norske sjøfolk*

styrkes og blir mer forutsigbar gjennom lovfesting.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Grønnere og smartere – morgendagens maritime næring*, jf. Meld. St. 10 (2020–2021), Innst. 338 S (2020–2021).

Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk ble lovfestet i 2017. Den nærmere innretning av ordningen er fastsatt i forskrift.

Tilskuddsordningens støttenivå følger av Stortinget årlige budsjettvedtak. Eventuelle endringer i ordningens støttenivå vil være gjenstand for behandling i budsjettprosessene.

Det vises til omtale under Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk, Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Anmodningsvedtak under næringsministeren

Dagligvaremarkedet – regnskaps- og funksjonsmessig skille mellom leddene

Vedtak nr. 573, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen stille krav om regnskapsmessig og funksjonsmessig skille mellom leddene i verdikjeden i dagligvarebransjen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf. Meld. St. 27 (2019–2020), Innst. 185 S (2020–2021).

Bakgrunnen for vedtaket var at et flertall i Stortingets næringskomité mente at det var behov for mer åpenhet rundt prisdannelsen i verdikjeden for mat og dagligvarer for å sikre bedre konkurranse. Foreløpige rapporteringer om oppfølgingen av vedtaket er omtalt i Nærings- og fiskeridepartementets tidligere budsjettproposisjoner.

Menon Economics AS har på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet utredet om regnskapsmessige og funksjonsmessige skiller kan gi mer åpenhet og mer effektivt tilsyn i dagligvarebransjen. Rapporten forelå 15. januar 2026. Utredningen viser blant annet at funksjonelt eller regnskapsmessig skille benyttes i andre sektorer (f.eks. meieri, energi og ekom) som tilleggsvirkemidler for å understøtte et annet virkemiddel, og alene ikke er tilstrekkelig til å avhjelpe konkurranseproblemer. Nærings- og fiskeridepartementet har mottatt 15 høringsuttalelser om rapporten fra Menon.

Utredningen viser at skiller mellom regnskaper og funksjoner alene ikke tilstrekkelig for å bedre konkurransen i verdikjeden for mat og dagligvarer. Regnskaps- og funksjonsmessig skiller brukes som regel til støtte for annen regulering, f.eks. tilgangsregulering på ikke-diskriminerende vilkår. Å innføre slike skiller for å øke åpenheten om priser, kan imidlertid virke mot sin hensikt. Mer åpenhet om priser i dagligvarebransjen, der det er få aktører og svekket konkurranse, kan føre til økte matvarepriser som følge av mer priskoordinering mellom aktørene.

Dagligvarekjedene har regnskapsmessige skiller gjennom sin konsernstruktur, og for at nye skiller skal bidra til bedre tilsyn, må informasjonen være på et mer detaljert nivå. Nye krav om regnskapsessige eller funksjonelle skiller vil være inngripende og reiser spørsmål om forholdsmessighet. Slik anmodningsvedtaket er utformet, vil et krav ikke kun gjelde de store dagligvarekjedene, men hele verdikjeden. Særlig for små og mellomstore aktører kan krav til slike skiller være svært krevende å etterleve. Konkurransetilsynet innhenter allerede i dag detaljert informasjon, f.eks. gjennom undersøkelsene av marginer og lønnsomhet i dagligvarebransjen. Videre kan tilsynet pålegge regnskaps- og/eller funksjonelle skiller ifm. markedsetterforskning, dersom tilsynet vurderer at dette er nødvendig. Dette kan tale for at innføring av ytterligere, generelle krav om regnskaps- og funksjonsmessig skille ikke er forholdsmessig eller nødvendig.

På denne bakgrunn er det naturlig å vurdere eventuelle nye krav om regnskapsmessige eller funksjonelle skiller i verdikjeden for mat og dagligvarer i kombinasjon med andre virkemidler for å bedre konkurranseforholdene i dagligvarebransjen, der det er relevant.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Dagligvare – rabatter skal i større grad følge varen

Vedtak nr. 574, 4. februar 2021

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med egen sak med forslag om hvordan man i dagligvarebransjen kan tilrettelegge for at rabatter som oppnås i forhandlingene mellom leverandører og kjeder, i større grad følger varen.»

Vedtaket ble truffet under behandlingen av *Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane*, jf.

Meld. St. 27 (2019–2020), Innst. 185 S (2020–2021).

Foreløpige vurderinger av oppfølgingen av vedtaket er omtalt i Nærings- og fiskeridepartementets tidligere budsjettproposisjoner.

Nærings- og fiskeridepartementet har nylig lagt fram Prop. 112 L (2025–2026) *Endringer i lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden mv. (presiseringer i god handelsskikk-standarden mv.)* for Stortinget. Flere av forslagene i proposisjonen kan ha betydning for dagligvarekjedenes bruk av rabatter. Blant annet foreslås det krav om et rimelig forhold mellom betalinger for tjenesteleveranser og verdien av leveransen. Det foreslås også strengere krav til skriftlighet når aktørene avtaler andre forhold enn varepris, for eksempel om felles markedsføring. Disse forslagene strammer inn mulighetene til å bruke rabatter som ikke er knyttet til en vare, for eksempel betalinger for tjenester og faste betalinger. Dette kan føre til mer bruk av rabatter som følger varen.

En viktig måte å bidra til at rabatter kommer forbrukere til gode, er å legge til rette for effektiv konkurranse. I velfungerende markeder vil detaljistkjeder som ikke viderefører rabattene til forbrukere, stå i fare for å tape kundenes gunst. Mangel på konkurranse kan på sin side medføre at bedriftene blir mindre effektive og innovative, og at forbrukerne opplever høyere priser og dårligere utvalg. Regjeringens andre tiltak for å styrke konkurransen i dagligvarebransjen, vil dermed kunne bidra til at rabatter i større grad følger varen, i tråd med anmodningsvedtakets formål.

Regjeringen vurderer at forslagene til endringer i lov om god handelsskikk, og regjeringens tiltak for å styrke konkurransen i dagligvarebransjen, vil bidra til å tilrettelegge for at rabatter som oppnås i forhandlingene mellom leverandører og kjeder, i større grad følger varen.

Vedtaket anses med dette som fulgt opp.

Del II
Budsjettforslag

5 Nærmere omtale av budsjettforslagene

Programområde 17 Nærings- og fiskeriformål

Programkategori 17.10 Forvaltning og rammebetingelser

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
900	Nærings- og fiskeridepartementet	1 122 556	1 650 136	1 712 479	3,8
901	Havbunns- og kystkartlegging		51 800	64 087	23,7
902	Justervesenet	173 574	171 285	278 506	62,6
903	Norsk akkreditering	75 970	89 100	94 838	6,4
904	Brønnøysundregistrene	778 193	836 194	827 928	-1,0
905	Norges geologiske undersøkelse	324 152	288 016	266 923	-7,3
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	94 961	171 600	139 102	-18,9
907	Norsk nukleær dekommisjonering	657 109	1 052 044	1 090 976	3,7
908	Institutt for energiteknikk	384 411	475 202	438 860	-7,6
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	2 539 408	2 480 000	2 575 000	3,8
910	Sjøfartsdirektoratet	523 326	544 600	563 887	3,5
911	Konkurransetilsynet	148 725	153 679	157 967	2,8
912	Klagenemndssekretariatet	57 217	53 000	55 368	4,5
913	Dagligvaretilsynet	7 541	5 600		-100,0
915	Regelrådet	11 615	3 054		-100,0
916	Kystverket	3 371 362	3 635 969	4 487 343	23,4
917	Fiskeridirektoratet	698 908	697 800	747 590	7,1
919	Diverse fiskeriformål	1 975 825	2 280 887	2 067 518	-9,4
	Sum kategori 17.10	12 944 853	14 639 966	15 568 372	6,3

Inntekter under programkategori 17.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
3900	Nærings- og fiskeridepartementet	13 001	11 480	11 905	3,7
3902	Justervesenet	61 634	58 243	62 398	7,1
3903	Norsk akkreditering	58 704	70 840	67 706	-4,4
3904	Brønnøysundregistrene	733 873	710 131	768 878	8,3
3905	Norges geologiske undersøkelse	78 947	84 173	52 387	-37,8
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	3 021	2 858	6 019	110,6
3907	Norsk nukleær dekommisjonering	341	100	32 119	32019,0
3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	3 618	3 000	3 000	0,0
3910	Sjøfartsdirektoratet	365 867	398 812	410 290	2,9
3911	Konkurransetilsynet	168	325	333	2,5
3912	Klagenemndssekretariatet	5 223	1 066	1 101	3,3
3916	Kystverket	16 948	10 844	11 245	3,7
3917	Fiskeridirektoratet	93 211	33 249	40 168	20,8
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet	2 047 975	2 043 422	2 191 913	7,3
5626	Renter av lån til Institutt for energiteknikk	1 557	5 500	7 200	30,9
	Sum kategori 17.10	3 484 088	3 434 043	3 666 662	6,8

Programkategori 17.10 omfatter bevilgninger til drift av departementet og de fleste underliggende virksomhetene, samt enkelte tilskudd og ordninger innenfor nærings- og fiskeriområdet. Programkategorien omfatter sentrale forvaltningsoppgaver og virkemidler som legger grunnlaget for regelverksutvikling, markedstilsyn, beredskap og statlig myndighetsutøvelse.

Departementets arbeid under programkategorien skal bidra til forutsigbare rammevilkår, effektiv og kompetent forvaltning og bærekraftig verdiskaping i næringslivet og kystsamfunnene.

Næringslivslovgivning

Næringslivslovgivningen skal gi næringslivet gode rammevilkår. Et velfungerende selskaps- og registerregelverk er en forutsetning for verdiskaping, rettssikkerhet og tillit i næringslivet.

Departementets arbeid på området skal bidra til forutsigbare og moderne regler, velfungerende registre og likeverdige konkurransevilkår i det indre marked.

Velfungerende markeder forutsetter at det finnes orden og oversikt over økonomiske ansvarsforhold. Lover, regler og systemer for informasjonsutveksling mellom næringslivet og offentlig sektor danner viktige rammevilkår for næringslivet. Regjeringen har mål om mest mulig effektiv bruk av fellesskapets ressurser og arbeider for en enklere hverdag for privatpersoner og bedrifter. Regjeringens arbeid med å forenkle regelverket og fjerne unødvendige rapporteringsbyrder skal styrke næringslivets konkurranseevne og ved det legge til rette for økt verdiskaping i norsk økonomi.

Sammenslutningsretten legger rammer for organiseringen av virksomheter i Norge gjennom å regulere rettigheter, plikter, ansvar og risiko for

ulike organisasjonsformer. Nærings- og fiskeridepartementet er ansvarlig for rettsområdet og prioriterer løpende utvikling av de sentrale selskapslovene som aksjelovene og selskapsloven, samt regelverket for registrering i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret.

Selskapsrett er et prioritert område for EU, som har vedtatt flere direktiver og forordninger som etter EØS-avtalen er EØS-relevant. Gjennomføring av dette regelverket i norsk rett bidrar til at norske foretak kan konkurrere på likeverdige vilkår med foretak fra EU-land og gir forutsigbarhet for utenlandske foretak ved samhandling med norske foretak.

Det er flere EU-rettsakter som er ansett som EØS-relevante, men som ikke er innlemmet i EØS-avtalen og dermed ikke implementert i norsk rett. Det er et prioritert område å gjennomføre EØS-relevante rettsakter i norsk rett og ved det redusere etterslepet.

Departementet forvalter regelverket for registrering i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret. Opplysninger som registreres i disse registrene sikrer at grunnleggende informasjon om foretakene er pålitelig, har god kvalitet og gjøres kjent, slik at allmennheten og det offentlige kan bygge på disse. Dette innebærer at foretakene ikke behøver å gi de registrerte opplysningene flere ganger til private eller offentlige virksomheter. Departementets arbeid med å sikre at informasjonen i registrene er korrekt, forenkle regelverket og forbedre de digitale løsningene i Brønnøysundregistrene, er viktige tiltak for å legge til rette for norsk næringsliv.

De aller fleste foretak og virksomheter følger gjeldende regelverk. Det offentliges kontroll skal sikre etterlevelse og like rammebetingelser for aktørene, og skal være målrettet slik at innsatsen rettes inn etter en vurdering av risikoen for, og konsekvensene av overtredelser.

Status og resultater

En av forutsetningene for vekst i næringslivet er at det etableres nye virksomheter. Nyetableringer av foretak gir en indikasjon på økt aktivitet. I 2025 ble det registrert 36 454 nye foretak i Foretaksregisteret. Dette inkluderer ikke stiftelser, organisasjoner som kun kan etableres av stat eller kommune, eller registrering av enkeltpersonforetak. Til sammenlikning ble det i 2024 registrert 33 081 nye foretak i Foretaksregisteret. Totalt antall registrerte foretak i Foretaksregisteret per 1. januar 2026 var 480 779, en økning fra 470 607 per 1. januar 2025.

Brønnøysundregistrene skal sørge for sikker, brukervennlig og effektiv registrering og tilgjengeliggjøring av informasjon fra sine registre. Med økt digital dialog med næringslivet kan saksbehandlingen skje raskere, enklere og med høyere kvalitet for både bedrifter og det offentlige. Brønnøysundregistrenes deltakelse i det europeiske registersamarbeidet BRIS (Business Register Interconnection System) gjør det mulig å finne grunnleggende opplysninger om foretak i andre EØS-land via Brønnøysundregistrenes hjemmesider. Enklere tilgang til informasjon på tvers av landegrensene bidrar til at norske foretak og privatpersoner kan samhandle enklere og tryggere med foretak i andre EØS-land, og styrker kvaliteten på registerdata i hele EØS-området.[1]

Andelen elektronisk innsending til Brønnøysundregistrene er 96 pst. for Foretaksregisteret, 95 pst. for Enhetsregisteret, 89 pst. for Løsøreregisteret og 100 pst. for årsregnskap i Regnskapsregisteret. Digital innrapportering gjør det også i større grad mulig med helmaskinell saksbehandling. Departementet la våren 2025 frem forslag til nye lover om Enhetsregisteret og Foretaksregisteret som Stortinget enstemmig sluttet seg til. De nye lovene trådte i kraft 1. januar 2026 og innebærer modernisering av regelverket for Enhetsregisteret som er en nasjonal felleskomponent, og for Foretaksregisteret som inneholder grunnleggende informasjon om norske foretak. Regelverket for registrering og bruk av opplysninger om enheter og foretak i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret bidrar både til samfunnsøkonomisk effektivitet og ivaretar rettsikkerheten for virksomheter og innbyggere.

Prioriteringer 2027

I 2027 vil Nærings- og fiskeridepartementet fortsette arbeidet med å forbedre sammenslutningslovgivningen gjennom å revidere og videreutvikle nasjonalt regelverk med utgangspunkt i nasjonale behov og ved implementering av EØS-relevante rettsakter fra EU.

Departementet vil i 2026–2027 ferdigstille arbeidet med gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2019/2121 om endring av direktiv (EU) 2017/1132 med hensyn til omdanninger, fusjoner og fisjoner over landegrensene. Direktivet ble vedtatt i EU 27. november 2019. Det ble innlemmet i EØS-avtalen ved beslutning i EØS-komiteen nr. 85/2025 av 14. mars 2025.

---

[1] Se forordning (EU) 2015/884, forordning (EU) 2020/2244 og forordning (EU) 2021/1042.

Gjeldende norsk selskapslovgivning regulerer ikke omdanning over landegrensene. Departementet sendte forslag til regler som vil gjennomføre direktivet i norsk rett på alminnelig høring i juni 2026. Det tas sikte på å fremme lovproposisjon for Stortinget i 2027.

EU vedtok i 2024 et direktiv om videreutvikling av felleseuropeiske regler om digitale verktøy og prosesser innen selskapsretten. Formålet er å redusere administrative byrder i det indre marked, særlig for små og mellomstore bedrifter, ved å digitalisere og tilgjengeliggjøre informasjon om selskaper som opererer på tvers av medlemsstatenes landegrenser på en bedre måte. Gjennomføring av direktivet i norsk rett vil bidra til departementets mål om å sikre konkurransedyktige vilkår for norsk næringsliv, med tilgang til velfungerende digitale tjenester.

Europakommisjonen la 18. mars 2026 frem forslag til forordning om ny selskapsform i EU/EØS. Ny selskapsform er del av EUs arbeid med forenkling og konkurransekraft. Den enkelte EØS-stat skal innføre regler om den nye selskapsformen. «EU Inc.» skal stå etter selskapets navn. Selskaper som benytter EU Inc. må være registrert i en EØS-stat. Slike selskaper skal kunne stiftes innen 48 timer, og offentlige gebyrer for stiftelse og registrering skal være maksimalt 100 euro. Departementet vil følge opp forslaget i samarbeid med berørte myndigheter, norske samfunnsaktører og de andre EØS/EFTA-statene.

Åpenhet og transparens er en grunnsten i norsk samfunnsliv. Tilgang til opplysninger om hvem som eier norske virksomheter er et viktig element i dette. Departementet vil videreføre arbeidet med å forbedre løsningene for å gi nødvendig tilgang til slik informasjon. Skatteetaten og Brønnøysundregistrene leverte i januar 2026 et sentralt styringsdokument for utviklingen av en løpende oppdatert oversikt over aksjeeierskap. Utviklingen av løsningen og lovarbeidet vil etter planen ha prosjektoppstart i 2027, med planlagt ferdigstillelse i 2031. Departementet arbeider parallelt med å vurdere mulige løsninger for å oppnå større åpenhet om aksjeeiere for andre enn myndighetene i forbindelse med prosjektet.

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med å gjøre sammenslutningsretten og registerregelverket gjeldende på Svalbard. Arbeidet er en del av regjeringens svalbardpolitikk, hvor det i Svalbardmeldingen presiseres at regjeringen vil vurdere å gi nærmere bestemmelser om selskaps- og registerlovgivningens anvendelse på Svalbard.

Forenklinger for næringslivet

Målet med forenklingsarbeidet er å bruke samfunnets ressurser mer effektivt og styrke norsk næringslivs konkurranseevne. Forenklinger i regelverk, rapporterings- og dokumentasjonskrav, kombinert med bedre digitale løsninger og veiledning, reduserer næringslivets administrative byrder og frigjør ressurser til verdiskaping og omstilling. Nærings- og fiskeridepartementet kartlegger og har oversikt over forvaltningens forenklingstiltak for næringslivet.

Digitalisering som bidrar til en effektiv digital offentlig infrastruktur og gode koblinger mellom offentlige og private systemer, gjør kontakten med myndighetene enklere for virksomhetene. Bedre deling og gjenbruk av data, samt mer automatisert rapportering, bidrar til mer effektive arbeidsprosesser, redusert rapporteringsbyrde og økt produktivitet i næringslivet.

Forenklinger er særlig viktige for små og mellomstore virksomheter, som normalt bruker relativt sett mer tid og ressurser på rapportering og dokumentasjon enn større virksomheter. Forenkling for næringslivet må balanseres mot behovet for kontroll og ses i sammenheng med andre samfunnshensyn, internasjonale forpliktelser og overordnede politiske mål.

Status og resultater

Regjeringen la i juni 2026 fram en strategi for forenklinger for næringslivet. I strategien ses målet om økt produktivitet og konkurransekraft i sammenheng med den digitale omstillingen av næringslivet. Ved å integrere reglene i digitale systemer og koble dem sammen slik at dataene flyter mellom systemene, reduseres manuelt arbeid, faren for feil og mulighet for manipulasjon, samtidig som bedriftene får mer oppdatert og bedre beslutningsgrunnlag. En del av regelverksetterlevelsen kan i så fall oppnås automatisk, gjennom måten bedriften jobber, ikke som en manuell oppgave i etterkant. Strategien setter dette som en langsiktig ambisjon, kalt «Fra plikt til flyt».

Regjeringen har videreutviklet Tilda, den nasjonale løsningen for samordning av statlige tilsyn. Våren 2026 er 12 statlige tilsynsmyndigheter, samtlige lokale el-tilsyn (om lag 100 aktører) og 40 brann- og redningsvesen tilkoblet tjenesten. Dette gir bedre koordinering mellom tilsynsmyndighetene og legger til rette for økt gjenbruk av data og mer risikobaserte tilsyn. Høsten 2026 lanseres en KI-modul for analyse av økonomiske data, som videre skal utvides til å omfatte andre historiske

virksomhetsdata. Dette vil styrke risikoanalysene og bidra til mer målrettet tilsyn med mindre belastning for virksomheter med god regelverksetterlevelse.

Det er vedtatt lovendringer som innebærer at bokføringspliktige virksomheter skal benytte elektronisk faktura ved fakturering mellom virksomheter fra 1. januar 2027, og bokføre digitalt innen 1. januar 2030. Tiltakene legger til rette for mer automatiserte arbeidsprosesser, mindre manuell registrering og færre feil. Dette vil forenkle hverdagen for virksomhetene, redusere administrative kostnader og legge grunnlaget for mer effektiv rapportering og dataflyt.

Prioriteringer 2027

I 2027 vil regjeringen følge opp forenklingsstrategien for næringslivet. Gjennom forenklinger i regelverk, digitalisering og gjenbruk av data skal norsk konkurransekraft styrkes.

Terskelverdier er et virkemiddel for å sikre at kravene som stilles til virksomhetene, står i et rimelig forhold til virksomhetens størrelse og risiko. Dette bygger på et proporsjonalitetsprinsipp, der regelverksbyrden ikke bør være større enn det som er nødvendig for å oppnå formålet med reguleringen. Det er startet et arbeid med å vurdere om det er hensiktsmessig å innføre eller justere terskelverdier for rapporteringsplikt. Regjeringen tar sikte på å legge frem en samlet oversikt i 2026 over områder som kan inngå i en samordnet prosess for regelverksforenklinger, for deretter å legge frem en lovproposisjon i løpet av 2027.

Regjeringen vil arbeide videre med å realisere prinsippet om at opplysninger i størst mulig grad bare skal innhentes én gang. Dette innebærer blant annet å legge til rette for mer effektiv digital rapportering og økt bruk av maskin-til-maskin-løsninger, i tett samarbeid med næringslivet og systemleverandørene. Oppgaveregisteret skal brukes som hovedverktøy for måling av oppnådde resultater i forenklingsarbeidet. Dette innebærer blant annet å sikre en mer fullstendig registrering og oppdatering av rapporteringsplikter på tvers av forvaltningen.

Regjeringen vil samarbeide med næringslivet om et langsiktig målbilde for økt automatisering, bedre samspill mellom virksomhetenes og myndighetenes systemer og økt bruk av innebygd etterlevelse. Arbeidet, omtalt som «Fra plikt til flyt», skal bygge videre på eksisterende og planlagte digitale løsninger, herunder digital bokføring og digitale virksomhetslommebøker.

Digitale lommebøker gjør det enklere for virksomhetene å dele og verifisere opplysninger digitalt. Regjeringen vil legge til rette for løsninger som bidrar til mer effektiv informasjonsutveksling mellom virksomheter, myndigheter og andre aktører. Det konkrete innføringsløpet vil imidlertid måtte ses i lys av den videre utviklingen av EUs regelverk og det pågående arbeidet med nasjonale strategiske avklaringer.

Konkurransepolitikk

Velfungerende markeder med effektiv konkurranse er en grunnleggende forutsetning for produktivitet og effektiv ressursutnyttelse. Dette igjen er sentralt for verdiskapingen i norsk økonomi og norsk næringslivs konkurransekraft. Årsaken er blant annet at bedrifter i markeder med effektiv konkurranse må levere bedre og rimeligere produkter og tjenester enn sine konkurrenter for å bli værende i markedet.

Økt globalisering og digitalisering medfører at norske bedrifter møter mer konkurranse fra internasjonale aktører. Dette krever at bedriftene må omstille seg for å være konkurransedyktige. Effektiv konkurranse bidrar således til omstilling og vekst, og at norske bedrifter blir mer konkurransedyktige i internasjonale markeder.

Regjeringen vil føre en konkurransepolitikk som bidrar til effektiv ressursbruk, innovasjon og verdiskaping. For å oppnå dette er det viktig med regelverksveiledning, effektiv håndheving av konkurranseregelverket der alvorlige regelverksbrudd sanksjoneres strengt, samt gode og forutsigbare rammer for offentlige anskaffelser og offentlig støtte.

Nærings- og fiskeridepartementet har det samlede ansvaret for konkurranseregelene, reglene om offentlige anskaffelser og reglene om offentlig støtte.

Konkurranseloven og EØS-avtalens konkurranseregler forbyr konkurransebegrensende samarbeid og misbruk av dominerende stilling og gir hjemmel til inngrep mot konkurransebegrensende foretakssammenslutninger. Konkurransetilsynet håndhever konkurranseloven og EØS-avtalens forbudsbestemmelser. Konkurranseklagenemnda er klageinstans for Konkurransetilsynets vedtak.

Regelverket om offentlige anskaffelser skal fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser og bidra til at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte. Anskaffelsesregelverket gjennomfører i stor grad EØS-rettslige forpliktelser, og over visse terskel-

verdier skal konkurranser om offentlige kontrakter i Norge kunngjøres i hele EØS-området. Nærings- og fiskeridepartementet følger også opp internasjonale forpliktelser på anskaffelsesområdet gjennom WTO, EFTA og bilaterale avtaler. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har ansvar for å legge til rette for at offentlige virksomheter har god anskaffelsesfaglig kompetanse og organiserer sine anskaffelser effektivt, blant annet gjennom veiledning, jf. omtale i Finansdepartementets Prop. 1 S (2025–2026). Brudd på regelverket om offentlige anskaffelser kan klages inn for Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA) eller tas til domstolene eller EFTAs overvåkingsorgan (ESA).

EØS-avtalens regler om offentlig støtte setter rammer for hvilke muligheter norske myndigheter har til å gi støtte til næringsvirksomhet. Det er støttegiver (departement, fylkeskommune, kommune, andre offentlige myndigheter og offentlig eide virksomheter) som har ansvar for at støtten er gitt i samsvar med regelverket, og eventuelt for å melde støtten til ESA for godkjenning. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for å koordinere informasjon om nye støttetiltak til ESA og gir veiledning om regelverket. Departementet koordinerer norske støttegiveres dialog med ESA for å bidra til å sikre norske interesser i notifikasjons- og klagesaker om offentlig støtte som behandles i ESA.

Status og resultater

Konkurranselovgivningen

Konkurranseloven er sektornøytral, og gjelder som utgangspunkt for alle foretak. Lovens formål er å bidra til effektiv ressursbruk, der konkurranse er virkemiddelet. Loven forbyr konkurransebegrensende samarbeid mellom bedrifter. Det er også forbudt for foretak som har en dominerende stilling å misbruke sin dominerende stilling slik at konkurransen begrenses. Loven har også regler om kontroll med foretakssammenslutninger, som skal forhindre at fusjoner og oppkjøp fører til svekket konkurranse, for eksempel ved å fjerne en konkurrent, eller ved at en dominerende stilling skapes eller styrkes.

Markedsetterforskning gir Konkurransetilsynet mulighet til å gripe inn mot vesentlige konkurransebegrensninger, selv om loven ikke er brutt. Dersom Konkurransetilsynet, etter en grundig vurdering, avdekker alvorlige konkurransebegrensninger, vil tilsynet kunne pålegge foretakene avhjelpende tiltak for å styrke konkurransen.

Regjeringen mottok den 1. desember 2025 NOU 2025: 11 *Revidert konkurranselov* fra Konkurranselovutvalget. Utvalget har foreslått flere endringer i loven, hvor hovedvekten av forslagene dreier seg om reglene for saksbehandling i Konkurransetilsynet og Konkurranseklagenemnda. I tillegg foreslår utvalget flere endringer som har til hensikt å bedre balansen mellom hensynet til avdekking av pågående konkurranselovbrudd og avskrekkingen fra å begå slike lovbrudd i utgangspunktet. Utvalget foreslår også endringer i reglene som regulerer forholdet mellom Konkurransetilsynet, Konkurranseklagenemnda og departementet, herunder forslag om at departementets instruksjonsmyndighet skal justeres, og at Kongen i statsråd skal ha mulighet til å overprøve Konkurransetilsynet i fusjonssaker dersom nasjonale sikkerhetsinteresser tilsier det. NOU 2025: 11 *Revidert konkurranselov* har vært på høring, der høringsfristen var 27. mars 2026.

Konkurransen i dagligvarebransjen

Konkurransesituasjonen i dagligvarebransjen er utfordrende. Noen få aktører dominerer markedene, og det er omfattende etableringshindringer i både detaljist-, grossist- og leverandørleddet. Norske forbrukere møter høyere priser og mindre utvalg i dagligvarehyllene sammenlignet med forbrukere i andre land. Samlet sett gir dette grunn til bekymring for at konkurransen ikke er så god som den kan og bør være. Konkurransen i dagligvarebransjen er et satsingsområde for regjeringen og Konkurransetilsynet.

At dagligvareaktører har tilgang til egnede butikklokaler, er viktig for konkurransen. Aktørens tilgang til butikklokaler kan begrenses ved bruk av negative servitutter og eksklusive leieavtaler. Den 1. januar 2024 innførte regjeringen en forskrift som forbyr dagligvareaktører fra å etablere nye negative servitutter som hindrer etablering av dagligvarevirksomhet, under forutsetning av at servitutter anses som en ensidig handling. På oppdrag fra departementet har Konkurransetilsynet kartlagt bruken av negative servitutter og eksklusive leieavtaler i dagligvaremarkedet. Resultatet av kartleggingene viser at det fremdeles benyttes negative servitutter og eksklusive leieavtaler per mars 2026, men at omfanget er fallende. Konkurransetilsynet vurderer at reduksjonen skyldes myndighetenes arbeid med tilgang til butikklokaler.

Konkurransetilsynet er gitt i oppdrag å gjennomføre årlige kartlegginger av dagligvarekjedenes egne merkevarer (EMV) og andre merkevare-

kategorier, selskapsstrukturer og markedsandeler. Resultatene fra kartleggingen av EMV ble for første gang publisert i tilsynets dagligvarerapport for 2025. Kartleggingen viser at andelen EMV økte moderat, fra 23,1 pst. i 2022 til 24,2 pst. i 2025. EMV-andelen varierer mellom produktkategorier. Samlet sett er EMV-andelen i Norge lavere enn gjennomsnittet i Europa som er på ca. 40 pst.

Kartleggingen av markedsandeler viste at det fortsatt er høy konsentrasjon i det norske dagligvaremarkedet og at de tre store dagligvarekjedene samlet hadde en markedsandel på 96,7 pst. Når det gjelder selskapsstrukturer viste kartleggingen at alle dagligvarekonsernene har flest selskap innenfor eiendomsvirksomhet. For Coop-, NorgesGruppen- og Reitan-konsernene utgjør eiendomsselskapene mellom 70 til 79 prosent av det samlede antall selskaper tilknyttet konsernene.

I 2025 og 2026 har departementet utredet endringer i lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden, med sikte på å oppnå et tydeligere regelverk, som i større grad legger til rette for effektive forhandlinger og god handelsskikk. Loven er ikke en konkurranselov, men flere av dens bestemmelser har relevans for konkurransen i dagligvarebransjen. Forslag om å flytte ansvaret for loven fra Dagligvaretilsynet til Konkurransetilsynet ble vedtatt av Stortinget 19. desember 2025. Endringene trådte i kraft 30. april 2026. Det vises til nærmere omtale under kap. 911 og 913. Forslag om andre endringer av loven ble oversendt Stortinget 18. september 2026.

Det vises også til kap. 4 i del I om oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak og kap. 911 Konkurransetilsynet.

Håndheving av EØS-avtalens konkurranseregler

De nasjonale konkurransetilsynene i EFTA/EØS landene håndhever EØS-avtalens konkurranseregler parallelt med egen nasjonal konkurranselovgivning. Tilsvarende er ikke tilfellet på EU siden, der de nasjonale konkurransemyndighetene kun kan håndheve konkurransereglene i Traktaten om den europeiske unions virkemåte (TEUV), men ikke de identiske bestemmelsene i EØS-avtalen. Som konsekvens av dette har det ikke blitt etablert grensekryssende samarbeid om etterforskning mellom nasjonale tilsyn i EFTA landene og nasjonale tilsyn i EUs medlemsstater, med unntak for reglene som følger av den nordiske avtalen om samarbeid på konkurranseområdet. Dette har ført til forsinket innlemmelse av EØS-relevant konkurranselovgivning fra EU, som bygger på at de nasjonale konkurransetilsynene samarbeider om håndhevingen av konkurransereglene, blant annet ved informasjonsinnhenting og -deling. Dette gjør det vanskeligere å oppfylle EØS-avtalens målsetting om lik regelverksutvikling på konkurranserettens område. Det arbeides med å finne en løsning sammen med EU-Kommisjonen.

Offentlige anskaffelser

Offentlige anskaffelser spiller en stor rolle for ressursbruken i offentlig sektor og er et viktig marked for næringslivet. Tall for 2025 viser at det offentlige kjøpte bygge- og anleggsarbeider, varer og tjenester for om lag 863 mrd. kroner. Bruken av disse midlene har mye å si for hvor effektiv, grønn og innovativ offentlig sektor og næringslivet blir. Offentlig etterspørsel etter bærekraftige løsninger kan også bidra til å styrke markedene for bærekraftige varer og tjenester generelt, og til å fremme innovasjon.

Departementet arbeider med å gjøre regelverket om offentlige anskaffelser enklere og lettere tilgjengelig, og å styrke reglene om klima- og miljøhensyn, sosial bærekraft og andre samfunnshensyn.

Regjeringen la 15. mai 2025 fram Prop. 147 L (2024–2025) *Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.)* for Stortinget. Stortinget vedtok endringene i loven 5. februar 2026, og endringene trådte i hovedsak i kraft 1. juli 2026. Endringene i anskaffelsesloven samler og tydeliggjør bestemmelser om samfunnshensyn i offentlige anskaffelser, som blant annet lønns- og arbeidsvilkår og klima og miljø. Regelen om 30 prosent vekting av klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser, som trådte i kraft 1. januar 2024, videreføres med enkelte justeringer. Stortinget vedtok i tillegg en ny bestemmelse om sikkerhet og beredskapshensyn. Lovendringen tydeliggjør at sikkerhets- og beredskapshensyn må vurderes mer systematisk i alle ledd av anskaffelsesprosessen.

Det ble også gjort endringer med sikte på å forenkle regelverket. Innslagspunktet for når regelverket gjelder ble økt, slik at regelverket kun skal gjelde for anskaffelser over 500 000 kroner eksklusive merverdiavgift. I tillegg ble det gjort lovendringer som legger til rette for at det kan vedtas enklere regler i forskrift for anskaffelser som ikke omfattes av EØS-retten.

Regjeringen arbeider også med Norgesmodellen for offentlige anskaffelser, som skal fremme sosial bærekraft. Gjennom Norgesmodellen har det blant annet blitt stilt nye krav til innholdet i kontrakter mellom offentlige oppdragsgivere og

leverandører i særlig utsatte bransjer, slik som bygg, anlegg og renhold. På sikt er det ønskelig at Norgesmodellen også skal omfatte krav til digitale lommebøker. Dette arbeidet er avhengig av EUs kommende regulering av såkalte «Business Wallets». Dette arbeidet er i en tidlig fase i EU.

EU har startet en revisjon av anskaffelsesdirektivene fra 2014. Europakommisjonens forslag til nytt regelverk ble lagt frem 9. september 2026. Formålet er å forenkle og modernisere regelverket. Revisjonen tar også sikte på å øke effektiviteten i offentlige anskaffelser. Det legges opp til at anskaffelser i større grad skal brukes som et strategisk virkemiddel. Dette omfatter blant annet klima, innovasjon og forsyningssikkerhet. Revisjonen vil få betydning for Norge gjennom EØS-avtalen, og norske myndigheter har spilt inn sine synspunkter i prosessen i EU.

Offentlig støtte

I 2023 ble det i Norge totalt utbetalt om lag 58,2 mrd. kroner i statsstøtte innenfor EØS-avtalens bestemmelser, jf. ESA State Aid Scoreboard for 2024, som inneholder de senest tilgjengelige tallene for utbetalt støtte. Hovedformålet med støtten har vært å fremme energi- og miljøtiltak, regional utvikling, forskning, utvikling og innovasjon. Støtte til fiskeri- og landbrukssektoren faller i utgangspunktet utenfor EØS-avtalen og er derfor ikke omfattet.

EØS-avtalen legger rammer for offentlig støtte, som må oppfylle bestemte vilkår for å kunne anses som forenlig med EØS-avtalen. Gruppeunntaksforordningen fra 2014 (GBER) tillater en rekke former for offentlig støtte. GBER er et praktisk og viktig verktøy for støttegivere, og størsteparten av norsk offentlig støtte gis med grunnlag i forordningen. Gjeldende GBER utløper 31. desember 2026, og Europakommisjonen har begynt arbeidet med en ny forordning som vil få virkning fra 1. januar 2027. Norge har inngitt høringsinnspill til Europakommisjonen, og et formelt forslag vil legges frem i løpet av høsten 2026. Når forordningen er vedtatt i EU, må den inntas i EØS-avtalen og gjennomføres i norsk rett før den får virkning i Norge.

Prosedyreforordningen er det sentrale regelverket for saksbehandling på statsstøtteområdet, som angir hvilke saksbehandlingsregler ESA og nasjonale myndigheter skal følge i støttesaker. Forordningen inneholder blant annet regler om ESAs innhenting av informasjon fra EFTA-statene, hvem som kan klage til ESA og saksbehandlingsregler for notifikasjon av støttetiltak til ESA. Den opprinnelige prosedyreforordningen er fra 1999, og denne er tatt inn i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett. I 2013 vedtok imidlertid EU endringer i prosedyreforordningen, og i 2015 vedtok EU en ny konsolidert versjon som erstattet forordningen fra 1999 med endringene fra 2013. Stortinget samtykket 2. juni 2026 til at den nye prosedyreforordningen inntas i EØS-avtalen, og vedtok 8. juni 2026 at støtteprosessloven samtidig endres slik at forordningen gjennomføres i norsk rett, jf. lovvedtak 57 (2025–2026).

EØS-avtalen pålegger Norge å ha et register for offentlig støtte som tildeles. Brønnøysundregistrene forvalter det norske støtteregisteret. Fra og med 1. januar 2026 gjelder registreringsplikten også alle tildelinger gjort etter reglene om bagatellmessig støtte og bagatellmessig støtte til tjenester av allmenn økonomisk betydning. Stortinget bevilget derfor i statsbudsjettet for 2022 midler til å opprette et nytt støtteregister. I januar 2025 ble det nye støtteregisteret lansert av Brønnøysundregistrene. Nærings- og fiskeridepartementet fastsatte forskrift 10. desember 2025 for å gjennomføre de ovennevnte forpliktelsene etter EØS-avtalen og for å registrere utvalgte støttetildelinger under koronapandemien. De nye reglene trådte i kraft 1. januar 2026.

I høringsnotat 13. juni 2025 om registerplikt for offentlig støtte la Nærings- og fiskeridepartementet frem forslag til endringer i støtteprosessloven § 7 om registreringsplikt. Departementet fulgte opp enkelte av forslagene i Prop. 91 L (2025–2026) *Endringer i støtteprosessloven (registreringsplikt)*. Det ble foreslått at støtteregisteret skal være et offentlig tilgjengelig register, og at departementet får hjemmel til å pålegge støttegivere i forskrift en plikt til å registrere offentlige støtteordninger og utbetalt offentlig støtte. Lovendringene ble vedtatt i Stortinget 15. juni og trådte i kraft 1. juli 2026.

Europakommisjonen har som følge av den pågående krisen i Midtøsten vedtatt midlertidige retningslinjer for tildeling av støtte til berørte sektorer. ESA har truffet et tilsvarende vedtak med virkning for Norge, Island og Liechtenstein. For Norge har retningslinjene særlig betydning for adgangen til å tildele støtte til bedrifter som opplever økte drivstoffkostnader og strømutgifter.

Prioriteringer 2027

Effektiv håndheving av konkurransereglene

Konkurransetilsynet skal avdekke og forebygge konkurransekriminalitet, som pris- og anbudssamarbeid, markedsdeling og misbruk av domine-

rende stilling, i tillegg til å gripe inn mot konkurransebegrensende foretakssammenslutninger. Konkurransetilsynet arbeider også for å fremme og synliggjøre samfunnsøkonomiske virkninger av konkurransereglene.

Reglene om markedsetterforskning i konkurranseloven trådte i kraft 1. juli 2025. Konkurransetilsynet varslet i juni i 2026 at de vil iverksette en markedsundersøkelse av bankmarkedet, som et mulig forstadium til en markedsetterforskning i dette markedet.

Effektiv saksbehandling med høy faglig standard og streng sanksjonering av alvorlige brudd på konkurransereglene, øker omfanget av håndhevingens samlede virkninger. Konkurransetilsynet skal innrette sin virksomhet mest mulig effektivt, blant annet gjennom tiltak for å effektivisere saksbehandling og ressursbruk.

Andre viktige prioriteringsområder for Konkurransetilsynet er konkurransen i den digitale økonomien, dagligvarebransjen og bærekraft. Effektiv håndheving av konkurranseloven kan gi viktige bidrag til den grønne omstillingen i norsk økonomi. Videre kan effektiv konkurranse bidra til at gevinster og muligheter som følger av digitalisering kommer forbrukere og næringsliv til gode. Det vises også til kap. 911.

Regjeringen nedsatte i september 2025 et utvalg som skulle revidere konkurranseloven, med sikte på at loven skal moderniseres, effektiviseres og forenkles. Utvalget leverte sin rapport NOU 2025: 11 *Revidert konkurranselov*, som var på høring våren 2026. Departementet arbeider nå med å følge opp rapporten og innspillene i høringen.

Departementet vil fortsette arbeidet for å sikre ensartet rettsutvikling på konkurranseområdet i hele EØS-området. Dette inkluderer å vurdere innlemmelse av to direktiver; erstatningsdirektivet fra 2014 som skal gjøre det enklere å få erstatning for de som lider tap som følge av brudd på konkurransereglene, og ECN+ direktivet som stiller visse minimumskrav til nasjonale konkurransemyndigheters håndhevingskompetanse, ressurser og uavhengighet.

Legge til rette for økt konkurranse i verdikjeden for mat og dagligvarer

Arbeidet med konkurransen i verdikjeden for mat og dagligvarer prioriteres høyt av regjeringen. Det arbeides med flere pågående tiltak som skal bidra til å bedre konkurransen og gi norske forbrukere et bedre dagligvaretilbud.

Regjeringen har sendt på høring et forslag til forskrift om fullsortimentsgrossister i dagligvarebransjen, hjemlet i konkurranseloven § 14. Forskriften pålegger fullsortimentsgrossister som er eid av en dagligvarekjede med over 20 pst. markedsandel å gi tilgang til sine tjenester på ikke-diskriminerende og rimelige vilkår til detaljister med en markedsandel under fem pst. Intensjonen med forslaget er å senke etableringshindringene for detaljister i dagligvaremarkedet, noe som kan bidra til bedre konkurranse. Videre foreslås det i forskriften at det skal bli forbudt for fullsortimentsgrossister å favorisere dagligvarekjedenes egne merkevarer på en konkurranseskadelig måte. Høringsfristen er tre måneder.

Regjeringen har i 2026 gitt Forbrukertilsynet i oppdrag å prioritere tilsynet med priser, kampanjer og prismarkedsføring i bransjen. Det er også gjennomført en kartlegging av hvordan dagligvarekjedenes prising og bruk av fordelsprogrammer oppleves av forbrukerne. Dette skal bidra til økt og oppdatert kunnskap om forbrukernes muligheter til å ta opplyste valg når de handler dagligvarer. Det kan også utgjøre grunnlag for vurdering av eventuelle relevante tiltak.

Konkurransetilsynet vil fortsette å gjennomføre årlige kartlegginger av dagligvarekjedenes egne merkevarer (EMV) og andre merkevarekategorier, selskapsstrukturer og markedsandeler. Konkurransetilsynet kartlegger også forskjeller i innkjøpspriser. De årlige kartleggingene er viktig markedsovervåking og gjør myndighetene bedre i stand til å føre tilsyn med bransjen.

Flere av tiltakene vurderes på bakgrunn av anmodningsvedtak fra Stortinget. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte om oppfølgingen av disse vedtakene. Det vises også til kap. 4 i del I om oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak.

Legge til rette for mer effektive og bærekraftige offentlige anskaffelser

Offentlige anskaffelser skal fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser og bidra til at det offentlige opptrer med integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte. Samtidig skal offentlige anskaffelser bidra til økt innovasjon og et konkurransedyktig næringsliv. Målet er gode offentlige ytelser med kvalitet som dekker brukernes behov, konkurranse om offentlige kontrakter og reduserte administrative kostnader i gjennomføringen av anskaffelsesprosesser. Anskaffelser skal også være et virkemiddel til å løse andre vik-

tige samfunnsoppgaver som klimautfordringene og bekjempe arbeidslivskriminalitet.

Stortinget vedtok 5. februar 2026 lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.). En av hovedmålsettingene med revisjonen av anskaffelsesregelverket er forenkling. Framover vil regjeringen jobbe videre med å få til reelle forenklinger i anskaffelsesregelverket, og det er først og fremst for de mindre anskaffelsene at vi har nasjonalt handlingsrom til å velge hvilke regler som skal gjelde.

Det norske regelverket om offentlige anskaffelser er i stor grad basert på EØS-rett. EUs arbeid med å revidere sitt regelverk vil dermed være viktig for utviklingen av det norske regelverket fremover. Det er foreløpig ikke klart når nytt regelverk fra EU vil vedtas, men norske myndigheter vil følge prosessen tett og jobbe for å ivareta norske interesser. Når regelverket er vedtatt på EU-siden vil det tas inn i EØS-avtalen og norsk rett. Det vil være behov for å tilpasse digitale verktøy, veiledning og andre virkemidler i oppfølgingen av regelverksendringene.

Regjeringen vil arbeide med å videreutvikle Norgesmodellen for offentlige anskaffelser med sikte på å fremme et trygt og seriøst arbeidsliv og bevare den norske arbeidslivsmodellen. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for arbeidet, i samarbeid med Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

Regjeringen fører en aktiv og målrettet politikk for bruk av offentlige anskaffelser i arbeidet for å nå klima- og miljømålene. Stortinget vedtok 5. februar 2026 å lovfeste klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser. Det ble samtidig innført et nytt unntak fra bestemmelsen dersom kravene går på bekostning av vesentlige interesser innenfor helse, sikkerhet eller beredskap. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring arbeider for å gjøre veiledningsmateriell om grønne offentlige anskaffelser mer brukervennlig og bedre kjent for offentlige oppdragsgivere.

Regjeringen utreder tiltak for å motvirke brudd på menneskerettighetene i offentlige anskaffelser. Nærings- og fiskeridepartementet har i den forbindelse innhentet en ekstern utredning om problemstillingen. I utredningen er forholdet mellom reglene om offentlige anskaffelser og åpenhetsloven et viktig element. Den eksterne utredningen leveres høsten 2026. Departementet vil deretter ta stilling til videre prosess.

Samordning av offentlige anskaffelser

Det er vedtatt en satsing innenfor Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets budsjettrammer for å samordne og effektivisere offentlige innkjøp. Satsingen er omtalt i Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets Prop. 1 S (2026–2027), og skal bidra til en enklere og mer effektiv innkjøpspraksis både i statlig og kommunal sektor. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring vil få hovedansvaret for arbeidet. Offentlige innkjøp utgjorde 863 mrd. kroner i 2025, og det anslås at tiltaket kan gi en betydelig samfunnsøkonomisk gevinst. Tiltaket forventes å gi reduserte transaksjonskostnader for offentlige oppdragsgivere, særlig i kommunal sektor. Tiltaket kan videre bidra til bedre kvalitet i anskaffelsesprosessene, mer effektiv ressursbruk og bedre styring av offentlig sektors samlede innkjøp. For å realisere de anslåtte gevinstene er det avgjørende å legge til rette for effektiv konkurranse i leverandørmarkedene.

Ny gruppeunntaksforordning for offentlig støtte

Dagens forordning (EU) 651/2014 om gruppeunntatt støtte (GBER) er et viktig grunnlag for tildeling av offentlig støtte i overensstemmelse med EØS-avtalen. Forordningen utløper 31. desember 2026. Europakommisjonen vil derfor legge frem et forslag til en ny forordning til høsten 2026. Nærings- og fiskeridepartementet følger prosessen på vegne av norske myndigheter. Den nye gruppeunntaksforordning forventes å få virkning i EU fra 1. januar 2027. Før den nye forordningen blir bindende for Norge, må rettsakten inntas i EØS-avtalen, som Nærings- og fiskeridepartementet vil arbeide med i 2027.

Innlemming og gjennomføring av prosedyreforordningen

Stortinget besluttet 2. juni 2026 å samtykke til EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av forordning (EU) nr. 734/2013 og forordning (EU) 2015/1589 om revisjon av prosedyreforordningen i EØS-avtalen. Samtidig vedtok Stortinget å endre støtteprosessloven, slik at forordningen gjennomføres i norsk rett. Innlemmelsen innebærer at ESA får kompetanse til å innhente opplysninger direkte fra norske foretak og fastsette sanksjoner ved brudd på opplysningsplikten, og til å avvise uhensiktsmessige klager. Nærings- og fiskeridepartementet vil følge opp implementeringsproses-

sen i EØS-avtalen, og vil legge til rette for nødvendige tilpasninger til gjennomføring i nasjonal rett.

Industri og tjenestenæringer

Industrien og tjenestenæringene er viktige for sysselsetting, omstilling og verdiskaping i norsk økonomi. Utviklingen i disse næringene har stor betydning for produktivitet og regional utvikling. Departementets arbeid på området skal bidra til gode rammevilkår, økt konkurransekraft og et mer omstillingsdyktig næringsliv.

Status og resultater

Industrien

Industrien sto i 2025 for om lag 7 pst. av samlet verdiskaping i fastlands-Norge og sysselsettingen utgjorde om lag 235 000 personer, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB). Det går rimelig godt i norsk industri. Produksjonen og omsetningen er på høye nivåer. I 2025 økte industriproduksjonen med om lag fire pst. sammenlignet med året før, og omsetning økte samlet med om lag åtte pst. sammenlignet med året før. Industrisysselsettingen er redusert over tid i Norge, som i mange andre vestlige land. Det er grunn til å anta at med en kontinuerlig effektivisering i norsk industri, forventninger om fortsatt økt produksjon per sysselsatt og knapphet på arbeidskraft, kan trenden med noe færre sysselsatte over tid fortsette. Produktivitetsnivået i Norge er høyt.

Norsk industri er et stort mangfold av bedrifter innenfor ulike bransjer som produserer et stort antall produkter som et velfungerende samfunn trenger. Noen produkter er relativt standardiserte, mens andre er mer spesialiserte og rettet mot markedsnisjer. Norge har flere store industribedrifter med mer enn 100 års historie, som gjennom kontinuerlig forbedring fortsatt er ledende i dag. Norge har også mange små og mellomstore industribedrifter med potensial og ambisjoner for vekst ved å utnytte muligheter i lokale, regionale og globale markeder. Industrien kan bidra til å fremme teknologiske fremskritt, som igjen kan fremme produktivitetsvekst, kunnskap og innovasjon.

Bygge- og anleggsnæringen

Bygge- og anleggsnæringen sto i 2025 for om lag 5 pst. av samlet verdiskaping i fastlands-Norge og sysselsatte om lag 226 000 personer ifølge SSB. Bygge- og anleggsnæringen er relativt jevnt spredt utover landet, og antall ansatte og omsetningen henger sammen med innbyggertallet i de ulike regionene. Bygge- og anleggsnæringen berøres av flere av de samme trendene som industrien, slik som digitalisering, raskere teknologisk utvikling, behov for mer miljø- og klimavennlig produksjon og tilgang på kompetent arbeidskraft. Næringen har de siste tiårene hatt god vekst, med det har samtidig de siste årene vært krevende for deler av næringen, spesielt for aktører som har hovedaktiviteten rettet mot bygging av boliger. Utviklingen i næringen framover vil være avhengig av blant annet den generelle utviklingen i norsk økonomi.

Tjenestenæringene

Tjenestenæringene, definert som privat tjenesteyting, står for om lag 40 pst. av verdiskapingen og sysselsettingen i Norge. Næringene omfatter blant annet varehandel, forretningsmessig tjenesteyting, virksomheter innenfor informasjon og kommunikasjon, overnattings- og serveringsvirksomhet, transport, kultur og underholdning. Blant tjenestenæringene er varehandelen den største bidragsyteren til verdiskaping og sysselsetting. Tjenestenæringenes omfang gjør at evnen til innovasjon og omstilling i disse næringene har stor betydning for landets samlede produktivitetsutvikling og verdiskaping.

Vare- og tjenesteproduksjon er ofte knyttet sammen i verdikjeder. Varer skal ikke bare produseres, men også utvikles, designes, markedsføres, selges og transporteres. Tjenester har fått en økende betydning som innsatsfaktor i varer og i andre tjenester. Videre selges tjenester og varer i økende grad som komplementære goder, og produkter får i økende grad et tjenesteinnhold. Tjenesteinnholdet i produktene synes også å bli en stadig viktigere konkurranseparameter for bedrifter i avanserte økonomier.

Handelsnæringen, ofte omtalt som varehandelen, er av stor betydning for norsk økonomi og verdiskaping. Med rundt 347 000 sysselsatte personer i 2025 er varehandelen en stor sysselsetter i privat næringsliv og bidrar til rundt 9,3 pst. av samlet verdiskaping i fastlands-Norge. Næringen består av om lag 71 000 virksomheter og er sammensatt av små og store aktører. Næringen har vært en viktig bidragsyter til produktivitetsveksten i norsk økonomi de siste tiårene. Handelsnæringen kan bidra til at økonomien blir mer sirkulær ved å stille krav til produsenter av varer og tjenester, utvikle nye forretningsmodeller og legge til rette for at forbrukere tar bærekraftige valg.

Handelsnæringen gjennomgår store endringer, blant annet på grunn av økt digitalisering og netthandel. Teknologiske endringer griper inn i hele verdikjeden og utfordrer eksisterende forretningsmodeller, blant annet som følge av nye muligheter til å kommunisere med kundene og mer effektiv logistikk. Handelsnæringen har blitt mer konkurranseutsatt. En fysisk butikk i Norge er nå gjerne i konkurranse med både norske og utenlandske nettbutikker.

Tjenestenæringene er en viktig brikke i overgangen til en mer sirkulær økonomi. Forretningsmodeller som stimulerer til mer ombruk, reparasjon og deling, er noen eksempler innenfor tjenestenæringene. Endringene i brukthandellova, som trådte i kraft 1. juli 2024, legger bedre til rette for omstilling til en mer sirkulær økonomi. Lovendringen har gjort det enklere og mer attraktivt å drive med handel med brukte varer.

Ekspertgruppen for virkemidler for sirkulærøkonomi leverte sin rapport våren 2025. Rapporten inneholder 79 anbefalinger til tiltak som skal bidra til å redusere forbruk og omstille samfunnet i retning av en mer sirkulær økonomi. Regjeringen vil vurdere anbefalingene og høringsinnspillene i den videre satsingen på sirkulær økonomi. Regjeringen har også etablert et samfunnsoppdrag for sirkulær økonomi med hovedmål: I 2035 skal Norge ha oppnådd en betydelig økning i ombruk, reparasjon og deling av knappe ressurser. Det vises til nærmere omtale av dette i Prop. 1 S (2025–2026) for Klima- og miljødepartementet.

Prioriteringer 2027

Regjeringen vil prioritere politikk som bidrar til økt verdiskaping, legger til rette for lønnsomme private investeringer og et mer omstillingsdyktig næringsliv.

Regjeringen følger opp tiltakene i Meld. St. 16 (2024–2025) *Industrien – konkurransekraft for en ny tid*, som ble lagt frem våren 2025. Regjeringen trekker frem seks industripolitiske hovedprioriteringer som vektlegger at regjeringens aktive næringspolitikk skal bidra til at industrien skal:

- Ha tilgang på ren og rimelig kraft
- Ha tilgang på kompetent arbeidskraft og et velorganisert arbeidsliv
- Være nyskapende og utvikle og utnytte ny teknologi
- Bidra til lavutslippssamfunnet
- Ha god markedsadgang
- Støtte opp under regjeringens beredskaps- og sikkerhetspolitikk

Som oppfølging av industrimeldingen har regjeringen mottatt en rapport fra Norges Forskningsråd og Prosess21 med en kartlegging av norsk industris posisjon og potensialer innen kritiske og strategiske råmaterialer. Norges Forskningsråd og Prosess21 vil i forlengelsen av rapporten gjennomføre en målrettet oppfølgingsstudie om hvordan norsk produksjons- og prosesskapasitet konkret inngår i globale og allierte verdikjeder. Rapportene skal gi et kunnskapsgrunnlag for videre politikkutforming.

Regjeringen viderefører også Prosess21 som skal gi råd om hvordan prosessindustrien best kan bidra i overgangen til lavutslippssamfunnet fram mot 2050.

Regjeringen vil legge til rette for at norsk industri har gode samlede rammevilkår. Regjeringen arbeider overfor EU for å ivareta hensynet til en ren norsk industri, herunder å sikre likebehandling av karbonlekkasjeutsatte virksomheter og samtidig ivareta insentivene for å redusere klimagassutslipp.

Regjeringen vil også legge til rette for at overgangen til en sirkulær økonomi skal skje så raskt som mulig, på en måte som reduserer avfall og bidrar til målet om størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi.

Reiselivsnæringen

Reiselivsnæringen er viktig for verdiskaping, sysselsetting og attraktive lokalsamfunn over hele landet. Departementets arbeid på området skal bidra til en konkurransedyktig og mer bærekraftig reiselivsnæring.

Reiselivsnæringen brukes som samlebetegnelse på tjenestebransjer som selger en betydelig del av sin produksjon til turister eller andre reisende: overnatting, servering, transport, opplevelser (kultur/aktiviteter) og formidling (reisearrangører). Dette er bransjer som i stor grad utfyller og påvirker hverandres virksomhet. Transport og servering er de to største reiselivsbransjene, blant annet som en følge av at deres tjenester også i stor grad benyttes av lokalbefolkningen.

Noen av de mest sentrale statlige virkemidlene for reiselivsnæringen forvaltes av Innovasjon Norge og Norges forskningsråd, jf. omtale under programkategori 17.20. Reiselivsprosjekter finansieres gjennom de generelle ordningene i det næringsrettede virkemiddelapparatet. Innovasjon Norge forvalter midler for å bidra til målet for reiselivspolitikken. Departementet gir også tilskudd til Visit Svalbard AS.

Status og resultater

Samlet sysselsatte reiselivsnæringen i Norge i 2019[2] om lag 182 000 årsverk og skapte ifølge Statistisk sentralbyrå verdier for om lag 128 mrd. kroner. Dette utgjorde 7,4 pst. av sysselsettingen og 4,2 pst. av verdiskapingen i norsk fastlandsøkonomi.

Reiseliv har det siste tiåret vært en av verdens raskest voksende næringer. Etter en nedgang i losjiomsetning på hotellene under pandemiårene 2020 og 2021, har hotellenes omsetning økt jevnt frem til 2025. I 2025 var det 40,6 mill. overnattinger ved kommersielle overnattingsvirksomheter, en økning på om lag 5 pst. fra 2024. Utenlandske gjestedøgn økte med 14 pst, og norske overnattinger økte med 1 pst.

I 2026 ble Standard Norge sitt arbeid med Norsk Standard (NS 11011) med krav til grunnleggende kompetanse for guider ferdigstilt og publisert. Regjeringen bidro med et øremerket tilskudd over statsbudsjettet for 2025, og Innovasjon Norge har bidratt i arbeidet. Målet med å støtte dette arbeidet er å sikre økt profesjonalitet, kvalitet og trygghet i guidede reiselivsopplevelser.

Lov om besøksbidrag ble vedtatt av Stortinget i juni 2025 og trådde i kraft 1. juli 2026. Loven setter rammene for en frivillig, kommunal overnattingsavgift. Den inneholder en hjemmel som gir regjeringen mulighet til å innføre en avgift fra cruisevirksomhet, og en hjemmel som gir regjeringen mulighet til å innføre en ordning med besøksbidrag i Longyearbyen. Loven gir kommunene et nytt verktøy til å håndtere utfordringene som oppstår som følge av vekst i reiselivet. Besøksbidragsloven legger dermed til rette for at besøkende i større grad enn tidligere, vil bære kostnadene de påfører lokalsamfunnene.

Forskrift om overnattingsavgift ble vedtatt 22. mai og trådde i kraft 1. juli 2026.

Prioriteringer 2027

Målet med reiselivspolitikken er en størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Regjeringen vil legge til rette for at norsk reiseliv blir mer lønnsomt, grønnere, mer bærekraftig, og skaper positive ringvirkninger i store og små lokalsamfunn over hele landet. Arbeidet for gode generelle rammevilkår for reiselivet vil fortsatt være prioritert. Regjeringen viderefører reiselivsoppdraget til Innovasjon Norge, som et viktig virkemiddel for å oppnå målet for reiselivspolitikken. Selskapet skal bidra til å styrke markedsmulighetene for norske reiselivsaktører gjennom hele året, tilrettelegge for utvikling av produkttilbudet i næringen og profilere Norge som helårlig reisemål.

Næringsministeren lanserte i januar 2026 en ny reiselivssatsing som en del av *Regjeringens plan for Norge*. Satsingen innebærer å utarbeide en helhetlig plan for reiselivet, gi kommunene mulighet til å innføre et besøksbidrag på overnatting og cruisevirksomhet, arrangere en årlig kontaktkonferanse med reiselivsnæringen, og kartlegge utfordringer og regelverk knyttet til den naturbaserte opplevelsesbransjen særlig i Nord-Norge for å sikre like konkurransevilkår, seriøsitet i bransjen og ordnede arbeidsvilkår. Overordnet for alle tiltakene er regjeringens mål om å utvikle en helhetlig politikk for reiselivsnæringen gjennom en mer samordnet og koordinert innsats.

Regjeringen vil legge til rette for at standardiseringsarbeidet knyttet til guiders grunnleggende kompetanse kan tas et steg videre i retning av en sertifiseringsordning, og vil støtte Standard Norge i å utvikle en sertifiseringsstandard.

Mineralnæringen

Mineralnæringen er viktig for verdiskaping, arbeidsplasser og tilgang til strategiske råvarer. I en situasjon med økt geopolitisk usikkerhet og sterkere internasjonal konkurranse om tilgang til kritiske råmaterialer, har næringen også betydning for forsyningssikkerhet, strategisk autonomi og reduserer Europas avhengighet av import fra tredjeland og dermed sårbarhet for svingning i råvarepriser, geopolitiske hendelser og aktiv politikk knyttet til f.eks. eksportbegrensende tiltak. Departementets arbeid på området skal bidra til bærekraftig forvaltning av mineralressursene og utvikling av lønnsomme prosjekter i mineralnæringen, innenfor rammer som ivaretar blant annet miljøhensyn, lokalsamfunn og nasjonale strategiske interesser.

Status og resultater

Stortinget vedtok ny minerallov 20. juni 2025, og ny forskrift til loven ble vedtatt av departementet 12. juni 2026. Loven erstatter mineralloven av 2009 og følger opp minerallovutvalget som leverte NOU 2022: 8 *Ny minerallov*, i juli 2022. Målet med loven er å legge til rette for økt og bærekraftig

[2] Det er benyttet tall fra 2019 fordi de nyeste oppdaterte tallene i satellittregnskap for turisme er fra 2021, som var et unntaksår pga. korona.

mineralutvinning i Norge. Lov og forskrift til mineralloven trådte i kraft 1. juli 2026,

Regjeringen besluttet våren 2026 at det skal utarbeides statlig plan for Fensfeltet. Det er første gang det skal utarbeides statlig plan for et mineralprosjekt, og arbeidet er viktig for å legge til rette for en rask og forsvarlig utvikling av mineralforekomstene i Fensfeltet. Nærings- og fiskeridepartementet har påtatt seg å være forslagsstiller og vil fra 2027 utarbeide planprogram, gjennomføre konsekvensutredninger og utarbeide forslag til områderegulering for Fensfeltet.

Nærings- og fiskeridepartementet har videreutviklet det internasjonale arbeidet på området, med bl.a. tiltredelse til de amerikanske FORGE og Pax Silica om verdikjeden for KI. Det er også inngåelse av samarbeidsavtaler med Canada og Italia knyttet til kritiske råmaterialer.

Prioriteringer 2027

Regjeringen vil prioritere å gjennomføre et pilotprosjekt for å teste ut en ny styringsmodell for mer effektive og forutsigbare tillatelsesprosesser for mineralprosjekter. Styringsmodellen er utviklet av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren på Svalbard og innebærer at tillatelsesprosessen skal være mer strukturert og forpliktende, med tidlig koordinering, tydelig rollefordeling og aktiv fremdriftsstyring.

Regjeringen vil fortsatt arbeide for et godt og oppdatert regelverk for mineralnæringen. Regjeringen vil særlig prioritere forskrift om nasjonal sikkerhet knyttet til mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser.

Regjeringen vil videreutvikle det internasjonale samarbeidet på mineralfeltet, herunder å prioritere at Norge i samarbeid med allierte land bidrar til å sikre kritiske verdikjeder.

Maritim politikk, kystutvikling og sjøtransport

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for helheten i den maritime politikken, kystutviklingen og sjøtransport, herunder etatsstyringsansvaret for Sjøfartsdirektoratet og Kystverket. Sentrale lover i sektoren er skipssikkerhetsloven, skipsarbeidsloven, NIS-loven, lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs, havne- og farvannsloven, deler av sjøloven, deler av forurensningsloven og deler av svalbardmiljøloven. Den maritime politikken skal legge til rette for gode og framtidsrettede rammebetingelser for maritimt nærings- og arbeidsliv.

Maritim sikkerhet har i løpet av de siste årene fått en sentral rolle i norsk maritim politikk. Et mer uforutsigbart og sammensatt trusselbilde, økt geopolitisk uro og bredere forståelse av økonomisk sikkerhet har ført til at maritim sektor i større grad vurderes i sammenheng med nasjonal sikkerhet.

Viktige virkemidler i sektoren er blant annet tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk, støtte til maritim forskning, og utvikling rettet mot blant annet grønn skipsfart og digitalisering, regelverket for sjøsikkerhet for nærings- og fritidsfartøy, arbeidsmiljø og sikringsarbeid. Videre er utbedringer i farvannet, maritim infrastruktur, navigasjonstjenester, og tilskuddsordninger rettet mot havner viktig for sjøtransporten. Samlet skal disse virkemidlene bidra til styrket konkurransekraft i maritim sektor og en sikker, effektiv og bærekraftig sjøtransport.

Tilgang på kompetent arbeidskraft er viktig for konkurranseevnen til norsk maritim næring. Grønn omstilling og teknologiutvikling påvirker kompetansebehovet.

Maritime forsknings- og innovasjonsprosjekter utløser offentlig støtte fra virkemiddelapparatet herunder Innovasjon Norge og Forskningsrådet, jf. omtale under kap. 920 og 2421. Eksportfinansiering Norge gir finansiering på markedsmessige vilkår til kjøpere av skip bygget i Norge, samt byggelånsgarantier. jf. omtale under programkategori 17.30.

Moderne havner og gode koblinger mellom kyst og vei, er viktig for kystsamfunn og næringslivet langs hele kysten. En stor del av næringsutviklingen skjer langs kysten, og det må derfor tilrettelegges for effektiv, sikker og klima- og miljøvennlig sjøtransport, med effektive havner og farleder.

Status og resultater

Markedssituasjonen for norsk maritim næring er betinget av utviklingen i verdensøkonomien, internasjonal handel, geopolitiske forhold, utviklingen i nye havnæringer, teknologiutvikling og innføring av klima- og miljøkrav.

Maritim næring hadde verdiskaping på om lag 115 mrd. kroner i 2023. Foreløpige tall for 2024 viser en verdiskaping på om lag 98 mrd. kroner. I følge SSB eksporterte maritim næring varer og tjenester for 193 mrd. kroner i 2023[3]. I 2025 var det om lag 22 000 norske sjøfolk, der om lag

[3] SSB nasjonalregnskap, satellittregnskap for hav.

19 800 arbeidet på skip i NIS og NOR. Antallet har økt noe fra 2024 til 2025[4].

Norge har hatt en stabil handelsflåte det siste tiåret på i underkant av 2 400 skip. Ved utgangen av 2025 bestod handelsflåten av 884 NOR-registrerte skip og 688 NIS-registrerte. Den norske flåten utgjør 2,2 pst. av verdens samlede lastekapasitet og er den syvende største flåten i verden målt i kommersiell verdi.

Norske farvann er preget av krevende topografi og værforhold, og stedvis tett trafikk. Lostjenestene bidrar til å tilføre fartøyets mannskap nødvendig kompetanse om farvannet. Moderniseringen av navigasjonsinnretningene var også i 2025 et prioritert område for regjeringen. Dette arbeidet gir bedre oppetid for innretningene, reduserte klimagassutslipp og en mer effektiv drift av merkesystemet. Fyrene langs kysten er fortsatt en viktig del av infrastruktur for sikker ferdsel til sjøs. I 2025 reduserte Kystverket vedlikeholdsetterslepet for fyr, og gjennomførte mer enn 30 vedlikeholdsprosjekter langs hele kysten

I 2025 ble ni prosjekter innvilget tilskudd gjennom tilskuddsordningen for effektive og miljøvennlige havner. Disse prosjektene skal bidra til reduserte transportkostnader gjennom mer effektiv logistikk samt bedre utnyttelse og oppgradering av havneinfrastruktur og digitale løsninger. Kystverket innvilget elleve nye prosjekter gjennom tilskuddsordningen for fiskerihavneanlegg, med mål om å styrke kapasitet, sikkerhet og drift.

Kystverket har gjennomført en kartlegging av vedlikeholdsetterslepet for fiskerihavnene. Kartleggingen viser at det er et betydelig vedlikeholdsetterslep, særlig for kaier, og Kystverket vil følge opp med tiltak der det er nødvendig.

Regjeringen fremmet 4. april 2025 lovforslag om endringer i allmenngjøringsloven og petroleumsloven mv. Lovforslaget ble vedtatt 6. juni 2025. Formålet med lovendringene er å beskytte arbeidstakere i det norske arbeidsmarkedet og hindre urettferdig lavlønnskonkurranse i maritim næring.

Regjeringen har etablert en nullvisjon om ingen omkomne eller hardt skadde på fartøy og innretninger underlagt Sjøfartsdirektoratets forvaltnings- og tilsynsansvar fra 2025. Sjøfartsdirektoratet har arbeidet med oppfølgingen av den nasjonale handlingsplanen for sjøsikkerhet, som har som formål å redusere antall omkomne og hardt skadde på en systematisk, helhetlig og kunnskapsbasert måte i tråd med den vedtatte nullvisjonen.

Sjøfartsdirektoratets tilsynsvirksomhet er et sentralt virkemiddel for å opprettholde en høy sikkerhetsstandard på norske og utenlandske skip i norske farvann. I 2025 ble det gjennomført 7 694 tilsyn. I samme periode ble det registrert 320 personulykker og 343 skipsulykker med næringsfartøy. Det omkom i 2025 syv personer i forbindelse med næringsfartøyulykker, og 18 personer i forbindelse med fritidsfartøyulykker.

Prioriteringer 2027

Regjeringen prioriterer gode rammevilkår for maritimt nærings- og arbeidsliv, fremmer utvikling av klima- og miljøvennlig skipsfart, samt effektiv og sikker sjøtransport. Regjeringen foreslår å videreføre tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk, jf. omtale under kap. 909. Regjeringen arbeider med å notifisere tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk til Eftas Overvåkingsorgan (ESA) for ti nye år. Arbeidet gjøres i samråd med den partssammensatte arbeidsgruppen i maritim næring.

Regjeringen vil ruste opp havner og farleder for å legge til rette for en effektiv og sikker sjøtransport, og bidra til videre utvikling av fiskeriavhengige kystsamfunn. Dette omfatter blant annet utbedringer i farvannet og fiskerihavnetiltak. I tråd med prioriteringer i NTP 2025–2030 prioriterer vi også drift og vedlikehold av eksisterende infrastruktur i 2027.

I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2026 har Stortinget vedtatt å øke kostnadsrammen for investeringsprosjektet Stad skipstunnel til 8 588 mill. kroner. For å følge opp Stortingets vedtak foreslås det en bevilgning på 1 050 mill. kroner i 2027 til igangsetting av bygging av Stad skipstunnel. Med oppdatert prisjustering etter 2. kvartal 2026 er kostnadsrammen beregnet til 8 768 mill. kroner. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2032.

Transportsystemet, herunder havner, skip og sjøfolk, bidrar til å understøtte Forsvaret, og ivareta nasjonale forvars- og beredskapsinteresser. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen og utvidelsen av NATO med Sverige og Finland vil kunne stille nye krav til maritim infrastruktur, tilgang til havneanlegg, tilgjengelige havnetjenester og norsk flåte. I tråd med «Rammeverk for samhandling om militære behov for transportinfrastruktur» blir de militære behovene for maritim infrastruktur og havner kartlagt og prioritert. Nærings- og fiskeridepartementet og Kystverket vil sammen med sivile og militære myndigheter,

[4] SSB registerbasert sysselsetting, maritime lønnstakere.

kommuner og havneiere, vurdere nødvendige tiltak for å understøtte en robust infrastruktur.

Regjeringen vil legge til rette for at maritim næring kan videreutvikle sitt konkurransefortrinn gjennom å ta i bruk og utvikle ny teknologi som bygger opp under norsk klima- og miljøpolitikk, og legge til rette for grønn verdiskaping og grønne arbeidsplasser. Tiltak og virkemidler for energieffektivisering av flåten skal utredes jf. omtale av vedtak nr. 58 i kap. 4 og i Klimastatus- og Plan (KSP). Energieffektiviseringstiltak skal bidra til kortsiktige utslippskutt uten å undergrave de langsiktige strukturelle endringene som skal til for å nå netto null. Tiltakene planlegges fulgt opp i samråd med klimapartnerskapet inngått med maritim næring.

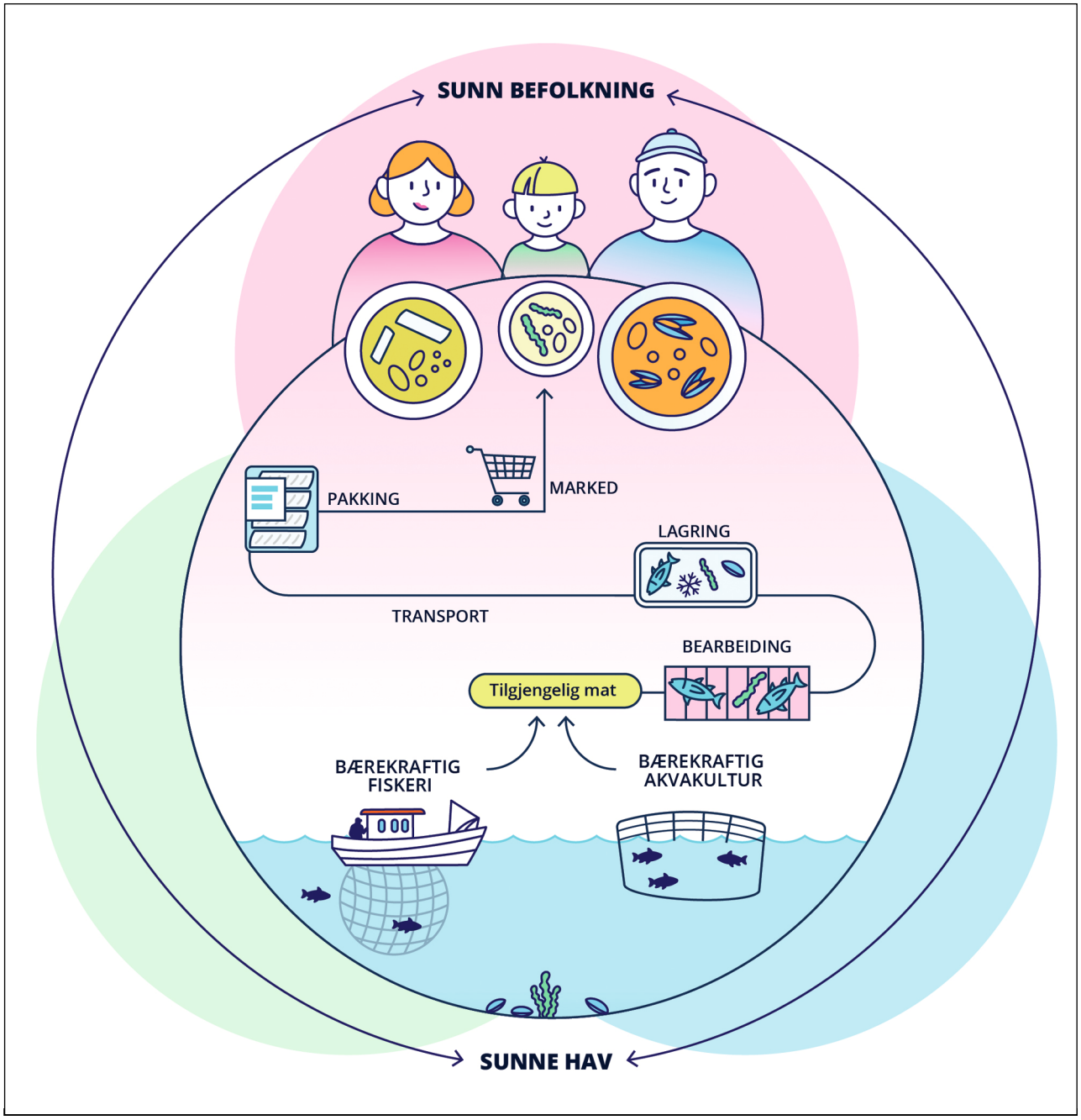
Regjeringen vil arbeide videre for å sikre en effektiv og kompetent sjøfartsadministrasjon med vekt på sikkerhet og klima- og miljøvennlig skipsfart. Regjeringen har etablert en nullvisjon om ingen omkomne eller hardt skadde på fartøy og innretninger underlagt Sjøfartsdirektoratets forvaltnings- og tilsynsansvar. Direktoratet har utarbeidet en handlingsplan som følges opp i 2027. Regjeringen har satt ned et offentlig utvalg som skal evaluere og revidere maritimt regelverk. Det omfatter skipssikkerhetsloven og skipsarbeidsloven, samt deler av NIS-loven og sjøloven. Det skal legges frem en NOU i september 2027.

Regjeringen følger opp Samarbeidserklæringen med partene i maritim næring for økt likestilling og mangfold fra 2025. Økt likestilling og mangfold er sentralt i arbeidet med å gjøre maritim næring til en mer attraktiv arbeidsgiver for alle, øke rekrutteringen til næringen og støtte oppom næringens verdiskaping, innovasjon og kompetansebehov.

Maritim strategi planlegges fremlagt ved årsskiftet 2026/2027. En ny maritim strategi skal understøtte en tryggere, mer konkurransedyktig og grønnere næring. Norge er en stor maritim nasjon og norsk maritim næring består av viktige hjørnesteinsbedrifter langs kysten i hele landet. Maritim sektor er viktig for norsk trygghet og en del av vår samlede sikkerhet og beredskap. Sikkerhet og beredskap vil derfor være et gjennomgående tema i strategien, i tillegg til fokus på områdene rekruttering og kompetanse, maritim industri, det globale handelsbildet, maritim infrastruktur og grønn omstilling og ny teknologi.

Sjømatnæringene og de akvatiske matsystemene

Bærekraftige matsystemer skal sørge for matsikkerhet og god ernæring for alle, og sikre det økonomiske, sosiale og miljømessige grunnlaget for matsikkerhet og ernæring for fremtidige generasjoner. De knytter klima, miljø, infrastruktur og institusjoner sammen med verdikjeden for mat og omfatter alle aktører. De akvatiske matsystemene, handler om verdikjeden fra hav til konsument, inkludert hvordan den påvirker sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. Sjømatnæringene er viktige for matsikkerhet, eksport, sysselsetting og verdiskaping. Departementets arbeid på området skal bidra til bærekraftig høsting og produksjon, konsum av trygg og sunn sjømat, bærekraftige verdikjeder og størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer.

Figur 5.1 Illustrasjon av bærekraftige akvatiske matsystemer
Kilde: Nærings- og fiskeridepartementet

Fiskeri

Det overordnede målet i fiskeripolitikken er å sikre en økologisk bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av de viltlevende marine ressursene og det tilhørende genetiske materialet. Fiskeriforvaltningen skal også medvirke til å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene.

Departementets oppgaver på fiskeriområdet omfatter blant annet internasjonale kvoteforhandlinger, nasjonal kvotefastsettelse, regulering av adgangen til å drive fiske og fangst og tilrettelegging for kontroll med høstingen og forebygging av fiskerikriminalitet. Fiskeridirektoratet er rådgivende og utøvende organ innen fiskeriforvaltning og har blant annet ansvar for nasjonale reguleringer, tillatelser, overvåking og kontroll, jf. nærmere omtale under kap. 917.

Havets og kystens ressurser og miljø er fundamentet for marin verdiskaping. Et høyt langtidsutbytte av bestandene forutsetter at forvaltningen bygger på vitenskapelige råd, gode forvaltningsprinsipper og god kontroll med høstingen av res-

sursene. Kvotene svinger med bestandsstørrelsene. Innenfor de biologiske rammene søkes det stabilitet i kvotefordelingen, for å sikre mest mulig forutsigbarhet for næringsaktørene.

Internasjonalt arbeider Norge for at forvaltningen av viltlevende marine ressurser skal skje i tråd med anerkjente prinsipper som bærekraftig bruk, føre-var-prinsippet og økosystembasert forvaltning. Det inngås internasjonale avtaler om felles forvaltning av delte fiskebestander for å sikre bærekraftig høsting og forvaltning av fiskeriene.

Status og resultater

Lønnsomhet

Lønnsomheten for fiskeflåten varierer mye fra år til år, og mellom flåtegrupper, men har de siste 30 årene gjennomgående hatt en positiv utvikling. Siden 2004 har gjennomsnittlig driftsmargin for fiskeflåten vært over 10 pst., og etter 2015 har den vært over 15 pst. Lønnsomheten er høyest blant torsketrålere og i de pelagiske fiskeriene[5] og lavest for konvensjonelle havfiskefartøy.

Det er flere underliggende årsaker til den positive utviklingen i lønnsomhet i perioden. Økte fiskebestander og reduksjon i antallet fiskefartøyer har bidratt til lavere kostnader og høyere produktivitet. De siste årene har økte priser bidratt sterkt til den positive utviklingen. I dag er bestandssituasjonen mer krevende, med nedadgående kvoter på viktige bestander som torsk, hyse og sei nord for 62° N. Kvoterådene for 2027 for torsk og hyse gir imidlertid grunn til optimisme med økning fra fastsatt kvote i 2026 på hhv. 10 og 18 pst. Kvotene for 2027 fastsettes av kyststatene Norge og Russland i løpet av høsten. Når det gjelder de tre viktigste pelagiske bestandene for Norge i Nordøst-Atlanteren, så står de overfor ulike utfordringer. Makrellbestanden er i en alvorlig situasjon, men med svake tegn til forbedring. Bestanden av norsk vårgytende sild og kolmule er fortsatt på et relativt stabilt høyt nivå, men med noen svingninger. Kyststatene til de ulike bestandene skal bli enige om totalkvoter for de pelagiske bestandene i løpet av høsten.

Totalt var det 9 172 som hadde fiske som hovedyrke i Norge i 2025, en nedgang fra om lag 9 450 i 2024. Antallet kvinner som har fiske som hovedyrke og andelen unge fiskere har vist en økende trend de siste årene, og holdt seg på et relativt stabilt nivå i 2025.

[5] Fisk som hovedsakelig lever i åpne vannmasser, til forskjell fra bunnfisk. De viktigste pelagiske artene for norske fiskerier er makrell, sild og kolmule.

Fiskeriforvaltning

Siden Norge deler rundt 90 pst. av fiskeressursene vi høster av med andre land, er de årlige fiskeriavtalene avgjørende for å nå målene i fiskeripolitikken. I en krevende geopolitisk situasjon legger regjeringen stor vekt på å få på plass ansvarlige avtaler som ivaretar en bærekraftig forvaltning av felles bestander, gir Norge en rettferdig del av kvotefordelingen og sikrer tilfredsstillende kontroll og håndheving. Likevel har det de senere årene ikke blitt enighet mellom kyststatene om kvotefordeling for de pelagiske bestandene makrell, norsk vårgytende (nvg) sild og kolmule, noe som har medført overfiske, fordi summen av nasjonalt fastsatte kvoter har vært høyere enn avtalt totalkvote.

Det vises til Meld. St. 5 (2025–2026) *Noregs fiskeriavtalar for 2026 og fisket etter avtalane i 2024 og 2025* for rapportering om de internasjonale fiskeriavtalene. Meldingen rapporterer også om status for de viktigste kommersielle fiskebestandene og om Norges arbeid med FNs havretts- og fiskeriresolusjoner.

Kvotene har de siste årene gått ned både på torsk, hyse og sei. For villfiskindustrien betyr fallende kvoter mindre tilgjengelig råstoff og økt behov for omstilling. I 2024 og 2025 er det gjennomført en rekke tiltak for å styrke torsk- og hysebestandene i nord, herunder økt minstemål for torsk, periodevise stenginger av felt med mye undermålsfisk og tiltak i seinotfisket og i hysefisket i Øst-Finnmark for fartøy over 15 meter. Dette har gitt et mer effektivt vern av småsei, og resultatene vil bli vurdert opp mot reguleringsmøtet 2026. Kvoterådene for torsk og hyse for 2027 viser en positiv utvikling for første gang på flere år.

Kvotesystemet skal sørge for at vi tar vare på de fiskeressursene vi har, både for dagens og framtidige generasjoner, og det skal bidra til å skape aktivitet, arbeidsplasser og verdiskaping i kystsamfunnene. Viktige veivalg for norsk fiskerinæring ble tatt ved Stortingets behandling av Meld. St. 7 (2023–2024) *Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling*, jf. Innst. 264 S (2023–2024). Oppfølging av Stortingets vedtak ved behandlingen av kvotemeldingen har vært en hovedprioritet i fiskeriforvaltningen i 2025 og 2026, og dette arbeidet vil fortsette i 2027. Det er lagt opp til at regelverk for fordeling av strukturgevinst skal være på plass i løpet av andre halvår 2026, før de første tidsbegrensningene i strukturkvoteordningene inntreffer ved årsskiftet 2026–27. Departementet innførte fra 2026 tre id-kvoteordninger for den minste

pelagiske flåten, i fiskeriene for henholdsvis makrell, nvg-sild og nordsjøsild, og det arbeides med å utforme et høringsnotat om leiefartøy for nybygg, i tråd med føringene fra Stortinget ved behandlingen av kvotemeldingen.

Som del av denne oppfølgingen har en arbeidsgruppe gjennomgått åpen gruppe og vurdert innretning og tiltak som i større grad sørger for at åpen gruppe fungerer etter intensjonen. Arbeidsgruppens rapport ble levert til NFD 23. juni 2026 og deretter sendt på høring med høringsfrist 15. oktober.

Regjeringen vil forbedre pliktsystemet i fiskerinæringen, og har satt ned et partssammensatt utvalg som skal gjennomgå systemet. Utvalget hadde sitt første møte 13.-14. januar 2026, og vil levere sin rapport tidlig i 2027.

Deltakerregulering er ofte nødvendig for å sikre lønnsomhet i næringen. Nærings- og fiskeridepartementet besluttet i desember 2023 å begrense deltakelsen i snøkrabbefangst fra 1. januar 2025 ved å trekke tilbake tidligere snøkrabbetillatelser ved kongelig resolusjon 24. mai 2024, og vedta nye vilkår for tildeling av snøkrabbetillatelser. I dag er det 30 fartøyer som har fått snøkrabbetillatelse på nye deltakerkriterier. Færre deltakere vil gi mer forutsigbarhet for aktørene og begrense miljøpåvirkningen fangsten medfører i form av etterlatte og tapte redskaper i havet.

Det er et økende press på kystsonen, med etablering av infrastruktur og aktivitet som kan påvirke gyte- og oppvekstområder og fiskefelt. Det er stedvis også stort fiskepress på lokale og kystnære fiskebestander, som er viktige for deler av fiskeflåten og lokalsamfunn. Regjeringen har i 2025 blant annet innført tiltak for å forbedre reguleringen av fisket etter kysttorsk, kveite, breiflabb, brosme og lange og vil fortsette innsatsen for forvaltningen av kystnære bestander. Regjeringen har i 2025 strammet inn reguleringen av fritids- og turistfiske. Ytterligere tiltak for bedre regulering og kontroll med fritids- og turistfiske vil vurderes framover.

Oslofjorden er et av kystområdene i Norge som er under størst menneskelig påvirkning, og regjeringen har i 2025 og 2026 innført en rekke fiskeritiltak i Oslofjorden, herunder tre store nullfiskeområder, som skal bidra til å styrke fiskebestandene og økosystemet i fjorden. Tiltakene har omfattende konsekvenser for deler av den lokale fiskerinæringen som blant annet mister tilgangen til viktige fangstområder. I den forbindelse har regjeringen i 2026 opprettet en midlertidig tilskuddsordning for berørte fiskere som fisker reker med trål og som har vesentlig begrenset tilgang til fangstområder som følge av innføringen av nullfiskeområder i Oslofjorden og ønsker å gå ut av fisket. I løpet av høsten vil det også opprettes en tilskuddsordning for fiskere som fisker med andre redskaper enn reketrål i Oslofjorden.

Departementet jobber for å finne en god balanse mellom bruk og vern for å bevare framtidens fiskeriressurser, samtidig som vi skal høste mat fra havet, og har i 2025 bidratt i en rekke bevaringsprosesser og arbeidet med de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder. Departementet har i 2025 begynt arbeidet med en nasjonal plan for restaurering av tareskog.

Regjeringen viderefører arbeidet med å forbedre fiskerikontrollen og forebygge og bekjempe fiskerikriminalitet. Foruten styrkingen av Økokrims arbeid innen fiskekrim fra 2023, er et viktig element i arbeidet å få bedre data om det som høstes og omsettes. Sporing og fangstrapportering ble fra 1. januar 2026 innført for alle fiskefartøyer ned til 8 meter. Det ble i 2026 også vedtatt nye krav til automatiske vekter og veiesystemer ved norske fiskemottak. Det nye regelverket trer i kraft 1. januar 2027 for pelagiske sektor, og 1. januar 2028 for landinger av hvitfisk, skalldyr og andre viltlevende marine ressurser. Gjennom sitt FangstID-program jobber Fiskeridirektoratet samtidig langsiktig for å fremme utviklingen av teknologi for automatisk fangstdokumentasjon til havs.

Regjeringen prioriterer internasjonalt samarbeid mot fiskerikriminalitet, og Norge har sekretariatet for en internasjonal ministererklæring med 61 medlemsland. Erklæringen implementeres gjennom «Blue Justice-initiativet» som Norge finansierer.

Klima

Norsk villfanget sjømat har generelt et lavt klimaavtrykk sammenlignet med andre animalske proteinkilder. Likevel er det et mål at også fiskeflåten bidrar til å nå Norges klimaforpliktelser ved å redusere sitt CO_2-avtrykk. Data fra Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse har imidlertid vist en økende trend i drivstofforbruket til den norske fiskeflåten siden 2014. I 2024 er forbruket noe redusert, ifølge lønnsomhetsundersøkelsen. Disse tallene tar imidlertid ikke nødvendigvis høyde for økningen i norske fartøys bunkringer i utenlandske havner som man har sett de siste årene. Årsakene til flåtens bunkringsmønster er sammensatte. Drivstofforbruket i fiskeflåten blir påvirket av mange faktorer, som båtstørrelse og

motorkraft, fangstredskap, kvotestørrelser og fiskens vandringsmønster og tilgjengelighet. Siden 2021 har begrenset adgang til britisk sone bidratt til økt drivstofforbruk i makrellfisket.

CO_2-avgiften gir insentiver til å redusere drivstofforbruket og finne alternative energikilder. Fiskeflåten ble derfor fra 2020 underlagt ordinær CO_2-avgift for fiske og fangst i nære farvann. I 2025 ble det innført CO_2-avgift for fiske i fjerne farvann. Satsen er satt til 25 pst. av generelt nivå for utslipp under innsatsfordelingen. I 2026 er det i tillegg innført en tredje sats for fiske som foregår i både nære og fjerne farvann på samme tur, for å stimulere til økt bunkring i Norge.

For å lette omstillingen for næringen ble det opprettet en midlertidig kompensasjonsordning, som skulle avvikles fra 2025. Kompensasjonsordningen er ikke knyttet til drivstoffkjøp, men innrettet slik at den ikke undergraver CO_2-avgiftens insentiv til energieffektivisering.

Kompensasjonsordningen i 2027 skal kompensere for CO_2-avgift betalt i 2026. I slutten av mars besluttet Stortinget at CO_2-avgiften skulle midlertidig reduseres til null for fiskeflåten, frem til 1. september 2026. For fiske i fjerne farvann og fiske som foregår både i nære og fjerne farvann på samme tur, ble avgiftsatsen redusert til null fra 1. april til 1. september. For fiske i nære farvann ble avgiftsatsen redusert til null fra 1. mai til 1. september.

Kompensasjonsordningen skal kompensere for norsk avgiftsbelagt drivstoff. Kompensasjonen utbetales i påfølgende år, slik at bevilgningen for 2027 skal kompensere for avgift betalt i 2026. I lys av at fiskeflåten i flere måneder i 2026 ikke har betalt CO_2-avgift, foreslår regjeringen å redusere bevilgningen til kompensasjonsordningen. Det anslås at månedene uten avgift vil utgjøre en reduksjon i salg av marin gassolje på om lag 34 pst. Samtidig har CO_2-avgiften økt med 14 pst. i 2026. Det foreslås derfor å redusere bevilgningen til ordningen med 26 pst., til totalt 475 mill. kroner.

Videre foreslår regjeringen å utvide dokumentasjonskravene for ordningen, slik at alle som søker om kompensasjon må dokumentere alle bunkringer av drivstoff. Dette vil bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag om fiskeflåtens drivstofforbruk og kompensasjonsordningens effekt. Forslaget vil sendes på høring i løpet av høsten.

Prioriteringer 2027

Nærings- og fiskeridepartementet vil legge stor vekt på å ivareta en bærekraftig forvaltning av felles bestander og sikre norske interesser ved forhandlinger av fiskeriavtaler. Departementet vil fortsette å følge opp Stortingets vedtak ved behandling av kvotemeldingen. Andre prioriterte områder er forvaltningen av lokale og kystnære bestander, forbedre fiskerikontrollen, forebygge fiskerikriminalitet både nasjonalt og internasjonalt, og legge til rette for grønn omstilling i fiskeflåten.

Havbruk

Havbruksnæringen er viktig for matproduksjon, eksport og verdiskaping. Departementets arbeid på området skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer.

Fiskeridirektoratet og Mattilsynet er rådgivende og utøvende etater innen forvaltning av havbruksnæringen. De samarbeider bl.a.nært med Havforskningsinstituttet, Veterinærinstituttet og diverse miljøer nasjonalt og internasjonalt. Det vises til omtaler for de ulike etatene.

Status og resultater

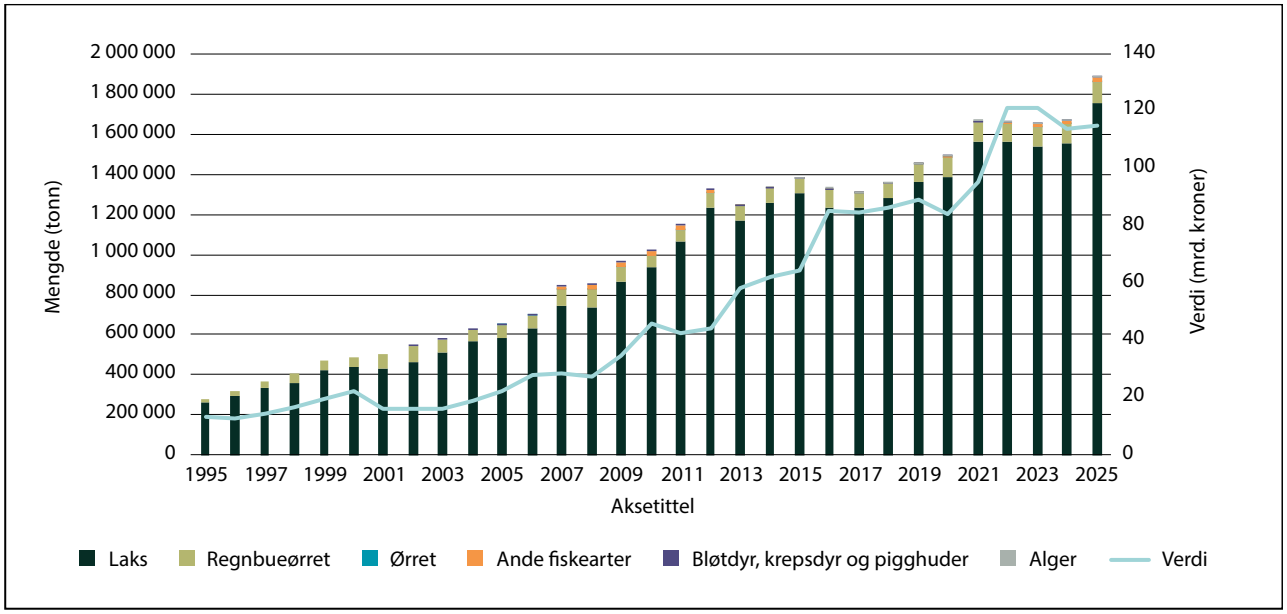
Produksjon og lønnsomhet

Førstehåndsverdien av produksjonen fra havbruksnæringen utgjorde omlag 115 mrd. kroner i 2025, en liten økning fra 2024. Kvantumsutviklingen i næringen har over tid vært stigende, og tok seg opp igjen i 2025 etter noen år med mer moderat vekst. I 2025 ble det solgt 1 754 557 tonn atlantisk laks, en økning på om lag 13 pst. fra 2024. For regnbueørret ble det solgt 103 546 tonn, en økning på om lag 8 pst. fra året før.

Salg av andre fiskearter har økt i 2025. Salget av oppdrettstorsk utgjorde 19 473 tonn i 2025, en betydelig økning på om lag 46 pst. fra 2024. For øvrige arter ble det solgt 950 tonn røye og 2 456 tonn kveite, som begge representerer økning fra året før.

Det ble videre solgt om lag 2 243 tonn bløtdyr, krepsdyr og pigghuder (herunder kamskjell, østers, blåskjell og andre arter), som er en økning fra 2024 hvor det ble solgt 1 674 tonn.

Interessen for dyrking av tang og tare fremstår som stabil, med en viss økning i produksjonen. I 2025 ble det høstet 123 tonn dyrket tare (sukkertare og butare), opp fra 91 tonn i 2024.

Figur 5.2 Produksjon av fisk i havbruksnæringen 1995–2025 – samlet mengde og førstehåndsverdi (verdi er oppgitt i reelle kroner)
Kilde: Fiskeridirektoratet

I 2025 var om lag 11 447 personer direkte sysselsatt i havbruksnæringen, en økning fra året før. De siste årene har driftsmarginen vært gjennomgående høy i havbruksnæringen som følge av høye priser . Gjennomsnittlig driftsmargin for laks og regnbueørret i 2024 var 10,9 pst. for matfiskproduksjon, og 21,8 pst. for settefiskproduksjon. Gjennomsnittlig salgspris pr kg for laks og regnbueørret var 68,14 kroner i 2024, en liten nedgang fra 2023 på 68,93 kroner. Gjennomsnittlig kostnad per kg var 64,64 kroner, tilnærmet uendret fra 2023. Fiskeridirektoratets Lønnsomhetsundersøkelse for 2025 ferdigstilles i løpet av 2026.

Kapasitetsjustering

Akvakulturvirksomhet reguleres blant annet gjennom en grense for maksimal tillatt biomasse (MTB), som angir hvor mye levende fisk innehaver av en akvakulturtillatelse kan ha stående i sjøen til enhver tid. En forutsetning for vekst er at næringen drives innenfor miljømessig akseptable rammer.

Ved behandling av Meld. St. 16 (2014–2015) *Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett* har Stortinget gjort klart hvilket miljøavtrykk som er akseptabelt når det gjelder lakseluspåvirkning fra lakse- og ørretoppdrett. En ekspertgruppe utarbeider årlige rapporter om risiko for lakselusindusert dødelighet hos villfisk innenfor de enkelte produksjonsområdene. Rapportene inngår i det faglige grunnlaget for regjeringens beslutning om justering av produksjonskapasiteten i lakse- og ørretproduksjonen som skjer annethvert år.

I forbindelse med behandling av Meld. St. 24 (2024–2025) *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden* har et bredt stortingsflertall sagt seg enige i en rekke prinsipper for fremtidig havbruksregulering. Det fremkommer videre at dagens system med MTB og trafikklyssystem videreføres inntil nytt regelverk er utviklet og vedtatt, men med insentivmekanismer for å redusere miljøavtrykket i form av en miljøteknologiordning.

På bakgrunn av denne enigheten, og basert på miljøvurderingene i 2024 og 2025, besluttet regjeringen å gjennomføre den femte kapasitetsjusteringen i 2026. Av 13 produksjonsområder besluttet regjeringen at *tre* ble satt til grønt (akseptabel miljøpåvirkning), *ni* til gult (moderat miljøpåvirkning) og *ett* produksjonsområder til rødt (uakseptabel miljøpåvirkning). I tråd med fargeleggingen blir det gjennomført en tildelingsrunde av ny produksjonskapasitet høsten 2026.

Arealstruktur

Tilgang på egnet areal og at dette arealet utnyttes på best mulig måte, er avgjørende for en bærekraftig havbruksnæring. Utviklingen har i store trekk gått fra en forvaltning som tok utgangspunkt i det enkelte oppdrettsanleggets påvirkning, til i stadig større grad vektlegge samlet

effekt fra flere anlegg i et større geografisk område, i tråd med miljølovgivningens krav om å vurdere samlet belastning. Et slikt skifte var nødvendig for bedre å håndtere næringens sykdoms- og miljøutfordringer, men det er fortsatt behov for at større areal ses i sammenheng, i større grad enn det som er tilfellet i dag.

Utvikling av ny teknologi

Egnede oppdrettslokaliteter er et knapphetsgode. Utvikling av ny teknologi kan legge til rette for oppdrettsvirksomhet i tidligere uegnede områder og dermed også for økt produksjon. Bruk av bedre og mer tilpasset produksjonsteknologi kan også bidra til å redusere miljøpåvirkningen fra eksisterende oppdrettslokaliteter.

For å tilrettelegge for best mulig utvikling av den framtidige havbruksnæringen, samtidig som sikkerhet, arbeidsforhold og ytre miljø blir ivaretatt på en forsvarlig måte, er det viktig at regelverket er teknologinøytralt og funksjonsbasert. Derfor har regjeringen særlig pekt på at det viktigste er ikke hvor mye som produseres, men hvordan det produseres.

Høsten 2025 gjorde Nærings- og fiskeridepartementet endringer i produksjonsområdeforskriften som lar selskap som har fått nedtrekk i sin tillatelseskapasitet etter trafikklyssystemet likevel bruke den nedjusterte tillatelseskapasiteten mot at dette skjer i lukkede produksjonsanlegg. Dette bidrar til innovasjon og implementering av produksjonsanlegg med lavere miljøpåvirkning enn dagens åpne merder.

I januar 2026 ble det fastsatt endringer i laksetildelingsforskriften som åpner for tildeling av større områder, sammen med en plikt til å utarbeide en plan for etablering, utvikling, drift og avvikling av havbruk til havs innenfor områdene som tildeles. Videre fastsatte regjeringen den 27. februar en kongelig resolusjon som beslutter at områder innenfor de konsekvensvurderte områdene «Norskerenna sør», «Frøyabanken nord» og «Trænabanken» kan utlyses for havbruk til havs. Det utarbeides nå en områdetildelingsforskrift som vil være grunnlaget for en konkurranse om områdetilsagn. Denne vil blant annet omfatte innretning av konkurransen, krav for deltakelse i konkurransen samt avgrensning av konkrete utlysningsområder.

Tap og sykdom

Det er i dag betydelige velferdsutfordringer knyttet til håndtering av oppdrettsfisk, særlig ved bruk av ulike avlusningsmetoder. Velferdsutfordringene gir utslag i hele verdikjeden, med blant annet nedsatt slaktekvalitet og dårligere omdømme for bransjen, og har dermed økonomiske konsekvenser i tillegg til de velferdsmessige konsekvensene for fisken. I 2025 var superiorandelen for laks 86,9 pst., noe som er en betydelig bedring siden 2024. Den viktigste årsaken til nedklassifisering var «sår/skader», som tidligere år. For regnbueørret var superiorandelen 91,2 pst., og «defekter» var den viktigste årsaken til nedklassifisering.

God velferd er mer enn overlevelse, men velferdsutfordringene synliggjøres i sin ytterste konsekvens gjennom antall fisk som dør under produksjonen. Dødelighetstallene for 2025 viser at det døde 54,8 millioner laks, 3,2 millioner regnbueørret og 2,4 millioner torsk i sjøfasen, noe som ga en beregnet dødelighet på 14,2 pst. for laks, 17,0 pst. for regnbueørret og 20,4 pst. for torsk. For laks og torsk er dette en liten nedgang fra 2024, mens det er en økning for regnbueørret. I tillegg døde om lag 43,3 millioner settefisk av laks, 2,84 millioner settefisk av regnbueørret og 2,44 millioner settefisk av torsk. Dette er en nedgang fra 2024 for laks og regnbueørret, men en økning for torsk.

Fiskesykdommen infeksiøs lakseanemi (ILA) ble stadfestet på 18 sjølokaliteter i 2025, mens det var mistanke på ytterligere tre lokaliteter. Dette er noe over gjennomsnittet for perioden 2015–2024. En betydelig andel av stadfestede utbrudd var i Vesterålen, men utbruddene var spredt langs hele kysten fra nord i Vestland til vest i Finnmark. Det har vært økt bruk av vaksiner mot ILA-virus de siste årene. Fisken var vaksinert mot ILA ved syv av lokalitetene som fikk utbrudd i 2025 .

Pankreassykdom (PD) fører til lidelser for fisken og store økonomiske tap for oppdrettere. Det har vært en betydelig nedgang i antall nye tilfeller de siste årene, fra 158 nye tilfeller i 2020 til 44 i 2025. Dette er det laveste antall påvisninger siden 2004, og det var ingen påvisninger utenfor det avgrensede geografiske området der sykdommen vanligvis påvises (endemisk sone, som strekker seg fra produksjonsområde (PO) 2 til 6). For tredje året på rad ble ikke PD påvist i PO2.

Lakselus er en vedvarende utfordring hos oppdrettet laksefisk, og mekaniske skader relatert til avlusing er rangert som det nest viktigste helseproblemet hos laks i matfiskanlegg. I 2025 var det nær fire tusen behandlingsuker med ikke-medikamentell behandling mot lakselus, noe som er en betydelig økning fra 2024.

Produksjonen av lakseluslarver i perioden på våren med lavere lusegrense økte fra 2024 til 2025 i alle produksjonsområder unntatt PO8, PO12 og PO13. Utslipp av larver fra anleggene i denne perioden var høyere enn alle årene fra 2019 til 2023 i PO2, PO7, PO8, PO10, PO11 og PO13. I de fleste produksjonsområdene var larveutslippet om høsten relativt høyt sett i et langtidsperspektiv, selv om det i de nordligste områdene (PO8 – PO12) var enda høyere i 2024. Den sterke økningen i larveutslipp utover sommeren skyldes både økende antall hunnlus i anleggene og at hver hunnlus produserer flere larver når det er varmere. I både 2024 og 2025 økte temperaturen utover sommeren mer enn normalt i de nordligste produksjonsområdene.

Langtidstrendene i den totale mengden voksne hunnlus i hvert produksjonsområde er i stor grad drevet av trendene i mengden oppdrettsfisk. Den tillatte produksjonskapasiteten for ordinære tillatelser til laksefisk er regulert gjennom Trafikklyssystemet. I store trekk er mønsteret at i grønne områder har biomassen av oppdrettsfisk og antallet lakselus økt, i gule områder har tallene flatet ut, og i røde områder har tallene minket. Ett unntak er i PO4, der biomassen av laks og ørret har holdt seg relativt stabilt til tross for flere røde trafikklys. Både PO3 og PO4 har hatt en større reduksjon i totalantallet voksne hunnlus enn reduksjonen i biomasse som følge av nedtrekk etter Trafikklyssystemet skulle tilsi. Høye lusetall i PO3 og PO4 i siste halvdel av 2025 bryter imidlertid med denne trenden.Prioriteringer 2027

Nærings- og fiskeridepartementet vil legge til rette for en havbruksnæring som bidrar til størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftig rammer. For å oppnå dette må næringens miljøpåvirkning reduseres og fiskevelferden bedres. Nærings- og fiskeridepartementet vil prioritere å følge opp Meld. St. 24 (2024–2025) *Fremtidens havbruk* og Meld. St. 8 (2024–2025) *Dyrevelferd*, i tråd med Stortingets vedtak og merknader. Nærings- og fiskeridepartementet prioriterer også å utvikle og etablere et tillatelsesregime for havbruk til havs.

Sjømat – matsikkerhet, omsetning og konsum

Arbeidet med bærekraftige akvatiske matsystemer skal bidra til matsikkerhet. Det handler om velfungerende verdikjer fra hav til konsum og tilgang til nok, trygg og sunn sjømat og som møter våre ernæringsmessige behov og matpreferanser. Departementets arbeid på området skal også bidra til, god markedsadgang og økt verdiskaping gjennom hele verdikjeden.

Regjeringen vil fremme betydningen av sjømat for forbærekraftige matsystemer og matsikkerhet, i nasjonalt og internasjonalt arbeid med bærekraftig forvaltning av hav, akvakultur og fiskeri, matsikkerhet og ernæring. Betydningen av akvatiske matsystemer, mat fra havet og matsikkerhet fremmes nasjonalt og gjennom vårt engasjement bl.a. i FN, Havpanelet og i det globale handlingsnettverket for mat fra havet under FNs ernæringstiår.

Nærings- og fiskeridepartementet har som et av tre matdepartement ansvar for sunn og trygg mat, kvalitet og forbrukerhensyn som er hjemlet i matloven og fiskekvalitetsforskriften. Sjømaten som tilbys forbruker må til enhver tid tilfredsstille gjeldende krav fra myndighet, marked og forbrukere om bærekraft, sunn og trygg mat, god kvalitet og redelighet i omsetningen.

Mattilsynet har delegert myndighet for regelverksutvikling, tilsyn og overvåking på matområdet og deltar i regelverksprosesser i EU og i utvikling av det internasjonale rammeverket i Codex Alimentarius, et globalt regelverk for mattrygghet og handel, på vegne av matdepartementene. Mattilsynet har også en sentral rolle i arbeidet med å legge til rette for markedsadgang for norsk sjømat, blant annet gjennom samarbeid med matmyndighetene i mottakerland og ved å bidra til forutsigbare rammevilkår for eksport.

God kunnskap og vitenskapelig dokumentasjon er avgjørende for å nå målene i sjømatpolitikken. Helhetlig kunnskap om innholdet av uønskede stoffer og næringsstoffer i sjømat, samt helseeffekter av sjømatkonsum, er viktig for omsetning og konsum, og for å ivareta omdømmet.

Havforskningsinstituttet overvåker og dokumenterer innholdet av næringsstoffer og uønskede stoffer i fôr, fôrråvarer, i oppdrett og villfanget sjømat, på oppdrag fra Mattilsynet, jf. omtale under kap. 923.

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) gjør uavhengige vitenskapelige nytte-risikovurderinger av knyttet til sunn og trygg mat og for miljøet, på oppdrag fra Mattilsynet og å eget initiativ. God samhandling med Mattilsynet og øvrige kunnskapsinstitusjoner er viktig for en faglig og vitenskapelig fundert forvaltning.

Nofima er et næringsrettet forskningsinstitutt. Sjømatforskningen retter seg mot hele verdikjeden, fra produksjon til forbruker, og skal bidra til bærekraftige akvatiske matsystemer, økt konkurranseevne, mer bearbeiding og produktutvikling, jf. omtale under kap. 928, post 72.

Status og resultater

Matsikkerhet og det akvatiske matsystemet

NFD ansvarsområde omfatter arbeid i hele verdikjeden fra hav til konsum. Regjeringen la 12.august 2026 frem Veikart for bærekraftige akvatiske matsystemer som gir en oversikt over status, muligheter, sentrale prosesser og tiltak som i sum fører til at akvatiske matsystemer bidrar til matsikkerhet og utvikles bærekraftig. Å fremme betydningen av mat fra havet i matsystem- og matsikkerhetsarbeidet er et uttalt mål for regjeringen, og veikartet skal synliggjøre og bidra til at hensynet til bærekraftige akvatiske matsystemer og sjømat inkluderes i relevant arbeid.

Som et ledd i dette arbeidet leder Norge et globalt handlingsnettverk under FNs ernæringstiår. Nettverket skal fremme bærekraftig mat fra hav og innlandsvann for matsikkerhet og ernæring, Norge har forpliktet seg til å fortsette arbeidet frem til 2030, tilknyttet FNs ernæringstiår og FNs havforskningstiår. Aktivitetene i nettverket er godkjent som offisielle bidrag til FNs havforskningstiår. Deltagere fra 131 land har deltatt i nettverkets aktiviteter. Nettverket har gjennomført en rekke arrangement på internasjonale konferanser om hav, klima, matsikkerhet og ernæring, fiskeri og akvakultur, bl.a. på One Ocean Week i Bergen med lansering av global arbeidsgruppe for sjømatkonsum.

Sjømatindustrien

Sjømatindustrien utgjør en bred gruppe næringsaktører. Disse er svært ulike når det gjelder eierskap, selskapsstørrelse og -struktur, men også når det kommer til hvilke produkter som blir produsert. Det er også store variasjoner i lønnsomhet mellom de forskjellige produktsegmentene. Deler av sjømatindustrien har slitt med tilgang til nok råstoff og jevne leveranser gjennom året. Nedgang i bestandene for sentrale arter og høye priser har forsterket dette problemet ytterligere.

Som oppfølging av fiskeri- og havministerens prioriteringer i *Regjeringens plan for Norge*, har Nærings- og fiskeridepartementet nedsatt ekspertgruppe som skal gi råd om hvordan man kan oppnå økt råstoffkvalitet og verdi villfisknæringen. Departementet har også etablert et nasjonalt sjømatnettverk som skal arbeide for økt sjømatkonsum i Norge. Som ledd i fiskeri- havministerens ambisjoner om å videreutvikle markedsplassen for fisk, jobber departementet også med oppfølging av etterkontrollen av fiskesalslagslova.

Førstehåndsomsetningen

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for lov om førstehandsomsetning av viltlevande marine ressursar (fiskesalslagslova). Loven regulerer førstehåndsomsetningen av vill sjømat, og innebærer at all fangst som landes i Norge må omsettes gjennom eller med godkjenning av et av de fem godkjente fiskesalgslagene: Norges Råfisklag, Sunnmøre og Romsdal fiskesalgslag, Vest-Norges Fiskesalslag, Fiskehav og Norges Sildesalgslag. Fiskesalgslagene er organisert som samvirkeforetak. Norges Sildesalgslag omsetter pelagisk fisk i hele landet, mens de fire andre omsetter bunnfisk i respektive geografiske ansvarsområder. Formålet med fiskesalslagslova er at fiskesalgslagene skal bidra til en bærekraftig og samfunnsøkonomisk forvaltning av viltlevende marine ressurser. Samlet ble det omsatt viltlevende marine ressurser for 37,65 mrd. kroner gjennom salgslagene i 2025.

Departementet gjennomførte en etterkontroll av fiskesalslagslova i 2025. Etterkontrollrapporten ble offentliggjort og sendt på høring 19. november 2025, med frist for innspill 27. februar 2026. Departementet jobber nå med å gjennomgå høringsinnspillene og vurdere videre oppfølging av disse og funnene i etterkontrollen.

I rapporten identifiseres både utfordringer og behov for endringer. Rapporten peker på problemstillinger knyttet til ulik praktisering og håndhevelse av loven, for eksempel knyttet til salgs- og omsetningsvilkår og utøvelse av offentlig myndighet. Det er viktig at salgslagsstrukturen ikke skaper uheldig forskjellsbehandling og verditap i verdikjeden. Videre må salgslagsstrukturen bidra til at markedsplassen for fisk er effektiv, og sikre at kontrollfunksjonene kan utøves på en tilstrekkelig uavhengig måte. Salgslagenes struktur vil vurderes i forbindelse med oppfølgingen av etterkontrollen.

Trygg, sunn sjømat av god kvalitet, omsetning og konsum

Mat- og fôrregelverket i EU/EØS er i stor grad utviklet for landbasert matproduksjon. Rettsaktene på matområdet utgjør om lag 40 pst. av rettsaktene i EØS-avtalen. NFD er medansvarlig for oppfølgingen av EØS-regelverksprosessen på matområdet, fra påvirkningsarbeid når en rettsakt forberedes i EU og til innlemmelse av rettsakten i norsk rett. Arbeidet med å redusere etterslepet i EØS har vært en prioritert sak.

Norsk kunnskap og data fra høsting, produksjon og overvåking av sjømat er viktig for å bidra til et regelverk som er tilpasset akvatisk matproduksjon, og som ivaretar norske nærings- og forbruker interesser. Resultatene fra Mattilsynets overvåking og tilsyn i 2025 viser at norsk sjømat er trygg, med få funn av forurensede stoffer over gjeldene grenseverdier. Samtidig er det behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget om nye fremmedstoffer.

Tall fra helsemyndighetene viser at sjømatkonsumet fremdeles er lavere enn det helsemyndighetene anbefaler. Helsedirektoratets rapport om utvikling i norsk kosthold for 2025 viser at forbruket av fisk og sjømat er 18 pst. Lavere i 2024 enn i 2014. for å legge til rette for økt konsum er det blant annet viktig med oppdatert kunnskap om egenskapene ved sjømaten og sammenheng mellom inntak av sjømat og helse, samt økt kunnskap om tilberedning. Det vises til omtale av tiltak av sjømatkonsum under kap. 900, post 77. Arbeidet med kvalitet har fått økt oppmerksomhet og departementet har bedt Mattilsynet om å utrede om eksisterende fiskekvalitetsregelverk bør endres.

Prioriteringer 2027

Nærings- og fiskeridepartementet vil legge til rette for en fremtidsrettet og konkurransedyktig sjømatindustri, som bidrar til attraktive arbeidsplasser og sysselsetting langs hele kysten.

Nærings- og fiskeridepartementet vil prioritere å følge opp regjeringens prioriteringer for en framtidsrettet sjømatindustri gjennom blant annet ekspertgruppen for økt råstoffkvalitet i villfisknæringen, gjennomgå kvalitetsregelverket for fisk, arbeidet for å øke sjømatkonsumet i tråd med de nasjonale kostrådene, og følge opp etterkontrollen av fiskesalgslagsloven.

Departementet skal i 2027 vurdere innretning i overvåkings- og kontrollprogrammene for sjømat basert på faglige innspill fra Mattilsynet og Havforskningsinstituttet.

Nærings- og fiskeridepartementet vil følge opp arbeidet med å fremme havet som matfat og betydningen av mat fra havet for matsikkerhet og ernæring, som omtalt i Veikart for bærekraftige akvatiske matsystemer.

Arbeidet med å påvirke utvikling av EØS-regelverk i tidlig fase av utformingen av nytt EU-regelverk og redusere EØS-etterslepet på matområdet skal fortsatt prioriteres.

Nærings- og fiskeridepartementet vil arbeide for at det innføres overtredelsesgebyr ved brudd på matloven, eller forskrifter gitt med hjemmel i matloven

Sjømathandel

Departementet har et særskilt ansvar for sjømathandel og arbeider for å opprettholde og bedre markedsadgang for sjømat i viktige markeder. Det arbeides med spørsmål knyttet til tollavgifter og opprinnelsesregler, tekniske og veterinære bestemmelser som regulerer den bilaterale sjømathandelen, dokumentasjonskrav knyttet til bærekraftig forvaltning av handelen med sjømat og krav til miljømerking av sjømatprodukter. Arbeidet gjøres i alle relevante fora, herunder ved å delta i arbeidet med å følge opp relevante avtaler og forhandlinger med EU, handelsavtaler, WTO og FAO, i tett samarbeid med Utenriksdepartementet.

Departementet jobber tett med Mattilsynet, som er en sentral aktør for å sikre markedsadgang for norsk sjømat til land utenfor EU/EØS. Departementet har eierstyring av Norges sjømatråd, et statsaksjeselskap med formål å øke eksportverdien på sjømat gjennom styrket etterspørsel, kunnskap og omdømme i internasjonale markeder.

Status og resultatet

Norge er verdens andre største sjømateksportør og sjømat er Norges største fastlandseksport. I 2025 eksporterte Norge 2,8 mill. tonn sjømat for 181,2 mrd. kroner. Det var en økning på 6 mrd. kroner, eller 3 pst., sammenlignet med 2024. Volumet var på ca. samme nivå som i 2024.

EU er det viktigste markedet og sto for 55 pst. av eksportverdien, mens USA, Storbritannia og Kina de største markedene utenfor EU. Til sammen eksporterer Norge sjømat til over 150 land. Arter fra oppdrett utgjorde 73 pst. av eksportverdien og 54 pst. av eksportvolumet, mens arter fra fangst utgjorde 46 pst. av volumet og 27 pst. av verdien. Det er utfordrende å sikre næringen så gode rammer for handel som mulig i urolige tider der sjømatnæringen i økende grad opplever handelsbarrierer. Det jobbes målrettet med dette i NFD, UD og i Mattilsynet.

Prioriteringer 2027

Nærings- og fiskeridepartementet vil fortsette å arbeide for å opprettholde og bedre markedsadgang for sjømat i viktige markeder.

Opprydding etter nukleær virksomhet

Opprydding etter nukleær virksomhet er nødvendig for å ivareta sikkerhet, miljø og forsvarlig håndtering av radioaktivt materiale. Departementets arbeid på området skal bidra til trygg drift, sikker overføring av ansvar og en forsvarlig opprydningsprosess.

Status og resultater

Staten har siden 1947 delfinansiert nukleær forskningsvirksomhet ved Institutt for energiteknikk (IFE). Staten har påtatt seg ansvaret med å dekke alle nødvendige oppryddingskostnader etter IFEs nukleære virksomhet, jf. Meld. St. 8 (2020–2021*) Trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall* og Innst. 293 S (2020–2021). IFE drifter nå atomanleggene på Kjeller, selv om atomreaktorene er i nedstengt tilstand. I tillegg drifter IFE Kombinert lager og deponi for lav- og mellom aktivt radioaktivt avfall (KLDRA) i Aurskog-Høland kommune. Norsk nukleær dekommisjonering (NND) overtok driften av atomanlegget i Halden fra IFE 1. april 2025. Videre har NND ansvaret for planlegging og gjennomføring av oppryddingen. Det er en forutsetning for både drift og opprydding at arbeidet foregår på en sikker, trygg og forsvarlig måte. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) fører tilsyn og kontroll med oppryddingen.

Ivaretakelse av sikkerheten ved og sikringen av atomanleggene, planleggingen av oppryddingen og avfallshåndteringen er prioriterte oppgaver. En særlig viktig oppgave er overføring av atomanlegget på Kjeller og tilhørende personell fra IFE til NND, som vil legge grunnlaget for statlig kontroll med oppryddingen i tråd med Meld. St. 8 (2020–2021). Overføringen av atomanlegget skal skje så raskt som mulig. I mai 2026 besluttet regjeringen at det skal igangsettes en prosess med sikte på å fremskynde overføringen av atomanlegget på Kjeller så snart det er praktisk mulig, men tidligst 1. januar 2027. Det forventes at KLDRA overføres rundt årsskiftet i 2026–2027.

Nærings- og fiskeridepartementet fortsatte i 2026 den tette oppfølgingen av IFE og NND gjennom månedlige statusmøter om driften av atomanleggene, virksomhetsoverføringen og andre vesentlige sider ved oppryddingsarbeidet.

Med mål om en trygg og effektiv opprydningsprosess, har Nærings- og fiskeridepartementet satt i gang arbeidet med en gjennomføringsplan med vekt på oppgaver, ansvar, avhengigheter, beslutninger og tentative tidsangivelser. Det pågår flere utredninger i henhold til Statens prosjektmodell. De største prosjektene er dekommisjonering av atomanleggene på Kjeller og i Halden, håndtering av det brukte atombrenselet og etablering av deponi for radioaktivt avfall.

Arbeidet med opprydding etter atomanleggene vil gå over mange tiår. Kostnadene vil være avhengig av hvilke løsninger som velges for håndtering av radioaktivt avfall (inkludert det brukte brenselet), oppstart og varighet av den fysiske dekommisjoneringen av anleggene og etablering av nye atomanlegg for behandling, lagring og deponering av radioaktivt avfall. NND har utarbeidet en prognose for de samlede kostnadene i perioden 2018–2060. På grunn av stor usikkerhet er prognosen oppgitt i kostnadsspenn og er anslått å ligge mellom 34 og 58 mrd. kroner (2026-kroner). Kostnadsbildet viser at oppryddingsarbeidet vil ta lengre tid og er mer komplisert enn tidligere antatt. I tillegg omfatter den nye prognosen drift av atomanleggene fram til dekommisjoneringen kan starte, samt drift av nødvendige nye atomanlegg fram til driftsettelse av deponi for radioaktivt avfall.

Nærings- og fiskeridepartementet arbeider med en returgaranti som skal sikre at brukt atombrensel som sendes til Sverige for videre behandling returneres til Norge, jf. omtale under pkt. 3.5 *Oversikt over garanti- og garantiliknende ordninger* i kap. 3.

Prioriteringer 2027

Hovedprioriteringen for 2027 er sikker drift av atomanleggene. Videre skal det arbeides for at overføringen av IFEs atomanlegg på Kjeller og tilhørende personell til NND skjer så raskt som mulig og på en sømløs måte. IFE og NND skal også prioritere arbeidet med å finne gode løsninger for det radioaktive avfallet, inkludert brukt brensel.

Kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	536 754	544 979	550 816
21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*	58 568	75 551	89 454
22	Nukleære utredninger og prosjektledelse, *kan overføres*	1 562	7 592	7 873
23	Spesielle driftsutgifter til administrasjon av statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter		4 150	2 000
25	Drift og forvaltning av kompensasjonsordninger	6 932	12 119	9 438
26	Forvaltning av grunneiendom på Svalbard, *kan overføres*	8 423	11 063	11 395
27	Etablering av støtteregister	8 438		
32	Nytt sjøfibersamband til Svalbard og Jan Mayen	300 843	780 500	807 818
51	Tilskudd til Senter for hav og Arktis	6 100	6 320	6 554
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	62 611	65 000	68 577
71	Miljøtiltak Raufoss	3 210	4 766	12 033
72	Tilskudd til skipsfartsberedskap	4 200	4 351	4 512
73	Tilskudd til entreprenørskapsfremmende aktiviteter for ungdom	34 668	36 467	37 816
74	Tilskudd til Visit Svalbard AS	3 600	3 730	3 868
75	Tilskudd til særskilte prosjekter, *kan overføres*	21 254	34 077	28 653
76	Tilskudd til Standard Norge	48 800	50 557	52 428
77	Tilskudd til tiltak for økt sjømatkonsum, *kan overføres*	4 980	3 543	3 674
78	Tilskuddsordning – kompetansemiljø for havvind			10 000
81	Tilskudd til Leverandørutviklingsprogrammet	10 300	5 371	5 570
85	Midlertidig kompensasjonsordning for foretak med stort omsetningsfall som følge av koronapandemien, *overslagsbevilgning*	1 313		
	Sum kap. 900	1 122 556	1 650 136	1 712 479

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble følgende endringer vedtatt, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026):

- Post 01 ble redusert med 0,5 mill. kroner.
- Post 21 ble økt med 3,45 mill. kroner.
- Post 25 ble redusert med 2,5 mill. kroner.
- Post 71 ble økt med 1,7 mill. kroner.
- Post 80 ble bevilget med 176 000 kroner.
- Post 81 ble økt med 5 mill. kroner.
- Post 85 ble bevilget med 300 000 kroner.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen er foreslått økt for anslått lønns- og prisvekst og skal dekke lønns- og pensjonsutgifter inklusiv arbeidsgiveravgift, husleie, reiseutgifter, administrative fellesutgifter og mindre investeringer.

Som følge av at ansvaret for bilaterale handelsavtaler og EFTAs forhandlinger med tredjeland ble overført fra Nærings- og fiskeridepartementet til Utenriksdepartementet 1. juni 2026 og tilskuddsordningen for næringsfremme overføres til Nærings- og fiskeridepartementet fra 2027, rammeoverføres totalt 10,2 mill. kroner til Utenriksdepartementets driftspost. Samtidig er det bestemt at Nærings- og fiskeridepartementets arbeid med næringsfremme skal tydeliggjøres og styrkes. Som følge av dette er bevilgningen økt med 7 mill. kroner.

Bevilgningen er redusert med 0,7 mill. kroner som følge av rammeoverføring til Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) til sikringstiltak og IT-infrastruktur for DFØs økonomitjenester.

I forbindelse med etableringen av flere fellestjenester i departementsfelleskapet skal service- og kontorstøttetjenester overføres fra departementene til DSS og DIO. Bevilgningen er redusert med 2,2 mill. kroner som følge av rammeoverføring til DFD.

Bevilgningen er økt med 0,65 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon under kap. 917, post 01, i forbindelse med Nærings- og fiskeridepartementets midlertidige ansvar for behandling av klager hvor Fiskeridirektoratet er førsteinstans.

Lov om besøksbidrag (besøksbidragsloven) trådte i kraft 1. juli 2026. Loven gir kommuner med særlig stor belastning fra reiselivet adgang til å innføre en overnattingsavgift. For å gi rom for å gjennomføre varige økte forvaltningsoppgaver som følge av Stortingsvedtaket, foreslås det å øke bevilgningen med 1 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon under kap. 900, post 21.

Det foreslås en samlet bevilgning på 550,8 mill. kroner. Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten skal dekke utgifter knyttet til tjenester, oppdrag og prosjekter som er viktige for departementets arbeid, men som departementet ikke har kapasitet eller kompetanse til å utføre selv. Dette omfatter blant annet større utredningsutvalg, evalueringer og prosjekter.

Styrking av forsyningssikkerheten

Regjeringen besluttet i 2026 at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) skal ha hovedansvaret på direktoratsnivå innenfor Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområder. Dette som del av oppfølgingen av totalberedskapsmeldingen. Det foreslås å øremerke 5 mill. kroner i 2027 til DSBs arbeid for å styrke forsyningssikkerheten på tvers av sektorer og understøtte departementets koordinering av forsyningssikkerhetsarbeidet. DSB skal blant annet iverksette besluttede beredskapstiltak, bistå departementet med å håndtere forsyningssvikt som markedet ikke selv løser, og styrke det offentlig-private samarbeidet.

Én vei inn til det næringsrettede virkemiddelapparatet

«Én vei inn» er en digital inngang til det næringsrettede virkemiddelapparatet. Gjennom denne løsningen kan næringslivet henvende seg til ett sted for å få rask avklaring og veiledning til videre kontakt. Innovasjon Norge er prosjektleder for arbeidet. For 2027 foreslås det en øremerking på 14,5 mill. kroner til Innovasjon Norges arbeid med Én vei inn på kap. 900, post 21. I tillegg foreslås det avsatt inntil 15,5 mill. kroner til samme formål på kap. 2421, post 50. Totalt foreslås det dermed øremerket inntil 30 mill. kroner til arbeidet med Én vei inn i 2027. Fordelingen av prosjektmidler på to budsjettposter skal legge til rette for god balanse mellom overordnet styring fra departementets side og prosjektfremdrift hos Innovasjon Norge. Det vises for øvrig til omtale under programkategori 17.20 og kap. 2421, post 50.

Satellittbasert havovervåking

Det foreslås å øremerke 14 mill. kroner til oppfølging av prosjekt satellittbasert havovervåking under nasjonal kontroll, herunder prosjektledelse og koordinering i departementene og i etatene, samt i videreutvikling av bakkesegment. Midlene vil tilrettelegge for sivil-militært samarbeid innen romvirksomhet for å bidra til størst mulig nytte for både militære og sivile brukere av satellittdata. Midlene vil kunne brukes for å få bedre nytte av dagens situasjon med flere ulike nasjonale satellitter og danne grunnlag for eventuell ytterligere satsing på området. Prosjektets overordnede mål

er å øke situasjonsforståelsen i norske og tilliggende havområder.

Oppsummering

Det foreslås en bevilgning på 89,5 mill. kroner.

Post 22 Nukleære utredninger og prosjektledelse, kan overføres

Posten finansierer utredninger og prosjektledelse i departementet knyttet til oppryddingen etter Institutt for energiteknikk (IFE) sin nukleære aktivitet på Kjeller og i Halden og håndtering av norsk radioaktivt avfall.

Det foreslås en bevilgning på 7,9 mill. kroner.

Post 23 Spesielle driftsutgifter til administrasjon av statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter

Posten dekker administrasjon av statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter. Eksportfinansiering Norge (Eksfin) forvalter ordningen på vegne av staten. Det foreslås en bevilgning på 2 mill. kroner for 2027.

Post 25 Drift og forvaltning av kompensasjonsordninger

Bevilgningen benyttes til Brønnøysundregistrenes arbeid med å forvalte og drifte kompensasjonsordninger for næringslivet som ble utviklet for å støtte virksomheter som ble økonomisk rammet av koronatiltak. Dette omfatter ordningen for støtte til faste, uunngåelige utgifter og ordningen for støtte til innreisekarantene. Ordningene er avsluttet, men det er fortsatt behov for drift, forvaltning og etterkontroll, som følger av klagebehandling og krav satt i forskrift. Det foreslås en bevilgning på 9,4 mill. kroner.

Post 26 Forvaltning av grunneiendom på Svalbard, kan overføres

Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet eier og forvalter til sammen 98,75 pst. av all grunn på Svalbard. All bruk av statens grunn på øygruppen krever enten grunnleieavtale eller annen tillatelse fra departementet. Departementet er stedlig representert i Longyearbyen med et eget lokalkontor og grunnforvaltere. Organiseringen av grunnforvaltningen er provenynøytral. Inntekter fra grunnleien skal dekke utgiftene knyttet til å skapte verdier for om lag 452 mill. kroner i 2023, ivareta departementets rolle som grunneier på Svalbard, jf. omtale under kap. 3900, post 03.

Rollen som grunneier inkluderer forvaltning og oppfølging av leieforhold med eksterne aktører som benytter statens grunn på Svalbard til blant annet boliger, infrastruktur, kontorer og forretninger. Videre innebærer det å ivareta eieransvaret for fredede kulturminner og andre bygninger som i dag eies av departementet. Ansvaret som grunneier forutsetter involvering i diverse reguleringsarbeid for å muliggjøre arealutvikling i Longyearbyen og tilsyn og oppfølging med bruken av grunneiendommene.

Det foreslås en bevilgning på 11,4 mill. kroner. Videre foreslås en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 03, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 32 Nytt sjøfibersamarbeid til Svalbard og Jan Mayen

I forbindelse med behandling av Prop. 47 S (2024–2025) vedtok Stortinget 25. mars 2025 å anskaffe nytt sjøfibersamband fra Space Norway innenfor en kostnadsramme på 2 835 mill. kroner. Kostnadsrammen ble da satt ut fra prisnivå per 1. februar 2025. Nærings- og fiskeridepartementet ble videre gitt fullmakt til å pris- og valutajustere kostnadsrammen i senere år. Det foreslås derfor å videreføre fullmakten til å kunne overskride bevilgningen i 2027 innenfor en prisjustert totalramme for prosjektet på 2 940 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IV, 9.

Det foreslås en samlet bevilgning på 807,8 mill. kroner for 2027. Forsvarsdepartementets andel av utgiftene er inkludert i dette beløpet.

Post 51 Tilskudd til Senter for hav og Arktis

Senter for hav og Arktis er et nasjonalt kunnskapssenter for analyse, sammenstilling og formidling av kunnskap om sameksistens og verdiskaping til havs. Senteret er en del av UiT Norges arktiske universitet og har grunnfinansiering fra Nærings- og fiskeridepartementet.

Senteret har på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet utarbeidet en skrivebordspilot som analyserer uhensiktsmessige hindringer for samlokalisering når flere marine næringer etablerer seg i samme område.

Senteret har gjennomført en analyse av verdiskapingen i havfisketurismen for å styrke kunnskapsgrunnlaget om næringens betydning i kystsamfunnene. Analysen viser at disse bedriftene med størst verdiskaping i Nord-Norge.

Senteret har hatt ansvaret for forskningsprosjektet GOMPLAR (Governance Models for Plastic Pollution in the Arctic). Prosjektet har sammenliknet juridiske og politiske rammeverk i Nordøst-Atlanteren og Nordvest-Stillehavet for å identifisere beste praksis og overførbare løsninger for en arktisk kontekst.

Det foreslås en bevilgning på 6,6 mill. kroner til drift av senteret, dvs. lønns- og driftskostnader, utredninger og arrangementskostnader.

Post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

Norge er medlem av en rekke internasjonale organisasjoner og kommisjoner som er viktige premissleverandører for utformingen av norsk nærings- og fiskeripolitikk. Formålet med det statlige tilskuddet til internasjonale organisasjoner er å:

- Bidra til at berørte næringer, bedrifter og organisasjoner i Norge får opplysninger om og kan dra nytte av gjeldende internasjonale ramme- og konkurransevilkår på de respektive områdene.
- Sikre at norske interesser blir ivaretatt på de aktuelle områdene.
- Medvirke til at norske myndigheter, organisasjoner og næringer/virksomheter får anledning til å påvirke utformingen av internasjonale lover og regelverk, konvensjoner og retningslinjer.

Nærmere informasjon om organisasjonene finnes i vedlegg 1. Kriterier for måloppnåelse og tildelingskriteriene/beregningsregler er knyttet til hvert enkelt medlemsbidrag. Størrelsen på Norges kontingent utgjør som hovedregel en andel av organisasjonenes vedtatte driftsbudsjett basert på fastsatte fordelingsnøkler.

Størrelsen på flere av bidragene vil avhenge av kursutviklingen for de aktuelle betalingsvalutaene og eventuelle endringer i medlemskontingentene.

Det foreslås en bevilgning på 68,6 mill. kroner. Posten er foreslått økt med 2,1 mill. kroner til å dekke kostnadene for norsk medlemskap i Kommisjonen for bevaring av levende marine ressurser i Antarktis – CCAMLR (Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources), som inntil 2026 har vært finansiert over Utenriksdepartementets budsjett. For perioden 2027 til 2029 er det også lagt inn en årlig kostnad på 1,5 mill. kroner til en rådgiverstilling ved styrekontoret i EBRD. Stillingen delfinansieres av Norge sammen med Finland og Latvia.

Post 71 Miljøtiltak Raufoss

Formålet med bevilgningen er å oppfylle statens garantiforpliktelser for historisk forurensning ved Raufoss Industripark i Innlandet, jf. Innst. S. nr. 147 og St.prp. nr. 40 (2003–2004). Miljøtiltakene som er gjennomført i Raufoss Industripark siden 2004, har gitt en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken. Miljøovervåkingen viser at vannkvaliteten i Hunnselva er i forbedring, og miljøbelastningen fra industriparken til omgivelsene reduseres årlig. Oppryddingsprosjektet på Raufoss har oppfylt alle tidligere gitte pålegg fra Miljødirektoratet og miljømålene som er satt.

Miljøtiltakene er nå konsentrert om fjerning av forurenset grunn i forbindelse med nye graveprosjekter samt miljøovervåking. Miljøovervåkingen er basert på Miljødirektoratets krav til overvåkingsprogram for Raufoss Næringspark ANS fra 2012. Som følge av at miljøtilstanden har forbedret seg i parken har miljøovervåkingsprogrammet vært justert flere ganger siden 2012 i samråd med Miljødirektoratet. Eksempelvis så er det nå mange steder hvor det ikke lenger detekteres olje i grunnvannet og det er kun 3 oljeutskillere som krever prøvetaking og overvåking. Miljøovervåkingsprogrammet er tiltaksrettet og har fokus på overvåking av vannkvaliteten i Hunnselva, utløp fra industriparken til Hunnselva, grunnvann, oljeutskillere og hydroksiddeponiet.

Per 1. juli 2026 er det utbetalt om lag til sammen 161 mill. kroner siden ordningen ble operativ.

Garantiforpliktelsene omfatter også de latente historiske miljøforpliktelsene knyttet til dumping av ammunisjon i Mjøsa, som måtte følge av offentligrettslige miljøpålegg etter forurensningslovens bestemmelser. I den forbindelse har Nærings- og fiskeridepartementet overfor Forsvarsdepartementet bekreftet at departementet vil etterskuddsvis dekke halvparten av kostnadene som Forsvarsdepartementet pådrar seg som følge av eventuelle offentligrettslige pålegg eller erstatningsansvar etter forurensningslovens bestemmelser.

Rammen for garantien ble ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2026 utvidet til 207 mill. kroner. Utvidelsen tar høyde for å dekke kostnader som i hovedsak er knyttet til fortsatt overvåking og oppfølging av krav til dokumentasjon i pålegget fra Miljødirektoratet i perioden 2026–2035, områder hvor det er avdekket mulig historisk relatert forurensning i grunnen som vil kunne kreve oppryddingstiltak, og historiske forhold knyttet til ammunisjonsdeponiet i Mjøsa. Det

kan også komme ytterligere garantiforpliktelser, blant annet dersom det avdekkes historisk relatert forurensning i forbindelse med gravearbeider for bygg og infrastruktur ved Raufoss Industripark. Utvidelse av garantirammen var en forutsetning for at staten skal kunne oppfylle sitt garantiansvar for historisk forurensning på Raufoss og i Mjøsa.

Det foreslås en bevilgning på 12 mill. kroner. Videre foreslås det en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen innenfor garantirammen på 208,2 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IV, 1.

Post 72 Tilskudd til skipsfartsberedskap

Skipsfarten og den maritime næringen bidrar til vekst og verdiskaping, og er også en strategisk beredskapsressurs for Norge og våre allierte. Gjennom NORTRASHIP-ledelsen har vi et unikt beredskapssamarbeid med rederinæringen som gjør det mulig å mobilisere norskkontrollerte skip i krise og krig. For å sikre best mulig beredskap og håndtering av krisesituasjoner på skipsfartsområdet, har departementet også en samarbeidsavtale med Norges Rederiforbund om utførelsen av sikkerhets- og beredskapsoppgaver. . Norges Rederiforbund er også sekretariat for NORTRASHIP-ledelsen. I en alvorlig krise eller krig skal Norges Rederiforbund være et bindeledd mellom myndighetene og næringen og bistå med å skaffe til veie skipsfartsressurser for å understøtte norske myndigheters eller alliertes behov. Tilskuddet gis direkte til Rederiforbundet for å ivareta disse oppgavene som følge av kompetansemiljøet i organisasjonen.

Skipsfartsberedskapen opererer i et uforutsigbart og komplekst risikobildeNorges Rederiforbund samarbeider tett med Den norske krigsforsikring for skib og NORMA Cyber og bidrar gjennom dette med å formidle relevant informasjon og styrke situasjonsforståelse til norske rederier, departementer og berørte fagmyndigheter. Norges Rederiforbund gir også faglige råd og innspill til departementets arbeid med å videreutvikle skipsfartsberedskapen.

Det foreslås en bevilgning på 4,5 mill. kroner til dette arbeidet i 2027.

Post 73 Tilskudd til entreprenørskapsfremmende aktiviteter for ungdom

Tilskuddsordningen skal bidra til å styrke interessen for og kunnskap om entreprenørskap hos elever under videregående opplæring. Gjennom praktisk deltakelse på entreprenørskapsfremmende aktiviteter er målet å inspirere elever til å velge en karriere som entreprenører og bidra til etablering og/eller utvikling av framtidig næringsvirksomhet. Målgruppen for tilskuddsordningen er elever under videregående opplæring, herunder lærlinger, lærekandidater og praksisbrevkandidater.

Ordningen er søknadsbasert. Tilskuddet kan tildeles både nasjonale og regionale aktører. Muligheten for fylkesvise tildelinger vil styrke aktivitetene i fylkene som er tilpasset regionenes utdanningstilbud og utviklingsbehov. Det er et krav for tildeling av tilskudd at tiltaket gjennomføres i samarbeid med skole og næringsliv.

Tilskuddet i 2025 var på 35,2 mill. kroner, og ble fordelt på 18 prosjekter med mottakere i alle landets fylker.

Tabell 5.1 Mottakere og prosjekter som fikk utbetalt støtte i 2025

(i 1 000 kr)

Mottakere – prosjekt	
Miks ressurssenter for Integrering og samhandling (Vestland), STEP	552
Verket FabLab AS (Østfold), verksted for elever med ungdomsbedrift	772
Det kongelige selskap for Norges Vel (Vestland), Fremtidens grønne entreprenører	658
Salt Lofoten AS (Nordland)	300
Ungt Entreprenørskap Vestland, ungdomsbedrift	2 396
Ungt Entreprenørskap Nordland, ungdomsbedrift	1 264
Ungt Entreprenørskap Vestfold og Telemark, ungdomsbedrift	2 013
Ungt Entreprenørskap Innlandet, ungdomsbedrift	1 908
Ungt Entreprenørskap Arktis, ungdomsbedrift	1 645

Tabell 5.1 Mottakere og prosjekter som fikk utbetalt støtte i 2025

(i 1 000 kr)

Mottakere – prosjekt	
Ungt Entreprenørskap Akershus, ungdomsbedrift	2 206
Ungt Entreprenørskap Østfold, ungdomsbedrift	1 471
Ungt Entreprenørskap Buskerud, ungdomsbedrift	1 376
Ungt Entreprenørskap Norge, ungdomsbedrift	8 828
Ungt Entreprenørskap Agder, ungdomsbedrift	1 871
Ungt Entreprenørskap Møre og Romsdal, ungdomsbedrift	1 375
Foreningen Ungt Entreprenørskap Oslo, ungdomsbedrift	1 997
Ungt Entreprenørskap Rogaland, ungdomsbedrift	1 912
Ungt Entreprenørskap Trøndelag, ungdomsbedrift	2 113

Våren 2025 (i skoleåret 2024–2025) deltok ca. 12 600 elever på en eller flere av aktivitetene. Høsten 2025 (i skoleåret 2025–2026) var tallet 13 700. Deltakelse er omtrent likt fordelt mellom elever på studiespesialisering og yrkesfag.

Det foreslås en bevilgning på 37,8 mill. kroner i 2027, hvorav inntil 0,8 mill. kroner skal dekke Utdanningsdirektoratets kostnader. Forvaltningen av ordningen ble i 2025 overført fra Nærings- og fiskeridepartementet til Utdanningsdirektoratet.

Post 74 Tilskudd til Visit Svalbard AS

Formålet med Nærings- og fiskeridepartementets tilskudd til Visit Svalbard AS er å støtte opp under selskapets arbeid for at reiselivsaktiviteten på øygruppen bidrar til å nå hovedmålene i Svalbardpolitikken. Dette gjelder spesielt målet om bevaring av områdets særegne villmarksnatur og målet om å opprettholde norske samfunn på øygruppen.

Statens tilskudd til Visit Svalbard AS skal bidra til å samle næringen for å utvikle hensiktsmessige retningslinjer for reiselivsaktiviteten, framskaffe informasjon om reiselivsaktivitet i området, bistå sentrale myndigheter i politikkutvikling og ivareta fellesoppgaver som drift av helårlig turistinformasjon.

Visit Svalbard AS har som mål at all reiselivsutvikling på Svalbard skal være bærekraftig. For å understøtte målet om å bevare områdets særegne villmarksnatur arbeider Visit Svalbard med kompetansebygging blant aktørene og opplæring av guider og turledere. Målet er å skolere reiselivsaktørene med tanke på skånsom ferdsel i naturen og forebygge at aktiviteten bidrar til skader på flora, fauna og kulturminner.

For å understøtte målet om å opprettholde norske samfunn på øygruppen har Visit Svalbard hatt særskilt oppmerksomhet knyttet til utvikling av et helårig reiseliv i Longyearbyen. Attraktive reiselivsprodukter utenom høysesong kan bidra til å spre etterspørselen etter Svalbard som reisemål ut over året. Helårige arbeidsplasser kan bidra til å gjøre Svalbard attraktivt for norske arbeidstakere.

Visit Svalbard AS er eid av Svalbard Reiselivsråd som gjennom 2025 har hatt 72 medlemsbedrifter innenfor reiselivs- og reiselivsrelaterte næringer. Medlemstallet er stabilt, og det er god oppslutning om selskapet. Høy kompetanse og lokal tilstedeværelse er etter Nærings- og fiskeridepartementets vurdering avgjørende for at statens interesser skal ivaretas. I motsetning til på fastlandet der det er flere miljø som kan løse tilsvarende oppgaver, gjerne med støtte fra fylkeskommuner og kommuner, er det kun Visit Svalbard AS som kan ivareta disse oppgavene på Svalbard. Tilskuddet gis derfor direkte til selskapet.

Visit Svalbard AS utarbeider hvert år en rapport som viser hvordan det statlige tilskuddet er benyttet og hvordan bruken av midlene har gitt ønskede resultater og effekter. Som en del av årsrapporten leverer også Visit Svalbard AS statistikk som grunnlag for sine analyser av utviklingen i reiselivet på Svalbard. Analysene bygger på tallmateriale som selskapet samler inn fra reiselivsbedrifter, havn og flyplass.

I 2025 ble det registrert om lag 180 000 gjestedøgn på kommersielle overnattingsbedrifter i

Longyearbyen, en økning fra 2024 på 12 000 gjestedøgn. Beleggsprosenten var på 65 i 2025, mot 62 i 2024. Antall ankomne gjester var i 2025 om lag 69 000, opp fra om lag 67 500 i 2024. Gjennomsnittlig oppholdstid per gjest var 2,7 døgn i 2025, en videreføring fra 2024.

I Longyearbyen havn ankom det i 2025 om lag 38 000 passasjerer fra konvensjonelle (oversjøiske) cruise, en videreføring av nivået fra 2024. Når det gjelder ekspedisjonscruise, var det om lag 28 600 passasjerer i 2025, mot 29 000 i 2024. Visit Svalbard AS hadde i 2025 en omsetning på om lag 15,5 mill. kroner. Det statlige tilskuddet utgjorde 3,6 mill. kroner. Selskapets virksomhet er for øvrig finansiert gjennom medlemsavgifter, salg av tjenester til Svalbard Reiselivsråd og deltakelse i prosjekter.

Det foreslås en bevilgning på 3,9 mill. kroner til Visit Svalbard AS.

Post 75 Tilskudd til særskilte prosjekter, kan overføres

Formålet med bevilgningen er å kunne gi tilskudd til tiltak som er vesentlige i departementets arbeid med nærings- og fiskeripolitikken. Målgruppen er organisasjoner, virksomheter og forskningsmiljøer. Områder der det kan være aktuelt å gi støtte, er blant annet:

- samarbeidsarenaer mellom viktige aktører i næringslivet
- samfinansiering av utredninger som skal bidra til bedre kunnskapsgrunnlag for nærings- og fiskeripolitikken
- informasjonstiltak
- internasjonale organisasjoner
- utprøving av tiltak
- andre prosjekter

Tiltakene vurderes ut fra hvor relevante de er for å gjennomføre regjeringens nærings- og fiskeri politikk. Det legges vekt på tiltak som har forankring i politiske dokumenter, som blant annet stortingsproposisjoner og -meldinger, handlingsplaner og strategier på Nærings- og fiskeridepartementets område. Det gis ikke støtte til tiltak som naturlig hører inn under andre tilskuddsordninger under Nærings- og fiskeridepartementet. Kunngjøring av mulighet for å søke om tilskudd gjøres gjennom Prop. 1 S for Nærings- og fiskeridepartementet og på departementets nettside.

Tabell 5.2 Prosjekter og mottakere som fikk utbetalt støtte i 2025 over 200 000 kroner

	(i 1 000 kr)
Mottaker – prosjekt	
Akvariet i Bergen – dekning av husleiekostnader	5 440
Nome kommune – tilskudd til planarbeid for Fensfeltet	5 000
Næringslivets Sikkerhetsråd – etablering og drift av Beredskapssenter	4 000
Stiftelsen Maritimt Forum – tilskudd til Shortsea Promotion Centre Norway	1 040
Longyearbyen lokalstyres næringsarbeid	1 000
UNIS Arctic Safety Center	1 000
IMO – Tilskudd tekniske bistandsprosjekter	1 000
Den europeiske bank for gjenoppbygging og Utvikling (EBRD) – støtte til latvisk rådgiver	933
Norsk Bergindustri – støtte til arbeidet med Towards Sustainable Mining	600
European Bureau for Conservation and Development (EBCD) – tilskudd til arbeid med bærekraftig bruk av marine ressurser	349
ITS-Norge – tilskudd til satsing på Maritim ITS	300
Fiskebåt – tilskudd til prosjekter som fremmer likestilling i fiskeriene	300

I statsbudsjettet for 2026 ble det vedtatt et tilskudd til Akvariet i Bergen på 5 mill. kroner. Nærings- og fiskeridepartementet gjennomfører nå en vurdering om utbetaling av tilskuddet er i tråd med regelverket om statsstøtte.

Departementet foreslår at det øremerkede tilskuddet til husleiekostnader for Akvariet i Bergen videreføres. Tilskuddet i 2026 er på 5,6 mill. kroner. Tilskuddet følger opp en juridisk forpliktelse som følger av en avtale som ble inngått mellom staten og Stiftelsen Akvariet i Bergen i 1959. Tilskuddet skal dekke utgiftene til husleie for bygg som akvariet disponerer. Bygningen forvaltes av Statsbygg, og tilskuddet tilsvarer husleien som betales til Statsbygg. For 2027 antas dette å utgjøre om lag 5,8 mill. kroner. Videre foreslås det øremerket 1 mill. kroner til Longyearbyen lokalstyres næringsarbeid der arbeid for å fremme lavutslippssamfunnet skal vektlegges. Det foreslås også øremerket 1 mill. kroner til Arctic Safety Center ved Universitetet på Svalbard til kompetanse og testing for økt sikkerhet i arktiske strøk. Regjeringen foreslår å videreføre det øremerkede tilskuddet på 7 mill. kroner til et samisk næringsfond. Sametinget er mottaker av tilskuddet. Fondet skal bidra til å styrke tilgangen på investeringskapital for prosjekter med potensial for å utvikle lønnsom næringsvirksomhet basert på samisk kultur og identitet, særlig i samiske områder. Det foreslås en bevilgning på 28,7 mill. kroner.

Post 76 Tilskudd til Standard Norge

Standard Norge er en nøytral og uavhengig medlemsorganisasjon som arbeider med standardisering. Organisasjonen utvikler standarder som er til nytte for samfunnet, virksomheter og enkeltpersoner.

En standard beskriver krav og spesifikasjoner for hvordan en vare, tjeneste eller prosess skal lages eller gjennomføres. Standardisering er prosessen fra behovet for en standard oppstår, til den er ferdig utviklet. Bruk av standarder bidrar til effektiv ressursbruk, reduserer handelshindringer, fremmer innovasjon og forenkling, og sikrer at produkter og tjenester holder ønsket kvalitet og oppfyller krav fra marked og myndigheter.

Nærings- og fiskeridepartementet har, i tråd med standardiseringsforordningen, oppnevnt Standard Norge som Norges nasjonale standardiseringsorgan og medlem i den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN. Dette gir både rettigheter og plikter, blant annet ansvar for å sikre norsk deltakelse i europeisk standardiseringsarbeid og plikt til å gjøre Europakommisjonens harmoniserte standarder til Norsk Standard. Som nasjonalt standardiseringsorgan har Standard Norge enerett på å utgi Norsk Standard. Organisasjonen representerer også Norge i den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO.

Formålet med Nærings- og fiskeridepartementets tilskudd er at Standard Norge skal bidra til økt verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Standard Norge skal sikre en infrastruktur for standardiseringsarbeidet i Norge og ivareta norske interesser og forpliktelser på en best mulig måte i internasjonalt standardiseringsarbeid. Standard Norge utvikler og forvalter standarder i Norge på alle områder unntatt elektro og telestandardisering.

Det er fastsatt tre mål for tilskuddet til Standard Norge. Det skal føre til:

- en best mulig infrastruktur for standardiseringsarbeid som gjør at norske aktører deltar.
- at internasjonale standarder med betydning for norske virksomheter i størst mulig grad er utviklet i samsvar med innspill fra norske aktører.
- at næringslivet og offentlige myndigheter har kunnskap og kompetanse om standarder og deres betydning, og at relevante fagmiljøer deltar aktivt i standardiseringsarbeidet.

Standard Norges virksomhet finansieres hovedsakelig gjennom bidrag fra offentlige og private interessenter, royalties fra salg av standarder, medlemsavgifter og offentlige tilskudd.

EU-forordning nr. 1025/2012 om europeisk standardisering er innført i norsk rett. Forordningen regulerer samarbeidet mellom de europeiske og nasjonale standardiseringsorganisasjonene, EØS-statene og Europakommisjonen. Departementet legger til grunn at Standard Norge, som nasjonal standardiseringsorganisasjon, ivaretar de oppgavene som følger av forordningen.

En del av tilskuddet foreslås øremerket til standardiseringsarbeid innenfor fiskeri- og havministerens ansvarsområder. Målet er å forenkle og effektivisere internasjonal handel med fisk, fiskeprodukter og utstyr brukt i fiskeri og havbruk. Det skal også bidra til dyrevelferd og en mer bærekraftig utvikling av næringen gjennom en effektiv miljø- og ressursovervåking.

Det foreslås også å øremerke midler til standardisering innenfor sirkulær økonomi. Disse midlene skal bidra til å fremme nasjonale interesser og deltakelse i relevante europeiske og internasjonale standardiseringskomiteer.

Standard Norge gjør nasjonale og internasjonale standarder tilgjengelig for det norske marke-

det gjennom det digitale dokumenthåndteringssystemet Sarepta. Dette gjør det mulig å selge standardene digitalt og integrere dem i digitale verktøy hos brukerne.

Det ble i 2025 fastsatt 1 116 nye standarder som Norsk Standard, en liten økning fra 2024 hvor antallet var 1 076. Den årlige brukerundersøkelsen blant deltakere i standardiseringskomiteene viser at brukerne er godt fornøyde med Standard Norges tilrettelegging for standardiseringsarbeidet. Resultatene viser en stabil eller positiv utvikling på de fleste områdene som måles.

En sentral årsak til at virksomheter deltar i standardiseringsarbeid, er deres muligheter til å påvirke standardene på sektornivå, etablere nettverk med andre eksperter og få tidlig varsling om endringer. Internasjonalt bidrar Standard Norge aktivt i arbeidene til CEN og ISO, der norske eksperter deltar i komiteer som utvikler globale og regionale standarder. Standard Norge ledet ved utgangen av 2025 arbeidet i henholdsvis ti komiteer og 35 arbeidsgrupper i CEN og ti komiteer og 50 arbeidsgrupper i ISO.

Arrangementer er en sentral arena for Standard Norge for å formidle kunnskap om standarder og deres betydning for næringsliv og offentlig sektor. Samtidig bidrar de til å engasjere fagmiljøer og motivere til aktiv deltakelse i standardiseringsarbeidet. I 2025 gjennomførte Standard Norge 29 arrangementer, med nærmere 3 200 påmeldte personer. Standard Norge prioriterer også å delta på studentarrangementer ved utdanningsinstitusjoner som er faglig viktige for standardiseringsarbeidet.

Det er en stor etterspørsel etter kurs i standardisering. Standard Norge tilbyr kursene Introduksjon til standardisering og Komitéarbeid to ganger i året. Videre fortsatte samarbeidet med Innovasjon Norge i 2025 med utviklingen av to digitale kurs om merkeordninger og CE-merking, rettet mot norske eksportbedrifter. Kursene oppnådde gode resultater, med høy fullføringsgrad og positive tilbakemeldinger fra brukerne.

Standard Norge har i 2025 forbedret nettsidene sine for å gjøre informasjon om standardisering mer tilgjengelig og brukervennlig. Tiltakene omfatter blant annet videreutvikling av chatboten og nye informasjonssider for deltakere i standardiseringsarbeidet. I perioden 2014–2025 økte antall brukere fra 1,08 millioner til 1,25 millioner, mens antall økter økte fra 1,82 millioner til 2,05 millioner. Dette indikerer at nettsidene når ut til flere brukere og benyttes oftere.

Høsten 2025 ble det igangsatt en ekstern evaluering av det generelle tilskuddet til Standard Norge. Evalueringen ble ferdigstilt i februar 2026. Evalueringen viser blant annet at Standard Norge, gjennom det generelle tilskuddet, fungerer som en samlende aktør som kobler sektorer, fanger opp tverrgående problemstillinger og bidrar til en mer helhetlig norsk deltakelse i internasjonalt standardiseringsarbeid.

Det foreslås en bevilgning på 52,4 mill. kroner. Av dette foreslås 2,1 mill. kroner avsatt til standardisering innenfor fiskeri- og havministerens ansvarsområde og 4,2 mill. kroner til å følge opp standardisering innenfor sirkulær økonomi.

Post 77 Tilskudd til tiltak for økt sjømatkonsum, kan overføres

Sjømatkonsumet i den norske befolkningen er lavere enn helsemyndighetenes anbefalinger. Gode kostholdsvaner etableres tidlig i livet, og bevilgningen skal bidra til at barn og unge får kunnskap om, tilgang til og positive erfaringer med sjømat som del av et sunt og variert kosthold. Tall fra helsemyndighetene viser at konsumet av fisk og sjømat over tid har hatt en negativ utvikling.

Tilskuddet går i sin helhet til myndighetenes kostholdsprogram Fiskesprell. Fiskesprell finansieres av Nærings- og fiskeridepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Norges Sjømatråd i fellesskap og er administrativt plassert i Norges Sjømatråd. Programmet mottar i tillegg midler som er øremerket råvarestøtte i mat- og helsefaget fra fiskesalgslaget Norges Råfisklag. Råvarestøtte utbetales etter søknad.

Fiskesprells hovedaktivitet er å kurse voksne med ansvar for barn i barnehage, skole og SFO/AKS i praktisk matlaging med fisk og sjømat. Den formelle matfaglige kompetansen i skole og barnehage er lav, og Fiskesprell bidrar til å øke kompetansen på dette området. Kursmateriellet Fiskesprell bruker kvalitetssikres av Helsedirektoratet og Havforskningsinstituttet.

Gjennom å styrke kompetansen hos ansatte og studenter som arbeider med barn og unge, skal programmet legge til rette for at flere barn og unge får positive erfaringer med sjømat og utvikler gode kostholdsvaner. I 2025 har Fiskesprell videreført et høyt aktivitetsnivå gjennom fylkessamarbeidet, med kurs, råvarestøtte og praktiske tiltak rettet mot barnehager, SFO/AKS, grunnskoler, videregående opplæring og lærerutdanninger. Året har vært preget av stor interesse for flere av ordningene, samtidig som rapporteringen viser variasjon mellom fylkene når det gjelder rekruttering, kapasitet og gjennomføring. Totalt deltok 3413 ansatte i

barnehage, skole, SFO/BUA i tillegg til studenter til grunnskolelærer og barnehagelærer på Fiskesprellkurs skoleåret 2024/2025.

Som del av programmet gjennomfører Fiskesprell også den nasjonale sjømatkonkurransen Kokkesprell for elever på mellomtrinnet og ungdomstrinnet. Konkurransen kobler sjømat, praktisk matlaging og læringsmål i faget mat og helse. I 2025 deltok i overkant av 350 skoleklasser og 9 200 elever i konkurransen. Mange skoler deltar årlig og har integrert Kokkesprell i sine undervisnings- og årsplaner.

Det foreslås en bevilgning på 3,7 mill. kroner i 2027.

Post 78 Tilskuddsordning – kompetansemiljøet for havvind

Departementet foreslår å sette av 10 mill. kroner i tilskudd eller andre tiltak som bidrar til å styrke kompetansemiljøet for havvind. Nærings- og fiskeridepartementet vil fastsette hvordan tilskuddsordningen skal forvaltes.

Ordningen skal bidra til kapasitets- og kunnskapsoppbygging, kompetanseoverføring og formidling for industriutvikling og legge til rette for innovasjon og teknologiutvikling innenfor havvind. Ordningen skal bidra til å realisere regjeringens mål for havvindssatsingen.

Post 81 Tilskudd til Leverandørutviklingsprogrammet

Leverandørutviklingsprogrammet (LUP) ble etablert i 2010 av KS og NHO, og er formelt en del av Næringslivets hovedorganisasjon (NHO). LUP finansieres gjennom bidrag fra kommuner, fylkeskommuner og andre offentlige virksomheter.

LUP jobber for at offentlige virksomheter i økende grad skal velge å gjennomføre innovative anskaffelsesprosedyrer. I 2025 ble det bevilget 10,3 mill. kroner i tilskudd til LUP over posten. LUP har i løpet av året særlig prioritert arbeid innenfor områdene helse og velferd, infrastruktur, digitalisering, sikkerhet og beredskap og grønn maritim eksport. I løpet av året bidro LUP til igangsettelse av 38 innovative offentlige anskaffelsesprosesser. 12 av disse var fellesprosesser. Sistnevnte er prosesser hvor mangeoffentlige innkjøpere går sammen om likelydende behov.

Det foreslås en bevilgning på 5,6 mill. kroner til LUP i 2027. Målet for tilskuddet er å legge til rette for at flere offentlige virksomheter gjennomfører innovative anskaffelser. Måloppnåelsen for tilskuddet skal dokumenteres gjennom en redegjørelse for LUPs innsats og en kvalitativ vurdering av effektene av arbeidet. Spredningseffekter fra arbeidet skal særlig vektlegges.

Post 86 Lånesikringsordning for bolig- og næringsformål på Svalbard

Det vises til omtale i Del I under Andre garantiliknende ordninger. Stortinget vedtok i 2017 å ta inn en bestemmelse om en lånesikringsordning i standardavtale ved utleie av grunn til private på Svalbard. Dette innebærer at staten kan bli forpliktet til å innfri eksisterende lån med tinglyst pant i bygninger på grunnen som omfattes av avtalen dersom staten sier opp en avtale eller nekter å overføre leieretten til ny leietaker.

Det foreslås å videreføre fullmakten til å gi garantier for lån i 2027 innenfor en samlet garantiramme for nye og gamle avtaler på 25 mill. kroner, og til å kunne utgiftsføre uten bevilgning innenfor en ramme på 10 mill. kroner, jf. forslag til vedtak XI. Det foreslås ingen bevilgning på denne posten, men det legges til grunn at dersom det blir aktuelt med utbetaling i 2027, skal denne posten benyttes. Dersom det skjer, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endringer av budsjettet i 2027.

Kap. 3900 Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter	925	211	219
03	Inntekter fra forvaltning av grunneiendom på Svalbard	12 076	11 269	11 686
	Sum kap. 3900	13 001	11 480	11 905

Post 01 Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 219 000 kroner. Videre foreslås det en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 900, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 03 Inntekter fra forvaltning av grunneiendom på Svalbard

Det vises til omtale under kap. 900, post 26 om forvaltningen av statlig grunn på Svalbard. Organiseringen av grunnforvaltningen er provenynøytral. Leieinntekter dekker lønns- og driftsutgifter knyttet til arbeidet som blir utført i Longyearbyen. Det foreslås en bevilgning på 11,7 mill. kroner. Videre foreslås det en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 900, post 26 og forslag til vedtak II, 1.

Kap. 901 Havbunns- og kystkartlegging

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
21	Spesielle driftsutgifter – Mareano-programmet, *kan overføres*		29 800	30 903
22	Spesielle driftsutgifter – kystkartlegging, *kan overføres*		22 000	33 184
	Sum kap. 901		51 800	64 087

Resultater 2025

I 2025 ble det satt av 51 mill. kroner til Mareano-programmet over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, fordelt med 31,8 mill. kroner på kap. 905, post 01 og 19,2 mill. kroner på kap. 928, post 21. Kartleggingen bidrar til en kunnskapsbasert forvaltning av de havbaserte næringene og de marine økosystemene. Arbeidet utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag for forvaltningsplanene for norske havområder. Det vises til nærmere omtale under kap. 7 i del III i proposisjonen.

Budsjettforslag

Post 21 Spesielle driftsutgifter – Mareano-programmet, kan overføres

Mareano er et program for kartlegging av havbunnen i norske havområder gjennom systematisk innsamling av dybdedata og data om havbunnens geologi, landskap og naturtyper, biologiske mangfold og forurensning. Formålet med kartleggingen er blant annet å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av de havbaserte næringene og de marine økosystemene gjennom bidrag til forvaltningsplanene for norske havområder. Programmet er finansiert med bevilgninger over Klima- og miljødepartementets budsjett og Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Det foreslås en bevilgning på 30,9 mill. kroner, fordelt med 20,5 mill. kroner til Norges geologiske undersøkelse og 10,4 mill. kroner til Havforskningsinstituttet. For Mareano skal områder i Nordsjøen og Norskehavet prioriteres i 2027. Det vises spesielt til den videre prosessen for «havbruk til havs».

Post 22 Spesielle driftsutgifter – kystkartlegging, kan overføres

Program for kartlegging av sjøbunn og økosystemer i kystsonen gjennomføres i samarbeid mellom Norges geologiske undersøkelse, Kartverket og Havforskningsinstituttet. Programmet skal bidra til å utvikle kunnskap som kan anvendes i bærekraftig næringsutvikling og kommunal arealplanlegging i sjø.

Det foreslås en bevilgning på 33,2 mill. kroner, fordelt på 12,4 mill. kroner til Norges geologiske undersøkelse, 10,4 mill. kroner til Havforskningsinstituttet og 10,4 mill. kroner til Kartverket. Kystkartleggingsprogrammet vil i hovedsak fortsette sin aktivitet med kartlegging i Varangerfjorden i 2027.

Kap. 902 Justervesenet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	159 589	159 900	172 723
21	Spesielle driftsutgifter			94 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	13 985	11 385	11 783
	Sum kap. 902	173 574	171 285	278 506

Justervesenet skal bidra til økt verdiskaping gjennom å være nasjonal måleteknisk myndighet. Etaten skal sikre nasjonal og internasjonal tillit til norske målinger og måleresultater ved å forvalte det tekniske regelverket for måleteknikk og føre tilsyn med at bestemmelsene etterleves. Videre forvalter etaten de nasjonale målenormalene og referansene, driver forskning og utvikling og gir råd og yter bistand innenfor måleteknikk i næringslivet og for offentlige myndigheter.

Justervesenet deltar i globalt samarbeid gjennom Meterkonvensjonen og International Organization of Legal Metrology (OIML), og i europeisk samarbeid gjennom European Association of National Metrology Institutes (EURAMET) og European Cooperation in Legal Metrology (WELMEC). I 2025 hadde Justervesenet 91 årsverk. Etaten har hoved- og distriktskontor på Kjeller i Akershus og i tillegg distriktskontorer i Tromsø, Trondheim, Bergen og Stavanger.

Det er fastsatt følgende hovedmål for Justervesenet:

- Justervesenets tilsynsarbeid skal føre til at aktører som er omfattet av gjeldende regelverk, har måleresultater som er nøyaktige.
- Justervesenets forskningsvirksomhet og utvikling av nasjonale normaler, skal gi relevant kunnskap som overføres til og benyttes av næringslivet.
- Justervesenets måletekniske tjenester skal føre til at målinger utført i næringslivet, forskningsinstitusjoner og forvaltningen, er sporbare og nøyaktige, både i nasjonal og internasjonal sammenheng.
- Justervesenets arbeid skal føre til en utvikling og forvaltning av regelverk på måleteknikkområdet som dekker relevante endringer i sektorregelverk og øvrige relevante samfunnsendringer.

Resultater 2025

Departementet vurderer at Justervesenet samlet sett hadde god måloppnåelse i 2025. Etaten leverte gode resultater innen tilsyn, forskning og regelverksutvikling. Samtidig gjennomførte Justervesenet sentrale utviklingstiltak, blant annet omstilling av tilsynsvirksomheten og utvikling av digitale løsninger for en mer risikobasert, effektiv og brukerrettet oppgaveløsning.

Innen forskning oppnådde Justervesenet gode resultater gjennom deltakelse i internasjonale forskningssamarbeid og EU-finansierte prosjekter. Departementet merker seg samtidig at prioritering av forsknings- og utviklingsaktiviteter har ført til noe lavere aktivitet innen enkelte måletekniske tjenester. Etaten arbeider med å styrke tjenestetilbudet gjennom digitalisering og videreutvikling av tjenestene.

Tilsyn og risikovurderinger

Måleresultater brukes som grunnlag for økonomiske oppgjør. For den enkelte forbruker eller bedrift kan det være vanskelig selv å kontrollere om måleresultatene for oppgjøret er tilstrekkelig nøyaktig. På områder av vesentlig betydning har myndighetene derfor stilt krav til måleredskap og hvordan de benyttes. Justervesenet fører tilsyn med at virksomheter følger kravene slik at forbrukere og næringsliv kan ha tillit til at måleresultatene, som deres oppgjør er basert på, er tilstrekkelig nøyaktige. Justervesenets tilsynsarbeid finansieres ved avgifter eller gebyrer. Finansiering ved årsavgift gir Justervesenet fleksibilitet til å velge tilsynsmetoder, og bidrar til at etaten kan utføre mer målrettede tilsyn.

Antallet tilsynsbesøk er redusert fra 2 970 i 2024 til 2 475 i 2025. Mer treffsikre risikovurde-

ringer og økt informasjonsaktivitet fra Justervesenet har bidratt til mer målrettet tilsyn og bedre etterlevelse av regelverket. På enkelte områder er behovet for tilsyn derfor redusert. Ressursene kan i stedet prioriteres mot aktører med høyest risiko, noe som gir en mer effektiv ressursbruk.

Justervesenet gjennomførte i 2025 omfattende endringer i tilsynsvirksomheten. Tilsynsavdelingen ble omorganisert fra en geografisk til en fagbasert struktur for å styrke faglig utvikling, kvalitet og effektiv ressursbruk. Dette representerer en betydelig endring i Justervesenets tilsynsarbeid og skal bidra til mer treffsikker virkemiddelbruk, bedre ressursutnyttelse, fornøyde brukere og en bærekraftig oppgaveløsning. Samtidig har Justervesenet arbeidet videre med å utvikle et digitalt tilsynsverktøy som skal forenkle samhandlingen med brukerne, gjøre data lettere tilgjengelig og fungere som støtte i bedriftenes egenkontroll og internkontrollsystemer.

Laboratorie- og kalibreringsvirksomhet

Justervesenets laboratorievirksomhet omfatter etatens måletekniske virksomhet. Måleteknikk dreier seg om målinger og måleredskapers generiske egenskaper, og Justervesenet forvalter en nasjonal infrastruktur som sikrer tillit til det norske målesystemet – både nasjonalt og internasjonalt. Justervesenet tilbyr også kalibrering av målenormaler og måleinstrumenter i markedet, med referanse til de nasjonale normalene som etaten har ansvar for. Dette innebærer blant annet å undersøke instrumenters nøyaktighet og om de er i samsvar med lovregulerte krav.

Justervesenet baserer mye av sine forsknings- og utviklingsoppgaver på deltakelse i de europeiske metrologiforskningsprogrammene. I 2025 ble fire prosjekter i metrologipartnerskapet ferdigstilt. Etter de fem første utlysningene i europeiske metrologipartnerskapet (EPM) er resultatet, målt i EU-bidrag, allerede større enn summen av begge foregående forskningsprogram, og suksessraten for norske søknader har vært god. Per 1. januar 2026 deltar Justervesenet i 12 pågående prosjekter.

Justervesenet deltar også i prosjekter utenom de europeiske metrologiprogrammene. I 2025 har Justervesenet deltatt i ti prosjekter med finansiering fra Forskningsrådet, og har hatt et godt samarbeid med blant annet Romdirektoratet og Statnett som finansierer flere av Justervesenets prosjekter. Etaten har også videreutviklet samarbeidet med flere andre miljøer, blant annet instituttene på Kjeller, SINTEF, NTNU, Universitetet i Sørøst-Norge (USN), SIKT og flere industribedrifter.

Justervesenet er akkreditert som teknisk kontrollorgan etter måleinstrumentdirektivet og i direktivet om ikke-automatiske vekter. Som uavhengig tredjepart dokumenterer etaten at måleredskaper oppfyller kravene i EØS-regelverket, og gir produsenter nødvendig bekreftelse på samsvar. I 2025 gjennomførte Justervesenet 194 oppdrag knyttet til samsvarsvurdering og sertifisering av måleredskaper.

Justervesenet og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) fikk i januar 2025 et felles oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet og Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet om å kartlegge behovet for en robust infrastruktur for distribusjon av presist og sporbart klokkesignal, samt å utrede mulige løsninger for denne infrastrukturen. Utredningen ble levert sommeren 2025 og viser at det er et reelt og økende behov for en nasjonal tjeneste for tid og frekvens. For å følge opp utredningen ga departementene etatene i desember 2025 i oppdrag å utarbeide en plan for den videre oppfølgingen av arbeidet med en nasjonal tidstjeneste. Som en del av oppfølgingen skal det gjennomføres en pilot i 2026, som vil gi grunnlag for videre vurderinger av en nasjonal tidstjeneste.

Utvikling av måleteknisk regelverk

Regelverk på måleteknikkområdet skal bidra til at måleresultater på viktige samfunnsområder er tilstrekkelig nøyaktige ut fra samfunnets behov. Justervesenets arbeid skal bidra til å sikre at norsk regelverksutvikling er harmonisert med internasjonale regler, og at den legger til rette for tilstrekkelig nøyaktige målinger i tråd med formålet i lov om målenheter, måling og normaltid. Som en del av dette, utfører Justervesenet utredninger på ulike områder.

Justervesenet og Nærings- og fiskeridepartementet startet i 2025 et felles arbeid med å gjennomgå det måletekniske regelverket for å vurdere behovet for endringer i lov om målenheter, måling og normaltid og forskrift om målenheter og måling. Arbeidet videreføres i 2026, og omfatter kartlegging av behov, muligheter, kostnader og nytteeffekter.

I 2025 har Justervesenet prioritert arbeidet med EU-kommisjonens forslag til endringer i måleinstrumentdirektivet (MID). Sammen med svenske SWEDAC, finske TUKES og sveitsiske METAS, har etaten gitt innspill til forslaget for å bidra til et mer teknologinøytralt og hensiktsmes-

sig regelverk. Gjennom dette arbeidet har Justervesenet bidratt til å synliggjøre norske og EØS/EFTA-relevante interesser i europeiske prosesser.

Prioriteringer 2027

Justervesenet skal fortsette utviklingen av tilsynsvirksomheten for å møte samfunnets og næringslivets behov, blant annet gjennom økt bruk av digitale løsninger, kompetanseutvikling og mer målrettet ressursbruk.

I tillegg skal Justervesenet, i samarbeid med departementet, arbeide videre med å forberede det måletekniske regelverket som også omfatter områder der målinger brukes til annet enn økonomiske oppgjør.

Justervesenet skal delta i det europeiske partnerskapet for metrologi og forskningsprosjekter, og formidle kunnskap og kompetanse fra pågående prosjekter til nytte for norsk næringsliv. Etaten skal også bidra med innspill til og vurderinger av et eventuelt nytt europeisk forskningsprogram. I samarbeid med relevante aktører, skal Justervesenet etablere en nasjonal tidstjeneste som sikrer tilgang til presis og sporbar tid under nasjonal kontroll.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og pensjonsutgifter, husleie og andre løpende driftsutgifter. Utgifter til lovpålagt tilsynsvirksomhet og laboratorievirksomhet belastes kundene gjennom gebyrer og avgifter. Bevilgningen er foreslått økt for anslått prisvekst og foreløpig anslått lønnsvekst. I tillegg er posten foreslått økt med 8,3 mill. kroner på grunn av flere tildelte EU-prosjekter i det europeiske partnerskapet for metrologi og omlegging til et mer digitalt tilsyn. De økte driftsutgiftene dekkes inn av økning av inntekter, jf. omtale under kap. 3902 og kap. 5574.

Det foreslås totalt en bevilgning på 172,7 mill. kroner i 2027.

Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, postene 01 og 03 og under kap. 5574, post 75, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen skal benyttes til etablering av en nasjonal tidstjeneste for presis og sporbar tid, gjennom en integrasjon i det nye landsdekkende forskningsnettet til Sikt. Dette omfatter blant annet utgifter knyttet til innkjøp av nødvendige klokkenoder, nettverksutstyr, utrulling av leveransenoder og tilrettelegging for nasjonal distribusjon av tidssignaler i nettet.

Det foreslås bevilget 94 mill. kroner i 2027. Det foreslås også en bestillingsfullmakt på 85 mill. kroner ut over gitt bevilgning på posten for å kunne inngå avtaler som kommer til utbetaling i senere år, jf. forslag til vedtak VIII, 4.

Nasjonal tidstjeneste

Norge mangler i dag en robust infrastruktur for distribusjon av presis og sporbar tid under nasjonal kontroll, til tross for at kritiske samfunnsfunksjoner i økende grad er avhengige av nøyaktig og synkronisert tid for å fungere. I dag er sektorene ofte avhengige av tidssignaler fra satellittbaserte systemer (eks. GPS) som er utenfor nasjonal kontroll og er sårbare for forstyrrelser, bortfall og manipulering. Dagens avhengighet til satellittbasert presis tid utgjør en vesentlig nasjonal sårbarhet som kan få konsekvenser for både samfunnssikkerhet og beredskap. Nasjonal sikkerhetsstrategi fremhever at kritisk infrastruktur og tjenester må være under tilstrekkelig nasjonal kontroll.

Regjeringen foreslår derfor å etablere en nasjonal tidstjeneste for presis og sporbar tid. Tjenesten skal gi Norge en robust og satellittuavhengig infrastruktur for nasjonal distribusjon av nøyaktig tid. Arbeidet gjennomføres i samarbeid mellom Justervesenet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) og Sikt.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 11,8 mill. kroner. Bevilgningen skal benyttes til å ta igjen vedlikehold og gjenanskaffelse av måleteknisk utstyr.

Kap. 3902 Justervesenet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Gebyrinntekter	24 912	23 445	23 312
03	Inntekter fra salg av tjenester	36 077	34 798	39 086
86	Overtredelsesgebyr	645		
	Sum kap. 3902	61 634	58 243	62 398

Post 01 Gebyrinntekter

På posten føres gebyrinntekter fra kontroll med veiing og målinger fra en rekke bransjer. Kontrollene omfatter blant annet framstilling og omsetning av ferdigpakninger, distribusjon av flytende petroleumsprodukter, tilsyn med oljeraffineri, petrokjemisk- og prosessindustri, og flytende gass fra store anlegg (som LNG og luftgasser). Andre kontrollområder inkluderer veiing på bilvekter, inn- og utmåling av melk og øl, og tilsyn med farmasøytisk industri og helsesektor og omsetning av varer av edelt metall.

Det foreslås en bevilgning på 23,3 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt for anslått prisvekst. Samtidig er bevilgningen foreslått redusert med 1 mill. kroner som følge av omlegging til mer digitalt tilsyn og redusert omfang av stedlige tilsyn. Gebyrinntektene skal dekke Justervesenets driftsutgifter knyttet til kontrollaktiviteter. Det foreslås en merinntektsfullmakt til posten, jf. omtale under kap. 902, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 03 Inntekter fra salg av tjenester

Posten er knyttet til laboratorievirksomheten, inntekter for oppgaver som teknisk kontrollorgan og andre oppdrag. Det foreslås en bevilgning på 39,1 mill. kroner, en økning på 3 mill. kroner som følge av flere fakturerbare timer innenfor tildelte EU-prosjekter i det europeiske partnerskapet for metrologi, og økt omfang av tjenesteleveranser. Inntektene skal dekke Justervesenets driftsutgifter knyttet til salg av tjenester. Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 902, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 86 Overtredelsesgebyr

Ved alvorlige overtredelser kan Justervesenet gi overtredelsesgebyr. Det foreslås ingen bevilgning for 2027, men det legges til grunn at dersom det blir aktuelt for Justervesenet å inntektsføre slike gebyrer i 2027, kan denne posten benyttes. Dersom det skjer, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endring av budsjettet i 2027.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
75	Tilsynsavgift Justervesenet	37 043	35 700	42 000
	Sum	37 043	35 700	42 000

Post 75 Tilsynsavgift Justervesenet

På posten føres inntekter fra avgifter knyttet til Justervesenets tilsynsvirksomhet. Dette omfatter tilsyn med taksametre, drivstoffmålere på bensinstasjoner, målere for LPG (flytende propangass), vekter i dagligvarebutikker og postkontor, vekter ved fiskemottak og elektriske målere. Det foreslås

å innføre en sektoravgift med inntekter på 6,3 mill. kroner for å kunne finansiere en omlegging fra dagens ressurskrevende stedlige tilsyn til et mer effektivt, digitalt og kompetansebasert tilsyn. Forslaget har vært på høring.

På denne bakgrunn foreslås en bevilgning på 42 mill. kroner i 2027. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 902, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Kap. 903 Norsk akkreditering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	75 970	89 100	94 838
	Sum kap. 903	75 970	89 100	94 838

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble post 21 redusert med 2,6 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Norsk akkreditering er lokalisert på Lillestrøm og disponerte 34,8 årsverk i 2025.

Etaten er Norges nasjonale akkrediteringsorgan i henhold til Lov om det frie varebytte i EØS (EØS-vareloven), som gjennomfører EUs forordning om markedstilsyn og produktansvar (765/2008) i norsk rett. I henhold til forordningen skal hver medlemsstat i EØS sikre at dens nasjonale akkrediteringsorgan har ressurser til å utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte.

Norsk akkreditering inngår som en del av Nærings- og fiskeridepartementets virkemiddelapparat som bidrar til departementets overordnede mål om størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi. Akkreditering er et viktig verktøy for å sikre trygge varer og tjenester på det norske markedet og for å bidra til konkurransekraft og internasjonal markedsadgang for norske virksomheter. Akkreditering er en formell annerkjennelse av at en virksomhets kvalitetssystemer og kompetanse er i samsvar med nasjonale og/eller internasjonale krav. Gjennom akkreditering viser virksomheter til omverdenen at en uavhengig tredjepart bekrefter at de overholder relevante krav og følger gjeldende regelverk. Akkreditering er et viktig virkemiddel i det grønne skiftet og kan bidra til høyere kvalitet på, og mer effektive, offentlige tjenester. Akkrediterte virksomheter kan kvalitetssikre teknisk krevende godkjenningsordninger på vegne av det offentlige. De kan kontrollere at eksempelvis utstyr til EU-kontroll av kjøretøy, oppdrettsanlegg og avløpsrenseanlegg er i tråd med regelverket.

Gjennom arbeid i europeiske og internasjonale samarbeidsorganisasjoner bidrar Norsk akkreditering til å sikre tilliten til norske akkreditering. Internasjonale avtaler om gjensidig anerkjennelse av akkrediteringer bidrar til å senke kostnadene for bedrifter, forbrukere og myndigheter, fordi f.eks. samme testrapport kan brukes i flere land. Norsk akkreditering har også myndighet til å utføre inspeksjoner i samsvar med OECDs prinsipper for god laboratoriepraksis (GLP). Etaten har ansvar for akkreditering av miljørevisorer i Norge som et ledd i EUs ordning for miljøstyring og miljørevisjon (Eco-Management and Audit Scheme).

Resultater 2025

Norsk akkreditering har god måloppnåelse i 2025, og har gjennomført 429 bedømmingsaktiviteter innen akkreditering og GLP-godkjenning. Utviklingen med at nye EU-forordninger og direktiver enten krever akkreditering, eller på annen måte legger opp til at akkreditering skal benyttes, fortsatte i 2025.

Det er svært ressurskrevende og opparbeide den kompetansen som kreves for å tilby nye akkrediteringsordninger på ulike saksfelt og organisasjonen er sårbar når personell slutter og ved reansettelser.

Arbeidet med å utvikle et nytt fagsystem Accreditation Information Management System (AIMS) fortsatte i 2025.

Gjennom året har Norsk akkreditering overholdt forpliktelsene som medlem av European Accreditation (EA) og de internasjonale samar-

beidsorganisasjonene innen akkreditering. Dette omfatter aktiv deltagelse i møter, deltagelse fagfellevurderinger og forpliktelser i form av medlemsavgifter.

Prioriteringer 2027

Norsk akkreditering skal prioritere behandling av søknader om akkreditering innen gjeldende frister og delta i arbeidet med å videreutvikle det europeiske akkrediteringssystemet. Arbeidet med digitalisering og informasjonssikkerhet skal vektlegges. Det er i økende grad krav om akkreditering i nytt EU-regelverk. Dette gjør at det er nødvendig å følge utviklingen tett, for å sikre at Norsk akkreditering er klare til å tilby akkreditering når slike krav gis anvendelse. Dette påvirker behov for kompetanse og setter press på prioritering av Norsk akkrediterings ressurser. Det er ressurskrevende for Norsk akkreditering å opparbeide seg kompetansen som kreves for å kunne tilby nye akkrediteringsordninger på ulike saksfelt. For at Norsk akkreditering skal kunne ivareta den samlede oppgavemengden på en god måte er det behov for at departementene som har ansvar for de nye ordningene dekker kostnadene ved å etablere disse.

Norsk akkreditering fullfører innføringen av AIMS i 2027. Systemet muliggjøre bedre ivaretakelse av informasjonssikkerhet, integritet og sporbarhet, og vil dermed øke sikkerheten og robustheten. Innføringen skal også bidra til å øke kvalitet og etterlevelse, og trygg og konsistent forvaltning.

Departementet gjennomfører nå i høst, sammen med Norsk akkreditering, en helhetlig gjennomgang av etatens finansieringsmodell. Formålet er å komme frem til en finansieringsmodell som er bærekraftig over tid. Akkrediteringstjenester skal i utgangspunktet være selvfinansierende gjennom gebyrer. Dagens gebyrer dekker imidlertid ikke Norsk akkrediterings utgifter forbundet med etableringen av nye akkrediteringsordninger. En særlig utfordring som har dukket opp de senere årene er EU-regelverk som i økende grad stiller krav til akkreditering, mens etterspørselen etter mange av disse nye akkrediteringsordningene i Norge er lav.

Departementet legger i første omgang opp til å øke gebyrnivået på 10 pst. i 2027. Endringer i gebyrforskriften vil høres høsten 2026. Dette vil ikke være tilstrekkelig til å dekke alle utgifter til akkreditering, men i vurderingen av økt gebyrtrykk er det viktig å ta hensyn til hvordan endringer vil påvirke Norsk akkrediterings kunder og helheten i kvalitetsinfrastrukturen. Arbeidet med helheten i gebyrmodell vil pågå utover i 2027.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 94,8 mill. kroner som skal dekke utgifter til lønn, pensjon, husleie, løpende drift, kjøp av tjenester, mindre investeringer, informasjons- og utviklingsarbeid og internasjonale forpliktelser. Bevilgningen er pris- og lønnsjustert. Akkrediteringsoppdrag belastes kundene gjennom gebyrer. Det er rammeoverført 1,6 mill. kroner fra Klima- og miljødepartementet for å dekke utgiftene ved innføringen av CBAM-forordningen (EUs regelverk for justering av karbonpris ved import av varer), og 1,6 mill. kroner fra Samferdselsdepartementet for å dekke utgiftene ved innføring av eFTI-forordningen (Elektronisk godsinformasjon).

Som følge av usikkerhet om omfanget av akkrediteringsoppdrag foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3903, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 3903 Norsk akkreditering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Gebyrinntekter og andre inntekter	58 704	70 840	67 706
	Sum kap. 3903	58 704	70 840	67 706

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble post 01 redusert med 11,6 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Post 01 Gebyrinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 67,7 mill. kroner i 2027. Utgifter for utføring av akkreditering, andre godkjenningsordninger og relaterte aktiviteter dekkes gjennom gebyrer. Utgifter til etablering av nye akkrediteringsordninger forutsettes dekket av departementene som etterspør disse på sine ansvarsområder. Bevilgningen er foreslått justert for anslått pris- og lønnsvekst. Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale over og forslag til vedtak II, 1.

Kap. 904 Brønnøysundregistrene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	564 509	610 800	624 418
21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*	76 652	10 222	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	137 032	215 172	203 510
	Sum kap. 904	778 193	836 194	827 928

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble post 45 redusert med 75,3 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop 96 S 2025–2026.

Brønnøysundregistrene skal bidra til økt verdiskaping gjennom å være en nasjonal registerfører og datakilde. Etaten skal forvalte registerdata på en måte som gir trygghet, orden og oversikt for brukerne; næringslivet, frivillig sektor, innbyggere og offentlig sektor.

Brønnøysundregistrene har hovedkontor i Brønnøysund og i tillegg kontorer i Oslo og Narvik, og utførte 461 årsverk i 2025. Dette er en økning på 11 årsverk sammenlignet med 2024. Økningen skyldes primært behov for økt kapasitet til å gjennomføre store IT-prosjekter for å utvikle, samordne og effektivisere digitale og sikre løsninger. Videre medfører drift og forvaltning av både gammel og ny registerplattform et økt samlet ressurspådrag til drift og forvaltning av IT-løsninger.

Brønnøysundregistrene forvalter 17 registre med informasjon om selskaper, foreninger, pantsettelser og annen informasjon om rettigheter og plikter som allmennheten eller myndighetene har behov for. Registrene gir rettsvern, trygghet og enkel adgang til oppdaterte opplysninger om bedrifter.

Det er fastsatt følgende hovedmål for Brønnøysundregistrene:

- Brønnøysundregistrenes registervirksomhet skal føre til at registrerte data i størst mulig grad og til enhver tid er sikre og korrekte.
- Brønnøysundregistrenes virksomhet skal føre til en økt digital registerforvaltning og løsninger som gir økt digital samhandling med og mellom ulike aktører i samfunnet.

I tillegg ble Brønnøysundregistrene i 2025 bedt om å prioritere arbeidet med å øke informasjonssikkerheten, sikre god porteføljestyring av prosjekter med særlig vekt på å øke kostnadseffektiviteten og fremdriften i prosjektet for ny registerplattform, gjennomføre femte og siste år av forpliktende plan for omstilling og identifisere og gjennomføre konkrete forenklingstiltak.

Resultater 2025

Brønnøysundregistrene forvalter viktige nasjonale registre som er av stor betydning for oversikt og kontroll over registrerte selskaper i Norge. Etaten har i 2025 gjennomført flere tiltak for å

sikre kvalitet i dataene, sikkerhet og tilgjengelighet. Blant de mest sentrale tiltakene finner vi:

- *BRsys-prosjektet (ny registerplattform),* som innebærer modernisering av saksbehandlingssystemet for å bidra til en mer effektiv saksbehandling, bedre sikkerhet og datakvalitet.
- *BVR-prosjektet (brukervennlige registertjenester),* som innebærer modernisering av innrapportering og tilgjengelighetstjenester for brukerne.
- Økt registerkvalitet gjennom å forebygge økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet.
- Økt informasjonssikkerhet inkludert cybersikkerhet.

Hovedmål 1: Registervirksomheten skal føre til at registrerte data i størst mulig grad og til enhver tid er sikre og korrekte

Etaten skal ha kvalitet i registerforvaltningen, slik at samfunnet kan ha tillit til at registrerte data er sikre og korrekte. En trygg digital samhandling avhenger av konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet. Samtidig stiller økt kompleksitet i Brønnøysundregistrenes digitale løsninger, bruken av disse og et skjerpet trusselbilde økte krav for å opprettholde informasjonssikkerheten.

Den tekniske løsningen for registrene i Brønnøysund består av både eldre infrastruktur og en nyutviklet registerplattform. Overføring av registre til og videreutvikling av ny plattform, bidrar gradvis til økt informasjonssikkerhet. I tillegg har Brønnøysundregistrene i perioden 2022–2025 gjennomført et eget cybersikkerhetsprogram som adresserer hele sikkerhetsverdikjeden, fra risikovurdering til dokumentert etterlevelse av sikkerhetskrav. Som en del av dette har Brønnøysundregistrene gjennomført konkrete aktiviteter, blant annet tiltak for å øke motstandsdyktigheten i infrastrukturen og øke cyberkompetansen i utviklingsprosesser. Etaten har med det, oppnådd en økt modenhet innen både sikkerhetsstyring og cybersikkerhet. Brønnøysundregistrene hadde ingen kritiske sikkerhetshendelser i 2025.

I Dokument 1 (2025–2026) fremgår det at Riksrevisjonen avslutter saken om oppfølging av registerplattform og informasjonssikkerheten ved Brønnøysundregistrene, med henvisning til at etaten har gjennomført en rekke tiltak som har redusert flere av svakhetene i informasjonssikkerheten som ble tatt opp i Dokument 1 (2021–2022), samtidig som det fortsatt gjenstår arbeid for å sikre at virksomhetens tjenester har et godt nok sikkerhetsnivå.

Etaten gjennomfører en årlig brukerundersøkelse for å kartlegge brukernes erfaringer. Undersøkelsen for 2025 viser at majoriteten av brukerne har høy tillit til virksomhetens registre og data. Undersøkelsen Traction Offentlig kartlegger omdømmet til offentlige etater. I 2025 ble Brønnøysundregistrene, blant 40 virksomheter, kåret til den offentlige etaten i Norge med best omdømme.

Kvalitet i dataene oppnås blant annet ved rask oppdatering fra brukerne og rask saksbehandling. En faktor som bidrar til å redusere saksbehandlingstiden, er andelen saker som behandles helautomatisk. I 2025 har denne andelen økt vesentlig i Enhetsregisteret som følge av nytt saksbehandlingssystem (BRsys) for enkeltpersonforetak. Det er også en liten økning i andelen helautomatisk saksbehandling i Løsøreregisteret, mens andelen i Foretaksregisteret har gått litt ned, jf. tabell 5.2 under.

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden har vært innenfor etatens målsettinger for alle registrene, utenom Enhetsregisteret. Saksbehandlingstiden har variert i løpet av året og avhenger blant annet av sakstype, fra helautomatiske saker der vedtak fattes umiddelbart, til manuelle saker som krever lengre saksbehandlingstid. Saksbehandlingstiden har for enkelte typer saker vært svært lange i perioder, og tidvis har den ligget på rundt en måned. Dette gir i noen tilfeller utfordringer for næringslivet. I 2025 var utfordringene særlig knyttet til saksbehandlingstiden for totrinnsmeldinger, hvor registrering- eller endringsmeldinger krever behandling i to trinn.

Tabell 5.3 Gjennomsnittlig antall dager saksbehandlingstid i de fire største registrene

Register	2024	2025	Mål for 2025
Foretaksregisteret	5,7	6	6
Enhetsregisteret	5,8	6,6	6
Løsøreregisteret	0	0	1
Konkursregisteret	1	1	1

Hovedmål 2: Registerløsningene skal føre til en økt digital registerforvaltning, og løsninger som gir økt digital samhandling med og mellom ulike aktører i samfunnet

Brønnøysundregistrene bidrar til effektiv samhandling ved å innhente og tilgjengeliggjøre data som gir grunnlag for å utvikle tjenester som bidrar til økt verdiskaping. God datakvalitet i registrene er avgjørende for å kunne etablere effektive digitale løsninger og sikre at brukerne kan stole på opplysningene og legge disse til grunn i videre oppgavebehandling og samhandling med andre aktører. Etaten har i 2025 arbeidet for å øke effektiviteten i digital samhandling gjennom å sikre korrekte data og tilby brukervennlige og automatiserte saksbehandlingsløsninger, blant annet gjennom prosjektene for ny registerplattform (BRsys) og brukervennlige registertjenester (BVR).

Brukerundersøkelsen for 2025 viser at 74 pst. finner opplysninger fra Brønnøysundregistrene nyttige og at 51 pst. opplever at data og tjenester fra etaten bidrar til at virksomheten sparer tid i samhandling med andre aktører. Andel digital innrapportering har økt gradvis de siste årene, men ligger fortsatt noe under Brønnøysundregistrenes egen målsetting for Foretaksregisteret, Løsøreregisteret og Enhetsregisteret. Målet for andel helautomatisk saksbehandling er nådd for de fire største registrene, med unntak av Foretaksregisteret.

Tabell 5.4 Andel digital innrapportering og automatisert saksbehandling

Årstall	2023	2024	2025	Mål for 2025	2023	2024	2025	Mål for 2025
Andel	Digital innrapportering i pst.				Helautomatisk saksbehandling i pst.			
Foretaksregisteret	96	96	96	97	30	31	30	32
Enhetsregisteret	95	95	95	96	23	29	42	39
Løsøreregisteret	87	88,6	89	90	85	86	88	88
Regnskapsregisteret	99,9	100	100	99,9	53	58	58	57

Antall oppslag i Foretaksregisteret, Enhetsregisteret og Regnskapsregisteret har økt betraktelig i 2025. Etaten tilgjengeliggjør dataene sine gjennom maskinelle grensesnitt (API-er) og oppslagstjenester på nettsiden brreg.no. Antall oppslag hentet gjennom maskinelle grensesnitt doblet seg fra 2024 til 2025, og var på nesten 12 mrd. oppslag i 2025.

Prosjektene for ny registerplattform og brukervennlige registertjenester

Prosjektet for ny registerplattform (BRsys-prosjektet) utvikler mer moderne og automatiske løsninger for en enklere og mer effektiv saksbehandling, samtidig som informasjonssikkerheten styrkes. Prosjektet har hatt flere produksjonssettinger i 2025, og leveransene fra prosjektet har vist høy kvalitet, med få feil og gode tilbakemeldinger fra brukerne. I 2025 har fremdriften likevel vært betydelig lavere enn angitt i gjeldende styringsdokument, som ble godkjent i 2024.

BRsys-prosjektet ble vedtatt av Stortinget i 2016 med prosjektperiode 2017–2022, en styringsramme på 1,1 mrd. kroner og en kostnadsramme på 1,2 mrd. kroner. Prosjektet har hatt vedvarende utfordringer med fremdrift og effektivitet. Prosjektperioden ble utvidet til 2023, og senere til 2025, og omfanget av prosjektet er redusert. I 2024 ble prosjektperioden på nytt utvidet, til første kvartal 2028, og med ytterligere redusert omfang, jf. orientering om forsinkelser og utfordringer i prosjektet i Nærings- og fiskeridepartementets Prop. 1 S (2024–2025).

I løpet av 2025 og våren 2026 er det blitt tydelig at Brønnøysundregistrene fortsatt ikke klarer å levere i henhold til gjeldende prosjektplan, selv etter nevnte revideringsrunder. Avvikene vurderes som vesentlige, både når det gjelder fremdrift og tilgjengelig prosjektkapasitet. Brønnøysundregistrene vurderer at det ikke er realistisk å gjennomføre prosjektet i tråd med plan fra 2024.

På bakgrunn av manglende fremdrift, kapasitetsutfordringer og opparbeidet etterslep, arbeider Brønnøysundregistrene med reviderte planer på oppdrag fra departementet. Departementet har mottatt forslag fra Brønnøysundregistrene om å forlenge prosjektplanen til andre halvdel av 2029. Forslaget bygger på utkast til oppdatert kapasitetsplan, reviderte estimat for restomfang, vurde-

ring av usikkerhet og en tydelig prioritering av leveranserekkefølgen.

Kapasitet har vært en utfordring for BRsys-prosjektet. Basert på prosjektets historikk og Brønnøysundregistrenes vurderinger av tilgjengelig kapasitet, vurderer departementet at gjeldende fremdriftsforutsetninger fra 2024 ikke er realistiske og at en realistisk plan vil innebære en utvidet prosjektperiode.

Den viktigste økonomiske konsekvensen av en revidert plan er utsatt intern og ekstern gevinstrealisering, både i BRsys og prosjektet for brukervennlige registertjenester. Kostnadsrammen for prosjektet holdes uendret.

Prosjektet brukervennlige registertjenester (BVR) ble vedtatt av Stortinget i 2023 med prosjektperiode 2024–2027, løpende gevinstrealisering, og en styringsramme på 399,5 mill. kroner og en kostnadsramme på 515 mill. kroner (begge beløpene i 2023-kroner). BVR skal utvikle løsninger for innrapportering og tilgjengeliggjøring av registerdata som utnytter mulighetene i ny registerplattform til å lage helhetlige digitale tjenester for brukerne. Som følge av avhengigheter til BRsys-prosjektet er også fremdriften i BVR forsinket. Departementet godkjente i 2025 et revidert styringsdokument for prosjektet, som innebærer forlengelse av prosjektperioden med to år, ut 2029. Departementet vil komme tilbake med en orientering av konsekvensene for BVR av forlenget prosjektperiode i BRsys.

Gebyrstruktur

De største registrene blir finansiert gjennom gebyr fra brukerne. I henhold til bestemmelse 3.3.2 i Finansdepartementets rundskriv R-112/15 *Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering* skal prisingen av de gebyrbelagte tjenestene i Brønnøysundregistrene ta utgangspunkt i de estimerte kostnadene ved å produsere og levere de aktuelle tjenestene. Satsene gjennomgås og om nødvendig oppdateres i tilknytning til den årlige budsjettprosessen.

I en ekstern gjennomgang av etatens gebyrmodell og -struktur utført i 2025, konkluderer revisjons- og rådgivningsselskapet PricewaterhouseCoopers (PwC) med at dagens gebyrmodell har flere styrker, og at den framstår overordnet sett som en hensiktsmessig modell for fordeling av kostnader og fastsettelse av gebyrsatser. Samtidig påpekes enkelte mindre forbedringsområder som etaten og departementet arbeider videre med.

Forpliktende plan for omstilling

Brønnøysundregistrene gjennomførte i 2025 siste år av en forpliktende plan for omstilling i perioden 2020–2025 med mål om besparelser innen lønn, reiser og tjenester for å skape større økonomisk handlingsrom. Samlet har etaten oppnådd en fast årlig besparelse på 29,5 mill. kroner, noe som er høyere enn den faste årlige besparelsen på 28,3 mill. kroner fastsatt i planen. Den største besparelsen har vært innen lønn, og er blant annet oppnådd ved ikke å erstatte all naturlig avgang. Handlingsrommet som er oppnådd i perioden benyttes i hovedsak til å dekke kostnader til drift og forvaltning av både gammel og ny registerplattform og til økte husleiekostnader.

Overordnet vurdering

Resultatene fra brukerundersøkelsen og Traction Offentlig fra 2025 tyder på at brukerne har høy tillit til data fra Brønnøysundregistrene, at dataene oppleves som nyttige for brukerne og at Brønnøysundregistrene har et godt omdømme. Departementet vurderer at etaten fortsatt bør prioritere arbeidet med å sikre korrekte og oppdaterte data for å øke brukernes tillit ytterligere, særlig blant næringslivet.

Videre vurderer departementet at Brønnøysundregistrene har arbeidet målrettet for å bedre informasjonssikkerheten, både i systemene, i organisasjonen og gjennom konkrete tiltak. Med et skjerpet trusselbilde er det vesentlig at Brønnøysundregistrene fortsetter dette arbeidet og sikrer at tiltakene som gjennomføres, har tiltenkte effekt.

På bakgrunn av den lange saksbehandlingstiden for enkelte sakstyper i 2025, ble rimelig saksbehandlingstid løftet som en av de viktigste prioriteringene i tildelingsbrevet for 2026. Samtidig må Brønnøysundregistrene gjøre vanskelige avveininger i ressursbruken mellom å få unna saksbehandlingen raskt i dag og å øke automatiseringsgraden gjennom prosjektene BRsys og BVR. Departementet legger til grunn at etaten fortsetter å jobbe for å holde saksbehandlingstiden på et rimelig nivå.

Det er vesentlige avvik i BRsys-prosjektet, både når det gjelder fremdrift og prosjektkapasitet, målt opp mot gjeldende plan. Departementet vurderer at prosjektperioden for BRsys-prosjektet bør utvides, og legger foreløpig til grunn Brønnøysundregistrenes anslag om en utvidelse til andre halvdel av 2029. På grunn av særlig avhengigheter til BRsys har også BVR hatt utfordringer

med fremdrift og kostnadseffektivitet. Departementet forventer at Brønnøysundregistrene utarbeider reviderte planer for prosjektene som er realistiske og gjennomførbare, og at etaten arbeider målrettet og systematisk for å oppnå de fastsatte målene og realisere forventede gevinster fra prosjektene.

Departementet anser det som positivt at Brønnøysundregistrene har gjennomført forpliktende plan for omstilling som planlagt, og forventer at Brønnøysundregistrene fortsatt har oppmerksomhet rettet mot å øke det økonomiske handlingsrommet.

Prioriteringer 2027

Brønnøysundregistrene spiller en sentral rolle for næringslivets økonomiske aktivitet. Etaten skal prioritere tiltak som styrker tilliten til at opplysningene i registrene er sikre, korrekte og oppdaterte. Dette innebærer blant annet kortere saksbehandlingstid, høy informasjonssikkerhet og effektiv forebygging av økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet.

Brønnøysundregistrene skal ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å sikre effektiv drift på kort og lang sikt. Samtidig skal etaten utvikle og forvalte løsninger for økt automatisering.

For å få en høyest mulig samlet måloppnåelse i pågående IT-prosjekter skal Brønnøysundregistrene arbeide aktivt med porteføljestyring. Dette innebærer tett oppfølging av prosjektene for å sikre at de leverer forventede resultater og gjennomføres i tråd med prosjektenes sentrale styringsdokumenter. Brønnøysundregistrene skal arbeide målrettet for å bedre fremdrift og effektivitet i prosjektene BRsys og BVR, og sikre leveranser i samsvar med gjeldende planer. Videre skal Brønnøysundregistrene prioritere oppstart av prosjektet Samordnet aksjeeierregister og modernisert aksjonærbeskatningssystem. Gevinstrealisering skal prioriteres, og gevinstene av digitaliseringsprosjektene skal dokumenteres og synliggjøres.

Etaten skal samle inn data som best mulig underbygger resultater fra sin virksomhet.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Samlet foreslås det en bevilgning på 624,4 mill. kroner i 2027. Dette skal dekke lønns-, pensjons- og driftsutgifter, utgifter til informasjonssikkerhet, mindre investeringer og videreutvikling av eksisterende tjenester, samt utgifter forbundet med oppdrag.

Bevilgningen er foreslått økt for anslått prisvekst og anslått lønnsvekst.

Bevilgningen foreslås på den annen side redusert som følge av en rammeoverføring til Digdir knyttet til Altinn.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 02, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Samlet foreslås det en bevilgning på 203,5 mill. kroner i 2027. 79,4 mill. kroner er øremerket prosjektet for ny registerplattform (BRsys), 82,3 mill. kroner er øremerket prosjektet Brukervennlige registertjenester (BVR) og 41,8 mill. kroner er øremerket prosjektet samordnet aksjeeierregister og modernisert aksjonærbeskatningssystem.

BRsys og BVR

Bevilgningen til BRsys og BVR er foreslått økt for anslått pris- og lønnsvekst. På den annen side er bevilgningen i 2027 trukket ned på grunn av lavere forventet fremdrift i BRsys-prosjektet enn tidligere estimert. Dette påvirker også behovet for midler til drift og forvaltning av løsningene under post 01, jf. omtale over.

Samordnet aksjeeierregister og modernisert aksjonærbeskatningssystem

Dagens aksjonærregister i Skatteetaten bygger på årlig rapportering, og danner grunnlaget for beskatning av aksjer og skattemeldingen til om lag 900 000 aksjonærer. Registeret gir ikke tilstrekkelig oppdaterte opplysninger om eierskap, noe som svekker myndighetenes oversikt, øker risikoen for økonomisk kriminalitet og gjør det lettere å skjule reelle eiere. Samtidig er systemet teknisk utdatert og gir ineffektive prosesser for både forvaltningen og skatteyterne. Regjeringen foreslår å bevilge 100 mill. kroner til å starte opp prosjektet Samordnet aksjeeierregister og modernisert aksjonærbeskatningssystem (SAMOA). Det nye, samordnede aksjeeierregisteret blir etablert i Brønnøysundregistrene og skal bygge på automatisk løpende oppdatering fra de digitale aksjeeierbøkene til virksomhetene, framfor dagens manuelle, årlige innrapportering. Virksomhetene plikter allerede å føre aksjeeierbok, og tiltaket innebærer at digital aksjeeierbok blir obligatorisk. Prosjektet er planlagt

gjennomført i perioden 2027 til 2031. Det blir etablert som et tverretatlig prosjekt, gjennomført av Skatteetaten som hovedprosjekteier i samarbeid med Brønnøysundregistrene. Regjeringen foreslår en kostnadsramme på 1 510 mill. kroner og en styringsramme på 1 333 mill. kroner. Av de 100 mill. kronene som foreslås til prosjektet i 2027, fordeles 58,2 mill. kroner til Skatteetaten og 41,8 mill. kroner til Brønnøysundregistrene. Samordnet aksjeeierregister skal også danne grunnlag for innsyn fra tredjepart, allmenheten generelt eller særskilte grupper, så som pressen. Slikt innsyn inngår ikke i dette forslaget og vurderes i en egen prosess, hvor anslått kostnad for løsningen er 19 mill. kroner.

Kap. 3904 Brønnøysundregistrene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Gebyrinntekter	688 382	672 986	733 459
02	Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter	45 491	37 145	35 419
	Sum kap. 3904	733 873	710 131	768 878

Post 01 Gebyrinntekter

Hoveddelen av tjenestene fra Brønnøysundregistrene er brukerfinansiert med gebyrer. Gebyrinntektene er hjemlet i ulike lover og forskrifter knyttet til Enhetsregisteret, Løsøreregisteret inklusiv Ektepaktregisteret og Foretaksregisteret inklusiv Regnskapsregisteret.

Det foreslås en bevilgning på 733,5 mill. kroner i 2027. Bevilgningen er foreslått økt for anslått prisvekst, samt at estimatet for merverdiavgift er forbedret sammenlignet med tidligere ved at det nå er basert på historiske tall.

Post 02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 35,4 mill. kroner. Posten benyttes til å inntektsføre refunderte midler for oppdrag Brønnøysundregistrene påtar seg for andre. Bevilgningen er foreslått økt for anslått prisvekst. På den annen side er det forventet at oppdragsinntektene vil bli lavere i 2027, og totalt sett blir det derfor en nedgang i bevilgningen fra 2026.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten mot økte utgifter under kap. 904, postene 01 og 21, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	237 662	204 100	214 802
21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*	82 490	83 916	52 121
80	Geoparker	4 000		
	Sum kap. 905	324 152	288 016	266 923

Norges geologiske undersøkelse (NGU) skal bidra til økt verdiskaping gjennom å framskaffe, bearbeide og formidle kunnskap om Norges geologiske ressurser på land og i havområder. NGU skal dekke samfunnets behov for geologisk basiskunnskap, blant annet for næringsutvikling.

Innsamling av data skjer både ved egen kartlegging, ved kartlegging samfinansiert med andre

offentlige etater, kommuner og bedrifter, og ved at data blir overført til NGU fra universiteter, konsulentfirmaer eller bedrifter som ledd i bedriftenes rapporteringsforpliktelser etter mineralloven. NGUs forskningskompetanse er viktig for å utvikle og kvalitetssikre innsamlings- og undersøkelsesmetoder, og for å tolke geologiske data.

Gjennom digitale løsninger distribuerer NGU kart og data til næringsliv, offentlig forvaltning, grunneiere og allmennheten. Informasjonen bidrar til å gi et bedre beslutningsgrunnlag, blant annet for arealplanlegging og ressursforvaltning. NGU har hovedkontor i Trondheim og et borkjerne- og prøvesenter på Løkken i Orkland kommune. Etaten utførte 192 årsverk i 2025. Om lag 77 pst. av virksomheten finansieres med bevilgninger over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Resten finansieres med inntekter fra samfinansieringsprosjekter og eksterne oppdrag.

Det er fastsatt følgende hovedmål for NGU:

- NGUs virksomhet skal føre til at Norges geologi og geologiske ressurser er kartlagt på en måte som gir kartdata av best mulig kvalitet og bruksverdi innenfor gjeldende budsjettrammer.
- Geologisk kunnskap som NGU besitter, skal være lett tilgjengelig og kostnadsfri for bruk innenfor næringsutvikling, samferdsel, samfunnssikkerhet, miljøspørsmål og areal- og naturforvaltning.

Resultater 2025

Samlet sett vurderer departementet at NGU hadde god måloppnåelse i 2025. Samtidig har ikke NGU ressurser til å dekke etterspørselen på alle områder, f.eks. innen løsmassekartlegging. Det er ikke nødvendigvis et mål i seg selv å dekke all etterspørsel, og måloppnåelsen må vurderes i lys av tilgjengelige ressurser og ramme.

Innen mineralkartlegging og kartlegging av hav- og kystområder vurderer departementet at NGU har oppnådd gode resultater. På digitaliseringsområdet har NGU over tid opparbeidet noe teknologisk gjeld som påvirker måloppnåelsen. Dette har NGU tatt tak i og departementet forventer at situasjonen vil bedres fremover. Dette gjelder både de digitale løsningene knyttet til NGUs databaser og arbeidet med å effektivisere arbeidsflyten fra kartlegging og datainnsamling i felt til tilgjengeliggjøring av data for sluttbrukerne.

NGU arbeider med å effektivisere arbeidsflyten i egne prosesser, inkludert å få data raskere inn i databasene. Som en del av dette, har NGU utarbeidet interne retningslinjer knyttet til dataflyt. Departementet forventer forbedring på dette området fremover. En styrket måloppnåelse vil også kunne foregå gjennom økt bruk av fellesskomponenter, som for eksempel ID-porten, Altinn og Felles datakatalog. Særlig viktig for NGU de kommende årene er Kartverkets satsing på å rendyrke en offentlig infrastruktur for autoritative geodata, og utvikle en innovasjonsplattform for offentlige og private virksomheter innenfor Geonorge-samarbeidet.

Geologisk kartlegging på fastlandet

NGU har økt omfanget av aktiviteter rettet mot mineralske råvarer, og særlig kritiske mineraler. Dekningsgraden for kartlagt areal i ulike målestokker øker. Samtidig oppdateres data i tidligere kartlagte områder der nytteverdien av kartlegging er særlig stor. Dette gjelder spesielt områder med betydelig potensial for funn av nye mineralressurser og områder som er prioritert med hensyn til skredfare.

I tråd med regjeringens mineralstrategi prioriterer NGU kartlegging av områder med antatt eller kjent ressurspotensial, særlig for kritiske råvarer. NGU arbeider med å utforme et eget kartleggingsprogram rettet mot kritiske råvarer. I arbeidet med mineralprogrammet har NGU tatt utgangspunkt i brukernes behov og forberedt en overgang til å organisere arbeidet etter produkter. Målet er å styrke verdiskapingen og øke tempoet i utviklings- og innovasjonsarbeidet gjennom tydeligere prioriteringer, kortere beslutningsveier og bedre gjennomføringsevne. NGUs prosjekter rettet mot kritiske råvarer omfattet i 2025 kobber, nikkel, kobolt, fosfat, vanadium, platinametaller, og kobber-sink-bly-forekomster som kan inneholde kritiske metaller som bi-produkter. I tillegg ble arbeidet med en nasjonal screening og detaljundersøkelser av de deponier som ansees å ha størst potensial for drivbare konsentrasjoner av kritiske metaller, videreført. Dette arbeidet fortsetter også de nærmeste årene. Videre arbeider NGU bl.a. med å innføre United Nations Framework Classification for Resource (UNFC) i nasjonale ressursdatabaser og sikre at norske data er harmoniserte og delbare, i tillegg til ordinært kartleggingsarbeid.

Geofysisk kartlegging fra fly, helikopter og på bakken er en forutsetning for å kunne gjøre effektiv geologisk kartlegging, og er et viktig datagrunnlag for mineralressurskartlegging, kartlegging av berggrunn, løsmasser og skred. I 2025 leide NGU inn et konsulentselskap for helikopterflyging i tillegg til å benytte et helikopter utstyrt

med NGUs måleinstrumenter. Geofysisk kartlegging ble gjennomført med to helikoptre over områder i Innlandet, Buskerud og Nordland. Samlet ble det kartlagt ca. 4 150 km^2 på fastlandet, tilsvarende rundt 1,2 pst. av Norges fastlandsareal. Etter kartleggingen i 2025 er om lag 53,6 pst. av Norges fastlandsareal dekket med høyoppløselig geofysikk som tilfredsstiller leteindustriens behov for grunnlagsdata og NGUs behov for geofysiske basisdata.

I tillegg til geofysiske kart, utarbeider NGU også berggrunnsgeologiske kart. Berggrunnsgeologiske kart og data er nødvendig for mineralnæringens undersøkelser av mineralressurser. Samtidig danner de også grunnlaget for en rekke andre brukertilpassede leveranser rettet mot samferdsel/utbygging, areal- og naturforvaltning, og samfunnssikkerhet. Kartene, som er åpent tilgjengelige i NGUs berggrunnsdatabase, dekker nå 203 235 km2, tilsvarende totalt 62,5 pst. av Norges fastlandsareal. Av dette utgjør kart av høyeste kartkvalitet 11,2 pst. av fastlandsarealet. Den samlede dekningsgraden for kartene er økt med om lag 1,9 pst. i perioden 2023–2025.

Samarbeid med nasjonale og internasjonale aktører blir stadig viktigere for å kunne levere kart og data av høy kvalitet og med stor nytteverdi. Samarbeidet i det europeiske felleskapet av geologiske undersøkelser, EuroGeoSurveys, og særlig med NGUs nordiske og nordvesteuropeiske søsterorganisasjoner, vurderes som strategisk viktig for blant annet å sikre kritiske verdikjeder og fremtidig mineralproduksjon.

I 2025 gjennomførte NGU kartlegging med vekt på skredprosesser i samarbeid med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). 28,3 mill. kroner av dette arbeidet ble finansiert med midler over NVEs budsjett. Finansieringen omfattet kartlegging av skred og løsmasser, samt bidrag til databasene InSAR og NADAG. NGU har videre formidlet kunnskap om skred til fylkeskommuner, kommuner, privatpersoner og akademiske miljøer, og bidratt på nasjonale og internasjonale konferanser og fagmøter.

Kvartærgeologiske kart viser fordelingen av løsmasser klassifisert etter dannelsesmåte. Kartene er blant de mest brukte geologiske kart fra NGU, særlig kartene på lokalt og detaljert nivå. De benyttes blant annet i arealforvaltning, tiltaksvurdering, myndighetsutøvelse og annen kommunal saksbehandling og forskning. NGUs løsmassekartlegging har i 2025 i hovedsak vært innrettet mot NVEs behov. En felles prioritering har vært kartlegging av områder med tykke løsmassedekker under marin grense, da dette kan gi NVE grunnlag for å redusere aktsomhetsområder for leirskred. Færre aktsomhetsområder bidrar til enklere areal- og samferdselsutvikling uten at samfunnssikkerheten reduseres. I 2025 ble 12 kommuner ferdig kartlagt, og resultatene ble overlevert til NVE for videre arbeid med reduksjon av aktsomhetsområder.

I 2025 finansierte NGU kvartærgeologisk kartlegging i utvalgte områder i Valdres i Innlandet og i Tydal i Trøndelag over eget budsjett. Kartlegging i Nordland, Troms og Finnmark ble finansiert i fellesskap av NVE og NGU, med 50 pst. fra hver virksomhet. Kvartærgeologisk kartlegging i bratt terreng var i 2025 konsentrert om kommunene Gausdal og Nordreisa. I 2025 videreutviklet NGU Nasjonal løsmassedatabase for å muliggjøre visning av kart på flere nivåer (nasjonalt, regionalt, lokalt og detaljert). Den nye løsningen ferdigstilles tidlig i 2026 og vil gjøre det enklere for brukerne å velge riktige kartgrunnlag, samtidig som risikoen for feil bruk av kartgrunnlaget reduseres.

På anmodning fra Energidepartementet (ED) har NVE sagt opp samarbeidsavtalen med NGU om skredkartlegging, med virkning fra 1. januar 2027. Med bakgrunn i dette må oppgavefordelingen mellom NVE og NGU gjennomgås og tydeliggjøres.

Geologisk kartlegging av hav- og kyst

Maringeologisk kartlegging er blant NGUs mest omfattende aktiviteter. Mareano-programmet kartlegger dybde, bunnforhold, biologisk mangfold, naturtyper og forurensning i sedimentene i norske havområder. Totalt ble 6 807 km^2 havområder kartlagt i 2025, og om lag 200 km^2 i kystnære områder. Kartene gir stor nytteverdi for brukere i offentlig forvaltning, petroleum- og mineralindustrien, reiseliv, turisme, friluftsliv, og forskning og undervisning. I 2025 gjennomførte Mareano to geologi-biologi-kjemi-tokt; ett i Nordsjøen og ett på dypt vann i Norskehavet. Kartleggingen resulterte i flere nye kart, publisert i Mareanos kartløsning, deriblant et nytt temakart for undersjøiske fjell som blant annet kan brukes innenfor nasjonalt og internasjonalt havforvaltningsarbeid.

I 2026 ble det tildelt midler til et nytt program for marine grunnkart i kystsonen, og forberedelsesarbeidet for dette programmet ble startet opp høsten 2025. Selve kartleggingsarbeidet i Varangerfjorden har startet opp våren 2026. Utover dette ble to nye kartleggingsprosjekter startet i Hordaland, og tilhørende tokt ble gjennomført som planlagt i 2025. Arbeidet resulterte i nye

marine grunnkart for et område på 200 km², inkludert sjøområdene utenfor Trondheim og det marine verneområdet på Tautraryggen. Datainnsamling ble også gjennomført på Helgelandskysten og ved Loppa i Troms, sistnevnte i samarbeid med Havforskningsinstituttet.

Lett tilgjengelige geologiske data og digitalisering

NGU implementerte i 2025 en ny kommunikasjonsstrategi. Kartinnsynsløsningene er en sentral del av etatens formidling av geologiske data og kunnskap. NGU arbeider systematisk med å modernisere den digitale infrastrukturen, selv om det over tid er opparbeidet noe teknisk gjeld som fortsatt må håndteres. Kunnskap formidles også i stor grad gjennom vitenskapelige publikasjoner, som dokumenterer kvaliteten av NGUs kartleggings- og forskningsarbeid og synliggjør norsk geofaglig kompetanse nasjonalt og internasjonalt. I tillegg publiserer NGU årlig en rekke egne rapporter som presenterer resultater fra samarbeidsprosjekter, oppdrag og egen forskning. NGUs ansatte bidrar videre aktivt gjennom foredrag, undervisning, veiledning og deltakelse i bedømmelseskomiteer ved universiteter og høyskoler.

Prioriteringer 2027

NGU skal videreføre arbeidet med relevante deler av regjeringens mineralstrategi. Dette innebærer å prioritere kartlegging i områder med potensial for kritiske mineraler, og å tilrettelegge og gjøre data fra disse områdene tilgjengelige.

Videre skal NGU fortsatt prioritere oppfølging av programmet for kartlegging av sjøbunn og økosystemer i kystsonen (marine grunnkart). For nærmere omtale av dette vises det til kap. 901.

NGU skal i sammen med departementet følge opp arbeidet med om framtidige lokaler. I 2027 skal avklaringsfasen for framtidige lokaler gjennomføres.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 214,8 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt for anslått prisvekst og foreløpig anslått lønnsvekst og skal dekke lønns-, pensjons- og driftsutgifter, utgifter til mindre investeringer, investeringer til informasjonssikkerhet, samt utgifter forbundet med oppdrag. Midler til Mareano-programmet og kystkartlegging er foreslått bevilget på kap. 901.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Under denne posten føres utgifter til eksternfinansierte prosjekter. Det foreslås en bevilgning på 52,1 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt for anslått lønns- og prisvekst.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3905, post 03 Oppdragsinntekter og andre inntekter, jf. forslag til vedtak II, 1. Videre fremmes det forslag om fullmakt til å kunne overskride posten mot tilsvarende kontraktsfestede inntekter i etterfølgende år, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
03	Oppdragsinntekter og andre inntekter	78 947	84 173	52 387
	Sum kap. 3905	78 947	84 173	52 387

Post 03 Oppdragsinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 52,4 mill. kroner. Under posten føres eksterne inntekter fra oppdrag og bidrag fra eksterne deltakere til finansiering av samfinansieringsprosjekter. Oppdragsinntektene ventes i hovedsak å komme fra oljeselskaper, Norges forskningsråd, mineralnæringen, kommuner, fylkeskommuner, andre departementer og statlige etater. Inntektene skal dekke NGUs driftsutgifter knyttet til oppdragsvirksomhet og eksternt finansierte prosjekter.

Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 905, post 21 og forslag til vedtak II, 1, og en overskridelsesfullmakt knyttet til de samme postene, jf. forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	72 946	74 100	76 173
30	Sikrings- og miljøtiltak, *kan overføres*	6 503	13 500	13 973
31	Miljøtiltak Løkken, *kan overføres*	7 809	19 000	21 011
32	Miljøtiltak Folldal, *kan overføres*	7 703	65 000	27 945
	Sum kap. 906	94 961	171 600	139 102

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble det gjort følgende endringer, jf. Innst. 450 S og Prop 96 S 2025–2026):

- Post 01 ble økt med 1,5 mill. kroner.
- Post 30 ble redusert med 1,5 mill. kroner.
- Post 31 ble redusert med 6,7 mill. kroner.
- Post 32 ble redusert med 19,3 mill. kroner.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) skal bidra til økt verdiskaping gjennom å legge til rette for en langsiktig ressurstilgang basert på en forsvarlig og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler i Norge. DMF skal også bidra til at Svalbards geologiske ressurser forvaltes og utnyttes best mulig til nytte for samfunnet. Etaten er lokalisert i Trondheim og på Svalbard. Virksomheten utførte 51 årsverk i 2025. DMF tildeler undersøkelsesrett og utvinningsrett til mineralske ressurser som staten eier, og gir driftskonsesjon for mineralvirksomhet innen alle typer mineraler. DMF er høringsinstans og har innsigelseskompetanse i saker om mineralske ressurser etter plan- og bygningsloven. Videre kan DMF være ansvarlig myndighet for konsekvensvurderinger etter plan- og bygningsloven for større uttak av mineralressurser. På fullmakt fra Nærings- og fiskeridepartementet administrerer og følger DMF opp en rekke miljøtiltak og sikringsarbeider ved gamle gruver. På Svalbard er grunnlaget for DMFs virksomhet Bergverksordningen for Svalbard med utfyllende regler for petroleumsvirksomhet. DMF tildeler utmål og utgir oversikter over geologiske funn på Svalbard. Bevilgning til virksomheten på Svalbard gis over eget budsjettkapittel 11 Bergmesteren i Svalbardbudsjettet.

Det er fastsatt følgende mål:

- DMF skal til enhver tid sørge for en mest mulig bærekraftig forvaltning av Norges mineralressurser basert på helhetlige samfunnsøkonomiske vurderinger.
- DMFs virksomhet skal føre til en lønnsom og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler.
- DMFs virksomhet skal føre til en forsvarlig sikring av tidligere mineralvirksomhet og så langt som mulig redusere miljøkonsekvenser på hjemfalte gruveeiendommer underlagt Nærings- og fiskeridepartementet innenfor gjeldende budsjettrammer.
- DMF skal sørge for at Svalbards geologiske ressurser i størst mulig grad forvaltes og utnyttes helhetlig i tråd med svalbardpolitiske målsettinger og Bergverksordningen.
- DMF skal til enhver tid, og innenfor tilgjengelige rammer, ha et best mulig kunnskapsgrunnlag om mineralnæringen.

Resultater 2025

Samlet sett vurderer departementet at DMF hadde en tilfredsstillende måloppnåelse i 2025. På enkelte områder, som tilsynsarbeidet, har DMF økt måloppnåelsen. Samtidig har måloppnåelsen vært noe lavere innen sikring- og miljøtiltak. Dette kommer bl.a. til utrykk gjennom manglende utnyttelse av tilgjengelige midler på postene 30-32, noe som har vært en utfordring over tid.

Etter departementets vurdering har DMF håndtert tidligere rekrutteringsutfordringer på en god måte og etablert en tydelig plan for bedre og mer effektiv bruk av midlene til sikrings- og miljøtiltak. Dette gjenspeiles også i økningen i antall årsverk fra 2024 til 2025, en utvikling som forventes å fortsette i 2026.

Departementet forventer at økt intern kapasitet i DMF vil bidra til mer effektiv utnyttelse tilgjengelige midler og dermed økt måloppnåelse i årene fremover.

Forvaltning

DMF har over tid arbeidet med å løfte ressursforvaltningen fra enkeltsaksnivå til systemnivå. DMF har lagt et godt grunnlag for å drive helhetlig mineralressursforvaltning, fra letefasen til oppstart av uttak. DMF har også bidratt i NFDs arbeid med ny minerallov og tilhørende forskrifter. I 2025 har DMF hatt en nedgang i antall uttalelser, og har prioritert saker om kritiske mineraler i den ordinære saksbehandlingen. Etaten har samtidig varslet at saksbehandlingstid har økt for andre sakstyper, bl.a. søknader knyttet til byggeråstoff.

I 2025 tilpasset DMF organisasjonen for å skille mellom to ulike mineralgrupper, hhv. «mineralforsyning» og «masseforvaltning». Inndelingen er sammenfallende med ny minerallov. Mineralforsyning omfatter statens mineraler, industrimineraler og lette metaller, hvor forsyningssikkerhet og råvaretilførsel står sentralt. Masseforvaltning omfatter på sin side byggeråstoff og naturstein, hvor god masseforvaltning er essensielt. Omorganiseringen vil gjøre det lettere for DMF å prioritere de kritiske mineralprosjektene, og forvalte norske mineralressurser i et mer helhetlig samfunnsperspektiv. Tidlig involvering i mineralprosjekter kan bidra til økt måloppnåelse gjennom økt samordning mellom aktører og et bedre beslutningsgrunnlag. Fensfeltet er det prosjektet DMF til nå har vært mest involvert i, gjennom deltakelse i en planressursgruppe og månedlige kontaktmøter med Nome kommune. DMF har også gjennomført et møte med relevante aktører knyttet til et prosjekt i Joma gruver.

Tidlig dialog og tett oppfølging av kommuner bidrar til at det kan være mulig å løse mulige konflikter før de utvikler seg til formelle innsigelser. Dette kan styrke forutsigbarhet i planprosesser, og redusere tidsbruk både for DMF og for kommunene. DMF har i 2025 fortsatt veiledningsarbeidet overfor kommunene, noe som bl.a. har bidratt til at DMF mottar flere relevante og færre irrelevante plansaker. DMF har bl.a. gjennomført webinarer og opplæring i bruk av Mineralkompasset for metaller og industrimineraler.

Antall tilsyn har over tid vært relativt lavt, men økte vesentlig i 2025. Økt tilsynsaktivitet har vært en klar forventning fra NFD, og DMF er godt i gang med å følge opp dette. Kritiske mineraler prioriteres også i tilsynsarbeidet, men risiko for liv og helse er det viktigste kriteriet ved valg av tilsynsobjekter.

DMF har innført effektiviseringstiltak i håndteringen av innkomne tips og videreutviklet rutiner for tilsyn. DMF har fått bedre struktur, systematikk og effektivitet i tilsynsarbeidet. DMF har også blitt medlem i tilsynsnettverket TILDA, noe som legger til rette for nyttig erfaringsutveksling med andre tilsynsetater. Avviksprosenten som oppdages ved tilsyn er fortsatt høy. Avvik som oppdages gjennom tilsyn har ofte en sammenheng med manglende forståelse av vedtak eller lov- og regelverk. Gjennom tilsynsarbeidet kan DMF bidra til at næringen forstår hvordan og hvorfor de skal sikre at driften er i tråd med vedtak, lovverk og forskrifter.

DMF tildelte 846 undersøkelsesretter i 2025, en nedgang på 38 pst. fra 2024. Endring i antall undersøkelsesretter fra ett år til annet gir i seg selv ikke mye informasjon. Det er mer interessant å se på utviklingen over lengre tid. Antall undersøkelsesrettigheter var uvanlig høyt i 2024, og antallet for 2025 er på samme nivå som for 2023. I perioden 2018–2022 var antall årlige undersøkelsesrettigheter til sammenligning om lag 200-400. Andelen undersøkelsesrettigheter som utvikles til utvinningsretter er lav. DMF tildelte 11 utvinningsretter i 2025.

Mineralkompasset, som DMF lanserte i 2024, var en viktig leveranse for å følge opp regjeringens mineralstrategi. I 2025 har DMF videreutviklet tjenesten med en løsning som gir direkte tilgang til historiske undersøkelsesrapporter. Løsningen gjør det enklere for brukerne å få oversikt over tidligere undersøkelser av mineralforekomster, og innebærer en gevinstrealisering av det mangeårige arbeidet med å digitalisere DMFs historiske arkiver. Både næringen og kommuner har gitt gode tilbakemeldinger på tjenesten.

Mye av DMFs formidling av kunnskap om bærekraftig mineralutvinning foregår i direkte kontakt med andre forvaltningsorganer og næringen. I 2025 fortsatte DMF arbeidet med å styrke informasjon og veiledning, samt videreutvikling etatens plandatabase. Dette gjør det enklere for kommunene å ivareta mineralressurser i areal-

planleggingen. DMF har også deltatt i relevante nasjonale og internasjonale fora.

Miljøtiltak og vannovervåkning

På vegne av Nærings- og fiskeridepartementet gjennomfører DMF tiltak for å redusere miljø-konsekvenser etter tidligere mineralvirksomhet i områder hvor departementet har et eier- eller forvaltningsansvar. Departementet har eieransvar for 15 hjemfalte gruveområder. DMF har særskilt fulgt opp og har god oversikt over miljøtilstanden i de tre høyest prioriterte områdene – Løkken, Folldal og Sulitjelma. DMF gjennomfører også årlig overvåking av miljøtilstanden i vann ved disse gruveområdene samt i Røros (Nordgruvefeltet). Overvåkingsprogrammene omfatter både vannkjemiske undersøkelser (hvert år) og biologiske undersøkelser (hvert tredje år). Målet med undersøkelsene er å få kunnskap om økologisk og kjemisk tilstand i vassdragene som påvirkes av gruveavrenning, og hvordan tilstanden utvikles. Resultatene rapporteres til Miljødirektoratet. For nærmere beskrivelse av miljøtiltak og vannovervåking vises det til kap. 7 Omtale av klima- og miljøpolitikk i del III i proposisjonen.

For de andre 12 hjemfalte gruveområdene som departementet har eierskap til, startet DMF i 2025 et prosjekt for å kartlegge og vurdere miljøtilstanden også ved disse områdene. Prosjektet følger også opp kritikk fra Riksrevisjonen i Dokument 1 (2022–2023) om at staten har et ansvar etter forurensingsloven og vannforskriften, og går ut på å kartlegge og oppdatere datagrunnlag for miljøpåvirkningen ved de hjemfalte gruvene. Avhengig av hvilke resultater undersøkelsene i prosjektet viser, kan det bli behov for flere prosjekter for nærmere kartlegging av miljøsituasjonen ved ulike lokaliteter. Skorovas gruber og Knaben Molybdengruver er tidligere blitt anbefalt for utredning av tiltak. I 2026 vil DMF prioritere å iverksette et forprosjekt med mål om å kartlegge behov, omfang og forslag til utbedring av miljøsituasjonen ved Skorovas gruver.

Sikring

DMF har registrert om lag 2 000 gruveåpninger etter drift på statens mineraler. DMF foretar i utgangspunktet utvelgelse av konkrete områder for sikringstiltak ut fra risiko for liv og helse. I 2025 ble det gjennomført 15 befaringer. Det er også gjennomført flere sikringstiltak, herunder i Kragerø, på Knaben, i Holtålen og i Folldal. Det er en utfordring at gjerder, som har vært et mye brukt sikringstiltak rundt farlige gruveåpninger, forfaller over tid. Dette innebærer at det totale sikringsbehovet forventes å øke fremover.

Prioriteringer 2027

DMF skal videreføre arbeidet med relevante deler av regjeringens mineralstrategi og legge til rette for raskere realisering av mineralprosjekter. I behandlingen av saker etter mineralloven, skal kritiske mineraler prioriteres.

DMF skal prioritere oppfølgingen av den nye mineralloven som trådte i kraft 1. juli 2026. DMF skal, i samarbeid med departementet, fortsette arbeidet med samordning og effektivisering av myndighetsprosesser.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 76,2 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt for anslått pris- og lønnsvekst. På Svalbardbudsjettet for 2027 foreslås det i tillegg bevilget om lag 3 mill. kroner under kap. 11 Bergmesteren til drift av virksomheten på Svalbard.

Post 30 Sikrings- og miljøtiltak, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 14 mill. kroner. Midlene vil bli brukt til sikring av farlige gruveåpninger, tiltak for å redusere forurensningen fra gamle gruveområder og til vedlikehold og kontroll med tidligere gjennomførte forurensningstiltak. I tillegg vil deler av bevilgningen bli benyttet til arbeidet med nødvendige vedlikeholds- og sikringstiltak på gamle gruvebygninger som eies av Nærings- og fiskeridepartementet. Bevilgningen kan dekke lønn til ansatte i DMF, for den tid de arbeider med prosjekter som finansieres over denne posten.

Post 31 Miljøtiltak Løkken, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 21 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke utgifter knyttet til gjennomføring av tiltak i samsvar med tiltaksplan for Løkken gruver og kan også dekke lønnsutgifter for den tid ansatte i DMF arbeider med prosjekter som finansieres av denne posten. Det foreslås å videreføre øvre ramme på 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken, jf. forslag til vedtak XIII, 1.

Post 32 Miljøtiltak Folldal, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 27,9 mill. kroner. Totalutgiftene for oppryddingsarbeidet er i perioden 2023 til 2028 anslått til 225 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke utgifter til gjennomføring av miljøtiltak for å redusere forurensningen etter den tidligere gruvevirksomheten i Folldal og kan også dekke lønnsutgifter for den tid ansatte i DMF arbeider med prosjekter som finansieres av denne posten. I tillegg til bevilgningsforslaget foreslås en fullmakt for staten til å pådra seg forpliktelser knyttet til hele den foreslåtte prosjektrammen på 225 mill. kroner, jf. forslag til vedtak XIII, 2.

Kap. 3906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Leie av bergrettigheter og eiendommer	97	104	108
02	Behandlingsgebyrer	1 461	1 554	4 511
86	Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt	1 463	1 200	1 400
	Sum kap. 3906	3 021	2 858	6 019

Post 01 Leie av bergrettigheter og eiendommer

Inntektene kommer fra leie av bergrettigheter og utleie av gruveeiendommer. Det foreslås en bevilgning på 108 000 kroner i 2027. Det foreslås også at bortfeste av gruver til museale formål kan skje vederlagsfritt, jf. forslag til vedtak XVIII.

Post 02 Behandlingsgebyrer

Inntektene kommer fra behandlingsgebyr, forundersøkelses- og utvinningssøknader. Det foreslås en bevilgning på 4,5 mill. kroner i 2027.

Post 86 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt

Etter mineralloven §§ 66 og 67 kan DMF ilegge henholdsvis tvangsmulkt og overtredelsesgebyr. Gebyr kan ilegges ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av mineralloven og tvangsmulkt for å sikre at bestemmelsene i mineralloven eller vedtak i medhold av loven blir gjennomført.

Det foreslås en bevilgning på 1,4 mill. kroner i 2027.

Kap. 907 Norsk nukleær dekommisjonering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	307 405	450 300	507 180
21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*	327 027	530 046	539 758
30	Opprydding Søve, *kan overføres*	15 588	64 170	36 225
60	Tilskudd til kommuner	5 449	5 807	6 028
70	Tilskudd til organisasjoner	1 640	1 721	1 785
	Sum kap. 907	657 109	1 052 044	1 090 976

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026):

- Post 01 ble økt med 8,1 mill. kroner.
- Post 21 ble redusert med 115,1 mill. kroner.
- Det ble bevilget 799,8 mill. kroner på ny post 31.
- Det ble gitt merinntektsfullmakt under post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3907 post 02.

Norsk nukleær dekommisjonering (NND) er et statlig forvaltningsorgan opprettet i 2018. Virksomheten er lokalisert med hovedkontor i Halden og avdelingskontor på Kjeller.

Nærings- og fiskeridepartementet har fastsatt to hovedmål for NND:

NND skal drive atomanlegg i samsvar med konsesjon, tillatelser og annet regelverk. Opprydding skal planlegges og gjennomføres på en sikker, effektiv og helhetlig måte.

NND har konsesjon etter atomenergiloven § 4 fastsatt ved kgl. res 28. mars 2025 for å eie og drive atomanlegget i Halden. Konsesjonen fastsetter vilkår som NND skal være i samsvar med. Driften av atomanlegget medfører også krav om tillatelser etter andre regelverk, blant annet sikkerhetsloven.

Oppryddingen (dekommisjonering, håndtering av radioaktivt avfall og etablering av ny nødvendig infrastruktur) består av prosesser der avhengigheter og grensesnitt må ivaretas for å oppnå en helhetlig og effektiv opprydding.

NND skal bidra til samfunnsøkonomisk gode løsninger innenfor sitt ansvarsområde og utføre oppgavene på en måte som sikrer tillit i samfunnet. NND skal også gjennomføre opprydding av avfall fra virksomheten til statsaksjeselskapet AS Norsk Bergverk ved Søve i Telemark.

NND har ansvaret for atomanlegget i Halden. Det arbeides med å forberede overføring av atomanleggene på Kjeller og Kombinert lager og deponi for lav- og mellomaktivt radioaktivt avfall (KLDRA) fra Institutt for energiteknikk (IFE) til NND.

NND utførte 146 årsverk og hadde 223 ansatte ved utgangen av 2025.

Resultater 2025

NND brukte de første månedene av 2025 til å forberede organisasjonen på å overta atomanlegget i Halden. Konsesjonen for å eie og drive atomanlegget ble overført fra IFE til NND 1. april 2025. Etter overføringen har NND brukt betydelige ressurser på å oppfylle konsesjonsvilkår, herunder følge opp tilleggsvilkår fra DSA. Tilleggsvilkår er særskilte regler som stilles i tillegg til de generelle konsesjonsvilkårene ved drift eller overføring av atomanlegg. Konsesjonsoverføringen medførte store endringer for NND. Det innebar tettere myndighetsoppfølging i form av tilsyn fra og rapportering til DSA og inspeksjoner fra Det internasjonale energibyrået (IAEA). I tillegg gjennomgikk NND store organisatoriske endringer ved at 128 IFE-ansatte ble overført til NND.

Prioriteringer i 2027

Hovedprioriteringen for NND vil være å ivareta sikker drift av atomanleggene i Halden og arbeide for å oppfylle vilkårene i konsesjonen. Videre skal det arbeides for at overføringen av IFEs atomanlegg på Kjeller og tilhørende personell til NND skjer så raskt som mulig og på en sømløs måte. Dette er et omfattende arbeid, blant annet fordi IFE har annen forskningsvirksomhet på Kjeller, noe som krever hensiktsmessig håndtering av tomten og fordi en slik prosess medfører store organisatoriske endringer. NND og IFE skal også prioritere arbeidet med å finne gode løsninger for det radioaktive avfallet, inkludert brukt brensel. NND skal også videreføre planleggingen av oppryddingen etter IFEs drift av atomanlegg. NND skal videreutvikle egen organisasjon og bygge opp nødvendig kompetanse for å løse sine oppgaver mest mulig hensiktsmessig.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget 507,2 mill. kroner som skal dekke lønns- og pensjonsutgifter, husleie, gebyrer til DSA, andre driftsutgifter og mindre investeringer. Bevilgningen er foreslått økt med 47,5 mill. kroner for å dekke økte IKT-kostnader og økt bemanning, og 7 mill. kroner for å dekke kostnader til mottak av radioaktivt avfall fra eksterne kilder. Bevilgningen er videre foreslått økt for anslått lønns- og prisvekst.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal benyttes til nødvendige oppryddingsrelaterte aktiviteter. Det omfatter blant annet videre utredninger om behandling av ikke-lagringsbestandig brukt atombrensel, IT-systemer,

investeringer i håndtering, lagring og deponering av atombrensel og annet radioaktivt avfall, og planlegging av framtidig dekommisjonering av atomanleggene.

Det foreslås bevilget 539,8 mill. kroner i 2027. Bevilgningen foreslått økt for anslått prisvekst. Det foreslås en bestillingsfullmakt på 1 000 mill. kroner ut over gitt bevilgning på posten for å kunne inngå avtaler som kommer til utbetaling i senere år, jf. forslag til vedtak VIII, 1.

Post 30 Opprydding Søve, kan overføres

Nærings- og fiskeridepartementet ga i 2020 NND i oppdrag å forestå den videre forberedelsen og gjennomføringen av nødvendige miljøtiltak. Anbudskonkurranse ble gjennomført første halvår 2024 etter flere forsinkelser, og kontrakt med tilbyder ble inngått i juli 2024. AF Decom ble tildelt oppdraget som innebærer at radioaktive masser plasserer i en sarkofag av betong. Fase 2 skal etter planen starte når alle tillatelser er gitt, og er estimert til siste kvartal 2026. Det foreslås en bevilgning på 36,2 mill. kroner til miljøtiltak ved Søve i 2027.

Post 60 Tilskudd til kommuner

Formålet med ordningen er å støtte opp under berørte kommuners rolle i arbeidet med drift av og opprydding etter norsk atomvirksomhet og håndtering av atomavfall. Tilskudd kan gis til norske kommuner som i dag er vertskap for et atomanlegg eller ønsker å undersøke muligheten for å bli vertskap. Planlegging og utvikling av atomkraftverk er ikke omfattet av ordningen. Tilskuddsmidlene kan brukes til kompetanseutvikling, informasjonsarbeid, innbyggerdialog, ekstern faglig ekspertstøtte eller samarbeid med NND.

Det foreslås bevilget 6 mill. kroner i 2027 og en tilsagnsfullmakt på 14,7 mill. kroner knyttet til ordningen, jf. forslag til vedtak IX,1.

Post 70 Tilskudd til organisasjoner

Formålet med ordningen er å bidra med felles kunnskapsoppbygging og god dialog med organisasjoner som har et engasjement i arbeidet med drift av og opprydding etter norsk atomvirksomhet og håndtering av radioaktivt avfall. Målgruppen for ordningen er organisasjoner som har nasjonal dekning og organisasjoner som er lokalisert i kommuner som er eller planlegger å bli vertskap for atomanlegg, og nabokommuner til disse.

Det foreslås bevilget 1,8 mill. kroner i 2027 og en tilsagnsfullmakt på 2,7 mill. kroner knyttet til ordningen, jf. forslag til vedtak IX,1.

Kap. 3907 Norsk nukleær dekommisjonering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Inntekter fra mottak av radioaktivt avfall			7 000
02	Diverse inntekter	341	100	319
03	Husleieinntekter for tomt i Halden			24 800
	Sum kap. 3907	341	100	32 119

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble det bevilget 17,4 mill. kroner på post 03, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Post 01 Inntekter fra mottak av radioaktivt avfall

Ved overføring av atomanleggene på Kjeller fra IFE, vil NND også få ansvaret for å motta radioaktivt avfall fra eksterne kilder som bl.a. helsevesenet, industri, forskningsinstitusjoner og forsvaret. Det foreslås en bevilgning på 7 mill. kroner.

Post 02 Diverse inntekter

Det foreslås en bevilgning på 319 000 kroner. Dette vil i hovedsak være inntekter fra egen kantinedrift.

Post 03 Husleieinntekter for tomt i Halden

I 2026 har staten kjøpt en tomt i Halden fra Norske Skog Saugbrugs AS som skal brukes til lager for brukt brensel og avfall fra dekommisjonering av atomanlegg. Det følger av kjøpsavtalen at Norske Skog Saugbrugs AS skal leie deler av tomten frem til selskapet har flyttet ut av området. For 2027 innebærer dette leieinntekter på til sammen 24,8 mill. kroner.

Kap. 908 Institutt for energiteknikk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Tilskudd til drift av atomanlegg, *kan nyttes under kap. 907, post 01*	308 280	324 762	438 860
71	Tilskudd til sikring av atomanlegg	58 631	89 440	
72	Lån til flytting av laboratorier og infrastruktur	17 500	61 000	
	Sum kap. 908	384 411	475 202	438 860

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble bevilgningen på post 72 økt med 17,5 mill. kroner, jf. Innst. S 450 S (2025–2026) og Prop. 96 S (2025–2026).

Institutt for energiteknikk (IFE) er et teknisk industrielt forskningsinstitutt med virksomhet innen blant annet energi, nukleær forskning, reaktorsikkerhet, digitale systemer, og radiofarmasi.

Instituttet er en stiftelse og hadde ved utgangen av 2025 om lag 500 ansatte, hvorav 135 ansatte var tilknyttet nukleær sektor. Totalomsetningen i 2025 var på om lag 1,4 mrd. kroner, inkluder tilskudd fra staten.

Hovedmålet for bevilgningene er å ivareta den helhetlige sikkerheten ved atomanleggene og sørge for trygg og effektiv håndtering av radioaktivt avfall. For å sikre tydelige ansvarsforhold og statlig kontroll, legges det opp til at ansvar, oppgaver og anlegg overføres fra IFE skal overføres til NND så raskt som mulig. Atomanlegget i Halden ble overført 1. april 2025.

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) leverte i juli 2026 en innstilling til regjeringen om overføring av konsesjonen for Kombinert lager og deponi for lav- og mellom- aktivt radioaktivt avfall (KLDRA). DSA vil levere innstilling om overføring av konsesjonen for atomanlegget på Kjeller i løpet av høsten 2026.

Resultater 2025

IFE driftet i 2025 atomanleggene på Kjeller, Halden og KLDRA, men uten noen pågående forskningsaktiviteter. Konsesjonen for anlegget i Halden ble overført fra IFE til NND 1. april 2025. IFE har konsesjonsvilkår og pålegg fra Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) hvor oppfølgingen ikke er avsluttet.

Forberedelse til stegvis overføring av atomanleggene fortsatte å være en sentral oppgave for IFE i 2025. IFE samarbeidet tett med NND for å legge til rette for en best mulig overføring av anleggene med personell, i første omgang anlegget i Halden.

Bevilgningen til sikring gikk til ulike tiltak for å beskytte IFEs skjermingsverdige verdier i tråd med de pålegg som er gitt av DSA, krav som følger av lovgivning og vedtak fattet av Nærings- og fiskeridepartementet etter sikkerhetsloven. IFE viste god fremdrift i oppfølgingen på sikringssiden. IFE fortsatte i 2025 arbeidet med å utrede løsninger for oppbevaring og håndtering av atombrensel og annet radioaktivt avfall.

Prioriteringer 2027

IFE skal drive atomanleggene trygt og sikkert i henhold til konsesjonskravene og ansvaret som lovgivningen pålegger IFE som konsesjonshaver for atomanlegg. Arbeidet med oppfølging av konsesjonsvilkår og pålegg og sikring av atomanleggene, skal fortsatt ha høyeste prioritet. Nødvendig kompetanse knyttet til atomanleggene skal ivaretas og utvikles. Ettersom IFE-personell med nukleær kompetanse er overført til NND i forbindelse med overføringen av atomanlegget i Halden, er dette en prioritert oppgave. IFE skal legge til rette for trygg overføring av resterende atomanlegg og nødvendig personell til NND så raskt som mulig. Etter virksomhetsoverføringen oppnevner IFE sitt eget styre. IFE og NND skal også prioritere arbeidet med å finne gode løsninger for det radioaktive avfallet, inkludert brukt brensel. Finansiering av oppryddingsrelaterte aktiviteter dekkes over kap. 907, post 21.

Budsjettforslag

Post 70 Tilskudd til drift og sikring av atomanlegg, kan nyttes under kap. 907, post 01

Tilskuddet skal dekke sikker drift ved IFEs atomanlegg og oppgradering av sikringsnivået ved IFEs atomanlegg i tråd med de pålegg som er gitt av DSA, krav som følger av lovgiving og vedtak fattet av Nærings- og fiskeridepartementet etter sikkerhetsloven. Det foreslås bevilget 438,9 mill. kroner i 2027. Bevilgningen er økt på bakgrunn av anslått lønns- og prisvekst. Bevilgningen på post 71 er innarbeidet under post 70.

Det arbeides med sikte på å overføre atomanlegget på Kjeller fra IFE til NND så raskt som mulig, og tidligst 1. januar 2027. Tidspunktet for overføring av anlegget avhenger av behandling av konsesjonssøknad, og er derfor usikkert. Det foreslås derfor at stikkordet «kan nyttes under kap. 907, post 01» tilføyes posten.

Post 71 Tilskudd til sikring av atomanlegg

Bevilgningen er flyttet til post 70.

Post 72 Lån til flytting av laboratorier og infrastruktur

I 2022 ble det inngått låneavtale mellom staten og IFE for å finansiere flytting av laboratorier og infrastruktur ut fra det nukleære området på Kjeller. Lånet hadde en ramme på 120 mill. kroner. Etter planen skal resterende låneramme utbetales i 2026

Fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

Statsgarantien for ansvaret foreslås satt til 80 mill. euro, jf. nærmere omtale under kap. 3.3 i del I av proposisjonen og forslag til vedtak XII, 1.

Kap. 5626 Renter av lån til Institutt for energiteknikk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
80	Renter	1 557	5 500	7 200
	Sum	1 557	5 500	7 200

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble bevilgningen redusert med 2 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Post 80 Renter

Høsten 2022 ble det inngått låneavtale med IFE om lån til flytting av laboratorier og infrastruktur. Det foreslås en bevilgning på 7,2 mill. kroner i 2027.

Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, *overslagsbevilgning*	2 539 408	2 480 000	2 575 000
	Sum kap. 909	2 539 408	2 480 000	2 575 000

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble post 73 økt med 99 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026)

Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning

Tilskuddsordningen for sysselsetting av arbeidstakere til sjøs skal legge til rette for norsk maritim virksomhet. Ordningen skal sikre maritim kompetanse og rekruttering av sjøfolk og bidra til å sikre sjøfolks konkurranseevne og skipsfarten som beredskapsressurs. Tilskuddsordningen kompenserer delvis for kostnadsulempen ved å sysselsette arbeidstakere fra Norge og de andre EØS-landene. Sjøfartsdirektoratet forvalter ordningen på grunnlag av lov om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs, forskrift og oppdragsbrev fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet.

Tilskuddsordningen er regelstyrt og rettighetsbasert. Den omfatter arbeidstakere på skip registrert i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS). Rederier kan søke om tilskudd på grunnlag av innbetalt forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift for tilskuddsberettiget mannskap. Ordningen omfatter åtte ulike tilskuddsmodeller med ulike vilkår og virkeområder:

- generell tilskuddsmodell for arbeidstakere på skip i NOR
- tilskudd for arbeidstakere på petroleumsskip i NOR
- tilskudd for arbeidstakere på passasjerskip i utenriksfart i NOR
- tilskudd for arbeidstakere på skip i NOR som betjener strekningen Bergen-Kirkenes
- tilskudd for arbeidstakere på seilskip i NOR
- generell tilskuddsmodell for arbeidstakere på skip i NIS
- tilskudd for arbeidstakere på lasteskip i utenriksfart i NIS
- tilskudd for arbeidstakere på konstruksjonsskip i NIS

Endringer i ordningen

Tilskuddsordningen er et viktig skipsfartspolitisk virkemiddel som bidrar til at Norge har et høyt antall sjøfolk og en betydelig flåte under norsk flagg. Under gjeldende regelverk er ordningen begrenset til de norske skipsregistrene Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS). Tilskuddsordningen utgjør statsstøtte etter EØS-avtalen og ordningen må derfor godkjennes av Eftas overvåkingsorgan ESA. Ordningen var opprinnelig godkjent frem til 28. februar 2026.

Ordningen ble deretter, i januar 2026, midlertidig forlenget frem til 28. februar 2027, samtidig som departementet sendte på høring et forslag til endringer i lov og forskrift om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs. Hensikten med forslaget var å bringe ordningen i samsvar med Europakommisjonens statsstøttepraksis, som tilsier at nasjonale støtteordninger for maritim sektor må være tilgjengelige for skip i alle register innenfor EØS-området. Flere høringsinstanser anførte at å åpne ordningen for skip under annet EØS-flagg vil føre til betydelig utflagging, særlig fra NIS, med negative konsekvenser for sysselsetting av norske sjøfolk, norsk maritim kompetanse og norsk sikkerhet og beredskap. På denne bakgrunn ble det nedsatt en partssammensatt arbeidsgruppe som har vurdert konsekvensene og mulige tilpasninger av ordningen for å motvirke utflagging.

Regjeringen fremmet 27. mars 2026 forslag til endringer i lov 22. mai 2017 nr. 28 om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs, jf. Prop. 84 L (2025–2026). Lovforslaget endret formålsbestemmelsen i § 1 og kravene til tilskuddsmotta-

kere i § 2. Stortinget vedtok lovendringene, jf. lovvedtak nr. 89 (2025–2026). Samtidig vektla Stortinget ordningens betydning for norsk sikkerhets- og beredskapsevne og bevaring av norsk maritim kompetanse, og henstilte regjeringen til å videreføre dagens ordning forbeholdt skip i NOR og NIS. Regjeringens hovedspor er derfor å videreføre dagens ordning, bl.a. begrunnet i hensynet til nasjonal sikkerhet og beredskap. En videreføring må godkjennes av EFTAs Overvåkingsorgan (ESA).

Stortinget vedtok at lovens formålsbestemmelse § 1 skal være: «Formålet med tilskuddsordningen for sysselsetting av arbeidstakere til sjøs er å legge til rette for norsk maritim virksomhet. Ordningen skal sikre maritim kompetanse og rekruttering av sjøfolk og bidra til å sikre sjøfolks konkurranseevne og skipsfarten som beredskapsressurs.» Videre vedtok Stortinget å endre lovens § 2 om ordningens virkeområde, slik at hvilke registre som kan omfattes av ordningen «fastsettes nærmere i forskrift.»

Ved behandlingen 12. juni 2026 traff Stortinget syv anmodningsvedtak (vedtak 1010–1016). Regjeringen ble bedt om snarest å sikre en midlertidig forlengelse av dagens ordning hos ESA, slik at det er tilstrekkelig tid til å behandle den formelle notifikasjonen (1012), og å arbeide for å videreføre dagens ordning gjennom en formell notifikasjonsprosess der ordningens betydning for nasjonal beredskap, sikkerhet og tilgang på norsk maritim kompetanse vektlegges (1013). I dialogen med ESA bes regjeringen arbeide for at hensynet til nasjonal sikkerhet, beredskap, forsyningssikkerhet og maritim kompetanse tillegges avgjørende vekt (1010).

For den fremtidige ordningen ber Stortinget regjeringen utforme den slik at skip registrert i NOR og NIS samlet sett ivaretar Norges sikkerhet og beredskap (1015), og videreføre kravet om vesentlig norsk tilknytning for tilskuddsmottakere, herunder krav om norsk foretak, norsk skatteplikt, rett til norsk sjømannsfradrag og medlemskap i Maritim pensjonskasse (1016). Stortinget ber videre regjeringen videreføre den partssammensatte arbeidsgruppen fram til notifikasjonen for nye ti år er gjennomført, og orientere Stortinget om gruppens vurderinger av konsekvensene for norsk flagg, norske sjøfolk, maritim kompetanse og beredskap (1011), samt komme tilbake med en orientering om utfallet av dialogen og notifikasjonsprosessen med ESA, med tilhørende konsekvensvurdering (1014).

I tråd med Stortingets anmodningsvedtak arbeider departementet med å videreføre dagens ordning avgrenset til skip under norsk flagg. Departementet vil vurdere i hvilken grad sikkerhets- og beredskapshensyn alene kan begrunne ordningen, sammenhengen mellom flagg og skipsfarten som beredskapsressurs, og hvordan disse hensynene forholder seg til blant annet EØS-reglene om statsstøtte og konkurranse. Som et første skritt vil departementet arbeide for å notifisere en ny, ettårig forlengelse av gjeldende ordning. I løpet av en eventuell forlengelsesperiode vil departementet arbeide for videreføring av en ordning som er forbeholdt skip under norsk flagg for ti nye år. Den partssammensatte arbeidsgruppen videreføres frem til ordningen er notifisert for en ny tiårsperiode, i tråd med Stortingets anmodningsvedtak.

Dersom ordningen i ytterste konsekvens vil måtte åpnes for EU/EØS-skip vil regjeringen se nærmere på en innretning av ordningen som er åpen for EU/EØS-registrerte skip, og som reduserer risikoen for utflagging. Departementet vurderer derfor om nødvendig en innretning som er åpen for øvrige EØS-registrerte skip og som ivaretar skipsfarten som beredskapsressurs ved å begrense insentiver til omflagging, i tråd med den endrede formålsbestemmelsen, jf. lovvedtak 89 (2025–2026).

Resultater 2025

I 2025 omfattet ordningen i gjennomsnitt 14 160 sjøfolk per termin og i gjennomsnitt om lag 640 skip, fordelt på om lag 208 rederier. Samlet utbetaling av tilskudd i 2025 var om lag 2,5 mrd. kroner.

Den generelle tilskuddsmodellen for arbeidstakere på skip i NOR sto for den største andelen av tilskuddsutbetalinger og sjøfolk i ordningen.

Tabell 5.5 Statistikk for tilskuddsmodeller under ordningen i budsjettåret 2025

Tilskuddsmodell	Antall sjøfolk	Antall skip	Antall rederier	Utbetalinger i mill. kroner
Skip i NOR, generelt	5 273	359	121	924
Petroleumsskip i NOR	3 690	104	24	716
Passasjerskip i utenriksfart i NOR	1 403	5	2	314
Skip i NOR som betjener strekningen Bergen-Kirkenes	1 351	11	2	188
Seilskip i NOR	98	3	3	17
Skip i NIS, generell	659	73	30	69
Lasteskip i utenriksfart i NIS	353	43	8	70
Konstruksjonsskip i NIS	1 273	45	18	240
Totalt	14 163	642	208	2 539[1]

[1] Grunnet avrunding avviker totalsummen fra summen av enkeltposter.

Rederier som mottar tilskudd, skal bidra til opplæring av arbeidstakere til sjøs og er pålagt å ha et visst antall opplæringsstillinger om bord gjennom året. Rederiene betaler månedlig inn et beløp per ansatt omfattet av ordningen til kompetansefondet under Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse. Fondets utbetalinger bidrar positivt til antallet opplæringsstillinger i norske rederier. I 2025 utbetalte stiftelsen tilskudd for om lag 3 400 opplæringsplasser. Tilskuddsmottakernes samlede kompetansefremmende bidrag til fondet beløp seg til om lag 86 mill. kroner.

Budsjettforslag

Post 73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, overslagsbevilgning

Det foreslås en overslagsbevilgning til ordningen på 2 575 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke utbetalinger av tilskudd for seks terminer. Utbetalingene av tilskudd beror i stor grad på utviklingen i antall sjøfolk og deres lønnsnivå. Dersom ordningen i ytterste konsekvens vil måtte åpnes for EU/EØS-skip må Sjøfartsdirektoratets IKT-systemer for forvaltning av ordningen oppgraderes. Regjeringen foreslår derfor 10 mill. kroner av til dette formålet. Regjeringen foreslår et makstak på utbetalinger til 223 400 kroner per sysselsatt i samtlige tilskuddsmodeller, utenom den generelle tilskuddsmodellen for skip i NIS, hvor grensen for maksimalt tilskudd på 26 pst. av tilskuddsgrunnlaget foreslås videreført.

Kap. 3909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Tilbakeføring av tilskudd	3 618	3 000	3 000
	Sum	3 618	3 000	3 000

Post 01 Tilbakeføring av tilskudd

Sjøfartsdirektoratet fører kontroll med utbetalinger under tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. Et av vilkårene for at rederier kan motta tilskudd, er at arbeidstaker det søkes om tilskudd for, har rett til sjømannsfradrag etter skatteloven. Sjøfartsdirektoratet har fra 2019 forsterket kontrollen av at kravet om rett til sjømannsfradrag er oppfylt. Resultater fra kontrollen viser at de siste års særskilte kontroll har hatt en preventiv effekt. På usikkert grunnlag legges det til grunn forventede tilbakebetalinger på 3 mill. kroner i 2027.

Kap. 910 Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	523 326	544 600	563 887
	Sum	523 326	544 600	563 887

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble post 01 økt med 2 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026). Videre ble det gitt merinntektsfullmakt under post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3910 post 05.

Sjøfartsdirektoratets samfunnsoppdrag:

> «*Sjøfartsdirektoratet skal bidra til at sjøsikkerheten ivaretas, ved å utforme regelverk og følge opp at krav til sikkerhet for liv, helse, klima og miljø etterleves. Direktoratet skal tilrettelegge for utvikling og grønn omstilling i norsk maritim næring, samt bidra i internasjonalt arbeid som fremmer sjøsikkerhet og klima og miljø. Direktoratet skal være en tillitsskapende registerfører, og er en viktig bidragsyter i arbeidet for at Norge anses som et kvalitetsflagg.*»

Direktoratet er forvaltnings- og tilsynsmyndighet for fartøy med norsk flagg og utenlandske fartøy i norske farvann. Direktoratet ivaretar også funksjonen som realregister gjennom skipsregistrene Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS). Sjøfartsdirektoratet har hovedkontor i Haugesund, avdeling for skipsregistrering i Bergen og sju regioner med tilsynskontorer langs kysten. Direktoratet disponerte til sammen 358 årsverk i 2025, hvorav 234 ved hovedkontoret i Haugesund, 23 ved Skipsregistrene i Bergen og 101 årsverk ved regionskontorene.

Hoveddelen av direktoratets virksomhet er underlagt Nærings- og fiskeridepartementet. I saker som gjelder forurensning fra skip og vern av det marine miljøet, er direktoratet underlagt Klima- og miljødepartementet. Økt klima- og miljøregelverk fra EU/EØS krever utvidet tilsynsvirksomhet for direktoratet.

Direktoratet bistår Kystverket blant annet med skipsteknisk kompetanse under oljevernaksjoner, Havindustritilsynet med å håndheve petroleumsloven på norsk sokkel og Statens havarikommisjon i forbindelse med skipsulykker.

Sjøfartsdirektoratets hovedoppgaver er å forvalte og utvikle norsk og internasjonalt regelverk på skipsfartsområdet, føre risikobasert tilsyn og drive forebyggende arbeid innen sjøsikkerhet. Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er også en del av Sjøfartsdirektoratets ordinære virksomhet. For nærmere omtale av samfunnssikkerhetsarbeidet vises det til omtalen i kap. 6 Samfunnssikkerhet og beredskap i proposisjonens del III. Videre forvalter direktoratet tilskuddsordningen for sysselsetting av arbeidstakere til sjøs, jf. omtale under kap. 909.

Resultater 2025

Sikre og miljøvennlige fartøy

Sjøfartsdirektoratet registrerer ulykker med norske fartøy (NOR/NIS) og ulykker med utenlandske fartøy i norske farvann.

I 2025 registrerte Sjøfartsdirektoratet 320 personulykker og 343 skipsulykker med næringsfartøy. Dette er en økning i antall personulykker på 48, og en økning i antall skipsulykker på 49 fra 2024. Det omkom syv personer i forbindelse med næringsfartøyulykker i 2025, to mer enn året før.

Direktoratet registrerer også ulykker med fritidsfartøy. I 2025 omkom 18 personer i fritidsfartøyulykker, 22 færre enn året før. Tallene er basert på Sjøfartsdirektoratets årsrapport, og kan bli justert basert på ny informasjon direktoratet mottar.

Regjeringen har etablert en nullvisjon om ingen omkomne eller hardt skadde på fartøy og innretninger underlagt Sjøfartsdirektoratets forvaltnings- og tilsynsansvar fra 2025. Dette omfatter både nærings- og fritidsfartøy. Sjøfartsdirektoratet har også arbeidet med oppfølging av nasjonal handlingsplan for sjøsikkerhet. Formålet er å redusere antall omkomne og hardt skadde på en systematisk, helhetlig og kunnskapsbasert måte i tråd med den vedtatte nullvisjonen.

Sjøfartsdirektoratet arbeider kontinuerlig med ulykkesforebygging. Direktoratets inspeksjons- og revisjonsvirksomhet er et sentralt virkemiddel for å opprettholde en høy sikkerhetsstandard på norske og utenlandske skip i norske farvann. Direktoratet driver risikobasert tilsyn, gjennomfører årlige risikovurderinger og velger ut områder som skal prioriteres. Det er gjennomført 7 694 tilsyn i 2025. Direktoratet utførte 648 uanmeldte inspeksjoner på norsk kontrollpliktige skip i 2025, en økning på 151 sammenlignet med året før.

I 2025 var psykososialt arbeidsmiljø et prioritert område, og området ble innarbeidet i ordinære sertifikatinspeksjoner, revisjoner og uanmeldte tilsyn, samt gjennom et helhetlig holdningsskapende arbeid. Direktoratet har iverksatt ordning med årlig tilsyn av passasjerskip som fjerntilsyn. Direktoratet jobbet også med oppfølging av Riksrevisjonens anbefalinger i Dokument 3:9 (2022–2023).

Direktoratet har gjennomført holdningskampanjer rettet mot fritidsbåtflåten og har en tilskuddsordning for sjøvett-tiltak.

Direktoratet har deltatt i det internasjonale arbeidet i FNs sjøfartsorganisasjon IMO. I IMOs sjøsikkerhetskomité jobbes det blant annet med revisjon av STCW, som er det internasjonale regelverket for opplæring, sertifikater og vakthold for sjøfolk, samt et regelverk for autonome skip. Direktoratet har blant annet ledet underkomiteen for menneskelig faktor, opplæring og vakthold (HTW). I IMOs miljøkomité er det viktigste arbeidet fortsatt knyttet til reduksjon av klimagassutslipp fra internasjonal skipsfart.

Sjøfolks kompetanse og velferd

Sjøfartsdirektoratet har gjennom revisjoner og annen oppfølging ført kontroll med at skoler og kurssentre som inngår i den maritime utdanningen, oppfyller internasjonale krav og overholder relevant EU-regelverk. Det er etablert faste samarbeidsforum med næringen, herunder maritimt samarbeidsforum, HMS i fiskeflåten, og Sakkyndig råd for fritidsfartøy. Direktoratet har arbeidet målrettet for å forbedre kompetansen hos blant annet de ansatte og rederiene knyttet til arbeidsmiljøforhold. I den pågående revisjonen av STCW-konvensjonen er det arbeidet med å oppdatere kompetansekravene i tråd med utviklingen av ny teknologi og styrke sjøfolks kompetanse knyttet til psykososiale arbeidsforhold.

Dagens velferdstjeneste vektlegger elektroniske løsninger, helse og trivsel for sjøfolk. Direktoratet tilbyr blant annet e-bibliotek og Idrettstjenesten Aktiv på sjøen.

NOR og NIS skal være attraktive kvalitetsregistre

NOR og NIS er realregistre som skal sikre rettsvern og realkreditt og være et ledd i den offentlige kontrollen med skip og skips eierforhold. En betydelig flåte under norsk flagg og en kompetent sjøfartsadministrasjon er viktig for norsk verdiskaping. Et sterkt NIS, både i antall skip og tonnasje, bidrar til økt innflytelse i internasjonale myndighetsfora, og større gjennomslagskraft ved utforming av nye regelverk for internasjonal skipsfart.

Aktiviteten i NOR har vært noe høyere i 2025 enn i 2024. Antallet fartøy som inngår i handelsflåten i NOR, er redusert med seks og besto ved årsskiftet av 884 fartøy. Det har vært en positiv utvikling i antall registrerte fritidsfartøy. Totalt var 20 605 fartøy registrert i NOR ved utgangen av 2025. I NIS var det ved årsskiftet registrert 688 skip, en nedgang fra 744 i 2024. I 2025 var det om lag 21 930 norske sjøfolk med norske maritime arbeidsforhold. Av disse jobbet om lag 17 055 på NOR skip og 2 730 på NIS-skip.

Sjøfartsdirektoratet arbeider for å ligge i forkant av andre flaggstater når det gjelder digitale løsninger og tjenester slik at direktoratet kan tilby best mulig tilgjengelighet og servicenivå for den maritime næringen.

Sjøfartsdirektoratet har, i samarbeid med flere aktører, arrangert Maritim uke. Målet er å samle det maritime Norge i Haugesund. Maritim uke samlet 45 konferanser, seminarer, kurs og møter med mer enn 1200 deltakere.

Oppsummering

Sjøfartsdirektoratet er en sentral aktør for at sjøsikkerheten ivaretas, gjennom å være forvaltnings- og tilsynsmyndighet for fartøy med norsk

flagg og utenlandske fartøy i norske farvann. Direktoratet jobber risikobasert og holdningsskapende, og arbeidet godt for å ivareta sjøsikkerheten innenfor sitt sektoransvar.

Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er høyt prioritert, som følge av den tilspissede geopolitiske situasjonen.

Sjøfartsdirektoratet er delvis konkurranseutsatt. Det innebærer at blant annet service, brukervennlighet og kompetanse måles mot kvaliteten på tjenestene i andre lands sjøfartsadministrasjoner. Direktoratet arbeidet for at både nye og eksisterende brukere foretrekker Sjøfartsdirektoratet framfor andre flaggstater. Omstillingen i maritim næring krever at direktoratet opprettholder og fornyer sin kompetanse, og at det arbeides for at internasjonalt regelverk legger til rette for bruk av innovative løsninger og økt digitalisering i årene framover.

Prioriteringer 2027

Direktoratet skal, innenfor sektoransvaret, følge opp nullvisjonen, og forvalte og videreutvikle regelverket på sjøsikkerhets- og klima- og miljøområdet. Tilsynsaktiviteten skal være risikobasert. Direktoratet skal fortsette med forebyggende og holdningsskapende arbeid for å redusere antall ulykker i både nærings- og fritidsflåten. Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap skal være integrert i direktoratets øvrige virksomhet. Direktoratet skal være en aktiv samarbeidspart i responsmiljøet for maritim sektor.

Direktoratet skal bidra til at skip skal være gode, seriøse og trygge arbeidsplasser bemannet med kompetente sjøfolk. Direktoratet skal legge til rette for et godt trepartssamarbeid med arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene, samt bidra til å fremme likestilling i maritim næring og oppfølging av Likestillingsstrategien for maritim næring.

Sjøfartsdirektoratet skal bidra inn i arbeidet til det offentlige utvalget som skal evaluere og revidere maritimt regelverk.

Videre skal direktoratet være en pådriver i det internasjonale regelverksarbeidet for sikkerhet, klima og miljø gjennom å delta i organisasjoner som IMO, ILO, Paris MoU og gjennom EU/EØS.

Direktoratet skal også bidra til at maritim næring skal være klima- og miljøvennlig og velge grønne løsninger, og videreutvikle den tekniske, maritime og juridiske kunnskapen knyttet til nye klima- og miljøvennlige løsninger.

Arbeidet med å markedsføre Norge som flaggstat for å få norske rederier til å velge NOR og NIS skal videreføres.

Sjøfartsdirektoratet, med bidrag fra Miljødirektoratet, skal arbeide videre med utredningsarbeid knyttet til en registreringsplikt for fritidsfartøy under 15 meter.

Sjøfartsdirektoratet skal arbeide for ytterligere effektivisering av tjenestene, samtidig som hensynet til IKT-sikkerhet opprettholdes.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 563,9 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønn, pensjonsutgifter, husleie og andre ordinære driftsutgifter og mindre investeringer. Bevilgningen er foreslått økt for anslått lønns- og prisvekst.

Det foreslås en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3910, post 03 og post 05, jf. forslag til vedtak II, 1.

Andre utgifter

Sjøfartsdirektoratets utgifter knyttet til arbeid med deler av regelverket på miljøområdet, utarbeidelse og oppfølgning av forvaltningsplaner m.m. belastes Klima- og miljødepartementets kap. 1422, post 21.

Kap. 3910 Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR	246 352	270 092	269 285
02	Maritime personellsertifikater	27 686	31 928	36 109
03	Diverse inntekter	2 113	562	583
04	Gebyrer for skip i NIS	79 269	74 630	80 891
05	Kystradiotjenesten		16 800	17 422
86	Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt	10 447	4 800	6 000
	Sum	365 867	398 812	410 290

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble post 02 økt med 2 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026). Videre ble det gitt merinntektsfullmakt under post 05 mot tilsvarende merutgifter under kap. 910 post 01.

Post 01 Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR

Skip i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) er i hovedsak underlagt kontroll av Sjøfartsdirektoratet. Gebyrene gir ikke full dekning for kontrollutgiftene. Gebyrene for skip og flyttbare innretninger i NOR omfatter førstegangsgebyr, årsgebyr, gebyr for flyttbare innretninger, andre NOR-gebyrer og gebyr for registrering av NOR-skip i Skipsregistrene.

HNS-konvensjonen (konvensjon om ansvar og erstatning for skade i forbindelse med sjøtransport av farlige og skadelige stoffer) trer i kraft i november 2027. HNS konvensjonen stiller krav til at eier av skip skal tegne forsikring med tilhørende forsikringssertifikat for skipet. Det er estimert at direktoratet vil utstede om lag 7 500 sertifikater til norske og utenlandske skip. HNS-sertifikatet fornyes årlig. Ikrafttredelse av HNS-konvensjonen vil medføre ekstra kostnader for Sjøfartsdirektoratet i 2027.

Det foreslås en bevilgning på 269,3 mill. kroner. Bevilgningen er justert for anslått pris- og lønnsvekst.

Post 02 Maritime personellsertifikater

Posten omfatter gebyr knyttet til personlige sertifikater, ferdighetssertifikater og obligatorisk båtførerbevis. Det forventes at det utstedes om lag 23 000 norske personlige sertifikater. Det forventes om lag 10 000 utstedelser av ferdighetssertifikater. Videre forventes at det utstedes om lag 19 000 båtførerbevis og 1 500 høyhastighetsbevis.

Det foreslås at bevilgningen på 36,1 mill. kroner. Bevilgningen er justert for anslått pris- og lønnsvekst.

Post 03 Diverse inntekter

Posten omfatter refusjoner for oppdrag fra Havindustritilsynet, Kystverket, og inntekter fra Maritim uke.

Det foreslås en bevilging på 583 000 kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 910, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 04 Gebyrer for skip i NIS

Gebyrene for skip i NIS skal minst dekke virksomhetens kontrollutgifter og i tillegg norsk bidrag til IMO og andre utgifter knyttet til IMO-arbeidet. Gebyrene omfatter førstegangsgebyr, årsgebyr, andre NIS-gebyrer og gebyr for registrering av NIS-skip i Skipsregistrene.

Det foreslås en bevilgning på 80,9 mill. kroner i 2027. Bevilgningen er justert for anslått pris- og lønnsvekst.

Post 05 Kystradiotjenesten

Posten omfatter gebyr knyttet til utstedelse av maritime radiooperatørsertifikater og radioinspeksjoner. Det foreslås en bevilgning på 17,4 mill. kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 910, post 01 og forslag til vedtak II, .

Post 86 Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt

Bestemmelsene i skipssikkerhetslovens §§ 55 og 56, skipsarbeidsloven § 12-3 og NIS-loven § 23 gir Sjøfartsdirektoratet hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på lovene. Sjøfartsdirektoratet har hjemmel i skipssikkerhetslovens § 50 til å ilegge tvangsmulkt. Tvangsmulkt kan ilegges dersom pålegg ikke er innfridd innen den pålagte fristen som er gitt i vedtaket. Det foreslås en bevilgning på 6 mill. kroner. Anslaget er usikkert.

Kap. 911 Konkurransetilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	147 376	151 400	155 604
70	Tilskudd til konkurransefaglig forskning, *kan overføres*	1 349	2 279	2 363
	Sum kap. 911	148 725	153 679	157 967

Konkurransetilsynets samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv ressursbruk gjennom å fremme konkurranse som virkemiddel. Velfungerende markeder med effektiv konkurranse kommer både samfunnet og forbrukerne til gode. Når norske bedrifter tvinges til å kjempe hardt om kundene gjennom å tilby lavere priser og bedre varer og tjenester, blir de samtidig mer konkurransedyktige i internasjonale markeder. Effektiv konkurranse bidrar dermed til den økonomiske utviklingen i samfunnet i form av mer innovasjon, høyere produktivitet, økt verdiskaping og sysselsetting.

Konkurranseloven forbyr konkurransebegrensende samarbeid og misbruk av dominerende stilling. Foretak må melde fra om fusjoner og oppkjøp over fastsatte terskler til tilsynet. Tilsynet griper inn mot fusjoner og oppkjøp som svekker konkurransen. Gjennom markedsetterforskning kan tilsynet pålegge målrettede tiltak dersom det avdekkes vesentlige konkurranseproblemer i et marked, selv om det ikke skyldes at noen har brutt konkurranseloven.

Konkurransetilsynet bidrar til etterlevelse av konkurranseloven ved å informere og veilede. Ved å øke kunnskapen om konkurranseloven forebygges lovbrudd og konkurransereduserende adferd. Tilsynet bidrar også ved å peke på konkurransebegrensende virkninger av offentlige ordninger og reguleringer.

Konkurransetilsynet har ansvar for håndheving av lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden. Loven skal bidra til effektiv ressursbruk og ivareta forbrukernes interesser ved å fremme redelighet, forutsigbarhet og lojalitet i kontraktsforhold i dagligvarebransjen.

Konkurransetilsynet ligger i Bergen og hadde 86,4 årsverk i 2025.

Resultater 2025

Konkurransekriminalitet

Avdekking og forebygging av konkurransekriminalitet og andre konkurranselovbrudd er sentralt for at Konkurransetilsynet skal nå sitt hovedmål. Ulovlig pris- og anbudssamarbeid, markedsdeling og misbruk av dominerende stilling har samfunnsøkonomiske konsekvenser som mindre innovasjon, lavere produktivitet og mindre effektiv ressursbruk. Det er gjennomført flere kartlegginger og estimater av gevinstene av håndhevingen av konkurransepolitikken. Av årsrapporten til Konkurransetilsynet for 2025 framgår det at norske, danske og europeiske konkurransemyndigheter har anslått at håndhevingen av konkurransereglene fører årlig til direkte og indirekte milliardgevinster for forbrukerne. Indirekte virkninger kan for eksempel være at håndhevingen bidrar til positive virkninger i andre markeder enn

det som er direkte berørt. Indirekte virkninger kan også være preventive effekter ved at tilsynets håndheving fører til at andre foretak avstår fra lignende skadelige handlinger. I tillegg har håndhevingen makroøkonomiske effekter. Konkurransetilsynet viser til i sin årsrapport for 2025 at EU-kommisjonen (DG COMP) har estimert at konkurransepolitikken fører til en langsiktig økning i BNP på 0,6–1,1 pst. Hovedårsakene til økningen i BNP er at bedret konkurranse fører til økt etterspørsel og investeringsvilje.

Konkurransetilsynet har hatt høy aktivitet i arbeidet med å avdekke og forebygge konkurranseskadelige samarbeid og handlinger. I 2025 mottok tilsynet 403 tips om mulige brudd på konkurranseloven og ti søknader om lempning av overtredelsesgebyr.

Det ble gjennomført bevissikring i to nye saker om konkurranseskadelig samarbeid, i veterinærmarkedet og i et digitalt plattformmarked. Etterforskningen i disse sakene pågår. Tilsynet arbeidet også videre med flere andre etterforskningssaker, blant annet av ulovlig samarbeid i trafikkskolemarkedet og av misbruk av dominerende stilling i markedet for offentlig tjenestepensjon.

Konkurransetilsynet besluttet å videreføre et tidligere vedtak om tiltak i drivstoffmarkedet, for å motvirke priskoordinering. Videre opprettholdt Konkurranseklagenemnda tilsynets vedtak fra 2024 om å ilegge NorgesGruppen ASA, Coop Norge SA og Rema 1000 AS til sammen 4,9 mrd. kroner i overtredelsesgebyr for ulovlig informasjonsdeling (prisjegersaken).

Foretakssammenslutninger

Konkurransetilsynet mottok totalt 188 meldinger om fusjoner og oppkjøp i 2025. Av disse ble 96,8 pst. behandlet innen 25 virkedager.

Tilsynet varslet mulig inngrep i seks saker. I tre av sakene traff tilsynet vedtak om avhjelpende tiltak, to oppkjøp ble godkjent etter en nærmere vurdering, og én sak var ved utgangen av året fortsatt til behandling.

Blant de mest sentrale sakene var sammenslåingene mellom Schlumberger og ChampionX, Retriever og Infomedia, og Karo Healthcare og Aco, som alle ble godkjent med vilkår. Tilsynet behandlet også Telenors oppkjøp av GlobalConnect. I juni 2026 varslet Konkurransetilsynet at oppkjøpet ble tillatt på vilkår. I tillegg ble sammenslåingene mellom Vy og Flytoget, og mellom NorgesGruppen og Norsk Medisinaldepot, avsluttet uten inngrep. Konkurranseklagenemnda stadfestet videre Konkurransetilsynets forbud mot Norva24 Vests oppkjøp av Vitek Miljø.

Konkurransetilsynet overvåker markeder for å fange opp mulige konkurransebegrensende fusjoner og oppkjøp som er under terskelverdiene for meldeplikt. Tilsynet overvåker i tillegg særskilte markeder med høy konsentrasjon, og har pålagt en rekke aktører en utvidet meldeplikt. Denne overvåkningen er et viktig virkemiddel i arbeidet for å forhindre konkurranseskadelige fusjoner og oppkjøp.

Synlighet

Konkurransetilsynet skal være synlig i offentligheten for å fremme konkurranse og forebygge konkurranseskadelige samarbeid og handlinger. Synlighet fører til bedre kunnskap om tilsynets arbeid og øker næringslivets kjennskap til konkurransereglene. Både kjennskap til konkurranseregelverket og risiko for sanksjoner ved brudd på regelverket forebygger konkurransekriminalitet. Konkurransetilsynet deltar i norsk offentlighet blant annet via redaksjonelle media, høringsuttalelser, kronikker, rapporter, fagartikler, foredrag og samarbeid med andre etater.

I 2025 ble det startet en informasjonskampanje om ulovlig anbudssamarbeid rettet mot offentlige innkjøpere, i samarbeid med Direktoratet for forvaltning og økonomistyring.

Særlig prioriterte områder

Digitalisering driver teknologisk utvikling og innovasjon, men kan også øke risikoen for at bedrifter misbruker sin dominerende stilling eller samarbeider ulovlig. Tilsynet prioriterer derfor arbeidet i digitale markeder og følger tett med på utviklingen i EU, blant annet gjennom Digital Markets Act. Ved årsskiftet gjennomførte Konkurransetilsynet bevissikring i et digitalt plattformmarked hvor det er mistanke om konkurranseskadelig samarbeid. Tilsynet videreutviklet også arbeidet med dataanalyse og digitale verktøy i saksbehandlingen.

Tilsynet overvåker dagligvaremarkedet tett gjennom analyser, undersøkelser og kartlegginger, samt håndhevingen av konkurranseloven i enkeltsaker. Analyser lagt fram i 2026 viste at forskjellene i innkjøpspriser mellom kjedene er redusert i 2025 sammenlignet med tidligere år. Tilsynet har også kartlagt marginer, lønnsomhet, markedsandeler og markedsstruktur, og gjennomført undersøkelser av blant annet eksklusive leieavtaler og egne merkevarer.

«Bærekraft gjennom konkurranse» er en strategisk målsetting for tilsynet. Tilsynet prioriterer saker med bærekraftsaspekt og arbeider for å legge til rette for konkurranse som bidrar til grønn omstilling. I 2025 ga tilsynet blant annet veiledning om bærekraftsamarbeid til en rekke aktører og kom med konkurransefaglige innspill i flere klima- og energirelaterte høringer.

Prioriteringer 2027

Konkurransetilsynets hovedoppgaver i 2027 vil være effektiv håndheving konkurranseloven, lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden og EØS-avtalens konkurranseregler. Det innebærer å bekjempe konkurransebegrensende samarbeid, slå ned på misbruk av dominerende stilling, gripe inn mot konkurransebegrensende fusjoner, samt iverksette markedsetterforskning der det kan være nødvendig. Håndhevingen skal bidra til rask og effektiv sanksjonering av lovbrudd og en effektiv kontroll med foretakssammenslutninger, både for partene og tilsynet. Konkurransetilsynet skal aktivt håndheve lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden. I likhet med konkurranseloven skal håndheving av lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden sørge for effektiv ressursbruk til det beste for forbrukerne.

Tilsynet skal jobbe aktivt for at relevante aktører i næringslivet skal være kjent med konkurranseloven og Konkurransetilsynets virksomhet.

Konkurransetilsynet skal prioritere arbeid med sektorer hvor velfungerende konkurranse har stor betydning for forbrukerne, som for eksempel dagligvaremarkedet og bankmarkedet. Tilsynet skal arbeide med aktiv håndheving av konkurransereglene i hele verdikjeden for mat og dagligvare, og gi faglige råd og anbefalinger for å bedre konkurransen i dagligvarebransjen. Tilsynet skal videreføre kartleggingen av dagligvaremarkedet, blant annet ved å beregne markedsandeler, overvåke forskjeller i innkjøpspriser og beregne marginer.

Konkurransetilsynet skal legge til rette for at digitalisering bidrar til økt konkurranse til fordel for forbrukere og næringsliv, for eksempel ved å øke kunnskapen om hvordan digitaliseringen påvirker de økonomiske og rettslige vurderingene i konkurransesaker. Tilsynet skal også vurdere bruken av nye metoder for å avdekke ulovlig samarbeid og utnytte mulighetene kunstig intelligens gir. I denne konteksten er tverretatlig samarbeid og kompetansedeling avgjørende sammen med internasjonalt samarbeid.

Bærekraft gjennom konkurranse vil fortsatt være et viktig område. En effektiv konkurransepolitikk er en viktig driver for bærekraft fordi konkurranse fører til økt kostnadseffektivitet, produktivitet og innovasjon.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 155,6 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke husleie, lønns- og pensjonsutgifter, andre løpende driftsutgifter og mindre investeringer. Bevilgningen er foreslått økt for anslått pris- og lønnsvekst.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Markedsetterforskning gir Konkurransetilsynet mulighet til å treffe vedtak som pålegger aktører bindende adferdsregulerende eller strukturelle tiltak. Anvendelsen av inngrepshjemmelen kan i helt spesielle tilfeller medføre at staten ved Konkurransetilsynet blir erstatningsansvarlig. Et slikt erstatningsansvar kan bli aktuelt dersom et foretak lider et tap som følge av et inngrep Konkurransetilsynet gjør, og inngrepet i rettslig forstand er å anse som et ekspropriasjonsinngrep etter Grunnloven § 105 eller utgjør inngrep i eiendomsretten. Konkurransetilsynets budsjett er ikke dimensjonert for å dekke slike utgifter, og det kan heller ikke anses som en ordinær driftsutgift.

Forskrift om renter på overtredelsesgebyr for brudd på konkurranseloven innebærer at foretak som har betalt overtredelsesgebyr for brudd på konkurranseloven, skal få refundert beløpet med tillegg av renter dersom gebyret reduseres eller oppheves. Størrelsen på eventuelle tilbakebetalinger av renter vil være vanskelig å forutse fordi de vil avhenge av hvor ofte Konkurransetilsynets vedtak oppheves eller reduseres. Det vil variere fra sak til sak. Det er heller ikke tatt høyde for slike utgifter i fastsettelsen av Konkurransetilsynets driftsbevilgning.

Det foreslås ingen bevilgning for 2027, men to fullmakter til å kunne overskride posten for å dekke eventuelle erstatninger og renter på overtredelsesgebyr, jf. forslag til vedtak IV, 7 og 8. Dersom det blir aktuelt å benytte fullmaktene, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endring av budsjettet i 2027.

Post 70 Tilskudd til konkurransefaglig forskning, kan overføres

Konkurransetilsynet har årlig utlyst midler til konkurransefaglige forskningsprosjekter og utredninger. Tildeling av tilskuddsmidler til konkurransefaglig forskning har som formål å fremme forskning innenfor konkurranseøkonomiske og konkurranserettslige problemstillinger, som skal styrke kunnskapsgrunnlaget for konkurransepolitikk. Tilskuddet er ment å bidra til å sikre kontinuitet og aktivitet i relevante og uavhengige forskningsmiljøer, samt tilrettelegge for kunnskapsdeling mellom konkurransemyndighetene og akademia. Målgruppen for ordningen er privatpersoner, foretak og undervisnings- og forskningsinstitusjoner, og kriterier for måloppnåelse er at konkurransemyndigheter og forvaltningen kan nyttiggjøre seg resultatene av den konkurransefaglige forskningen i sitt arbeid.

Søkere må utarbeide tydelige målsettinger for måloppnåelse på prosjektnivå. Mottaker av tilskudd må rapportere til Konkurransetilsynet om hvordan tildelte midler har bidratt til ordningens formål.

Det foreslås en bevilgning på 2,4 mill. kroner i 2027.

Kap. 3911 Konkurransetilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
03	Refusjoner og andre inntekter	168	225	233
86	Lovbruddsgebyr		100	100
	Sum kap. 3911	168	325	333

Post 03 Refusjoner og andre inntekter

Inntektene gjelder blant annet eksterne refusjoner til Konkurransetilsynet for kurs og konferanser. Det foreslås en bevilgning på 233 000 kroner i 2027.

Post 86 Lovbruddsgebyr

Konkurransetilsynet kan ilegge gebyr for blant annet brudd på konkurranselovens og EØS-avtalens forbud mot konkurransebegrensende samarbeid, forbud mot utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling og påbudet om alminnelig melding av foretakssammenslutninger. Ved de mest alvorlige bruddene kan det ilegges gebyr på inntil 10 pst. av den årlige omsetningen til et foretak.

For å sørge for etterlevelse av et enkeltvedtak etter konkurranseloven kan Konkurransetilsynet ilegge tvangsmulkt som løper inntil forholdet er rettet opp. Det samme gjelder for å sikre at pålegg om å gi opplysninger etter kravene i loven blir oppfylt.

Det er knyttet stor usikkerhet til den samlede summen for gebyr og tvangsmulkt for 2027, blant annet på grunn av eventuell klage- og domstolsbehandling. Det foreslås en bevilgning på 100 000 kroner. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2026.

Kap. 912 Klagenemndssekretariatet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	43 844	53 000	55 368
21	Spesielle driftsutgifter	13 373		
	Sum kap. 912	57 217	53 000	55 368

Formålet med opprettelsen av Klagenemndssekretariatet var å skape synergieffekter ved å samle sekretariatene for flere nemnder i én etat. Klagenemndssekretariatet er sekretariat for ti klagenemnder: Konkurranseklagenemnda, Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA), Medieklagenemnda, Stiftelsesklagenemnda, Lotterinemnda, Frivillighetsregisternemnda, Energiklagenemnda, Markedsrådet, Finanstilsynsklagenemnda og Klagenemnda for utenlandsk utdanning og yrkesgodkjenning (KUY). Det er videre besluttet at Klagenemndssekretariatet skal være sekretariat for Klagenemnda for elektronisk kommunikasjon (KEK). Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet har i 2026 arbeidet med å oppnevne klagenemnda. Forventet oppstart er høsten 2026.

Klagenemndssekretariatets samfunnsoppdrag er å legge til rette for at nemndene de er sekretariat for gjennomfører sine oppgaver effektivt og med høy kvalitet, gjennom en profesjonell og uavhengig forberedelse av nemndenes klagebehandling. Hovedmålet er at Klagenemndssekretariatet skal være et velfungerende og effektivt sekretariat for nemndene. Klagenemndssekretariatet holder til i Bergen og disponerte 30 årsverk i 2025. Nemndene som Klagenemndssekretariatet betjener har til sammen 72 medlemmer, inkludert varamedlemmer.

Resultater 2025

Klagenemndssekretariatet drifter et velfungerende og effektivt sekretariat for klagenemndene. Lavest mulig saksbehandlingstid og høy kvalitet på de tjenestene som leveres, er sentralt for Klagenemndssekretariatets måloppnåelse og har vært styrende for prioriteringene gjennom året.

Målet om inntil tre måneders saksbehandlingstid er nådd, eller tilnærmet nådd, for alle nemndene unntatt for Lotterinemnda, Medieklagenemnda, og de ordinære rådgivende klagesakene i KOFA. For gebyrsaker i KOFA er det et mål om seks måneders saksbehandlingstid, og dette målet ble nådd i 2025. Konkurranseklagenemnda overholdt alle sine lovpålagte frister i 2025. En undersøkelse foretatt blant nemndsmedlemmene i januar 2026 viser at kvaliteten på sekretariatets juridiske og administrative tjenester til nemndene oppleves som god.

Klagenemndssekretariatet overtok ansvaret for å betjene den nyopprettede Finanstilsynsklagenemnda i april 2025, og forberedte overtakelse av ytterligere to nye klagenemnder med planlagt oppstart i januar 2026 (KUY og KEK). I oktober 2025 signerte Klagenemndssekretariatet en leieavtale for nye kontorlokaler, etter å ha gjennomført en anskaffelsesprosess i samarbeid med Statsbygg. Klagenemndssekretariatet flyttet inn i nye lokaler i mai 2026.

Resultatene sekretariatet har oppnådd i 2025, har sammenheng med en god grunnbemanning, en mer erfaren og kompetent arbeidsstyrke enn tidligere og en klar prioritering av ressursene.

Prioriteringer 2027

I 2027 vil Klagenemndssekretariatet fortsatt prioritere å nå målene om saksbehandlingstid i nemndene og sikre god kvalitet på de tjenestene sekretariatet leverer.

Administrativt vil fokus være på ytterligere effektivisering ved hjelp av digitale løsninger. Klagenemndssekretariatet vil fortsette å utforske bruk av kunstig intelligens som del av sitt effektiviseringsarbeid. Klagenemndssekretariatet vil også arbeide for å innlemme eventuelle nye nemnder så smidig og effektivt som mulig.

Å opprettholde kvaliteten på både de juridiske og administrative tjenestene er en viktig prioritering. For å opprettholde høy kvalitet på de juridiske tjenestene, er det sentralt å beholde og rekruttere medarbeidere med nødvendig kompetanse på de relevante rettsområdene.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 55,4 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønns- og pensjonsutgifter og andre driftsutgifter for sekretariatet og driften av klagenemndene. Bevilgningen er pris- og lønnsjustert. Videre foreslås bevilgningen økt med 0,9 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon under Barne- og familiedepartementets kap. 865, post 21 for utgifter til saksbehandling som Klagenemndssekretariatet har for sakene til Markedsrådet. Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3912, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Når en av klagenemndene tilknyttet Klagenemndssekretariatet endrer et forvaltningsvedtak til gunst for en part, har parten rett på dekning av vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket, jf. forvaltningsloven § 36 første ledd, hvor det framgår at organet som tref-

fer avgjørelsen, er ansvarlig for å dekke kostnadene.

Klagenemndssekretariatets budsjett er ikke dimensjonert for å dekke slike saksomkostningskrav, og det kan heller ikke anses som en ordinær driftsutgift. Det foreslås derfor å videreføre fullmakt til å kunne overskride bevilgningen i 2027 for å dekke eventuelle saksomkostninger knyttet til endring av påklagde vedtak til fordel for en part i medhold av forvaltningsloven § 36, i saker som behandles av klagenemndene som Klagenemndssekretariatet betjener, jf. forslag til vedtak IV, 6. Dersom det blir aktuelt å benytte fullmakten, vil departementet foreslå bevilgning i forbindelse med endring av budsjettet i 2027.

Kap. 3912 Klagenemndssekretariatet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Klagegebyr	1 151	741	768
02	Refusjoner og andre inntekter	920	225	233
87	Overtredelsesgebyr	3 152	100	100
	Sum kap. 3912	5 223	1 066	1 101

Post 01 Klagegebyr

Inntektene gjelder klagegebyr for KOFA. Det foreslås en bevilgning på 768 000 kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 912, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 02 Refusjoner og andre inntekter

Inntektene på denne posten knytter seg først og fremst til refusjoner for kurs og konferanser. Det foreslås en bevilgning på 233 000 kroner.

Post 87 Overtredelsesgebyr

Klagenemnda for offentlige anskaffelser har myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr for ulovlige direkteanskaffelser.

Det foreslås en bevilgning på 100 000 kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2027.

Kap. 913 Dagligvaretilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter, *kan nyttes under kap. 911, post 01*	7 541	5 600	
	Sum kap. 913	7 541	5 600	

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved behandlingen av Prop. 1 S (2025–2026) Nærings- og fiskeridepartementet og Prop. 4 L (2025–2026) *Endringer i lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden (tilsynsmyndighet)* vedtok Stortinget 19. desember 2025 nødvendige bevilgnings- og lovendringer for å legge ned Dagligvaretilsynet, og å overføre ansvaret for håndheving av lov om god handelsskikk til Konkurransetilsynet. Lovvedtaket ble sanksjonert i statsråd 22. desember 2025.

I statsråd 17. april 2026 ble det vedtatt at Dagligvaretilsynet legges ned med virkning fra 30. april 2026. Det ble også vedtatt at endringene i lov om god handelsskikk trer i kraft fra samme tidspunkt, slik at ansvaret for å håndheve loven overføres til Konkurransetilsynet.

Dagligvaretilsynet ble opprettet 1. januar 2021 for å håndheve lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden. Dagligvaretilsynets samfunnsoppdrag var å fremme redelighet, forutberegnelighet og lojalitet i kontraktsforhold mellom næringsdrivende i bransjen. Tilsynet var lokalisert i Porsgrunn og disponerte om lag 3,4 årsverk i 2025. Dagligvaretilsynets hovedmål var en dagligvarebransje som kjennetegnes av god handelsskikk.

Resultater 2025

Siden Dagligvaretilsynet ble etablert i 2021, har tilsynet behandlet få formelle saker om konkrete problemstillinger tilknyttet lov om god handelsskikk. Dagligvaretilsynet har prioritert å løse konflikter gjennom dialog, før det har utviklet seg behov for å fatte formelle vedtak.

Dagligvaretilsynet har i 2025 prioritert dialog, synlighet og bygging av tillit blant aktørene i bransjen. Tilsynet har også gjennomgått kjedemalene til de tre store kjedene, bidratt med innspill til endringer i lov om god handelsskikk, og undersøkt skriftlige avtaler på lokalt og regionalt nivå for lokalmat- og drikkeprodusenter.

I 2025 ble undersøkelsen om samarbeidsklimaet i dagligvarebransjen gjennomført for femte gang. Resultatet viser at samarbeidsklimaet i bransjen fortsetter å utvikle seg i positiv retning, men at det samtidig er klare forskjeller mellom kjedene. Undersøkelsen viser også at det fremdeles er rom for forbedringer på flere områder, blant annet når det kommer til felles markedsføringsaktiviteter, saklig begrunnelse ved delisting og dagligvarekjedenes etterligning av leverandørenes produkter.

Dagligvaretilsynet gjennomførte for første gang en egen undersøkelse av samarbeidsklimaet for små lokalmatprodusenter. Resultatene viser at de små lokalmatprodusentene gjennomgående opplever samarbeidsklimaet som verre enn større leverandører.

Kap. 915 Regelrådet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	11 615	3 054	
	Sum kap. 915	11 615	3 054	

Regelrådet ble etablert i 2015 som et statlig forvaltningsorgan med en fri og uavhengig stilling innenfor rammer fastsatt av departementet. Regelrådets rolle var å bidra til at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder gjennom nytt eller endret regelverk. Etaten var lokalisert i Hønefoss, med åtte faste ansatte i sekretariatet, og seks oppnevnte rådsmedlemmer.

Regelrådet ble avviklet 1. mars 2026.

Resultater 2025

I 2025 ga Regelrådet 19 uttalelser i høringssaker. Etter at Stortinget 20. juni 2025 vedtok å legge ned Regelrådet, ga ikke Regelrådet flere uttalelser.

Totalt har Regelrådet totalt gitt 340 uttalelser til 344 høringssaker (det er gitt en felles uttalelse til to høringssaker ved fire anledninger) i perioden 2016–2025. Regelrådet har gitt 98 røde uttalelser, 148 gule uttalelser og 94 grønne uttalelser. Regelrådet har gitt uttalelser til 14 departementer og 18 direktorater.

Gjennom veiledning, i overleveringsmøter og gjennom informasjon på nettsiden, ga Regelrådet råd om hvordan utredninger kan bli bedre før den sendes på høring. Det ble ikke gjennomført overleveringsmøter i forbindelse med uttalelser i 2025.

Regelrådet har fulgt den faglige utviklingen innen regelforenkling og bedre regulering gjennom deltakelse i nettverket for europeiske regelråd, RegWatchEurope (RWE), og i OECD Regulatory Policy Committee.

Kap. 916 Kystverket

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter, *kan nyttes under post 45*	1 384 544	1 217 100	1 295 818
21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*	35 756	90 621	42 124
22	Driftsutgifter brukerfinansierte tjenester, *kan overføres, kan nyttes under post 46*	1 231 126	1 266 422	1 317 294
30	Nyanlegg og større vedlikehold, *kan overføres*	318 033	616 599	1 413 180
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres, kan nyttes under post 01*	275 989	207 099	171 947
46	Større utstyrsanskaffelser og brukerfinansierte tjenester, *kan overføres, kan nyttes under post 22*	5 316	21 343	22 090
60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, *kan overføres*	37 005	83 493	86 666
71	Tilskudd til effektive og miljøvennlige havner, *kan overføres*	83 593	133 292	138 224
	Sum kap. 916	3 371 362	3 635 969	4 487 343

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble følgende endringer vedtatt, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026):

- Post 01 ble økt med 19,5 mill. kroner.
- Post 30 ble økt med 1,5 mill. kroner.
- Post 45 ble redusert med 19,5 mill. kroner.
- Det ble gitt bestillingsfullmakt på inntil 45 mill. kroner under post 45 til batteriskifte på Kystverkets multifunksjonsfartøy OV Ryvingen.
- Kostnadsrammen for Stad skipstunnel ble økt til 8 588 mill. kroner.

Resultater 2025

For 2025 rapporteres det på hovedmålene i *Nasjonalt transportplan 2025–2036* Et effektivt, miljøvennlig og trygt transportsystem i hele landet.

Farvanns- og fiskerihavnetiltak

I 2025 pågikk det arbeid i følgende prosjekt:

- Stamsund – Risøyrenna med gjennomseiling Raftsundet
- Bognes – Tjeldsund – Harstad
- Bergen – Sognesjøen
- Husøy fiskerihavn
- Vestergapet og Ullerøysundet
- Innseiling Mo i Rana
- Innseiling Halden
- Helgelandskysten

Utbedringene bidrar til redusert risiko for ulykker, bedre fremkommelighet i trange farvann og redusert silingsdistanse.

For å unngå forsinkelser ved statens overtakelse av ansvaret for fiskerihavnene, kunne kommunene forskuttere prosjektkostnader mot senere refusjon. I 2025 ble tiltak i Bømlo fiskerihavn ferdigstilt, og kommunens utgifter ble refundert i tråd med forskutteringsavtalene mellom Kystverket og kommunene. Gamvik fiskerihavn er fortsatt ikke ferdigstilt.

Kystverket gjennomfører årlig tilstandskartlegging av fiskerihavner, som viser at det er et stort vedlikeholdsbehov på moloer og kaier. Med bakgrunn i tilstandskartleggingene ble det gjennomført flere større og mindre vedlikeholdstiltak i fiskerihavneanlegg.

Tilskuddsordninger under Kystverket

I 2025 ble det gitt tilsagn om 155,5 mill. kroner til ni prosjekter gjennom tilskuddsordningen for effektive og miljøvennlige havner. Prosjektene skal bidra til en mer effektiv logistikkjede, blant annet gjennom reduserte tidsbruk for skip og las-

tebiler i havn. Kystverkets erfaring viser at tett oppfølging er nødvendig for å sikre gjennomføring innen avtalt tidsramme.

I forbindelse med fremleggelsen av Nasjonal transportplan ble det besluttet at formål og innretning av ordningen skal videreutvikles, slik at den i større grad bidrar til grønn omstilling av sjøtransporten.

Gjennom tilskuddsordningen for fiskerihavner ble det i 2025 gitt tilsagn om støtte til 11 prosjekter på til sammen 85,2 mill. kroner. Ordningen har bidratt til å realisere en lang rekke større og mindre utbedringer i kommunale fiskerihavner.

Navigasjonsinfrastruktur- og sjøsikkerhetstjenester inkludert Los og sjøtrafikksentraler

Kystverkets navigasjonsinfrastruktur omfatter nær 22 000 navigasjonsinnretninger (fyr, faste og flytende merker og radarsvarere). Vedlikeholdsetterslepet for navigasjonsinnretninger har økt, mens etterslepet for fyrbygninger er redusert. Vedlikehold av fyr ble prioritert i 2025. Tilgjengeligheten for Kystverkets navigasjonsinnretninger med lys, fyr, lykter, lanterner, lysbøyere og radarsvarere var 99,8 pst. som er innenfor krav til oppetid satt av IALA (International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities).

Kystverket drifter i tillegg fem sjøtrafikksentraler i Horten, Brevik, Fedje, Kvitsøy og Vardø. Sentralen i Vardø er statlig finansiert, mens de øvrige sentralene er brukerfinansiert. I 2025 klarerte trafikksentralene om lag 431 200 seilaser, om lag samme som i 2024.

Kystverket har ansvaret for losordningen, som er brukerfinansiert. Den lospliktige trafikken i 2025 var 4,6 pst. høyere enn i 2024. Økningen kom fra passasjerskip, lasteskip og offshore- og spesialfartøy. Cruiseaktiviteten målt i antall losingstimer har økt med 3,3 pst. sammenlignet med 2024.

Tabell 5.6 Lospliktig trafikk i 2024 og 2025

	2024	2025
Antall losoppdrag	38 228	39 576
Antall dispensasjoner fra losplikten	1 588	1 800
Antall lospliktige seilaser med farledsbevis	80 917	84 861
Sum lospliktig trafikk	120 733	126 237

Kystverket har fått i oppdrag å gjennomføre en rekke tiltak for å ivareta sikkerheten og forebygge sikkerhetstruende aktivitet i den maritime sektoren. Kystverkets havovervåking er også viktig i arbeidet med å overvåke og redusere risiko knyttet til skyggeflåten.

Kystverket drifter en rekke digitale tjenester til nytte for sjøtransporten, herunder SafeSeaNET og BarentsWatch. Kystverket har i 2025 gjennomført vesentlige tiltak for å styrke robustheten i etatens IKT- systemer.

Som ansvarlig etat for å ivareta statens beredskap mot akutt forurensning har Kystverket mottatt 1022 varsler om akutt forurensning. Kystverket har fulgt opp disse hendelsene, blant annet ved å påse at den ansvarlige har utført nødvendige tiltak i henhold til tiltaksplikten og særskilte pålegg. Kystverket overvåker skipsvrak langs kysten, alle skipsvrak som vurderes å ha høy risiko for miljøskade er underlagt overvåkingstiltak, blant annet flyovervåking av vrak med forsterket overvåking. Kystverket har i 2025 gjennomført undersøkelser og innhentet vurderinger knyttet til videre håndtering av ubåtvraket U-864 og kvikksølvforurensningen utenfor Fedje i Vestland.

Prioriteringer 2027

Sjøtransport er den dominerende transportformen i norsk utenrikshandel. Om lag 91 pst. av alt gods til og fra Norge målt i tonn fraktes med skip. Innenlands står sjøtransporten for om lag 41 pst. av godstransportarbeidet målt i tonnkilometer. Passasjertransport til sjøs utgjør en svært viktig del av transporttilbudet i mange kystsamfunn.

Utviklingen i sjøtransporten følger langsiktige trender. Selv i møte med internasjonale kriser og økende usikkerhet i økonomi og handelsmønster forventes det samlet sett økt skipstrafikk i norske farvann. Den økte aktiviteten forsterker behovet for investeringer i sikkerhet, framkommelighet og helhetlig forvaltning av kysten og havområdene.

Navigasjonsstøtte og forvaltning av farledene vil være avgjørende for trygg og effektiv ferdsel. Drift og vedlikehold av eksisterende fysisk og digital infrastruktur vil derfor prioriteres i 2027.

Byggearbeidene med prosjektet Stad skipstunnel vil starte i 2027. Prosjektet vil medføre redusert ventetid, bedre regularitet og sikrere seilas for fartøy som skal passere Stadhavet i dårlig vær. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2032.

En desentralisert havne- og kaistruktur bidrar til god tilgjengelighet for kystnært næringsliv. Geografisk nærhet mellom bedrift og havn gir grunnlag for et effektivt transporttilbud. Det er viktig å utvikle næringsarealer i eller nær havner for å sikre effektive logistikkløsninger. Kommunene har ansvar for lokal arealplanlegging, men statlige og regionale myndigheter kan benytte virkemidler i plan- og bygningsloven ved behov.

Tilskuddsordningene for investeringer i effektive og miljøvennlige havner og tilskudd til kommunale fiskerihavnetiltak bidrar til å støtte opp under havnenes kapasitet, konkurransekraft og verdiskaping. Tilskudd til investeringer i effektive og miljøvennlige havner skal bidra til effektivisering og grønn omstilling av logistikkjeden. Tilskudd til kommunale fiskerihavnetiltak skal stimulere til utbygging og forbedring av infrastrukturen i fiskerihavner og dermed styrke rammevilkårene for fiskerinæringen og kystsamfunnene.

Kystverkets tjenester skal være rustet for å operere i ulike kriser, også høyt i krisespekteret, og etaten skal videreføre sitt bidrag til totalforsvaret. Kystverket skal videreføre arbeidet med nasjonal sikkerhet i maritim sektor. Arbeidet skal gjøres i tett dialog med berørte etater og andre relevante aktører, herunder havnene. Kystverket skal sikre at havner og andre relevante aktører har nødvendige risikoanalyser og planer for å håndtere eventuelle kriser.

Regjeringen vil i 2027 prioritere beredskap mot akutt forurensning. Grunnstøtinger og kollisjoner vurderes fortsatt som de mest sannsynlige hendelsene som kan føre til akutt forurensing. Blant annet skal arbeidet med å styrke kommunal beredskap mot akutt forurensing, særlig i Oslofjorden og Finnmarkskysten, fortsette.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 45

Det foreslås en bevilgning på 1 295,8 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt for anslått pris- og lønnsvekst og skal blant annet dekke lønns- og pensjonsutgifter, husleie og andre løpende driftsutgifter. For øvrige områder vises det til omtalene under.

Det foreslås å omdisponere 42,4 mill. kroner fra post 45 til posten for å dekke driftsutgifter til utvikling av digitale tjenester, utgifter til satellittbasert havovervåking, samt driftsutgifter knyttet til kystradiotjenesten. Det settes av om lag 240 mill. kroner til felles administrasjon og IKT-infrastruktur for Kystverket.

Det foreslås en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3916, post 02, jf. forslag til vedtak II, 1.

Ut over dette skal bevilgningen dekke:

Transport, havn og farleder

Infrastruktur og arealforvaltning er viktig for å sikre framkommelighet og opprettholde og styrke sikkerhetsnivået i sjøtransporten. Den fysiske infrastrukturen består av farleder og navigasjonsinnretninger. Det settes av om lag 600 mill. kroner til vedlikehold av navigasjonsinfrastrukturen. Midlene skal blant annet bidra til å opprettholde høy oppetid for navigasjonsinnretningene, og dekke utgifter til drift, vedlikehold og tilsyn av den eksisterende navigasjonsinfrastrukturen langs kysten. I tillegg skal midlene dekke planlegging av farvannstiltak, kystforvaltning og transportplanlegging.

Beredskap mot akutt forurensning

For å ivareta den nasjonale beredskapen mot akutt forurensning settes det av om lag 130 mill. kroner til flyovervåking og satellittjenester, lagring og vedlikehold av utstyr, gjennomføring av kurs og øvelser. I forbindelse med iverksatte statlige aksjoner mot akutt forurensning kan det komme a konto innbetalinger fra advokatfirmaer og forsikringsselskap. Det foreslås derfor at Kystverkets fullmakt til å bokføre disse som forpliktelse mot mellomværendet med statskassen videreføres i 2026. Dette innebærer at når oppgjør etter en aksjon er endelig avgjort, vil forpliktelsen i mellomværendet med statskassen gjøres opp, og inntektene føres på kap. 5309 Tilfeldige inntekter, post 29 Ymse, jf. forslag til vedtak XXVIII, 1.

Navigasjonsteknologi og maritime tjenester

Det settes av om lag 200 mill. kroner til navigasjonsteknologi og maritime tjenester, herunder om lag 60 mill. kroner til drift av BarentsWatch, om lag 60 mill. kroner til digitale meldings- og

informasjonstjenester og om lag 40 mill. kroner til drift av sjøtrafikksentralen i Vardø.

Kystkultur

Det settes av om lag 14,7 mill. kroner til kystkultur. Formålet er å ivareta den maritime kulturarven gjennom å bidra til finansiering av Kystverkmusea. Kystverkmusea er et nettverkssamarbeid mellom Lindesnes Fyrmuseum, Jærmuseet, Sunnmøre Museum, Museum Nord og Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark. Kystverkmusea dokumenterer og formidler etatens historie i tråd med mål om at Kystverkets kulturarv skal være grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 42,1 mill. kroner for å dekke utgifter til tiltak for å bekjempe og redusere fare for akutt forurensning, samt fjerne gjenstander i eller nær farledene som kan medføre fare for skipstrafikken.

I tilfeller av akutt forurensning kan det raskt være behov for midler til aksjoner som staten setter i verk, eller garantier til kommuner som starter aksjoner med vesentlige driftsutgifter, og som selv ikke er i stand til å dekke påløpte utgifter før refusjon for aksjonen fra ansvarlig forurenser er betalt. Det foreslås å videreføre fullmakten til å kunne overskride bevilgningen med inntil 70 mill. kroner per aksjon dersom det er nødvendig for å iverksette tiltak uten opphold, jf. forslag til vedtak IV, 5.

Post 22 Driftsutgifter brukerfinansierte tjenester, kan overføres, kan nyttes under post 46

Midler til los- og sjøtrafikksentralenes tjenester bevilges på post 22 og 46. Bevilgningene motsvares av inntekter fra sektoravgifter, jf. kap. 5574, post 77. Om lag 112,5 mill. kroner av utgiftene er statlig finansiert.

Det foreslås en bevilgning på 1 317,3 mill. kroner. Om lag 1 183,9 mill. kroner gjelder forvaltning av losordningen og drift av lostjenesten og om lag 133,4 mill. kroner driften av de fire sjøtrafikksentralene i Sør-Norge.

Bevilgningen er foreslått økt for anslått lønns- og prisvekst.

Det foreslås en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 5574, post 77, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 30 Nyanlegg og større vedlikehold, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 1 413,2 mill. kroner. Bevilgningen foreslås økt med 796,6 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett 2026. Det er satt av 1 050 mill. kroner til prosjektet Stad skipstunnel på posten. Bevilgningen til andre tiltak er redusert med 253,4 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett 2026.

Det foreslås en fullmakt til å pådra forpliktelser ut over budsjettåret for investeringer med en samlet ramme for gamle og nye forpliktelser for inntil 1 664 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VIII, 2.

I forbindelse med behandlingen av Prop. 96 S (2025–2026) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2026*, jf. Innst. 450 S (2025–2026) vedtok Stortinget en kostnadsramme på 8 588 mill. kroner til prosjektet Stad skipstunnel. Med oppdatert prisjustering etter 2. kvartal 2026 er kostnadsrammen beregnet til 8 768 mill. kroner, jf. forslag til vedtak XIV,4. Kystverket har inngått avtale med AF gruppen om gjennomføring av prosjektet. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2032.

Det er satt av om lag 146 mill. kroner til større vedlikehold og fornying av fysiske navigasjonsinnretninger, samt ny merking i farleden.

Videre dekker bevilgningen investeringer i farledstiltak. Tiltakene innebærer utdyping, skjerming og merking av farvannet og bidrar til sikkerhet og framkommelighet. Tiltakene er del av Kystverkets investeringsportefølje, jf. NTP 2025–2036. I 2027 er det bl.a. planlagt å starte arbeider med prosjektet gjennomseiling Bognes–Tjeldsundet–Harstad. Prosjektene Stamsund–Risøyrenna med gjennomseiling Raftsundet og gjennomseiling Herøy/Ulstein til Ålesund er planlagt ferdigstilt i 2027.

Bevilgningen dekker også investeringer i større fiskerihavnetiltak. I 2027 er det planlagt å starte arbeider med bl.a. prosjektene Kjøllefjord fiskerihavn og Vardø fiskerihavn. Prosjektet Husøy fiskerihavn er planlagt ferdigstilt i 2027.

Det er også satt av midler til i vedlikehold av moloer, kaier og vedlikeholdsmudring.

I Prop. 96 S (2025–2026) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2026* orienterte regjeringen om at oppstart av prosjektet Borg havn må ses i sammenheng med Kystverkets øvrige portefølje, og at regjeringen ville komme tilbake til den videre håndteringen i for-

bindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2027. Prosjektet har en anbefalt kostnadsramme (P85) på 1 664 mill. kroner inkluder merverdi avgift og en ny styringsramme (P50) er beregnet til 1 299 mill. kroner inkludert merverdi avgift. Det prioriteres ikke midler til prosjektet i 2027.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under post 01

Bevilgningen omfatter anskaffelse av datasystemer og IKT-utstyr til blant annet maritim trafikkovervåking, vedlikehold og fornying av Kystverkets fartøyer, navigasjons- og meldingstjenester og BarentsWatch. Bevilgningen skal også dekke produksjons- og anleggsmidler til Kystverkets operative arbeider med navigasjonsinfrastrukturen og utstyr som inngår i statens beredskap mot akutt forurensning.

Det foreslås en bevilgning på 171,9 mill. kroner. Det er foreslått å omdisponere 42,4 mill. kroner av bevilgningen til post 01. Videre foreslås en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3916, post 02, jf. forslag til vedtak II, 1. I tillegg foreslås en bestillingsfullmakt til å gjennomføre batteriskifte på fartøyet OV Ryvingen, jf. forslag til vedtak VIII, 3.

Post 46 Større utstyrsanskaffelser og brukerfinansierte tjenester, kan overføres, kan nyttes under post 22.

Bevilgningen skal dekke anskaffelse av datasystemer og IKT-utstyr til sjøtrafikksentraler og losordningen, jf. omtale under post 22. Posten motsvares av inntekter fra sektoravgifter, jf. kap. 5574, post 77. Det foreslås en bevilgning på 22,1 mill. kroner. Videre foreslås en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 5574, post 77, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg, kan overføres

Formålet med ordningen er å stimulere til lokal og regional fiskerirelatert næringsutvikling. Målgruppen er kommuner med eksisterende eller planlagte fiskerihavneanlegg. Aktuelle prosjekter kan omfatte kaianlegg (fast eller flytende), utdyping og bølgedemping (fast eller flytende). Det kan gis tilsagn om inntil 50 pst. samlet statlig tilskudd.

Kriterier som vektlegges er prosjektets evne til å trygge eksisterende næringsaktivitet og/eller skape ny aktivitet, gjennomføringsevne og netto nytte per budsjettkrone. Det er et vilkår at tilskuddet har prosjektutløsende effekt. Når tiltaket er ferdigstilt skal det sendes sluttrapport og revisorbekreftet regnskap til Kystverket.

Det foreslås en bevilgning på 86,7 mill. kroner. I tillegg foreslås en tilsagnsfullmakt på 55,2 mill. kroner knyttet til ordningen, jf. forslag til vedtak IX, 1.

Post 71 Tilskudd til i effektive og miljøvennlige havner, kan overføres

Formålet med tilskuddsordningen er effektivisering og grønn omstilling av logistikkjeden gjennom støtte til tiltak i norske havner. Tilskuddsordningen er rettet mot eiere og operatører av havner og havneanlegg som er allment tilgjengelige. Aktuelle prosjekter kan omfatte blant annet investeringer i havneinfrastruktur og tilgangsinfrastruktur, men også andre investeringer som støtter opp under formålet med ordningen. Det kan gis tilsagn om inntil 80 pst. samlet statlig tilskudd. Størrelsen på tilskuddet vurderes for det enkelte prosjekt.

Det foreslås en bevilgning på 138,2 mill. kroner. I tillegg foreslås en tilsagnsfullmakt på 260 mill. kroner knyttet til posten, jf. forslag til vedtak IX, 1.

Kap. 3916 Kystverket

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
02	Andre inntekter	16 948	10 844	11 245
	Sum kap. 3916	16 948	10 844	11 245

Post 02 Andre inntekter

Posten omfatter inntekter fra eksterne, blant annet knyttet til salg av fiskerihavner og statens beredskap mot akutt forurensning. Det foreslås en bevilgning på 11,2 mill. kroner for 2027.

Det foreslås fullmakter til å kunne overskride bevilgningene under kap. 916, post 01 og post 45 mot tilsvarende merinntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II, 1. Videre foreslås en fullmakt til å nytte inntil 10 mill. kroner av salgsinntekter fra salg av fiskerihavner til dekning av salgsomkostninger ved salg, oppgradering og vedlikehold av fiskerihavner under kap. 916, post 30, jf. forslag til vedtak II, 3.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
77	Sektoravgifter Kystverket	1 243 999	1 275 122	1 326 313
	Sum	1 243 999	1 275 122	1 326 313

Post 77 Sektoravgifter Kystverket

Posten omfatter Kystverkets inntekter fra losavgiftene og sikkerhetsavgiften. Losavgiftene skal dekke en andel av utgiftene for losordningen og sjøtrafikksentraltjenesten, jf. omtale under kap. 916, post 22 og 46. Losavgiften består av:

- losingsavgift som betales ved bruk av los
- losberedskapsavgift som betales både ved bruk av los og av fartøy som seiler med farledsbevis
- farledsbevisavgift som betales ved utstedelse, fornying eller endring av farledsbeviset

Sikkerhetsavgiften skal dekke driftskostnadene ved sjøtrafikksentralene i Horten, Brevik, Kvitsøy og Fedje.

Det foreslås en bevilgning på 1 326,3 mill. kroner. Videre foreslås en fullmakt til å kunne overskride bevilgningene under kap. 916, post 22 og post 46 mot tilsvarende merinntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 917 Fiskeridirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	530 782	534 200	552 983
22	Fiskeriforskning og -overvåking, *kan overføres*	153 742	145 700	174 500
23	Prisråd for havbruk	14 384	17 900	20 107
	Sum kap. 917	698 908	697 800	747 590

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026):

- Post 01 ble økt med 3,7 mill. kroner.
- Post 23 ble økt med 0,5 mill. kroner.

Fiskeridirektoratets samfunnsoppdrag er å fremme verdiskapende næringsaktivitet gjennom bærekraftig forvaltning av marine ressurser og marint miljø. Direktoratet regulerer og kontrollerer fiske og fangst med sikte på å skape langsiktig balanse mellom høsting og beskyttelse av ressursene. Forvaltningen regulerer både hvem som kan fiske, og hvor mye, hvor og hvordan det fis-

kes. Internasjonalt samarbeid om forvaltningen av felles bestander er en viktig del av Fiskeridirektoratets arbeid for å regulere fiskeriene. Direktoratet samarbeider også med kontrollmyndigheter i andre land, og med andre etater og politiet nasjonalt, for å følge opp etablerte fiskerireguleringer og bekjempe ulovlig fiske.

Fiskeridirektoratet har en sentral rolle i å gjennomføre regjeringens havbrukspolitikk, både gjennom å bistå i tildelingen av tillatelser til akvakulturvirksomhet og ved oppfølging av fylkeskommunenes arbeid med tildelings- og lokalitetsklareringer. Når tillatelsene er i drift, har Fiskeridirektoratet ansvar for å følge opp at de kravene som er satt, blir fulgt. Tilsynsansvaret retter seg mot miljømessig forsvarlig drift, forebygging av og skadebegrensning ved rømming og at biomassen holdes innenfor de rammene som er satt i regelverk og tillatelser.

Direktoratet er i tillegg en viktig aktør i marin arealforvaltning og arbeidet mot marin forsøpling.

Fiskeridirektoratet disponerte 451 årsverk i 2025 og har medarbeidere ved 20 kontorsteder langs kysten. Hovedkontoret ligger i Bergen, og ledelsesfunksjonene er samlet i tre lederklynger i Bergen, Bodø og Tromsø.

Nærings- og fiskeridepartementet fastsatte ny hovedinstruks for Fiskeridirektoratet med virkning fra 1. januar 2026, og jobber med å revidere direktoratets indikatorer.

Resultater 2025

Fiskeriforvaltning

Fiskeridirektoratet har prioritert kjerneoppgavene innenfor fiskeriforvaltning. I tillegg til arbeidet inn mot internasjonale forhandlinger og årlige reguleringer for de mest sentrale fiskebestandene, har direktoratet prioritert kystnære bestander. I 2025 ble forvaltningstiltak for kysttorsk, kveite, breiflabb, brosme, lange, sjøkreps, flatøsters, lyr og hummer prioritert i tråd med forvaltningsprinsippet i havressursloven. Det er også innført nye forvaltningstiltak i Oslofjorden, som blant annet omfatter torsk, hummer og sjøkreps.

Som følge av bekymring for uttak av småfisk ble det i 2025 gjennomført flere tiltak rettet mot snurrevadfisket i nord. Det er innført tiltak særlig i seinotfisket og i hysefisket i Øst-Finnmark for fartøy over 15 meter. Dette har gitt et mer effektivt vern av småsei, men ikke like effektivt vern av småhyse. Tiltakene er imidlertid videreført og strammet inn i 2026.

Etter en høring gjennomført av Fiskeridirektoratet ble det innført endringer i regelverk for turistfiske og utførsel av fisk fra sommeren 2025. Utførselskvoten ble redusert fra 1. januar 2026. En mer omfattende høring av andre tiltak er under arbeid.

Effektiv saksbehandling i fartøysaker er viktig for å unngå unødvendige driftsavbrudd. Økt kompleksitet i enkeltsaker har bidratt til utfordringer med saksbehandlingstiden i enkelte saker i 2025. Flere tiltak er gjort for å redusere saksbehandlingstiden. På lengre sikt er utvikling av et enklere og mer digitaliseringsvennlig regelverk et viktig tiltak. Fiskeridirektoratet har i 2025 blant annet arbeidet med forslag til endringer i forskrift om manntall for fiskere og fangstsmenn.

Utvikling av fiskerikontrollen og forebygging av fiskerikriminalitet er en hovedprioritering i Fiskeridirektoratet. I 2025 er reguleringen av dokumentasjonskrav både til havs og ved landing forbedret, herunder fiskernes rapporteringskrav (ERS-forskriften). Direktoratet har forberedt implementeringen av nye krav til automatiske vekter og veiesystemer, og forbedret reguleringen av prøvetaking ved landing av fangster til fiskemel og -olje. Gjennom FangstID-programmet er tre prototyper for automatisert registrering av fangst i 2025 testet på norske fiskefartøy og viser lovende resultater for identifisering av art og vektestimering av hvitfisk.

Direktoratet har i 2025 reorganisert den landbaserte fiskerikontrollen, og styrket kontrollen av fiskeriene i Troms og Finnmark. Kontrollen har medført en moderat økning i antall reaksjoner sammenlignet med 2024. Direktoratet har i 2025 bistått politiet i flere etterforskninger og styrket samarbeidet med Økokrim om informasjonsdeling og forebygging av fiskerikriminalitet.

Havbruksforvaltning

Fiskeridirektoratets tilsyn med havbruksnæringen har de senere årene blitt styrket både med teknisk kompetanse, nye tilsynsmetoder og med mer nettbasert risiko- og erfaringsformidling og veiledning overfor næringen.

Å forebygge og redusere konsekvensene av rømmingshendelser er fortsatt et høyt prioritert tilsynsområde for Fiskeridirektoratet. At aktørene overholder de kravene som gjelder for biomasse i forskrifter og tillatelsesdokumenter, er avgjørende for å ivareta legitimiteten til tillatelsessystemet og sikre like konkurransevilkår for aktørene. Fiskeridirektoratet har i de senere år løftet dette som en prioritering for det operative tilsynet. Direktoratet har også utviklet tilsynsmetodikken på havbruksområdet. Et risikobasert tilsyn med systemrevi-

sjon som hovedverktøy skal sikre at direktoratet bruker tilsynsressursene der det oppnås størst effekt. I 2025 fortsatte Fiskeridirektoratet satsingen på kontroll av etterlevelse av biomasseregelverket og virksomhetenes styringssystem for biomassekontroll. Direktoratet har startet utviklingen av nye rapporteringsløsninger for biomasse og styrket satsingen på regelverksutvikling.

I 2025 bidro Fiskeridirektoratet aktivt inn i arbeidet med å avklare rammebetingelser for havbruk lenger til havs enn det som er vanlig i dag.

Marint miljø og arealforvaltning

Fiskeridirektoratet gir råd om hvordan fiskeri- og havbruksnæringens interesser kan ivaretas i planprosesser i kystsonen og i arbeidet med forvaltningsplaner for havområdene. I 2025 har direktoratet bidratt i arbeidet med det faglige grunnlaget for neste forvaltningsplanmelding.

Utvikling og formidling av kunnskap er en viktig oppgave for arealforvaltningen. Det er stor etterspørsel etter geodata fra Fiskeridirektoratets kartverktøy Yggdrasil. Løsningen har i snitt 17 000 visninger av webkart per måned. I 2025 har direktoratet oppdatert kystnære fiskeridata for flere relevante kommuner.

Direktoratet har i 2025 vært involvert i en rekke kommunale arealplanprosesser langs kysten og fremmet fire nye innsigelser til arealplaner for å ivareta nasjonale fiskeriinteresser. Fiskeridirektoratet er også involvert i en rekke verneprosesser, der de blant annet bidrar med kunnskap om fiskeriaktivitet i aktuelle områder.

Fiskeridirektoratet har bistått departementet i arbeidet med regelverk for de nye fiskeritiltakene i Oslofjorden, og startet oppfølging av tiltakene med informasjon, forskning og kontroll.

Fiskeridirektoratet gjør en betydelig innsats for å forebygge og redusere marin forsøpling fra de marine næringene og fritidsfiske. Direktoratet har de siste årene økt oppryddingsinnsatsen og jobber samtidig for å forebygge framtidig forsøpling gjennom internasjonalt samarbeid og i samarbeid med næringens organisasjoner, forskning og forvaltning.

Prioriteringer 2027

Direktoratets kjerneoppgaver innenfor fiskeriforvaltning, havbruksforvaltning og marin arealforvaltning vil alltid være første prioritet.

På fiskeriområdet vil en viktig prioritering i 2027 være å fortsette arbeidet med å følge opp Meld. St. 7 (2023–2024) *Folk, fisk og fellesskap – en kvotemelding for forutsigbarhet og rettferdig fordeling*. En annen hovedprioritering er kriminalitetsforebygging og utviklingen av effektive dokumentasjons- og kontrollsystemer, herunder implementeringen av nye krav til automatiske vekter og veiesystemer ved fiskemottak. Fiskeridirektoratets oppfølging av de nye fiskeritiltakene i Oslofjorden vil også bli viktig i 2027.

På akvakulturområdet vil en viktig prioritering i 2027 være å bidra i oppfølgingen av Meld. St. 24 (2024–2025) *Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden*. Utviklingen av samhandling mellom havbruksnæringen og myndighetene og mellom direktoratet og andre forvaltnings- og tilsynsmyndigheter vil fortsatt være viktig, herunder samarbeid om digitale løsninger Utvikling av bedre biomassekontroll skal prioriteres. Direktoratet skal også bistå departementet med å legge til rette for havbruk til havs.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 553 mill. kroner i 2027. Bevilgningen skal dekke lønn, pensjon, husleie, andre driftsutgifter og mindre investeringer. Bevilgningen er foreslått økt for anslått pris- og lønnsvekst. Bevilgningen er også redusert med 0,65 mill. kroner mot en tilsvarende økning over kap. 900 post 01, ifm. Nærings- og fiskeridepartementets midlertidige ansvar for behandling av klager der Fiskeridirektoratet er førsteinstans.

Bevilgningen er økt med 5 mill. kroner til arbeidet med oppfølging av nye fiskeritiltak i Oslofjorden.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3917, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1.

Post 22 Fiskeriforskning og -overvåking, kan overføres

Bevilgningen motsvares av inntekter fra fiskeriforskningsavgiften, jf. kap. 5574, post 74. Avgiften trekkes av førstehåndsomsetningen til fiskerne og skal dekke deler av kostnadene ved å skaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen, til å forebygge marin forsøpling fra fiskerinæringen og rydde tapte fiskeredskap.

Det foreslås en bevilgning på 174,5 mill. kroner. Videre foreslås det at de tre utgiftsbevilgningene som er knyttet til fiskeriforskningsavgiften, kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 5574, post 74, jf. forslag til vedtak II, 2.

Post 23 Prisråd for havbruk

Sekretariat og klagemyndighet for prisrådet for havbruk er lagt til Fiskeridirektoratet. Rådet har i oppgave å sette bindende priser til bruk ved fastsettelse av grunnrenteskattepliktig inntekt.

Det foreslås en bevilgning på 20,1 mill. kroner i 2027.

Kap. 3917 Fiskeridirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Diverse inntekter	4 294	1 348	1 398
05	Saksbehandlingsgebyr	30 052	28 901	35 770
13	Inntekter fra salg av oppdrettstillatelser	55 203		
86	Forvaltningssanksjoner	3 662	3 000	3 000
	Sum kap. 3917	93 211	33 249	40 168

Post 01 Diverse inntekter

Inntektene gjelder registrering av pant i akvakulturregisteret m.m.

Det foreslås en bevilgning på 1,4 mill. kroner i 2027. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 917, post 01 og forslag til vedtak II, 1.

Post 05 Saksbehandlingsgebyr

Inntektene gjelder tre typer gebyr for saksbehandling: gebyr for søknader om ervervstillatelser o.l., gebyr ved akvakultursøknader og innmeldingsgebyr i Merkeregisteret for fiskefartøy.

Det foreslås at gebyr for søknader om erverstillatelser o.l. og innmeldingsgebyr i Merkeregisteret for fiskerfartøy videreføres på samme nivå som i 2026.

Akvakulturgebyret foreslås økt med 5,8 mill. kroner, for å at det skal dekke en noe større andel av kostnadene ved søknadsbehandling. I dag er det beregnet at dekningsgraden er under 50 pst, men det er usikkerhet i beregningsgrunnlaget. Nærings- og fiskeridepartementet vil gjennomføre en helhetlig gjennomgang av gebyrer og avgifter for havbruksnæringen, regulert i egen forskrift.

Det foreslås en bevilgning på 35,8 mill. kroner i 2027.

Post 86 Forvaltningssanksjoner

Posten gjelder inntekter fra overtredelsesgebyr ilagt for brudd på fiskeri- og havbrukslovgivningen og administrativ inndragning av utbytte på havbruksområdet. Inntektene varierer fra år til år avhengig av mengde og type saker, klagebehandling og rettsoppgjør. Basert på innbetalinger de siste årene foreslås det å videreføre bevilgningen på 3 mill. kroner i 2027.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
72	Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur	35 791	33 100	33 100
73	Årsavgift Merkeregisteret	3 759	3 900	3 900
74	Fiskeriforskningsavgift	449 925	416 400	498 800
76	Kontrollavgift fiskeflåten	59 210	54 200	65 800
	Sum	548 685	507 600	601 600

Post 72 Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur

Inntekten dekker deler av Fiskeridirektoratets kostnader til kontroll og tilsyn med havbruksnæringen. Gebyr- og avgiftsforskriften for akvakultur skal revideres, og det fremmes derfor ikke endringer i avgiftssatsene før ny forskrift er fastsatt.

Det foreslås en bevilgning på 33,1 mill. kroner i 2027.

Post 73 Årsavgift Merkeregisteret

Inntektene dekker en del av statens kostnader knyttet til drift og vedlikehold av merkeregisteret og bruk av registeret til statistikk- og forvaltningsformål.

Det foreslås en bevilgning på 3,9 mill. kroner i 2027.

Post 74 Fiskeriforskningsavgift

Posten omfatter inntekt fra fiskeriforskningsavgiften. Avgiften skal bidra til å dekke kostnader til å innhente kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen og forebygge marin forsøpling fra fiskerinæringen, blant annet ved å rydde tapte fiskeredskap.

Det foreslås en bevilgning på 498,8 mill. kroner i 2027, basert på anslag på verdien av førstehåndsomsetningen fra norske fiskerier i 2027.

Inntektene motsvares av utgifter på tre budsjettposter, jf. tabell 5.7.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten slik at eventuelle merinntekter kan motsvares av tilsvarende økte utgifter under de tre nevnte utgiftspostene, jf. forslag til vedtak II, 2.

Tabell 5.7 Oversikt over bevilgninger finansiert av fiskeriforskningsavgiften

(i 1 000 kr)

Kap./post	Betegnelse	Forslag 2027
917/22	Fiskeridirektoratet, Fiskeriforskning og -overvåking, *kan overføres*	174 500
919/76	Diverse fiskeriformål, Tilskudd til fiskeriforskning, *kan overføres*	10 000
923/22	Havforskningsinstituttet, Fiskeriforskning og -overvåking, *kan overføres*	314 300
	Sum	498 800

Post 76 Kontrollavgift fiskeflåten

Posten gjelder inntekter fra kontroller av fiskeflåten. Formålet med avgiften er å bidra til å dekke forvaltningens arbeid med kontroll av fiskeriene. Avgiften kreves inn av fiskesalgslagene ved avregning av oppgjør til fisker, og satsen er 0,22 pst. av brutto fangstverdi. Fartøy under 15 meter er fritatt for avgift med bakgrunn i kostnader i forbindelse med nye krav til sporing og rapportering.

Det foreslås en bevilgning på 65,8 mill. kroner i 2027. Økningen i forhold til 2026 skyldes endret anslag på verdien av førstehåndsomsetningen fra norske fiskerier i 2027.

Kap. 919 Diverse fiskeriformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	1 409 923	1 563 195	1 552 000
61	Tilskudd til kommunale ungdomsfiskeprosjekt	1 650	2 281	2 368
71	Tilskudd til velferdsstasjoner	2 750	2 849	2 954
73	Tilskudd til kompensasjon for CO_2-avgift	500 400	640 400	475 000
74	Erstatninger, *kan overføres*	557	1 896	1 896
75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, *kan overføres*	30 344	38 766	23 300
76	Tilskudd til fiskeriforskning, *kan overføres*	7 011	8 300	10 000
77	Tilskudd til kystrekeflåten	23 190	23 200	
	Sum kap. 919	1 975 825	2 280 887	2 067 518

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026):

- Post 60 ble økt med 9,6 mill. kroner.
- Post 61 ble økt med 2 mill. kroner.
- Post 75 ble økt med 15 mill. kroner.

Oppfølging av WTO-fiskerisubsidieavtalen

WTOs avtale om fiskerisubsidier (Agreement on Fisheries Subsidies – AFS), som ble vedtatt på WTOs ministerkonferanse 17. juni 2022, trådte i kraft 15. september 2025. Det innebar at to tredjedeler av medlemmene hadde ratifisert avtalen. Samtidig forhandles det videre for å komme i mål med forbud mot visse former for subsidier som bidrar til overfiske og overkapasitet, og som man ikke oppnådde enighet om i 2022. Det kan følgelig bli en mer omfattende fiskerisubsidieavtale på et senere tidspunkt

Gjennom behandlingen av Prop. 7 S og Innst. 178 S (2023-24) gjorde Stortinget 15. februar 2024 vedtak om norsk ratifisering av avtalen.

Det ble i Prop. 7 S (2023–24) redegjort for behovet for å etablere det nødvendige hjemmelsgrunnlaget for at Norge kan overholde forpliktelsene i avtalen. Det ble lagt til grunn at dette kan gjøres direkte i budsjettvedtakene i tillegg til at det vil bli presisert i de enkelte subsidieordningene som gjennomfører budsjettvedtaket (for eksempel forskrifter). Oppfølging av subsidieforbudene innebærer å nekte å gi eller opprettholde en subsidie dersom det foreligger brudd på en av avtalens tre forbudsbestemmelser.

For å sikre hjemmelsgrunnlag for implementeringen av AFS presiseres det at fiskerisubsidiene som omhandles i budsjettpostene under kap. 919 kun er tilgjengelig for aktører som ikke har overtrådt noen av bestemmelsene i AFS.

Budsjettforslag

Post 60 Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner

Posten gjelder kommunenes og fylkeskommunenes andel av vederlag for tildelte oppdrettstillatelser, samt provenyet fra produksjonsavgiften. Formålet med tilskuddet er at kommuner som stiller arealer til disposisjon for havbruksnæringen, skal få en del av verdiskapingen.

I 2021 ble det innført en produksjonsavgift på laks, ørret og regnbueørret. 3 mill. kroner av det årlige provenyet benyttes til å dekke Fiskeridirektoratets kostnader til forvaltning av ordningen. Øvrige inntekter fra produksjonsavgiften inngår i tilskuddet. Videre inngår 55 pst. av inntektene fra salg av nye tillatelser til oppdrett også i tilskuddet. Tilskuddet fordeles gjennom fordelingsnøklene i Havbruksfondet.

Det foreslås en bevilgning på 1 552 mill. kroner.

Post 61 Tilskudd til kommunale ungdomsfiskeprosjekt

Ordningen skal gi støtte til konkrete kommunale tiltak som tilrettelegger for at ungdom kan få erfaring i fiskeriyrket. Dette er en nasjonal søknadsbasert tilskuddsordning, og tilsagn vil bli gitt etter en samlet vurdering av de innkomne søknadene.

Det foreslås en bevilgning på 2,4 mill. kroner i 2027.

Post 71 Tilskudd til velferdsstasjoner

Midlene brukes til å delfinansiere velferdsstasjoner for fiskere drevet av Norges Fiskarlag og Den Indre Sjømannsmisjon. Det foreslås en bevilgning på 2,9 mill. kroner i 2027, fordelt med 1,6 mill. kroner til Norges Fiskarlag og 1,3 mill. kroner til Den Indre Sjømannsmisjon. Tilskuddet forvaltes av Fiskeridirektoratet.

Post 73 Tilskudd til kompensasjon for CO_2-avgift

Fiskeflåten har siden 2020 vært pålagt full CO_2-avgift. For å lette omstillingen for næringen ble det opprettet en midlertidig kompensasjonsordning som skulle avvikles fra 2025. Ordningen forvaltes av Garantikassen for fiskere. Kompensasjonsordningen er ikke knyttet til drivstoffkjøp, men innrettet slik at den gir insentiv til energieffektivisering. Som følge av dette vil kompensasjonsgraden variere kraftig mellom fartøy. Fiskeflåten har imidlertid hatt en høy kompensasjonsgrad over tid.

I slutten av mars besluttet Stortinget at CO_2-avgiften skulle midlertidig reduseres til null for fiskeflåten, frem til 1. september 2026. For fiske i fjerne farvann og fiske som foregår både i nære og fjerne farvann på samme tur, ble avgiftsatsen redusert til null fra 1. april til 1. september. For fiske i nære farvann ble avgiftsatsen redusert til null fra 1. mai til 1. september.

Kompensasjonsordningen skal kompensere for norsk avgiftsbelagt drivstoff. Kompensasjonen utbetales i påfølgende år, slik at bevilgningen for 2027 skal kompensere for avgift betalt i 2026. I lys av at fiskeflåten i flere måneder i 2026 ikke har betalt CO_2-avgift, foreslår regjeringen å redusere bevilgningen til kompensasjonsordningen. Det anslås at månedene uten avgift vil utgjøre en reduksjon i salg av marin gassolje på om lag 34 pst. Samtidig har CO_2-avgiften økt med 14 pst. i 2026.

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningen til CO_2-kompensasjonsordningen for fiskeflåten i 2027 med 165 mill. kroner, til 475 mill. kroner. Reduksjonen tar høyde for at månedene uten CO_2-avgift, og avgiftsøkningen i 2026.

Det foreslås en bevilgning på 475 mill. kroner i 2027.

Post 74 Erstatninger, kan overføres

Bevilgningen dekker eventuell utbetaling av erstatning til fiskere etter to erstatningsordninger:

- erstatning som følge av beslagleggelse av fiskefelt etter vedtak i medhold av petroleumsloven § 8-2 og FOR 2008-12-12-1357
- kompensasjon til fiskere for tapt fangsttid ved lokalisering, opptak og ilandbringelse av skrap som ikke stammer fra petroleumsvirksomhet etter vedtak i medhold av petroleumsloven § 10-18 og FOR–2009-06-19-700

Sakene behandles i erstatningsnemnder. Fiskeridirektoratet er sekretariat for nemdene. De fleste sakene om erstatning gjelder økonomisk tap som følge av seismikkinnsamling. Utbetaling av erstatninger varierer mye fra år til år. Det foreslås en bevilgning på 1,9 mill. kroner for 2027.

Post 75 Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, kan overføres

Posten dekker utgifter til ordninger som skal bidra til utvikling og økt lønnsomhet for fiskeri- og fangstnæringen, samt til utstedelse av fangstsertifikat. For 2027 tas det sikte på å finansiere føringstilskudd, Catch Certificate og ordningen med garantilott for fiskere. Andre mindre ordninger kan også være aktuelle.

I 2026 ble posten økt med 15 mill. kroner i saldert budsjett og ytterligere økt med 15 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett. Midlene er øremerket omstillingsmidler for fiskerinæringen i Oslofjorden som følge av innføringen av nye fiskeritiltak. I den forbindelse har regjeringen i 2026 opprettet en midlertidig tilskuddsordning for berørte fiskere som fisker reker med trål og som har vesentlig begrenset tilgang til fangstområder som følge av innføringen av nullfiskeområder i Oslofjorden. Departementet vil i løpet av høsten fastsette en ny tilskuddsordning for fiskere som fisker med andre redskaper enn reketrål i Oslofjorden. I 2025 ble det gitt tilskudd til følgende formål.

Føringstilskudd

Føring innebærer frakt av fangst fra ett område til et annet. Formålet med ordningen med føringstilskudd er å opprettholde lokale fiskerimiljøer og en variert flåtestruktur, bidra til at ressursene utnyttes også i områder hvor det ikke er mottak i umiddelbar nærhet, og bidra til en effektiv gjennomføring av fisket ved å føre råstoff ut av overskuddsområder. Tilskuddet har vært bevilget over statsbudsjettet siden 2005, da hovedavtalen mellom staten og Norges Fiskarlag ble avviklet. Det er fiskesalgslagene som administrerer føringstilskuddene. I 2026 er det avsatt 14,3 mill. kroner til føringstilskudd på posten. Fiskesalgslagene finansierer også en andel av føringstilskuddet gjennom bruk av administrativt inndratte midler. Disponeringen av de inndratte midlene er regulert i en egen forskrift. I 2026 er rammen for salgslagenes bruk av inndratte midler til føring på 15,7 mill. kroner. Den totale rammen for føringstilskuddet blir dermed 30 mill. kroner.

Catch Certificate

Stadig flere land stiller krav om at villfanget fisk som eksporteres, skal ledsages av et offentlig utstedt fangstsertifikat. Siden 2010 har det vært utstedt slik fangstdokumentasjon ved eksport til EU. Det utstedes videre sertifikater ved eksport av sjømat til Storbritannia, Ukraina, Serbia og Japan. For Japan utstedes det for tiden sertifikater for visse produkter, blant annet krabbe og makrell.

Ansvaret for utstedelse av fangstsertifikater i Norge er lagt til fiskesalgslagene som del av deres kontrolloppgaver. Salgslagene har opprettet et felles selskap, Catch Certificate SA, som løser oppgaven på vegne av alle salgslagene.

Det følger av forskrift om fangstsertifikat m.v. at salgslagene utsteder og godkjenner norske fangstsertifikater og produsenterklæringer til eksportør av partier av norskfanget fisk, samt lager- og produsenterklæringer for partier av fisk som ikke er norskfanget. Kopi av godkjente dokumenter formidles til Fiskeridirektoratet som er verifikasjonsmyndighet.

Tilskuddet skal dekke kostnader knyttet til drift av Catch Certificate SAs portal for utstedelse av norske fangstsertifikater, herunder lønnskostnader, drift og vedlikehold av portalen.

Tilskudd til selfangstnæringen

Formålet med tilskuddet har vært å bidra til at de fastsatte kvotene på grønlandssel ble tatt, og å legge til rette for en mer lønnsom selfangstnæring. I 2025 ble det utbetalt støtte for 1,5 mill. kroner til ett fartøy og ett mottak.

Garantilott

Formålet med ordningen er å sikre fiskere en viss minsteinntekt i de ulike fiskeriene dersom fisket av ulike årsaker skulle slå feil. Ordningen er hjemlet i forskrift om garantiordningen og administreres av Garantikassen for fiskere. Ordningen er regelstyrt, som innebærer at fiskere som tilfredsstiller vilkårene, er berettiget til garantilott.

Nivået på utbetalingene har holdt seg stabilt de siste årene. Utbetalingene for 2025 lå på tilnærmet likt nivå som i 2024, og utgjorde om lag 248 000 kroner.

Tilskudd til lineegning

De siste årene har kostnadene til agn i linefiske økt kraftig, blant annet som følge av økte fiskepriser. For å avhjelpe den krevende likviditetssituasjonen ble det bevilget 18 mill. kroner til en midlertidig ordning for lineegnetilskudd for å redusere næringens kostnadsbyrde i 2025. Ordningen ble administrert av Garantikassen for Fiskere. Fartøy som fisker med line og autoline kunne søke om tilskudd.

Budsjettforslag

Regjeringen foreslår å avvikle tilskuddet til selfangstnæringen fra og med 2027. Tilskuddet har hatt som formål å bidra til at størst mulig del av den norske kvoten på grønlandssel tas, samt å legge til rette for verdiskapning fra råstoff fra sel. Det har vært en målsetning å styrke selfangstnæringen slik at den skal kunne stå på egne ben økonomisk. Tilskuddet har ikke lykkes med å skape økt lønnsomhet fra selfangstprodukter, og deltakelsen i selfangsten har vært nedadgående over lengre tid.

Det foreslås en bevilgning på 23,3 mill. kroner i 2027.

Post 76 Tilskudd til fiskeriforskning, kan overføres

Bevilgningen motsvares av inntekter fra fiskeriforskningsavgiften, jf. kap. 5574, post 74. Avgiften

skal dekke deler av kostnadene ved å skaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen.

Tilskudd gis til bruk av fartøy og andre ekstrakostnader ved toktbasert fiskeriforskning. Fiskeridirektoratet forvalter ordningen. Det er i senere tid blant annet gitt støtte til prosjekter som gjelder Oslofjorden, Bergens urbane fjorder, kongekrabbe, sjøpølse og nedbrytbare fiskeredskap.

Det foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner i 2027.

Det foreslås at bevilgningene på de tre utgiftspostene som er knyttet til fiskeriforskningsavgiften, kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 5574, post 74, jf. forslag til vedtak II, 2.

Post 77 Tilskudd til kystrekeflåten

Den midlertidige tilskuddsordningen for kystrekeflåten ble opprettet i 2023, blant annet på grunn av den vanskelige situasjonen de økte drivstoffprisene hadde ført til for denne flåtegruppen. Ordningen har vært administrert av Garantikassen for fiskere.

Ordningen ble opprettet som et midlertidig tilskudd. Etter at tilskuddet ble opprettet økte kystrekeflåtens driftsmargin fra -1,1 pst. i 2022 til 16,1 pst. i 2024, ifølge Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse. Kystrekeflåten mottar samtidig støtte gjennom kompensasjonsordningen for CO_2-avgift for fiskeflåten, og har over tid vært kompensert for mer enn den innbetalte CO_2-avgiften.

Det midlertidige tilskuddet til kystrekeflåten over post 77 er et rent drivstofftilskudd, og utbetales etter en fast kronesats per liter. En slik direkte subsidiering av drivstoff strider mot regjeringens øvrige klimapolitikk. Tilskuddet premierer økt forbruk av drivstoff og økte klimautslipp. Regjeringen foreslår å avvikle den midlertidige tilskuddsordningen for kystrekeflåten fra og med 2027.

Programkategori 17.20 Forskning og innovasjon

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
920	Norges forskningsråd	2 006 760	2 448 506	2 386 552	-2,5
922	Romvirksomhet	1 625 192	1 955 847	2 231 011	14,1
923	Havforskningsinstituttet	1 947 988	1 972 649	2 083 667	5,6
924	Internasjonale samarbeids-programmer	364 429	405 600	199 400	-50,8
928	Annen marin forskning og utvikling	213 269	199 019	200 054	0,5
930	Design og arkitektur Norge	28 510	19 536	10 259	-47,5
935	Patentstyret	363 095	374 000	382 848	2,4
936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	8 094	9 700	9 962	2,7
2421	Innovasjon Norge	65 347 181	68 534 099	64 721 088	-5,6
2426	Siva SF	328 390	533 492	339 126	-36,4
	Sum kategori 17.20	72 232 908	76 452 448	72 563 967	-5,1

Inntekter under programkategori 17.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
3923	Havforskningsinstituttet	827 056	817 119	847 352	3,7
3935	Patentstyret	156 414	151 471	157 000	3,7
3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	418	500	519	3,8
5325	Innovasjon Norge	62 681 629	65 166 400	62 670 000	-3,8
5326	Siva SF	67 000	272 000	67 000	-75,4
5613	Renter fra Siva SF	13 475	10 600	11 100	4,7
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	933 936	821 400	710 000	-13,6
	Sum kategori 17.20	64 679 928	67 239 490	64 462 971	-4,1

Programkategori 17.20 omfatter bevilgninger til offentlige virkemidler for forskning og innovasjon i næringslivet. I tillegg bevilges midler til marin forvaltningsrettet forskning. Inntektene knyttet til programkategorien er i hovedsak oppdragsinntekter, gebyrer, sektoravgifter, renteinntekter og lånetransaksjoner.

Nedenfor omtales departementets arbeid med næringsrettet forskning og innovasjon og marin forvaltningsrettet forskning.

Næringsrettet forskning og innovasjon

Mål

Forskning, utvikling og innovasjon er avgjørende innsatsfaktorer for å fremme økt produktivitet og omstillingsevne i norsk næringsliv. Departementets bevilgninger til forskning og innovasjon i næringslivet skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi innenfor bærekraftige rammer.

Innovasjon er en av de viktigste drivkreftene for å opprettholde og utvikle Norges konkurranseevne, verdiskaping og velstand. Verdiskaping og produktivitetsvekst krever både fornyelse og forbedring. Verdiskaping er avhengig av at det tilbys varer og tjenester som har høy betalingsvilje, gjennom etablerte foretak og etablering av nye foretak. Innovasjon innebærer utvikling av nye eller forbedrede produkter og prosesser. Det meste av forskning og innovasjon i næringslivet skjer uten støtte fra det offentlige, fordi foretak finner det lønnsomt å investere for å nå egne mål.

Forskning og innovasjon kan ha en større verdi for samfunnet enn den har for enkeltbedrifter, fordi kunnskap sprer seg og skaper verdier for andre enn den som finansierer forsknings- og innovasjonsaktiviteten. Derfor legges det til grunn at samfunnet bør bidra til at det investeres mer i forskning og innovasjon i næringslivet enn det foretakene ville gjort basert på egne økonomiske resultater. Målet med offentlig støtte er derfor å gi foretakene insentiver til å satse mer, ha høyere ambisjoner og/eller gjennomføre prosjekter tidligere eller raskere enn de ville gjort uten denne støtten.

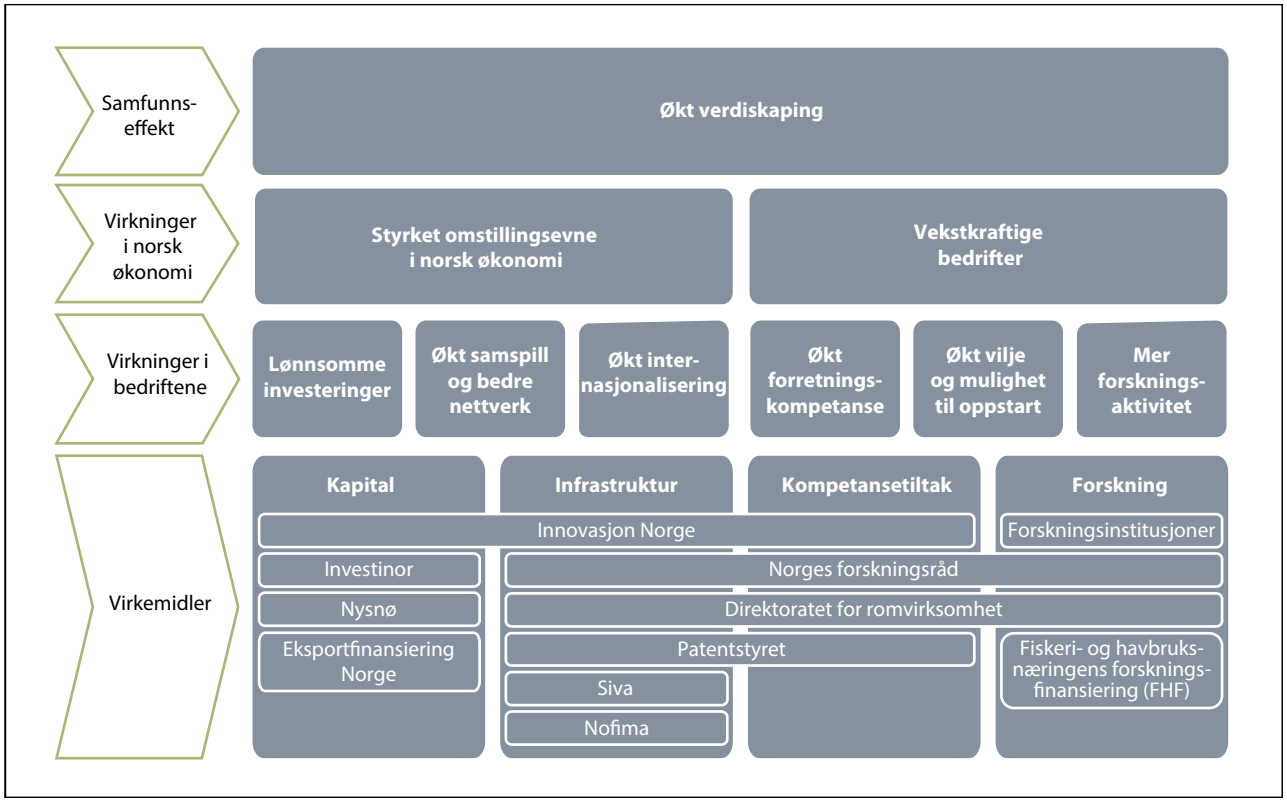
En rekke politikkområder har betydning for innovasjonsevnen, blant annet utdannings- og forskningspolitikken, konkurransepolitikken, skattepolitikken, samferdselspolitikken, arbeidsmarkedspolitikken, sikkerhetspolitikken og politikk for offentlige innkjøp. Innovasjon krever et godt samspill mellom ulike aktører, og en helhetlig innovasjonspolitikk avhenger av samarbeid på tvers av mange departementer og politikkområder. Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for å koordinere regjeringens politikk og virkemidler for å fremme innovasjon i næringslivet.

Aktører og virkemidler

Bevilgningene over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett til næringsrettet forskning og innovasjon blir forvaltet av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge, Direktoratet for romvirksomhet, Siva, Patentstyret og Nofima. I tillegg tildeles støtte gjennom Skattefunn, som gir et ekstra skattefradrag for forskning og utvikling (FoU). Skattefunn er den ordningen som flest foretak anvender. Ordningen er hjemlet i Skatteloven og forvaltes av Finansdepartementet og Skatteetaten, jf. omtale i Prop. 1 LS (2026–2027) *Skatter og avgifter 2027*. Forskningsrådet forhåndsgodkjenner FoU-innholdet basert på søknader innenfor skatteåret. Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS (FHF) tildeler også midler til næringsrettet FoU.

Videre deltar Norge i en rekke næringsrelevante EU-programmer i perioden 2021–2027, inkludert rammeprogrammet for forskning og innovasjon Horisont Europa, investeringsprogrammet InvestEU, EUs romprogram, Programmet for et digitalt Europa, Det europeiske forsvarsfondet og EUs indre markedsprogram. Norge deltar også i internasjonalt samarbeid om FoU-relatert romvirksomhet i Den europeiske romorganisasjonen (ESA). Deltakelse i programmene som finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, omtales nærmere under kap. 922 og 924.

I tillegg bidrar flere andre aktører og virkemidler til forskning og innovasjon i næringslivet, blant annet Investinor AS, Nysnø Klimainvesteringer AS og Eksportfinansiering Norge, jf. omtaler under henholdsvis kap. 952, 953 og 2460. Til sammen utgjør disse aktørene et helhetlig virkemiddelapparat for næringsrelevant forskning og innovasjon. Virkemidlene for forskning og innovasjon i næringslivet bidrar til infrastruktur, tilførsel av kapital, kompetanse og forskning. Figur 5.1 illustrerer sammenhengene mellom målene om økt verdiskaping gjennom styrket omstillingsevne og vekstkraftige bedrifter og virkemidlene for forskning og innovasjon i næringslivet, mens boks 5.1 og 5.2 beskriver de forskjellige virkemidlene og virkningene de skal skape i næringslivet.

Figur 5.3 Sammenhengen mellom virkemidlene for forskning og innovasjon
Kilde: Nærings- og fiskeridepartementet

Status og resultater

Nedenfor gis en omtale av status og resultater for innsatsområder og tiltak som anses som sentrale for å oppnå de ønskede virkningene av bevilgningene til forskning og innovasjon over næringsministerens og fiskeri- og havministerens budsjetter.

Den næringsrettede forsknings- og innovasjonsinnsatsen

Nyskaping og omstilling skjer kontinuerlig i næringslivet, og de konkrete virkningene av de offentlige virkemidlene for næringsrettet forskning og innovasjon materialiserer seg ofte ikke før det er gått lang tid.

Hovedformålet med de næringsrettede forsknings- og innovasjonsvirkemidlene har ligget fast over tid. Den globale konteksten disse virkemidlene skal virke innenfor, er imidlertid stadig under utvikling. Det haster med tiltak for å nå klimamålene, og etterspørselen etter grønne løsninger øker internasjonalt. Sikkerhets- og beredskapsmessige hensyn påvirker også rammene for innretning og utøvelse av nasjonal og regional forsknings- og innovasjonspolitikk. Ulike politikkområder og -formål må ses i sammenheng, også forholdet mellom næringspolitikk, klimapolitikk, energipolitikk og sikkerhets- og beredskapshensyn. Samtidig skaper endrede etterspørselsmønstre og behov nye muligheter for norske bedrifter i et internasjonalt marked.

Regjeringen har innført et hovedprinsipp om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot Norges forpliktelser under Parisavtalen og lavutslippssamfunnet i 2050. Prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling og er for eksempel ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Hovedprinsippet gjelder i utgangspunktet for hele det næringsrettede virkemiddelapparatet. Med dette menes alle vesentlige næringsrettede bevilgninger til Innovasjon Norge, Norges forskningsråd, Siva, Design og arkitektur Norge, Eksportfinansiering Norge, Enova, Gassnova og Bionova. Hovedprinsippet gjelder også for Investinor AS og Nysnø Klimainvesteringer AS, og anses for disse aktørene å være ivaretatt i forventningene som er lagt i eierskapspolitikken.

For å dokumentere og følge opp den grønne dreiningen av virkemiddelapparatet, ble virkemiddelaktørene i 2022 bedt om å etablere sammen-

Boks 5.1 Offentlige virkemidler for forskning og innovasjon

Kapital

Tilgang på kapital og kompetanse er avgjørende for etableringen og utviklingen av vekstbedrifter som har betydning for omstillings- og vekstevnen i norsk økonomi. På grunn av høy teknologisk risiko, høy markedsrisiko, manglende bransje- og teknologikompetanse hos investorer og manglende nettverk, kan det være utfordrende å få private investorer til å investere i tidligfasebedrifter i det omfang som er antatt samfunnsøkonomisk lønnsomt. Statlige virkemidler skal bidra til å utløse privat kapital til tidligfasebedriftene ved å utvikle investeringsmiljøene slik at tidligfasebedrifter med høyt vekstpotensial får tilgang på kapital og kompetanse. De finansielle virkemidlene omfatter lån, tilskudd, garantier og egenkapital.

Forskning

Virkemidlene for forskning skal ha en utløsende effekt på forsknings- og utviklingsaktiviteter. Dette kan føre til nye eller forbedrede varer, tjenester og prosesser, eller at kunnskap blir utnyttet og videreutviklet i andre sammenhenger. Regjeringens FoU-virkemidler omfatter blant annet støtte til forskningsprosjekter (tilskudd og skattefradrag), kommersialisering av forskningsresultater fra offentlig finansiert forskning, utdanning av FoU-personell, samarbeid mellom næringsliv og akademia og midler til mobilisering til og deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon (Horisont Europa).

I tillegg har Nærings- og fiskeridepartementet ansvar for flere forskningsinstitutter og tilfører midler til disse både gjennom et grunnfinansieringssystem administrert av Forskningsrådet, og ved direkte driftsbevilgninger over departementets budsjett. Grunnbevilgningen fra Nærings- og fiskeridepartementet går til primærnæringsinstituttene Nofima AS og SINTEF Ocean AS og til de teknisk-industrielle instituttene Institutt for energiteknikk (IFE), Norce, Norges Geotekniske Institutt (NGI), NORSAR, Norsk Regnesentral, RISE PFI og Sintef.

Infrastruktur

Støtten til infrastruktur skal fremme verdiskapende forskning og innovasjon. Virkemidlene inkluderer både fysisk infrastruktur og immateriell infrastruktur, som møteplasser, samarbeidsplattformer og tilgang til forskningsmiljøer med relevant kunnskap og kompetanse. Eksempler på virkemidler er eiendomsvirksomhet, inkubatorer, institutter, katapultordningen, klyngeprogram, pilot- og demonstrasjonsanlegg, satellittsystemer, forskningsfartøy, forskningsstasjoner, forskningsinfrastruktur, tildeling av industrielle rettigheter og støtte til laboratorier.

Kompetansetiltak

Støtten til kompetansetiltak går til veiledning og rådgivning for å fremme verdiskapende forsknings- og innovasjonsaktiviteter. I tillegg til rendyrkede kompetansetjenester inngår ofte veiledning og rådgivning som del av andre virkemidler. Det dreier seg eksempelvis om rådgivning som skal bidra til økt forretningsforståelse, økt forståelse for designmetodikk, utvikling av forskningsprosjekter og veiledning i hvordan bedriftene kan forvalte sine immaterielle verdier.

lignbar rapportering om støtte til prosjekter med klima- og miljøinnhold. I mai 2024 leverte virkemiddelaktørene et forslag til løsning for rapportering på «do no significant harm-prinsippet» og iverksatte 1. januar 2025 klassifisering av prosjekter med potensial for positiv effekt på klima og miljø og prosjekter med potensial for å gjøre vesentlig skade. Rapporteringssystemet er innført som en pilot.

For å sikre at den grønne prosjektklassifiseringen og rapporteringen gir best mulig balanse mellom datakvalitet og administrasjonsbyrde for virkemiddelaktørene og næringslivet, ble det høsten 2025 igangsatt en ekstern følgeevaluering av implementeringen. Sluttrapport fra Oslo Econo-

Boks 5.2 Virkninger av virkemidlene i næringslivet

Formålet med de offentlige virkemidlene for forskning og innovasjon er å legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping.

Lønnsomme investeringer

Virkemidlene skal bidra til at flere samfunnsøkonomisk lønnsomme forsknings- og innovasjonsprosjekter som ellers ikke ville blitt realisert, utløses i næringslivet, blant annet gjennom direkte finansiell støtte (lån eller tilskudd) og ved å gjøre det enklere for bedriftene å få banklån.

Økt samspill og bedre nettverk

Virkemidlene skal gjøre det enklere for bedriftene å samarbeide, utvikle og utnytte kunnskap gjennom blant annet klynger, nettverk og forsknings- og innovasjonssentre.

Økt internasjonalisering

Virkemidlene skal stimulere norsk næringsliv til å utnytte de mulighetene som finnes i internasjonale markeder på en bedre måte, gjennom kompetansehevende programmer, infrastruktur, råd og veiledning.

Økt forretningskompetanse

Virkemidlene skal øke gründeres og bedrifters evne til markedsorientering gjennom kompetansehevende programmer, infrastruktur, råd og veiledning.

Økt vilje og mulighet til oppstart

Virkemidlene skal stimulere til oppstart av ny virksomhet gjennom tilgang på kapital, kompetansehevende programmer, infrastruktur, råd og veiledning.

Mer forskningsaktivitet

Virkemidlene skal stimulere til økte FoU-investeringer i næringslivet gjennom tilskudd, infrastruktur og veiledning, og til næringsrelevant kunnskapsoppbygging i instituttsektoren gjennom grunnfinansiering.

mics ble levert i mars 2026, og er nå til vurdering og oppfølging i departementet.

Status for næringslivets FoU- og innovasjonsinnsats

Det har vært fall i næringslivets FoU-innsats. Statistisk sentralbyrå (SSB) la i april 2026 fram endelige tall for forskning og utvikling (FoU) i næringslivet for året 2024. Næringslivet utførte forskning og utviklingsarbeid (FoU) for 46,6 mrd. kroner i 2024, om lag 0,4 mrd. kroner mindre enn i 2023. Det tilsvarer en nedgang på 0,9 pst. i løpende kroner og 6 pst. i faste kroner. Nedgang i antall årsverk bekrefter størrelsen på fallet i realinvesteringer i FoU.

Også i de andre forskningsutøvende sektorene er det fall i samlet FoU. Sammen med næringslivet brukte universitets- og høgskolesektoren og instituttsektoren drøyt 94,5 mrd. kroner på FoU i 2024. Dette innebærer samlet realnedgang i FoU-investeringene på 5,4 pst., og det var realnedgang for alle tre sektorer. Universitets- og høgskolesektoren og instituttsektoren hadde realnedgang i FoU-investeringer også året før, i motsetning til næringslivet.

Tallene viser at det særlig var unge og små foretak som bidro til nedgangen i næringslivets FoU. Foretak med 10–19 sysselsatte brukte til sammen 4,4 mrd. kroner på egenutført FoU i 2024. Dette er 1,5 mrd. kroner mindre enn i 2023, tilsvarende en realnedgang på 30 pst. Det ble utført knapt 2 600 FoU-årsverk i disse foretakene, som er 27 pst. færre enn i 2023. Fall i FoU-investeringene betyr at det blir lavere forskningsbasert kunnskap i årene som kommer, og kan innebære at foretakenes evne til å tilegne seg ny kunnskap og lære fra de beste i Norge og i utlandet avtar.

Nedgangen i sektor for fiskeri og havbruk var markant større enn i øvrig næringsliv. I sektoren var det samlede fallet på om lag 36 pst. i løpende kroner, mens reduksjonen i antall personale og gjennomførte årsverk var mindre.

Næringslivet, slik SSB avgrenser det, sto for 49 pst. av Norges samlede FoU-investeringer i 2024. SSBs avgrensing av «næringslivet» er noe snevrere enn det som brukes av andre land,

OECD eller av Eurostat, og vil gi forholdsmessig lave tall dersom SSBs nasjonale tall for næringslivet sammenliknes med OECD-gjennomsnittet. Eurostat har nylig publisert sammenliknbare tall der FoU utført av næringslivet i Norge utgjør 0,98 pst. av BNP i 2024, ned fra 1,01 pst. året før.

Samlet FoU utgjorde 1,80 pst. av bruttonasjonalprodukt (BNP) i 2024. Dette er betydelig lavere enn gjennomsnittet for EUs 27 medlemsland på 2,13 pst. og gjennomsnittet blant OECDs medlemsland på 2,72 pst. i 2024. Realveksten for forskning og utvikling i OECD-området lå på 2,6 pst. i snitt i 2024, med et spenn på 3,4 pst. i USA til 0,4 pst i EU. Offentlig støtte til næringslivets FoU-innsats utgjør i snitt 0,26 pst. av BNP blant OECD-landene mot 0,17 pst. av BNP i Norge, og fordeler seg med 60 pst. gjennom skattefradrag blant OECD-landene mot 40 pst. i Norge.

Annet hvert år gjennomfører SSB en kartlegging av innovasjon i næringslivet. Dette er en forpliktelse etter EØS-avtalen, og gjennomføringen bygger i hovedsak på et sett med spørsmål fastlagt av Eurostat, med anledning til å inkludere nasjonale spørsmål. Undersøkelsen viser en svak økning i antall foretak som rapporterer om innovasjonsaktiviteter i 2024, samtidig er det flere som har gjennomført grønne innovasjoner. Endringene er ikke store nok til å være signifikante.

De brede europeiske innovasjonsindikatorene viser nå en noe svakere norsk utvikling. I EUs årlige European Innovation Scoreboard (EIS) rangeres Norge fortsatt som en «sterk innovatør», dvs. i den nest øverste av fire grupper land. I EUs omtale av Norge trekkes det fram at resultatene over tid har økt mindre enn gjennomsnittet for EU-landene og at utviklingen var negativ i den siste perioden.

Videreutvikling av det næringsrettede virkemiddelapparatet

Det næringsrettede virkemiddelapparatet er en sentral del av verktøykassen i næringspolitikken, sammen med de mer generelle rammebetingelsene for næringslivet. For å oppnå målene i næringspolitikken må det næringsrettede virkemiddelapparatet være omstillingsdyktig og tilpasset framtidens næringsliv. I 2022 satt regjeringen derfor i gang utviklingen av «Virkemiddelapparatet 2.0» med mål om å etablere én vei inn til virkemidlene, mer helhetlige brukerreiser, økt samarbeid på tvers og bedre koordinering av innsatsen rettet mot grønn omstilling.

Et sentralt tiltak i arbeidet var opprettelsen av «Én vei inn» til virkemiddelapparatet. Gjennom Én vei inn kan næringslivet henvende seg til ett sted for å få rask avklaring og veiledning til videre kontakt med virkemiddelapparatet. Prosjektlederansvaret for Én vei inn ligger hos Innovasjon Norge, men selskapet samarbeider tett med de andre involverte virkemiddelaktørene om løsningen. I 2025 ble det øremerket totalt 29 mill. kroner til Innovasjon Norges arbeid med Én vei inn, jf. omtale under kap. 900, post 21 og kap. 2421, post 50.

Ved inngangen til 2026 bestod Én vei inn-samarbeidet av 14 av 15 fylkeskommuner og ti nasjonale aktører (Innovasjon Norge, Norges forskningsråd, Siva, Eksportfinansiering Norge, Enova, Patentstyret, Design og arkitektur Norge (DOGA), Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad), Direktoratet for romvirksomhet og Nysnø Klimainvesteringer AS). Gjennom fylkeskommunene dekkes også lokaltilbudet til næringslivet i over 300 kommuner. Oslo er eneste fylke som ikke er en del av Én vei inn, men flere inkubatorer i området er koblet på løsningen. I 2025 håndterte Innovasjon Norge over 5 400 henvendelser gjennom Én vei inn, mot om lag 3 600 i 2024. Siden oppstarten i 2022 har løsningen håndtert nesten 14 000 henvendelser. Undersøkelser i regi av Innovasjon Norge tyder på at brukerne stort sett synes det er enkelt å bruke Én vei inn og er fornøyde med hjelpen de får. Innovasjon Norge jobber også med å levere helautomatiserte henvisninger, og mot slutten av 2025 lå andelen på mellom 10 og 15 pst.

I 2025 arbeidet virkemiddelaktørene også videre med samhandlingsmodellen i virkemiddelapparatet. Ideen er at kunder med store og komplekse prosjekter, stort verdiskapingspotensial og behov for ulike virkemidler, skal bli møtt av et felles kundeteam og få godt koordinert oppfølging fra virkemiddelapparatet. Både Én vei inn og samhandlingsmodellen evalueres i 2026. Evalueringene vil legge grunnlaget for arbeidet med disse tiltakene fremover. Det vises til omtale under «Prioriteringer 2027», kap. 900, post 21 og kap. 2421, post 50.

Tiltak for å møte næringslivets kompetansebehov

Norges konkurransekraft er avhengig av et næringsliv som har relevant kompetanse og god omstillingsevne. Kompetanse er grunnlaget for å håndtere komplekse utfordringer og for hensiktsmessige omstillinger både i næringslivet og samfunnet ellers. Hvordan forskningskompetanse og -resultater kan tas i bruk og spres i næringslivet, er derfor sentralt i regjeringens forsknings- og innovasjonspolitiske satsinger.

Tilgang til kompetent arbeidskraft er viktig for å bidra til omstilling og et mer forskningsintensivt næringsliv. I kompetansebudsjettet vektlegger regjeringen at det blant annet må utdannes flere kandidater med teknologisk og realfaglig kompetanse i samsvar med behovet i arbeidslivet, jf. Prop. 1 S (2026–2027) for Kunnskapsdepartementet. Regjeringen foreslår i tråd med dette 120 mill. kroner i statsbudsjettet for 2027 for å styrke rekruttering til og kvalitet i ingeniørutdanningen. Det har også vært en liten økning i bruken av Nærings-phd. -ordningen de senere årene. Tall fra 2026 viser nær like mange tildelinger frem til 1. september 2026 som ordningen hadde i 2025. Ordningen ble evaluert av Menon Economics i 2025, der den fikk en overordnet positiv evaluering. Menon leverte i 2025 på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet, en utredning om behov, muligheter og barrierer for å tiltrekke og beholde høyt kvalifiserte utenlandske forskningsmedarbeidere. Arbeidet følges videre opp gjennom ulike løp, blant annet i arbeidet til en ekspertgruppe som skal gjennomgå doktorgradsutdanningen i Norge.

Universiteter og høyskoler skal tilby undervisning og utføre forskning, men har også et ansvar for å bidra til spredning og formidling av kunnskap og bidra til innovasjon og verdiskaping. Samarbeid mellom næringslivet, universitets- og høyskolesektoren, forskningsinstitutter og offentlig sektor er viktig for å ta kunnskapen som utvikles ved høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner i bruk. Nærings- og fiskeridepartementet, Kunnskapsdepartementet og flere andre departementer samarbeider om tiltak for at universitetene og høyskolene (UH) og helseforetakene skal ta et større ansvar for kommersialisering av FoU-resultater i egen sektor. Ideer fra forskning kan bidra til nye arbeidsplasser, innovasjon og verdiskaping. Institusjonene har selv ansvaret for hvordan de organiserer dette arbeidet. Kunnskapsdepartementet følger også dette opp i sin styringsdialog med UH-institusjonene der dette er relevant.

Norsk deltakelse i næringsrelevante EU-programmer og strategiske satsinger

Internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid er av stor betydning for Norge. Deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont Europa, er den største enkeltsatsingen fra norske myndigheter innen internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid. Deltakelsen gir tilgang på ny kunnskap, teknologi, nettverk, markeder og infrastruktur for norske virksomheter. I Horisont Europa (2021–2027) har innovasjon fått en styrket rolle.

Norske forsknings- og innovasjonsmiljøer, næringsliv, offentlige virksomheter og helseforetak hadde per juni 2026 hentet hjem til sammen 1,9 mrd. euro fra Horisont Europa. Dette tilsvarer en returandel på 2,96 pst., det vil si den andelen av de konkurranseutsatte midlene i Horisont Europa som er tildelt norske deltakere. Returandelen ligger dermed over regjeringens ambisjon om en retur på 2,8 pst. for hele programperioden. Omregnet til norske kroner utgjør det over 20 mrd. kroner. Av dette har ca. 300 mill. euro, dvs. ca. 3,3 mrd. kroner, gått til norsk næringsliv. Næringslivets andel av den samlede norske returen utgjør dermed om lag 16 pst. Dette er en reduksjon fra en retur på 18 pst. i 2025, som delvis kan forklares ved sterkere konkurranse om midlene og at den seneste oppdateringen inneholder enkelte tall der næringslivets deltakelse ikke kommer frem.

Norsk næringsliv har særlig god uttelling innenfor klima, energi og hav (marin og maritim). Innenfor maritim forskning er den norske returandelen på 17,2 pst. Norsk næringsliv er også godt representert og henter betydelig finansiering innenfor temaer som KI, råmaterialer og avanserte materialer.

Om lag 46 pst. av næringslivets returandel i Horisont Europa er hentet fra deltakelse i partnerskap. Partnerskapene består av konsortier av aktører fra næringsliv og akademia, og finansieres dels av EU-midler og dels av medfinansiering fra medlemslandene og næringslivet.

Norge deltar blant annet i Chips Joint Undertaking som er et partnerskap som forvalter EUs strategiske satsing på forskning og teknologiutvikling innenfor halvlederteknologi innenfor rammene av European Chips Act. Partnerskapet finansieres av midler fra Horisont Europa og Digital i tillegg til nasjonal medfinansiering fra deltakende land og aktørene selv.

Norge deltar også i EUs partnerskap for forskning og innovasjon innen bærekraftig blå økonomi (Sustainable Blue Economy Partnership – SBEP). Norge har også høy deltakelse i EUs samfunnsoppdrag Sunne hav og vann (Mission Ocean), som er en sentral satsing under Horisont Europa for å beskytte og restaurere hav- og ferskvannsøkosystemer. Norske aktører deltar i om lag 40 prosjekter under samfunnsoppdraget.

Norge har takket ja til å delta i EUs nye havobservasjonsallianse OceanEye. Formålet med initiativet er å styrke internasjonalt samarbeid om havobservasjon og bidra til langsiktig finansiering og videreutvikling av globale observasjonssyste-

mer. Norge er også en pådriver for det mellomstatlige europeiske havforskningssamarbeidet gjennom organisasjonen Joint Programming Initiative Healthy and Productive Seas and Oceans (JPI Oceans).

Forskningsrådet og Innovasjon Norge samarbeider for å styrke den norske deltakelsen i Horisont Europa. Det er gjennomført flere tiltak de siste årene, blant annet styrking av stimuleringsmidler og bedre synliggjøring av mulighetene som finnes i EUs forsknings- og innovasjonssamarbeid, ved mobiliseringskonferanser og møter. De arbeider også med å få på plass et godt samspill mellom nasjonale virkemidler og EU-virkemidler. Dette gjelder blant annet på havområdet der EU nylig lanserte en samlet framstilling av havpolitikken, EUs havpakt, som også varsler en forsknings- og innovasjonsstrategi.

For nærmere omtale av Norges deltakelse i Horisont Europa vises det til Prop. 1 S (2025–2026) Kunnskapsdepartementet, og til omtale under kap. 920 Norges forskningsråd og kap. 2421 Innovasjon Norge.

Norge deltar i de vesentligste delene av EUs investeringsprogram InvestEU fra 2023. InvestEU samler EUs finansielle instrumenter i ett program og gir norsk næringsliv tilgang på virkemidler som kan komplementere nasjonale ordninger, jf. nærmere omtale under kap. 924.

Norge deltar også i delprogrammet for konkurransekraft og bærekraft for små og mellomstore bedrifter (SMB-pilaren/COSME) under EUs indre markedsprogram. Programmet består av det EU-omfattende rådgivningsnettverket for små og mellomstore bedrifter og vitenskapsinstitusjoner Enterprise Europe Network (EEN), klyngevirkemidler, skaleringsvirkmidler og en mentorordning, jf. nærmere omtale av SMB-pilaren/COSME under kap. 2421 og kap. 924.

Nærings- og fiskeridepartementet har også ansvaret for deltakelse i EUs romprogram. For en stor del handler dette om tilgang på tjenester innen satellittnavigasjon, kommunikasjon og overvåking, men EUs romprogram gir også muligheter for kontrakter for næringslivet.

Omstilling i næringslivet

De næringsrettede virkemidlene skal styrke evnen til omstilling og konkurransekraft i næringslivet. Forskning og utvikling er avgjørende innsatsfaktorer for å fremstille og omsette kunnskap til innovasjon og høyere produktivitet.

Norsk næringsliv har hatt vekst i FoU-investeringene over lengre tid, men vi ser et brudd i denne trenden for 2024. Regjeringen mener at en styrking av FoU i næringslivet er helt sentralt for å bedre omstillingsevnen og øke verdiskapingen framover. I 2025 ble det igangsatt to utredningsarbeider i oppfølgingen av regjeringens strategi for å øke næringslivets investeringer i FoU av 2024, henholdsvis en kartlegging av barrierer og muligheter for å tiltrekke og beholde internasjonal forskningskompetanse i Norge, og en utredning av kunnskapsspredningseffekten av de næringsrettede FoU-virkemidlene.

Den næringsrelevante FoU-støtten skal fremme økte FoU-investeringer i næringslivet, og nylige analyser fra SSB og Samfunnsøkonomisk analyse viser at støtten bidrar til realisering av prosjekter som ikke ellers ville blitt gjennomført og har en positiv effekt på kompetanse, samarbeidsrelasjoner og innovasjonsevne.

Skattefunn er det mest brukte virkemiddelet for å stimulere til økt FoU i næringslivet, særlig i små og mellomstore bedrifter. Finansdepartementet anslår det samlede skattefradraget for 2025 til 3,7 mrd. kroner. De største næringsområdene i ordningen var annen tjenesteyting, IKT og bygg/anlegg/eiendom, med 10–11 pst. av søknadene hver.

Den næringsrelevante porteføljen i Norges forskningsråd har de senere årene dreid fra å ha tyngde innenfor ressursbaserte næringer til å ha en mer generell industri- og teknologiprofil. I 2025 utgjorde porteføljen 5,3 mrd. kroner, der 1,3 mrd. kroner var prosjekter ledet av næringslivet (Innovasjonsprosjekt i næringslivet – IPN). I 2025 er det gjort endringer i IPN-ordningen blant annet gjennom løpende utlysing som har gitt kortere tid fra søknad til vedtak, lavere søknadsinngang og dermed økt tildelingsprosent.

Andre sentrale virkemidler for å bidra til å øke omstillingsevnen i næringslivet er blant annet Grønn plattform og støtte til muliggjørende teknologier, jf. nærmere omtale i kap. 920 Norges forskningsråd.

Grønn plattform er et virkemiddel for grønn omstilling i næringslivet der Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Siva samarbeider om utlysning og oppfølging. Ordningen retter seg mot grønne prosjekter innenfor alle tematiske områder og gir støtte til store, ambisiøse prosjekter som gjennomføres av et konsortium. I Grønn plattform ses hele løpet fra forskning til kommersialisering og markedsintroduksjon i sammenheng og på tvers av de involverte virkemiddelaktørene. Formålet med ordningen er å skape samfunnsøkonomisk lønnsomt og bærekraftig næringsliv. Gjennom plattformen kan bedrifter og

forskningsinstitutter få støtte gjennom tre år til å gjennomføre forsknings- og innovasjonsdrevet grønn vekst og omstilling. De tre aktørene samarbeider også med Enova om plattformen.

Det ble utlyst 1 125 mill. kroner til treårige prosjekter under Grønn plattform i 2020, inntil 750 mill. kroner i 2022, inntil 600 mill. kroner i 2023, inntil 823,5 mill. kroner i 2025 og inntil 644,5 mill. kroner i 2026. Det legges ikke opp til en ny utlysning i Grønn plattform i 2027, men virkemiddelaktørene skal fortsette samarbeidet om ordningen og de pågående prosjektene i porteføljen. Ordningen evalueres i 2025/2026 for å undersøke relevans, effektivitet og oppnådde og forventede effekter av ordningen. Evalueringsrapport vil ferdigstilles i løpet av høsten 2026.

Samfunnsoppdrag om bærekraftig fôr

Regjeringen følger opp det målrettede samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr med mål om at innen 2034 skal alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr komme fra bærekraftige kilder og bidra til å redusere klimagassutslippene i matsystemene. Samfunnsoppdraget skal bidra til å bevare naturmangfold, utvikle en sterk fôringrediensindustri og øke forsyningssikkerheten i Norge. Styringsgruppen for samfunnsoppdraget kommer med en ny rapport høsten 2026 med råd til regjeringen for hvordan man kan nå målene for samfunnsoppdraget.

Kunnskap og teknologi for utvikling av havnæringene

FNs havforskningstiår (2021–2030) for bærekraftig utvikling er en viktig kontekst for arbeidet knyttet til hav og kyst. Norges bidrag i denne satsingen har som mål å styrke både den nasjonale og den internasjonale kompetansen.

Hav og kyst er en tematisk prioritering i Meld. St. 5 (2022–2023) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning*.

Ifølge Statistisk sentralbyrå utgjorde forsknings- og utviklingsarbeid (FoU) rettet mot sjømatnæringen 5,3 mrd. kroner i 2023. Av dette gikk nær 4 mrd. kroner til havbruk og om lag 1,4 mrd. kroner til fiskerirelatert forskning. Teknologi og utstyr var det største forskningsområdet med FoU-utgifter på om lag 1,1 mrd. kroner, mens forskning på helse og sykdom utgjorde det største enkeltområdet innen havbruk.

Det kanaliseres betydelige midler til kunnskap og teknologi i havnæringene gjennom Forskningsrådet og Innovasjon Norge, jf. omtale under kap. 920 og kap. 2421. Tilskudd til Nofima for næringsrettet marin forskning omtales under kap. 928, post 72.

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS (FHF) er et statlig aksjeselskap eid av Nærings- og fiskeridepartementet som finansieres 100 pst. av sjømatnæringen gjennom en FoU-avgift på eksportverdien av fisk og fiskevarer på 0,3 pst. FHF finansierer forsknings- og utviklingsoppgaver som fiskeri- og havbruksnæringen ønsker gjennomført. FHFs inntekter fra FoU-avgiften utgjorde 545 mill. kroner i 2025. Selskapet tar initiativ til og finansierer FoU-prosjekter med generell nytteverdi for hele eller deler av marin næring. Midlene gis som tilsagn til FoU-leverandører basert på FHFs strategier, utarbeidet i dialog med næringen.

Norsk havteknologisenter skal sikre verdiskaping for Norge gjennom konkurransedyktige havromsnæringer. Senteret skal gjøre de norske havromsnæringene mer produktive gjennom kunnskaps- og teknologiutvikling, kunnskapsspredning, verdensledende utdanningsmiljø og bidrag til omstilling av næringsliv. Prosjektet er modulbasert med suksessiv utbygging av fire fløyer. Arbeidet med bygging av senteret foregår i hovedsak i tråd med planene. Senteret forventes ferdigstilt i 2030. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2026 vedtok Stortinget å øke kostnadsrammen for byggeprosjektet til 6 098 mill. kroner og å øke kostnadsrammen for brukerutstyrsprosjektet til 6 287 mill. kroner, kroneverdi 1. juli 2026. Regjeringen vektlegger god styring og kostnadskontroll i prosjektet. Innsparingstiltak vurderes opp mot målsettingene for prosjektet og betingelsene i notifiseringen til EFTAs overvåkingsorgan ESA. For bevilgning til prosjektet for 2027 vises det til Prop. 1 S (2026–2027) Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

Forskning, teknologi og infrastruktur innenfor romvirksomhet

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvaret for å koordinere norsk romvirksomhet. Norsk romvirksomhet skal bidra til å oppnå mål innen flere områder, som klima- og miljø, samfunnssikkerhet, transport og forskning. Det nasjonale romprogrammet NORKAP ble opprettet i 2025 for å samle nasjonale og internasjonale virkemidler knyttet til romvirksomhet. Programmet skal bidra til økt næringsutvikling og dekke norske behov. 1. juli 2026 trådde ny romlov i kraft. Gjennom Lov om aktiviteter i verdensrommet (romloven) legges det til rette for næringsutvikling og innovasjon ved å gi forutsigbarhet.

Norge deltar i europeisk romsamarbeid gjennom den europeiske romorganisasjonen ESA og i de fleste aktivitetene i EUs romprogram for perioden 2021–2027. Deltakelse i europeisk romsamarbeid sikrer Norge markedsadgang, tilgang til teknologi og tidlig innsikt i rombaserte systemer. Deltakelse gir også gevinster i form av arbeidsplasser, forskning, teknologiutvikling og utvikling av nasjonal evne til å ivareta strategisk viktige oppgaver som miljø- og suverenitetsovervåking, fiskeriforvaltning, havovervåking, værvarsling, redning og sjøsikkerhet.

Direktoratet for romvirksomhet er statens strategiske rådgiver for romvirksomhet, og jobber for en så effektiv utnyttelse av verdensrommet som mulig til beste for det norske samfunnet. Norge har to selskaper for romvirksomhet som er helt eller delvis statseid: Space Norway AS og Andøya Space AS.

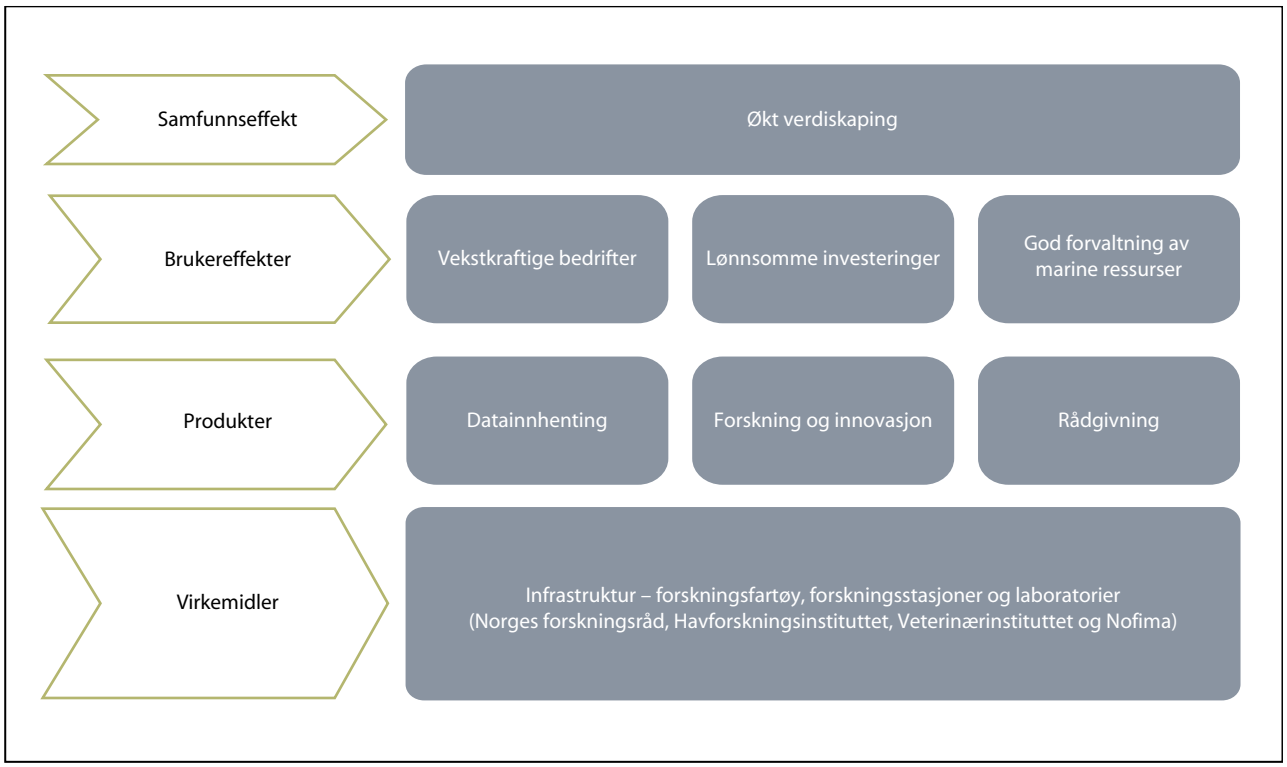
Marin forvaltningsrettet forskning

Marin forvaltningsrettet forskning er avgjørende for å sikre et godt kunnskapsgrunnlag for bærekraftig høsting og produksjon av sjømat og forvaltning av de norske hav- og kystområdene. Endringer i klima og økt aktivitet i havområdene stiller høyere krav til kunnskapsbaserte beslutninger. Departementets tildelinger til marin forvaltningsrettet forskning skal bidra til kunnskap om økosystemer, bestandsutvikling, fiskehelse, mattrygghet og miljøforhold som grunnlag for god forvaltning og bærekraftig verdiskaping.

Havforskningsinstituttet og Veterinærinstituttet gir forskningsbaserte råd til forvaltningen. De skal levere data, forskning og kunnskap som grunnlag for god forvaltning og til bruk i nasjonal overvåking og beredskap, samt for næringsliv og samfunnet ellers. I tillegg kanaliseres en del av de forvaltningsrettede forskningsressursene gjennom Forskningsrådet.

Institusjonenes forskningsfartøy, forskningsstasjoner og laboratorier utgjør en betydelig del av marin forskningsinfrastruktur i statlig eie. Denne infrastrukturen er også tilgjengelig for bruk av andre forskningsinstitusjoner og næringslivet. Godt datagrunnlag er en forutsetning for kunnskap om havmiljøet og havressursene, effektene av nye næringer på naturen og økosystemene og på andre næringer. Det arbeides med å effektivisere datainnsamlingen ved bruk av ny teknologi. Havforskningsinstituttet arbeider også med å samle data fra offentlige og private aktører gjennom overvåkingskonseptet Coastwatch, i samarbeid med Veterinærinstituttet, Fiskeridirektoratet og Mattilsynet.

God forvaltning av fiskebestandene forutsetter tett internasjonalt samarbeid om forskning og overvåking av havområder. Det internasjonale havforskningsrådet er det viktigste forumet for samarbeid om marin forskning i Nord-Atlanteren. Forskningssamarbeidet i EU er en annen viktig arena for internasjonalt marint forskningssamarbeid. Videre er Veterinærinstituttet referansesenter for utvalgte fiskesykdommer for Verdens dyrehelseorganisasjon, noe som innebærer samarbeid om å bekrefte diagnoser og utveksle kunnskap av betydning for fiskehelse. Instituttenes medarbeidere deltar i komiteer og fagpaneler tilknyttet Vitenskapskomiteen for mat og miljø og instituttene leverer også data til den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet.

Figur 5.4 Effektkjeden for marin forvaltningsrettet forskning
Kilde: Nærings- og fiskeridepartementet

Status og resultater

Samlet bevilgning til marin forvaltningsrettet forskning over Nærings- og fiskeridepartementet i saldert budsjett 2026 er 1 931 mill. kroner. I tillegg er det bevilget 517,7 mill. kroner til Norges forskningsråd, som omfatter både marin forvaltningsrettet og næringsrettet forskning.

Tilstanden for de kommersielt sett viktigste fiskebestandene har det siste tiåret vært meget god, og bestandene har vært høstet med godt utbytte. De siste par årene har vært preget av stor reduksjon i torskekvotene, og også reduserte kvoter på kommersielt viktige bestander som hyse og sei. Kvoterådene for 2027 for torsk og hyse gir imidlertid grunn til optimisme med økning fra fastsatt kvote i 2026 på hhv. 10 og 18 pst.. Kvoten for 2027 fastsettes av kyststatene Norge og Russland i løpet av høsten. I kystsonen mangler det kunnskap om tilstanden for mange arter. Det er utfordrende når det fiskes mer på kystnære bestander enn før både fra yrkesfiskere og turister, og påvirkningen fra annen aktivitet og klimaendringer øker. Kysttorsk er en av artene som det er iverksatt tiltak for.

Årlige statusrapporter fra Havforskningsinstituttet, Veterinærinstituttet og Vitenskapelig råd for villaksforvaltning viser at lakselus, rømming og spredning av smitte er blant de største miljøutfordringene i havbruksnæringen. Helse- og velferdssituasjonen til oppdrettsfisk, inkludert rensefisk, er også utfordrende. Behandling mot lakselus er fortsatt den største utfordringen for fiskevelferden i oppdrett. De viktigste helseutfordringene for oppdrettsfisk er knyttet til gjellesykdommer, sår/skader og hjertelidelser.

Nivåene av uønskede stoffer i sjømat, fôr og fôrmidler er generelt lave. Samlede resultater fra overvåkingen i 2025 viser at norsk sjømat er trygg, med få til ingen funn av uønskede stoffer over gjeldende grenseverdi. Enkeltfunn kan forekomme, men regnes ikke som overskridelser når metodeusikkerhet tas hensyn til. Det gjennomføres kontinuerlig overvåking for både uønskede stoffer og næringsstoffer, slik at den samlede nytte-risikoeffekten av sjømat kan dokumenteres. Overvåkingen omfatter de viktigste kommersielle artene, samt nye marine arter som kan være aktuelle for bruk i mat og fôr.

Marin forskning inngår i EUs forskningssatsinger på mat, miljø og klima. Norsk retur fra EU-programmene er høy når det gjelder marin forskning. Dette synliggjør at de marine forskningsmiljøene i Norge holder høy kvalitet, og at de på mange områder er verdensledende. Det marine forskningssamarbeidet med EU er nærmere omtalt under kap. 920.

Prioriteringer 2027

Bevilgningene til forskning og innovasjon på Nærings- og fiskeridepartementets område skal legge til rette for langsiktig konkurransekraft og omstillingsevne, stimulere til vekst i næringslivet og bidra til kunnskapsgrunnlaget for forvaltning av de marine ressursene. I 2027 foreslår regjeringen å prioritere innsatsen rettet mot tilgang på privat vekstkapital, strukturendringer i det næringsrettede virkemiddelapparatet, omstilling i næringslivet, videreutvikling av romvirksomheten og omstilling av kunnskapsproduksjonen innen marin forskning. I tillegg vil 2027 være et viktig år for å forberede norsk deltakelse i næringsrelevante EU-programmer i EUs nye langtidsbudsjett (2028–2034).

Regjeringens politikk for forskning og høyere utdanning er samlet i Meld. St. 5 (2022–2023) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032*. Langtidsplanen inneholder tiårige mål og prioriteringer for perioden. For nærmere omtale av regjeringens oppfølging av langtidsplanen og den samlede FoU-innsatsen vises det til del III, kap. 6 i Prop. 1 S (2026–2027) for Kunnskapsdepartementet.

Tilgang på privat vekstkapital

Regjeringen fortsetter å legge til rette for mer privat vekstkapital i forslag til statsbudsjett for 2027. Regjeringen foreslår å åpne for at frigjorte midler fra Investinors såkornordninger også kan investeres i nye fond. Dette kan fortløpende frigjøre 940 mill. kroner til nye investeringer i innovative vekstselskaper i årene fremover. Sammen med endringene i Investinor i revidert nasjonalbudsjett for 2026, innebærer dette at det over tid frigjøres om lag 2 mrd. kroner til nye investeringer gjennom Investinors mandat for fond-i-fond og matchinginvesteringer. I denne sammenheng vil regjeringen invitere sentrale aktører fra næringslivet til en felles innsats for å legge til rette for bedre tilgang på privat vekstkapital i Norge. Regjeringen ønsker å komme frem til en felles ambisjon for vekstkapital sammen med næringslivet, og vil samarbeide tett med næringslivet for å nå denne ambisjonen. Fra regjeringens side kan det bli aktuelt å foreslå tiltak knyttet til blant annet skatt, offentlige innkjøp, forenklinger for næringslivet og annen relevant regulering. Det kan også bli aktuelt å foreslå endringer i de offentlige egenkapitalvirkemidlene og andre relevante næringsrettede virkemidler. Innsatsen knyttet til privat vekstkapital er beskrevet nærmere i kap. 1 og 2 i del I, og i kap. 952 Investinor AS.

Strukturendringer i det næringsrettede virkemiddelapparatet

I budsjettforslaget for 2027 omprioriterer regjeringen midler fra det næringsrettede virkemiddelapparatet til andre formål på statsbudsjettet, herunder betydelig satsing på forsvar og beredskap. Samtidig er regjeringen opptatt av at vi skal få mest mulig ut av den offentlige innsatsen for forskning, innovasjon og verdiskaping i næringslivet, og setter derfor i gang en reform av virkemiddelapparatet. Formålet med reformen er blant annet å legge til rette for mer privat kapital i innovative vekstselskaper og vurdere effektiviserende strukturendringer i virkemiddelapparatet. Regjeringen vil legge til rette for god dialog med næringslivet, fylkeskommunene og andre berørte aktører om arbeidet.

Omstilling i næringslivet

I tillegg til arbeidet med strukturendringer i det næringsrettede virkemiddelapparatet som omtales ovenfor, vil regjeringen arbeide med aktuelle tiltak for å effektivisere virkemidlene for FoU i næringslivet. Regjeringen vil også sette i gang et arbeid for å se på mulige tiltak for å øke kommersialiseringen av offentlig finansiert forskning.

Skattefunn er vår største enkeltordning for å fremme FoU i næringslivet. Ordningen er særlig viktig for å mobilisere små bedrifter og nytt næringsliv til å drive med FoU. Dagens innretning via skattesystemet gir forutsigbarhet for næringslivet og den er enkel å bruke. Finansdepartementet vil i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet og Kunnskapsdepartementet utrede endringer i Skattefunnordningen, med formål om at ordningen i større grad kan stimulere til økt FoU-innsats i næringslivet, blant annet gjennom samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøer. Departementene vil innhente innspill fra næringslivet og andre berørte parter om de eventuelle endringene og tar sikte på å sende mulige forslag på høring våren 2027.

Finansdepartementet har sendt på høring forslag om endringer i Skattefunnordningen, som skal redusere misbruk og uønskede tilpasninger. Til sammen skal forslagene gjøre Skattefunn mer motstandsdyktig mot misbruk, samtidig som ordningen skal bevares som en enkel og tilgjengelig finansieringsmulighet for forskning og utvikling i næringslivet. Endringer i skatteloven § 16-40 fremmes i Prop. 1 LS og forskriftsendringene følges opp i en egen prosess og fastsettes av Finansdepartementet.

I 2027 vil regjeringen også videreføre hovedprinsippet om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet skal ha en plass på veien mot Norges forpliktelser under Parisavtalen og lavutslippssamfunnet i 2050. Prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling og er for eksempel ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Hovedprinsippet gjelder i utgangspunktet for hele det næringsrettede virkemiddelapparatet. Med dette menes alle vesentlige næringsrettede bevilgninger til Innovasjon Norge, Norges forskningsråd, Siva, Eksportfinansiering Norge, Enova, Gassnova og Bionova. Hovedprinsippet gjelder også for Investinor AS og Nysnø Klimainvesteringer AS, og anses for disse aktørene å være ivaretatt i forventningene som er lagt i eierskapspolitikken.

Videreutvikling av norsk romvirksomhet

Ambisjonene for rompolitikken er at Norge skal være best på situasjonsforståelse i Arktis, Andøya skal være et av de mest attraktive stedene i verden for å skyte opp satellitter, og vi skal være i front innen sivil-militær romvirksomhet. I årets budsjett foreslås det å videreutvikle rammene og infrastrukturen for oppskytingsvirksomheten ved Andøya Spaceport, for å understøtte norsk egenevne i romdomenet og bidra til egne og alliertes sikkerhet. Formålet med satsingsforslaget er også å bidra til videreutviklingen av norsk romindustri. I tillegg vil regjeringen fortsatt prioritere å jobbe for muligheten for full norsk deltakelse i EUs nye romprogram.

Norsk deltakelse i næringsrelevante EU-programmer og strategiske satsinger

EU-kommisjonen la 16. juli 2025 fram sitt forslag til EUs langtidsbudsjett (MFF – Multiannual Financial Framework) for 2028–2034 sammen med forslag til ny programstruktur. Det foreslås at 12 av dagens programmer, deriblant InvestEU, Romprogrammet og indre markedsprogrammet, samles i et Konkurranseevnefond (ECF – European Competitivness Fund), og at rammeprogrammet for forskning og innovasjon, Horisont Europa, opprettholdes som et selvstendig program. 2027 vil være et viktig år for å vurdere og forberede fortsatt norsk deltakelse i programsamarbeid med EU for blant annet å fremme norsk næringsrettet forskning og innovasjon og legge til rette for norsk tilgang på samfunnskritisk infrastruktur på romområdet. Forslag til eventuell norsk deltakelse vil etter planen fremmes i budsjettforslaget for 2028.

Omstilling av kunnskapsproduksjonen innen marin forskning

Metoder og teknologi for datainnhenting, forskning og rådgivning er i sterk utvikling. I tiden fremover vil datainnhenting og forskning effektiviseres og skje med bruk av færre ansatte og mer infrastruktur og kunstig intelligens. Det er satt i gang en prosess for digital omstilling i Havforskningsinstituttet, for å ta i bruk ny teknologi, digitalisere og utnytte mulighetene som kunstig intelligens, satellittdata og modellering gir. Dette arbeidet vil bli videreført i 2027, og det er et mål å styrke samarbeidet mellom statlige myndigheter og mellom staten og næringen for innsamling, deling og håndtering av data.

Kap. 920 Norges forskningsråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Tilskudd til næringsrettet forskning, *kan overføres*	952 785	1 220 100	1 168 800
71	Grunnbevilgning til teknisk-industrielle institutter	553 250	573 167	594 374
72	Tilskudd til marin og maritim forskning, *kan overføres*	367 965	517 700	485 250
73	Grunnbevilgning til primærnæringsinstitutter	132 760	137 539	138 128
	Sum	2 006 760	2 448 506	2 386 552

Om Forskningsrådet

Norges forskningsråd er det sentrale organet for oppfølging av regjeringens forskningspolitiske prioriteringer. Forskningsrådet har ansvar for forskning på alle fagområder, med virkemidler som spenner fra grunnforskning til innovasjonsrettet forskning og kommersialisering av forskningsresultater.

Forskningsrådets tre hovedoppgaver er å finansiere forskning, gi forskningspolitiske råd og skape møteplasser. Forskningsrådet er et forvaltningsorgan, administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet.

Forskningsrådet har følgende fem mål:
- økt vitenskapelig kvalitet
- økt verdiskaping i næringslivet
- møte store samfunnsutfordringer
- et velfungerende forskningssystem
- god rådgiving

Sektoransvaret for forskning innebærer at alle departementene har ansvaret for forskning innenfor sine områder. Kunnskapsdepartementet (KD) har det overordnede ansvaret for det norske forskningssystemet. KD har også ansvaret for etatsstyringen av Forskningsrådet, inkludert oppfølging av Forskningsrådet måloppnåelse. Målene som er satt er felles for alle departementene. Under hvert mål er det til og med 2026 definert strategiske områder som skal bidra til å nå målene. Kunnskapsdepartementet har i samarbeid med de øvrige berørte departementene utarbeidet systemet for departementenes styring av Forskningsrådet. Fra og med 2027 endres dette styringssystemet og kravene til rapportering på de enkelte målene. Se nærmere omtale i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon.

Kunnskapsdepartementet har ansvaret for å samordne styringssignalene, mens hvert enkelt departement er ansvarlig for styringen av midlene som kanaliseres gjennom Forskningsrådet fra sine respektive budsjetter. Samlet måloppnåelse for Forskningsrådet i 2025 omtales i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon.

Tilskuddene fra Nærings- og fiskeridepartementet skal primært bidra til mål 2 om økt verdiskaping i næringslivet, og til mål 3 om å møte store samfunnsutfordringer innenfor det strategiske området *Hav og kyst*. De relevante strategiske områdene for mål 2 er nærmere omtalt under Resultater 2025.

Resultater 2025

Den næringsrelevante innovasjonsporteføljen i Forskningsrådet, som inkluderer prosjekter finansiert gjennom ulike virkemidler inkludert Skattefunn-prosjekter og deltakelse i Horisont Europa, har de senere årene dreid fra å ha tyngde innenfor ressursbaserte næringer til å ha en mer generell industri- og teknologiprofil. Økt samspill mellom forskningsinstitusjoner og næringsliv har påvirket både virkemiddelbruken og profilen på porteføljen.

I 2025 utgjorde porteføljen 5,3 mrd. kroner, hvorav 1,3 mrd. kroner var prosjekter ledet av næringslivet. Tilsvarende tall i 2024 var hhv. 4,7 mrd. kroner og 1,1 mrd. kroner. Energi er det klart største næringsområdet, og også området med størst vekst fra 2024. Fiskeri og havbruk og maritim næring utgjør til sammen det nest største innsatsområdet. Andre store næringsområder er IKT og Prosess- og foredlingsindustri.

Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) er ett av Forskningsrådets viktigste virkemidler for å utløse private investeringer i FoU. I 2025 er det gjort endringer blant annet gjennom løpende utlysning, som har gitt kortere tid fra søknad til vedtak. Søknadsinngangen i 2025 har vært lavere enn i rekordåret 2024, og Forskningsrådet peker på at omleggingen til løpende mottak påvirker søkeradferden. Den lavere søknadsinngangen gir økt tildelingsprosent, men det er fremdeles mange prosjekter som oppnår høy skår i vurderingen som må avslås.

Forskningsrådet har i 2025 prioritert økt innsats på kommersialiseringsområdet, med en total innsats på om lag 367 mill. kroner, mot 190 mill. kroner i 2024. TTO[6]-funksjonsstøtten, som alle FoU-institusjoner kan søke om til sitt arbeid med teknologioverføring, var på 87,5 mill. kroner i 2025, mot 50 mill. kroner i 2024. Forskningsrådet rapporterer om at FoU-institusjonene har god utvikling i sitt arbeid på dette området, og at koblingen mellom gode grunnforskningsmiljøer og innovasjon har blitt sterkere.

Mål 2: Økt verdiskaping i næringslivet

Forskningsrådet skal utløse FoU som skal øke den samlede verdiskapingen i norsk økonomi.

Resultatanalyser

Som en del av vurderinger rundt måloppnåelse gjennomfører Samfunnsøkonomisk Analyse

[6] Technology Transfer Office

(SØA) årlig en analyse for å se på resultater fra prosjekter som har fått støtte fra Forskningsrådet. Analysene viser at støtten bidrar til realisering av prosjekter som ellers ikke ville blitt gjennomført i samme skala og/eller til samme tid. Analysene indikerer også at den offentlige støtten utløser private investeringer i FoU. Fire år etter prosjektslutt er 45 pst. av bedriftene tilfreds med de kommersielle resultatene av prosjektet, og 65 pst. oppgir at de har eller forventer å få økte inntekter fra salg av varer eller tjenester. Rundt halvparten av respondentene har opplevd eller forventer økt produktivitet. Analysene indikerer også at prosjektene styrker kompetanse i gjennomføringen og prosjektenes bidrag til kompetansebygging og nettverksutvikling, uansett virkemiddel.

SSB undersøker bl.a. FoU-innsatsen i bedrifter som har mottatt støtte fra Forskningsrådet sammenlignet med FoU-innsatsen i bedrifter som har fått avslag, for prosjekter med ganske lik vurdering. Undersøkelsene viser at foretak som mottok støtte har høyere vekst de påfølgende årene både i FoU-intensitet, omsetning og antall ansatte enn foretak som ikke mottok støtte i samme tildelingsår. De estimerte effektene er sterkere og tydeligere jo yngre og mindre foretaket er. Mht. produktivitet finner analysene signifikante forskjeller kun for de yngste foretakene.

Totalt sett tyder analysene på at Forskningsrådets innsats på dette området har en positiv effekt på kompetanse, samarbeidsrelasjoner og innovasjonsevne.

Analyser av samarbeid og kunnskapsspredning

Innenfor analysene Samfunnsøkonomisk Analyse (SØA) gjør av prosjekter med støtte fra Forskningsrådet, ser de også på effekter på samarbeid og kunnskapsspredning. Offentlig FoU-støtte til prosjekter skal gi nytte for samfunnet utover nytten det har for prosjektpartnerne. Effektene kan ha ulike former, men en viktig forutsetning er at kunnskap og teknologi tas i bruk og/eller gjøres tilgjengelig. Spredning av ny kunnskap, kvalitetsforbedringer av teknologi og positive miljøeffekter er derfor en viktig del av begrunnelsen for offentlig FoU-støtte. I undersøkelser fire år etter støtten oppgir 63 pst. av de prosjektansvarlige at resultatene er tatt i bruk av FoU-institusjoner, og 47 pst. at bedrifter har tatt i bruk resultatene. Bedrifter bruker gjerne kunnskapen som grunnlag for å gjøre endringer i egne varer eller tjenester, og FoU-institusjoner bruker kunnskapen videre i nye prosjekter. Det kan for eksempel være at metoder kan brukes videre eller at FoU-resultatene kan ha relevans for andre brukergrupper, samfunnsområder eller sektorer, eller at kunnskapen utviklet gjennom prosjektet har avdekket nye problemstillinger som bør utforskes.

Analysene viser at samarbeid mellom private eller offentlige aktører og FoU-institusjoner gir betydelige positive effekter, både gjennom utveksling av kunnskapsbehov og fagkunnskap, styrking av opparbeidet kunnskap og relasjoner og etablering av nye nasjonale eller internasjonale nettverk. Samarbeid kan også være viktig i selve prosjektgjennomføringen fordi partnerne komplementerer og utvikler hverandre. I snitt er det 4,8 samarbeidspartnere i hvert prosjekt, og norske bedrifter og forskningsinstitutter inngår oftest i konsortiene. Siden samarbeid er krevende, tolker SØA det relativt store antallet deltakere som en indikasjon på at virksomhetene vurderer det som formålstjenlig å ha flere partnere med i prosjektene. Dette er også tidligere understøttet i intervjuer SØA har gjennomført.

Respondentene blir spurt om prosjektenes mulige bidrag til kunnskaps- og teknologiutvikling i møte med store samfunnsutfordringer. Både for prosjekter som ble avsluttet i 2024 og i 2020 er det bidrag til «mer effektiv bruk, eller gjenbruk, av ressurser» det som flest bedrifter rapporterer som relevant i sitt prosjekt, fulgt av «sikrere eller mer bærekraftig forvaltning av ressurser og økosystemer».

Det rapporteres under om status og resultater for målene og de strategiske områdene som midlene er rettet mot.

Strategisk område: Økt konkurranseevne i nytt og eksisterende næringsliv

Mål for det strategiske området: *Forskningsrådet skal utløse forskningsbasert innovasjon som gir økt konkurranseevne i næringslivet. Forskningsrådet skal utløse økt FoU-innsats i bedriftene og økt kvalitet i prosjektene.*

Porteføljen for innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) bestod i 2025 av 428 aktive prosjekter, med et totalt FoU-budsjett på 4,29 mrd. kroner i 2025. Til 2025-utlysningene kom det inn 304 søknader, en nedgang på vel 30 pst. fra 2024. Omsøkt beløp var 3,3 mrd. kroner, mot 5,1 mrd. kroner året før. Av søknadene ble 31 pst. innvilget, opp fra 26 pst. i 2024. Løpende søknadsmottak, som ble innført fra 2025, gir erfaringsmessig lavere tilsøkning enn en fastsatt søknadsfrist. Forskningsrådet begrunner dette med at en fastsatt søknadsfrist virker mobiliserende. Den høye avslagsandelen i 2024 kan også ha bidratt til lavere søknadsinngang i 2025.

Midler fra kap. 920, post 70 brukes til IPN-prosjekter innenfor *Industri og tjenestenæringer*. Porteføljen dekker helsenæringen, IKT, prosess- og foredlingsindustri, vareproduserende industri, bygg, anlegg og eiendom samt ulike tjenestenæringer. Tildeling gis til prosjekter som på best mulig måte bidrar til økt verdiskaping gjennom forskningsbasert innovasjon, styrket konkurranseevne, omstilling, bærekraftig utvikling og forskning som skaper kunnskap som spres. Innenfor denne porteføljen var søknadsinngangen omtrent halvert i 2025 sammenlignet med 2024, og tildelingsandelen økte fra 15 pst. i 2024 til 32 pst. i 2025. Av rammen på post 70 ble 725,4 mill. kroner gitt i tildelinger til IPN-prosjekter.

Kvaliteten på søknadene er generelt høy, og 37 pst. av søknadene ble gitt karakter 6 eller høyere.[7] En IPN-tildeling oppfattes som et kvalitetsstempel og utløser ofte innhenting av ny kapital.

Søknadene i 2025 fordelte seg bredt på bransjer og næringer, med helsenæringen som største kategori. Små bedrifter (under 10 ansatte) var den største søkergruppen med 53 pst. i 2025, som i 2024. Andelen nye søkere var 55 pst.. Andelen prosjekter som har samarbeid med norske FoU-miljøer er på om lag 80 pst..

Skattefunn

Foretak med kostnader til forskning og utvikling (FoU) kan få skattefradrag gjennom Skattefunnordningen. Forskningsrådet godkjenner FoU-innholdet i søknadene, mens Skatteetaten behandler selve fradraget.

Skattefunn er det mest brukte virkemiddelet for å stimulere til økt FoU i næringslivet, særlig i små og mellomstore bedrifter. Ordningen bidrar til å rette opp en kjent markedssvikt: bedrifter investerer gjerne mindre i FoU enn det som er samfunnsøkonomisk optimalt, fordi en del av gevinstene tilfaller andre enn de som bærer kostnadene.

Skattefradraget utgjør 19 pst. av godkjente FoU-kostnader, med et maksimalt kostnadsgrunnlag på 25 mill. kroner per skatteår – det vil si inntil 4,75 mill. kroner i fradrag per foretak.

I 2025 besto porteføljen av 5 219 aktive prosjekter med et samlet FoU-budsjett på 30,6 mrd. kroner. Finansdepartementet anslår det samlede skattefradraget til 3,7 mrd. kroner. Forskningsrådet mottok 2 930 søknader – en økning på 11 pst. fra året før – og godkjente 76 pst. av disse. En fjerdedel av godkjente prosjekter kom fra nye søkere.

Ordningen treffer bredt: 62 pst. av søknadene kom fra bedrifter med 1–20 ansatte, og 25 pst. fra bedrifter med 21–100 ansatte. De største næringsområdene var annen tjenesteyting, IKT og bygg/anlegg/eiendom, med 10–11 pst. av søknadene hver. Oslo sto for 30 pst. av søknadene, etterfulgt av Rogaland (12 pst.) og Vestland, Akershus og Trøndelag (rundt 10 pst. hver).

Av 6 342 godkjente prosjekter er 29 pst. klassifisert som å ha positiv effekt på minst én kategori i EUs taksonomi for bærekraftig aktivitet. Omtrent halvparten av disse gjelder reduksjon av klimagassutslipp.

Skattefunn krever ikke samarbeid med andre aktører, men mer enn halvparten av brukerne oppgir likevel at prosjektene gjennomføres i samarbeid, og at dette er avgjørende for gjennomføringen. Mange peker på Skattefunn som direkte utløsende for samarbeidet. På bakgrunn av dette antas det at ordningen bidrar til kunnskapsdeling og nettverksbygging, både mellom bedrifter og med FoU-institusjoner. I 2025 ble også forskerpool-ordningen gjeninnført for IKT-prosjekter, for å stimulere ytterligere til slikt samarbeid. Forskerpool er en ordning som gir bedrifter tilgang til et antall timer med gratis forskerkompetanse og bistand for å utvikle ideer, løse tekniske utfordringer eller øke innovasjonsevnen.

Skattefunn var den første ordningen ut på Forskningsrådets nye saksbehandlingssystem, innført i 2024. Brukerne er gjennomgående fornøyde: de opplever tidsbesparelse, bedre innlogging og enklere håndtering av informasjonssikkerhet og personvern.

Strategisk område: Styrket evne til omstilling i norsk økonomi

Mål for det strategiske området: *Forskningsrådet skal identifisere, bygge opp kunnskap og legge til rette for utvikling av forskningsmiljøer på områder som er viktige for omstilling i økonomien.*

Forskningsrådets innsats innenfor dette strategiske området skal bidra til å styrke omstillingsevnen i norsk økonomi. Sentrale ordninger for å bidra til å øke omstillingsevnen i næringslivet er blant annet Grønn plattform og støtte til muliggjørende teknologier.

Grønn plattform ble lansert i mai 2020 og utlyst for første gang i 2021. Ordningen er et felles oppdrag til Siva, Innovasjon Norge og Forskningsrådet, og har som formål å skape samfunnsøkono-

[7] Karakterskalaen var fra 1 til 7 t.o.m. 2025. F.o.m. 2026 er den fra 0 til 5, for bedre samordning med det som brukes i EU

misk lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling. Ordningen gir støtte til store og ambisiøse prosjekter der bedrifter og forskningsinstitusjoner samarbeider i konsortier gjennom hele løpet fra forskning til kommersialisering og markedsintroduksjon. Ordningen er åpen for prosjekter innenfor de fleste bransjer, teknologier og næringer, og skal gjøre næringslivet og forskningsmiljøene bedre rustet til å møte fremtidens utfordringer. Grønn plattform bygger på etablerte ordninger hos de enkelte aktørene. Fra 2021 til 2025 har ordningen hatt jevnlige utlysninger som samlet har gitt støtte til 44 større innovasjonsprosjekter. Tildelingene har variert i omfang, og i 2025 ble det tildelt 781 mill. kroner til 12 nye prosjekter med god geografisk og tematisk spredning, inkludert styrking av innsats innen transport, bygg og anlegg og mineraler. Prosjektene er jevnt fordelt mellom bedrifter og forskningsinstitutter som prosjekteiere, og har en god spredning i bedriftsstørrelse. Flere bransjer, som energisektoren, bygg og anlegg og deler av transportsektoren, preges av lav investeringsvilje på grunn av usikre markedsutsikter, økte kapitalkostnader og presset likviditet, regulatorisk usikkerhet og venting på nye standarder, og krevende rammevilkår for pilotering og skalering. NFD har igangsatt en ekstern evaluering av Grønn plattform, som vil ferdigstilles i løpet av 2026. Evalueringen ser blant annet på måloppnåelse, tilleggseffekter, samfunnsnytte og hvordan virkemiddelaktørene samarbeider om gjennomføringen.

Muliggjørende teknologier er en av de store porteføljene i Forskningsrådet. Med muliggjørende teknologier menes brede teknologiområder med mange anvendelsesmuligheter og potensial til å drive frem radikale innovasjoner og bidra til å løse store samfunnsutfordringer (bl.a. IKT, KI, nano- og bioteknologi). Forskningsrådets portefølje på dette området hadde en samlet FoU-innsats på 4,7 mrd. kroner i 2025, hvorav 67 pst. var finansiert med nasjonale midler og 33 pst. av EU. Forskningsrådet investerte 2,2 mrd. kroner i nye teknologiprosjekter i 2025. 65 pst. av dette ble tildelt seks forskningssentre for kunstig intelligens og fire grunnforskningssentre innenfor kvanteteknologi. Porteføljen har høy grad av samarbeid, både tverrfaglig, tverrsektorielt, nasjonalt og internasjonalt, og bidrar til kompetanseheving, kunnskapsspredning og kunnskap som tas i bruk for omstilling og verdiskaping i privat og offentlig sektor. Av midlene på kap. 920, post 70 ble om lag 80 mill. kroner anvendt innenfor porteføljestyret for muliggjørende teknologier i 2025, til bla. Chips Act, Kompetanse- og samarbeidsprosjekter og Forskerprosjekter.

Det er stor konkurranse om de strategiske midlene til forskning på muliggjørende teknologier, og gjennomsnittskarakteren til nye nasjonale prosjekter har de siste fem årene holdt seg stabilt på 6.

Forskningsrådets støtte til prosjekter i næringslivet er konsentrert rundt de store byene, men alle fylker er representert. Som i tidligere år er Troms og Finnmark noe svakt representert. Prosjektene i ulike deler av landet reflekterer næringsstruktur, FoU-kapasitet og hovedkontorlokasjon. Eksempelvis har Oslo høy andel oppstartsbedrifter og SMB-er innenfor IKT og helse, som vinner frem på åpne arenaer.

Forskningsrådet er bevisst på at nasjonale ordninger bør utfylle de internasjonale og også kvalifisere til utlysningene i EU. En analyse av Horisont Europas klynge 4 *Digital, Industry and Space,* viser at i 2025 deltok Norge i 43 av 163 prosjekter, og at rundt 37 mill. euro er tilfalt prosjekter med norske partnere. Norge er godt representert og henter betydelig finansiering innenfor temaer som KI, generativ KI, råmaterialer, fotonikk og innovative avanserte materialer. Norge lykkes ikke like godt innenfor halvledere og sirkularitet, og er også svake på robotikk og til dels på kvante- og høyytelsesdatabehandling (HPC).

Strategisk område: Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv

Mål for det strategiske området: *Forskningsrådet skal fremme samspill og kunnskapsoverføring mellom offentlig finansierte forskningsinstitusjoner og næringsliv som fører til økt verdiskaping i norsk økonomi. Forskningsrådets virksomhet skal gi økt næringsrelevant kompetanse i FoU-miljøene og økt FoU-kompetanse i næringslivet. Forskningsrådet skal også bidra til at forskning ved offentlig finansierte institusjoner kommer til bedre utnyttelse i næringslivet, blant annet gjennom kommersialisering av forskningsresultater.*

Forskningsrådets innsats for kommersialisering og nyskaping er rettet mot den tidlige fasen i lange utviklingsløp fra forskning til innovasjon, og bidrar til at forskning ved offentlig finansierte forskningsorganisasjoner kommer til nytte nærings- og samfunnsmessig. TTO-funksjonsstøtte er rettet mot FoU-institusjonenes teknologioverføringsarbeid, mens kvalifiserings- og verifiseringsstøtte gis til prosjekter for innledende undersøkelser og for videreutvikling. Målet med prosjektene er å utvikle prosjektene slik at de blir

interessante for næringsliv, kapitalaktører, EU og virkemiddelaktører.

Forskningsrådet har i 2025 fulgt opp tiltak fra regjeringens gründermelding[8] om å styrke støtten til tidligfase kommersialisering. Støtten til TTO-funksjon ble økt fra 50 mill. kroner i 2024 til 87,5 mill. kroner i 2025. Etter omleggingen i 2023, fra å støtte enkelte TTO-er direkte til å gjøre ordningen søkbar for alle forskningsorganisasjonene, er antall aktører som mottar TTO-funksjonsstøtte firedoblet, til 40 institusjoner i perioden 2025–2026. Den totale innsatsen på kommersialiseringsområdet var på 455 mill. kroner i 2025, mot 190 mill. kroner i 2024. 2025-beløpet inkluderer toårig tildeling av TTO-funksjonsstøtte (for 2025 og 2026), slik at reell bruk på området i 2025 var 367,5 mill. kroner. Av tildelt beløp utgjorde midlene fra NFD 221 mill. kroner, fra KD 231 mill. kroner og fra HOD 3 mill. kroner. Etter ønske fra søkerne er det innført løpende søknadsmottak, behandling og tildeling av kvalifiserings- og verifiseringsprosjekter, noe som har gitt raskere responstid.

I 2025 ble det tildelt 51 mill. kroner til 102 kvalifiseringsprosjekter og 235 mill. kroner til 47 verifiseringsprosjekter (mot hhv. 40 mill. kroner til 80 kvalifiseringsprosjekter og 100 mill. kroner til 21 verifiseringsprosjekter i 2024). Tildelingsandelen er høy for de korte kvalifiserings-søknadene, og 30 pst. for verifiseringssøknad. Dette er i tråd med tidligere år, og innebærer avslag på mange støtteverdige prosjekter. Rundt 60 pst. av verifiseringsprosjektene med tildeling har tidligere hatt kvalifiseringsprosjekt.

Resultatrapporteringen om kommersialiseringsresultater fra aktører med TTO-funksjonsordningen viser at 2025 var et år med god vekst og fortsatt høy aktivitet. Samlet sett var innhentet kapital til oppstartsselskaper nær doblet fra årene før, men drevet av noen få og store kapitalinnhentinger. Det var en vekst i antall forretningsideer fra rundt 600-900 per år i årene 2021–2024 til 1700 i 2025. Dette kan dels forklares av at flere institusjoner mottar TTO-funksjonsstøtte og at det er økt bevissthet om nyskaping og kommersialisering, i tillegg til faktisk aktivitetsøkning.

Hovedinntrykket er at det er store potensialer i forskningen, og at støtte til kommersialisering spiller en viktig rolle i å mobilisere privat kapital og styrke overgangen fra forskning til marked.

Forskningsrådet har i 2025 videreutviklet samarbeidet med andre aktører både nasjonalt og internasjonalt, særlig i arbeidet med å styrke koordineringen mot EU.

Nærings-ph.d.-ordningen bidrar til rekruttering, samarbeid mellom akademia og bedrifter og til at kunnskap spres og tas i bruk. I 2025 ble det tildelt 110 mill. kroner til totalt 51 prosjekter innen transport, maritim, KI, kryptologi, natur og klima mm. Til sammenligning ble det i 2024 tildelt 103 mill. kroner til 49 prosjekter innen blant annet maritim sektor, kunstig intelligens, IKT-sikkerhet og helse. Ordningen ble evaluert i 2025 og viser at den er velfungerende og med addisjonalitet, dvs. at den utløser aktivitet som ellers ikke ville ha skjedd. Evalueringen viser også at mange bedrifter i etterkant av et nærings- ph.d.-prosjekt øker sin forskningsinnsats. Forskningsrådet følger kandidatene enkeltvis og i nettverksamliger for å styrke samarbeidet mellom kandidatene og bidra til erfaringsutveksling på tvers av sektorer og fagfelt.

Internasjonalt næringsrettet FoU-samarbeid er viktig for næringslivets tilgang på kunnskap, partnere og markeder. Forskningsrådet skal både mobilisere norsk næringsliv til Horisont Europa, hjelpe aktørene til å lykkes i konkurransen om EU-midler, ivareta norske forsknings- og innovasjonsinteresser i utviklingen av programmet og koble europeiske satsinger og partnerskap til nasjonale FoU-virkemidler.

Forskningsrådet har i 2025 styrket arbeidet med samspillet mellom nasjonal og internasjonal forskningsfinansiering gjennom Horisont Europa. Dette innebærer blant annet å bygge norske miljøer, herunder næringsaktører, som kan lykkes i Horisont Europa, delta i europeiske partnerskap og se innretningen av nasjonale virkemidler og utlysninger i sammenheng med europeiske finansieringsmuligheter. EUs industrisatsinger og partnerskap er attraktive virkemidler, som gir tilgang til samfinansiering og internasjonale nettverk Retur-EU-ordningen, som er en kompensasjonsordning for forskningsinstituttenes deltakelse i EU-prosjekter, har stor betydning og stimulerer til økt deltakelse fra næringslivet gjennom forskningsinstituttene. Formålet med ordningen er å dekke noe av gapet mellom det EU utbetaler i støtte og de faktiske kostnadene instituttene har ved å delta i prosjektet.

Eurostars-programmet er et samarbeid mellom EU-kommisjonen og Eureka, som er et internasjonalt nettverk for å fremme forsknings-, utviklings- og innovasjonssamarbeid, der nasjonale midler forsterkes av Kommisjonen. Ordningen er komplementær til norske virkemidler ved at SMB-er med markedsnære FoU- prosjekter får støtte til internasjonalt samarbeid, også med land utenfor

[8] Meld. St. 6 (2024–2025) *Gründere og oppstartsbedrifter*

Europa. I 2025 ble 20 prosjekter med norsk deltagelse tildelt vel 100 mill. kroner, hovedsakelig innenfor akvakultur-, helse-, energi- og IKT næringene.

Norge, ved NSM og Forskningsrådet, har ansvar for et norsk koordineringssenter for forskning og innovasjon innenfor cybersikkerhet (NCC-NO) finansiert av EU, og er dermed med i et bredt europeisk nettverk på feltet.

Grunnbevilgning til instituttene

Regjeringens strategi for helhetlig instituttpolitikk slår fast at instituttsektoren skal utvikle kunnskapsgrunnlag for politikkutforming og bidra til bærekraftig utvikling og omstilling, gjennom forskning av høy kvalitet og relevans. Grunnbevilgningen skal disponeres til langsiktig kunnskaps- og kompetanseoppbygging, relevant for dagens og framtidens brukere. Grunnbevilgningen er et strategisk virkemiddel for at instituttene selv skal kunne definere målsetting og innhold for forskning som skal styrke instituttets konkurransekraft, relevans og posisjonering.

Følgende institutter mottar grunnbevilgning fra NFD via Forskningsrådet til den teknisk-industrielle arenaen: IFE, NGI, NORCE (teknisk-industriell del), NORSAR, Norsk regnesentral, RISE PFI og SINTEF-konsernet (teknisk-industriell del). Samlet beløp i 2025 var 553,25 mill. kroner, mot 512 mill. kroner i 2024.

De marine primærnæringsinstituttene Nofima og SINTEF Ocean mottok grunnbevilgning fra Nærings- og fiskeridepartementet i 2025. I 2025 ble 5 pst. av grunnbevilgningen til primærnæringsinstituttene omfordelt etter oppnådde resultater. Samlet grunnbevilgning til primærnæringsinstituttene fra Nærings- og fiskeridepartementets budsjett i 2025 var 132,8 mill. kroner. Det ble også tildelt strategiske instituttmidler til kunnskaps- og kompetanseoppbygging i Havforskningsinstituttet gjennom Forskningsrådet.

Det strategiske området Hav og kyst – økt verdiskaping fra havnæringene

Hav og kyst er ett av seks strategiske områder under Forskningsrådets mål 3 Møte store samfunnsutfordringer. Området omfatter de marine og maritime næringene, petroleumsvirksomhet og utvikling av nye havbaserte næringer. Forskningsrådets havsekretariat skal ivareta den nasjonale koordinering og oppfølgingen av FNs tiår for havforskning for bærekraftig utvikling (2021–2030). Det er finansiert prosjekter innen kommunikasjon og formidling for styrke befolkningens havforståelse, som er sentralt i havforskningstiåret, og lansert en midtveisrapport «Midtveis – men halvveis?».

Marin forskning

Forskningsrådets innsats på det marine området omfatter forskning for økte verdier fra fiskeri-, havbruk og nye næringer basert på marine ressurser, forvaltning av økosystemer og ressurser i hav- og kystområdene og forskning for et rent hav og sunn og trygg sjømat.

Norge er i den internasjonale forskningsfronten på flere områder innenfor marin sektor med forskning som har svært høy kvalitet og relevans. I 2025 styrket Forskningsrådet innsatsen innen hav-, klima og miljø. Forskning på biodiversitet er fortsatt et prioritert område nasjonalt og internasjonalt. Andre prioriterte områder har vært forskning som belyser sammenhengen mat, miljø, klima og folkehelse, areal og sameksistens, og havbruk, inkludert fiskehelse og -velferd. Det ble satt i gang en senterutlysing for bærekraftig areal- og naturbruk, med etablering av sentre i 2026. Det ble igangsatt en utlysning innenfor forvaltning av lokale og kystnære bestander, som har søknadsfrist i 2026. En betydelig del av forskningen på området skjer i bedriftene, gjennom blant annet innovasjonsprosjekter og Skattefunnordningen, der fiskeri- og havbruk er et av de største næringsområdene.

Forskningsrådet er vertskap for sekretariatet for samfunnsoppdraget innen bærekraftig fôr. I 2025 har sekretariatet sammen med styringsgruppen gjennomført en årskonferanse, en toppledersamling og en rekke dialogmøter. En ekspertgruppe har levert et rammeverk for vurdering av bærekraftig i fôr og fôrråvarer. Styringsgruppen har levert rapporten «På vei mot bærekraftig fôr – 20 grep for 2026» som foreslår sentrale grep for å nå målene i samfunnsoppdraget. For å støtte opp om samfunnsoppdraget ble det lyst ut midler og satt i gang forskning innen fôr til oppdrettsfisk.

Maritim forskning

Maritim forskning, utvikling og innovasjon skal bidra til bærekraftig vekst og verdiskaping, økt konkuranseevne og eksport fra maritim næring. En helhetlig forsknings- og innovasjonsstrategi Maritim21 er lagt til grunn for Forskningsrådets øremerkede tilsagnsramme for maritime prosjekter. Maritim21 utarbeides av næringen på oppdrag fra regjeringen, og ble sist oppdatert i 2022.

Øremerkede midler til maritim forskning bevilges i hovedsak over NFDs budsjett. KLD bevilger midler til maritim forskning gjennom satsingen Maritim Zero 2050 over kap 1410 post 73, De øremerkede midlene forvaltes av Forskningsrådet gjennom porteføljestyret for Energi og transport, og støtter utvikling av kompetanse og innovasjoner innenfor temaområdene digitalisering av maritim næring, grønn skipsfart og sikkerhet til havs. Prosjekter med bred deltakelse fra ulike aktører i den maritime verdikjeden blir prioritert. Instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren deltar både som prosjektledere og samarbeidspartnere. Prosjekter som støttes av Forskningsrådet har en varighet på 2-8 år.

Forskningsrådet ga i 2025 tilsagn om 187 mill. kroner fra fiskeri- og havministerens øremerking til nye forskningsprosjekter. Et maritimt KI-senter, Norwegian Maritime AI Centre, som ledes av NTNU, fikk tilsagn om 100 mill. kroner for virksomhet over fem år. Senteret har 47 partnere fra næringsliv, offentlig sektor og akademia. Utover dette ble det tildelt støtte til seks innovasjonsprosjekter og to europeiske prosjekter der norske og ledende europeiske forsknings- og industrimiljøer utvikler maritime batteriløsninger og datadrevne løsninger for isfylte farvann. I tillegg ble det gitt tilsagn om finansiering for to stillinger som nærings-PhD., samt støtte til fagkonferanser og seminarer for spredning av maritime forskningsresultater og kunnskap. Over KLDs budsjett er det gitt tilsagn om 40 mill. kroner til tre innovasjonsprosjekter for nullutslippsløsninger for store skip som går over lengre strekninger.

I 2025 har 95 pågående prosjekter, som har fått tildelt midler i tidligere år, mottatt 123 mill. kroner fra den øremerkede maritime bevilgningen, herav 23,6 mill. kroner fra KLD. Porteføljen innen grønn skipsfart bidrar til lav- og nullutslipp og støtter forsking og utvikling av ulike energibærere og teknologier, energieffektivitet og optimaliserte operasjoner. Eksempler på forskningstema er batteri, ammoniakk, LNG i kombinasjon med karbonfangst og lagring, vindassistert fremdrift og kjernekraft. Porteføljen innen digitalisering, autonomi og bruk av kunstig intelligens bidrar til mer effektiv, sikker og fleksibel design, og bygging og drift av fartøy. Eksempler på forskningstema er autonome funksjoner, tilstandsovervåking, intelligente systemer, samt beslutningsstøtte. Samlet bidrar porteføljen til en grunnleggende omstilling av maritim næring og til at Norge opprettholder en ledende posisjon innen maritim teknologiutvikling og innovasjon.

Forskningsrådets maritime innsats suppleres gjennom virkemidler er tildelt med ulike føringer, eksempelvis energieffektivitet, energiomstilling og innovasjon. Forskningsrådets samlede maritime portefølje i 2025 omfatter 227 prosjekter med et en samlet utbetaling på 373 mill. kroner. Virkemidler som kompetanse- og samarbeidsprosjekter, innovasjonsprosjekter i næringslivet Grønn plattform, forskningssentre og forskningsinfrastruktur og nærings-PhD benyttes i hovedsak til prosjektene som har maritime tema.

Prioriteringer 2027

Forskning, utvikling og innovasjon er avgjørende for at norsk næringsliv skal omstille seg og opprettholde sin konkurransekraft. Med den raske teknologiske utviklingen globalt, er det av stor betydning at norsk næringsliv og forskningsmiljøer investerer tilstrekkelig i kunnskapsutvikling og innovasjon. Verdien av forskning og innovasjon i næringslivet er større for samfunnet enn den bedriftsøkonomiske verdien for enkeltbedrifter, siden kunnskap og teknologiutvikling spres og gir nytte for flere enn de som utfører den. Regjeringen prioriterer derfor å støtte økt forskning og innovasjon gjennom ulike virkemidler. Med Forskningsrådets virkemidler legges det blant annet til rette for bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringslivet, med mål om økt omstilling og verdiskaping.

Det er et hovedprinsipp at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot Norges forpliktelser under Parisavtalen og lavutslippssamfunnet i 2050. Prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling, og er for eksempel ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Forskningsrådet skal også videreføre samarbeidet om sirkulærøkonomi i virkemiddelapparatet. I 2027 skal Forskningsrådet prioritere følgende:

- utløse gode prosjekter som bidrar til omstilling og verdiskaping i næringslivet
- arbeide for at forskningen som finansieres kommer best mulig til nytte i samfunnet, gjennom kommersialisering og spredning av forskningsresultater
- videreføre satsingen på muliggjørende teknologier som IKT, nanoteknologi og bioteknologi
- opprettholde innsatsen for å forenkle og øke brukervennligheten i det næringsrettede virkemiddelapparatet

- videreføre mobiliseringsarbeidet for høy norsk returandel fra Horisont Europa
- arbeide for et best mulig kunnskapsgrunnlag for forvaltning av marine ressurser
- arbeide for at Norge forblir ledende på det maritime området internasjonalt, blant annet gjennom videre satsing på nullutslippsløsninger og autonome fartøy
- bidra til utvikling av det målrettede samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr, og være vertskap for sekretariatet
- videreføre oppfølgingen av norsk deltakelse i European Chips Act (EUs strategiske satsing på teknologiutvikling, produksjon og forsyningssikkerhet for halvledere)

Budsjettforslag

Post 70 Tilskudd til næringsrettet forskning, kan overføres

I 2025 gikk Forskningsrådet over fra netto- til bruttobudsjettering, noe som innebar betydelige endringer. Tilsagnsrammer og tilsagnsfullmakter viser nå igangsatt aktivitet og planlagt forskningsvirksomhet fremover, mens bevilgningen er tilpasset faktisk utbetaling av midler til prosjekter som har mottatt tilsagn om støtte.

Basert på anslag for utbetalinger i 2027 av tidligere gitte tilsagn og nye tilsagn som gis i 2027, foreslås det en bevilgning på 1 168,8 mill. kroner.

I tillegg foreslås en tilsagnsramme og en tilsagnsfullmakt.

Tilsagnsrammen (rammen for ny aktivitet) for 2027 tar utgangspunkt i prisjustert tilsagnsramme for 2025 og 2026, men korrigeres for sykliske aktiviteter og andre justeringer. I 2027 planlegges det bl.a. en utlysning av TTO-funksjonsstøtte (tidligfase teknologioverføring) på 92,2 mill. kroner, som gir en økning i tilsagnsrammen på 46,1 mill. kroner (utlysningen skjer annet hvert år). Prisjustering av tilsagnsrammen er 3,7 pst. av tilsagnsrammen fra saldert budsjett for 2026 på 1 392,3 mill. kroner, dvs. 51,5 mill. kroner. Dette gir en tilsagnsramme på totalt 1 470,4 mill. kroner for 2027. Tilsagnsfullmakten er foreslått til 3 234,7 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IX, 1.

Tabell 5.8 Forslag om tilsagnsfullmakt, Norges forskningsråd

+	Tilsagnsfullmakt revidert nasjonalbudsjett 2026	2 933 100
+	Tilsagnsramme for 2027	1 470 400
-	Bevilgning for 2027	1 168 800
=	Tilsagnsfullmakt for 2027	3 234 700

Bevilgningsnivået fremover forventes å øke på grunn av høyere tilsagnsrammer i 2025 og 2026 knyttet til bruk av ubenyttet fullmakt, samt en økning i tildelinger til Grønn plattform.

Midlene under post 70 fordeles på nasjonale konkurransearenaer, og det legges ikke geografiske føringer på fordelingen av midlene.

Midler til Teknologirådet, som tidligere var inkludert i kap. 920, ble fra og med 2025 overført til Kunnskapsdepartementets budsjett kap. 285 Norges forskningsråd, post 21 Spesielle driftsutgifter, og omtales der.

Grønn plattform

Ordningen foreslås videreført, men det legges ikke opp til en ny utlysning under Grønn plattform i 2027. Forskningsrådet skal videreføre samarbeidet med Innovasjon Norge og Siva om plattformen og de pågående prosjektene i porteføljen. Virkemiddelaktørene skal også følge opp eventuelle anbefalinger i evalueringen av Grønn plattform, som ferdigstilles høsten 2026. Bevilgningen på post 70 skal dekke utbetalinger tilknyttet tilsagn gitt i tidligere års utlysninger, som ikke er utbetalt innen utgangen av 2026.

European Chips Act

Det stilles 40 mill. kroner til disposisjon for Forskningsrådet for å sikre nasjonal medfinansiering av norsk deltakelse i pilar 1 i European Chips Act. Forskningsrådet skal følge opp og rapportere om de samlede midlene som er bevilget til deltakelse i Chips Act gjennom statsbudsjettene i 2025 (RNB), 2026 og 2027.

Satsingen finansieres dels gjennom EUs rammeprogrammer Horisont Europa og Digital Europa, og dels gjennom nasjonal medfinansiering. Ettersom Norge deltar i de nevnte rammeprogrammene, har norske aktører i utgangspunktet tilgang til å delta i forsknings- og innovasjonssamarbeidet innenfor Chips Act. Halvleder-

teknologi er strategisk viktig for mange industrielle verdikjeder, 5G, kunstig intelligens m.m., og regjeringen prioriterer derfor nasjonal medfinansiering til norske aktørers deltakelse i dette forsknings- og innovasjonssamarbeidet.

Det foreslås å øremerke 1,4 mill. kroner for å videreføre arbeidet med å tilby virkemidler for kunnskapsbasert næringsutvikling på Svalbard i 2026, samt 2 mill. kroner til Norges Tekniske Vitenskapsakademi.

Post 71 Grunnbevilgning til teknisk-industrielle institutter

Det foreslås en bevilgning på 594,4 mill. kroner til grunnbevilgning til teknisk-industrielle forskningsinstitutter. Dette er en økning på 21,2 mill. kroner fra 2026.

Post 72 Tilskudd til marin og maritim forskning, kan overføres

Basert på anslag for utbetalinger i 2027 av tidligere gitte tilsagn og nye tilsagn som gis i 2027, foreslås det en bevilgning på 485,3 mill. kroner. Det foreslås satt av 32,5 mill. kroner til strategisk tildeling til Havforskningsinstituttet.

I tillegg foreslås en tilsagnsramme og en tilsagnsfullmakt. *Tilsagnsrammen* (rammen for ny aktivitet) for 2027 tar utgangspunkt i prisjustering av tilsagnsrammen for 2026, 23,5 mill. kroner. Ubenyttet tilsagnsfullmakt fra 2025 utgjorde en engangsøkning av tilsagnsrammen for 2026, og skal trekkes ut av tilsagnsrammen for 2027. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2026 ble tilsagnsrammen økt med 46 mill. kroner knyttet til et senter for bærekraftig arealbruk, for å sikre jevn bevilgningsutvikling. Den økte tilsagnsrammen skal trekkes ut i statsbudsjettet 2027, og i tillegg skal rammen reduseres med 13 mill. kroner. Endringene knyttet til senter for bærekraftig arealbruk gjelder marin forskning.

På bakgrunn av dette forslås det at tilsagnsrammen settes til 582,2 mill. kroner. Det foreslås at 375,1 mill. kroner av tilsagnsrammen settes av til forvaltnings- og næringsrettet marin forskning, og at 207,1 mill. kroner av tilsagnsrammen settes av til næringsrettet maritim forskning, rettet mot grønn skipsfart og digitalisering i maritim næring.

Videre foreslås det en tilsagnsfullmakt på 1 620,2 mill. kroner for å dekke nye og gamle tilsagn som utbetales i senere budsjettår, jf. forslag til vedtak IX, 1.

Post 73 Grunnbevilgning til primærnæringsinstitutter

Det foreslås en bevilgning på 138,1 mill. kroner til grunnbevilgning til primærnæringsinstituttene Nofima og SINTEF Ocean.

Kap. 922 Romvirksomhet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
50	Direktoratet for romvirksomhet	102 600	110 894	114 997
70	Kontingent i European Space Agency (ESA)	286 487	273 442	290 365
71	Internasjonal romvirksomhet	469 582	712 971	881 298
72	Nasjonale følgemidler, *kan overføres*	19 862	23 577	24 449
73	EUs romprogrammer	606 011	686 480	768 925
74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, *kan overføres*	130 650	143 353	145 941
75	Tilskuddsordning tilknyttet nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø	10 000	5 130	5 036
	Sum kap. 922	1 625 192	1 955 847	2 231 011

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026):

- Post 70 ble økt med 16,9 mill. kroner.
- Post 71 ble redusert med 13,1 mill. kroner.
- Post 73 ble redusert med 191,9 mill. kroner.

Bevilgningene på kap. 922 omfatter driften av Direktoratet for romvirksomhet, deltakelse i internasjonalt samarbeid om romvirksomhet gjennom Den europeiske romorganisasjonen (ESA), EUs romprogram og bilaterale avtaler. I tillegg dekker bevilgningene FoU-støtte til norske bedrifter og fagmiljøer gjennom støtteordninger forvaltet av Direktoratet for romvirksomhet, samt investeringer i nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter. Internasjonalt samarbeid gir Norge tilgang på infrastruktur som det ikke er hensiktsmessig eller mulig å bygge opp i nasjonal regi, mens de nasjonale satsingene bidrar til å dekke norske behov som ikke håndteres gjennom internasjonalt samarbeid. Det foreslås også midler til videreutvikling av oppskytingsvirksomheten ved Andøya Spaceport. I tillegg er det foreslått 14 mill. kroner i prosjektutviklingsmidler til satellittbasert overvåking, se egen omtale under kap. 900, post 21.

Luftfartstilsynet er nasjonal tilsynsmyndighet for romaktiviteter og satellitter. Statens havarikommisjon er undersøkelsesmyndighet for ulykker innen romvirksomhet. Midler til disse aktivitetene går over Samferdselsdepartementets budsjett.

Post 50 Direktoratet for romvirksomhet

Direktoratet for romvirksomhet er et statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Direktoratet for romvirksomhet er lokalisert i Oslo og disponerte 52 årsverk i 2025. Direktoratet ivaretar Norges interesser i internasjonalt samarbeid om romvirksomhet og driver rådgivning og utredning rettet mot norsk forvaltning og næringsliv. Direktoratet forvalter flere tilskuddsordninger, inkludert det nasjonale romprogrammet NORKAP.

Direktoratet for romvirksomhet er statens strategiske rådgiver for romvirksomhet, og arbeider for en så effektiv utnyttelse av verdensrommet som mulig til beste for det norske samfunnet.

Direktoratet skal oppnå best mulig måloppnåelse innenfor sitt ansvarsområde og de til enhver tid gjeldende økonomiske rammer. Nærings- og fiskeridepartementet har for 2026 fastsatt nye mål for Direktoratet for romvirksomhet. Det er imidlertid de gamle målene som rapporteres på for 2025:

Direktoratets hovedmål: Viktige samfunnsutfordringer løses effektivt ved bruk av romvirksomhet.

- Delmål 1: Konkurransedyktig norsk romnæring i et internasjonalt marked.
- Delmål 2: Romvirksomhet utnyttes for nyskaping og omstilling også utenfor romnæringen.
- Delmål 3: Effektiv og sikker utnyttelse av romvirksomhet i offentlig forvaltning.
- Delmål 4: Riktig og relevant kunnskap om bruken av romvirksomhet.

Resultater 2025

Konkurransedyktig norsk romnæring i et internasjonalt marked

Direktoratet for romvirksomhet har fulgt opp sin rolle som tilrettelegger og veileder for norsk deltakelse i ESA og EUs romprogrammer. Den norske romnæringen har høy eksportandel og markerer seg som underleverandører til europeiske satellitt- og rakettsystemer. Norge er ledende på nedlesing av data fra polare satellitter. Under ESAs ministerrådsmøte i november 2025, signerte Norge en intensjonsavtale om etablering av et arktisk romsenter i Tromsø. Senteret vil kunne sikre ESA en permanent tilstedeværelse i Norge og dermed tettere samarbeid mellom Norge og ESA.

Norge deltar i ESA for å fremme utvikling av ny teknologi og infrastruktur som ivaretar norske brukerbehov, og for å utvikle norsk industri. Direktoratet for romvirksomhet beregner hvert år effekten av offentlige midler brukt i ESA-samarbeidet. Denne såkalte ringvirkningsfaktoren var 3,5 i 2025. Det betyr at for hver krone norske virksomheter som deltar i ESA-prosjekter får i følgemidler og ESA-midler, kommer 3,50 kroner tilbake til Norge i form av ringvirkninger i industrien.

Tabell 5.9 Resultater for norsk deltakelse i ESAs romprogrammer (i mill. kroner)

	Resultat 2024	Resultat 2025
Ringvirkningsfaktor for norske industriaktører	3,5	3,5
Returandel i ESAs obligatoriske programmer	0,82	0,81
Returandel i ESAs industrirettede programmer	0,97	0,99
ESA-generert salg	1 222	1 296

Norge har fortsatt en underretur i ESAs programmer. Det vil si at norsk industri ikke får kontrakter tilsvarende det Norge har gått inn med av midler. I 2025 har returandelen for ESAs obligatoriske programmer holdt seg stabil gjennom året, og returen i de industrirettede programmene har økt. Den positive utviklingen i de industrirettede programmene er særlig drevet av at norske aktører vant viktige kontrakter innen romtransport i 2025.

Norge deltar i EUs romprogram (2021–2027) gjennom EØS-avtalen. Det samlede kontraktsbeløpet tildelt norske aktører i programperioden er 92,3 mill. euro i Copernicus (jordobservasjon for klima- og miljøovervåking) og 42,4 mill. euro i Galileo og EGNOS (navigasjonssystem). Norge var sjette største aktør i Copernicus i perioden 2021–2025. Det vises til øvrig omtale under post 73 EUs romprogrammer.

Romvirksomhet utnyttes for nyskaping og omstilling også utenfor romnæringen

Direktoratet for romvirksomhet jobber for at flere norske aktører skal utnytte romvirksomhet for nyskaping og omstilling i næringslivet. Det ble i 2025 tildelt 833,4 mill. kroner i ESA-kontrakter og om lag 21 mill. kroner i nasjonale følgemidler. Det var totalt 60 aktører som fikk nasjonale følgemidler eller ESA-kontrakter i 2025, og ni av disse fikk slike midler for første gang. I tildelingen for 2025 ble mer enn 85 pst. av følgemidlene gitt til små og mellomstore bedrifter (SMB), som er en økning fra 48 pst. i 2024. Norske SMBer i romnæringen markerer seg både nasjonalt og internasjonalt og leverer tjenester som er relevante også utenfor romnæringen. Flere av de fremvoksende aktørene benytter satellittdata iblant annet skogovervåking, shipping og kunstig intelligens.

Effektiv og sikker utnyttelse av romvirksomhet i offentlig forvaltning

Bruken av rombaserte tjenester i offentlig sektor øker. Mange av tjenestene er knyttet til offentlig tilgjengelige datakilder, for eksempel gjennom EUs jordobservasjonsprogram Copernicus. Norges vassdrags- og energidirektorat og Norsk Polarinstitutt er blant de offentlige etatene som bruker data fra Copernicus til å gjøre risikovurderinger, overvåke ustabile fjellpartier og forbedre feltsikkerhet i egne oppdrag.

Forstyrrelser av satellittnavigasjonssignalene over Øst-Finnmark har blitt et vedvarende problem etter Russlands fullskalainvasjon av Ukraina. Forstyrrelsene gir særlig utfordringer for luftfart og beredskapsaktører. I 2025 var det igjen rekordstor oppslutning for den årlige Jammertesten på Andøya, hvor virksomheter kan teste hvordan moderne teknologi responderer og håndterer slike forstyrrelser.

Riktig og relevant kunnskap om bruken av romvirksomhet

Direktoratet for romvirksomhet har en sentral rolle i å bidra til riktig og relevant kunnskap om bruken av romvirksomhet, både gjennom generell formidling og i form av kunnskapsinnhenting til og på vegne av norske myndigheter. Direktoratet har i 2025 fulgt opp arbeidet med ny kommunikasjonsstrategi. Målet er å synliggjøre rollen direktoratet spiller i det norske romøkosystemet og gjøre betydningen av romvirksomhet mer kjent i det norske samfunnet.

Tabeller med økonomiske nøkkeltall for Direktoratet for romvirksomhet er gjengitt i kap. 12 i proposisjonens del III Andre saker, jf. standardrapportering for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter.

Direktoratet for romvirksomhet skal i 2027 særlig prioritere følgende oppgaver:

- Videreutvikle og styrke Norges posisjon i EUs romprogram og Den europeiske romorganisasjonen (ESA).
- Legge til rette for rombaserte tjenester som grunnlag for å løse viktige samfunnsutfordringer.

- Understøtte Nærings- og fiskeridepartementet i arbeidet med romsikkerhet.
- Følge opp realiseringen av det nasjonale romprogrammet NORKAP.

Nærings- og fiskeridepartementet har for 2026 fastsatt følgende nye mål for Direktoratet for romvirksomhet.

Direktoratets hovedmål*: Romvirksomhet skal forbedre samfunnets evne til å løse relevante samfunnsutfordringer på en bærekraftig og sikker måte.*

- Delmål 1: Norske romaktører skal bli mest mulig konkurransedyktige.
- Delmål 2: Offentlig og privat sektor skal utnytte rombaserte løsninger der det gir positiv effekt.
- Delmål 3: Samfunnet skal i økende grad ha relevant kunnskap om nytte og avhengigheter av rombaserte løsninger.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 115 mill. kroner for å dekke administrasjonsutgifter for Direktoratet for romvirksomhet.

Post 51 Egenkapital Andøya Space, kan overføres

Stortinget ga i 2020 gjennom Prop. 127 S (2019–2020) Andøya Space et betinget tilsagn om egenkapital på inntil 282,6 mill. kroner for etablering av en oppskytningsbase for småsatellitter på Andøya (Andøya Spaceport). Finansieringen var en statlig formuesplassering, hvor statens mål for investeringen var høyest mulig avkastning over tid, innenfor bærekraftige rammer. Nærings- og fiskeridepartementet har per 1. september 2026 tilført Andøya Space 209,6 mill. kroner av egenkapitalen Stortinget ga tilsagn om, og det gjenstår nå 73 mill. kroner av denne egenkapitalen. Andøya Spaceport ble offisielt åpnet 2. november 2023, og Nærings- og fiskeridepartementet ga tillatelse til Andøya Spaceport AS til drift av romhavnen Andøya Spaceport 22. august 2024. Første prøveoppskyting ble gjennomført i mars 2025.

Videreutvikling av Andøya Spaceport

Sivil og militær virksomhet er avhengige av satellitter, samtidig som satellitter er sårbare for både tilsiktede og utilsiktede trusler. Å kunne skyte opp satellitter på kort varsel er derfor viktig for å ivareta kritiske samfunnsfunksjoner, herunder nasjonal og alliert forsvarsevne. Andøya Spaceport er et av få initiativer på europeisk jord som på kort sikt kan forbedre europeisk egenevne til å skyte opp satellitter. Romhavnen kan derfor bli et viktig bidrag til alliert tilgang til verdensrommet.

For å realisere potensialet i Andøya Spaceport er det nødvendig å både oppskalere og justere finansieringsmodellen av romhavnen, slik at staten bygger og forvalter infrastrukturen. Andøya Space blir en romhavnoperatør med ansvar for kontroll av oppskyting og avtaler med oppskytingsselskapet. Andøya Space skal betale leie i henhold til avtalte vilkår.

Bygging av oppskytingsrampe nummer to og nødvendig, tilhørende infrastruktur og sikringstiltak iverksettes i 2027 med mål om ferdigstillelse i 2028. Forvaltningsmodell for den nye oppskytingsrampen og tilhørende infrastruktur er under avklaring, tilknyttet justert finansieringsmodell for romhavnen. Det legges opp til at Forsvaret overtar ansvaret for områdesikringen tilknyttet romhavnen.

Det foreslås en bevilgning på til sammen 323,3 mill. kroner til videreutvikling av Andøya Spaceport i 2027. Det foreslås å sette av 223,5 mill. kroner over Forsvarsdepartementets budsjett på kap. 1760, post 45, og 99,5 mill. kroner over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett gjennom å omdisponere 73 mill. kroner fra kap. 922, post 51 og 26,5 mill. kroner fra kap. 922, post 76. Den samlede kostnaden for tiltak knyttet til ny oppskytingsrampe ved Andøya Spaceport forventes å være 646 mill. kroner (styringsramme P50) fordelt på 2027 og 2028.

Post 70 Kontingent i European Space Agency (ESA)

Medlemskapet i den europeiske romorganisasjonen ESA er av stor betydning for norsk industri, brukerinteresser og forskning. Kontingenten i ESA er obligatorisk og dekker ESAs administrasjon, vitenskapsprogrammet og bidrag til oppskytningsbasen i Kourou i Fransk Guyana.

Nivået på ESAs budsjett bestemmes av ESAs ministerrådsmøter. Hvert land betaler en andel basert på størrelsen på nettonasjonalinntekt (NNI). For perioden 2026–2028 er Norges andel satt til 2,22 pst. av ESAs budsjett. For 2027 tilsvarer dette 26,72 mill. euro. I tillegg er det pensjonsutgifter knyttet til posten på 1,75 mill. kroner.

Det foreslås en bevilgning på 290,4 mill. kroner.

Post 71 Internasjonal romvirksomhet

Norges deltakelse i ESAs programmer og Norges øvrige internasjonale avtaler om romvirksomhet bidrar til teknologisk utvikling i norsk industri,

ivaretakelse av norske brukerinteresser, utvikling av nasjonal kompetanse og etablering av romrelatert infrastruktur. Bevilgningen dekker også Esrange Andøya Special Project (EASP)-avtalen med Tyskland, Frankrike, Sveits og Sverige, Radarsat-avtalen og bidrag til utdanningskontoret ESERO ved Andøya Space.

Norges innbetalinger til ESAs industrirettede programmer følger av flerårige forpliktelser Norge har inngått i forbindelse med ESAs ministerrådsmøter, som avholdes hvert tredje år. Programmene der Norge har inngått forpliktelser, har varierende løpetid i perioden fram til rundt 2033. Størrelsen på Norges årlige innbetalinger følger fremdriften i programmene. Forrige ministerrådsmøte var i november 2025, og Norge inngikk da forpliktelser for 161 mill. euro. Norges gjenstående forpliktelser er forventet å utgjøre 303,61 mill. euro ved inngangen til 2027.

Norsk program for romkapasiteter (NORKAP)

For å øke nytteverdien av norsk deltakelse i ESAs industrirettede programmer, ble det i statsbudsjettet for 2026 besluttet å kombinere virkemidlene i ESA med norske virkemidler, for en målrettet innsats som vil dekke viktige samfunns- og brukerbehov i Norge. Denne kombinasjonen er nå samlet i det nasjonale romprogrammet Norsk program for romkapasiteter (NORKAP). Midlene er fordelt på post 71, 72 og 74. Direktoratet for romvirksomhet er i gang med å realisere NORKAP, blant annet ved å utvikle samarbeidet med ESA og vurdere innretningen på de nasjonale virkemidlene. De første pilotutlysningene i programmet ble gjennomført våren 2026.

ESAs programmer

Jordobservasjon

Programmet utvikler satellitter og tjenester for blant annet værvarsling, miljøovervåking og forskning. Jordobservasjonssatellitter har de senere årene fått stadig større betydning for en rekke viktige samfunnsoppgaver, som miljø- og klimaovervåking, ressursforvaltning, samfunnssikkerhet og katastrofehåndtering. Størrelsen på Norges territorium og spredte bosetting gjør satellittbasert overvåking svært nyttig. ESA-programmene har for eksempel vært viktige for utviklingen av hav- og maritim overvåking, skredvarsling og miljøovervåking i Norge.

Telekommunikasjon

Telekommunikasjonsprogrammene skal styrke konkurranseevnen til medlemslandenes satellittkommunikasjonsindustri gjennom prosjekter for utvikling av teknologi, utstyr og systemer. ESA støtter også opp om utvikling og validering knyttet til sikker satellittkommunikasjon og framtidige kommunikasjons- og navigasjonsløsninger for utforskning av månen. I tillegg dekker programmene utviklingen av kommersielt orienterte tjenester. Satellittkommunikasjon står for den største delen av omsetningen innen norsk romvirksomhet.

Teknologi- og kommersialiseringsprogrammer

ESA har flere teknologiutviklings- og kommersialiseringsprogrammer hvor norske aktører kan få støtte til å utvikle sine teknologier, ideer og bedrifter. Disse programmene dekker blant annet de ESA-finansierte aktivitetene knyttet til utviklingen av et nasjonalt system for satellittbasert havovervåking, næringsinkubatoren ESA BIC Norway på Kjeller og innovasjonssenteret ESA Arctic Phi Lab i Tromsø.

Navigasjon

Navigasjonsprogrammene tilrettelegger for utvikling av produkter og tjenester for å sikre europeisk konkurransekraft i det globale markedet for posisjonsbestemmelse, navigasjon og tidsbestemmelse (PNT). Norge har stor nytte av satellittnavigasjon, blant annet innenfor maritim virksomhet, luftfart og søk- og redning.

Romtransport

ESAs romtransportprogram utvikler teknologi og bæreraketter med sikte på å gi Europa uavhengig tilgang til verdensrommet. Deltakelse gir norsk næringsliv andeler i utvikling og produksjon av de europeiske bærerakettene Ariane og Vega og markedet for kommersielle oppskytninger. Norge deltar også i utviklingen av ESAs gjenbrukbare romfly Space Rider og utnytter ESAs programmer til å støtte aktiviteter knyttet til Andøya Spaceport.

Bemannet og robotisk romfart og utforskning

Programmet for bemannet og robotisk romfart og utforskning balanserer europeisk egenevne og internasjonalt samarbeid, og bygger på store og langvarige internasjonale samarbeidsprosjekter for utforskning av solsystemet, herunder sam-

arbeid om den internasjonale romstasjonen (ISS) til forskning og teknologiutvikling. Norge legger særlig vekt på teknologiutviklingsløp som gir industrien leveransemuligheter i framtiden, og som har synergier med andre aktiviteter i ESA og kommersielle muligheter.

Overvåking av rommet for trygghet og sikkerhet

Målet for ESAs romovervåkingsprogram er å utrede og legge til rette for europeisk egenevne innen sporing av satellitter og romsøppel, romværvarsling og overvåking og varsling av asteroider og kometer som passerer nær jorda. Romovervåking er et domene hvor Norge har både spesielle forutsetninger og behov knyttet til romværvarsling, kollisjonsvarsler for norske satellitter i bane og i forbindelse med oppskytning av satellitter fra Andøya.

Esrange Andøya Special Project (EASP)-avtalen

EASP-avtalen er et samarbeid mellom Tyskland, Frankrike, Sveits, Sverige og Norge om bruken av rakettskytefeltene Esrange i Kiruna og Andøya Space på Andøya. Avtalen bidrar med en betydelig del av inntektene til Andøya Space og finansierer norsk og internasjonal forskning som har betydning blant annet for forståelsen av klimaendringer og for hvordan romvær påvirker satellittnavigasjonssystemer. Avtalen fornyes automatisk for fem år av gangen. Stortinget forpliktet Norge til en ny femårsperiode (2026–2030) i EASP-avtalen i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2025. For 2027 er Norges forpliktelse anslått til 37 mill. kroner.

Radarsat

Norge har i en årrekke benyttet seg av bilder fra den kanadiske radarsatellitten Radarsat. Radarsatavtalen gir kostnadseffektiv tilgang til satellittbilder av områder andre satellitter i begrenset grad dekker, spesielt i nordområdene. Det er flere norske etater som har god nytte av bildene. Det foreslås derfor at avtalen videreføres for andre halvår 2027 og første halvår 2028, der begge utbetalinger skjer i 2027. Den foreslåtte forlengelsen koster totalt 1,5 mill. dollar, eller om lag 13,9 mill. kroner.

Budsjettforslag

Det foreslås samlet en bevilgning på 881,3 mill. kroner. Av dette er 831,6 mill. kroner forventede utbetalinger til ESAs industrirettede programmer, 35,5 mill. kroner til EASP-avtalen, 0,3 mill. kroner til ESAs utdanningskontor ESERO og 13,9 mill. kroner til Radarsat.

Post 72 Nasjonale følgemidler, kan overføres

Nasjonale følgemidler er en søknadsbasert støtteordning for romrelatert teknologi- og tjenesteutvikling som skal bidra til bedre utnyttelse av de norske investeringene i ESAs og EUs programmer. Målgruppen for ordningen er norske bedrifter og forskningsmiljøer som har eller kan få leveranser til internasjonal romrelatert virksomhet eller til anvendelsesområder av stor betydning for Norge. Direktoratet for romvirksomhet forvalter ordningen og bidrar også som rådgivende og koordinerende støttespiller. Midler fra post 72 inngår i det nye NORKAP-programmet, se omtale under post 71.

Det foreslås en bevilgning på 24,4 mill. kroner.

Post 73 EUs romprogrammer

EUs romprogram er en samling av ulike komponenter tilknyttet romvirksomhet. I inneværende periode (2021–2027) deltar Norge helt eller delvis i de fleste underkomponentene.

Norsk deltakelse i EUs romprogram skal bidra til at Norge får innflytelse på beslutninger knyttet til samfunnsviktig infrastruktur. Deltakelsen skal også legge til rette for at norske aktører får den innsikten som er nødvendig for best mulig utnyttelse av EUs satellittsystemer, bakkeinfrastruktur og tilhørende tjenester for norske brukere. Norge deltar i programmets styrende og rådgivende organer, men uten stemmerett. Deltakelse i disse organene har gitt norsk forvaltning og industri tidlig innsikt i systemer som leverer tjenester som samfunnet er avhengig av, og har bidratt til å posisjonere norsk industri i det voksende markedet for rombaserte tjenester.

Budsjettrammen for EUs romprogram 2021–2027 er satt til 14,88 mrd. euro. Norges kontingent følger av EØS-avtalen og baseres på BNP-andel av programbudsjettet. For 2027 er BNP-andelen på 2,44 pst. I tillegg kommer forpliktelser knyttet til foregående programperiode og norsk deltakelse i Secure Connectivity.

Direktoratet for romvirksomhet ivaretar rollen som sekretariat for Norges deltakelse i EUs romprogram og arbeider for å sikre norske bruker- og industriinteresser i alle programkomponenter. Fra 2028 vil dagens romprogram, Secure Connectivity og nye romaktiviteter inngå i Det europeiske konkurranseevnefondet. Regjeringen arbeider for

mulighet til full norsk deltakelse i alle romaktivitetene i Konkurranseevnefondet.

Galileo og EGNOS

EUs satsing på satellittnavigasjon skjer gjennom programmene Galileo og EGNOS. Galileo er et selvstendig, globalt satellittnavigasjonssystem som fungerer sammen med GPS. Galileo gir bedre posisjonsbestemmelse, navigasjon og tidssignaler over hele verden.

EGNOS er et støttesystem for GPS som gjør at brukere mottar integritetsinformasjon og opplever bedre ytelse i Europa enn ved bruk av GPS alene. EGNOS har vært operativt siden 2011 og har fått økende betydning for luftfarten i Norge. Bruken av EGNOS i Norge spenner seg nå fra offshore helikopterflygning, luftambulanseflygning og redningshelikopteroperasjoner til daglige flygninger på hele kortbanenettet. Framtidige versjoner av EGNOS vil få økt sikkerhet og motstandsdyktighet mot blant annet cybertrusler og påvirkning fra romvær, slik at sannsynligheten for driftsavbrudd reduseres. Industrien er godt i gang med utrullingen av en helt ny generasjon EGNOS som etter hvert også skal ta i bruk Galileo, i tillegg til GPS. EGNOS versjon 3 er forsinket, og planen er nå at det skal settes i drift i 2030.

Norge har vært med på å utvikle teknologien og systemene bak Galileo og EGNOS siden arbeidet startet i ESA og senere gjennom samarbeid med EU. Geografi, topografi og nærings- og bosettingsstruktur gjør Norge til et av landene som har størst nytte av Galileo og EGNOS.

Som følge av Norges deltakelse er det utplassert bakkeinfrastruktur for Galileo og EGNOS på Svalbard, Jan Mayen, i Trondheim, Tromsø, Kirkenes og på Troll-basen i Antarktis. Den norske infrastrukturen sørger for bedre ytelse i områder som er viktige for Norge, norsk tilstedeværelse i områder av strategisk betydning og inntekter til norske operatører. I tillegg styrker infrastrukturen Norges posisjon som en viktig samarbeidspartner i programmene.

Forhandlinger med EU om norsk deltakelse i Galileos offentlige regulerte tjeneste (Public Regulated Service, PRS) er sluttført, men det gjenstår fremdeles noen formaliteter før avtalen kan signeres.

Copernicus

Copernicus er EUs jordobservasjonsprogram og skal støtte opp under bærekraftig ressursforvaltning, sikkerhet og beredskap, klima og miljø. Programmet omfatter bygging og drift av satellitter, sensorer og tilhørende tjenester og har forbedret global kapasitet for blant annet havovervåking, overvåking av klimaendringer og miljøtrusler, katastrofehåndtering og overvåking av rasfare. Norge har deltatt i utviklingen og utbyggingen av Copernicus siden programmet ble startet opp, og mange norske etater og forskningsmiljøer er nå storbrukere av data fra programmet. Norge har vært med å kravspesifisere de 13 satellittene som er i bane og de satellittene som nå er under bygging. Totalt vil om lag 30 satellitter være i bane rundt 2030.

Norge har etablert nasjonal infrastruktur for å dekke spesielle data- og prosesseringsbehov for nasjonale brukere, inkludert rask tilgang til radardata over våre store havområder for brukere som Forsvaret og Meteorologisk Institutt. InSAR Norge kartlegger nedsynking og ustabile fjellparti over hele Norge og Svalbard. SvalSat på Svalbard er den viktigste bakkestasjonen for nedlesing av data fra Copernicus-satellittene, og norske aktører har sentrale roller i de europeiske tjenestene innen hav, atmosfære, klima, bakkebevegelser og maritim sikkerhet.

GOVSATCOM/Secure Connectivity

I 2023 opprettet EU et nytt program for global sikker satellittkommunikasjon for myndigheter, Secure Connectivity (IRIS2). Programmet er tett tilknyttet GOVSATCOM-komponenten i EUs romprogram, som er et system for fordeling av kapasiteter fra Secure Connectivity og eksisterende satellittkommunikasjon. Norge signerte sammen med Europakommisjonen avtale om reglene for norsk deltakelse 26. mars 2026. Avtalen utgjør sammen med EØS-komitebeslutning av 10. juli 2026 grunnlaget for norsk deltakelse. For nærmere omtale vises til Prop. 109 S (2025–2026) om samtykke til norsk deltakelse i Secure Connectivity og GOVSATCOM, som ble lagt frem 21. august 2026.

Norsk deltakelse ut 2027 er samlet sett beregnet å koste 449,9 mill. kroner. Utbetalingen vil pågå over flere år. I tillegg kommer oppfølgingskostnader i Direktoratet for romvirksomhet på 4,6 mill. kroner og i Nasjonal sikkerhetsmyndighet på 3 mill. kroner årlig.

Space Situational Awareness (SSA)

EUs romprogram omfatter også et samarbeid om romovervåking, eller SSA. SSA inkluderer tjenester innen varsling av romvær og kollisjonsfare

med jordnære objekter, og romtrafikkovervåking (Space Surveillance and Tracking, SST) for sporing av romobjekter, varsling av kollisjonsfare og beregning av manøvrer for kollisjonsunngåelse for satellitter.

EØS/EFTA-stater har ikke anledning til å delta i SST-samarbeidet, men har tilgang til tjenester for varsling av romvær, kollisjonsfare og for tilbakevending av romobjekter. Sistnevnte innebærer at Direktoratet for romvirksomhet får et varsel når romobjekter som veier mer enn to tonn er i ferd med å komme tilbake til jordas atmosfære over norske områder.

Norge har uttrykt ønske om deltakelse også i SST-samarbeidet. Forslaget om Det europeiske konkurranseevnefondet åpner for det.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 768,9 mill. kroner. Bevilgningen dekker gjenstående forpliktelser fra forrige programperiode 2014–2020, medlemskontingenten for norsk deltakelse i EUs romprogram og i EUs byrå for romprogrammet. Den årlige kontingenten fastsettes i euro av Europakommisjonen på grunnlag av forventet fremdrift for de enkelte delprogrammene. I tillegg inkluderer forslaget kostnader til EU for norsk deltakelse i Secure Connectivity og GOVSATCOM, 298,1 mill. kroner.

Post 74 Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, kan overføres

Posten omfatter midler til infrastrukturutvikling og tekniske støtteaktiviteter som skal løse særskilte norske brukerbehov. Midlene benyttes til utviklingsprosjekter i norske etater og institutter og til å anskaffe tjenester og infrastruktur. Formålet er å øke nytten av Norges deltakelse i internasjonalt romsamarbeid og skaffe til veie infrastruktur og tjenester som Norge har særlige behov for, men som det ikke er mulig eller hensiktsmessig å skaffe tilgang til gjennom internasjonalt samarbeid. Midler fra posten inngår i NORKAP-programmet. Se også omtale under post 71 og 72.

Resultater 2025

Direktoratet for romvirksomhet har gjennom året gitt støtte til etater og forskningsinstitutter for utvikling av nye og forbedrede nasjonale tjenester basert på data fra EUs romprogram (se også omtale av Direktoratet for romvirksomhets resultater under post 50). Midler fra posten har også vært benyttet for videreutvikling av satellitter for skipsidentifikasjon (AIS) og for effektiv bruk av bilder fra Radarsat, der norske brukeretaters behov ivaretas ved felles prosessering av satellittbildene.

Det ble i perioden 2023–2025 bevilget midler på denne posten for å utvikle et nasjonalt system for satellittbasert havovervåking, kalt Arctic Ocean Surveillance (AOS). Formålet med prosjektet er å gi nasjonal egenevne innen utvikling av satellitter og sikre nasjonal kontroll med havområder til nytte for forsvar, sivil beredskap og fiskeriforvaltning. Rammen for prosjektet var 150 mill. kroner i nasjonale midler og 30 mill. euro gjennom tidligere ESA-deklarasjoner, og det er etablert et nært samarbeid med forsvarssektoren og industriaktører. Det skal bygges to satellitter som skal skytes opp av Isar Aerospace fra Andøya Spaceport. Oppskytning skal etter planen skje i 2027 og 2028. Økte krav til sikkerhet har medført større kostnader og kompleksitet ved prosjektet. Det er iverksatt tiltak for å redusere kostnader og kompleksitet.

Prioriteringer 2027

I 2027 foreslås det å videreføre arbeidet med utvikling av AIS. Det vil også være behov for nasjonale tekniske oppfølgingsaktiviteter knyttet til Norges deltakelse i EUs romprogram og i ESAs industrirettede programmer. Midler fra denne posten vil dekke deler av det nasjonale romprogrammet NORKAP.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 145,9 mill. kroner. Bevilgningen benyttes blant annet til oppfølging av Norges deltakelse i EUs romprogrammer og ESAs industrirettede programmer, NORKAP-programmet, skipsidentifikasjon/videreutvikling av AIS-konseptet og flerbruksprosessering av data fra Radarsat-avtalen.

Post 75 Tilskuddsordning tilknyttet nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø

Posten omfatter prosjektmidler knyttet til utvikling av et senter for jordobservasjon i Tromsø. Direktoratet for romvirksomhet forvalter ordningen. Det foreslås en bevilgning på 5 mill. kroner.

Resultater 2025

Første utlysning fra denne posten ble gjennomført høsten 2025. Det kom inn én søknad, og denne søkeren fikk tilslag på 2,35 mill. kroner.

Post 76 – Tilskudd Andøya Space, kan overføres

I tillegg til tilsagn om egenkapital, jf. omtale under post 51, ble det i forbindelse med behandlingen av Prop. 127 S (2019–2020) vedtatt å gi Andøya Space et betinget tilsagn om inntil 83 mill. kroner i regionalstøttetilskudd for etableringen av Andøya Spaceport. Det gjenstår nå 26,5 mill. kroner av tilskuddet.

Det foreslås å omdisponere 26,5 mill. kroner som allerede er bevilget på posten til videreutvikling av Andøya Spaceport for 2027. Det vises for øvrig til omtale av Andøya Spaceport under post 51.

Kap. 923 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	869 454	899 250	888 361
21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*	571 636	491 965	510 168
22	Fiskeriforskning og -overvåking, *kan overføres*	207 296	262 400	314 300
23	Oppdragsutgifter forskningsfartøy, *kan overføres*	282 525	319 034	330 838
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	17 077		40 000
	Sum kap. 923	1 947 988	1 972 649	2 083 667

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble post 1 økt med 12,5 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Havforskningsinstituttet har som hovedmål at *det skal være en ledende kunnskapsleverandør for forvaltningen nasjonalt og internasjonalt, for høsting, akvakultur, sjømat og forvaltning av marine økosystem.*

Havforskningsinstituttet har tre delmål; instituttet skal:

- levere råd og kunnskapsgrunnlag basert på beste tilgjengelige data og forskning.
- levere internasjonalt ledende forskning.
- generere, samle, forvalte og gjøre tilgjengelig relevante data av høy kvalitet for forskning, forvaltning og næringsutøvere.

Det er satt i gang en prosess for å revidere Havforskningsinstituttets mål- og resultatstyringssystem. Det tas sikte på å innarbeide nye mål i tildelingsbrevet til Havforskningsinstituttet for 2027.

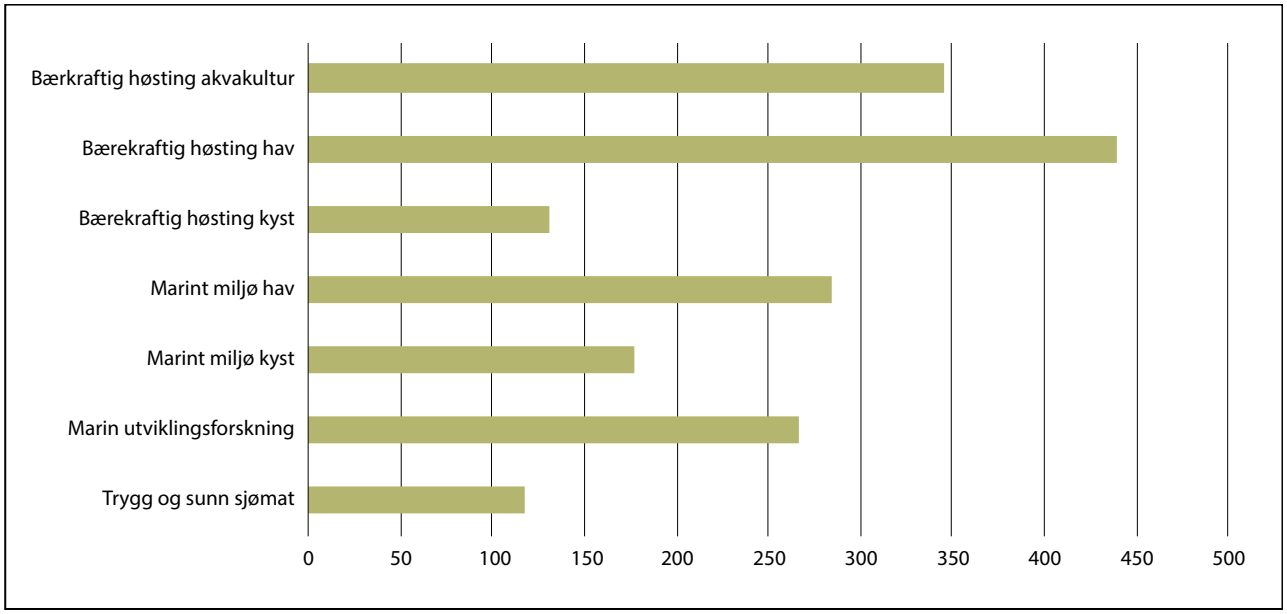
Havforskningsinstituttets faglige kjerneområder er fiskeri, havbruk, sjømat og økosystem. Instituttet har en fri og uavhengig rolle i alle faglige spørsmål.

Instituttet er et forvaltningsrettet forskningsinstitutt tilknyttet departementet som et ordinært forvaltningsorgan, med hovedkontor i Bergen og avdelinger i Tromsø og Arendal. Instituttet utførte 944 årsverk i 2025. Instituttet forvalter en betydelig del av norsk marin forskningsinfrastruktur som laboratorier, fartøy og forskningsstasjoner på Austevoll, Masfjorden (Matre) og Arendal (Flødevigen). Programmet Global utvikling er organisert under Havforskningsinstituttet, men rapporterer også til NORAD.

En betydelig del av instituttets aktivitet skjer som en direkte oppfølging av internasjonale og nasjonale forpliktelser i tilknytning til arbeid i Det internasjonale råd for havforskning, Vitenskapskomiteen for mat og miljø, EUs vitenskapelige komité for mattrygghet, fiskeriavtaler, lovverk og reguleringer for fiskeri-, havbruks- og matforvaltningen, forvaltningsplanarbeid for norske havområder og vannforskriften. Instituttet bidrar i arbeidet med det globale handlingsnettverket under FNs ernæringstiår. Nettverket skal bidra til å fremme bærekraftige akvatiske matsystemer for matsikkerhet og ernæring.

Resultater 2025

Samlet ressursbruk i Havforskningsinstituttets forsknings- og rådgivingsprogrammer var på 1 762 mill. kroner. Av dette gikk 867 mill. kroner til datainnsamling og dataforvaltning, 631 mill. kroner til forskning og 264 mill. kroner til rådgiving. Fordelingen av ressursbruken på de ulike programmene framgår av figur 5.5 (tall i mill. kroner).

Figur 5.5 Havforskningsinstituttets ressursbruk i 2025 – fordelt på forsknings- og rådgivingsprogrammer (mill. kroner)

Kilde: Havforskningsinstituttet

For informasjon om tilstanden for de marine ressursene vises det til Havforskningsinstituttets årlige risikovurdering av norsk fiskeoppdrett og oppdateringer av bestandsoversikten. En oversikt over kvoteråd m.m. presenteres i den årlige meldingen til Stortinget om Norges fiskeriavtaler og fisket etter avtalene. Databasen Sjømatdata gir informasjon om innholdet av uønskede stoffer og næringsstoffer i fisk og annen sjømat.

Havforskningsinstituttets virksomhet finansieres av driftsbevilgning over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, oppdragsinntekter og en bevilgning som er finansiert av fiskeriforskningsavgiften, jf. omtale under post 22. Tabellen nedenfor gir oversikt over hvilke aktiviteter som er finansiert av fiskeriforskningsavgiften.

Tabell 5.10 Bruk av fiskeriforskningsavgiften i 2025

(i mill. kroner)

Aktivitet	Forbruk
Bestandsovervåking	107
Redskapsutvikling	5
Observasjonsmetodikk og utstyr	16
Rådgivning	7
Fangstsampling (referanseflåten m.m.)	50
Økologi	9
Trygg og sunn sjømat	14
Sum	207

Kilde: Havforskningsinstituttet

Omstilling av Havforskningsinstituttet

Omstillingsprosessen som ble satt i gang i 2024 er videreført. Bakgrunnen for omstillingen er økende kunnskapsbehov i forvaltningen bl.a. knyttet til klimaendringer, økosystempåvirkning og sameksistens mellom næringer. Samtidig har kostnadene til tokt, infrastruktur og digitalisering økt. For å frigjøre handlingsrom til omstilling er det gjennomført omfattende tiltak for å redusere kostnader, blant annet redusert bemanning og reduserte husleiekostnader. Omstillingen er konsentrert i fire strategiske prosjekter, der det utvikles nye metoder for overvåkning, analyse og databehandling. Havforskningsinstituttet har utviklet og testet autonome plattformer for datainnsamling, inkludert fjernstyrte overflatefarkoster og undervannsfarkoster, som gir bedre dekning og mer kostnadseffektiv datainnhenting. Det vurderes ytterligere samarbeid om utvikling av systemer for datadeling med blant annet Meteorologisk institutt.

Råd og kunnskapsgrunnlag basert på beste tilgjengelige data og forskning

Havforskningsinstituttets rådgivning bygger på instituttets omfattende datainnsamling og forskningsaktivitet. I 2025 har instituttet arbeidet med å utvikle nye modeller og beregninger som i større grad inkluderer klimaendringer i grunnlaget for instituttets kunnskapsgrunnlag og rådgivning.

Instituttet leverte i 2025 datagrunnlag til Det internasjonale havforskningsrådet (ICES) for 68 bestander. Det ble gjennomført metoderevisjoner og evalueringer av forvaltningsstrategier, blant annet for torsk og hyse i Barentshavet. Redusert bestandsnivå for flere kommersielle arter har økt behovet for kunnskap om alternative ressurser, og Havforskningsinstituttet har prioritert arbeid med blant annet uer, blåkveite, brosme og lange.

Innen havbruk har instituttet videreført arbeidet med risikovurderinger av dyrevelferd, lakselus og sykdomsspredning, og utviklet nye modeller for smitte, rømming og arealbruk. Det er lagt særlig vekt på vurdering av ny teknologi, inkludert nedsenkede og lukkede merder.

Havforskningsinstituttet har prioritert vurderinger knyttet til innføring av nytt EU-regelverk for mattrygghet for villfanget sjømat. Instituttet har vurdert 43 arter, og gitt råd om hvilken art og i hvilket omfang denne bør overvåkes. Havforskningsinstituttet har også levert kunnskapsgrunnlag om samlet påvirkning på økosystemene.

Levere internasjonalt ledende forskning

Havforskningsinstituttet hadde høy vitenskapelig produksjon i 2025. Forskningen er i hovedsak rettet mot behovene innen fiskeri, havbruk, økosystem og sjømattrygghet. Det er særlig lagt vekt på forskning knyttet til klimaendringer, havvind, økosystemrestaurering og nye overvåkingsmetoder. Instituttet har også bidratt til internasjonale kunnskapsprosesser, blant annet innen effekter av klimaendringer på plankton, fisk og tareskog.

Generere, samle, forvalte og gjøre tilgjengelig relevante data

Datainnsamling og dataforvaltning er grunnlaget for Havforskningsinstituttets forskning og rådgivning. Det er gjennomført omfattende toktaktivitet, men med økende innslag av ny teknologi. Det er testet ut nye metoder ved bruk av fjernstyrte farkoster til telling av sel og hval, telling av kongekrabbe og bestandsvurdering av brisling. Overvåkingsaktivitetene er gjennomført som planlagt, men innsatsen på noen bestander er redusert, bl.a. hval.

Havforskningsinstituttet har videreutviklet automatiserte dataløyper og startet arbeidet med en ny kartløsning, *Havtrykk*, som skal gi samlet oversikt over påvirkning i hav- og kystområder. Instituttet har også ansvar for årlige analyser av fremmedstoffer og næringsstoffer i sjømat, og publiserer nye data i den åpne Sjømatdatabasen.

Prioriteringer 2027

Havforskningsinstituttet skal i 2027 videreføre arbeidet med å omstille instituttet. Dette innebærer å prioritere kjerneoppgavene i samfunnsoppdraget (bærekraftig fiskeri, bærekraftig havbruk, sunn og trygg sjømat, økosystemer og menneskelig påvirkning) og fortsette arbeidet med å redusere kostnader. Det skal skapes størst mulig handlingsrom for å gjennomføre omstilling til mer effektiv kunnskapsproduksjon ved hjelp av digitalisering og bruk av ny teknologi. I omstillingsperioden vil deler av kunnskapsproduksjonen kunne bli noe redusert. En viktig del av arbeidet er å sikre en god og effektiv arbeidsdeling og samhandling med næringene, forskningsinstitusjoner, andre myndigheter og samarbeidspartnere.

Innenfor kjerneoppgavene er følgende nye oppgaver sentrale for Havforskningsinstituttet i 2027:

- Bevilgningen er økt med 5 mill. kroner til forskning knyttet til nullfiskeområdene i Oslofjorden.
- Havforskningsinstituttet skal bidra inn i arbeidet med oppfølging av Meld. St. 8 (2024–2025) *Dyrevelferd* og Meld. St. 24 (2024–2025) *Fremtidens havbruk*. Havforskningsinstituttet må videre bidra inn i forvaltningens arbeid med havbruk til havs.
- Havforskningsinstituttet skal bidra i arbeidet med å vurdere og gi anbefaling om framtidig innretning av overvåkings- og kartleggingsprogrammene på sjømatområdet, i samarbeid med Mattilsynet.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til lønn, pensjoner, husleie og kjøp av varer og tjenester. Posten inkluderer lønns- og pensjonskostnader og utgifter til drift og vedlikehold av forskningsfartøyene G.O. Sars, Johan Hjort, G.M. Dannevig og instituttets del av kostnadene for Kronprins Haakon, Harald Brattström, Prinsesse Ingrid Alexandra og Hydrograf.

Det foreslås en bevilgning på 888,4 mill. kroner. Bevilgningen foreslås økt med 5 mill. kroner til forskning knyttet til nullfiskeområdene i Oslofjorden. Videre foreslås bevilgningen økt for anslått lønns- og prisvekst. Det foreslås å flytte 40 mill. kroner til kap. 923, post 45 til gjennomføring av større vedlikeholds- og investeringsprosjekter.

Det foreslås at Nærings- og fiskeridepartementet kan gi Havforskningsinstituttet fullmakt til å inngå avtaler om skadesløsholdelse, jf. forslag til vedtak XXIX.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten dekker utgifter til eksterne oppdrag, inkludert prosjekter som finansieres av Norges forskningsråd og EU, og motsvares av inntekter under kap. 3923, post 01. Oppdrag knyttet til drift av forskningsfartøy budsjetteres på post 23. Det foreslås en bevilgning på 510,2 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt for anslått lønns- og prisvekst.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3923, post 01, jf. forslag til vedtak II, 1. Videre fremmes forslag om fullmakt til å kunne overskride posten mot tilsvarende kontraktfestede inntekter i etterfølgende år, jf. forslag til vedtak V.

Post 22 Fiskeriforskning og -overvåking, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 314,3 mill. kroner. Bevilgningen motsvares av inntekter fra fiskeriforskningsavgiften, jf. kap. 5574, post 74. Avgiftsinntektene skal dekke deler av utgiftene ved å skaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen.

Inntektene fra fiskeriforskningsavgiften varierer med verdien av førstehåndsomsetningen av fisk. Bevilgningen for 2027 foreslås økt med 51,9 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2026, noe som samsvarer med prognosene for avgiftsinntektene i 2027. Anslaget er imidlertid usikkert, og regjeringen vil eventuelt komme tilbake til Stortinget med forslag til endring av bevilgningen. Det er store svingninger i verdien av førstehåndsomsetningen av fisk. I planleggingen av bruken av midlene tas det høyde for at svingningene i avgiftsinntektene i minst mulig grad skal påvirke aktivitetsnivået.

Bevilgningene som er knyttet til fiskeriforskningsavgiften, foreslås å kunne overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 5574, post 74, jf. forslag til vedtak II, 2.

Post 23 Oppdragsutgifter forskningsfartøy, kan overføres

Bevilgningen blir motsvart av inntekter på kap. 3923, post 02. Utgiftene omfatter lønn og drift av Dr. Fridtjof Nansen i henhold til trepartsavtale

mellom Norad, FAO og Havforskningsinstituttet, Universitetet i Bergens andel av drift og lønn for G.O. Sars og Hans Brattström, Statens kartverks andel av drift og lønn for Hydrograf, Nord Universitets andel av drift og lønn for Prinsesse Ingrid Alexandra og drift av H.U Sverdrup II på oppdrag fra Forsvarets forskningsinstitutt. Videre dekker posten utstyr som omfattes av samarbeidsavtalen mellom Havforskningsinstituttet og Universitetet i Bergen. Norsk Polarinstitutt og Universitetet i Tromsø sine andeler av lønns- og driftskostnader for Kronprins Haakon er også budsjettert på denne posten. Eventuelle utgifter i forbindelse med utleie av forskningsfartøy på kommersielle vilkår blir regnskapsført på posten.

Det foreslås en bevilgning på 330,9 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt for anslått lønns- og prisvekst.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3923, post 02, jf. forslag til vedtak II, 1. Videre foreslås en fullmakt til å kunne overskride posten mot tilsvarende kontraktsfestede inntekter i etterfølgende år, jf. forslag til vedtak VI, 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 40 mill. kroner til anskaffelses- og vedlikeholdsprosjekter.

Kap. 3923 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Oppdragsinntekter	550 229	496 037	514 390
02	Oppdragsinntekter forskningsfartøy	276 827	321 082	332 962
	Sum kap. 3923	827 056	817 119	847 352

Post 01 Oppdragsinntekter

Posten omfatter inntekter fra eksternfinansierte oppdrag, inkludert finansiering fra Norges forskningsråd og EU, og motsvares av utgifter på kap. 923, post 21. Det fremmes forslag om en bevilgning på 514,4 mill. kroner i 2027.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 923, post 21 og forslag til vedtak II, 1, samt en overskridelsesfullmakt knyttet til de samme kapitler og poster, jf. forslag til vedtak VI,2

Post 02 Oppdragsinntekter forskningsfartøy

Posten omfatter inntekter fra drift av forskningsfartøy på oppdrag fra andre, inkludert eventuell utleie av fartøy på kommersielle vilkår. Posten motsvares av tilsvarende utgifter under kap. 923, post 23 Oppdragsutgifter forskningsfartøy. Det fremmes forslag om å bevilge 333 mill. kroner i 2027.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 923, post 23 og forslag til vedtak II, 1, og en overskridelsesfullmakt knyttet til de samme kapitler og poster, jf. forslag til vedtak VI, 1.

Kap. 924 Internasjonale samarbeidsprogrammer

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Tilskudd	364 429	405 600	199 400
	Sum kap. 924	364 429	405 600	199 400

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble følgende endringer vedtatt, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026):

- Post 70 ble redusert med 12,3 mill. kroner
- Tilsagnsfullmakten ble endret til 623,7 mill. kroner

Post 70 Tilskudd

Regjeringen ønsker å videreutvikle et tett samarbeid mellom Norge og andre land i Europa og legge til rette for at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene som ligger i deltakelse i EUs programsamarbeid. Norge deltar i flere EU-programmer og bidrar til Europakommisjonens arbeid med det indre marked. EUs programsamarbeid gikk inn i en ny sjuårsperiode fra 2021. Tilskuddet over kap. 924 dekker delvis deltakelse i investeringsprogrammet InvestEU, og deler av Norges deltakelse i EUs program for det indre marked. I tillegg til dette tilskuddet har Nærings- og fiskeridepartementet ansvar for norsk deltakelse i EUs romprogram, jf. nærmere omtale under kap. 922 Romvirksomhet, post 73, og deler av norsk deltakelse i forsknings- og innovasjonssamarbeidet innenfor European Chips Act under kap. 920 post 70 Tilskudd til næringsrettet forskning og grunnbevilgning til teknisk industrielle institutter mv. Norges årlige kontingentbidrag til EU-programmene fastsettes i euro på grunnlag av forventet fremdrift og Norges «proporsjonalitetsfaktor», som er Norges andel av total BNP i EU og Norge. Disse bidragene betales samlet av Utenriksdepartementet mot senere refusjon fra ansvarlige departementer. Norges bidrag til tapsavsetning for InvestEU er fastsatt i euro i egne avtaler med EU, jf. Innst. 338 S og Prop. 52 S (2022–2023)

InvestEU

InvestEU ble lansert i Norge i november 2023. De første avtalene om finansiering til norske bedrifter ble signert i 2024. Programmet blir i Norge gjennomført av EIB (Den Europeiske investeringsbanken), EIF (Det europeiske investeringsfondet) og NIB (Den nordiske investeringsbanken). EIF signerte garantiavtaler med DNB, Nordea og Danske Bank som kan gi lån til inntil 350 små og mellomstore bedrifter som ikke kan stille tilstrekkelig sikkerhet. I tillegg er det signert en avtale med Innovasjon Norge som gir mindre norske banker tilsvarende mulighet som de større bankene. I tillegg fortsatte utlånene fra direkte fra Innovasjon Norge innenfor garantiavtalen signert med EIF i 2024. Se også omtale under kap. 2421 Innovasjon Norge.

Det ble ikke inngått nye avtaler med banker eller fondsforvaltere direkte fra EIB eller EIF i 2025, men investeringsaktivitet under de eksisterende avtalene fortsatte. NIB gjorde heller ingen nye investeringer under mandatet. I tillegg til avtalene som er nevnt over, har norske bedrifter tilgang på finansering fra aktører i utlandet som kan investere i Norge under sine InvestEU-mandater. Europakommisjonens indikatorer for investeringer i ulike land tyder på at investeringsaktiviteten i Norge så langt er på sammenlignbart nivå med aktiviteten i våre naboland. Samfunnsøkonomisk analyse leverer høsten 2026 en evalueringsrapport som vil gi et mer fullstendig bilde av resultatene fra Norges deltakelse i programmet.

InvestEU er EUs investeringsprogram for perioden 2021–2027. Programmet samler og videreutvikler finansieringsvirkemidler fra 13 tidligere EU-programmer og Det europeiske fondet for strategiske investeringer. InvestEU-forordningen ble innlemmet i EØS-avtalen i juli 2022, og avtalene med EU om Norges deltakelse ble undertegnet i mai 2023. Programmet finansieres ved at EU og enkelte andre land stiller en garanti for tap på investeringer. Garantien stilles til InvestEUs gjennomføringspartnere, som inkluderer EIB, EIF og NIB. Gjennom garantien kan gjennomføringspartnerne tilby finansieringsvirkemidler som lån, garantier og egenkapital til nærings livet. Investeringene som muliggjøres av InvestEU, kan komme både direkte fra gjennom føringspartnerne og indirekte gjennom private fond og banker.

InvestEU er delt opp i følgende politikkvinduer:

- Bærekraftig infrastruktur
- Forskning, innovasjon og digitalisering
- Små og mellomstore bedrifter
- Sosiale investeringer og humankapital

Opprinnelig var InvestEU-garantien på 26,2 mrd. euro, hvorav 40 pst. utgiftsføres i EU-budsjettet som avsetning til tap. 75 pst. av EU-garantien forvaltes av EIB og EIF, mens den resterende andelen implementeres av NIB og andre lignende aktører. Norges andel av garantien er på 461,1 mill. euro, mens innbetalingen av 40 pst. til tapsavsetning utgjør 184,5 mill. euro. Fra og med 2026 er InvestEU-garantien økt med om lag 10 pst. som følge av gjenbruk av midler fra forløperne til InvestEU, herunder Det europeiske fondet for strategiske investeringer, Connecting Europe Facility og Innovfin (Horisont 2020). Norge har tidligere kun deltatt i en mindre del av disse pro-

grammene og Europakommisjonen har foreløpig anslått at norsk deltakelse i økningen i programmet, vil medføre et utgiftsført bidrag på om lag 40 mill. euro over tre år. Eventuell deltakelse vil vurderes videre i den norske budsjettprosessen.

I overensstemmelse med tidligere stortingsvedtak deltar Norge i de opprinnelige virkemidlene som er igangsatt av EIB, EIF og NIB under InvestEU, med unntak av virkemidlene under politikkvinduet for sosiale investeringer og humankapital, jf. Innst. 338 S og Prop. 52 S (2022–2023). Norge del tar også i InvestEU-portalen, som samler investorer og prosjekter med investeringsbehov i en EU omfattende database. Portalen gir prosjekter som trenger finansiering, muligheten til å nå fram til investorer som de kanskje ellers ikke ville kommet i kontakt med. Innovasjon Norge er nasjonal koordinator for InvestEU i Norge og bistår næringslivet med informasjon og faglig kunnskap om mulighetene i programmet, jf. omtale under kap. 2421. I tillegg har Innovasjon Norge og Investinor mandater til å samarbeide med EIF om virkemidler i Norge, jf. omtale under kap. 2421 og kap. 952.

Det vises til Stortingets vedtak av 16. juni 2023 om fullmakt til å gi tilsagn om tilskudd til tapsavsetning for norsk deltakelse i InvestEU med inntil 1 477 mill. kroner og til å fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene, jf. Innst. 490 S og Prop. 118 S (2022–2023). Det vises også til Stortingets vedtak av 17. juni 2022 om fullmakt til å stille en garanti tilsvarende 4 555 mill. kroner for deltakelse InvestEU i perioden 2021–2027, jf. Innst. 450 S og Prop. 115 S (2021–2022).

Norges bidrag til tapsavsetning for InvestEU utgjør 13,2 mill. euro i 2027, tilsvarende 142,8 mill. kroner, jf. Innst. 338 S og Prop. 52 S (2022–2023) *Samtykke til inngåelse av bidragsavtale og garantiavtale med Den europeiske union (EU) om norsk tilknytning til InvestEU.* I tillegg kommer i underkant av 0,2 mill. euro til norsk deltakelse i InvestEU-portalen og administrasjonskostnader knyttet til InvestEU, tilsvarende om lag 2 mill. kroner. Totalt foreslås det 144,8 mill. kroner til norsk deltakelse i InvestEU i 2027. Beløpet er justert i henhold til utbetalingsplanen for Norges tapsavsetning til InvestEU, jf. under vedlegg 1 til Prop. 52 S (2022–2023).

Videre foreslås en tilsagnsfullmakt for 2027 for Norges gjenstående forpliktelser til tapsavsetning for resten av InvestEU-perioden på 55,7 mill. euro i 2027. Basert på anslått eurokurs per 1. juni 2026 vil dette utgjøre 601,9 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IX, 3.

EUs program for det indre marked

Norges deltakelse i det nåværende indre markedsprogrammet (programperioden 2021–2027), og det kommende indre markeds- og tollprogrammet (fra 2028), koordineres av Nærings- og fiskeridepartementet. Finansdepartementet og Barne- og familiedepartementet deltar også i deler av programmet.

Hovedformålet med programmet er å styrke videreutviklingen av et velfungerende indre marked i EU. EØS-avtalen innebærer at EUs indre marked også omfatter Island, Liechtenstein og Norge, som siden 2004 har bidratt med finansiering av Europakommisjonens aktiviteter knyttet til gjennomføring og utvikling av det indre marked. Slike tiltak er positive for verdiskapingen og bidrar til at norsk næringsliv får like gode vilkår som øvrig europeisk næringsliv. Programmet favner bredt, og ansvaret for finansiering og gjennomføring er derfor fordelt på flere departementer. Over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett finansieres følgende programdeler:

- Effektivt indre marked
- Selskapsrett
- Konkurransepolitikk for et sterkere EU i den digitale tidsalder
- Markedstilsyn for varer
- Konkurransekraft og bærekraft for små og mellomstore bedrifter (SMB-pilaren/COSME)

I tillegg finansierer departementet en andel av administrasjonskostnader knyttet til norsk deltakelse i EUs program for det indre marked.

Aktivitetene er knyttet til effektivisering av det indre marked, markedstilsyn med varer, videreutvikling og forbedring av digitale verktøy, konkurransepolitikk i den digitale tidsalder, informasjonstiltak rettet mot bedrifter og borgere og mobilisering av bedrifter.

I 2025 utgjorde Nærings- og fiskeridepartementets utgifter til deltakelse i delprogrammene under programmet 72,3 mill. kroner.

Effektivt indre marked

Programdelen for et effektivt indre marked skal bidra til videreutvikling av det indre markedet for varer og tjenester. At regelverk fungerer etter hensikten, og at bedrifter og borgere er kjent med og på en enkel måte kan benytte seg av sine rettigheter, er sentralt i arbeidet med dette. I tillegg må myndigheter ha tilstrekkelig kompetanse og verktøy for å kunne håndheve regelverket på en god måte. Under delprogrammet støttes derfor blant

annet evaluering av eksisterende og foreslått EØS-regelverk, opplæring av personell, informasjonskampanjer og drift og videreutvikling av digitale løsninger for bedrifter, borgere og myndigheter.

Programdelen dekker et bredt område relatert til forbedring og effektivisering av det indre marked. Eksempelvis har det blitt gitt støtte til vedlikehold og utvikling av digitale løsninger for informasjonsutveksling mellom myndigheter. Gjennom Internal Market Information System (IMI) utveksler norske etater og departementer trygg informasjon med alle land i EØS. SOLVIT er et system for uformell problemløsning for borgere og bedrifter i EØS og bistår disse med å benytte seg av de rettigheter de har etter EØS-retten.

Selskapsrett

Selskapsrett inngår som en av byggeklossene i det indre marked. Programdelen for selskapsrett og hvitvasking omfatter blant annet samspill mellom foretaksregistrene, tilgang til og utnyttelse av digitale løsninger for å stifte, omdanne og drive selskaper og vedlikehold av regelverk og utvikling av prinsipper for eierstyring og selskapsledelse. Innsatsen gjennom programdelen skal blant annet motvirke at juridiske personer benyttes i kriminell aktivitet som for eksempel hvitvasking, arbeidslivskriminalitet og bedrageri.

Aktuelle problemstillinger for delprogrammet er utfordringene som digitalisering og endrede forretningsmodeller skaper for eierstyring og selskapsledelse og forebygging av hvitvasking og annen kriminalitet, inkludert tiltak for å benytte virtuell valuta. Andre aktuelle temaer er forbedret og sikrere digital tilgang til foretaksregistrene, styrerepresentanters forpliktelser og ansvar og traktatfestede rettigheter for juridiske personer.

EU vedtok i 2024 et direktiv om videreutvikling av felleseuropeiske regler om digitale verktøy og prosesser innen selskapsretten. Formålet er å redusere administrative byrder i det indre marked, særlig for små og mellomstore bedrifter, ved å digitalisere og tilgjengeliggjøre informasjon om selskaper som opererer på tvers av medlemsstatenes landegrenser på en bedre måte. Samtidig utvikles systemet for sammenkopling av foretaksregistre (Business Register Interconnection System – BRIS).

Konkurransepolitikk for et sterkere EU i den digitale tidsalder

Delprogrammet omfatter tilsyn med konkurransebegrensende adferd, fusjonskontroll og kontroll av offentlig støtte. Programmet skal bidra til å styrke EUs konkurransepolitikk, blant annet ved å fremme samarbeidet mellom Kommisjonen på den ene siden, og nasjonale konkurransemyndigheter og domstoler i og utenfor EU på den annen. Videre skal delprogrammet gi økt kunnskap om EUs konkurransepolitikk til et bredere publikum og bidra til effektivt og tidsriktig regelverk og håndheving, blant annet gjennom undersøkelser og analyser. Gjennom deltakelse i programmet får EFTA-landene ytterligere anledning til å bidra aktivt i og høste fruktene av dette arbeidet.

Delprogrammet skal bidra til finansiering av Kommisjonens nettverk av nasjonale konkurransemyndigheter og myndigheter med ansvar for regelverket for offentlig støtte, organisering av møter med nasjonale myndigheter i EU/EØS, tredjeland og interesserte parter, gjennomføring av studier, evalueringer, analyser, konsekvensutredninger mv., som grunnlag for vurdering og utvikling av konkurransepolitikk og regelverk, samt utvikling av digitale verktøy for håndhevingen av regelverket. Delprogrammet omfatter finansiering av løpende arbeid i Kommisjonens nettverk med nasjonale myndigheter for offentlig støtte og konkurranse.

Markedstilsyn for varer

Programdelen for markedstilsyn for varer omfatter samarbeid mellom tilsynsaktører i EU spesielt innenfor rammen av EUs nettverk for markedstilsyn (EU Product and Compliance Network). Videre omfatter programdelen felles systemer for markedstilsyn, felles aktiviteter og kontroll av produkter, kunnskapsinnhenting også innenfor produkter med ny teknologi, utvikling av testkapasitet og -fasiliteter, fagfellevurderinger og opplæringsprogrammer og kapasitetsbygging hos myndigheter.

Programdelen for markedstilsyn for varer finansierer samarbeid mellom tilsynsaktører i EU innenfor rammen av EUs nettverk for markedstilsyn (EU Product and Compliance Network), felles aktiviteter og kontroll av produkter m.m. Norske myndigheter deltok i en rekke samarbeidsprosjekter med myndigheter fra andre medlemsland på flere områder. Dette har bidratt til en mer harmonisert tilnærming til gjennomføring av markedstilsyn i det indre marked og bedre utnyttelse av ressursene på tvers av landegrensene. Et effektivt markedstilsyn for varer i det indre marked er avgjørende for å forhindre at skadelige produkter tilbys i Norge og forhindre at næringsdrivende som ikke oppfyller kravene, gis et konkurranse-

fortrinn sammenlignet med næringsdrivende som opererer i tråd med reglene i det indre marked. Det har de siste årene vært en eksplosiv økning av ulovlige varer som selges over nett fra tredjeland, samtidig som at handelsmønstre har blitt mer kompliserte. Handel av varer via nett og digitale markedsplasser har dermed fått et større fokus hos tilsynsmyndighetene i EU/EØS og av Europakommisjonen. Europakommisjonen utvikler stadig nye verktøy, blant annet KI-verktøy, som skal bidra til å effektivisere markedstilsyn og kontroll av produktene på det indre marked.

Konkurransekraft og bærekraft for små og mellomstore bedrifter (SMB-pilaren/COSME)

Delprogrammet SMB-pilaren/COSME er rettet mot små og mellomstore bedrifter og entreprenører. Deltakelse i programmet gir tilgang til Enterprise Europe Network (EEN), klyngevirkemidler, skaleringsvirkmidler og mentorordninger. EEN er et EU-omfattende rådgivningsnettverk som bistår små og mellomstore bedrifter og vitenskapsinstitusjoner med å finne markedsmuligheter, teknologier, prosjekter og partnere i andre land i det indre marked. Innovasjon Norge har koordinert EEN nasjonalt siden nettverkets oppstart i 2008. Programmet kan gjennom de ulike ordningene forbedre norske små og mellomstore bedrifters markedsadgang og bidra til vekstmuligheter.

I 2025 har Innovasjon Norge jobbet med å mobilisere norske aktører til utlysninger i SMB-pilaren/COSME. Innovasjon Norge har den nasjonale koordineringsfunksjonen for Enterprise Europe Network (EEN) og ble våren 2025 godkjent som nasjonal koordinator for EEN i perioden 2025–2028. Gjennom EEN bistår Innovasjon Norge norske bedrifter med å finne markedsmuligheter, teknologier, prosjekter og partnere i utlandet. Det var i 2025 en økning i aktivitet og retur knyttet til klyngeutlysningene i COSME, og det ble gjort tildelinger til seks norske aktører, fordelt på fem ulike prosjekter med total tildeling på om lag 12,5 mill. kroner til norske aktører.

Prioriteringer 2027

Regjeringen prioriterer norsk deltakelse i flere av delprogrammene i EUs indre markedsprogram som finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Ved å kombinere ulike tiltak og initiativer i et bredt felles program skal EUs indre markedsprogram bidra til en mer strategisk og integrert tilnærming til utviklingen av det indre marked. En bred felles tilnærming skal bidra til økt samvirke mellom forskjellige EU-initiativ og bidra til bedre koordinering mellom ulike tiltak for til slutt å få mer igjen for midlene.

Fra 2028 starter en ny programperiode, og de deltakende departementene må i løpet av høsten 2026 beslutte om deltakelse er ønskelig, og om dette gjelder deler av eller hele det kommende programmet, eller hele programmet. I det nye programmet som starter i 2028 inkluderes EUs Tollunion. Dette betyr at en større del av programmet er innenfor Finansdepartementets ansvarsområder. Barne- og familiedepartementet deltar i en del av programmet som gjelder forbrukere og som videreføres i det nye programmet. For Nærings- og fiskeridepartementets del så videreføres de fleste av delene som vi nå deltar i. SMB pilaren er av EU-kommisjonen foreslått flyttet til det nye europeiske konkurranseevnefondet fra 2028.

Tabell 5.11 Oversikt over estimerte kostnader per programdel under EUs program for det indre marked i 2027

(i 1 000 kr)

Programdel	
Effektivt indre marked	8 170
Selskapsrett	109
Konkurransepolitikk for et sterkere EU i den digitale tidsalder	6 080
Markedstilsyn for varer	4 494
Konkurransekraft og bærekraft for små og mellomstore bedrifter (COSME)	33 009
Administrasjonskostnader	2 586
Totalt	54 448

Oppsummering

Til sammen foreslås en bevilgning på 199,4 mill. kroner, hvorav 144,8 mill. kroner til å dekke delvis deltakelse i investeringsprogrammet InvestEUog 54,4 mill. kroner til den norske kontingenten for deltakelse i EUs program for det indre marked. Bevilgningsbehovet er usikkert som følge av at det kan bli endringer i programfremdrift og/eller valutakurs, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2027.

Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*	28 839	10 000	
50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	80 120	80 704	83 690
70	Tilskudd til samarbeidsprosjekter		5 250	9 486
72	Tilskudd til Nofima AS	104 310	103 065	106 878
	Sum kap. 928	213 269	199 019	200 054

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det foreslås ikke bevilgning på posten i 2027.

Resultater 2025

I 2025 ble det satt av 19,2 mill. kroner til Mareano-programmet under denne posten og 31,8 mill. kroner under kap. 905, post 01. Kartleggingen bidrar til en kunnskapsbasert forvaltning av de havbaserte næringene og de marine økosystemene. Arbeidet utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag for forvaltningsplanene for norske havområder. Fra 2026 er bevilgningen til Mareano-programmet på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett på kap. 901, post 21.

Det ble satt av 4,3 mill. kroner til Norsk nettverk for blå skog, som bestod av Havforskningsinstituttet, GRID[9]-Arendal og Norsk institutt for vannforskning. Formålet med nettverket var å bidra til økt kunnskap og bevissthet om blå skog, det vil si fastsittende alger og planter som vokser under vann. I 2025 har nettverket bidratt med kunnskapsgrunnlag til regjeringens arbeid med handlingsplan for restaurering av tareskog.

Videre ble det satt av 5 mill. kroner til Norsk institutt for naturforvaltnings arbeid tilknyttet trafikklyssystemet for kapasitetsjusteringer i norsk lakse- og ørretoppdrett. Systemet baserer seg på en bred kunnskapsvurdering hvor flere forskningsinstitusjoner deltar. I 2025 leverte Norsk institutt for naturforvaltning i tillegg en modell for beregning av lakseluspåvirkning på sjøørret, tilsvarende som de modeller som brukes i trafikklyssystemet for beregning av lakseluspåvirkning på villaks. I 2024 og 2025 ble det videre gitt tilskudd på 4,85 mill. kroner på kap. 900, post 21 for beregning av lakseluspåvirkning på sjøørret. Fra 2026 er bevilgningen til Norsk institutt for naturforvaltning flyttet til post 70, jf. Prop. 1 S (2025–2026).

Det ble satt av 21,5 mill. kroner til polarforskningsprogrammet Go North i 2025. Midlene ble brukt til blant annet å dekke kostnader til utstyr til forskningstokt høsten 2025. Toktet gikk til nordøst for Svalbard. Toktet i desember gikk i all hovedsak som planlagt, men en ødelagt motor gjorde at det ble mindre tid til toktet enn opprinnelig planlagt. Toktet bidro likevel til økt kunnskap som er viktig for forvaltning av ressurser, økosystem og miljø i Polhavet. Toktet i 2025 var det fjerde og siste toktet i regi av Go North.

Post 50 Tilskudd til Veterinærinstituttet

Veterinærinstituttet er et biomedisinsk beredskaps- og forskningsinstitutt innen dyrehelse -velferd, fôr- og mattrygghet. Instituttet bistår myndigheter, produsenter og andre over hele landet i å hindre spredning av smittestoffer og utvikling av sykdom hos akvatiske dyr, landdyr og mennesker. Veterinærinstituttet er et forvaltningsorgan underlagt Landbruks- og matdepartementet, jf. omtale i Prop. 1 S (2025–2026) for Landbruks- og matdepartementet. Instituttets hovedmål er «God helse hos dyr, fisk og mennesker».

Det er utarbeidet tre delmål:
- Kunnskapsbasert forvaltning
- God beredskap
- Konkurransekraftige bionæringer

Hovedmålet tar utgangspunkt i begrepet «én helse», hvor helse hos dyr, planter, miljø i hav og på land og mennesker henger sammen og må ses i sammenheng. Veterinærinstituttets hovedopp-

[9] Global Resource Information Database

gave er å bidra til kunnskap om og opprettholde god beredskap mot sykdom som truer helse og velferd hos landdyr og fisk, og mot sykdom som kan overføres til mennesker.

Instituttet er referansesenter for Verdens dyrehelseorganisasjon (WOAH) for utvalgte sykdommer og parasitter på fisk, epidemiologi/risikovurdering for sykdommer hos akvatiske dyr, helse økonomi og sykdomsbyrde, og nasjonalt referanselaboratorium for listeførte sykdommer hos fisk og krepsdyr. Formålet med referansefunksjonene er å sikre like og gode testresultater gjennom å harmonisere og øke kvaliteten i metodene til laboratoriene som utfører analyser, noe som også bidrar til kompetansebygging og effektivisering.

Tilskuddet over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett er rettet mot å utvikle en god vitenskapelig forståelse av fiskehelse, fiskevelferd, risiko for sykdom og sjømattrygghet. Tilskuddet benyttes til kunnskapsutvikling, diagnostikk og analyser, kunnskapsformidling, biosikkerhetsarbeid, beredskap og internasjonalt arbeid. Instituttets arbeid for Nærings- og fiskeridepartementet er relevant for flere bærekraftsmål, særlig knyttet til bærekraftig bruk av hav og marine ressurser, mat og klima. Instituttet har en fri og uavhengig rolle i alle faglige spørsmål.

Fiskehelserapporten og Villfiskrapporten er faste leveranser for å kartlegge status for fiskehelse og fiskevelferd og gi oversikt over sammenhengen mellom alvorlige sykdommer hos villfisk og oppdrettsfisk. Videre er bidrag til kunnskapsgrunnlag om hvordan lakselus fra oppdrett påvirker vill laksefisk etter mandat for styrings- og ekspertgruppen for vurdering av lakseluspåvirkning, samt oversikt og vurdering av diagnostisk aktivitet på prøver av både listeførte og ikke-listeførte sykdommer hos fisk, også faste leveranser.

Resultater 2025

Innenfor delmålet «kunnskapsbasert forvaltning» brukte Veterinærinstituttet om lag 24 mill. kroner i 2025. Veterinærinstituttet har blant annet produsert Fiskehelserapporten, Villfiskrapporten, deltatt i ekspertgruppen og styringsgruppen for trafikklyssystemet, svart på kunnskapsbestillinger fra Mattilsynet, samt drevet kompetanseutvikling innenfor relevante områder.

Veterinærinstituttets årlige fiskehelserapport gir næring, forvaltning og beslutningstakere oversikt og kunnskap om utfordringer knyttet til oppdrettsfiskens helse og velferd. Fiskehelserapporten for 2025 viste at dødeligheten fortsatt er høy både for oppdrettsfisk og rensefisk. For laks er skader den hyppigste dødsårsaken (33,5 pst.). Håndteringsskader og ikke-medikamentelle behandlinger i forbindelse med lakselus fremstår som de viktigste årsakene innen denne kategorien. Infeksjonssykdommer utgjør den nest største dødsårsaken (28,1 pst.), der særlig tre lidelser peker seg ut: vintersår forårsaket av *M. viscosa*, vintersår knyttet til uspesifiserte bakterier, samt kardiomyopatisyndrom (CMS). Ukjent årsak (27,4 pst.) utgjør den tredje største kategorien av dødelighet. Dødeligheten i sjøfasen for laks var 14,2 pst. i 2025, noe som tilsvarer en reduksjon på 1,2 prosentpoeng sammenlignet med 2024. For regnbueørret økte derimot dødeligheten i sjøfasen fra 15 pst. til 17 pst. i samme periode.

Dødeligheten varierer betydelig mellom produksjonsområdene (PO). PO4 (Nordhordland til Stadt) hadde den høyeste dødeligheten med 20,1 pst., mens den laveste ble registrert i PO12–PO13 (Vest- og Øst-Finnmark) med 9,4 pst. I tillegg til PO4 hadde fem andre produksjonsområder en årlig laksedødelighet på over 15 pst.: PO1–PO2 (Svenskegrensen til Jæren og Ryfylke), PO3 (Karmøy til Sotra), PO5 (Stadt til Hustadvika) og PO9 (Vestfjorden og Vesterålen). I PO7 (Nord-Trøndelag med Bindal), PO8 (Helgeland til Bodø), PO10 (Andøya til Senja) og PO11 (Kvaløya til Loppa) lå dødeligheten under 12 pst.

Syv produksjonsområder opplevde en reduksjon i dødelighet sammenlignet med 2024 (PO3, PO4, PO6, PO7, PO8, PO10 og PO12–PO13). Nedgangen var størst i PO6 (Nordmøre og Sør-Trøndelag), med en reduksjon på nesten 6 prosentpoeng. Dette brakte den uvanlig høye dødeligheten i 2024 tilbake til et nivå mer i tråd med tidligere år.

Størstedelen av tildelingen fra NFD – om lag 31 mill. kroner ble brukt til arbeid innenfor delmålet «god beredskap». Under dette delmålet er diagnostikk den største aktiviteten. Veterinærinstituttet er pekt ut av Mattilsynet som Nasjonalt referanselaboratorium (NRL) på 26 områder, og gir med dette faglige råd til Mattilsynet og bidrar til at myndighetene er oppdaterte på den epidemiologiske situasjonen innen disse fagfeltene. Videre bruker Veterinærinstituttet også ressurser på metodeutvikling, ulike NRL-funksjoner og hendelseshåndtering. Veterinærinstituttet påpeker imidlertid at mengden diagnostiske prøver fra private aktører fortsetter å gå nedover, noe som svekker deres oversikt over ikke-listeførte sykdommer og kan påvirke beredskapsevnen.

Under delmålet «konkurransekraftige bionæringer» brukte Veterinærinstituttet om lag 12 mill. kroner. Her har Veterinærinstituttet gjennomført

aktiviteter knyttet til rådgivning, formidling, biosikkerhetsarbeid og WOAH, inkludert arbeid for Aquatic Animal Health Standards Commission.

Prioriteringer 2027

Veterinærinstituttet skal videreføre arbeidet innen fiskehelse. Herunder skal Veterinærinstituttet fortsette med oppgavene knyttet til risikobasert overvåking, sykdomsforebygging, kunnskapsutvikling på biosikkerhetsområdet, øke kunnskapen om de viktigste faktorene for sykdomsutvikling og dødelighet, samt diagnostikk- og varslingsfunksjonene.

Videre skal Veterinærinstituttet fortsette å bidra i arbeidet med å følge opp Meld. St. 8 (2024–2025) *Dyrevelferd* og Meld. St. 24 (2024–2025) *Fremtidens havbruk* og fortsette å prioritere samarbeid med Havforskningsinstituttet for å oppnå god fiskevelferd. Tiltak og forskning som kan bidra til å redusere dødelighet slik at målsettingen om å komme ned mot 5 pst. dødelighet i oppdrett, skal prioriteres særskilt.

Veterinærinstituttet skal også samarbeide videre med næringen for å bidra til å nå målet bærekraftig akvakultur, både gjennom at instituttet formidler kunnskap og deler data, men også for å benytte mulighetene som finnes for å øke datainnsamlingen.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 83,7 mill. kroner.

Post 70 Tilskudd til samarbeidsprosjekter

Tilskuddet til Norsk institutt for naturforvaltning (NINA) ble i 2026 flyttet fra post 21 til 70, jf. Prop. 1 S (2025–2026). Se resultater for 2025 på post 21. Tilskuddet skal dekke arbeidet med lakseluspåvirkning på vill laksefisk, herunder deltakelse i Styringsgruppen og Ekspertgruppen. Det foreslås å styrke tilskuddet med 2,2 mill. kroner, for å videreutvikle og beregne resultater i indikator for lakseluspåvirkning på sjøørret.

Fra 2027 flyttes også tilskuddet til Sintef for arbeidet med beregning av lakseluspåvirkning fra oppdrettsfisk på villaks. Det flyttes 1,8 mill. kroner til sammen til post 70, hvorav 0,4 mill. kroner fra kap. 919, post 75 og 1,4 mill. kroner fra kap 923, post 01, slik at dette tildeles direkte fra NFD. For å ta i bruk en utvidet lakselusmodell foreslås det videre å styrke bevilgningen til Sintef med 0,4 mill. kroner.

Det foreslås en bevilgning på 9,5 mill. kroner.

Post 72 Tilskudd til Nofima AS

Nofima AS er et næringsrettet forskningsinstitutt som skal levere forskning og innovasjon som bidrag til bærekraftig matproduksjon og god forvaltning av ressurser fra hav og land. Staten eier 56,8 pst. av aksjene i selskapet. Statens begrunnelse for eierskapet er å legge til rette for forskningsaktivitet og forskningsinfrastruktur innenfor akvakulturnæringen, fiskerinæringen og sjømatmatindustrien på områder markedet ikke finansierer, og som er viktige for samfunnet. Hovedkontoret ligger i Tromsø, og selskapet hadde 373 ansatte ved utgangen av 2025.

Nofima mottar tilskudd fra Nærings- og fiskeridepartementet og grunnbevilgning fra Norges forskningsråd. Nofima får mesteparten av sine inntekter gjennom konkurranseutsatte prosjektbevilgninger fra blant annet Norges forskningsråd, Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter, Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS og EU, samt oppdrag fra næringsliv

Tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet skal benyttes til forskning innenfor sjømat, fiskeri og havbruk gjennom hele verdikjeden og finansiere aktiviteter innenfor følgende fire hovedområder:

- Utvikling og utnytting av egen infrastruktur gjennom kostnadseffektiv drift som muliggjør langsiktig forskning
- Kunnskapsgrunnlag for å bidra til en effektiv sjømat-, fiskeri- og havbruksforvaltning
- Forskning som fremmer bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen
- Forskning som fremmer og ivaretar sjømatens plass i et sunt og bærekraftig kosthold

Resultater 2025

Størstedelen av tilskuddet gikk til å sikre og videreutvikle forskningsinfrastruktur som muliggjør langsiktig og kostnadseffektiv forskning. Nofima leverer også kunnskap til myndighetene, særlig innen økonomi, forvaltning, bærekraft og utvikling av nye forvaltningsmodeller. Instituttets forskning er relevant for sjømatnæringens verdiskaping, bærekraft og samfunnsøkonomisk utvikling, og dekker både tradisjonelle og nye utfordringer i næringen.

Infrastruktur

Av tilskuddet i 2025 ble om lag 86 mill. kroner brukt til å dekke kostnader til nasjonal forsknings-

infrastruktur. Infrastrukturen i Nofima er de siste ti årene videreutviklet og bygget ut i tråd med forskningens behov, og utgjør en viktig ressurs, men også en utfordring på grunn av økende driftskostnader. For å sikre kostnadseffektiv drift og framtidsrettet infrastruktur har Nofima satset på å styrke forskernes kompetanse i prosjektkalkyler, investert i moderne anlegg og forskningsverktøy og profilert infrastrukturen mot næringsaktører og andre forskningsmiljøer. Nofima har gjennomført tiltak som nedlegging av sjøanlegg ved Havbruksstasjonen i Tromsø, investeringer i RAS-anlegg og etablering av nye forskningsverktøy for storskalaforsøk i form av FoU-tillatelser, for å møte både forskningsmessige og økonomiske krav.

Tabell 5.12 Fordeling av tilskuddet til infrastruktur i 2025

	(i 1 000 kr)
Driftsstøtte til Havbruksstasjonen i Tromsø	15 700
Husleiestøtte	11 610
Driftsstøtte til Forskningsstasjonen på Sunndalsøra	16 300
Leie av avlsstasjon og drift av torskeavlsprogrammet	38 295
Nasjonalt senter for marin bioprosessering	4 050
Totalt	85 955

Havbruksstasjonen i Tromsø eies av UiT Norges arktiske universitet og Nofima. Selskapet driver et landanlegg og et fiskehelselaboratorium. I tillegg drifter Havbruksstasjonen Senter for marin akvakultur med to avdelinger.

Senter for marin akvakultur i Tromsø er etablert som et anlegg for «Det nasjonale avlsprogrammet for torsk». Anlegget er spesialdesignet med tanke på produksjon og oppfôring av familiegrupper av marin yngel, og særlig torsk. Senteret blir også brukt til forskning på grunnleggende biologi og reproduksjon for annen marin fisk. Nofima har videreført det nasjonale avlsprogrammet for torsk. Programmet har bidratt med kunnskap om avl og genetikk, og det har blitt gjennomført salg av rogn fra avlsprogrammet til kommersielle aktører. Dette gir næringen tilgang til forbedret genetisk materiale og bidrar samtidig til finansiering av programmet.

Nasjonalt senter for marin bioprosessering (Biotep) i Tromsø er designet for oppskalering av produksjonsprosesser ved utnyttelse av marint råstoff. Anlegget brukes i hovedsak av bedrifter som utvikler nye prosesser og produkter fra slikt råstoff, for å teste prosessene i industriell skala. Biotep er et pilotanlegg som både små og store bedrifter kan benytte.

Forskningsstasjon for bærekraftig akvakultur på Sunndalsøra er et landbasert forskningsanlegg med ferskvann, sjøvann og resirkulert vann. Hovedaktiviteten ved stasjonen er forskning innenfor ernæring, fôr og fôring, avl og genetikk, nye arter, produksjonsteknologi og miljø, kvalitet og forebyggende helsearbeid. Senteret skal legge grunnlaget for utviklingen av framtidens lukkede oppdrettskonsepter.

Kunnskapsgrunnlag for forvaltningen og forskning for bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen og sjømatens plass i et sunt og bærekraftig kosthold

I 2025 benyttet Nofima i overkant av 18 mill. kroner av tilskuddet til å styrke kunnskapsgrunnlaget for en effektiv fiskeri- og havbruksforvaltning og til forskning som fremmer bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen. Nofima har levert data og analyser til Nærings- og fiskeridepartementet, blant annet om næringsøkonomi, lønnsomhet, verdiskaping, ringvirkninger og arealbruk og sameksistens i kystsonen, samt oppdaterte tall om eierskapsstrukturen i sjømatnæringen.

Nofima bidro i 2025 med kunnskap om klimagassutslipp fra fiskeri- og havbruksnæringen, virkninger av kvotenedgang for fiskerinæringen og kystsamfunn, samt implementering av tiltak i etterkant av kvotemeldingen. Videre har Nofima bidratt med forskning og kunnskap om sporbarhet, matsvindel, standardiseringsarbeid og internasjonalt samarbeid, blant annet gjennom deltakelse i ICES, FAO og nordiske prosjekter om matsikkerhet og beredskap.

Prioriteringer 2027

Innenfor rammen av bevilgningen for 2027 skal Nofima prioritere å videreutvikle kostnadseffektiv drift av selskapets forskningsinfrastruktur, videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen og for bærekraftig verdiskaping i sjømatnæringen.

Staten har igangsatt en prosess for å avslutte det statlige eierskapet i det nasjonale torskeavlsprogrammet.

Budsjettforslag

Det foreslås en bevilgning på 106,9 mill. kroner.

Kap. 930 Design og arkitektur Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Tilskudd	28 510	19 536	10 259
	Sum kap. 930	28 510	19 536	10 259

Post 70 Tilskudd

Stiftelsen Design og arkitektur Norge (DOGA) skal fremme forståelse, kunnskap og bruk av design og arkitektur i næringslivet og i samfunnet. Det er Kommunal- og distriktsdepartementet som er hovedansvarlig for oppfølging av stiftelsen, og DOGA mottar også tilskudd over departementets budsjett.

Målet for tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet har vært å øke samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer gjennom design- og arkitekturdrevet nyskaping. Dette skal gjøres gjennom å fremme økt konkurranseevne i næringslivet. Tilskuddet har i hovedsak gått til programmet Designdrevet innovasjonsprogram (DIP), som skal stimulere norske bedrifter til økt bruk av design tidlig i innovasjonsprosessen. Gjennom programmet har innovasjonsprosjekter i alle typer bransjer og samfunnssektorer søkt støtte til å involvere designkompetanse i idéfasen. DOGA har ledet programmet i samarbeid med Norges forskningsråd og Innovasjon Norge. Det foreslås å avvikle DIP og tilhørende faglige aktiviteter fra og med 2027, og bevilgningen foreslås redusert til om lag 10 mill. kroner. Bakgrunnen er behovet for å frigjøre midler til andre formål på statsbudsjettet.

Resultater 2025

DOGA mottok 28,5 mill. kroner i tilskudd i 2025 fra Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Hoveddelen av midlene går til Designdrevet innovasjonsprogram. Gjennom DIP fikk 25 prosjekter støtte i 2025, mot 23 i 2024. Totalt ble det tildelt om lag 12 mill. kroner til disse prosjektene.

Programmet ble evaluert i 2025, og evalueringen konkluderte med at DIP er et relevant virkemiddel for norsk næringsliv. Evalueringen indikerer også at ordningen virker utløsende for prosjektene som får tildeling, og at bedriftene som deltar får ny kompetanse. For en redegjørelse for DOGAs øvrige resultater vises det til Prop. 1 S (2026–2027) for Kommunal- og distriktsdepartementet.

Budsjettforslag

Post 70 Tilskudd

Det foreslås en bevilgning på 10,3 mill. kroner som skal dekke nødvendige omstillingskostnader i DOGA knyttet til avviklingen av oppdraget fra Nærings- og fiskeridepartementet.

Kap. 935 Patentstyret

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	363 095	374 000	382 848
	Sum kap. 935	363 095	374 000	382 848

Patentstyret har som hovedmål å legge til rette for *størst mulig verdiskaping gjennom immaterielle verdier*. Etaten har to delmål for å sikre:

- flest mulig gode rettigheter, gjennom avgjørelser med rett kvalitet og høyest mulig kvalitet.
- best mulig bruk av immaterielle rettigheter.

Patentstyret skal behandle søknader om immaterielle rettigheter, det vil si patent, varemerke og design, innvilge eller avslå disse rettighetene, og føre register over gyldige rettigheter.

Søknadsbehandlingen utgjør kjernen i Patentstyrets lovpålagte myndighetsoppgaver. Registrene skal gjøre det enklere for enhver å søke opp og informere seg om hvilke rettigheter som innehas av hvem. I tillegg er Patentstyret et kompetansesenter for immaterielle rettigheter som skal stimulere til større bevissthet om, økt beskyttelse av og bedre bruk av slike rettigheter. Patentstyret ivaretar også nasjonale og internasjonale forpliktelser, blant annet som følge av norsk medlemskap i Den europeiske patentorganisasjonen (EPO) og Verdens immaterialrettsorganisasjon (WIPO). Etaten bidrar inn i Norges frihandelsforhandlinger som fageksperter, i forbindelse med teknisk utforming av avtaler. Patentstyret er lokalisert i Oslo og utførte 248 årsverk ved utgangen av 2025.

Patentstyret er en del av det norske innovasjonssystemet. Etaten skal bidra til innovasjon og økt verdiskaping, ved å legge til rette for at norske bedrifter kan sikre seg inntjening av egen nyskaping for strategisk markedsføring og design. Patentstyret skal ivareta en best mulig balanse mellom det å gi beskyttelse til rettigheter som innfrir kravene reglene stiller, opp mot å sikre mest mulig fri konkurranse i næringslivet ved å hindre vern av eneretter som ikke oppfyller lovens krav. Å treffe denne balansen antas å gi forutsetninger for størst mulig privat- og samfunnsøkonomisk lønnsomhet fra Patentstyrets virksomhet. Det medfører at Patentstyret ikke har noe mål om å maksimere antall nye registrerte rettigheter.

Resultater 2025

Flere gode rettigheter

Patentstyret skal i sitt arbeid tilstrebe at det blir flere gode rettigheter. Dette innebærer at patenter, varemerker og designrettigheter som tildeles skal oppfylle satte juridiske og forvaltningsmessige vilkår. Patentstyrets saksbehandling skal ha høy juridisk kvalitet og samtidig være effektiv. Det meste av Patentstyrets ressurser benyttes for å nå dette målet. Patentstyret rapporterer på effektivitet, kvalitet og kundetilfredshet i søknadsbehandlingen.

Effektivitet i saksbehandlingen

I 2025 mottok Patentstyret totalt rundt 24 200 søknader om varemerke, patent og design, en økning på fire pst. fra 2024. Tallet omfatter også europeiske patenter mottatt for validering i Norge. Validering innebærer at såkalte europapatenter, som innvilges av Det europeiske patentverket EPO, gjøres om til norske patenter.

Effektivitet i saksbehandlingen, målt i antall ferdigbehandlede saker per saksbehandler-årsverk, må vurderes separat for hver rettighetstype. Dette innebærer at effektiviteten i behandlingen av eksempelvis patentsøknader kan øke et gitt år, samtidig som effektiviteten i behandlingen av varemerkesøknader kan falle det samme året.

På patentområdet økte Patentstyret sin effektivitet i 2025. Etaten avgjorde gjennomsnittlig 42 patentsøknader per årsverk mot 38 patentsøknader per årsverk i 2024. Effektiviteten i saksbehandlingen har økt de siste fire årene og forklares med flere erfarne medarbeidere og bruk av nye digitale saksbehandlingsverktøy.

I 2025 mottok Patentstyret 5 610 europeiske patenter til validering i Norge. Dette er patenter som er godkjent av EPO, hvor Patentstyrets foretar en faglig kontroll og registrering som norsk patent. Dette var om lag 400 færre enn i 2024.

I 2025 avgjorde Patentstyret i gjennomsnitt nær 490 varemerkesøknader per årsverk mot 526 søknader i 2024. Reduksjonen skyldes at det ble brukt mer tid per sak i behandlingen av internasjonale saker, og at etaten brukte ressurser på å utvikle digitalisere prosesser. Tiltaket forventes å føre til økt effektivitet og redusert sårbarhet i fremtiden. Videre var flere saksbehandlere under opplæring i 2025, og effektiviteten øker med økende erfaring.

Innenfor designområdet avgjorde Patentstyret rundt 730 saker per årsverk, om lag samme nivå som i 2024. Det har vært en positiv utvikling det siste tiåret hvor antallet avgjørelser per årsverk har økt med over 60 pst. uten at det har påvirket kvaliteten på søknadsbehandlingen.

Kvalitet i saksbehandlingen

Kvalitet i søknadsbehandlingen er viktig for å sikre høy tillit hos brukerne. Patentstyret gjennomfører derfor kontroller for å måle kvalitet i søknadsbehandlingen. Kontrollen skjer i overensstemmelse med et system etablert av EPO Det ble

ikke avdekket avvik fra Patentstyrets kvalitetsmål når det gjelder søknader innen varemerke og design. i 2025. Når det gjelder patentsøknader, viser resultatene fra kontrollen at saksbehandlingen i all hovedsak gjennomføres i tråd med gjeldende regelverk, prosedyrer og retningslinjer.

Antall klager på Patentstyrets avgjørelser som blir behandlet i l Klagenemnda for industrielle rettigheter (KFIR) har ligget mellom 100 og 150 i flere år. I 2025 ble det 92 nye klagesaker, hvor hovedandelen gjaldt varemerkesaker. I flertallet av klagesakene ble Patentstyrets opprinnelige avgjørelse opprettholdt av KFIR.

Kundetilfredshet

Patentstyrets kundefront får jevnlig svært gode tilbakemeldinger fra brukerne. Etatens kundeservice har de siste årene blitt kåret til Norges beste kundesenter i offentlig sektor av innsikts- og analysebyrået Dive See You.

Bedre bruk av immaterielle rettigheter

Patentstyret skal arbeide for bedre bruk av immaterielle rettigheter. Dette innebærer at etaten skal arbeide for at norske bedrifter har tilstrekkelig kunnskap og bevissthet om riktig bruk av immaterielle rettigheter, og gjennom dette bidra til å øke norske bedrifters lønnsomhet. Etaten bruker en begrenset del av sine ressurser på å nå dette målet, og det er mer utfordrende å måle virkningene av Patentstyrets arbeid på dette området. Samtidig kan kompetanseoverføring og IR-modenhet gi visse indikasjoner på virkningene av Patentstyrets arbeid. I 2025 hadde etaten en rekke ulike aktiviteter for å nå dette målet, rettet mot forskjellige kundegrupper. Se nærmere beskrivelse i avsnittene under.

Kompetanseoverføring

Patentstyret skal drive med kompetanseoverføring og bidra til å øke kompetansen om industrielle rettigheter (IR-kompetansen) blant norske bedrifter og andre næringslivsaktører. I 2025 gjennomførte Patentstyret elleve arrangementer og en rekke foredrag ved universiteter og høgskoler og for andre aktører, blant annet virkemiddelapparatet, næringslivsorganisasjoner og inkubatorer. Patentstyret gjennomførte også aktiviteter i samarbeid med Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Brønnøysundregistrene, blant annet gjennom Starte og drive bedrift-dagen. Verdens immaterialrettsdag ble markert med et arrangement om immaterielle rettigheter med over 200 deltakere. I tillegg fortsatte Patentstyret arbeidet med å nå ut til flere digitalt. Det ble gjort 31 opptak av arrangementer, samt lagt ut opplæringsvideoer, med over 4000 visninger.

IR-modenhet

IR-modenhet sier noe om hvor bevisst bedriftene utnytter sine immaterielle rettigheter og verdier. En indikator på bedriftenes IR-modenhet er blant annet omfanget av bruken av oppdrag og forundersøkelser.

Antall oppdrag og forundersøkelser levert av Patentstyret var noe lavere i 2025 (536) enn i 2024 (615). Nedgangen skyldes først og fremst bedre verktøy og at fullmektiger i større grad utfører oppdrag eller gjør forundersøkelser selv eller velger andre leverandører enn Patentstyret.

Prioriteringer 2027

Patentstyret skal fortsette med å utrede og ta i bruk ny teknologi i saksbehandlingen og i driften av etaten. Etaten skal fortsette arbeidet med oppdatering og oppgradering av IKT-systemene og ytterligere effektivisering av søknadsbehandlingen.

Etaten skal dessuten videreføre arbeidet med å bidra til å øke næringslivets, og andre relevante aktørers, kompetanse om immaterielle verdier og rettigheter. Dette bør oppnås blant annet gjennom økt målretting av tiltak for å tilby kunnskap og kompetanseøkning, også i samarbeid med andre deler av virkemiddelapparatet og universitets- og høyskolesektoren. En aktiv utforskning og utnyttelse av data og analyser bør stå sentralt i etatens videre arbeid med kunnskaps- og kompetanseøkning i både næringslivet og hos andre aktører.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 382,8 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønn, pensjon, husleie, vedlikehold og oppdatering av IKT-systemer, blant annet for økt IKT-sikkerhet, andre driftsutgifter og mindre investeringer. Bevilgningen er foreslått økt ut fra anslått pris- og lønnsvekst.

Videre foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3935, post 04, jf. forslag til vedtak II, 1.

Om lag 75 pst. av søknadene fremmes av rettighetshavere er fra utlandet. En stor andel av Patentstyrets innbetalinger gjennomføres derfor i

annen valuta enn norske kroner. Variasjoner i valutakursene påvirker treffsikkerheten i inntektsprognosene.

Kap. 3935 Patentstyret

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Inntekter av informasjonstjenester	3 882	4 416	3 700
02	Inntekter knyttet til NPI	4 927	7 580	6 300
03	Gebyrer immaterielle rettigheter	147 605	139 475	147 000
	Sum kap. 3935	156 414	151 471	157 000

Post 01 Inntekter av informasjonstjenester

Posten omfatter i hovedsak inntekter fra forundersøkelser til primært norske kunder. Dette kan dreie seg om kartlegging av teknikkområder, om oppfinnelser kan patenteres eller varemerker registreres. Det foreslås en bevilgning på 3,7 mill. kroner.

Post 02 Inntekter knyttet til NPI

Posten omfatter inntekter fra oppdragsvirksomhet utført for Nordisk patentinstitutt (NPI). Det dreier seg om forundersøkelser for utenlandske kunder på patentområdet og granskning av internasjonale patentsøknader fra patentsøkere. Det foreslås en bevilgning på 6,3 mill. kroner.

Post 03 Gebyrer immaterielle rettigheter

Posten omfatter inntekter fra gebyrer som avkreves kundene for Patentstyrets tjenester i forbindelse med saksbehandling. Sammen med avgiftene for enkelte typer tjenester, jf. omtale under kap. 5574, post 71 nedenfor, går gebyrene til å dekke Patentstyrets utgifter til utøvelse av myndighetsrollen, dvs. behandling av patent-, varemerke- og designsøknader og føring av registre over slike rettigheter, enkelte andre lovpålagte oppgaver og utvikling av kunderettede elektroniske tjenester.

Det foreslås en bevilgning på 147 mill. kroner. Økningen fra 2026 følger av høyere forventet søknadsinngang i 2027.

Post 04 Ymse inntekter

Posten omfatter refusjoner knyttet til bistandsarbeid i utviklingsland som Patentstyret eventuelt utfører. Det foreslås ingen bevilgning, men en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. forslag til vedtak II, 1.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
71	Avgifter immaterielle rettigheter	218 248	225 000	222 000
	Sum	218 248	225 000	222 000

Post 71 Avgifter immaterielle rettigheter

Det foreslås en bevilgning på 222 mill. kroner fra avgifter knyttet til fornyelse av beskyttelsen av industrielle rettigheter registrert hos Patentstyret. Beløpet følger av forventet antall fornyelser av beskyttelsen av industrielle rettigheter i 2027. Posten omfatter de fornyelsesavgiftene for å opprettholde beskyttelsen av patenter, varemerker og design i en ny periode på henholdsvis ett, ti og fem år. Variasjoner i valutakursene påvirker treffsikkerheten i inntektsprognosen.

Kap. 936 Klagenemnda for industrielle rettigheter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	8 094	9 700	9 962
	Sum kap. 936	8 094	9 700	9 962

Klagenemnda for industrielle rettigheter (KFIR) er et faglig uavhengig klageorgan som behandler klager på endelige førsteinstansvedtak fattet av Patentstyret i saker om industrielle rettigheter. Klagenemnda innehar i tillegg funksjonen som sekretariat for Meklingsnemnda for arbeidstakeroppfinnelser. Virksomheten reguleres av lov om Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettar (patentstyrelova) og forskriften til den.

Klagenemnda er lokalisert i Oslo og utførte om lag fem årsverk i 2025. De fleste klagesakene behandles av paneler satt sammen av én av lederne i nemnda og eksterne eksperter. Det er rundt 35 eksterne eksperter tilknyttet nemnda fordelt på ulike tekniske felt og det juridiske området. Departementet utnevner ekspertene for perioder på tre år av gangen etter forslag fra nemnda.

Klagene gjelder i hovedsak avslag på og innvilgelse av søknader om patenter og varemerker. I tillegg behandler nemnda saker etter lov om planteforedlerrettigheter, foretaksnavneloven og edelmetalloven. Saksbehandlingen skal skje på en enkel, rask og effektiv måte sammenlignet med det mest nærliggende alternativet, som hadde vært domstolsbehandling.

Hovedmål:

Klagenemndas hovedmål er å bidra til å øke rettssikkerheten innenfor industrielle rettigheter mest mulig innenfor rammen av tilgjengelige ressurser.

Delmål:

- En best mulig kombinasjon av brukervennlighet, juridisk kvalitet og effektivitet i behandlingen av klagesakene.
- Best mulig kunnskap om rettsområdet industrielle rettigheter hos relevante brukergrupper, innenfor rammen av tilgjengelige ressurser.

Klagenemnda skal i tråd med de nye målformuleringene fortsette med å effektivt behandle innkommende klagesaker med riktig kvalitet og tidsbruk, og være aktiv i å øke kunnskapen om rettsområdet industrielle rettigheter hos relevante brukergrupper.

Resultater 2025

Klagenemnda skal bidra til økt rettssikkerhet på området industrielle rettigheter

KFIR mottok litt færre nye varemerke- og patentsaker i 2025 sammenlignet med 2024. Dette gjorde det mulig for etaten å redusere gjenværende restanser. Ved inngangen til 2026 var det i realiteten ingen restanser.

Klagenemnda avholdt i 2025 én muntlig forhandling. Det er på samme nivå som i tidligere år. Det ble reist ni nye søksmål mot nemndas avgjørelser. Antallet anses som tilstrekkelig for å sikre en betryggende grad av domstolskontroll av nemndas avgjørelser.

Tabell 5.13 Nye og ferdigbehandlede saker i 2024–2025

	Antall nye saker 2024	Antall nye saker 2025	Antall ferdig-behandlede saker 2024	Antall ferdig-behandlede saker 2025
Patent	8	7	11	8
Varemerke	86	83	98	77
Design	0	1	0	1
Foretaksnavn	1	1	2	1

Klagenemnda skal bidra til økt rettssikkerhet på området industrielle rettigheter

Nemnda deltok i 2025 i både nasjonale og europeiske faglige fora, og tilbød kompetansetiltak til nemndas eksterne medlemmer. Nemnda bidro også aktivt til kompetansespredning på fagområdet gjennom blant annet egen nettside og synliggjøring av Meklingsnemnda for arbeidstakeroppfinnelser gjennom en egen nettside.

Budsjettforslag

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter lønns- og pensjonsutgifter, husleie og kjøp av varer og tjenester. Det foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner. Bevilgningen er foreslått økt for anslått lønns- og prisvekst.

Kap. 3936 Klagenemnda for industrielle rettigheter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Gebyrer	418	500	519
	Sum kap. 3936	418	500	519

Post 01 Gebyrer

Posten omfatter gebyrer for klager på Patentstyrets avgjørelser ved behandling av søknader om patent, varemerke, design og etter edelmetalloven, samt klager på avgjørelser om planteforedlerrettigheter og foretaksnavn fattet av henholdsvis Plantesortsnemnda og Foretaksregisteret. Klagegebyrene er satt betydelig lavere enn kostnadene med å behandle klagene, for at terskelen for å klage på Patentstyrets vedtak ikke skal være for høy.

Det foreslås en bevilgning på 519 000 kroner. Inntektene avhenger av saksinngangen.

Kap. 2421 Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
50	Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger	1 067 550	1 091 230	1 147 606
70	Basiskostnader	357 600	191 288	189 116
71	Innovative næringsmiljøer, *kan overføres*	117 062	129 703	134 502
74	Business Norway, *kan overføres*	617 255	609 021	395 081
75	Grønn plattform, *kan overføres, kan nyttes under post 50, 71 og 76*	173 481	311 400	266 922
76	Miljøteknologi, *kan overføres*	274 233	351 457	208 461
78	Reiseliv, *kan overføres*			179 400
90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, *overslagsbevilgning*	62 740 000	65 850 000	62 200 000
	Sum kap. 2421	65 347 181	68 534 099	64 721 088

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble følgende endringer vedtatt, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026):

- Post 50 ble økt med 50,75 mill. kroner.
- Post 70 ble redusert med 6,2 mill. kroner.
- Tilsagnsfullmakten under post 50 ble redusert med 50 mill. kroner, fra 800 mill. kroner til 750 mill. kroner.

Om Innovasjon Norge

Innovasjon Norges formål er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet.

Innovasjon Norges hovedmål er å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, og utløse regionenes næringsmessige muligheter. Innovasjon Norges virkemidler skal bygge opp under selskapets delmål om flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer.

Innovasjon Norge er et særlovsselskap, regulert av lov om Innovasjon Norge. Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet eier 51 pst., mens fylkeskommunene til sammen eier 49 pst. Innovasjon Norge har hovedkontor i Oslo, ti regionkontorer fordelt på 17 steder i landet og 25 utekontorer fordelt på 21 land. Ved utgangen av 2025 disponerte Innovasjon Norge 734 årsverk, fordelt på 293 ved hovedkontoret, 306 ved regionkontorene og 135 på utekontorene. Innovasjon Norge har rollen som Norges offisielle eksportfremmeorganisasjon og investeringsfremmeorganisasjon, se nærmere omtale av det eksportrettede virkemiddelapparatet under programkategori 17.30.

Innovasjon Norge utfører oppdrag for departementer og fylkeskommunene innenfor finansiering, nettverk, kompetanse og rådgivning. Virkemidlene som selskapet forvalter, skal bygge opp under Innovasjon Norges formål og delmål og skal forvaltes i overensstemmelse med føringer gitt i lov om Innovasjon Norge, Stortingets behandling av årlige budsjettproposisjoner, oppdragsbrev og øvrige føringer fra oppdragsgiverne. Innovasjon Norge kan utforme og prioritere virkemidler.

Innovasjon Norges virkemidler skal gi addisjonalitet, som innebærer at selskapets bidrag skal være utløsende for gjennomføring av prosjektene som støttes. Flere av Innovasjon Norges virkemidler, som tilskudd, lån og garantier, utgjør lovlig statsstøtte forenlig med EØS-avtalen. Virkemidler som innebærer statsstøtte, er innmeldt til ESA (EFTA Surveillance Agency) under det alminnelige gruppeunntaket (GBER), eventuelt notifisert som egen ordning. Støtte gis i henhold til de spesifikke kravene som gjelder for den enkelte ordning.

Innovasjon Norges basiskostnader dekkes av bevilgning over Nærings- og fiskeridepartemen-

tets budsjett, se nærmere beskrivelse under kap. 2421, post 70. Administrasjons- og gjennomføringskostnader dekkes innenfor bevilgningene for tilskuddsvirkemidlene, mens låne- og garantivirkemidlene hver for seg skal være selvfinansierende.

Resultater 2025

Innovasjon Norges virkemidler bygger opp under ett eller flere av Innovasjon Norges delmål om flere gode gründere, vekstkraftige bedrifter og innovative næringsmiljøer.

I 2025 ga Innovasjon Norge tilsagn om finansiering til nye prosjekter på totalt om lag 9,4 mrd. kroner, fordelt mellom 4,4 mrd. kroner i tilskudd, 4,2 mrd. kroner i lån og 800 mill. kroner i garantier. Midlene er fra bevilgninger på flere departementers budsjetter og fra fylkeskommunene.

Fra bevilgninger over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett har Innovasjon Norge i 2025 gitt tilsagn om totalt 6,3 mrd. kroner til nye prosjekter, fordelt på 1,5 mrd. kroner i tilskudd, 4 mrd. kroner i lån og 800 mill. kroner i garantier.

Til gründere (definert som foretak opptil fem år) ble det i 2025 tildelt 880 mill. kroner i tilskudd, 975 mill. kroner i lån og 145 mill. kroner i garantier. Dette inkluderer også tildelinger fra ordninger som finansieres av andre departementer.

Lavrisikolån

Lavrisikolån gis for å finansiere anleggsmidler, eksempelvis investeringer i bygninger, driftsutstyr, fiskefartøy og til investeringer i landbruket, og er orientert mot langsiktige kapitalbehov i de deler av markedet hvor konkurransen er moderat eller begrenset. Tilsagn om store lavrisikolån er som hovedregel basert på deling av risiko med en medfinansierende bank. Lån gis på konkurransedyktige/markedsmessige betingelser og utgjør ikke statsstøtte.

I 2025 ble det innvilget nye lån på totalt 2,25 mrd. kroner, hvorav 974 mill. kroner til industriformål, 1,15 mrd. kroner til fiskeflåten og 121 mill. kroner til landbruksformål. Sammenlignet med 2024 utgjør dette samlet sett en reduksjon, hvorav det er har vært en økning i lån til fiskeflåten og en reduksjon i lån til industriformål.

Landsdekkende risikolåneordninger

Landsdekkende risikolån er en toppfinansiering av bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter knyttet til nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling. Landsdekkende risikolån benyttes i kombinasjon med finansiering på kommersielle vilkår, ved samarbeid med bank og i noen grad sammen med lavrisikolåneordningen. Rentenivå, avdragsfrihet og løpetid kan avvike fra markedsmessige lån, på så måte utgjør en andel av lånebetingelsene statsstøtte i tråd med statsstøtteregelverket. De landsdekkende risikolåneordningene finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, mens den distriktsrettede risikolåneordningen finansieres over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett. De landsdekkende risikolåneordningene er rettet mot innovative små og mellomstore bedrifter med ambisjoner og gjennomføringsevne til å realisere kommersiell utvikling også i internasjonale markeder. De landsdekkende risikolåneordningene har generelt et strengere krav til innovasjonsnivå enn de distriktsrettede risikolåneordningene.

Ved tilsagn om lån kalkuleres en avsetning til tapsfond på grunnlag av prosjektets risiko. Innovasjon Norge skal påse at tapsfondet for landsdekkende risikolån til enhver tid gjenspeiler den reelle risikoen i porteføljen.

De landsdekkende risikolånene består av flere låneprodukter og kan brukes til å finansiere et bredt spekter av kapitalbehov i ulike utviklingsfaser. Dette inkluderer ordinære innovasjonslån, vekstlån, oppstartslån og grønne vekstlån. I tillegg forvalter Innovasjon Norge en risikolåneordning for lav- og nullutslippsskip (omtalt under).

Ordinære innovasjonslån er den opprinnelige produktvarianten under paraplybetegnelsen landsdekkende risikolån. Lånet er rettet mot å finansiere innovasjon, vekst og internasjonalisering. Sistnevnte gjelder også for de øvrige låneproduktene.

Vekstlån ble pilotert i 2022, og introdusert for markedet i 2023. Hovedforskjellen fra ordinære innovasjonslån er at vekstlån gir større lånebeløp, uten krav til sikkerheter, men med strengere krav til betjeningsevne.

Oppstartslån er forbehold oppstartsbedrifter, foretak yngre enn fem år, med potensial for innovasjon og vekst.

Grønne vekstlån ble introdusert i markedet i 2022 og er forbeholdt prosjekter som forventes å ha en direkte eller indirekte effekt på miljømålene i EUs taksonomi. Låneordningen har en øremerket utlånsramme under innovasjonslåneordningen.

I 2024 inngikk Innovasjon Norge en ny garantiavtale med Det europeiske investeringsfondet (EIF) om risikodeling som benyttes for flere av risikolåneordningene. Fra og med siste tertial 2024 har Innovasjon Norge tilbudt lån med garanti

fra EIF. I 2025 ble det gitt tilsagn om totalt 818 mill. kroner i nye ordinære innovasjonslån, 54 mill. kroner i nye vekstlån og 110 mill. kroner i nye oppstartslån. Til sammen hadde disse tre låneordningene samlet tapsavsetning på 266 mill. kroner. Under ordningen Grønne vekstlån ble det i 2025 gitt tilsagn om 217 mill. kroner i nye lån, med en tapsavsetning på 30 mill. kroner. Av de nye utlånene under disse ordningene utgjorde lån med garanti fra EIF 763 mill. kroner, noe som er økning fra 325 mill. kroner i 2024. Avtalen med EIF bidrar altså til at Innovasjon Norge kan øke sine utlån uten et behov for økt tapsavsetning.

Risikolån for lav- og nullutslippsskip

Risikolån for lav- og nullutslippsskip skal bidra til å finansiere investeringer på skip og har en øremerket utlånsramme. Det kan gis lån til kjøp av null- og lavutslippsfartøyer eller til investeringer i et brukt fartøy som bygges om for å gi lavere klima- og miljøutslipp. Ordningen ble etablert 2020 og ble i 2023 utvidet til flere skipstyper. Ordningens tapsavsetning bevilges av Stortinget, og det er totalt bevilget 420 mill. kroner til tapsavsetning siden oppstart av ordningen. Ved tilsagn om lån bindes ordningens tapsavsetning med 50 pst. av lånebeløpet. Markedsmessige forhold som stålpriser, fraktrater og geopolitikk påvirker etterspørselen etter risikolån. Det var ingen søknader til ordningen i 2025.

Garantier

Garantier gir risikoavlastning for banker og kan lette tilgang til finansiering for bedrifter med svak eller manglende pantesikkerhet. Innovasjon Norge har både en direkte garantiordning for enkeltstående garantier ytt til bedrifter, og en porteføljegarantiordning gjennom Vekstgarantiordningen, der Innovasjon Norge samarbeider med 14 banker. De siste årene er det hovedsakelig gitt garantier gjennom Vekstgarantiordningen. I 2024 etablerte Innovasjon Norge en ny avtale med Det europeiske investeringsfondet (EIF) om risikodeling av garantiansvaret under ordningen. Denne hadde virkning for ordningen fra og med 2025. I den forbindelse har Innovasjon Norge hatt en offentlig utlysning for banker som ønsker å delta i Vekstgarantiordningen. De nye avtalene med bankene ble inngått i løpet av første halvår 2025. I 2025 har Innovasjon Norge kun gitt garantier uten risikodeling fra EIF. Det ble innvilget 300 vekstgarantier tilknyttet utlån fra private banker på totalt 1070,3 mill. kroner i 2025.

Grønn industrifinansiering

Grønn industrifinansiering ble introdusert for markedet i september 2024 og er rettet mot nyskapende, grønne industriprosjekter i vekst- og oppskaleringsfasen. Den er først og fremst etablert som en risikolåneordning, men det er også gitt rom for å kunne gi garantier. Det er siden oppstart av ordningen innvilget fire tilsagn på til sammen 1 040 mill. kroner, hvorav 550 mill. kroner ble innvilget i 2025.

Tilskuddsordninger for innovasjonsprosjekter

Innovasjonskontrakter er tilskudd til forsknings- og utviklingssamarbeid mellom en leverandørbedrift og offentlig eller privat kunde. Formålet er å øke markedsorienteringen hos næringslivet, og dermed potensialet for kommersialisering, skalering og vekst. I 2025 ble det gitt tilsagn om tilskudd på til sammen 255 mill. kroner til 79 prosjekter. Av disse er 37 mill. kroner gitt til prosjekter med offentlig pilotkunde, og 218 mill. kroner med privat pilotkunde.

Innovasjonstilskudd for større batteriprosjekter er en særordning knyttet til norsk deltakelse i det europeiske partnerskapet IPCEI-EuBatIn, rettet mot bedrifter med større teknologiutviklingsprosjekter innenfor batteriverdikjeden som deltar i forpliktende og grenseoverskridende samarbeid innenfor det europeiske partnerskapet. Alle tilsagn under ordningen på totalt inntil 1 mrd. kroner ble tildelt i 2024, og det gis ikke tilsagn til nye prosjekter over ordningen. Det vil utbetales midler til prosjektene som har fått tilsagn i tråd med progresjon i prosjektene og i takt med årlige øremerkinger på 200 mill. kroner av bevilgninger til og med 2028.

Grønn Plattform er en egen tilskuddsordning, men bygger på etablerte ordninger i Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og Siva og skal støtte opp under hele løpet fra forskning til kommersialisering og markedsintroduksjon. Grønn plattform beskrives nærmere i omtalen under Kap. 920 Norges forskningsråd. I 2025 ble det sendt inn 162 obligatoriske skisser via Innovasjon Norges søkeportal «En vei inn». Til søknadsfristen i juni mottok aktørene 61 søknader til ordningen. Totalt ga Innovasjon Norge tilsagn på 347 mill. kroner fordelt på 74 bedrifter i 2025.

Miljøteknologiordningen gir tilskudd til pilot- og demonstrasjonsprosjekter. Med miljøteknologi menes teknologier, prosesser, løsninger og tjenester som er bedre for miljøet enn det som brukes i dag. EUs taksonomi er førende for hvilke

prosjekter som kan defineres som miljøteknologi. Målgruppen for ordningen er bedrifter i hele landet som skal sette i gang pilot- og demonstrasjonsprosjekter.

I 2025 ble det innvilget 497,6 mill. kroner i miljøteknologitilskudd, fordelt på 86 nye prosjekter.

Klyngeprogram

Fra og med 2025 finansieres Innovasjon Norges klyngeprogram (Norwegian Innovation Cluster – NIC) kun over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Målsettingen er å utvikle gode, effektive klynger gjennom samarbeidsbaserte utviklingsaktiviteter mellom næringsliv, kunnskapsmiljøer og offentlige utviklingsaktører. Programmet støtter etablering og utvikling av klynger gjennom finansiering, kompetanse, rådgivning, profilering og nettverk. Klyngeprogrammet ble endret i 2024. Det nye klyngeprogrammet er rettet mot unge klynger og vektlegger klyngenes rolle som tilrettelegger for vekst og omstilling i næringslivet I 2025 har 24 klynger fått tjenester fra klyngeprogrammet, hvorav 11 er tatt opp som nye klynger i nye klyngeprogrammer, mens 13 er i avslutningen på gamle klyngenivå.

Gründere og oppstartsbedrifter

Det er et mål at unge bedrifter med innovative forretningsideer kan utnytte sitt potensial for vekst og verdiskaping i Norge. Innovasjon Norge skal stimulere gründere og oppstartsbedrifter til å utnytte sine muligheter for vekst, utvikling av konsepter og produkter slik at bedrifter kan utvikle en skalerbar forretningsmodell. Tilbudet skal bøte på markedssvikt i oppstartsfasen og bidra til at flest mulig lovende nyetableringer utnytter sitt vekstpotensial.

Oppstartstilskudd og oppstartslån er finansieringsvirkemidler særlig rettet mot gründere og oppstartsselskaper. I tillegg har Innovasjon Norge et eget tilskudd til studententreprenørskap. I 2025 ble det innvilget om lag 260 mill. kroner i oppstartstilskudd 1, 2 og 3, hvorav 170 mill. kroner er finansiert av Nærings- og fiskeridepartementets bevilgninger og resten av Kommunal- og distriktsdepartementets via fylkeskommune. Videre ble det i 2025 innvilget om lag 32 mill. kroner i tilskudd til studententreprenørskap og 110 mill. kroner i oppstartslån.

Innovasjon Norges tilbud til oppstartsbedrifter omfatter i tillegg dialog med kunder, mentorering, informasjon og rådgivning, workshops og nettverksaktiviteter, og kobling av gründere med relevante samarbeidspartnere.

I 2025 ble det lyst ut midler til økosystemtilskudd. Innovasjon Norge mottok 65 søknader, hvorav 13 miljøer fikk tildelt finansiering. De viktigste kriteriene for utvelgelse var prosjekter som dekker markedssvikt, med et særlig vekt på studententreprenørskap og mangfold.

Kapitalstrategikurset ble lansert i 2024, og hadde i 2025 1838 deltagere fordelt på tre ulike digitale kursmoduler. Formålet med kursene er å unngå feiltrinn og gi bedre forutsetninger for å hente kapital, slik at de kan realisere sitt vekstpotensial.

Sammen med partnere i oppstartsøkosystemet har Innovasjon Norge i 2025 jobbet med tiltak for å stimulere til økt gründerskap blant kvinner. I 2025 ble det øremerket 7,5 millioner kroner fra Nærings- og fiskeridepartementet til tiltak som skal fremme kvinnelig entreprenørskap og utnytte et bredere gründermangfold. Innovasjon Norge har jobbet bredt med gründermangfold gjennom møteplasser og workshops, samt tildelt tilskudd til programmer og tiltak for kvinnelige gründere. Det er også utviklet et konsept som fremhever kvinnelige gründere som rollemodeller.

Innovasjon Norge tilbyr også tre skaleringsprogrammer, TINC, EMNY og TEA, for oppstarts- og skaleringsbedrifter. Programmene har søkelys på mentorkoblinger, nettverk og skaleringsmetodikk. I 2025 deltok til sammen 109 personer og 51 bedrifter på disse programmene.

Oppstartsselskaper kan også benytte de generelle virkemidlene innen lån, tilskudd og klyngeprogrammet. Av ordningene som finansieres av bevilgningene fra Nærings- og fiskeridepartementet, ble det tildelt om lag 1,58 mrd. kroner til oppstartsselskaper i 2025, hvorav 525 mill. kroner i tilskudd, 912 mill. kroner i lån og 145 mill. kroner i garantier. I 2025 mottok oppstartsselskaper 27 av 79 tilskudd til innovasjonskontrakter og 30 av 86 tilskudd innenfor miljøteknologiordningen.

Totalt ble det tildelt 2 mrd. kroner til oppstartsselskaper i 2025, fordelt på 879 mill. kroner i tilskudd, 975 mill. kroner i lån og 146 mill. kroner i garantier.

Kompetanse og rådgivning

Innovasjon Norge skal tilby kompetanse til næringslivet om temaer relatert til innovasjon og gründerskap, forretningsutvikling, internasjonalisering, markedsadgang og eksport, immaterielle verdier, samhandling og nettverk, samt veilede næringslivet i bruk av virkemidler for utvikling og

kommersialisering av miljøteknologi. Deler av oppdraget finansieres over basisbevilgningen.

Kompetansetjenestene omfatter blant annet rådgivning, selvbetjente kurs, veiledningsmateriale, workshops og arrangering av nettverks- og møteplasser. Ved utgangen av 2025 inneholdt Innovasjon Norges kompetansesenter en kurskatalog på totalt 39 kurs innen temaer som eksport, oppstart og utvikling av egen bedrift, markedsføring og miljø og bærekraft.

Eksport og internasjonalisering

I en tid med handels- og geopolitisk usikkerhet er det av stor betydning å ivareta Norges økonomiske interesser i sentrale markeder, og å legge til rette for at norske bedrifter kan gripe mulighetene som finnes i internasjonale markeder. Innovasjon Norges uteapparat har en viktig rolle i dette arbeidet.

Som Norges offisielle eksportfremmeorganisasjon (Trade Promotion Organisation) og investeringsfremmeorganisasjon (Investment Promotion Agency) skal Innovasjon Norge bidra til en bærekraftig vekst i internasjonale markeder for norske bedrifter og å tiltrekke internasjonale investeringer til Norge. Innovasjon Norges tilstedeværelse og nettverk i internasjonale markeder er en viktig del av tjenestetilbudet. Det gir selskaper økt tilgang til nettverk både nasjonalt og internasjonalt, og bidrar til å styrke næringslivets internasjonale posisjonering.

Innovasjon Norges tilbud av tjenester omfatter rådgivning, digitale kurs, workshops, eksportprogrammer og tilrettelegging ved arrangementer på utekontorer og knyttet til næringslivsdelegasjoner ved kongehusets utenlandsbesøk og internasjonale messer. Tjenestene gir innsikt i internasjonale markeder, handels- og eksportregler, etablering og vekst, samt internasjonal synlighet og posisjonering.

Som en oppfølging av eksportreformen Hele Norge eksporterer fikk Innovasjon Norge i oppdrag å gjennomføre regjeringens strategiske eksportsatsinger innen havvind, maritim, helsenæringen, vareproduksjon og design og reiseliv. Satsingene hadde en varighet på tre år, og havvind- og maritimsatsingene ble avsluttet etter endt periode i 2025. Når prosjektene er avsluttet, vil arbeidet med å fremme eksport fra disse sektorene ivaretas av næringslivet og gjennom virkemiddelapparatets eksisterende bevilgninger og virkemidler. Satsingene på helsenæringen og vareproduksjon og design varer ut 2026.

Innovasjon Norge forvalter en eksportfremstøtsordning hvor norske bedrifter kan søke om midler til å delta på messer og eksportframstøt i utlandet. Videre forvalter Innovasjon Norge merkeordningen Made in Norway. Formålet med denne er å styrke norsk konkurransekraft i det internasjonale markedet gjennom å dra nytte av de mange positive assosiasjonene verden har til Norge som opprinnelsesland og å styrke norsk næringslivs egen bevissthet rundt viktigheten av markedsføring.

Innovasjon Norge skal bidra til å legge til rette for at norsk næringsliv kan delta i gjenoppbyggingen av Ukraina. Innovasjon Norge opprettet i 2025 tilstedeværelse i Kyiv, samlokalisert med Norsk-ukrainsk handelskammer, og samarbeider tett med den norske ambassaden i Kyiv. Oppgavene inkluderer å koordinere Team Norway-arbeidet med Ukraina, herunder arbeid med å posisjonere norske bedrifter opp mot relevante internasjonale finansieringsinstitusjoner.

Reiseliv

Innovasjon Norges reiselivsarbeid omfatter strategisk markedsføring, målrettet utvikling av reiselivsprodukter- og tjenester og innhenting og deling av statistikk, analyser og innsikt. I 2025 benyttet Innovasjon Norge 194,8 mill. kroner til sin reiselivssatsing. Næringsinntektene til reiselivssatsingen var på 30,6 mill. kroner i 2025.

Innovasjon Norge har lansert en ny strategisk handlingsplan for reiseliv, med tre hovedmål:

1. bidra til en mer lønnsom og produktiv reiselivsnæring.
2. utvikle norsk reiseliv i en bærekraftig retning – sosialt, økonomisk og miljømessig.
3. gjøre Norge mer kjent som et attraktivt helårlig reisemål med økt eksport som resultat.

Det er også identifisert nye indikatorer for reiselivsoppdraget, som viser resultater for de tre målområdene.

Sesongutvidelse er viktig for å øke lønnsomheten og produktiviteten i næringen. Etter stor vekst utenfor høysesongene fra 2023 til 2024, er utviklingen fra 2024 til 2025 stabil på 49 pst., målt i andel kommersielle overnattinger utenfor de tre toppmånendene juni, juli og august. Gjennomsnittlig døgnforbruk per gjest øker noe fra 2024 til 2025, med en nominell oppgang på 220 kroner per døgn. Reisebarometeret viser at reiselysten til Norge på kort sikt er stabil. Fem pst. planlegger å reise til Norge de kommende 12 månedene, en økning fra 4 pst. i 2023. For å måle utviklingen innen målområdet

bærekraft, er oppholdstid for utenlandske besøkende valgt som indikator. I 2025 gikk oppholdstiden noe ned i første og andre tertial.

Markedsføringen av Norge som reisemål består av kampanjer og pressearbeid, blant annet på visitnorway.com og i sosiale medier. Innovasjon Norge produserte i 2025 12 større kampanjer, som oppnådde 93 mill. minutter visningstid, noe som er 11 pst. bedre enn målet for 2025. Innovasjon Norge gjennomfører også operative aktiviteter mot turoperatører og beslutningstakere i møte-, kongress- og arrangementsmarkedene. I 2025 deltok 1 166 bedrifter på messer, Norwegian Travel Workshop o.l.

For å styrke utviklingen av produkttilbudet i reiselivet ga Innovasjon Norge i 2025 støtte til kompetanseheving og utvikling i næringen. Det ble innvilget lån, tilskudd og garantier på totalt 243,6 mill. kroner til reiselivsnæringen. Merket for bærekraftig reisemål er et styrings- og planleggingsverktøy for reisemål som ønsker å arbeide langsiktig og fokusert med økt bærekraft. Til sammen omfatter merkeordningen 61 reisemål, hvorav 48 er merket og 13 er i gang med prosessen for å bli merket. Innovasjon Norge har gjennomført en evaluering av ordningen. Evalueringen viser at ordningen spiller en sentral rolle i å strukturere og profesjonalisere bærekraftsarbeidet ved norske reisemål. Det er særlig små reisemål med fragmentert aktørbilde som har nytte av ordningen, mens større byer opplever merkeordningen som mindre relevant.

Innovasjon Norge har i 2024 innhentet og delt statistikk, analyser og innsikt. Det ble blant annet gjennomført en ny turistundersøkelse og et reisebarometer i de seks viktigste markedene.

Innovasjon Norge og europeiske virkemidler

Innovasjon Norge har ansvar for å koordinere og følge opp norsk engasjement i flere europeiske virkemidler. Gjennom dette arbeidet gis norske bedrifter mulighet til å få større lån og garantier gjennom Innovasjon Norge og anledning til å søke støtte fra EUs virkemidler for innovasjon, skalering og grønn omstilling.

Innovasjon Norge er hovedansvarlig virkemiddelaktør for norsk oppfølging av Horisont Europas søyle 3, et Innovativt Europa. Søyle 3 omfatter virkemidler for innovasjon, vekst og skalering og omfatter det europeiske innovasjonsrådet (EIC), europeiske innovasjonsøkosystemer (EIE) og European Institute of Innovation and Technology. Både EIC og EIE har flere ordninger som er aktuelle for norske aktører, eksempelvis EIC Pathfinder, EIC Transition og EIC Accelerator for små og mellomstore bedrifter (SMB) som bidrar til å løse en eller flere globale samfunnsutfordringer. EIC har også etablert initiativer som EIC Scaling Club for bedrifter med stort vekstpotensial og Women Tech EU for kvinnelige teknologigründere. I 2025 fikk én norsk bedrift gjennomslag for sin søknad i EIC Accelerator og fem norske bedrifter fikk gjennomslag for sine søknader i programmet WomenTechEU.

Innovasjon Norge følger opp Norges deltakelse i delprogrammet for konkurransekraft og bærekraft for små og mellomstore bedrifter (SMB-pilaren/COSME) under EUs program for det indre marked. Programmet består av rådgivningsnettverket Enterprise Europe Network (EEN) for små og mellomstore bedrifter og vitenskapsinstitusjoner, klyngevirkemidler, skaleringsvirkmidler og en mentorordning. EEN er hovedinstrumentet for å styrke SMBers tilgang til markeder nasjonalt og internasjonalt. Innovasjon Norge hadde den nasjonale koordineringsfunksjonen for EEN i programperioden fra 2022–2025, og ble våren 2025 godkjent av Kommisjonen som nasjonal koordinator for EEN i perioden 2025–2028. Det var i 2025 en økning i aktivitet og retur knyttet til klyngeutlysningene i COSME, og det ble gjort tildelinger til seks norske aktører, fordelt på fem ulike prosjekter med total tildeling på om lag 12,5 mill. kroner til norske aktører. Se ytterligere omtale under kap. 924.

Innovasjon Norge er nasjonal koordinator for InvestEU i Norge og bistår næringslivet med informasjon og faglig kunnskap om mulighetene i programmet. InvestEU gir blant annet risikodeling med EIF. Se ytterligere omtale om InvestEU under kap. 924.

Innovasjon Norge har gjennom garantiavtaler med Det europeiske investeringsfondet (EIF) kunnet gi garantier og lån innenfor en større garanti- og låneramme. Se ytterligere rapportering under Innovasjon Norges garanti- og låneordninger.

Innovasjon Norge er nasjonal koordinator for internasjonale prosjekter av felleseuropeisk interesse (Important Projects of Common European Interest, IPCEI). I 2025 var Norge med i mikroelektronikk partnerskapet IPCEI Microelectronics gjennom to indirekte partnere, i hydrogenpartnerskapet IPCEI Hydrogen (følges opp av Enova) gjennom tre direkte partnere, og i batteripartnerskapet IPCEI EuBatin gjennom fire assosierte partnerbedrifter.

Innovasjon Norge har i 2025 fortsatt arbeidet med å forenkle norske bedrifters tilgang til kapital og kompetanse gjennom EU-programmer.

Effekter i næringslivet av Innovasjon Norges aktivitet

Innovasjon Norge har løpende kontakt med næringslivet over hele Norge og i internasjonale markeder. Dette har gjort det mulig å gi oppdragsgivere og eiere jevnlige rapporter om signaler, innblikk og trender som gjør seg gjeldende.

Målet er å styrke næringslivets evne til å gripe markedsmuligheter gjennom å utvikle og skalere verdensledende løsninger som svar på regionale, nasjonale og globale utfordringer. Innovasjon Norges rolle er knyttet til næringslivets behov for kapital, kompetanse og adgang til framvoksende markeder. Selskapet legger stor vekt på grønn forretningsutvikling, bærekraft og klimarisiko, og arbeider for å fremme et ansvarlig næringsliv.

Innovasjon Norge totale tilsagn om tilskudd, lån og garantier på om lag 9,4 mrd. kroner i 2025 har utløst samlet om lag 23,6 mrd. kroner i investeringer i næringslivet.

Innovasjon Norge vurderer løpende sin formålseffektivitet ved å måle hvordan deres arbeid bidrar til å utløse økte investeringer i næringslivet, effekter på verdiskaping, salgsinntekter og produktivitet, samt hvordan arbeidet bidra til å utløse prosjekter som ikke ville funnet sted uten bidrag fra Innovasjon Norge (addisjonalitet, se boks 5.4).

Resultat- og effektundersøkelser gir informasjon om hvordan Innovasjon Norge oppfyller sitt hovedmål om å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, utløse regionenes næringsmessige muligheter og sine delmål om flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer.

Effektindikatorenes resultater for 2025 er beregnet av Oslo Economics og er basert på regnskapsårene 2015–2024. Effektindikatorene viser at Innovasjon Norges samlede virkemidler i perioden 2015–2024 ga en gjennomsnittlig årlig mervekst for salgsinntekter på 17,4 pst., verdiskaping på 12,8 pst. og produktivitet på 5,6 pst. Oslo Economics angir at alle virkemiddelkategoriene har positiv beregnet mervekst på salgsinntekter, verdiskaping og produktivitet. Effektestimatene indikerer en sterkere effekt for gründere enn for etablerte bedrifter.

Boks 5.3 Innovasjon Norges mål- og resultatstyringssystem

I Innovasjon Norges mål- og resultatstyringssystem vurderes måloppnåelse ved effektindikatorer, resultatindikatorer og støttende analyser innenfor hvert av de tre delmålene.

Delmål 1 om flere gode grundere fokuserer på foretak som er opptil fem år gamle og skal bidra til å avlaste risiko for gründere og privat kapital i en tidlig fase, hvor markedssvikten og usikkerheten er størst, samt økt kompetanse og nettverksaktiviteter til oppstartsbedrifter. Fra og med 2024 inngår opptil fem år gamle bedrifter i Innovasjon Norges rapportering innenfor delmål 1.

Delmål 2 om flere vekstkraftige bedrifter fokuserer på bedrifter eldre enn fem år og omfatter brorparten av Innovasjon Norges virksomhet. Det legges vekt på grønn omstilling, internasjonalisering og eksport og den norske reiselivssatsingen. Fra og med 2024 inngår bedrifter over fem år i Innovasjon Norges rapportering innenfor delmål 2 «flere vekstkraftige bedrifter».

Delmål 3 om flere innovative næringsmiljøer skal bidra til å forsterke evnen til innovasjon og omstilling, ved å stimulere samarbeidsrelasjoner mellom bedrifter, kunnskapsmiljøer og offentlige aktører. Dette omfatter Innovasjon Norges arbeid med nettverk og samarbeidsorienterte utviklingsprosjekter.

Mål- og resultatstyringssystemet skal brukes for å utvikle bedre og mer treffsikre virkemidler.

Innovasjon Norges mål- og resultatstyringssystem ble operasjonalisert av Statistisk sentralbyrå (SSB) i 2015. Metoden går ut på å sammenligne indikatorer for bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge med en gruppe av likeartede foretak som ikke har fått støtte. Effektindikatorene viser virkninger på et overordnet nivå, mens resultatindikatorer er direkte virkninger på enkeltaktører. Indikatorer under støttende analyser gir utfyllende informasjon om resultater og effekter. Effektanalysene for 2025 er gjennomført av Oslo Economics.

Metode

Innovasjon Norge gir støtte til mange virksomheter hvert år, men antall mottakere for de fleste virkemidler blir for lite til å danne et godt nok datagrunnlag for enkeltår. Derfor samler man opp resultater for overlappende treårsperioder.

Hvert av selskapets delmål har et sett styringsindikatorer. Effektindikatorene skal vise virkninger som søkes oppnådd på lengre sikt, og kan være påvirket av utenforliggende markedsmessige forhold. Innovasjon Norges betydning for de effektene som måles, kan være usikker. Effekter er målt som forskjeller i gjennomsnittlig årlig vekstrate mellom Innovasjon Norge-kunder og kontrollgruppen i den første treårsperioden etter støtte fra Innovasjon Norge (årlig mervekst i forhold til kontrollgruppen).

Resultatindikatorene skal vise virkninger som Innovasjon Norge søker å påvirke direkte, og som kan måles raskere. Resultater har som regel en nær sammenheng med Innovasjon Norges bidrag. Resultatindikatorene måles gjennom en spørreundersøkelse rettet til kunder som har fått tjenester av Innovasjon Norge, og gjennom internt datagrunnlag fra Innovasjon Norges saksbehandlingssystem.

Indikatorene legges til grunn ved vurdering av måloppnåelse for hver enkelt av Innovasjon Norges virkemidler.

Mer om addisjonalitet

Innovasjon Norges virkemidler skal gi addisjonalitet, som innebærer at Innovasjon Norges bidrag skal være utløsende for gjennomføring av prosjektet som støttes. Addisjonalitet er en resultatindikator. Innovasjon Norge rapporterer på tre addisjonalitetsindikatorer. Innsatsaddisjonalitet indikerer hvorvidt støtten bidrar til at kunden gjennomfører flere og/eller større prosjekter. Adferdsaddisjonalitet måler hvorvidt kunden har fått tilført kompetanse som endrer bedriftens adferd, eksempelvis bedriftens styring av foretaket, salg og markedsføring, produksjonsprosesser, logistikk, IKT-sikkerhet, HR og rekruttering, administrasjonsprosesser eller samarbeid med andre aktører. Resultataddisjonalitet måler om prosjektene gir bedre resultater og måles med effektindikatorene sysselsetting, omsetning, produktivitet og verdiskaping. Indikatorene er ikke gjensidig utelukkende.

Tabell 5.14 Effekt- og resultatindikatorer per delmål for virkemidler finansiert over Nærings og fiskeridepartementets budsjett (innovasjonsoppdraget)

Effekt- og resultatindikatorer	Flere gode gründere	Flere vekst-kraftige bedrifter	Flere innovative næringsmiljøer
Effektindikatorer (prosentpoeng)[1]:			
Vekst i salgsinntekter	32[2]	14[3]	9,2[3]
Produktivitetsvekst	11[3]	7[3]	4,7[3]
Vekst i verdiskaping	28[3]	12[3]	10,6[3]
Overlevelsesrate	0		
Resultatindikatorer:			
Generell innsatsaddisjonalitet (utløsningsgrad prosjekt)	97 pst.	97 pst.	
Utvikling i Innovasjon Norges bidrag til kompetanse/ vesentlig endringer i bedriften	X	X	
Mobilisere deltakere i næringsmiljøer			X
Samarbeid innad i næringsmiljøet og med eksterne kunnskapsmiljøer			X
Innovasjonsnivå i prosjektene (internasjonalt nivå)	85 pst.	90 pst.	
Risikovurdering i prosjektene (andel høy prosjektrisiko)	58 pst.		
Driftsrisiko i bedriftene (andel høy)		72 pst.	

Tegnforklaring: X = nærmere omtale følger nedenfor.

1 Effekt- og resultatindikatorer oppgis for bevilgninger over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett («innovasjonsoppdraget»), og inkluderer alle ordninger med unntak av lavrisikolån.

2 Dette betyr at det er mindre enn 1 pst. sannsynlighet for at forskjellen mellom gruppene er tilfeldig.

3 Statistisk signifikant på 5 pst.-nivå. Dette betyr at det er mindre enn 5 pst. sannsynlighet for at forskjellen mellom gruppene er tilfeldig.

4 Statistisk signifikant på 10 pst.-nivå. Dette betyr at det er mindre enn 10 pst. sannsynlighet for at forskjellen mellom gruppene er tilfeldig.

Resultatindikatorer for delmål om flere gode gründere viser at støtte fra Innovasjon Norge over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett var utløsende for 97 pst. av bedriftene. Av tildelt støtte i 2025 gikk 85 pst. til prosjekter som representerer innovasjon på internasjonalt nivå. Indikatoren for prosjektrisiko sier noe om hvor høy risiko det er i prosjektet med tanke på inntjening. I 2025 utgjør andelen med høy prosjektrisiko 58 pst. av tildelte midler, mens prosjekter med normal risiko har fått 39 pst. av midlene. Samlet for Innovasjon Norges innsats, uavhengig av bevilgende departement, oppgir om lag 92 pst. at støtten har bidratt til vesentlig endringer i bedriften på minst ett område, hvorav flest oppgir en effekt i stor eller noen grad på vekst og skalering (77 pst.), salg og markedsføring (64 pst.) og produksjonsprosesser (54 pst.). Andelen som oppgir at bistanden fra Innovasjon Norge har utløst annen privat kapital (finansiell innsatsaddisjonalitet), er 62 pst. i 2025.

Resultatindikatorer for delmål om flere vekstkraftige bedrifter viser at støtte fra Innovasjon Norge over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett var utløsende for 97 pst. av bedriftene. Av tildelt støtte i 2025 gikk 90 pst. til prosjekter som representerer innovasjon på internasjonalt nivå. Bedriftenes driftsrisiko inngår i vurderingene av bedriftenes gjennomføringsevne. Blant bedriftene som fikk tilsagn i 2025, vurderes 72 pst. med høy risiko (driftsrisikogruppe C). Samlet for Innovasjon Norges innsats, uavhengig av bevilgende departement, oppgir om lag 92 pst. at støtten har bidratt til vesentlig endringer i bedriften på minst ett området, hvorav flest oppgir en effekt i stor eller noen grad på områdene vekst og skalering (79 pst.), etterfulgt av salg og markedsføring (63 pst.) og produksjonsprosesser (56 pst.). Ande-

len som oppgir at bistanden fra Innovasjon Norge har utløst annen privat kapital (finansiell innsatsaddisjonalitet), var 61 pst. i 2025.

Effekt og resultatindikatorer for delmål om flere innovative miljøer er begrenset til klyngeprogrammet. Effektindikatorene viser en positiv effekt på klyngemedlemmenes vekst i salgsinntekter, produktivitet og verdiskaping de tre første årene i klyngeprogrammet, men effektene ser ut til å avta over tid. Klyngene samarbeider med internasjonale partnere, FoU institusjoner og med andre klynger nasjonalt og internasjonalt.

De overordnede resultatene fra mål- og resultatstyringssystemet gir indikasjoner på at oppdraget fra Nærings- og fiskeridepartementet bidrar til positive resultater hos bedriftene som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge. Estimatene indikerer blant annet at Innovasjon Norges oppdrag totalt sett bidrar til vekst i omsetning, verdiskaping, produktivitet og sysselsetting i de bedriftene som mottar støtte.

Innovasjon Norges kostnadseffektivitet, drift og resultat

Innovasjon Norge har et selvstendig ansvar for at selskapets virksomhet og resultatene som oppnås, er i tråd med oppdragsbrev fra oppdragsgiverne og de til enhver tid gjeldende regelverk. Innovasjon Norge har ikke noe økonomisk formål utover effektiv drift, men det er knyttet avkastningsmål og krav om egenkapital til enkelte av låneordningene.

Innovasjon Norges driftskostnader består i hovedsak av administrasjonskostnader og kostnader knyttet til å produsere og gjennomføre de ulike ordningene og tjenestene selskapet leverer til sine kunder. Midlene kommer fra offentlige bevilgninger, renteinntekter fra låneordningene, garantipremier og brukerbetalinger ved internasjonale kontorer, næringslivsprofilering (delegasjoner og fellesstands/messedeltakelse) og reiselivsvirksomheten.

Innovasjon Norge legger vekt på kostnadseffektiv drift, som ses i sammenheng med oppnådde effekter i næringslivet (formålseffektiviteten), slik at effekten av tjenestene har en kostnad som er rimelig. Dette måles ved samlet kostnadsnivå delt på tilsagn og utbetaling av virkemidler. I 2025 var Innovasjon Norges samlede driftskostnader på 2 131 mill. kroner, som gjør at andel kostnader per levert krone er 21,4 pst. i 2025, mot 17,8 pst. i 2024. Dette er på cirka samme nivå som årene før koronapandemien. Under pandemien ble Innovasjon Norge tildelt ekstraordinære midler, hvilket gjorde at kostnadseffektiviteten for 2020 og 2021 ikke var direkte sammenlignbare med dagens virksomhet.

Generelt er kostnadsandelen størst på små ordninger, ordninger med særskilte kriterier eller prosesser, samt nye ordninger. Innovasjon Norge har derfor valgt å vurdere kostnadseffektivitet for de største ordningene og de som har løpt over flere år. Beregning av kostnadseffektivitet for rådgivnings-, kompetanse-, nettverks- og profileringstjenester er metodisk krevende. Selskapet har fastsatt interne mål om utviklingen i selskapets samlede kostnadseffektivitet over rullerende fireårsperioder. Det rullerende snittet for siste fireårsperiode er på 19,7 pst. i 2025, mot 18 pst. i 2024.

Prioriteringer 2027

Innovasjon Norge skal bidra til verdiskapende næringsutvikling i hele landet, legge til rette for flere gode gründere og bidra til at Norge får flere vekstkraftige bedrifter og innovative næringsmiljøer. Det er et hovedprinsipp at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot Norges forpliktelser under Parisavtalen og lavutslippssamfunnet i 2050. Prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling og er for eksempel ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Innovasjon Norge skal også videreføre samarbeidet om sirkulærøkonomi i virkemiddelapparatet.

For 2027 foreslår regjeringen å redusere bevilgninger på flere av Nærings- og fiskeridepartementets budsjettposter til Innovasjon Norge. Bakgrunnen er behovet for å frigjøre midler til andre prioriterte formål.

Selskapet skal sikre best mulig måloppnåelse og dimensjonere virkemidler og aktivitetsnivå innenfor gjeldende rammer. Det ligger til selskapets styre å organisere virksomheten kostnadseffektivt i tråd med den samlede oppdragsmengden og til å gjennomføre nødvendig omstilling, herunder nedbemanning og justering i kontorstruktur.

Innovasjon Norge skal i 2027 prioritere å

- utløse prosjekter av høy kvalitet som bidrar til omstilling og verdiskaping i norsk næringsliv.
- videreutvikle samhandlingsvirkemidlene klyngeprogrammet, bedriftsnettverk, næringshageprogrammet og inkubasjonsprogrammet i samarbeid med relevante oppdragsgivere.
- arbeide for økt norsk deltakelse i europeiske programmer som Horisont Europa, InvestEU,

SMB-pilaren/COSME og IPCEI, i samarbeid med relevante nasjonale virkemiddelaktører.
- legge til rette for økt handel og internasjonalisering av norsk næringsliv.
- opprettholde innsatsen for å forenkle og forbedre brukervennligheten i det næringsrettede virkemiddelapparatet.
- fortsette innsats rettet mot gründere og oppstartsbedrifter.
- sikre en god videreutvikling av selskapet og dimensjonering av virkemidler og aktivitetsnivå for best mulig måloppnåelse innenfor reduserte rammer.

Budsjettforslag

Vilkår for Innovasjon Norges virksomhet

Innovasjon Norges virksomhet og organisasjon skal dimensjoneres kostnadseffektivt utfra et samlet aktivitetsnivå av oppdrag og bevilgninger. Dette ansvaret ligger til selskapets styre.

Kostnadene ved å forvalte tilskuddsordningene, inklusiv IT-investeringer, belastes innenfor rammen av bevilgningene til de enkelte virkemidlene, mens kostnadene ved å forvalte garanti- og lånevirkemidlene dekkes av henholdsvis premieinntekter og rentemargin. Innovasjon Norges brukerbetalte tjenester dekker kostnader tilknyttet reiselivsvirksomheten, næringslivsprofilering (delegasjoner og fellesstands) og internasjonal markedsrådgivning.

Låne- og garantirammer

Innovasjon Norges låne- og garantiordninger skal utfylle det private kredittmarkedet og medvirke til gjennomføring av prosjekter som er bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme. Stortinget fastsetter årlig en øvre ramme for hvor mye Innovasjon Norge samlet kan gi i nye tilsagn om lån og garantier under den enkelte ordning, jf. romertallsvedtak XIII. Rammene angir dermed selskapets øvre handlingsrom for nye tilsagn i budsjettåret, eventuelt begrenset av en samlet ramme for nytt og gammelt ansvar.

Landsdekkende risikolåneordninger

Det foreslås at risikolåneordningens utlånsramme settes til 3 mrd. kroner for 2027. Utlånsrammen inkluderer øremerking til Grønne vekstlån (inntil 900 mill. kroner), jf. forslag til vedtak XIII, 1.

For lån gitt under de landsdekkende risikolåneordninger og garantiordninger skal det settes av midler til tapsfond, jf. nærmere omtale under post 50.

For risikolåneordningen for lav- og nullutslippsskip er mulighetene for nye utlån i 2027 sterkt begrenset, ettersom den ubundne tapsavsetningen ved utgangen av 2025 ble vedtatt tilbakeført til statskassen i statsbudsjettet for 2026.

Grønn industrifinansiering

Det foreslås å videreføre ordningen i 2027, med en samlet ramme for nye og gamle tilsagn på 4,1 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak XIII, 4. Ordningen er innrettet som en risikolåneordning, og lån kan gis med elementer av statsstøtte eller på markedsmessige vilkår. Det er også åpnet for å kunne gi tilsagn om garantier under ordningen innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 1 mrd. kroner, men slik at rammen for garantier og lån ikke overstiger 4,1 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak X, 2. Det er et eget tapsfond for ordningen, og risikoen for tap i utlånsporteføljen påvirker hvor stor andel av rammen på 4,1 mrd. kroner som kan lånes ut.

Lavrisikolån

Rammen for nye årlige utlån under Innovasjon Norges lavrisikolåneordning foreslås videreført på 3,5 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak XIII, 2.

Garantier

Det foreslås en fullmakt for Innovasjon Norges landsdekkende garantiordninger til å inngå nytt ansvar for inntil 350 mill. kroner i 2027, jf. forslag til vedtak X, 1. Samlet ramme for nytt og gammelt ansvar skal ikke overstige 1 500 mill. kroner. For garantier gitt under de landsdekkende garantiordningene skal det settes av midler til tapsfond, jf. nærmere omtale under post 50.

Post 50 Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger

Posten inneholder tilskudd til gründere og næringsliv og vil være hovedposten for å nå Innovasjon Norges delmål om flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter.

For 2027 foreslås en samlet bevilgning på 1 147,6 mill. kroner. Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 550 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IX, 1.

Bevilgningen skal benyttes til tilskuddsordninger som landsdekkende etablerertilskudd, ordninger for oppstartsfinansiering, innovasjonskon-

trakter og avsetninger til tapsfond knyttet til de landsdekkende garantiordningene og landsdekkende risikolåneordningene. Sett opp mot saldert budsjett 2026 er foreslått bevilgning en økning på 56,4 mill. kroner.

Bevilgningsøkningen i 2027 skyldes hovedsakelig at det er foreslått å overføre enkelte aktiviteter som tidligere ble finansiert på post 74 til post 50. Dette i forbindelse med at også andre aktiviteter som tidligere lå på post 74 er skilt ut i egen post, post 78 Reiseliv. Aktivitetene som er overført gjelder EU-mobilisering og deler av kompetansetjenestene som ikke naturlig faller under fremme av handel og internasjonalisering. Overført beløp fra post 74 til post 50 utgjør 55 mill. kroner. Sett bort fra denne overføringen er foreslått bevilgning på posten i 2027 en nominell videreføring av bevilgningsnivået i saldert budsjett 2026. Justert for prisvekst tilsier dette en reduksjon på 40 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2026.

Selskapet skal innrette sin bruk av bevilgningen ut ifra gjeldende rammer og utfra innsikt i hvilke aktiviteter og ordninger som gir størst mulig måloppnåelse.

Forslag til rammer for låne- og garantiordningene der midler til tapsavsetninger dekkes over post 50, er nærmere omtalt under Låne- og garantirammer ovenfor. Innovasjon Norge skal selv påse at avsetning til tapsfond for låne- og garantiordningene er på riktig nivå, innenfor rammen av bevilgningen.

Inntil 200 mill. kroner av årets bevilgning settes av til utbetaling av tilsagn gitt i 2024 under ordningen Innovasjonstilskudd for større batteriprosjekter. Utbetalinger følger prosjektenes progresjon i opptil fem år, hvorav 2024 var første utbetalingsår. For at den samlede rammen for ordningen skal være 1 mrd. kroner siden 2024, foreslås inntil 200 mill. kroner av tilsagnsfullmakten på post 50 på 550 mill. kroner for 2027 knyttet til denne ordningen. Ved hel- eller delvis annulleringer av tilsagn under ordningen kan midlene benyttes til andre ordninger under posten, på samme måte som ved annullering av tilsagn under postens øvrige ordninger.

Det forutsettes at en nødvendig del av bevilgningen benyttes til å dekke tilsagn om innovasjonskontrakter fra tidligere år som ikke er utbetalt innen utgangen av 2026, jf. tilsagnsfullmakten på posten. Det foreslås at inntil 350 mill. kroner av tilsagnsfullmakten for 2027 på 550 mill. kroner knyttes til innovasjonskontrakter.

Innenfor bevilgningen på post 50 skal Innovasjon Norge videreføre aktivitetsnivået knyttet til mobilisering til og arbeid med EU-programmene InvestEU, SMB-pilaren/COSME, Horisont Europa og IPCEI. Innovasjon Norge skal i 2027 videreføre sin rolle som kontaktpunkt for Enterprise Europe Network. Disse aktivitetene lå tidligere år på post 74.

Innovasjon Norge er prosjektleder for arbeidet med den digitale inngangen «Én vei inn» til det næringsrettede virkemiddelapparatet. For 2027 foreslås det en øremerking på inntil 15,5 mill. kroner på post 50. I tillegg foreslås det avsatt 14,5 mill. kroner til samme formål på kap. 900, post 21. Totalt foreslås det dermed øremerket inntil 30 mill. kroner til arbeidet med Én vei inn i 2027. Fordelingen av prosjektmidler på to budsjettposter skal legge til rette for god balanse mellom overordnet styring fra departementets side og prosjektfremdrift hos Innovasjon Norge. Årets øremerking inkluderer 1 mill. kroner som er overført fra Sivas kap. 2426, post 70. Det vises ellers til omtale under programkategori 17.20 og kap. 900, post 21.

Det foreslås videre en øremerking på 2,3 mill. kroner til Innovasjon Norges arbeid med å mobilisere og støtte gode prosjekter på Svalbard etter modell av distrikts- og regionalpolitiske virkemidler. Prosjektene skal understøtte de svalbardpolitiske målene. Innovasjon Norge skal synliggjøre mulighetene som finnes innenfor eksisterende virkemidler til å utnytte Svalbards potensial som testarena for bærekraftige løsninger og arktisk teknologi.

Post 70 Basiskostnader

Formålet med bevilgningen er å sette Innovasjon Norge i stand til å oppfylle rollen som en samarbeidspartner og premissleverandør for næringslivet og offentlige myndigheter. Innovasjon Norge skal bidra med kunnskap og faglige innspill til nasjonale og regionale myndigheter på bakgrunn av sitt nettverk og kunnskap om næringslivet og bedriftenes utfordringer og rammebetingelser. Innovasjon Norge skal bruke sin kompetanse til å gi bedrifter i Norge og norske bedrifter i utlandet et godt og effektivt tilbud som bidrar til å oppfylle selskapets mål. Innovasjon Norge skal videreføre rollen som lyttepost og innovasjonspolitisk rådgiver for eiere og oppdragsgivere.

Innovasjon Norges kostnader til administrasjon og gjennomføring skal dekkes av den enkelte oppdragsgiver med unntak av selskapets basiskostnader og kostnader spesifisert i budsjettforslaget for 2027. Basiskostnadene omfatter:

– direkte personalkostnader for administrerende direktør, lederne ved distriktskontorene og

lederne ved utekontorene, med unntak av utekontorer som er dedikert særskilte ordninger
- honorar til styret og valgkomiteen.
- en grunnkapasitet til å ta imot henvendelser ved distriktskontorene.
- strategiarbeid og virksomhetsstyring som ikke er knyttet til særskilte oppdrag.
- styringsdialog med eierne.
- innspill til nasjonal og regional politikkutforming.
- deltakelse i utviklingsprosesser på nasjonalt og regionalt plan.
- fysisk og digital infrastruktur knyttet til funksjoner som dekkes av basiskostnadene.

I forbindelse med overføringen av næringshageprogrammet og inkubasjonsprogrammet fra Siva til Innovasjon Norge i 2026, ble det overført 1,7 mill. kroner fra Sivas kap. 2426, post 70 til Innovasjon Norges kap. 2421, post 70. Disse midlene er ikke direkte knyttet til de aktuelle programmene og berøres dermed ikke av overføringen. Midlene foreslås derfor tilbakeført til Siva i 2027, jf. omtale under kap. 2426 Siva SF, post 70 Tilskudd.

Det foreslås en bevilgning på 189,1 mill. kroner. Sett bort fra overføringer, er foreslått bevilgning på posten i 2027 om lag en nominell videreføring av bevilgningsnivået i saldert budsjett 2026.

Post 71 Innovative næringsmiljøer, kan overføres

Innovasjon Norge skal prioritere bruken av bevilgningen slik at selskapet i størst mulig grad bidrar til å nå delmål 3 om flere innovative næringsmiljøer.

Bevilgningen skal i hovedsak finansiere nettverks- og klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters. Videre kan den delfinansiere andre samhandlingsvirkemidler slik som økosystemtilskudd og ordningen *EU-rådgiver i klynger*. Sistnevnte har som mål at klynger jobber strategisk med EU som marked og finansieringskilde og bidrar til økt norsk næringslivsdeltakelse i EU-prosjekter blant klynger og klyngemedlemmer.

Det er bedriftene som er grunnlaget for de sterke næringsmiljøene vi har i Norge. De mest konkurransedyktige bedriftene i de sterkeste miljøene har den beste uttellingen i virkemiddelapparatet for forskning og innovasjon. Klyngeprogrammet skal løfte fram nye miljøer og gi insentiver til konsolidering og samarbeid, for å bygge sterkere, mer nyskapende og konkurransedyktige miljøer.

Det foreslås en bevilgning på 134,5 mill. kroner. I tillegg foreslås en tilsagnsfullmakt på 120 mill. kroner i 2027 for å dekke utbetalinger i senere budsjettår til nye og gamle tilsagn, jf. forslag til vedtak IX, 1.

Post 74 Business Norway, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 395,1 mill. kroner. Midlene skal bygge opp under Innovasjon Norges hovedmål og delmål.

At norske selskaper lykkes i internasjonale markeder, er svært viktig for utvikling av lønnsomme arbeidsplasser i Norge, og for å understøtte en verdiskapende og positiv omstilling av norsk næringsliv. I en tid preget av økende handels- og geopolitisk usikkerhet, er det avgjørende for Norge å ivareta og beskytte sine økonomiske interesser i sentrale markeder for norsk eksport. For å støtte dette arbeidet bidrar Innovasjon Norge med sin kompetanse og tilstedeværelse i viktige markeder for norsk næringsliv.

Det foreslås å sette av 395,1 mill. kroner til Innovasjon Norges fremme av handel og internasjonalisering i 2027 (inkl. utekontorer). En viktig oppgave for Innovasjon Norge er å ivareta breddetilbudet med generelle eksporttjenester og tilbyr eksportutviklingstjenester til bedrifter som har forutsetning for å lykkes internasjonalt. Midlene skal også benyttes til å forvalte ordningen for messer og eksportframstøt og merkevareprogrammet Made in Norway.

Øremerking på 10 mill. kroner til Invest in Norway foreslås videreført i 2027. I tillegg foreslås øremerking på 3 mill. kroner til Invest in Norways arbeid med å legge til rette for investeringer i databasert verdiskaping og datasentre i Norge videreført. Innovasjon Norge prioriterer selv midler til funksjonen utover dette.

Post 75 Grønn plattform, kan overføres, kan nyttes under post 50, 71 og 76

Grønn plattform retter seg mot grønne prosjekter innenfor alle tematiske områder. Det vises også til omtale av Grønn plattform under Kap. 920 Norges forskningsråd. Ordningen foreslås videreført, men det legges ikke opp til noen utlysning under Grønn plattform i 2027. De involverte virkemiddelaktørene skal fortsette samarbeidet om plattformen og de pågående prosjektene i porteføljen. Virkemiddelaktørene skal også følge opp eventuelle anbefalinger i evalueringen av Grønn plattform, som ferdigstilles høsten 2026.

Selv uten ny utlysning i 2027, vil det likevel være behov for en bevilgning for å dekke utbetalinger tilknyttet tilsagn gitt innenfor rammen av

tilsagnsfullmakten fra tidligere år, som ikke er utbetalt innen utgangen av 2026. Til dette foreslås en bevilgning på 266,9 mill. kroner. Dette er en reduksjon på 44,5 mill. kroner, sammenlignet med saldert budsjett 2026. Justert for prisvekst utgjør foreslått bevilgning i 2027 en reduksjon på 56 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2026.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 600 mill. kroner i 2027, jf. forslag til vedtak IX, 1. Fullmakten skal dekke tidligere års tilsagn som ikke antas å være utbetalt innen utgangen av 2027.

Post 76 Miljøteknologi, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 208,5 mill. kroner. Det er en reduksjon på 143 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2026. Justert for prisvekst utgjør foreslått bevilgning i 2027 en reduksjon på 156 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2026. Ordningen foreslås avviklet fra og med 2027. Bevilgningen skal kun dekke utbetaling av tilsagn gitt over posten i tidligere år, samt kostnader til administrasjon og gjennomføring av ordningen.

Det vil ta flere år før alle tilsagn gitt tidligere år vil være gjort opp. Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 400 mill. kroner i 2027, jf. forslag til vedtak IX, 1. Fullmakten skal dekke tidligere års tilsagn som ikke antas å være utbetalt innen utgangen av 2027.

Bevilgningsnivå og tilsagnsfullmakt knyttet til posten vil kunne bli foreslått justert i kommende budsjettrunder, i samsvar med oppdaterte prognoser for utbetaling av tidligere års tilsagn.

Post 78 Reiseliv, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 179,4 mill. kroner for å bidra til målet for reiselivspolitikken. Midlene skal bygge opp under Innovasjon Norges hovedmål og delmål.

Det overordnede målet for reiselivspolitikken er størst mulig verdiskaping i reiselivsnæringen innenfor bærekraftige rammer. Innovasjon Norge skal legge til rette for at reiselivsnæringen er konkurransedyktig, har stadig lavere klima- og miljøavtrykk, respekterer naturens og lokalsamfunnenes tålegrenser og bidrar til lønnsomme helårs arbeidsplasser og attraktive reisemål over hele landet. Reiselivsnæringen kan også benytte de generelle virkemidlene innen lån, tilskudd, kompetanse og nettverk.

Innovasjon Norge har en viktig rolle i å tilrettelegge for at norsk reiseliv kan fortsette å utvikle seg i en mer bærekraftig retning. Selskapet skal gjennom å tilby ulike tjenester, legge til rette for å utvikle et bredere og mer lønnsomt produkttilbud i norsk reiseliv. Eksempler på dette er merkeordningen for bærekraftige reisemål, bedriftsnettverk, kurs og andre utviklingsprosjekter.

Gjennom strategisk markedsføring av Norge som reisemål skal Innovasjon Norge styrke reiselivsnæringens evne til nå fram i et konkurranseutsatt internasjonalt marked. Markedsføringen skal innrettes slik at den bidrar til økt etterspørsel i de mest lønnsomme og bærekraftige kundesegmentene. Satsingen er også et virkemiddel for å spre besøksstrømmene til Norge over tid og sted.

Post 90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, overslagsbevilgning

Det vises til nærmere omtale av de enkelte låneordningene innledningsvis i omtalen av budsjettforslag. For å finansiere egen utlånsvirksomhet foretar Innovasjon Norge innlån i statskassen til valgfri løpetid og med samme rentesats som på statspapirer med tilsvarende løpetid. Innlån fra statskassen budsjetteres under kap. 2421, mens avdrag/tilbakebetaling og låneprovisjon til staten på 0,4 pst. p.a. budsjetteres under kap. 5325. Innlån og avdrag bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang selskapet tar opp eller tilbakebetaler et lån. Bevilgningene vil variere mer som følge av hvor hyppig innlånene refinansieres enn som følge av endringer i lånerammene. Løpetiden på innlånene kan variere fra to måneder til flere år. Rentene som Innovasjon Norge betaler på innlån, inntektsføres under kap. 5625. Selv om det er felles poster i statsbudsjettet for finansiering av Innovasjon Norges ulike låneordninger, er det en forutsetning at ordningene holdes regnskaps- og rapporteringsmessig adskilt.

Tabell 5.15 viser Innovasjon Norges utlånsportefølje fordelt på ulike typer ordninger ved utgangen av 2025 og per 30. juni 2026.

Tabell 5.15 Innovasjon Norges utlånsportefølje (i mill. kroner)

Låneordning	Per 31. desember 2025	Per 30. juni 2026
Innovasjonslåneordningen:		
Landsdekkende innovasjonslån	3 167,8	3 002,3
Skipsfart landsdekkende innovasjonslån	44,2	66,5
Distriktsrettede risikolån[1]	961,3	977,6
Landsdekkende innovasjonslån med risikoavlastning fra European Investment Fund	788,6	1 037,8
Distriktsrettede risikolån med risikoavlastning fra European Investment Fund	80,9	72,6
Grønn industrifinansiering	800	892,3
Sum innovasjonslåneordningen	5 842,8	6 049,1
Lavrisikolåneordningen:		
Ordinære lavrisikolån inklusiv gamle grunnfinansieringslån	3 512,1	3 199,5
Grunnfinansieringslån til fiskeriformål	6 183,4	6 233,1
Lavrisikolån til landbruksformål	2 479,4	2 159,4
Lån til landbruksformål gitt før 2001	13,9	11,2
Sum lavrisikolåneordningen	12 188,8	11 603,2
Sum utlån	18 031,5	17 652,3

[1] inkl. BU-landbruk

Bevilgningen skal dekke Innovasjon Norges brutto innlån for samtlige lånetyper under innovasjons- og lavrisikolåneordningene. Den dekker også refinansiering av tidligere opptatte innlån. Det foreslås en total innlånsbevilgning på 62,2 mrd. kroner for 2027. Anslaget på brutto innlånsvolum er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2027.

Kap. 5325 Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
52	Tilbakeføring av tapsavsetning til låneordning for lav- og nullutslippsskip		176 000	
53	Tilbakeføring av ubrukte tiltakspakkemidler	79 151	91 000	

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
54	Tilbakeføring av tapsavsetning til Grønn industrifinansiering		300 000	
70	Låneprovisjoner	67 288	77 000	70 000
90	Avdrag på utestående fordringer	62 490 000	64 500 000	62 600 000
92	Låneordning for pakkereisearrangører – avdrag	45 190	22 400	
	Sum kap. 5325	62 681 629	65 166 400	62 670 000

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble følgende bevilgningsendringer vedtatt, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026):

- Post 53 ble økt med 32,29 mill. kroner.
- Post 70 ble redusert med 10,8 mill. kroner.
- Post 92 ble redusert med 15,5 mill. kroner.

Post 70 Låneprovisjoner

Det vises til omtale av innlånssystemet for Innovasjon Norge under kap. 2421, post 90. Provisjonen beregnes og innbetales etter utgangen av året. Selskapet skal betale en låneprovisjon på 0,4 pst. p.a. for innlån fra statskassen for å kompensere for mulig subsidieeffekt ved låneopptak i statskassen. Det foreslås en bevilgning på 70 mill. kroner for 2027 som provisjon for innlån i 2026. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2027.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Posten omfatter avdrag på de innlånene Innovasjon Norge har tatt opp i statskassen. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Det foreslås en bevilgning på 62,6 mrd. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2027.

Post 92 Låneordning for pakkereisearrangører – avdrag

Som et av tiltakene i møte med koronapandemien ble det i 2020 opprettet en midlertidig låneordning for pakkereisearrangører med en ramme på 1,5 mrd. kroner. Det ble gitt tilsagn om lån for om lag 260 mill. kroner. Tabellen over viser avdragsbeløpet ført i regnskapet for 2025 og avdragsbevilgningen i 2026. Det forventes at utestående lån under ordningen gjøres opp i løpet av 2026. Det foreslås dermed ingen avdragsbevilgning i 2027.

Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
80	Renter på lån fra statskassen	663 442	720 000	655 000
81	Rentemargin, innovasjonslåneordningen	15 057	26 000	10 000
82	Låneordning for pakkereisearrangører – renter	1 425	400	
85	Utbytte, lavrisikolåneordningen	254 012	75 000	45 000
	Sum kap. 5625	933 936	821 400	710 000

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble følgende bevilgningsendringer vedtatt, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026):

- Post 80 ble redusert med 60 mill. kroner
- Post 81 ble redusert med 17,1 mill. kroner
- Post 82 ble redusert med 0,3 mill. kroner
- Post 85 ble økt med 98,6 mill. kroner

Post 80 Renter på lån fra statskassen

Innovasjon Norge foretar innlån fra statskassen til valgfri løpetid og en rentesats som tilsvarer renten på statspapirer med samme løpetid for å finansiere sine utlån. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Det foreslås en bevilgning på 655 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2027.

Post 81 Rentemargin, innovasjonslåneordningen

Renten på innlån fra statskassen for å finansiere Innovasjon Norges utlån under de landsdekkende risikolåneordningene følger renten på statspapirer med tilsvarende løpetid. Ordningenes administrasjonskostnader dekkes innenfor rentemarginen. Nettobeløpet, etter at administrasjonskostnadene er dekket, skal tilbakeføres til statskassen. Netto rentemargin for regnskapsåret 2026 med utbetaling til staten i 2027 foreslås budsjettert med 10 mill. kroner. Bevilgningsanslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2027.

Post 82 Låneordning for pakkereisearrangører – renter

Det ble opprettet en særskilt låneordning for pakkereisearrangører i 2020 som følge av koronapandemien. Tabellen over viser rentebeløpet ført i regnskapet for 2025 og rentebevilgningen på utestående lån i 2026. Det forventes at utestående lån under ordningen gjøres opp i løpet av 2026. Det foreslås dermed ingen rentebevilgning i 2027.

Post 85 Utbytte, lavrisikolåneordningen

Lavrisikolåneordningen skal drives på kommersielle vilkår. Innovasjon Norge bør ha tilsvarende minstekrav og bevaringsbuffer som private banker. Alt overskudd skal tilbakeføres staten så lenge målet om egenkapitaldekning på 10,5 pst. er nådd. Det anslås et resultat for ordningen på om lag 45 mill. kroner for regnskapsåret 2026 med utbetaling til staten i 2027. Bevilgningsanslaget er usikkert, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2027.

Kap. 2426 Siva SF

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Tilskudd	49 900	49 996	52 546
71	Tilskudd til testfasiliteter	218 490	218 496	226 580
90	Lån, *overslagsbevilgning*	60 000	265 000	60 000
	Sum kap. 2426	328 390	533 492	339 126

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble post 70 økt med 0,95 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Om Siva

Siva – Selskapet for industrivekst SF er et statsforetak eid av Nærings- og fiskeridepartementet. Selskapet er lokalisert i Trondheim og hadde 55 ansatte per 31. desember 2025.

I lys av beslutningen om å rendyrke Siva som en industriutviklingsaktør og overføringen av inkubasjonsprogrammet og næringshagepro-

grammet til Innovasjon Norge i 2026, er det utformet nytt formål og hovedmål for selskapet. Selskapets nye formål er å være statens virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling gjennom å finansiere, eie og forvalte industriell eiendom og infrastruktur. Selskapets nye mål er størst mulig samlet verdiskaping gjennom å utløse prosjekter som skaper lønnsom industri. Det nye mandatet er utarbeidet i tett samarbeid med selskapets styre.

Eiendomsvirksomheten

Siva skal gjennom sine eiendomsinvesteringer senke barrierer for etablering der markedsmekanismer gjør dette spesielt krevende, også for større industrielle eiendomsprosjekt. Sivas eiendomsinvesteringer skal være tilpasset næringslivets behov og bidra til å utvikle nye og umodne næringer eller bedrifter med behov for omstilling og vekst. Sivas investeringer skal ikke fortrenge privat kapital. Siva har en stor og variert eiendomsportefølje, og dermed mulighet for god risikospredning. Sivas eiendomsvirksomhet skal også bidra til utvikling av grønn industri og tilrettelegging av industritomter i Norge.

Eiendomsvirksomheten er organisert i datterselskapet Siva Eiendom Holding AS. Selskapets formål er å bidra til verdiskapende næringsutvikling, samtidig som virksomheten er innrettet med markedsmessige vilkår og har et avkastningsmål. Siva Eiendom Holding AS hadde ved utgangen av 2025 en eiendomsportefølje bestående av 41 bygg på til sammen 278 470 m2 og med 259 leietakere.

Innovasjonsvirksomheten

Sivas innovasjonsaktiviteter skal tilrettelegge for etablering og utvikling av bedrifter i nærings- og kunnskapsmiljøer og koble disse sammen i regionale, nasjonale og internasjonale nettverk. Innovasjonsvirksomheten omfatter Katapultordningen og eierskap i innovasjonsselskaper, samt samarbeid med Innovasjon Norge og Forskningsrådet om klyngeprogrammet og Grønn plattform.

Katapultordningen skal gi næringslivet tilgang til felles utstyr for testing, pilotering, simulering og visualisering, som er for kostbart for enkeltbedrifter å investere i alene. Ordningen legger til rette for deling av infrastruktur og kompetanse som kan redusere etableringsbarrierer, utløse nye investeringer og gi samfunnsøkonomiske gevinster som enkeltbedrifter ikke realiserer på egenhånd. Gjennom ordningen gis det støtte til utstyrsinvesteringer og kompetanse- og tjenesteutvikling. Siva har ansvaret for ordningen sammen med Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. Katapultene skal bygge på tett samarbeid med FoU-miljøer og tilby utstyr, fasiliteter og kompetanse innenfor muliggjørende teknologier til bedrifter over hele landet. Formålet er å gjøre veien fra konseptstadium til markedsintroduksjon kortere.

Testfasiliteter i distriktene er en utvidelse av Katapultordningen for å gjøre testfasiliteter og industrikompetanse mer tilgjengelig for næringslivet i hele Norge. Ved å etablere «noder» i distriktene som er koblet opp mot de eksisterende katapultsenterne, får flere bedrifter tilgang til utstyr, teknologi og kompetanse hos de fremste industrielle miljøene.

Siva var ved utgangen av 2025 medeier i 65 små og store innovasjonsselskaper, som for eksempel næringshager, forskningsparker og kunnskapsparker. Størrelsen på eierandelene varierer fra 1 til 50 pst. Innovasjonsselskapene er pådrivere for nyskaping i sine miljøer og regioner. Målet med Sivas eierskap er å legge til rette for at selskapene utnytter sitt potensial best mulig i arbeidet med utvikling av bedrifter, og å bidra til koordinering av aktører og videreutvikling for vekst og nyskaping i næringslivet i hele landet. Siva har en aktiv tilnærming til porteføljen, og utvikler den for å bevare verdier. Kjøp av nye andeler finansieres dermed via realiserte verdier fra porteføljen.

Andre oppdrag

Siva forvaltet frem til 1. april 2026 næringshage- og inkubasjonsprogrammet som mottar støtte fra fylkeskommunene. Næringshage- og inkubasjonsprogrammet er overført til Innovasjon Norge. Se Prop. 1 S (2026–2027) for Kommunal- og distriktsdepartementet for mer informasjon om disse programmene.

Resultater 2025

Sivas mål- og resultatstyringssystem består av styringsindikatorer som er inndelt i effektindikatorer og resultatindikatorer. Effektindikatorer skal vise langsiktige virkninger av selskapets aktiviteter på et mer overordnet nivå, mens resultatindikatorer skal vise direkte og mer kortsiktige virkninger av selskapets virksomhet.

Eiendomsvirksomheten

Langsiktige virkninger (effektindikatorer)

Indikatoren *omsetningsvekst hos leietakere* omfatter bare leietakere lokalisert i «enbruksbygg» realisert gjennom Sivas medvirkning. I disse byggene har Siva som regel 100 pst. eierskap, og i 2025 hadde Siva ni leietakere i slike bygg. Omsetningstall gjelder fram til regnskapsåret 2024. Bedriftene som inngår i oversikten, hadde en gjennomsnittlig omsetningsvekst på 165 pst. fra 2020 til 2024 og en gjennomsnittlig vekst på 11,8 pst. fra 2020 til 2024. Størst økning de siste fem årene hadde Nel Hydrogen Electrolyser AS, Salsus AS og Vitux AS.

Samlet hadde bedriftene som inngår i denne målingen en omsetning på 4,23 mrd. kroner i 2024. Det er nedgang på 9,04 mill. kroner fra 2023.

Indikatoren *avkastning på eiendomsinvesteringene* måles som Siva Eiendom Holdings egenkapitalrentabilitet før skatt. Det forventes at avkastningen over en femårsperiode minimum skal tilsvare fem års rullerende snitt av tiårs statsobligasjonsrenter med et risikopåslag på 2,0 prosentpoeng. Avkastningskravet sikrer at eiendomsvirksomheten er innrettet i tråd med markedsinvestorprinsippet i statsstøtteregelverket. For 2025 var avkastningen på 3,03 pst., som er under avkastningsmålet på 4,66 pst. som er vurdert over 5 årsperioden. Eiendomsporteføljen har hatt en snittavkastning på 5,69 pst. de siste fem årene, som er over avkastningsmålet på 5,28 pst.

Kortsiktige virkninger (resultatindikatorer)

Utleiegraden i Sivas eiendomsportefølje gikk opp fra 91 pst. i 2024 til 92 pst. i 2025. Andelen industribygg gikk noe ned fra 74 pst. i 2024, til 64,8 pst. i 2025.

Totalt har Siva i 2025 gjennomført eller startet investeringer tilsvarende totalt 766 mill. kroner. En vesentlig del av Sivas eiendomsvirksomhet består av forvaltning og utvikling av eksisterende eiendomsportefølje. I 2025 ble byggetrinn 2 oppført på Finnfjord Smelteverk, med planlagt ferdigstillelse første kvartal 2026. Siva har kjøpt et større areal av Eyde Energipark, tilstøtende Morrows batterifabrikk i Arendal. Videre har Siva kjøpt 80 pst. av aksjene i Gjønnes eiendom AS, eiendomsselskapet til Orkel-konsernet i Fannrem i Orkland. I tillegg overtok Siva Beyonder-bygget på Forus, Arbion Industries (tidl. Vow Green Metal) biokarbonfabrikk i Treklyngen Industripark utenfor Hønefoss og Norsun-bygget i Årdal.

Siva har i 2025 solgt Kunnskapsbyens hus på Kjeller og et lagerbygg til leietaker Stella Polaris for å frigjøre kapital til nye investeringer.

Innovasjonsvirksomheten

Siva har fulgt opp ny policy for investering og forvaltning av innovasjonsselskapene, og innsatsen er konsentrert til områder der den gir størst effekt. Gjennom de 41 innovasjonsselskapene der Siva er medeier, har 6 400 selskaper mottatt ulike tjenester. Innovasjonsselskapene hadde samlet et årsresultat på -11,3 millioner kroner i 2024, mot -21,3 millioner kroner i 2023. Det er samtidig store variasjoner i de økonomiske resultatene.

Siva samarbeider med Innovasjon Norge og Forskningsrådet om utvikling og drift av katapultordningen. Det er etablert katapultsentre innenfor fire ulike tematiske områder og med bredt nasjonalt nedslagsfelt. I 2025 gikk Ocean Innovation ut av ordningen.

Gjennom 2025 har Siva jobbet med effektivisering og optimalisering av ordningen.

I 2025 har 1 371 enkeltbedrifter benyttet seg av tjenestetilbudet under ordningen, og antall pågående og gjennomførte prosjekter var 1382 i 2025. Det betyr at noen bedrifter er med i fellesprosjekter (flerbedriftsprosjekter). Omtrent 48 pst. av de konkrete prosjektene som kommer inn til katapultsentrene, har også vært innom en Siva-inkubator, Siva-næringshage eller klyngeprogrammet.

Siva har over tid jobbet med mobilisering av bedrifter til katapult-prosjekter, blant annet gjennom næringshager og inkubatorer. Dette har bidratt til bedre samarbeid mellom Sivas virkemidler og et mer helhetlig utviklingsforløp for bedriftene. Det er en liten økning i antall ordinære test- og kompetanseprosjekter, fra 259 i 2024 til 330 i 2025. Kundetilfredshetsundersøkelsen indikerer at både kompetanse og utstyr ved sentrene vurderes som relevant av brukerbedriftene med score på henholdsvis 4,4 og 3,5 på en skala fra 1-5, hvor 5 er høyest. Dette er en liten nedgang fra 2024.

Grønn plattform er en felles konkurransearena i regi av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Siva og har som formål å fremme grønn omstilling. Plattformen bygger på etablerte ordninger og skal bidra til at hele løpet fra forskning til kommersialisering og markedsintroduksjon ses i sammenheng, på tvers av de involverte. Det vises til nærmere omtale av Grønn plattform under Programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Legemidler og helsenæringen

Siva, Innovasjon Norge og Forskningsrådet har vurdert innretning av en kompetanse- og nettverkshub for legemiddelproduksjon, men på grunn av andre prioriteringer er det ikke funnet rom for å etablere en slik kompetanse- og nettverkshub innenfor gjeldende rammer. Regjeringen vil komme tilbake til hvordan dette følges opp.

Økonomiske resultater

Konsernresultatet for Siva i 2025 viser et overskudd etter skatt og minoritetsinteresser på 109.5 mill. kroner, mot 270,5 mill. kroner i 2023. Nedgangen i årsresultatet henger sammen med salg av aksjer i OCCI i 2024, samt kostnader i 2025 på investeringer i tilknyttede selskaper som er vurdert etter egenkapitalmetoden. Driftsresultatet for konsernet i 2025 var på 143,9 mill. kroner, mot 167,2 mill. kroner i 2024. Årsresultatet for morselskapet viser et overskudd på 148,3 mill. kroner i 2025, mot 124,7 mill. kroner i 2024. Endringen skyldes hovedsakelig økt inntekt på investering i datterselskap.

Prioriteringer 2027

Sivas virkemidler skal legge til rette for lønnsom næringsutvikling i hele landet. Selskapet skal fokusere innsatsen på aktiviteter som gjennom resultater bidrar til å nå selskapets hovedmål.

Det er et hovedprinsipp at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot Norges forpliktelser under Paris-avtalen og lavutslippssamfunnet i 2050. Prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling og er for eksempel ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Siva skal utløse gode prosjekter som bidrar til omstilling og verdiskaping i næringslivet. Siva skal også videreføre samarbeidet om sirkulærøkonomi i virkemiddelapparatet.

I 2027 skal Siva prioritere følgende:

- Videreutvikle egen virksomhet som en virkemiddelaktør for industriutvikling.
- Opprettholde innsatsen for å forenkle og øke brukervennligheten i det næringsrettede virkemiddelapparatet.
- Arbeidet med Katapultordningen, inkludert testfasiliteter i distriktene.
- Videreføre arbeidet med å tilrettelegge for grønne industribygg og -tomter i Sivas eiendomsvirksomhet, som kan bidra til utviklingen av grønn industri.
- Fortsette arbeidet med finansieringsløsninger av produksjonsutstyr til grønn industri og omstilling av eksisterende industri.

På bakgrunn av Stortingets anmodningsvedtak nr. 62 av 5. desember 2025 har regjeringen med bistand fra Siva gjennomført en ny utredning av hva som bør gjøres med Sivas eierandeler i innovasjonsselskapene. Arbeidet inkluderte dialog med både de andre eierne av innovasjonsselskapene og selskapene selv. Siva vurderer at det er rom for et mer strategisk og konsolidert eierskap. Regjeringen anbefaler at Siva fortsatt skal ha mandat til å ha eierandeler i innovasjonsselskaper og videreutvikle eierskapet i sammenheng med Sivas mandat. Dette er ikke til hinder for at Siva kan gjøre endringer i sin portefølje der selskapet vurderer dette som hensiktsmessig, slik de har mulighet til i dag. Siva har i dag en policy for eierskapet, og regjeringen vil be Siva om å videreutvikle denne for å avklare roller og kriterier.

Budsjettforslag

Post 70 Tilskudd

Det foreslås en bevilgning på 52,5 mill. kroner. Bevilgningen skal sammen med Sivas tilgjengelige likviditet dekke de kostnadene som i mindre grad varierer med oppdragsmengden fra staten og fylkeskommunene. Dette er kostnader relatert til lokaler, regnskap og revisjon, fysisk og digital infrastruktur, styrehonorarer, lønn til administrerende direktør og ledelse, styringsdialog med eier, samarbeid med andre virkemiddelaktører og rapportering til styret og oppdragsgivere. I tillegg skal bevilgningen dekke oppfølging av eierskapet i innovasjonsselskaper og klyngeprogrammet, og til å delta i nasjonal politikkutforming og utviklingsprosesser regionalt. Bevilgningen omfatter også oppgaven med tilrettelegging av industritomter.

Bevilgningen er foreslått redusert med 1 mill. kroner som følge av overføringen av næringshageprogrammet og inkubasjonsprogrammet fra Siva til Innovasjon Norge fra og med 1. april 2026. Midlene har tidligere dekket Sivas merkostnader knyttet til samarbeidet med Innovasjon Norge om «Flerbedriftsportalen», som er et felles styrings- og rapporteringssystem for flere programmer. Det vises til kap. 2421 Innovasjon Norge, post 50 Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkludert tapsavsetninger.

I forbindelse med overføringen av næringshageprogrammet og inkubasjonsprogrammet fra

Siva til Innovasjon Norge 1. april 2026, ble det overført 1,7 mill. kroner fra Sivas kap. 2426, post 70 til Innovasjon Norges kap. 2421, post 70 i 2026. Disse midlene er ikke direkte knyttet til de aktuelle programmene og berøres dermed ikke av overføringen. Midlene foreslås derfor tilbakeført til Siva. Det vises til kap. 2421 Innovasjon Norge, post 70 Basiskostnader.

Post 71 Tilskudd til testfasiliteter

Det foreslås en bevilgning på 226,6 mill. kroner til Katapultordningen og Grønn plattform i 2027.

Tilskuddet skal benyttes til å støtte investeringer i forbindelse med testfasiliteter som flere bedrifter og eventuelt FoU-aktører kan benytte på deling. Tilskuddet skal dekke supplerende investeringer til allerede utnevnte katapultsentre og deler av kostnader knyttet til administrasjon og drift av ordningen.

Grønn plattform retter seg mot grønne prosjekter innenfor alle tematiske områder. Det vises også til omtale av Grønn plattform under Kap. 920 Norges forskningsråd. Ordningen foreslås videreført, men det legges ikke opp til en ny utlysning i Grønn plattform i 2027. De involverte virkemiddelaktørene skal fortsette samarbeidet om plattformen og de pågående prosjektene i porteføljen. Selv uten ny utlysning i 2027, vil det likevel være behov for en bevilgning for å dekke utbetalinger tilknyttet tilsagn gitt tidligere år, som ikke er utbetalt innen utgangen av 2026. Det foreslås avsatt 43 mill. kroner av bevilgningen for 2027 til Grønn plattform, hvorav 21,5 mill. kroner skal benyttes til utbetalinger til prosjekter fra utlysningen i 2026 og resterende 21,5 mill. kroner til utbetalinger til prosjekter fra utlysningen i 2025. Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 21,5 mill. kroner, jf. forslag til vedtak IX, 1. Tilsagnsfullmakten skal dekke 1/3 av utlysningen fra 2026.

Post 90 Lån, overslagsbevilgning

Siva kan foreta innlån i statskassen for å finansiere sin eiendomsvirksomhet innenfor en låneramme fastsatt til 700 mill. kroner. Siva velger selv løpetid på lånene. Det enkelte innlån knyttes til et statspapir, og rentesats på lånene blir satt lik renten på statspapir med tilsvarende løpetid. Innlån fra og avdrag til statskassen bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang Siva tar opp et nytt eller tilbakebetaler et gammelt lån. Lånerammen har vært fullt utnyttet de siste årene. 60 mill. kroner har forfall i 2027. Det foreslås en bevilgning på 60 mill. kroner basert på at Siva vil refinansiere lån som forfaller i 2027.

Kap. 5326 Siva SF

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Låne- og garantiprovisjoner	7 000	7 000	7 000
90	Avdrag på utestående fordringer	60 000	265 000	60 000
	Sum kap. 5326	67 000	272 000	67 000

Post 70 Låne- og garantiprovisjoner

Selskapet betaler en låneprovisjon på 0,4 pst. av årlig gjennomsnittlig saldo på innlånsporteføljen til statskassen og en garantiprovisjon på 0,6 pst. av samme beregningsgrunnlag. Sistnevnte skal kompensere for mulig subsidieeffekt ved låneopptak i statskassen, jf. EØS-avtalens regelverk for statsstøtte. Provisjonene innbetales etterskuddsvis, dvs. at innbetalingen i 2027 gjelder påløpt provisjon for 2026. Låne- og garantiprovisjon budsjetteres med 7 mill. kroner, dvs. basert på full utnyttelse av lånerammen i hele 2026.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Det foreslås en bevilgning på 60 mill. kroner. Det vises til omtale under kap. 2426, post 90.

Kap. 5613 Renter fra Siva SF

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
80	Renter	13 475	10 600	11 100
	Sum kap. 5613	13 475	10 600	11 100

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble post 80 økt med 26,9 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Post 80 Renter

Siva foretar sine låneopptak i statskassen med utgangspunkt i eksisterende statspapirer. Selskapet kan dermed ta opp nye lån fra staten til en rente som er lik løpende effektiv rente på tilsvarende statspapir. Det foreslås bevilget 11,1 mill. kroner i renter fra Sivas låneopptak i statskassen for 2027. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endringer av budsjettet i 2027.

Programkategori 17.30 Handel og markedsadgang

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
940	Internasjonaliseringstiltak	87 296	17 454	78 300	348,6
2429	Eksportkredittordningen	8 291 188	14 900 000	8 500 000	-43,0
2460	Eksportfinansiering Norge	228 076	109 179	113 219	3,7
	Sum kategori 17.30	8 606 560	15 026 633	8 691 519	-42,2

Inntekter under programkategori 17.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
5329	Eksportkredittordningen	7 972 931	8 830 000	7 525 000	-14,8
5460	Eksportfinansiering Norge	845 141	725 400	5 600	-99,2
5629	Renter fra eksportkredittordningen	982 359	1 140 000	1 000 000	-12,3
	Sum kategori 17.30	9 800 431	10 695 400	8 530 600	-20,2

Programkategori 17.30 omfatter departementets arbeid med handel, markedsadgang for norsk næringsliv og næringsfremme.

Norsk verdiskaping er tett knyttet til handel med utlandet. I en situasjon preget av økte geopolitiske og handelspolitiske spenninger, er det særlig viktig å ivareta norske interesser internasjonalt og legge til rette for at norske selskap har tilgang til viktige innsatsfaktorer, tilgang til verdikjeder og marked for sine varer og tjenester. Innsatsen rettes særlig mot å styrke næringslivets konkurransekraft, støtte omstillingen av norsk økonomi og redusere sårbarheter overfor omverdenen. Departementet følger dette opp gjennom arbeid for markedsadgang for norsk næringsliv, strategiske industripartnerskap og myndighetsdialog, helhetlig og strategisk eksport- og næringsfremme og ivaretagelse av økonomisk sikkerhet.

I 2026 ble det besluttet at ansvaret for bilaterale handelsavtaler og EFTAs forhandlinger med tredjeland flyttes fra Nærings- og fiskeridepartementet til Utenriksdepartementet. Med dette er ansvaret og de handelsrettslige fagmiljøene for multilaterale handelsavtaler og bilaterale handelsavtaler samlet i ett departement. Næringsministeren er fortsatt ansvarlig for å fremme handel og investeringer, fri flyt av varer og tjenester i det indre marked, regulering av markeder for offentlige anskaffelser og bilaterale økonomiske relasjoner med andre land. Fiskeri- og havministeren er fortsatt ansvarlig for handel med sjømat og handel med maritime varer og tjenester.

I tillegg til å samle ansvaret for handelsavtaler har regjeringen besluttet å samle arbeidet med næringsfremme og internasjonalisering av norsk næringsliv i Nærings- og fiskeridepartementet. Som en del av dette er ansvaret for statens til-

skudd til Norwegian Energy Partners (Norwep) flyttet fra Energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet. Videre er statens midler til næringslivsaktiviteter ved norske utenriksstasjoner samlet i Nærings- og fiskeridepartementet gjennom flytting av ressurser fra Utenriksdepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet. Innsatsen for næringsfremme blir enda viktigere fremover i lys av utfordringene norsk næringsliv møter i en krevende handelspolitisk og geopolitisk situasjon. Gjennom dette grepet er ansvaret for de eksportrettede virkemiddelaktørene og utenriksstasjonenes næringsfremmearbeid samlet i ett departement.

Markedsadgang for norsk næringsliv

Forutsigbar tilgang til internasjonale markeder er avgjørende for verdiskapning i Norge. I *Regjeringens Plan for Norge 2025–2029* er «Stå opp for norsk næringslivs interesser ute i verden» et eget prosjekt. Målet er at norsk næringsliv skal ha best mulig markedsadgang i de markedene som har størst betydning for Norge og at det åpnes opp for nye markeder og muligheter.

EU er Norges viktigste handelspartner, og gjennom EØS-avtalen er Norge tett integrert i EUs indre marked. Derfor arbeider departementet for å redusere hindringene i EUs indre marked gjennom deltakelse i EUs Single Market Enforcement Taskforce. Samtidig skaper EUs sektorovergripende initiativer og Norges utenforskap i EUS tollunion og handelspolitikk utfordringer som krever tett oppfølging. Departementet legger stor vekt på å ivareta norske interesser i regelverksutviklingen i EU. Departementet arbeider også med å gjennomføre EUs regelverk for varer og tjenester i Norge, slik at norske virksomheter møter like konkurransevilkår som europeiske aktører, og for å sikre norsk deltakelse i europeiske initiativer.

Storbritannia er Norges nest viktigste handelspartner etter EU. Norsk vareeksport til UK utgjør opp mot 18 pst. av total vareeksport. Handelsavtalen med Storbritannia fra 2021 er Norges mest omfattende avtale etter EØS-avtalen. Norge og Storbritannia har etablert en handelspolitisk dialog hvor eventuelle handelsutfordringer og andre relaterte saker kan drøftes.

USA er en betydelig handelspartner. USA har ensidig satt opp tollen på varer overfor Norge og andre handelspartnere, noe som gjør varehandelen med USA mer uforutsigbar og utfordrende for næringslivet. Vareeksporten til USA utgjør omtrent 4 pst. av norsk vareeksport. USA er samtidig et viktig marked for norsk tjenesteeksport og om lag 18 pst. av norske direkteinvesteringer går til USA. Regjeringen jobber for at næringslivet skal ha best mulig markedsadgang til det amerikanske markedet og styrke samarbeidet med USA.

Strategiske industripartnerskap og myndighetsdialog

Departementet følger opp konkrete handelshindre som rammer norske eksportører gjennom myndighetsdialog og økonomiske kommisjoner. Norge har økonomiske kommisjoner med Tyskland, Ukraina, Tyrkia, India, Kina, Japan og Brasil. Det er også inngått en rekke strategiske industri- og næringspartnerskap for å styrke det økonomiske samarbeidet mellom Norge og andre land innenfor spesifikke områder som er av særskilt betydning næringspolitisk eller sikkerhetspolitisk. Landene Norge har inngått slike partnerskap med er Tyskland, Frankrike, Italia, Storbritannia og Japan. I tillegg er det inngått multilaterale industripartnerskap med EU og Norden. Videre følges handelspolitiske utfordringer for norsk næringsliv opp i dialogen med EU og EUs medlemsland, med sikte på konkrete løsninger for norske bedrifter.

Helhetlig og strategisk eksport- og næringsfremme

Et internasjonalt rettet næringsliv og tilgang til internasjonale markeder er avgjørende for et produktivt og konkurransedyktig næringsliv i Norge. Eksportrettet virksomhet i nye markeder og næringer er også en viktig drivkraft for næringsomstilling. Gjennom eksport- og næringsfremme legger departementet til rette for at norske bedrifter kan utnytte muligheter i utenlandske markeder. På landnivå omfatter næringsfremme blant annet offisielle besøk, myndighetskontakt og bred norgesprofilering. På næringsnivå fremmes enkeltnæringer gjennom felles markedsføring, messedeltakelse og nettverksbygging. På bedriftsnivå gis spesifikk bistand til enkeltbedrifter i inn- og utland i form av rådgivning, markedsinnsikt og lån og garantier til internasjonalisering.

Sentrale aktører er Innovasjon Norge, Eksfin, Norges sjømatråd, Norwegian Energy Partners (NORWEP) og utenriksstasjonene, som operer under paraplyen Team Norway. Utenriksstasjonene spiller en særlig viktig rolle i myndighetsdialogen, bistand til norske bedrifter og koordinering av Team Norway aktører i de enkelte markedene. Innovasjon Norge er Norges offisielle Trade and

Boks 5.4 Økt næringslivssamarbeid med Ukraina

Ukrainas forsvarsevne avhenger av et stort behov for kontinuerlig gjenoppbygging og hjelp til å holde hjulene i økonomien i gang. Gjenoppbyggingen vil kreve deltakelse fra privat sektor, og norsk næringsliv har både teknologi og kompetanse som kan være relevant for gjenoppbyggingen, og ønsket om å bidra fra norsk side er betydelig. Innovasjon Norge har fått i oppdrag å legge til rette for at norsk næringsliv kan delta i gjenoppbyggingen av Ukraina og har etablert tilstedeværelse i Kyiv. Som del av oppdraget tilbyr Innovasjon Norge bl.a. rådgivning- og kompetansetjenester til norske selskaper som ønsker å delta i gjenoppbyggingen. Dette oppdraget foreslås videreført i 2027, jf. omtale under kap. 2421, post 74. Risikoavlastningsordningen for Ukraina, som ble opprettet i 2025 og forvaltes av Eksfin, foreslås også videreført.

Investment Promotion Organization (TPO), og fremmer norsk eksport og næringsliv i utlandet på oppdrag fra departementet. NORWEP jobber med å fremme norske energinæringer i utlandet. Gjennom Eksportfinansiering Norge (Eksfin) stiller staten med lån og garantier, som bidrar til at norske eksportører har tilgang på finansiering til å posisjonere seg for eksport og vinne internasjonale kontrakter.

Geopolitisk uro og strammere offentlige budsjetter gjør at innsatsen for næringsfremme må spisses og innrettes mer strategisk for å gi størst mulig effekt for norsk verdiskaping og som bidrar til at Norge posisjonerer seg i fremtidige vekstområder. Samtidig skal næringsfremme ivareta næringslivets daglige behov for støtte og profilering. Departementet arbeider for en mer helhetlig og strategisk tilnærming til eksport- og næringsfremme.

Styrke Norges økonomiske sikkerhet

Et omstillingsdyktig, konkurransedyktig og ansvarlig næringsliv er en viktig forutsetning for norsk verdiskaping og velferd. Samtidig står Norge i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig med en forvitring av det internasjonale handelssystemet. Dette stiller nye krav til myndigheter og næringsliv. Både myndighetenes politikk og næringslivets beslutninger må ta innover seg at vi er i en ny sikkerhetspolitisk situasjon og at dette har konsekvenser for hvordan vi orienterer oss mot omverdenen. Vi må sikre robuste forsyningskjeder, ha forutsigbar markedsadgang og øke motstandskraft i møte med økende geopolitisk og geoøkonomisk uro.

I tråd med *Regjeringens Plan for Norge 2025–2029* og Nasjonal sikkerhetsstrategi arbeider departementet for å redusere sårbarheter overfor land Norge ikke har sikkerhetssamarbeid med, og for å styrke det økonomiske samarbeidet med allierte og partnere, særlig EU. Departementet utvikler også nytt regelverk for investeringskontroll som skal ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser og samtidig bidra til at Norge forblir et attraktivt land for utenlandske investeringer. Dialogen med næringslivet om økonomisk sikkerhet er styrket, blant annet gjennom opprettelsen av et eget forum.

Vår nærmeste økonomiske samarbeidspartner, EU, har over tid utviklet en helhetlig politikk for å styrke sin strategiske autonomi og økonomiske sikkerhet ved å koble handel, teknologi, forsyningskjeder og sikkerhet i en helhetlig strategi. Som tett integrert partner gjennom EØS, men utenfor EUs tollunion og felles handelspolitikk, er Norge avhengig av tettere samarbeid med EU for å unngå at Norge står utenfor beslutninger som påvirker markedsadgang for våre varer og tjenester, og tilgang til europeiske verdikjeder og industriprogrammer.

Prioriteringer 2027

- Sikre norsk deltakelse i EUs indre marked gjennom EØS-avtalen og ivareta norske interesser i politikk- og regelverksutviklingen i EU.
- Følge opp muligheter og handelshindre gjennom strategisk partnerskap, myndighetsdialog og økonomiske kommisjoner.
- Styrke innsatsen for næringsfremme og internasjonalisering av norsk næringsliv. Spisse og målrette arbeidet med næringsfremme gjennom en samordnet og helhetlig strategi.
- Styrke Norges økonomiske sikkerhet gjennom oppfølging av Nasjonal sikkerhetsstrategi, herunder tettere samarbeid med EU og utvikling av nytt regelverk for investeringskontroll.

Kap. 940 Internasjonaliseringstiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*	13 997	17 454	24 900
70	Eksportfremmetiltak	73 299		40 000
71	Tilskudd til næringsfremme, kan nyttes under kap. 940, post 21			13 400
	Sum kap. 940	87 296	17 454	78 300

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble post 70 bevilget med 20 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Resultater 2025

Midlene som ble bevilget over kap. 940, post 21 ble benyttet til å finansiere næringslivsaktiviteter ved Norges utenriksstasjoner, næringslivsdelegasjoner ifm. statsbesøk og offisielle besøk og til norsk deltakelse på verdensutstillingen Expo 2025 i Japan. Samlet finansierte dette ulike aktiviteter og ordninger med hovedmål om å samordne og styrke den samlede og langsiktige innsatsen for handel og å fremme norske næringsinteresser i utlandet. Bidraget fra slike tiltak er det særlig behov for i forbindelse med tilrettelegging av næringslivsprogram ved statsbesøk, offisielle besøk. Tiltakene bidrar til å forsterke den langsiktige profilerings- og døråpningseffekten knyttet til slike besøk. Foruten tiltakene over ble det dekket utgifter til møtevirksomhet og godtgjørelse til Nasjonalt eksportråd. I 2025 ble det avsatt 6,5 mill. kroner til nærings- og profileringsarbeid ved Norges utenriksstasjoner. Det ble videre benyttet midler til å gjennomføre næringslivsdelegasjoner ifm. offisielle besøk til Japan, USA og Polen.

Midlene som ble bevilget over kap. 940, post 70 ble benyttet til å finansiere regjeringens eksportsatsinger i Hele Norge eksporterer. Det ble gitt oppdrag til Innovasjon Norge om å gjennomføre tiltak i eksportsatsingene innen havvind, maritim sektor, vareproduksjon og design, helsenæringen og reiseliv. Videre ble deler av bevilgningen benyttet til å gi tilskudd på 10 mill. kroner til stiftelsen NORWEP som en del av eksportsatsingen på havvind. Bevilgningen ble også brukt til å gi et tilskudd på 2,5 mill. kroner til NHOs leverandørutviklingsprogram som en del av eksportsatsingen på maritim sektor. Midlene til regjeringens eksportsatsinger ble i statsbudsjettet for 2026 flyttet til kap. 2421, post 74.

Budsjettforslag

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Nærings- og fiskeridepartementet er ansvarlig for å fremme norsk næringsliv i utlandet, omtalt som internasjonalt næringsfremme. Målet er å legge til rette for handel, fremme norske næringsinteresser i utlandet og tiltrekke utenlandske investeringer til Norge. Sentrale virkemidler i denne sammenhengen er næringslivsaktiviteter ved utenriksstasjonene, strategiske prosjekter for internasjonalisering som industripartnerskap, profilerings- og nettverksarrangementer, og myndighetsdialog. I tillegg står næringslivsprogram i forbindelse med statsbesøk og offisielle besøk sentralt. Som en del av regjeringens beslutning om å styrke og samle arbeidet med næringsfremme har regjeringen besluttet å overføre 6,8 mill. kroner fra Utenriksdepartementets bevilgning over kap. 115, post 22 til kap. 940, post 21. Det foreslås en bevilgning på 24,9 mill. kroner i 2027.

Post 70 Eksportfremmetiltak

Ansvaret for statens tilskudd til stiftelsen NORWEP ble overført fra Energidepartementet til Nærings- og fiskeridepartementet i revidert budsjett 2026. NORWEP bidrar til økt verdiskaping i Norge gjennom tiltak og aktiviteter som fremmer internasjonalisering av norske virksomheter i energinæringen. Ved å overføre ansvaret, samles eksportrettede virkemidler under ett departe-

ment, noe som er i tråd med regjeringens beslutning om å styrke og samle arbeidet med næringsfremme i Nærings- og fiskeridepartementet. Det foreslås 40 mill. kroner til NORWEP i 2027.

Post 71 Næringsfremme, kan nyttes under post 21

Som en del av regjeringens beslutning om å styrke og samle arbeidet med næringsfremme har regjeringen besluttet å overføre Utenriksdepartementets bevilgning over kap. 115, post 71 til kap. 940, post 71. Midlene på posten vil benyttes til å finansiere næringslivsaktiviteter i regi av norske utenriksstasjoner, i tett samarbeid med det eksportrettede virkemiddelapparatet i Team Norway og norsk næringsliv. Det foreslås en bevilgning på 13,4 mill. kroner.

Kap. 2429 Eksportkredittordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
90	Utlån	8 291 188	14 900 000	8 500 000
	Sum kap. 2429	8 291 188	14 900 000	8 500 000

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble post 90 redusert med 7,9 mrd. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Om eksportkredittordningen

Eksportkredittordningen er en del av det statlige eksportfinansieringstilbudet, som forvaltes av Eksfin. Formål og virkeområde for eksportfinansieringstilbudet er nærmere omtalt under kap. 2460, post 24. Lånene under eksportkredittordningen står på statens balanse. Utlån budsjetteres på kap. 2429, innbetalinger av avdrag og gebyrer budsjetteres på kap. 5329 og renter på kap. 5629.

Resultater 2025

Ved utgangen av 2025 var utlånssaldoen under eksportkredittordningen 44,4 mrd. kroner, fordelt på 120 lån. Av utlånssaldoen var 89 pst. i utenlandsk valuta, hovedsakelig EUR og USD. Lånene under eksportkredittordningen kan gis enten i form av fastrentelån (såkalte CIRR-lån) eller markedsmessige lån med flytende rente. I 2025 var 83,4 pst. av utlånsporteføljen fastrentelån og de resterende 16,6 pst. hadde flytende rente. Renteinntekter fra utestående lån var på i overkant av 900 mill. kroner. Fastrentelånene gis normalt med en løpetid på inntil 15 år. Renten som tilbys settes med utgangspunkt i statsobligasjonsrenten i den aktuelle valutaen pluss et påslag på 100 basispunkter. Av nye lån gitt i 2025 gikk omtrent 40 pst. til fornybar energi.

Lånene under Eksportkredittordningen skal i sin helhet bli garantert av Eksfin og/eller en annen finansinstitusjon med god kredittrating, og det er derfor liten risiko knyttet til utlånsporteføljen. Ved utgangen av 2025 var 77 pst. av utestående lån garantert av Eksfin og resten av norske og internasjonale banker.

Budsjettforslag

Post 90 Utlån

Eksfin anslår at det vil bli utbetalt 8,5 mrd. kroner til nye lån i 2027. Det er forventet at de største næringene vil være fornybar energi, forsvarsleveranser og maritim næring. På bakgrunn av dette foreslår Nærings- og fiskeridepartementet at det blir bevilget 8,5 mrd. kroner på posten.

Kap. 5329 Eksportkredittordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Gebyrer m.m.	26 380	30 000	25 000
90	Avdrag på utestående fordringer	7 946 551	8 800 000	7 500 000
	Sum kap. 5329	7 972 931	8 830 000	7 525 000

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble post 70 redusert med 5 mill. kroner og post 90 ble redusert med 1,3 mrd. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Post 70 Gebyrer m.m.

Gebyrinntekter følger av antall lån og hvordan er låneavtalene er lagt opp. Nærings- og fiskeridepartementet foreslår at det bevilges 25 mill. kroner på posten.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Avdrag på utestående fordringer varierer basert på låneporteføljen. Nye utbetalinger eller førtidsinnfrielser vil kunne påvirke inntektene under posten. Eksfin anslår at det vil være 6 mrd. kroner i avdrag under fastrenteporteføljen og 1,5 mrd. kroner under markedslånene. På bakgrunn av dette foreslår Nærings- og fiskeridepartementet at det blir bevilget 7,5 mrd. kroner på posten.

Kap. 5629 Renter fra eksportkredittordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
80	Renter	982 359	1 140 000	1 000 000
	Sum kap. 5629	982 359	1 140 000	1 000 000

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble post 80 redusert med 190 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Post 80 Renter

Renteinntekter er i hovedsak styrt av rentenivå, utestående lån og valutaeffekt. I 2027 forventer Eksfin renteinntekter på 650 mill. kroner fra fastrentelån og 350 mill. kroner i renteinntekter fra markedslån. På bakgrunn av dette foreslår Nærings- og fiskeridepartementet at det bevilges 1 mrd. kroner på posten.

Kap. 2460 Eksportfinansiering Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
24	Driftsresultat	102 076	109 179	113 219
54	Tapsavsetning til risikoavlastningsordning for norsk eksport til Ukraina	126 000		
	Sum kap. 2460	228 076	109 179	113 219

Om Eksportfinansiering Norge

Eksfin skal bidra til økt verdiskaping i norsk økonomi, gjennom å finansiere eksport og annet internasjonalt rettet aktivitet. Målsetningen er at lån og garantier fra Eksfin skal hjelpe norske bedrifter å produsere mer for eksport og vinne flere eksportkontrakter.

Det statlige tilbudet av eksportfinansiering skal bidra til at norske eksportrettede virksomheter får tilgang til eksportfinansiering på linje med utenlandske konkurrenter. Eksportfinansiering fra Eksfin skal utfylle det private kapitalmarkedet og bidra der privat kapital alene har begrenset kapasitet eller risikovilje. Tilbudet skal sikre forutsigbar tilgang til finansiering også i perioder preget av høy risiko eller konjunktursvingninger. Finansiering fra Eksfin skal bidra til økt eksport og internasjonalt rettet aktivitet, og dermed understøtte målet om økt verdiskaping i norsk økonomi.

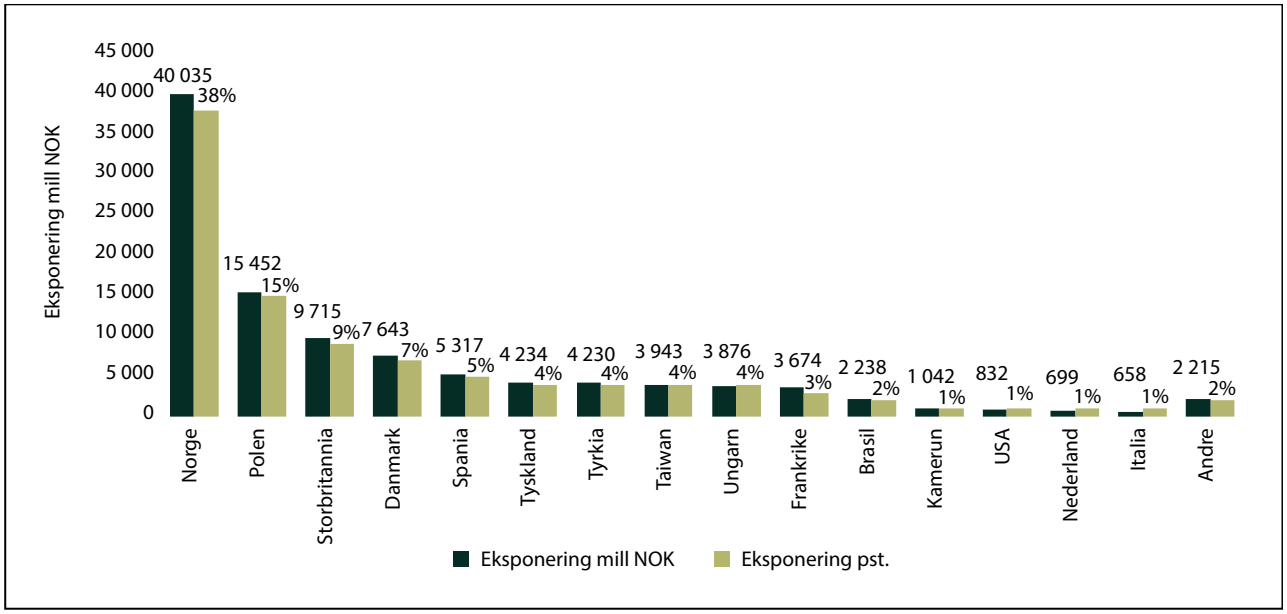
Finansiering fra Eksfin er regulert av internasjonalt regelverk, herunder den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits», som blant annet regulerer renter, garantipremier, løpetider m.m., og EØS-avtalens regler om offentlig støtte.

Eksfin er en forvaltningsbedrift med et styre. Eksfin har hovedkontor i Oslo og regionskontorer i Ålesund og Stavanger. I september 2026 åpnet et nytt regionskontor i Bergen. Etaten har 127 ansatte.

Resultater 2025

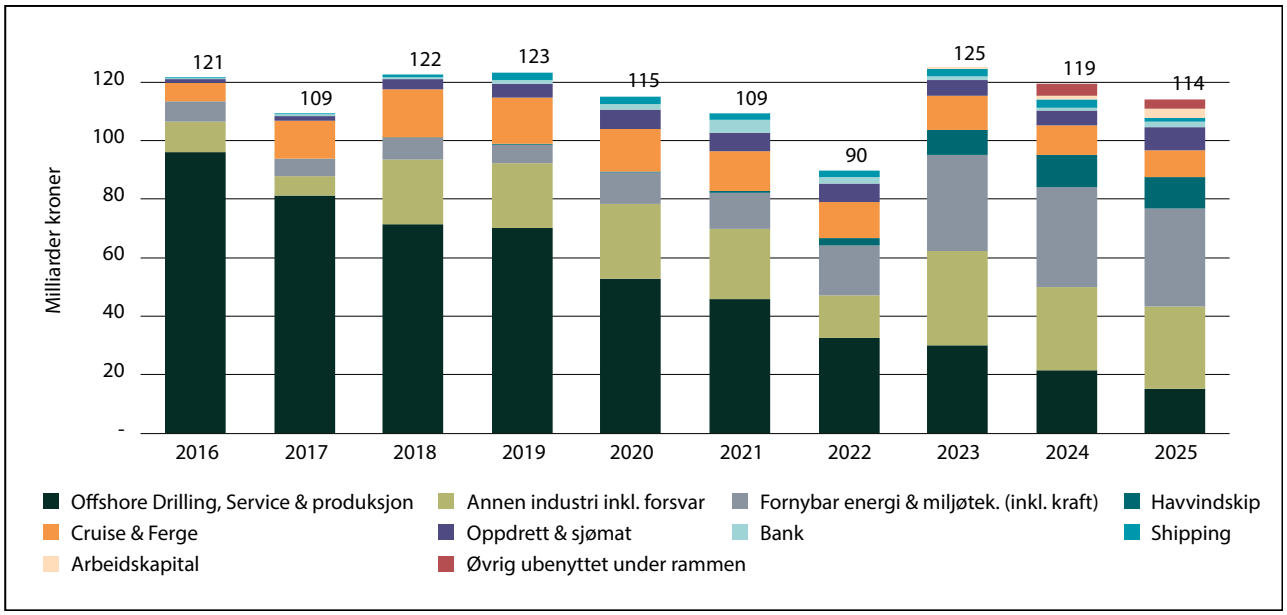
Eksfin forvalter garantiordninger på om lag 200 mrd. kroner. Ved utgangen av 2025 var totalt 114,1 mrd. kroner bundet under rammene. Dette omfatter forpliktende tilbud om garanti, utstedte garantier (garantiansvar) og fordringer. Det er ustedt 552 garantier. Av utestående garantiansvar er om lag 83 pst. knyttet til langsiktig finansiering av norske eksportvarer, hovedsakelig garanti til utenlandske kjøpere, mens om lag 16 pst. er knyttet til eksportrelatert finansiering i Norge.

Figuren under viser utestående ansvar fordelt på land i absolutte tall og prosent.

Figur 5.6 Eksportfinansiering Norge sine garantiordninger, utestående ansvar – fordelt på land (mill. kroner og prosent)
Kilde: Eksportfinansiering Norge

De største næringene er fornybar energi og forsvar. Innenfor fornybar energi var 39,4 mrd. kroner av totalt 41,2 mrd. kroner relatert til havvind. En stor del av eksponeringen innen havvind gjelder store internasjonale prosjekter med betydelig andel av norske leveranser, som for eksempel transformatorplattformer, kabelleveranser og installasjonstjenester. Eksfin har også vært med på å finansiere fartøy som benyttes til havvind, som for eksempel serviceskip. Figuren under viser hvordan utestående ansvar er fordelt på ulike næringer.

Figur 5.7 Eksportfinansiering Norge sine garantiordninger, utestående ansvar – fordelt på næringer (mrd. kroner)
Kilde: Eksportfinansiering Norge

Resultater for de enkelte garantiordningene

I 2026 forvaltet Eksfin seks garantiordninger. Den største ordningen, Alminnelig garantiordning, hadde betydelige inntekter fra utestående garantier og gjenvinning i misligholdssaker. Ved utgangen av 2025 var det bygget opp en betydelig fondskapital i ordningen. Resultatet for de ordinære garantiordningene var i overkant av 1 mrd. kroner i 2025. Driftsutgiftene fordeles sjablongmessig på de ulike ordningene. Tabellen nedenfor viser bundet under rammen, resultat og fondskapital for hver ordning.

Tabell 5.16 Eksfin seks garantiordninger, bundet under rammen, resultat og fondskapital

(beløp i mill. kroner)

Ordning	Ramme	Bundet	Bundet (pst.)	Resultat	Fondskapital
Alminnelig garantiordn.	155 000	102 800	66	972	15 512
U-landsordn.	3 150	1 100	34	29,6	725,9
Byggelånsgarantiordn.	7 000	5 400	78	-16,4	212,8
Skipsgarantiordn.	10 000	958	10	23,5	197,3
Kraftgarantiordn.	20 000	3 750	19	33,7	223,5
Ukrainaordn.	630	28	4	-9,1	116,9
Sum	195 150	114 036	58,4	1 033,3	16 988,4

Fondskapitel er beregnet som eiendeler minus gjeld og tapsavsetninger.

Nærmere om Eksfins arbeid med vurdering og oppfølging av risiko i porteføljen

Eksfin gjør grundige kreditt- og risikoanalyser av alle transaksjoner før lån og garantier utstedes, og har tett dialog med kundene og samarbeidende banker i løpetiden. Det gjennomføres regelmessige vurderinger av risikoen i porteføljen.

I hver garantiordning avsettes midler til dekning av forventet tap og det foretas nedskrivinger av fordringer. Forventet tap beregnes med utgangspunkt i sannsynlighet for mislighold og størrelse på tapene gitt mislighold. De samlede tapsavsetningene og nedskrivingene ved utgangen av 2025 var på 1,2 mrd. kroner samme som ved utgangen av 2024. I tillegg til forventet tap, beregnes såkalt uventet tap i Alminnelig garantiordning to ganger i året. Uventet tap sier noe om usannsynlige, men likevel mulige, større tap porteføljen kan få. Ved utgangen av 2025 var uventet tap beregnet til 3,39 mrd. kroner, dvs. 3,3 pst. av porteføljen. Eksfin følger også med på flere andre indikatorer for å vurdere risikoen i porteføljen, jf. tabellen nedenfor.

Tabell 5.17 Status for Alminnelig ordning

(i prosent og mrd. kroner)

Alminnelig garantiordning	2021	2022	2023	2024	2025
Andel saker som følges ekstra opp (pst.)	52,8	44,0	23,0	9,0	4,9
Forventet tap i forhold til utestående ansvar (pst.)	11,8	4,9	1,8	1,0	1,0
Sum fordringer (mrd. kroner)	20,3	18,6	13,8	9,5	5,8
Uventet tap (pst. av porteføljen)		4,5	3,4	2,9	3,3

Eksfin har, forutsatt fullmakt fra Stortinget, anledning til å erverve og avhende aksjer og opsjoner med formål å få dekning for krav i misligholds- og gjenvinningssaker. Per juni 2026 hadde Eksfin

eierandeler i SAS, Nordic Unmanned og Havila. Eksfin forvalter eierskapet med mål om mest mulig gjenvinning av statens verdier.

Videreføring av skipsfinansieringstilbudet

I 2018 ble det opprettet et midlertidig skipsfinansieringstilbud under Eksfin, rettet mot finansiering til norske redere, for skip som skal bygges og brukes i Norge. Dette gjelder eksempelvis ferger, brønnbåter og båter til reiselivsnæringen. Tilbudet omfatter både lån og garantier. Lånene gis fra Eksportkredittordningen. Nærings- og fiskeridepartementets vurdering er at tilbudet har bidratt til aktivitet på norske verft, og det har hittil ikke vært tap under ordningen. Utnyttelsen av den midlertidige garantirammen på 10 mrd. kroner ligger på rundt 10 pst. Regjeringen foreslår å videreføre skipsfinansieringstilbudet uten tidsbegrensning, og at garantiene legges under rammen på Alminnelig garantiordning. Nærings- og fiskeridepartementet vurderer at det er god plass under rammen til Alminnelig garantiordning. Oppbygget fondskapital under ordningen vil overføres til Alminnelig garantiordning. Hensikten er å forenkle Eksfins tilbud og effektivisere administrasjonen av tilbudet.

Midlertidige ordninger med støtteelement

Eksfin følger opp restansvar knyttet til midlertidige ordninger med støtteelement. Tabellen nedenfor viser restansvar ved utgangen av 2025 og utgangen av juni 2026, og avsatte midler til ev. tap under ordningene.

Tabell 5.18 Restansvar og tapsavsetninger i midlertidige ordninger med støtteelement

(i mill. kroner)

Ordning	Ansvar 31.12.2025	Ansvar 30.06.2026	Tapsavsetning 30.06.2026
Lånegarantiordningen for små og mellomstore bedrifter	849,6	388,4	639,4
Lånegarantiordningen i forbindelse med høye strømpriser	7,4	1,4	3,8

Budsjettforslag

Fullmakter knyttet til garantiordningene

Garantivedtak

Formålet med garantivedtak er at Stortinget gir fullmakt til at Eksfin, innenfor de enkelte garantiordningene, kan pådra staten forpliktelser. Garantivedtakene angir øvre ramme for nytt og gammelt ansvar. Det foreslås at garantirammen for:

- Alminnelig garantiordning og Gammel alminnelig ordning settes til 155 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak X, 3
- U-landsordningen settes til 3,15 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak X, 4
- Byggelånsgarantiordningen settes til 7 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak X, 5
- Kraftgarantiordningen settes til 20 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak X, 6
- Risikoavlastningsordningen for norsk eksport til Ukraina settes til 630 mill. kroner, jf. forslag til vedtak X, 7

Trekkfullmakter

Formålet med en trekkfullmakt er at Eksfin skal kunne ta opp lån fra statskassen dersom det ikke er tilstrekkelig likviditet i en garantiordning til å dekke utbetalinger under garantiene. En trekkfullmakt angir øvre ramme for nytt og gammelt opptak av lån. Opptak av lån fra statskassen renteberegnes. Det foreslås at Eksfin får fullmakt til å ta opp:

- til sammen 8 mrd. kroner i nytt og gammelt lån for å betale ut under garantier knyttet til Alminnelig garantiordning, jf. forslag til vedtak III, 1
- til sammen 600 mill. kroner i nytt og gammelt lån til å betale ut under garantier knyttet til Byggelånsgarantiordningen jf. forslag til vedtak III, 2

Andre fullmakter

Fullmakt til å erverve og avhende aksjer og opsjoner

Eksfin har gjennom flere år hatt fullmakt til midlertidig å erverve og avhende aksjer og opsjoner i misligholds- og gjenvinningssaker innenfor alle garantiordningene. Fullmakten innebærer at Eksfin har

mulighet til midlertidig å overta aksjer, etablere aksjeselskap alene eller sammen med andre, å ha eller gi en opsjon til å selge eller overta aksjer på et senere tidspunkt. Det foreslås å videreføre fullmakten i 2027, jf. forslag til vedtak XX.

Fullmakt til å overføre ubrukte midler i reguleringsfond

Driftskostnadene i Eksfin dekkes av inntekter fra garantiordningene, og over statsbudsjettet. Dersom Eksfin har et mindreforbruk knyttet til forvaltning av eksportkredittordningen, foreslås det at mindreforbruket kan overføres til et reguleringsfond, post 24.6, begrenset slik at maksimalt innestående på reguleringsfondet ved utløpet av budsjettåret utgjør 5 pst. av bevilgningen på kap. 2460, post 24, jf. forslag til vedtak XV.

Fullmakt til å postere mot mellomværende med statskassen

Innbetalinger til eksportkredittordningen og innbetalinger for garantier gjøres på felles bankkontonummer. Formålet er å gjøre det enkelt for kundene. Innbetalingene til eksportkredittordningen føres i statsregnskapet, mens innbetalingene til garantiene overføres til garantiordningene som er utenfor statsregnskapet. I enkelte tilfeller kan det være garantiinntekter som ikke blir overført i riktig periode og dermed blir stående på mellomværende med staten. Det er behov for at Eksfin får unntak fra økonomiregelverket for å kunne videreføre denne praksisen, jf. forslag til vedtak XXVIII, 2.

Beredskapsordningen for varekrigsforsikring

Eksfin har ansvar for å forvalte den statlige beredskapsordningen som ved iverksetting skal tilby varetransportforsikring mot krig, krigsfare eller ekstraordinære kriseforhold i Norge eller utlandet, dersom det private forsikringstilbudet opp hører. Ordningen er hjemlet i lov om statlig varekrigsforsikring og følges opp av Eksfin etter retningslinjer fastsatt av departementet og i dialog med forsikringsbransjen gjennom et etablert Forsikringsforum. Fullmakten til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for varekrigsforsikring foreslås videreført med en ramme på 2 mrd. kroner, jf. forslag til vedtak XII, 2.

Post 24 Driftsresultat

(i 1 000 kr)

Underpost	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
24.1	Driftsinntekter	-205 408	-224 500	-224 500
24.2	Driftsutgifter, *overslagsbevilgning*	307 270	333 679	337 719
24.6	Reguleringsfond	214		
	Sum post 24	102 076	109 179	113 219

Det fastsettes en ramme for administrasjonsutgiftene gjennom en overslagsbevilgning. Det foreslås 337,7 mill. kroner til driftsutgifter under underpost 2. Bevilgningen skal dekke lønn, pensjonsutgifter, husleie, konsulenttjenester og andre ordinære driftsutgifter og mindre investeringer. Administrasjon av garantiordningene skal dekkes av de enkelte ordningene. Andel av administrasjonsutgiftene fra garantiordningene føres på underpost 1. Dersom det ikke er midler til å dekke utgifter til administrasjon i U-landsordningen og Ukraina-ordningen, skal utgiftene dekkes av henholdsvis grunnfondet og tapsfondet for ordningen. Administrasjon av eksportkredittordningen og beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring dekkes over statsbudsjettet, og vises som et underskudd på post 24.

Post 54 Tapsavsetning til risikoavlastningsordning for norsk eksport til Ukraina

Fra 1. januar 2025 ble det opprettet en egen risikoavlastningsordning for Ukraina, og tapsavsetningen på 126 mill. kroner ble flyttet fra U-landsordningen til den nye ordningen for eksport til Ukraina. Det vises også til kap. 5460, post 57 jf. Innst. 8 og Prop. 1 S (2024–2025).

Kap. 5460 Eksportfinansiering Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
57	Tilbakeføring av tapsavsetning for investeringer i og eksport til Ukraina	126 000		
71	Tilbakeføring fra avviklede garantiordninger	53 800	1 700	1 600
85	Inntekter fra avviklede midlertidige ordninger	665 341	723 700	4 000
	Sum kap. 5460	845 141	725 400	5 600

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble post 85 økt med 301 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Post 57 Tilbakeføring av tapsavsetning for investeringer i og eksport til Ukraina

Det vises til omtale under kap. 2460, post 54.

Post 71 Tilbakeføring fra avviklede garantiordninger

For avviklede garantiordninger tilbakefører Eksfin overskudd årlig. Tilbakeføringene for det enkelte år vil avhenge av gjenvinninger og erstatningsutbetalinger. For 2027 forventer Eksfin å tilbakeføre 1,6 mill. kroner. På bakgrunn av dette foreslår Nærings- og fiskeridepartementet at det bevilges 1,6 mill. kroner.

Post 85 Inntekter fra avviklede midlertidige ordninger

Per august 2026 er det tre gjenstående midlertidige ordninger. Alle ordningene er lukket for nye engasjement, men det gjenstår midler under ordningene til administrasjonsutgifter, tap og garantiansvar. Midlene tilbakeføres til statskassen etter hvert som ordningene fases ut. Det foreslås en bevilgning på 4 mill. kroner for 2027.

Programkategori 17.40 Statlig eierskap

Utgifter under programkategori 17.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
950	Forvaltning av statlig eierskap	100 164	33 100	33 100	0,0
951	Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	12 500	690 318	251 137	-63,6
952	Investinor AS	204 006	8 400	8 400	0,0
954	Petoro AS	451 800	453 824	471 303	3,9
956	Nammo AS			1 110 000	100,0
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten	28 713 986	36 100 000	35 000 000	-3,0
	Sum kategori 17.40	29 482 456	37 285 642	36 873 940	-1,1

Utgifter under programkategori 17.40 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	48 189	33 100	33 100	0,0
30–49	Nybygg, anlegg mv.	28 713 986	36 100 000	35 000 000	-3,0
50–89	Overføringer til andre	645 306	788 742	678 640	-14,0
90–99	Utlån, statsgjeld mv.	74 975	363 800	1 162 200	219,5
	Sum kategori 17.40	29 482 456	37 285 642	36 873 940	-1,1

Inntekter under programkategori 17.40 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
01–29	Salg av varer og tjenester	231 622 798	184 900 000	169 300 000	-8,4
30–49	Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv.	38 287 693	39 300 000	44 700 000	13,7
50–89	Overføringer fra andre	71 502 032	59 322 300	63 271 700	6,7
90–99	Tilbakebetalinger mv.	49 853 777	1 262 500	251 500	-80,1
	Sum kategori 17.40	391 266 300	284 784 800	277 523 200	-2,5

Programkategori 17.40 omfatter statens direkte eierskap i selskaper og forvaltningen av dette eierskapet.

Meld. St. 6 (2022–2023*) Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap – statens direkte eierskap i selskaper* (eierskapsmeldingen) redegjør for *hvorfor* staten eier direkte i selskaper, *hva* staten eier, inkludert hva som er statens begrunnelse for eierskapet og statens mål som eier i hvert selskap, samt *hvordan* staten utøver sitt eierskap, inkludert statens prinsipper for god eierutøvelse og statens forventninger til selskapene. Regjeringen legger til grunn eierskapsmeldingen i forvaltningen og oppfølgingen av det direkte statlige eierskapet.

Staten er opptatt av at selskapene drives på en bærekraftig og ansvarlig måte, noe som innebærer å opptre etisk forsvarlig og å identifisere og håndtere selskapets påvirkning på mennesker, samfunn og miljø. Et selskap vil i utgangspunktet ikke kunne skape avkastning eller levere på sektorpolitiske mål over tid uten at det balanserer økonomiske, sosiale og miljømessige forhold.

Basert på statens mål som eier er selskapene delt inn i to kategorier. Selskapene som primært opererer i konkurranse med andre, er i kategori 1, og for disse selskapene er statens mål som eier *høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer*. Selskapene som primært ikke opererer i konkurranse med andre, er i kategori 2, hvor statens mål som eier er *bærekraftig og mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål*. Statens begrunnelse for eierskapet og statens mål som eier i hvert selskap framgår i eierskapsmeldingen og i Statens eierrapport.

Statens eierutøvelse skal bidra til å nå statens mål som eier. Dette skjer gjennom at staten blant annet stiller tydelige forventninger til selskapene, velger kompetente styrer, følger opp selskapene systematisk, stemmer på generalforsamling og at staten er åpen om sin eierutøvelse.

Styret har ansvaret for forvaltningen av selskapet. Staten vurderer selskapets måloppnåelse og selskapets arbeid med statens forventninger og styrets bidrag til dette. Statens eiermyndighet utøves på generalforsamling.

Statens direkte eierskap omfatter totalt 69 selskaper forvaltet av 13 departementer. Nærings- og fiskeridepartementet forvaltet per 1. september 2026 statens eierskap i 27 selskaper.

Status og resultater

Målet med statens eierskap i kategori 1 er høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer. Den anslåtte verdien av statens eierandeler i selskaper i kategori 1 forvaltet av Nærings- og fiskeridepartementet var om lag 1 073 mrd. kroner per 31. desember 2025, sammenlignet med om lag 1 103 mrd. kroner året før, jf. Statens eierrapport 2025. Avkastningen inkludert utbytte i 2025 for de børsnoterte selskapene var 39,5 pst. for Yara International ASA, 32,1 pst. for DNB Bank ASA, 29,9 pst. for Norsk Hydro ASA, 22,7 pst. for Telenor ASA, 2,4 pst. for Kongsberg Gruppen ASA, -3,6 pst. for Equinor ASA og -8,7 pst. for Akastor ASA. Selskapene i kategori 2 har ulike sektorpolitiske mål som skal nås mest mulig effektivt. For mange av selskapene finansieres driften helt eller delvis gjennom bevilgninger over statsbudsjettet. For disse selskapene vises det til de relevante budsjettkapitlene og -postene.

Prioriteringer 2027

Regjeringen skal føre en ansvarlig og forutsigbar eierpolitikk innenfor de fastlagte rammene som kommer frem av eierskapsmeldingen (Meld. St. 6 (2022–2023)). Dette innebærer at det statlige eierskapet skal forvaltes profesjonelt og forutsigbart innenfor rammen av norsk selskapslovgivning og annet lovverk, basert på allment aksepterte eierstyringsprinsipper og med bevissthet om skillet mellom rollen som eier og andre roller staten har. Statens eierutøvelse skal bidra til å nå statens mål som eier i hvert enkelt selskap. Statens prinsipper for god eierutøvelse gjelder alle selskaper hvor staten er eier.

Arbeide for at selskapene har kompetente og velfungerende styrer

Det er styret som har ansvaret for forvaltningen av selskapet. En av statens mest sentrale oppgaver som eier er å bidra til sammensetning av kompetente og velfungerende styrer. Relevant kompetanse er hovedhensynet ved statens arbeid med styresammensetning. Styret i det enkelte selskap bør samlet sett ha relevant kompetanse som gjør det i stand til å vurdere risiko og muligheter knyttet til økonomiske, sosiale og miljømessige forhold, og slik bidra til måloppnåelse. Gitt kompetanse skal staten vektlegge kapasitet og mangfold. Med utgangspunkt i kompetansebehovene søker departementet bredt etter kandidater i tråd med mangfoldskriteriene.

Fullmakter til å endre statens eierskap i enkeltselskaper og nærmere om statlige eierandeler

Regjeringen foreslår følgende fullmakter til endringer i statens eierskap for 2027, jf. forslag til vedtak XXI:

1. gjennom salg av aksjer eller gjennom andre transaksjoner redusere eierskapet i Akastor ASA helt eller delvis.
2. delta i en eventuell egenkapitalemisjon i Akastor ASA og utgiftsføre uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer for å opprettholde eierandelen på 12,08 pst. dersom det vurderes verdiskapende.
3. gjennom salg av aksjer eller gjennom andre transaksjoner redusere eierskapet i Mesta AS delvis.
4. utøve forkjøpsrett og utgiftsføre uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer, og dermed erverve 30 pst. av aksjene i Telenor Fiber AS dersom Telenor ASA ikke ønsker å benytte denne retten og retten overføres til Nærings- og fiskeridepartementet, ved et eventuelt framtidig salg av minoritetsandelen i Telenor Fiber AS.
5. redusere eierskapet i Mantena AS helt eller delvis, samt andre mulige transaksjoner herunder utskillelse, avvikling og/eller salg av deler av selskapets virksomhet.
6. delta i kapitaltilførsel til Nammo AS med et bidrag på inntil 100 mill. euro i hybridkapital.

Staten er eier i Mesta AS fordi selskapet besitter viktig kompetanse for drift og vedlikehold av samferdselsinfrastruktur. Statens mål som eier er høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer, kategori 1. Regjeringen er i utgangspunktet positiv til strategiske initiativer og transaksjoner i Mesta AS som kan forventes å bidra til å nå statens mål som eier. Regjeringen er åpen for å redusere eierskapet noe for å bidra til å videreutvikle verdiene i selskapet, men vurderer det ikke som aktuelt å åpne opp for at staten selger seg helt ut.

Akastor ASA er et investeringsselskap notert på Oslo Børs, og staten ved Nærings- og fiskeridepartementet eier 12,08 pst. av aksjene. Statens mål som eier er høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer. Staten har ingen særskilt begrunnelse for eierskapet i Akastor ASA. Det vurderes som sannsynlig at selskapet framover vil finansiere seg i fremmedkapitalmarkedet, men det kan ikke utelukkes at Akastor ASA også vil vurdere egenkapitalfinansiering. Nærings- og fiskeridepartementet vurderer det som forretningsmessig rasjonelt at staten på linje med andre nåværende aksjonærer kan vurdere å delta i eventuelle framtidige egenkapitalemisjoner. Det bes derfor om Stortingets samtykke til at departementet i 2027 kan delta i en eventuell egenkapitalemisjon i Akastor ASA for å opprettholde eierandelen på 12,08 pst. dersom det vurderes verdiskapende.

Staten er eier i Mantena AS for å ha en leverandør av vedlikeholds- og verkstedtjenester for skinnegående materiell. Statens mål som eier er høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer. Det norske markedet for vedlikehold av tog preges av økende konkurranse bl.a. fra togprodusenter, togoperatører og spesialiserte nisjeaktører. Som en uavhengig og bred vedlikeholdstilbyder står Mantena i en krevende situasjon, og tilpasning av virksomheten fremstår nødvendig. En fullmakt til helt eller delvis salg av aksjer, samt andre transaksjoner, herunder utskillelse, avvikling og/eller salg av deler av selskapets virksom-

het, vil kunne gi handlingsrom for løsninger som understøtter statens mål som eier.

I 2022 inngikk Telenor ASA avtale om salg av en minoritetspost på 30 pst. i Telenor Fiber AS. Telenor ASA har forkjøpsrett ved et eventuelt framtidig salg av minoritetsandelen i Telenor Fiber AS, og Nærings- og fiskeridepartementet har en avtale med Telenor ASA om å overta forkjøpsretten dersom Telenor ASA ikke ønsker å benytte denne ved et eventuelt salg, jf. omtale i Prop. 118 S (2022–2023). Det foreslås å videreføre fullmakten i 2027.

I Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap* (eierskapsmeldingen) omtales selskapenes tilbakekjøp av egne aksjer for sletting. Her framgår det blant annet at:

> *«Flere av de børsnoterte selskapene har såkalte tilbakekjøpsprogram der selskapet gis fullmakt til å kjøpe egne aksjer i markedet med sikte på sletting av aksjene. Det er for disse tilfellene etablert et avtaleverk som innebærer at statens eierandel i selskapet ikke endres gjennom tilbakekjøpsprogrammet. I tråd med tidligere eierskapsmeldinger og praksis kan statsråden i disse tilfellene, uten å innhente Stortingets samtykke, støtte at staten medvirker til slike tilbakekjøpsprogram og inngå avtaler i tråd med det etablerte avtaleopplegget under forutsetning av at statens eierandel i selskapet ikke endres som følge av dette.»*

Departementet har per medio september 2026 tilbakekjøpsavtaler med DNB Bank ASA, Equinor ASA, Yara International ASA og Telenor ASA. Avtaleopplegget innebærer at en forholdsmessig andel av statens aksjer innløses og slettes i etterkant av selskapenes kjøp av aksjer i markedet og vedtak på generalforsamling. Beregningsmodellen for vederlaget som staten mottar, består av tre elementer:

1. antall av statens aksjer som skal slettes multiplisert med det volumveide gjennomsnittet av den kurs selskapet har betalt for aksjene som er kjøpt gjennom tilbakekjøpsprogrammet
2. rentekompensasjon
3. justering for eventuelle utbytter

I bevilgningsregnskapet og i departementets årsregnskap framkommer vederlaget som ett samlet beløp, uten oppdeling på de enkelte elementene i beregningen. Nærings- og fiskeridepartementet mottar en revisorbekreftet beregning av vederlaget forut for generalforsamlingen hvor vedtaket om sletting treffes. I henhold til praksis for budsjettering og regnskapsføring av tilbakekjøpsavtaler er det vurdert at det ikke gir vesentlig merverdi å splitte inntektsføringen av vederlaget på ulike poster i bevilgningsregnskapet eller på artskontoer, blant annet for å unngå ulike utbyttebeløp i selskapenes og departementets regnskaper. I samråd med Finansdepartementet har Nærings- og fiskeridepartementet derfor kommet til at det vil være mest hensiktsmessig å videreføre dagens praksis for budsjettering og regnskapsføring.

Departementet gjør oppmerksom på at det for enkelte selskaper med statlige eierandeler, der staten har bedt om fullmakt fra Stortinget for å redusere sine eierandeler og der statens eierandeler utgjør under 1/3, for tiden ikke er etablert avtaleverk som beskrevet over. Dette kan i situasjoner der det eventuelt gjennomføres tilbakekjøp fra selskapene side, medføre at statens eierandeler i disse selskapene øker marginalt. Statens antall aksjer vil ikke endres.

Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
21	Spesielle driftsutgifter	48 189	33 100	33 100
96	Aksjer	51 975		
	Sum kap. 950	100 164	33 100	33 100

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble det gjort endringer i romertallsvedtak under statlig eierskap, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

- Kjøp av deltakerandeler i gasstransportinteressentskap
- Endringer i statlige eier- og låneposter

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til konsulentbistand ved eiermessige vurderinger, meglerhonorar (transaksjonskostnader) og faglig bistand ved aksjetransaksjoner i selskaper hvor Nærings- og fiskeridepartementet forvalter statens eierskap. I tillegg dekker posten årsgebyr til Verdipapirsentralen (VPS) og godtgjørelse til departementets kontofører hos VPS. Departementets behov for eksterne rådgivnings- og meglertjenester varierer betydelig fra år til år, og utgiftene til slike tjenester er derfor vanskelige å anslå på forhånd.

Det foreslås en bevilgning på 33,1 mill. kroner. Videre foreslås det at gjeldende overskridelsesfullmakt for posten videreføres for 2027, jf. forslag til vedtak IV, 2. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet i 2027.

Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
50	Tilbakeføring av tapsavsetning for lån til Norwegian Air Shuttle ASA	2 445 627	1 273 000	
90	Avdrag på lån	2 968 319	1 214 000	
95	Tilbakeføring av kapitalinnskudd			200 000
96	Salg av aksjer	3 469 949	25 000	25 000
	Sum kap. 3950	8 883 895	2 512 000	225 000

Post 50 Tilbakeføring av tapsavsetning for lån til Norwegian Air Shuttle ASA

For å avbøte konsekvensene av koronakrisen ble det opprettet en garantiordning for luftfart i mars 2020 forvaltet av Eksportfinansiering Norge med en ramme på 6 mrd. kroner. Stortinget bevilget samtidig en tapsavsetning på samme beløp. Norwegian Air Shuttle ASA (NAS) var blant selskapene som fikk garanti for banklån under ordningen, på nærmere 3 mrd. kroner. I forbindelse med restrukturering av NAS i mai 2021 ga staten to lån til selskapet, et obligasjonslån på i overkant av 2,4 mrd. kroner og et hybridlån på i overkant av 1,2 mrd. kroner som kom til erstatning for garantiene. Det ble lagt til grunn at tapsavsetningen for garantiordningen også skulle omfatte lånene. I 2023 ble 3,7 mrd. kroner av tapsavsetningen flyttet til en egen tapsfondskonto forvaltet av departementet. Det vises til nærmere omtale under kap. 5460, post 53 i Prop. 25 S (2023–2024) *Endringar i statsbudsjettet 2023 under Nærings- og fiskeridepartementet*.

Staten solgte i mai 2025 halvparten av statens andeler i hybridlånet tilbake til NAS. Deretter konverterte staten sine resterende andeler i hybridlånet til aksjer, som senere ble solgt. NAS betalte 30. september 2025 tilbake 50 pst. av hovedstolen på obligasjonslånet, og resterende beløp forfaller 30. september 2026, jf. omtale under post 90 nedenfor. Etter betaling av avdraget på 1 214 mill. kroner kan tilsvarende tapsavsetning tilbakeføres til statskassen.

Post 90 avdrag på lån

Det vises til omtalen under post 50. Det er forutsatt at NAS skal tilbakebetale resterende halvpart av hovedstol på obligasjonslånet 30. september 2026.

Post 95 Tilbakeføring av kapitalinnskudd

Det vises til utbytteanslag på 200 mill. kroner for Argentum Fondsinvesteringer AS i tabell 5.23 under kap. 5656, post 85. Samlet anslag for utbytte

fra Argentum er 400 mill. kroner. Av budsjettmessige hensyn budsjetteres halvparten av utbytteanslag under kap. 3950, post 95. Dette må sees i sammenheng med Stortingets tilslutning til at Argentum over tid avvikler investeringsporteføljen, jf. Innst. 75 S (2025–2026) og Prop. 24 S (2025–2026).

Post 96 Salg av aksjer

Det foreslås en bevilgning på 25 mill. kroner fra mulige statlige aksjesalg i 2027. Endelige og fullstendige inntektsbeløp for de enkelte aksjesalgene må foreslås bevilget i løpet av budsjettåret når transaksjonene er avklart eller gjennomført, enten i egne proposisjoner eller i de faste endringsproposisjonene i vår- og høstsesjonen.

Departementet er avhengig av å bruke meglerforetak og annen faglig bistand for å gjennomføre transaksjoner, jf. omtale under kap. 950, post 21.

Kap. 951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Tilskudd til overvåkingsprogram	500	518	537
71	Tilskudd til energitiltak	12 000	192 000	198 400
72	Tilskudd til opprydding kulldrift		134 000	
90	Lån		316 000	52 200
96	Aksjer		47 800	
	Sum kap. 951	12 500	690 318	251 137

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved Stortingsvedtak 19. juni ble post 72 redusert med 5 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (Store Norske) ble stiftet i 1916, og staten ble eier på 1930-tallet. Selskapet har hovedkontor i Longyearbyen. Store Norske driver energivirksomhet, boligvirksomhet, forvaltning av næringsbygg, logistikktjenester og en besøksgruve på Svalbard. Driften i Gruve 7 ble avsluttet sommeren 2025 og Store Norske har igangsatt arbeidet med å rydde opp etter gruvevirksomheten. Ved utgangen av 2025 var det 111 ansatte i Store Norske, tilsvarende 108 årsverk.

Resultater 2025

Store Norske-konsernet hadde i 2025 driftsinntekter på 322,1 mill. kroner, mot 378,9 mill. kroner året før. Driftsresultatet i 2025 ble 24,5 mill. kroner, mot 153,2 mill. kroner i 2024. Egenkapitalen i konsernet var ved utgangen av 2025 på 330,8 mill. kroner, sammenlignet med 316,7 mill. kroner ved utgangen av 2024.

Oppgradering av boligmassen i Longyearbyen

Store Norske-konsernets boligvirksomhet er organisert i datterselskapet Store Norske Boliger AS (SNB) som eier i overkant av 500 boligenheter i Longyearbyen. Flertallet av boligene har nådd teknisk levealder, har et høyt gjennomsnittlig energiforbruk og utfordringer med fundamentering som følge av smeltende permafrost. 10 boenheter er nå satt tomme på grunn av teknisk tilstand.

Store Norske har utarbeidet en langsiktig plan for oppgradering av boligene som skal bidra til klimasikring, energieffektivisering og generell standardheving. I arbeidet har Store Norske sett på ulike alternativer for hvordan boligoppgraderingen kan gjennomføres. Det framstår mest formålstjenlig å sanere og bygge nye boliger med lavt energiforbruk på tomter som er egnet for formålet. For at Store Norske skal kunne igangsette større boligprosjekter, må det utarbeides delplaner til

arealplanen for Longyearbyen. Dette arbeidet er i gang for prosjektet Nedre Gruvedalen, men tar lengre tid enn tidligere lagt til grunn. Store Norske har derfor tilpasset sitt arbeid i påvente av avklaringer fra lokale myndigheter. Departementet avventer forslag fra styret til hvordan første boligprosjekt kan gjennomføres på en kostnadseffektiv måte og hvordan dette kan finansieres.

De samlede kostnadene for boligvirksomheten har økt de siste årene. Videre viser Store Norske til at bygge- og vedlikeholdskostnader på Svalbard er betydelig høyere enn på fastlandet. Selskapet har gjennomgått sine leieavtaler for å påse at inntektene er kostnadsdekkende. I 2025 økte SNB gjennomsnittlig leie per kvadratmeter med 22 pst.

Budsjettforslag

Post 70 Tilskudd til overvåkingsprogram

I forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 1 S (2017–2018) ble det vedtatt at Store Norskes kullvirksomhet i Svea og Lunckefjell skulle avvikles, og at området skulle ryddes. Oppryddingen i Svea og Lunckefjell ble formelt avsluttet høsten 2024. Miljømyndighetene har satt krav om et overvåkingsprogram for kulturminner, forurensning og landskap/natur i etterkant av at oppryddingen i Svea og Lunckefjell var ferdigstilt. Store Norske har anslått at overvåkingen vil koste om lag 10 mill. kroner (2024-kroner) over 20 år. 2026 er andre året med overvåking. Det er så langt i 2026 ikke avdekket avvik som har medført behov for utbedringer. Det foreslås en bevilgning på 537 000 kroner til gjennomføring av overvåkingsprogrammet i 2027. I tillegg foreslås en tilsagnsfullmakt om at Nærings- og fiskeridepartementet kan pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for inntil 9,1 mill. kroner til gjennomføring av overvåkingsprogrammet, jf. forslag til vedtak IX 1.

Post 71 Tilskudd til energitiltak

Oppgradering av energiforsyningen i Longyearbyen

Ifm. behandlingen av statsbudsjettet for 2026 sluttet Stortinget seg til at ansvaret for energiforsyningen i Longyearbyen skulle overføres fra Longyearbyen lokalstyre til Store Norske ved at Store Norske overtok aksjene i Svalbard Energi AS (SEAS). Stortinget sluttet seg også til at det var behov for å igangsette oppgraderingen av energiforsyningen i Longyearbyen. Ettersom Store Norske ikke hadde finansiell kapasitet til å finansiere en overtakelse av SEAS og den etterfølgende oppgraderingen av energiforsyningen selv, foreslo regjeringen ovenfor Stortinget at staten må bidra med kapital for å få gjennomført transaksjonen og igangsette oppgraderingen. I den forbindelse ble det i saldert budsjett for 2026 bevilget 374 mill. kroner i statlig lån til SEAS slik at de mest tidskritiske tiltakene relatert til oppgraderingen av energiforsyningen kunne igangsettes i 2026. I tillegg skulle Store Norske oppdatere styringsunderlaget for prosjektet, og det skulle gjennomføres en oppdatert ekstern kvalitetssikring.

Oppgraderingen av energiforsyningen er en del av selskapets virksomhet som styret i Store Norske har ansvaret for. Ettersom staten bidrar med å finansiere oppgraderingen er prosjektet underlagt statens prosjektmodell og det er etablert en oppfølging fra departementets side som skal bidra til at prosjektet gjennomføres iht. målene som kommer frem av prosjektets styringsdokument. Det holdes bl.a. jevnlig møter med Store Norske og departementet hvor utvikling i prosjektet gjennomgås inkludert budsjett, tidsplan og andre premiss- og løsningsendringer som kan påvirke måloppnåelsen for prosjektet. Det er også fastsatt en månedlig rapportering fra Store Norske til departementet som skal bidra til at departementet er oppdatert på status i prosjektet. Dersom det underveis i prosjektet oppstår behov for vesentlige endringer i prosjektets fremdrift og/eller kostnader skal dette forelegges departementet.

Ekstern kvalitetssikring av det oppdaterte styringsunderlaget ble gjennomført første halvår 2026. Kvalitetssikrer fremhever fortsatt at det er tidskritisk å gjennomføre tiltak for å øke forsynings-sikkerheten av strøm og varme i Longyearbyen. Energioppgraderingen er et komplekst prosjekt som går over om lag 10 år. Prosjektet er delt i to arbeidspakker (pakke 1 og pakke 2). Pakke 1 utgjør nytt dieselhovedkraftverk for strøm og varme og tankanlegg på Hotellneset, to nye fyrhus, servicebygg samt utbedring og omlegging av nødvendig infrastruktur. Pakke 2 består av fornyelse av distribusjonsinfrastrukturen for strøm og varme. Pakke 1 og 2 er delvis planlagt gjennomført i parallell der de mest kritiske tiltakene i pakke 2 gjøres tidlig i prosjektperioden. Tiltakene i pakke 1 og 2 er ventet ferdigstilt i hhv. 2031 og 2035. Tidspunktet for ferdigstillelse av tiltakene i pakke 2 er usikkert, og Store Norske arbeider med å se på løsninger som innebærer en kortere gjennomføringsperiode.

Kvalitetssikrer viser til at det har tatt lengre tid enn planlagt å få nødvendige tillatelser til at grunnarbeidet kunne starte opp høsten 2026 som opprinnelig planlagt. Forsinkelsen medfører økte kostnader som er anslått å utgjøre 35 mill. kroner. Kvalitetssikrer fremhever videre at det er behov for mer

planlegging relatert til tiltakene i arbeidspakke 2. For å hensynta dette anbefaler kvalitetssikrer at det bør gjennomføres en oppdatert ekstern analyse for pakke 2 når styringsunderlaget er ferdigstilt. Basert på dette anbefaler kvalitetssikrer en styringsramme (P50) for arbeidspakke 1 på 1 903 mill. kroner og en tilhørende kostnadsramme (P85) på 2 380 mill. kroner. Kvalitetssikrer anslår en foreløpig styrings- og kostnadsramme for arbeidspakke 2 på hhv. 695 mill. kroner (P50) og 850 mill. kroner (P85). Alle tall i 2027-kroner.

Departementet merker seg at oppdatert styrings- og kostnadsramme for prosjektet (arbeidspakke 1 og 2) har økt sammenlignet med det som kom frem av saldert budsjett for 2026 (P50: 1 855 mill. 2027-kroner og P85: 2 331 mill. 2027-kroner). Dette skyldes blant annet økt usikkerhetsavsetning i prosjektet knyttet til markedsrisiko og tilpasninger i prosjekteringen av hovedkraftverket. Regjeringen viser til at kvalitetssikrer vurderer at det er behov for å gjennomføre tiltak for å øke forsyningssikkerheten av strøm og varme i Longyearbyen. I tråd med ekstern kvalitetsikrers anbefaling foreslår Nærings- og fiskeridepartementet en styrings- og kostnadsramme for arbeidspakke 1 på hhv. 1 903 mill. (P50) og 2 380 mill. (P85) 2027-kroner, jf. forslag til vedtak XIV,3. Departementet foreslår også at det gjennomføres en supplerende ekstern kvalitetssikring for arbeidspakke 2 når styringsunderlaget er ferdigstilt.

Basert på innspill fra styret om rasjonell fremdrift i prosjektet tilrår Nærings- og fiskeridepartementet at det for 2027 bevilges 140 mill. kroner i egenkapital til Store Norske og 104,4 mill. kroner i lån til SEAS for finansiering av tiltak i arbeidspakke 1 og de mest tidskritiske tiltakene i arbeidspakke 2. Dette bidrar etter departementets vurdering til fleksibilitet og at de mobiliserte ressursene i prosjektet kan utnyttes på en mest mulig effektiv måte. Halvparten av lånet foreslås at bevilges på kap. 951, post 71 og resterende på kap. 951, post 90.

Departementet viser til at energioppgraderingen er et komplekst prosjekt som går over flere år og som er eksponert mot en vesentlig markeds- og gjennomføringsrisiko. Departementet vil komme tilbake til Stortinget dersom det oppstår forhold som tilsier at det er behov for å justere kostnads- og styringsrammen for prosjektet.

Midler til oppfølging av konseptvalgutredning om framtidig energisystem

For å følge opp arbeidet med konseptvalgutredningen (KVU) om framtidig energisystem, herunder vurderinger av mulighetene for innfasing av fornybar energi, vurderer Store Norske-styret at det er behov for å gjennomføre vindmålinger, etablere digital tvilling av energiforsyningen i Longyearbyen og testanlegg for sjøvarmepumpe og solcellepark. De samlede kostnadene for å gjennomføre dette ble i 2026 anslått å utgjøre 44 mill. kroner. I 2026 bevilget Stortinget 5 mill. kroner til dette formålet, og styret i Store Norske prioriterte igangsetting av vindmåling. For 2027 vurderer styret at det er behov for ytterligere 5,2 mill. kroner for å gjennomføre vindmåling og 1 mill. kroner for å gjennomføre et forprosjekt for å teste sjøvarmepumpeteknologi. Nærings- og fiskeridepartementet tilrår at det i 2027 bevilges 6,2 mill. kroner i tilskudd til Store Norske til dette.

Oppsummering

Det foreslås en bevilgning på 198,4 mill. kroner til energitiltak i Longyearbyen under post 71. Det vises til forslag til vedtak XIV, 3.

Post 72 Tilskudd til opprydding kulldrift

Driften i Gruve 7 ble avsluttet sommeren 2025 og Store Norske har igangsatt arbeidet med å rydde opp etter gruvevirksomheten. I Prop. 1 S (2024–2025) orienterte departementet om at Store Norske forventet lønnsom drift av Gruve 7 fram til avslutningen, og at overskuddet fra gruvedriften skulle benyttes til å delfinansiere det etterfølgende oppryddingsarbeidet. For 2026 ble det bevilget 134 mill. kroner i tilskudd til Store Norske for å delfinansiere avvikling og opprydding etter kulldriften og med bakgrunn i oppdaterte anslag ble bevilgningen redusert med 5 mill. kroner ifm. RNB 2026. Oppryddingsarbeidet vil hovedsakelig skje i perioden 2025–2027 og gjennomføres i tråd med plan. Styret i Store Norske har ovenfor departementet bekreftet at det ikke vil være behov for ytterligere tilskudd fra staten relatert til dette prosjektet.

Post 90 Lån

Det foreslås at det bevilges 52,2 mill. kroner i lån til SEAS knyttet til energitiltak i Longyearbyen, jf. omtale under post 71. Lånet vil gis på markedsmessige vilkår. Avdrag og renter vil innarbeides i de årlige budsjettene.

Det foreslås at det bevilges 52,2 mill. kroner i lån til SEAS knyttet til energitiltak i Longyearbyen, jf. omtale under post 71. Lån til SEAS vil gis på markedsmessige vilkår. Avdrag og renter vil innarbeides i de årlige budsjettene.

Kap. 3951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
90	Avdrag	22 252	23 500	26 500
	Sum kap. 3951	22 252	23 500	26 500

Post 90 Avdrag

Per 1. juni 2026 hadde Store Norske-konsernet utestående lånesaldo i statskassen på til sammen 1 136,2 mill. kroner. Av praktiske årsaker, og for å etablere pant på riktig nivå i konsernstrukturen, er lånene inngått med Nærings- og fiskeridepartementet som långiver og et heleid datterselskap av Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (Store Norske) som låntaker. Morselskapet Store Norske er part i alle avtalene gjennom å være garantist for lånene. Alle lånene er gitt på markedsmessige betingelser. Det foreslås en bevilgning på 26,5 mill. kroner.

Kap. 5612 Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
80	Renter	41 187	40 100	47 900
	Sum kap. 5612	41 187	40 100	47 900

Post 80 Renter

Det vises til omtale under kap. 3951. Det foreslås en bevilgning på 47,9 mill. kroner.

Kap. 952 Investinor AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
50	Risikokapital	12 500		
51	Tapsfond såkornkapital	160 106		
70	Forvaltningskostnader for særskilte oppdrag	8 400	8 400	8 400
95	Kapitalinnskudd	23 000		
	Sum kap. 952	204 006	8 400	8 400

Investinor AS er eid av staten ved Nærings- og fiskeridepartementet. Selskapet har 32 ansatte og kontorlokaler i Trondheim og Oslo. Hovedkontoret ligger i Trondheim.

Investinors formål er å bidra til bedre kapitaltilgang i tidligfasemarkedet gjennom å utøve sju hovedmandater på vegne av staten. Investeringskapitalen til de ulike mandatene er lagt i egne fond

i datterselskaper under Investinor AS. Morselskapet Investinor AS er forvalter for fondene. Kapital som er holdt av til oppfølgingsinvesteringer, er plassert på statlige kontoer eller i markedsbaserte fond av obligasjoner og sertifikater med lav kreditt- og renterisiko.

Tilgang på kapital og kompetanse er viktig for etableringen og utviklingen av vekstbedrifter som har betydning for omstillings- og vekstevnen i norsk økonomi. På grunn av høy teknologisk risiko, høy markedsrisiko, mangel på investorkompetanse og nettverk kan det være utfordrende å få private investorer til å investere i denne typen bedrifter i det omfang som er antatt samfunnsøkonomisk lønnsomt. Statlige virkemidler skal bidra til å korrigere denne type markedssvikt både ved å utløse privat kapital til tidligfaseselskapene og ved å utvikle investeringsmiljøene slik at tidligfasebedrifter med høyt vekstpotensial får tilgang på kapital og kompetanse.

Resultater 2025

Til og med 2025 er Investinors mandater tilført om lag 7,5 mrd. kroner i statlig investeringskapital, når tilbakebetalinger er fratrukket. Tilført kapital er fordelt på fonds- og matchinginvesteringer (1,9 mrd. kroner), fonds- og matchinginvesteringer i Nord-Norge (200 mill. kroner), direkteinvesteringsmandatet (4,2 mrd. kroner), såkornfondordningene (701 mill. kroner), ordningen med preså-kornfond (227 mill. kroner), Koinvesteringsfondet for Nord-Norge (102 mill. kroner) og norsk deltakelse i NATOs innovasjonsfond (400 mill. kroner). Ved utgangen av 2025 hadde Investinor direkte eller indirekte investeringer i 806 unike bedrifter. Av disse er 486 registrert i Norge. Et stort flertall av investeringene er gjort indirekte gjennom 66 tidligfasefond som Investinor har investert i.

Nyinvesteringsaktiviteten til Investinor var i hovedsak fra fond under mandatet for fonds- og matchinginvesteringer. Disse fondene gjorde til sammen 137 nyinvesteringer i 2025. Ut over dette ble det gjort 6 nyinvesteringer fra mandater hvor Investinor investerer direkte. Bedriftene i de ulike porteføljene ble tilført til sammen 4 421,1 mill. kroner i 2025, hvorav om lag 9 pst. fra Investinor og om lag 91 pst. fra øvrige investorer. Det tilføres ytterligere kapital fra private investorer når fondene gjør bedriftsinvesteringer.

Klimaregnskapet for Investinor drift, viser en nedgang på 11 prosent fra 2024, men også en nedgang siden referanseåret 2019. Målet er 50 prosent reduksjon sammenlignet med 2019, ned gangen siden 2019, er også synlig hvis vi sammenligner CO_2 per ansatt. Historiske tall er oppdatert for å sikre sammenlignbarhet, som følge av forbedret metodikk og mer granulær datafangst.

Fonds- og matchinginvesteringer

Mandatet for fonds- og matchinginvesteringer ble etablert i 2020. Til og med 2025 er mandatet tilført 1 898,1 mill. kroner. Under mandatet har selskapet allokert om lag 60 pst. av midlene til fondsinvesteringer og resterende til matchinginvesteringer.

Siden 2020 er det gjort 33 fondsinvesteringer. Åtte av fondene er i preså-kornfasen og 25 fond investerer i såkorn- og venturefasen. I 2025 ble det investert i seks nye fond. Netto avkastning fra fondsinvesteringene var 23,3 pst i 2025. Siden etableringen av mandatet i 2020 er netto avkastning 13,4 pst. 20 av fondene investerer hovedsakelig i Norge, mens 13 av forvalterne investerer i flere land. Ved utgangen av 2025 var det to av fondene som ennå ikke hadde gjort investeringer i Norge. Fondene hadde totalt 580 bedrifter i porteføljen ved utgangen av 2025, 149 av disse var nyinvesteringer i 2025. 347 selskap er i pre-såkornfasen og 233 av selskapene er i senere faser. I porteføljene til fondene Investinor har investert i, er 186 bedrifter registrert i utlandet. De utenlandsregistrerte bedriftene kan også ha aktivitet i Norge. For hver krone Investinor investerte i fond, er det tilført 19 kroner fra andre investorer på fondsnivå. Andelen kapital fra andre investorer trekkes særlig opp av to større internasjonale fond. Utelates disse fondene fra sammenstillingen, er det tilført 13 kroner fra andre investorer per krone Investinor har investert. Det tilføres også ytterligere kapital fra andre investorer når fondene gjør enkeltinvesteringer.

Under matchinginvesteringene er det ikke gjort nyinvesteringer i 2025. Tidligere er det gjort 17 investeringer, hvorav fem er avhendet. Av disse var 14 i såkorn- og venturefasen og tre i preså-kornfasen.

For hver krone Investinor investerte gjennom matching, tilførte andre investorer seks kroner.

Netto avkastning fra matchinginvesteringene var -1,5 pst. i 2025. Siden etableringen av mandatet i 2020 er netto avkastning -7,1 pst.

Fonds- og matchinginvesteringer i Nord-Norge

I 2023 ble 200 mill. kroner omdisponert til fonds- og matchinginvesteringer i Nord-Norge, jf. Innst. 490 S og Prop. 118 S (2022–2023). Investinor hadde ved utgangen av 2025 gjort vedtak om investering i to ulike fond. Fondene er under etablering.

Direkteinvesteringsmandatet

Mandatet er tilført 4,2 mrd. kroner til investeringer siden 2008, hvorav 500 mill. kroner er øremerket skog og trenæringene, jf. egen rapportering for disse midlene under. Siden 2008 er det betalt 91 mill. kroner i utbytter og tilført 698 mill. kroner i finansinntekter fra ubenyttede midler under mandatet. Ved utgangen av 2025 vurderte Investinor verdien av forvaltningskapitalen til 3,1 mrd. kroner, hvorav om lag 1,6 mrd. kroner var investert i 37 porteføljebedrifter og 1,6 mrd. kroner var likvide midler. Det ble avhendet 17 selskaper og gjort 6 nyinvesteringer i løpet av året. Nyinvesteringene var på 82,6 mill. kroner. Porteføljen ellers er tilført 321,3 mill. kroner i 2025, hvorav 70,5 mill. kroner fra Investinor.

Direkteinvesteringsmandatet hadde avkastning på investeringsporteføljen på 5,6 pst. etter forvaltingskostnader i 2025, og siste fem år er gjennomsnittlig avkastning etter forvaltningskostnader -10,6 pst. Siden oppstart i 2008 er avkastning etter forvaltningskostnader -5,2 pst. Dersom man deler opp Investinors portefølje etter tidspunkt for første investering, var estimert avkastning etter forvaltningskostnader -11,6 pst for årgangene 2008–2012, 5,6 pst. for årgangene 2013–2017 og 1,0 pst. for årgangene 2018–2024. Tallene for de ulike årgangene inkluderer ikke investeringer i skog- og trenæringene.

Investeringer i skog- og trenæringene

I 2013 ble Investinor tilført 500 mill. kroner øremerket skog og trenæringene. Isolert sett har øremerkingen til skog- og trenæringene en avkastning på -57,6 pst. siden oppstart. Det var ingen aktive investeringer under mandatet ved utgangen av 2025.

Såkornfond

I perioden 2012–2019 ble det bevilget 950 mill. kroner i investeringskapital til å etablere fem såkornfond med statlig og privat egenkapital. Investinors eierandel i de ulike fondene er mellom 30 og 42 pst. Eierandelen er inntil 15 pst lavere enn det kapitalinnskuddet tilsier, noe som innebærer at ordningen ble etablert med et støtteelement. Til og med 2024 er fondene tilført 1 956 mill. kroner, hvorav 838 mill. kroner fra Investinor. Fondene har tidligere betalt tilbake 106 mill. kroner til staten som følge av utbytter eller realiseringer i porteføljene. Siden starten har fondene gjort 86 investeringer, hvorav 30 er avhendet. Det ble gjort én nyinvesteringer under ordningen i 2025. Ettersom noen av porteføljebedriftene har flere fond på eiersiden, er det 50 ulike bedrifter som har fått tilført kapital, herav til sammen 1,4 mrd. kroner fra fondene, 15 mrd. kroner fra andre investorer og 389 mill. kroner i kommersielle lån.

Pre-såkornfondordningen

Pre-såkornfondordningen tildelte mandater til 30 ulike forvaltere i perioden 2015–2020 for å delfinansiere og utløse privat investeringskapital til innovative vekstbedrifter som var under fem år. Ordningen ble samlet tilført 290 mill. kroner i investeringskapital, hvorav 63,2 mill. kroner er betalt tilbake til staten som følge av realiseringer i porteføljene og ubenyttede midler. Til sammen er det investert i 264 ulike selskaper. Bedriftene er tilført 276 mill. kroner fra Investinor og 805 mill. kroner som matching fra andre investorer. Ved utgangen av 2025 var det 171 bedrifter i fondenes porteføljer. Det er ikke vesentlige endringer under ordningen siden 2023. I 2025 ble det ikke gjort nyinvesteringer eller oppfølgingsinvesteringer fra disse fondene. Ved utgangen av året gjensto det 28 forvaltere i ordningen.

Koinvesteringsfondet for Nord-Norge

Fondet ble opprinnelig tilført 132 mill. kroner i 2018, hvorav 29,8 mill. kroner er tilbakebetalt før 2025. Siden 2018 har fondet investert i ni selskaper, hvorav ett ble solgt i 2021, ett i 2022 og ett i 2025. Ved utgangen av 2025 var de aktive porteføljebedriftene samlet tilført 233,5 mill. kroner hvorav 79,3 mill. kroner fra Investinor, 102,6 mill. kroner fra Investinors seks koinvestorer og 233,5 mill. kroner fra andre investorer. Det forventes ikke nyinvesteringer fra fondet framover, og tilgjengelig kapital vil bli benyttet til oppfølgingsinvesteringer og forvaltningskostnader. Fondets tre realiseringer har gitt positiv avkastning.

Aksjer overtatt fra avviklede såkornfond mv.

Ved avviklingen av enkelte såkornfond er det tidligere overdratt eierandeler i bedrifter som en del av oppgjøret til eiere og långivere. Ved utgangen av 2025 forvaltet Investinor eierskapet i fem bedrifter fra fond etablert før 2006 og fem bedrifter fra fondene etablert mellom 2006 og 2009.

Internasjonalt samarbeid om virkemidler m.v.

Under fonds- og matchingmandatet har Investinor anledning til å samarbeide med Den europeiske investeringsbanken og Det europeiske investeringsfondet om egenkapitalvirkemidler. I tillegg har Investinor ansvaret for oppfølgingen av Norges deltakelse i NATOs innovasjonsfond. Ved utgangen av 2025 er det ikke etablert samarbeid med de europeiske aktørene om virkemidler. Nærmere omtale av Norges deltakelse i NATOs innovasjonsfond er gitt i Prop. 1 S (2026–2027) Forsvarsdepartementet. Se også egen omtale av Norges deltakelse i InvestEU under kap. 924, post 50.

Prioriteringer 2027

Regjeringen ga Investinor mer handlingsrom til å prioritere fondsinvesteringer våren 2026, gjennom åpning for slike investeringer i det tidligere direkteinvesteringsmandatet. Regjeringen vil legge til rette for at realiseringer av tapsfond fra såkornfondene, samt realiseringer fra Koinvesteringsfondet for Nord-Norge kan benyttes i nye tilførsler av kapital til mandatet for fonds- og matchinginvesteringer. Sammen med realiseringer fra presåkornfondordningen kan dette bidra til en ytterligere styrking av Investinor på om lag 1 mrd. kroner i de kommende årene. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette i de årlige budsjettproposisjonene.

Budsjettforslag

Post 70 Forvaltningskostnader for særskilte oppdrag

Bevilgningen dekker Investinors kostnader knyttet til forvaltningen av ordningen med pre-såkornfond, ordningene med såkornfond, arbeid med å videreutvikle virkemiddelbruken, herunder å vurdere og etablere samarbeid om fond i fond med private investorer og felles virkemidler med europeiske og andre lands virkemiddelaktører. Det foreslås en bevilgning på 8,4 mill. kroner i 2027. Det vises også til omtale i Prop. 1 S (2022–2023) Forsvarsdepartementet kap. 1700, post 53 av Investinors rolle i å følge opp norsk deltakelse i NATOs innovasjonsfond.

Kap. 3952 Investinor AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
50	Tilbakeført kapital, pre-såkornfond m.m.	42 899		
90	Tilbakeført kapital, såkornfond	539 683		
91	Tilbakeført kapital, Investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa	127 090		
	Sum kap. 3952	709 672		

De regnskapsførte tilbakeføringene er knyttet til realiseringer i pre-såkonordningen, såkornfond etablert i perioden 2014–2019, Koinvesteringsfondet for Nord-Norge, avslutningen av ordningen med såkornfond etablert i perioden 2006–2008 og avslutningen av Investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa jf. Prop. 24 S 2025–2026 Endringar i statsbudsjettet 2025 under Nærings- og fiskeridepartementet og Prop. 146 S (2024–2025) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2025.

Kap. 5628 Renter fra Investinor AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
80	Renter fra såkornfond	87 897		
	Sum kap. 5628	87 897		

De regnskapsførte rentene er knyttet til avslutningen av ordningen med såkornfond etablert i perioden 2006–2008 jf. omtale i Prop. 146 S (2024–2025) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2025*.

Kap. 953 Nysnø Klimainvesteringer AS

Nysnø Klimainvesteringer AS (Nysnø) ble stiftet i desember 2017. Selskapet har 20 ansatte og kontorlokaler i Stavanger og Oslo. Hovedkontoret ligger i Stavanger. Staten er eier i Nysnø for å bidra til kapitaltilgang for investeringer i tidligfaseselskaper som reduserer klimagassutslipp. Statens mål som eier er høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer.

Selskapets formål er å bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom investeringer som direkte eller indirekte bidrar til dette. Investeringene skal i hovedsak rettes mot ny teknologi i overgangen fra teknologiutvikling til kommersialisering. Investeringsfokus skal være bedrifter i tidlige faser, men selskapet har mulighet til å gjennomføre oppfølgingsinvesteringer i senere faser. Nysnø skal investere i unoterte selskaper og/eller fond rettet mot unoterte selskaper med virksomhet i eller ut fra Norge. Investeringene skal foretas på kommersielt grunnlag og sammen med private investorer.

Ny teknologi bidrar til det grønne skiftet og til å bygge framtidens lavutslippssamfunn. Kapitaltilgang i et hensiktsmessig omfang fremmer investeringer, og Nysnø er et virkemiddel for å bidra til kapitaltilgang for norske unoterte vekstbedrifter som kommersialiserer klimavennlig teknologi.

Resultater 2025

Nysnø hadde i 2025 et positivt årsresultat på om lag 196 mill. kroner, hvorav om lag 94 mill. kroner ble overført til fond for urealiserte gevinster og om lag 103 mill. kroner ble overført til annen egenkapital. Annen egenkapital var om lag 102,7 mill. kroner per 31. desember 2025.

Nysnø hadde per utgangen av 2025 investert og kommitert til sammen 3,9 mrd. kroner i 25 selskaper og 24 fond. Nysnø har beregnet realiserte unngåtte utslipp fra porteføljeselskapene til 1,1 mill. tonn CO_2-ekvivalenter for 2025. Nysnø har i tillegg estimert at selskaper i eksisterende portefølje vil kunne bidra med i størrelsesorden 15,7 mill. tonn CO_2-ekvivalenter unngåtte utslipp i perioden 2026–2030, basert på forventet utvikling i selskapene. Gjennom fondsporteføljen har Nysnø bidratt med vekstkapital til 399 selskaper. Beregningen av unngåtte utslipp ovenfor inkluderer kun fire av 24 fond i fondsporteføljen. Nysnø jobber aktivt for å mobilisere flere fondsforvaltere til å ta inn vurderinger knyttet til unngåtte utslipp i sin rapportering.

De siste årene har makroøkonomiske og geopolitiske utfordringer preget investeringsmarkedet og fokuset hos investorer. Selskaper som bidrar til energiomstilling og det grønne skiftet, har blitt særlig hardt rammet i dette markedsbildet. I løpet av 2025 har Nysnø gjort ytterligere tre fondsinvesteringer og tre direkteinvesteringer, tilsvarende 392 mill. kroner Videre har Nysnø lagt en strategi frem mot 2030 for å bli en selvfinansiert investeringsvirksomhet, basert på dagens investeringsportefølje og et styrket søkelys på å allokere resterende tildelte midler til fondsinvesteringer. Nysnø hadde i 2025 en avkastning på investeringsporteføljen på 6,3 pst. før forvaltningskostnader og 3,9 pst. etter forvaltningskostnader. Siden etableringen er gjennomsnittlig årlig avkastning på investeringsporteføljen på henholdsvis 0,2 pst. før forvaltningskostnader og 3,4 pst. etter forvaltningskostnader.

Kap. 954 Petoro AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Tilskudd til administrasjon	451 800	453 824	471 303
	Sum kap. 954	451 800	453 824	471 303

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble post 70 økt med 0,7 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Petoro er et statlig eid aksjeselskap som ivaretar Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) på et forretningsmessig grunnlag. Selskapet er lokalisert i Stavanger og hadde 79 ansatte ved utgangen av 2025.

Gjennom SDØE deltar staten i mange utvinningstillatelser, rørledninger og landanlegg for petroleum, jf. nærmere omtale under kap. 2440/5440. Petroleumsvirksomheten er organisert som interessentskap der deltakerne er olje- og gasselskaper. Petoro opptrer som rettighetshaver for SDØE-andelene og har rettigheter og plikter som andre rettighetshavere.

Petoro er likevel forskjellig fra andre rettighetshavere på norsk kontinentalsokkel, blant annet ved at selskapet:

- ikke er eier, men rettighetshaver for statens deltakerandeler. Petoro har heller ikke operatøransvar i interessentskap.
- ikke selv står for salg av olje og gass som selskapet forvalter og dermed ikke er en aktør i olje- og gassmarkedene. Gjennom en egen instruks er Equinor ASA gitt ansvaret for salg av statens petroleum. Alle inntekter fra Equinors salg av SDØE-volumer går direkte fra Equinor og inn på statens konto.

Petoros overordnede mål for ivaretakelsen av SDØE-porteføljen er å skape størst mulig verdi og oppnå høyest mulig inntekt til staten. På bakgrunn av rammer og føringer for Petoros virksomhet som følger av petroleumslovens kapittel 11, relevante stortingsdokumenter og selskapets vedtekter, har selskapet følgende hovedoppgaver:

- ivareta statens direkte deltakerandeler i interessentskap der staten til enhver tid har slike
- ivaretakelse av statens eierskap i sentral gassinfrastruktur.
- oppfølging av Equinors avsetning av den petroleum som produseres fra statens direkte deltakerandeler i tråd med Equinors avsetningsinstruks.
- økonomistyring, herunder føring av regnskap, for statens direkte deltakerandeler.

Ivareta statens direkte deltakerandeler

Petoro skal være en aktiv partner som gjennom helhetsvurderinger skal bidra til å maksimere verdien av SDØE-porteføljen. Arbeidet skal orienteres mot områder og oppgaver der selskapet med utgangspunkt i porteføljen, og i samspill med øvrige petroleumsselskaper på norsk sokkel, i særlig grad kan bidra til å øke verdiskapingen, hensyntatt statens samlede økonomiske interesser.

Ivaretakelse av statens eierskap i sentral gassinfrastruktur

Petoro skal forvalte statens eierskap i sentral gassinfrastruktur, Gassled, Nyhamna og Polarled, forsvarlig i samsvar med forretningsmessige prinsipper, fastsatte bevilgninger og fullmakter til selskapet. Petoro skal i sine beslutninger i forvaltningen av statens eierskap i sentral gassinfrastruktur legge vekt på at infrastrukturen er et virkemiddel for å oppnå samfunnsøkonomisk lønnsomhet fra, og god forvaltning av, petroleumsressursene. Dette innebærer at Petoro i sine forretningsmessige vurderinger vedrørende denne infrastrukturen også skal hensynta effektiv drift og driftskostnader, og lavest mulig brukerkostnader over tid gitt avveiing mot regularitet og fleksibilitet, i tillegg til rimelig avkastning på investeringer hensyntatt risiko. Petoro skal forvalte statens eierskap i sentral gassinfrastruktur separat fra statens deltakerandeler i annen petroleumsvirksomhet. Petoro skal i sine beslutninger i forvaltningen av statens eierskap i sentral gassinfrastruktur ikke legge særskilt vekt på virkningene for verdien av statens deltakerandeler i utvinningstillatelser.

Oppfølging av Equinors avsetning av statens petroleum

Petoro skal følge opp at Equinor utfører avsetningen av statens petroleum sammen med sin egen i samsvar med avsetningsinstruks gitt til Equinor ASA, herunder at det er rettmessig fordeling av inntekter og kostnader mellom staten og Equinor. Petoro skal blant annet prioritere oppfølging av identifiserte interesseulikheter, samt Equinors dokumentasjon av rettmessig fordeling.

Økonomistyring

Petoro skal ivareta god økonomistyring og kontroll av SDØE i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og instruks for økonomistyring av SDØE, samt utarbeide og følge opp budsjett og prognoser, forestå regnskapsføring og foreta periodiske avviksanalyser og rapportering av SDØEs finansielle tilstand og utvikling.

Resultater 2025

Petoro AS hadde et positivt årsresultat på om lag 11,7 mill. kroner, som ble overført til annen egenkapital. Annen egenkapital var om lag 45,6 mill. kroner per 31. desember 2025.

Ivaretakelse av statens direkte andeler

Petoro skal utarbeide og rapportere om operasjonelle mål og relevante styringsparametere for ivaretakelse av statens direkte deltakerandeler, slik at det bygger opp under statens mål om høyest mulig verdi og inntekter fra SDØE. Petoro har satt seg mål knyttet til alvorlig hendelsesfrekvens, oljeproduksjon, gassalg, prosjektfremdrift, maksimere utvinning, borefremdrift, forvaltning av troll-området og tiltak for CO_2-reduksjon.

Alvorlig hendelsesfrekvens

Målet var en frekvens for alvorlige hendelser på mindre enn 0,5. 13 alvorlige hendelser gir en frekvens på 0,4 i 2025, en forbedring fra 0,59 i 2024. De fleste hendelser var knyttet til fallende gjenstander og personskader.

Oljeproduksjon

Målet var 302 tusen fat olje per dag (kbd) i 2025. SDØEs oljeproduksjon var 318,5 kbd i 2025, som er 17 kbd over målet. Resultatet skyldes særlig høy regularitet og god produksjonsstyring på Johan Sverdrup samt høyere brønnpotensial og bedre borefremdrift på Breidablikk, delvis motvirket av forsinket oppstart på Johan Castberg.

Gassalg

Målet var 38,5 milliarder kubikkmeter i 2025. Gassalget endte på 39,4 milliarder kubikkmeter, 0,9 milliarder kubikkmeter over målet. Det økte salget skyldes tidligere oppstart av subsea kompresjon på Ormen Lange og økt gasseksport fra Åsgard.

Prosjektfremdrift

Målet for 2025 var å passere minst seks av elleve beslutningsmilepæler, fordelt på seks DG1-beslutninger, to konseptvalg og tre DG3-beslutninger. Seks milepæler ble nådd i løpet av året. Johan Castberg Cluster 1, Troll West IGR Nord (TWIN), Linnorm, Adriana, Johan Sverdrup fase 3 og Sture vannrensing passerte alle sine respektive milepæler. Resterende prosjekter ble utsatt som følge av utilstrekkelig modenhet eller svak lønnsomhet.

Maksimere utvinning

Målet var å ferdigstille et digitalt verktøy for å tallfeste verdiskapingspotensialet på oljeproduserende felt og å gjøre verktøyet operativt i minst tre lisenser. Videre skulle det utvikles en metode for benchmarking av gassfelt. Verktøyene er etablert, testet og tatt i bruk.

Borefremdrift

Målet var å øke antall ferdigstilte brønner per rigg fra 1,5 i 2024 til 1,7. Resultatet ble 2,2 brønner per rigg, tilsvarende 22 ferdigstilte brønner totalt. Det gode resultatet skyldes betydelig bedre styring av boreplanene på Gullfaks- og Oseberg-riggene, som er operert av Equinor. Disse to feltene leverte 17 av de 22 brønnene.

Forvaltning av Troll-området

Målet var å maksimere verdiskapingen fra Troll gjennom modning av Trolls egne prosjekter, områdefunn, vurderinger av gasseksportinfrastruktur og tredjepartsbehov. Aktivitetene er gjennomført. DG2-beslutningen for TWIN ble fattet i tråd med Petoros posisjon. Petoros syn på kompresjonsløsninger og gass fra Troll Øst-Nord (TEN) er etablert og gitt som innspill i lisensen. For områdefunn er prefererte tie-in-løsninger defi-

nert, og det er enighet om arbeidsprogram mot konseptvalg i mai 2026.

Tiltak for CO_2-reduksjon

Målet var å etablere et beslutningsgrunnlag for elektrifisering av Halten, Tampen og Grane og passere DG2-beslutninger for seks prosjekter. Målet ble ikke nådd. Betydelig kostnadsvekst, svakere prosjektprognoser og utilstrekkelig modenhet førte til at prosjektene ble utsatt, revidert og til slutt stanset. Fem av seks prosjekter ble terminert i 2025.

Ivaretakelse av statens eierskap i sentral gassinfrastruktur

Petoro har i 2025 etablert en egen avdeling for oppfølging av gassinfrastrukturen. Det er utviklet styrende dokumenter for interne grensesnitt og håndtering av interessekonflikter. Gassinfrastruktur er innarbeidet i Petoros strategi, og det er etablert avtaleverk med Gassco som regulerer både operatørskap og arkitektfunksjon. Petoro har etablert relasjoner med relevante myndigheter og hatt dialog med skipere for å tydeliggjøre roller, ansvar og forventninger.

Overvåking av Equinors avsetning av statens petroleum

Petoro har i 2025 hatt særlig oppmerksomhet på mulige interesseulikheter samt saker av stor verdimessig betydning. Petoro er opptatt av at produktene avsettes slik at høyest mulig pris oppnås, og at porteføljens fleksibilitet utnyttes for økt verdiskaping. Det har blitt gjennomført utvalgte kontroller for å sikre at SDØE får sin rettmessige andel av kostnader og inntekter relatert til avsetningen.

Økonomistyring

Petoro har i 2025 utarbeidet og fulgt opp budsjett og prognoser, vært ansvarlig for regnskapsføring gjennom ekstern regnskapsfører og foretatt periodiske avviksanalyser og rapportering av SDØEs finansielle tilstand og utvikling i henhold til de frister som er spesifisert i oppdragsbrevet.

Budsjettforslag

Post 70 Tilskudd til administrasjon

Bevilgningen skal dekke utgifter til Petoros administrasjon og oppfølging av SDØE-andelene og utgifter til utgående merverdiavgift. Dette inkluderer utgifter til egen organisasjon og selskapets kjøp av eksterne tjenester, særlig knyttet til rådgivere og ekstern spisskompetanse. SDØEs utgifter og inntekter i interessentskapene dekkes under kap. 2440/5440.

Det foreslås en bevilgning på 471,3 mill. kroner. Administrasjonstilskuddet er foreslått økt med 0,7 mill. kroner som følge av at oppgaven med å gjennomføre verdivurderinger av SDØE-porteføljen overføres fra Nærings- og fiskeridepartementet til Petoro. Bevilgningen er også foreslått økt for å ta høyde for anslått lønns- og prisvekst. Videre foreslås en fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning under kap. 954, post 71 Erstatninger, eventuell erstatning til Norges Bank for netto rentetap og andre dokumenterte kostnader grunnet avvik i varslet og faktisk innbetaling av valuta fra SDØE til Norges Bank, jf. forslag til vedtak VII, 1.

Hovedregelen i bevilgningsreglementet § 6 første ledd første setning er at staten bare kan pådras forpliktelser som først skal dekkes etter utløpet av budsjettåret når Stortinget har gitt særlig samtykke til dette. Etter samme paragraf, annet ledd, kan Kongen likevel på visse vilkår gi bestemmelser om adgang til å inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester ut over budsjettåret. Denne fullmakten er delegert videre til departementene. Avtalene må gjelde den ordinære driften til statlige virksomheter.

I lys av petroleumslovens § 11-3, Petoros oppdrag med å forvalte verdiene i SDØE og at driften av Petoro i sin helhet finansieres ved tilskudd over statsbudsjettet, er det ikke grunn til å skille mellom det behovet Petoro har for å pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for å ivareta den ordinære driften, og det behovet som ordinære statlige virksomheter har. Ut fra dette legger departementet til grunn at bevilgningsreglementet § 6 annet ledd og punkt 2.3 i Finansdepartementets rundskriv R-110, som omhandler statlige virksomheters anledning til å kunne inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester ut over budsjettåret, også vil kunne gjelde for Petoro.

Kap. 3955 Equinor ASA

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
96	Salg av aksjer	42 726 484		
	Sum kap. 3955	42 726 484		

Resultater 2025

Flere av de børsnoterte selskapene der staten er deleier, har tilbakekjøpsprogram der selskapet blir gitt fullmakt til å kjøpe sine egne aksjer i markedet med sikte på senere sletting av aksjene. For disse tilfellene er det etablert et avtaleverk som innebærer innløsning og sletting av et slikt antall av statens aksjer at staten sin eierandel i selskapet ikke endrer seg som følge av tilbakekjøpsprogrammet. Staten får et vederlag for sletting av staten sine aksjer som tilsvarer det volumvektede gjennomsnittet av kursen selskapet har betalt for aksjene, pluss en rentekompensasjon og justert for eventuelt utbytte.

I 2025 utgjorde vederlaget som staten fikk for sine aksjer i Equinor ASA som ble slettet, om lag 42,7 mrd. kroner. Statens eierandel i selskapet er videreført med 67 pst.

Kap. 956 Nammo AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
95	Kapitaltilførsel – hybridkapital			1 110 000
	Sum kap. 956			1 110 000

Post 95 Kapitaltilførsel – hybridkapital

Nammo leverer høyteknologiske produkter til forsvars- og romfartsindustrien. Kjernevirksomheten omfatter utvikling og produksjon av rakettmotorer, militær og kommersiell ammunisjon og skulderfyrte våpensystemer. Etterspørselen etter Nammos produkter har økt betydelig de siste årene. Det er identifisert et betydelig investeringsbehov for å kunne bygge opp ønsket produksjonskapasitet frem mot 2031.

Selskapet ble etablert i 1998 ved at nordisk ammunisjonsindustri ble slått sammen som et ledd i å styrke forsyningssikkerheten for ammunisjonsprodukter i Norden. Nammo har hovedkontor på Raufoss i Vestre Toten. Ved utgangen av 2025 hadde selskapet 4 200 ansatte og bokført egenkapital på 6,5 mrd. kroner. Driftsinntektene i 2025 var 14,4 mrd. kroner og resultat før skatt var 1,7 mrd. kroner.

Staten er eier i Nammo for å opprettholde et høyteknologisk industriselskap med hovedkontorfunksjoner i Norge samt å ha kontroll med en strategisk forsvarsindustriell tilbyder med en vesentlig del av virksomheten i Norge. Staten eier 50 prosent av aksjene i Nammo. Staten har en aksjonæravtale med Patria Oyj som eier 50 prosent av selskapet. Statens mål som eier er høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer.

Departementet har med bistand fra ekstern finansiell rådgiver vurdert hvordan kapitalstrukturen i Nammo bør innrettes fremover. Ekstern rådgiver vurderer at det vil være verdiskapende å tilføre selskapet kapital i dagens marked. Ekstern rådgiver peker derfor på at eierne bør enes om en finansieringsplan som legger til rette for at selskapet har tilgang på tilstrekkelig kapital for å realisere lønnsomme investeringer som del av selskapets strategi.

Staten forventer at de statlig eide selskapene, jf. Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap*, har en kapitalstruktur tilpasset selskapets mål, strategier og risiko og normalt på linje med andre veldrevne selskaper i samme bransje. Dette tilsier etter departementets vurdering blant annet at Nammo har tilgang på kapital som muliggjør realisering av antatt lønnsomme investeringsprosjekter innenfor akseptabel risiko og i tråd med selskapets strategiske prioriteringer. Dette er i tråd med statens mål som eier i Nammo og innebærer at kapitalstrukturen til Nammo bør styrkes.

Departementet vurderer det som hensiktsmessig å avstå fra utbytter for regnskapsårene 2025–2027, slik at denne kapitalen ikke utdeles til eierne, men istedenfor kan investeres i økt produksjonskapasitet. Videre vurderer departementet at eierne bidrar med inntil 100 mill. euro (anslagsvis 1,1 mrd. kroner) hver i hybridkapital til Nammo. Hybridkapital er en krysning mellom egenkapital og gjeld og brukes for å styrke et selskaps balanse da hele eller deler av hybridkapitalen normalt klassifiseres som egenkapital i formelle kredittratingsprosesser. Hybridlån kan i noen tilfeller også regnskapsmessig klassifiseres som egenkapital. Nammo bør også tilføres kapital gjennom økt ekstern gjeldsfinansiering i tråd med markedsstandarder.

Nærings- og fiskeridepartementet foreslår at det i 2027 bevilges inntil 100 mill. euro i hybridkapital til Nammo. Statens bidrag forutsetter at også Patria som medeier bidrar med likelydende andel. Hybridkapitalen vil bli gitt på like betingelser fra begge eierne og på markedsmessige vilkår. Videre legges det opp til at hybridkapitalen skal få størst mulig regnskapsmessig egenkapitaleffekt for selskapet, samt at struktureringen av instrumentet også legger til rette for kunne forvente en betydelig egenkapitaleffekt ved eventuelle kredittratingsprosesser. Den endelige utformingen og størrelsen på hybridkapitalen vil, ut over Stortingets tilslutning, være betinget av tilslutning fra styret i Nammo og fra medeier Patria. Eventuelle renter som vil tilfalle staten vil inntektsføres i de årlige budsjettene på ordinær måte. Det endelige beløpet som staten vil bidra med i hybridkapital vil være avhengig av valutakursen på utbetalingstidspunktet. Det foreslås derfor en fullmakt om at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan delta i kapitaltilførsel til Nammo med et hybridlån på inntil 100 mill. euro, jf. forslag til vedtak XXI, 6.

Kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
30	Investeringer	30 578 726	36 100 000	35 000 000
31	Kjøp av eierandeler	-1 864 740		
	Sum kap. 2440	28 713 986	36 100 000	35 000 000

Kap. 5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
24	Driftsresultat	231 622 798	184 900 000	169 300 000
30	Avskrivninger	38 287 693	39 300 000	44 700 000
80	Renter av statens kapital	5 330 532	4 900 000	5 800 000
85	Renter av mellomværende	-76 168		
	Sum kap. 5440	275 164 855	229 100 000	219 800 000

Post 24 Driftsresultat

(i 1 000 kr)

Underpost	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
24.1	Driftsinntekter	324 836 789	274 200 000	269 300 000
24.2	Driftsutgifter	-47 313 501	-43 000 000	-47 400 000
24.3	Lete- og feltutviklingsutgifter	-2 358 433	-2 100 000	-2 100 000
24.4	Avskrivninger	-38 287 693	-39 300 000	-44 700 000
24.5	Renter av statens kapital	-5 254 364	-4 900 000	-5 800 000
	Sum post 24	231 622 798	184 900 000	169 300 000

Tabell 5.19 Kontantstrømmen til SDØE

(i mill. kr)

	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
Innbetalinger[1]	324 761	274 200	269 300
Utbetalinger[2]	78 386	81 200	84 500
Netto kontantstrøm fra SDØE	246 375	193 000	184 800

[1] Innbetalinger = driftsinntekter + renter av mellomregnskapet
[2] Utbetalinger = driftsutgifter + lete- og feltutviklingsutgifter + investeringer

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

- Kap. 2440, post 30 ble redusert med 600 mill. kroner.
- Kap. 5440, underpost 24.1 ble økt med 73 300 mill. kroner.
- Kap. 5440, underpost 24.2 ble redusert med 4 100 mill. kroner.
- Kap. 5440, underpost 24.4 ble redusert med 4 500 mill. kroner.
- Kap. 5440, underpost 24.5 ble redusert med 700 mill. kroner.
- Kap. 5440, post 30 ble økt med 4 500 mill. kroner.
- Kap. 5440, post 80 ble økt med 700 mill. kroner.

SDØE-ordningen innebærer at staten, på lik linje med øvrige aktører på norsk sokkel, betaler en andel av alle investeringer og driftskostnader i prosjekter tilsvarende statens deltakerandel. Staten får en tilsvarende andel av inntektene fra salget av produksjonen og andre inntekter.

Det overordnede langsiktige målet for forvaltningen av SDØE-porteføljen er å maksimere inntektene til staten fra det direkte eierskapet på norsk kontinentalsokkel. SDØE, kombinert med skatte- og avgiftssystemet, er et velegnet virkemiddel for å sikre staten en stor andel av verdiskapingen i petroleumsvirksomheten.

Produksjon av olje og gass er en grunnrentevirksomhet, basert på ressurser på norsk sokkel. Grunnrenten vil være avhengig av prisene på olje og gass, samt utvinningskostnadene. Eksistensen av grunnrente er en hovedårsak til at staten tar en betydelig andel av inntektene fra petroleumsvirksomheten på norsk sokkel gjennom skatter, avgifter og SDØE-ordningen. På den måten sikrer man at en stor andel av grunnrenten tilfaller staten som ressurseier.

Tabell 5.20 Nøkkeltall for SDØE

	2023	2024	2025
Produksjon – olje og NGL[1] (tusen fat/dag)	354	354	366
Produksjon – tørrgass (mill. Sm^3/dag)	102	113	109
Produksjon – total (tusen fat o.e./dag)	994	1 063	1 049
Gjenværende reserver (mill. fat o.e.)	4 475	4 129	3 951
Reserveerstatningsgrad (i prosent)	16	11	54
Reservetilgang (mill. fat o.e.)	59	43	205
Oljepris (USD/fat)	83	82	69
Oljepris (NOK/fat)	876	871	720
Gasspris (NOK/Sm^3)	5,76	4,5	4,86

[1] Natural Gas Liquids, dvs. flytende petroleum bestående av propan, butan m.m.

Tabell 5.21 SDØEs olje- og gassreserver

Forventede reserver[1]	Olje, våtgass/NGL og kondensat (mill. fat)	Gass (mrd. Sm^3)[2]
Ved inngangen til 2025	1 087	484
Endring i reserver	34	27
Produksjon	-134	-40
Ved utgangen av 2025	987	471

[1] Forventede reserver representerer forventningsverdier i henhold til ressursklasse 1-3 i Sokkeldirektoratets ressursklassifiseringssystem: Reserver i produksjon, reserver med godkjent plan for utbygging og drift og reserver som rettighetshaverne har besluttet å utvinne.

[2] 1 000 Sm^3 gass tilsvarer om lag 6,29 fat oljeekvivalenter i energimengde.

Tabell 5.22 Kapitalbalanse (regnskapsprinsippet) for SDØE per 31.12

(i mill. kr)

Eiendeler	2024	2025	**Egenkapital og gjeld**	2024	2025
Anleggsmidler:			*Egenkapital:*		
Varige driftsmidler	229 947	249 072	Egenkapital	199 554	203 223
Immaterielle eiendeler	41	37	Sum egenkapital	199 554	203 223
Finansielle anleggsmidler	3 104	1 911			
Sum anleggsmidler	233 091	251 019	*Langsiktig gjeld:*		
			Langsiktige fjerningsforpliktelser	71 915	76 432
			Annen langsiktig gjeld	2 260	2 582
			Sum langsiktig gjeld	74 174	79 015
Omløpsmidler:					
Varelager	2 428	2 226	*Kortsiktig gjeld:*		
Kundefordringer	61 885	52 726	Leverandørgjeld	3 932	3 927
Bankinnskudd	138	129	Annen kortsiktig gjeld	19 881	19 935
Sum omløpsmidler	64 451	55 080	Sum kortsiktig gjeld	23 813	23 862
Sum eiendeler	**297 542**	**306 099**	**Sum egenkapital og gjeld**	**297 542**	**306 099**

Budsjettforslag

Kap. 2440, post 30 Investeringer

Posten omfatter SDØEs andel av investeringer på norsk sokkel. Dette gjelder investeringer i felt i drift, under utbygging og prosjekt under vurdering.

Det foreslås en bevilgning på 35 000 mill. kroner, en reduksjon på 1 100 mill. kroner fra saldert budsjett 2026. Reduksjonen skyldes i hovedsak lavere utbyggingsinvesteringer.

Kontraktsmessige forpliktelser relatert til investeringer i nye og eksisterende felt beløp seg til 15 000 mill. kroner per 31. desember 2025. Beløpet er basert på innrapportering fra operatørene.

Kap. 5440, post 24 Driftsresultat

Underpost 24.1 Driftsinntekter

Driftsinntektene består av inntekter fra salg av petroleumsprodukter og netto tariffinntekter knyttet til prosessering og transport av olje og gass.

Driftsinntektene anslås til 269 300 mill. kroner, en reduksjon på 4 900 mill. kroner fra saldert budsjett 2026. Reduksjonen skyldes i hovedsak lavere prisforventninger for olje og gass.

Underpost 24.2 Driftsutgifter

Driftsutgiftene består av utgifter til drift av anlegg, tariffutgifter, gasskjøp, fjerningsutgifter og gassadministrasjonsutgifter. Utgifter til eventuelle redeterminering under samordningsavtaler for petroleumsvirksomhet der staten er deltaker gjennom SDØE, dekkes også av posten.

Driftsutgiftene anslås til 47 400 mill. kroner, en økning på 4 400 mill. kroner fra saldert budsjett 2026. Økningen skyldes i hovedsak økt modifikasjons og vedlikeholdsarbeid. I tillegg øker kostnadsanslagene til gasskjøp og gassadministrasjon.

Forpliktelser knyttet til leie av rigger, forsyningsskip, produksjonsskip, helikoptre, beredskapsfartøy, baser og lignende beløp seg til 2 000 mill. kroner per 31. desember 2025. Beløpet representerer kanselleringskostnad.

Transport og øvrige forpliktelser beløp seg til 3 700 mill. kroner per 31. desember 2025. Dette er

knyttet til gassalgsaktiviteten som hovedsakelig består av transport- og lagerforpliktelser i Storbritannia og på kontinentet.

Forpliktelsene er basert på innrapportering fra operatørene.

Underpost 24.3 Lete- og feltutviklingsutgifter

Lete- og feltutviklingsutgifter er knyttet til leting etter olje- og gassressurser, samt bearbeiding og utvikling av konsepter fra funn som er gjort til beslutning om drivverdighet. Utgifter omfatter geologistudier, seismisk kartlegging, leteboring, avgrensningsboring, testing av funn, feltevaluering og konseptstudier.

Lete- og feltutviklingsutgifter anslås til 2 100 mill. kroner. Samme nivå som saldert budsjett 2026.

Ved utgangen av 2025 var Petoro forpliktet til å delta i 9 brønner med en forventet kostnad for SDØE i 2026 på 800 mill. kroner.

Underpost 24.4 og post 30 Avskrivninger

Driften belastes med avskrivninger for å ta hensyn til kapitalslit og gi et mer korrekt bilde av ressursbruken. Dette er en kalkulatorisk kostnad uten kontantstrømeffekt, jf. motpost under kap. 5440, post 30.

Avskrivninger anslås til 44 700 mill. kroner.

SDØE-regnskapet blir avgitt både etter kontantprinsippet og regnskapsprinsippet NGAAP. I henhold til NGAAP bokføres avskrivninger basert på produksjonsenhetsmetoden og på linearitet. Ordinære avskrivninger på olje- og gassproduserende anlegg beregnes for hvert enkelt felt og feltdedikert transportsystem etter produksjonsenhetsmetoden. Denne metoden innebærer at investeringer avskrives i tråd med produksjonen det enkelte år. Avskrivningsnøkkelen er som følger:

(Netto bokført verdi × produksjon i perioden)/ gjenværende reserver.

Av praktiske årsaker benyttes salgsvolumene i perioden som en erstatter for produksjonsvolumene. Dette fordi salgsvolumene er tilgjengelig tidligere enn produksjonstallene, og at de to volumene over tid er like. For avskrivningsformål benyttes en andel av Sokkeldirektoratets forventningsbaserte reserveanslag for utbygde reserver. Disse anslagene revideres årlig. Ordinære avskrivninger for transportsystemer og stigerørsplattformer som benyttes av flere felt, blir beregnet lineært over gjeldende konsesjonstid. Andre driftsmidler blir avskrevet lineært over antatt økonomisk levetid.

Underpost 24.5 og post 80 Renter av statens kapital

Driften belastes med renter på statens kapital for å ta hensyn til kapitalkostnader og gi et mer korrekt bilde av ressursbruken. Dette er en kalkulatorisk kostnad uten kontantstrømeffekt, jf. motpost under kap. 5440, post 80.

Renter av statens kapital anslås til 5 800 mill. kroner.

Kap. 5440, post 85 Renter av mellomværende

På utgiftssiden oppstår det et mellomværende med staten som utgjør differansen mellom føring på kapittel/post i bevilgningsregnskapet og likviditetsbevegelser. Mellomværende omfatter differansen mellom kontantinnkalling og avregning fra operatør, arbeidskapital i avregning fra operatør, merverdiavgift og mellomværende med betalingsformidler m.m.

Som en del av statens felles eierskapsstrategi selger Equinor ASA statens petroleum sammen med sin egen. Inntekter fra salg av olje, våtgass og tørrgass vil etter kontantprinsippet normalt bli regnskapsført i SDØE-regnskapet samme måned som Equinor mottar oppgjør for salg. På tidspunktet for rapportering til det sentrale statsregnskapet vil det som følge av dette normalt ikke være et mellomværende på inntektssiden som inkluderes i mellomværende i kasserapporten for SDØE.

Det budsjetteres ikke med renter på mellomværendet. Dette beregnes ved årets slutt og regnskapsføres i statsregnskapet.

Særskilte fullmakter knyttet til SDØE

Fullmakt til å overskride bevilgningene

I henhold til samarbeidsavtalene for de fleste utvinningstillatelsene på norsk sokkel har staten en forkjøpsrett som kan utøves dersom det inngås en avtale om overdragelse av deltakerinteresser i tillatelsen. Staten kan overta andelen til den pris og de vilkår som er avtalt mellom partene. Forkjøpsretten gjelder både der SDØE har deltakerandeler og i utvinningstillatelser uten statlig deltakelse. Frist for utøvelse av forkjøpsretten er normalt innen 40 dager etter at departementet er underrettet om overdragelsen. På bakgrunn av den korte fristen fremmes det forslag om fullmakt

til at Kongen kan overskride bevilgningene under kap. 2440/5440 med inntil 5 mrd. kroner ved utøvelse av statens forkjøpsrett ved overdragelser av andeler i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel, jf. forslag til vedtak V.

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Norpipe Oil AS eier og driver oljerørledningen fra Ekofisk til Teesside i England. Staten eier 5 pst. av aksjene i Norpipe Oil AS. Selskapets aksjonærer har gjennom aksjonæravtalen for Norpipe Oil AS en finansieringsplikt på inntil 500 mill. kroner dersom det skulle bli nødvendig å ta opp lån for å sikre vedlikehold, utvidelser og drift av anlegget. Det fremmes derfor forslag om fullmakt til ved behov å utgiftsføre lån uten bevilgning under kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, post 90 Lån til Norpipe Oil AS, med inntil 25 mill. kroner for å dekke kapitalbehov som ikke kan dekkes over driften i selskapet eller på annen måte, jf. forslag til vedtak VII, 2. Departementet vil komme tilbake til Stortinget med bevilgningsforslag hvis det skulle bli aktuelt å trekke på lånerammen.

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser

Det fremmes forslag om fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 knyttet til løpende forretningsvirksomhet i interessentskapene, samt deltakelse i annen virksomhet som har tilknytning til leting og utvinning av petroleum og avsetning av statens petroleum etter avsetningsinstruksen gitt Equinor ASA, jf. forslag til vedtak XV, 1 og 2.

Det fremmes forslag om fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 hvor øvre grense for statens forholdsmessige andel av investeringene i det enkelte prosjekt/fase utgjør inntil 5 mrd. kroner i forbindelse med deltakelse i utbyggingsprosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel og utviklingsprosjekter under Gassled eller andre interessentskap, jf. forslag til vedtak XVI, 1 og 2.

Det fremmes forslag om fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 i forbindelse med kontraktsmessige forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift er godkjent eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, herunder forpliktelser knyttet til preinteressentskapsfasen, jf. forslag til vedtak XVII.

Fullmakt til å regnskapsføre kontantinnkallinger mot mellomværendet med statskassen

Det fremmes forslag om fullmakt til at Petoro kan regnskapsføre inn- og utbetalinger for SDØE mot mellomværendet med statskassen. Mellomværendet med statskassen oppstår når en kontantinnbetaling eller utbetaling ikke samtidig blir inntektsført eller utgiftsført på virksomhetens budsjettkapittel. Mellomværendet omfatter over-/underinnkalling av kontanter fra operatørselskapene (differansen mellom kontantinnkalling og avregning fra operatør), arbeidskapital, avregning fra operatør, merverdiavgift og mellomværende med betalingsformidler m.m., jf. forslag til vedtak XXVII.

Forskuddsinnbetalinger foretas løpende i henhold til operatørenes kontantinnkallinger. Mellomværendet er summen av forskuddsbetalte kostnader og endringer i arbeidskapital i avregningene. Som følge av virksomhetens natur vil det alltid være et mellomværende mellom SDØE og operatørene for ovennevnte. Ved utgangen av 2025 var mellomværendet i kontantregnskapet om lag 3 321 mill. kroner i favør av staten.

Andre fullmakter

Det fremmes forslag om fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettighetshaverne, til en annen rettighetshavergruppe mot bruksrett, jf. forslag til vedtak XXIII. Denne fullmakten vil gjelde prosjekter hvor Energidepartementet har fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

Det fremmes forslag om fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler for Petoro AS som forvalter av SDØE der det antas at ressursene (ressursklasse 1-8) i deltakerandelene som overdras på tidspunkt for overdragelsen er mindre enn 3 mill. Sm^3 oljeekvivalenter, jf. forslag til vedtak XXIV.

Det fremmes forslag om fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne at Petoro AS som ivaretaker av SDØE deltar i overdragelse eller samordning av andeler i utvinningstillatelser, jf. forslag til vedtak XXV, 1–4. Fullmakten bidrar til at Petoro AS kan delta i transak-

sjoner som del av den normale kommersielle virksomheten på sokkelen.

Det fremmes forslag om fullmakt til at Nærings- og fiskeridepartementet kan godkjenne nødvendige transaksjoner for overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE for å innlemme rørledninger og transportrelaterte anlegg med SDØE-andel i Gassled eller andre interessentskap, jf. forslag til vedtak XXVI. Statens andel i Gassled eller andre interessentskap skal justeres for å gjenspeile innlemmelsen.

Nærings- og fiskeridepartementet vil rapportere til Stortinget om eventuell bruk av andre fullmakter, vanligvis i departementets proposisjon om endringer i statsbudsjettet for inneværende år.

Kap. 5656 Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
85	Utbytte	28 974 141	27 304 600	32 697 900
	Sum kap. 5656	28 974 141	27 304 600	32 697 900

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble post 85 økt med 4 743,8 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Budsjettforslag

Post 85 Utbytte

Det foreslås å budsjettere med 32 697,9 mill. kroner i anslått utbytte fra statens aksjer i selskaper hvor eierskapet forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet eksklusiv Equinor ASA. Utbytte fra Equinor føres på eget kap. 5685. Det vises til den selskapsvise fordelingen av utbytteanslag i tabell 5.23.

Det er betydelig usikkerhet om hvor mye utbytte staten vil motta fra de aktuelle selskapene i 2027. Dette avhenger av relevante framtidige forhold slik som selskapenes årsregnskaper, aktuelle markedsforhold og annen vesentlig informasjon som inngår i styrets og eiernes vurderinger av utbytte inn mot ordinær generalforsamling og eventuelt ekstraordinære generalforsamlinger. Statens vurderinger av kapitalstruktur og utbytte er basert på statens forventninger og mål som eier, som beskrevet i eierskapsmeldingen, Meld. St. 6 (2022–2023). Oppdaterte utbytteanslag vil legges fram for Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2027 og i høstens endringsproposisjon for 2027.

For de børsnoterte selskapene foreslås det å budsjettere med utbytte tilsvarende samme utbytte per aksje fra foregående år, blant annet for at ikke statens anslag skal oppfattes som signaler, mulig børssensitive. For unoterte selskaper er det lagt fram et beste anslag gitt den informasjon som foreligger, i en del tilfeller på nivå med tidligere år om det ikke foreligger informasjon som tilsier noe annet.

For Statkraft er det anslått et utbytte på 10 604 mill. kroner. Det faktiske utbyttet vil basere seg på Statkrafts resultater for regnskapsåret 2026. Det legges til grunn et utbytte i henhold til statens langsiktige utbytteforventning til selskapet på 85 pst. utbytteandel fra den norske vannkraftvirksomheten og 35 pst. utbytteandel fra selskapets øvrige virksomhet.

Tabell 5.23 Anslag for utbytte fra statens aksjer forvaltet av Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 inntektsført på kap. 5656, post 85

(i mill. kr)

	Anslag 2027
Børsnoterte selskaper:	
Akastor ASA	0,0
DNB Bank ASA	9 042,9
Kongsberg Gruppen ASA	967,6
Norsk Hydro ASA	2 033,6
Telenor ASA	7 162,8
Yara International ASA	2 029,3
Unoterte selskaper[1,2]*:*	
Argentum Fondsinvesteringer AS	200,0
Baneservice AS	0,0
Investinor AS	0,0
Mantena AS	0,0
Mesta AS	30,0
Nammo AS	0,0
Nysnø Klimainvesteringer AS	102,7
Posten Norge AS	525,0
Space Norway AS	0,0
Statkraft SF	10 604
Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	0,0
Sum	32 697,9

[1] Utbytte fra Allstad AS er øremerket bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg og overføres direkte til Kirkebevaringsfondet. Når midler fra fondet benyttes blir disse ført som inntekt på kap. 3883, post 50 Overført fra Kirkebevaringsfondet. Utbytter fra Allstad inngår derfor ikke i bevilgningen på kap. 5656, post 85. Utbytteanslaget for Allstad er 24 mill. kroner.

[2] Samlet anslag for utbytte fra Argentum er 400 mill. kroner. Av budsjettmessige hensyn budsjetteres halvparten av utbytteanslag under kap. 3950, post 95. Dette må sees i sammenheng med Stortingets tilslutning til at Argentum over tid avvikler investeringsporteføljen, jf. Innst. 75 S (2025–2026) og jf. Prop. 24 S (2025–2026).

Kap. 5685 Aksjer i Equinor ASA

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
85	Utbytte	34 655 917	25 804 600	24 725 900
	Sum kap. 5685	34 655 917	25 804 600	24 725 900

Endringer etter saldert budsjett 2026:

Ved stortingsvedtak 19. juni 2026 ble post 85 redusert med 418,1 mill. kroner, jf. Innst. 450 S og Prop. 96 S (2025–2026).

Budsjettforslag

Post 85 Utbytte

Staten eier 67 pst. av aksjene i Equinor ASA. Equinor ASA betaler kvartalsvise utbytter. Styret vedtar utbytte for første, andre og tredje kvartal basert på fullmakt fra generalforsamlingen. Utbytte for fjerde kvartal vedtas av generalforsamlingen basert på styrets anbefaling. Utbetalingen av utbytte skjer om lag fire måneder etter at utbytte annonseres i forbindelse med framleggelsen av selskapets kvartalsresultater. Statens utbytte fra Equinor inngår i inntektene fra petroleumsvirksomheten som overføres til Statens pensjonsfond utland.

Equinor har annonsert et ordinært kvartalsvis kontantutbytte på 0,39 amerikanske dollar per aksje. For budsjettformål legges ordinært kvartalsvis utbytte på 0,39 dollar per aksje til grunn for kvartalene som utbetales i 2027, til sammen 1,56 dollar per aksje. Det foreslås å budsjettere med 24 725,9 mill. kroner i utbytte fra Equinor ASA i 2027.

Programområde 33

Programkategori 33.40 Arbeidsliv

Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Tilskudd, *overslagsbevilgning*	90 000	90 000	90 000
	Sum kap. 2540	90 000	90 000	90 000

Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning

Rett til arbeidsledighetstrygd (a-trygd) for fiskere gjelder i en rekke tilfeller når fartøy blir satt ut av drift. Det kan være som følge av sykdom, havari og ishindringer, eller ved stopp i fisket grunnet reguleringer, sesongavslutning eller leveringsvansker. Ordningen omfatter alle som står oppført i fiskermanntallets blad B (personer som har fiske eller fangst i havet som hovednæring) og har vært sysselsatt ombord på merkeregistrerte fiskefartøyer på minimum seks meters lengde, og som ellers oppfyller kravene i a-trygdforskriften. Ordningen omfatter også fiskere som er blitt oppsagt og som dermed står uten fartøytilknytning.

Ordningen administreres av Garantikassen for fiskere og blir i sin helhet finansiert innenfor det beløp som fiskere betaler i produktavgift ved førstehåndsomsetning av fisk.

Utbetalingene og administrative kostnader knyttet til ordningen har de siste fem årene variert mellom 64 og 74 mill. kroner. Basert på prognoser fra Garantikassen for fiskere, foreslås det å bevilge 90 mill. kroner til a-trygd til fiskere og fangstmenn i statsbudsjettet for 2027.

Del III
Andre saker

6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Rammer og ansvar

I arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap legger departementet stor vekt på de systemene og funksjonene som er definert som samfunnskritiske. Dette omfatter forsyning av matvarer og drivstoff, bygg-, og anleggsressurser, sjøtransport, maritim infrastruktur og tjenester, havnevirksomhet, beredskap mot akutt forurensning, lagring av og tilgang til viktig registerinformasjon, romvirksomhet og sikring av de nukleære anleggene i Norge. Departementet stiller også krav til underliggende etaters oppfølging av arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap.

Norge er avhengig av stabile forsyninger av varer og tjenester for å opprettholde et velfungerende samfunn. Dette er særlig viktig i dagens sikkerhetspolitiske situasjon med krig i Europa. For Norge er det særlig viktig å arbeide for å opprettholde og styrke et åpent og velregulert handelssystem. Forsyningssituasjonen i Norge er god, ikke minst fordi vi har et godt og tett samarbeid med næringslivet og gode relasjoner med våre viktigste handelspartnere. Samtidig har erfaringene fra pandemien og krig i Europa vist at vi må styrke arbeidet, blant annet ved å sørge for at tverrsektorielle problemstillinger blir håndtert på en god måte. Næringsministeren har det overordnede ansvaret for at forsyningssikkerheten på tvers av sektorer er koordinert. Dette skal bidra til at sektorene arbeider i samme retning og at forsyningssikkerhet får en styrket og tydeligere plass i samfunnsikkerhetsarbeidet i stort.

En stor del av departementets beredskapsarbeid innebærer å legge til rette for at næringslivet kan levere de varer og tjenester samfunnet etterspør, også i kriser. Næringsberedskapsloven gir departementet et robust hjemmelsgrunnlag for å sikre tilgangen til varer og tjenester når samfunnet er utsatt for ulike former for påkjenninger. Loven er basert på samarbeid mellom myndighetene og næringslivet, samtidig som den gir myndighetene hjemmel til å iverksette særskilte tiltak ved behov.

Departementet har på bakgrunn av risiko- og sårbarhetsanalyser og praktisk erfaring etablert formelt samarbeid med noen sentrale aktører gjennom næringsberedskapsråd. Det er etablert råd for matvareberedskap, drivstoffberedskap og bygg- og anleggsberedskap, samt Norsk transportberedskap for skip (NORTRASHIP-ledelsen). Departementet oppretter nå et råd for innkvarteringsberedskap for å blant annet å kunne bistå Utlendingsdirektoratet ved store flyktningstrømmer. Som følge av krigen i Ukraina opprettet departementet også et midlertidig råd for kjemisk prosessindustriberedskap. Rådsstrukturen kan utvides til andre deler av næringslivet ved behov. Rådene fungerer som samarbeidsorganer for departementet i beredskapsforberedelser, der departementet kan innhente informasjon og be om råd om etablering av tiltak. Ved større kriser kan rådene inngå i departementets kriseorganisasjon og pålegges mer operative oppgaver knyttet til iverksetting av tiltak.

I 2025 inngikk NFD et partnerskap med Næringslivets sikkerhetsråd (NSR). Næringsministeren og fiskeri- og havministeren bevilget i 2025 og 2026 midler til etableringen av et sektorvisresponsmiljø (SRM) for store deler av NFDs sektor hos NSR. NSR har et godt samarbeid med DSB, Forsvaret, politiet og andre myndighetsaktører om sikkerhet og beredskap, og vil være en relevant aktør å spille på ved behov for å nå ut til store deler av norsk næringsliv.

Sjøtransport er viktig for militær mobilitet, og tilpassede havneanlegg flere steder i landet er avgjørende ved mottak av allierte forsterkninger som skal transporteres videre på vei og bane. Havneberedskapsforskriften utpeker havner av særlig forsvarsmessig betydning som blant annet skal sikre Forsvaret og allierte relevant bistand og tilgang til havner og havneanlegg ved kriser og krig.

Kystverket bidrar til totalforsvaret på flere områder, blant annet gjennom sine tjenester for navigasjonsveiledning til fartøy, sivil maritim overvåking, sikring av havneanlegg og statlig beredskap mot akutt forurensning. Drift, vedlikehold og fornying av navigasjonsinnretninger og Kystverkets tjenester bidrar også til å ivareta samfunnssikkerhet og militær mobilitet. Tilsvarende gjelder for Sjøfartsdirektoratet, som har ansvar for

sjøsikkerhet på norske skip og utenlandske skip i norsk farvann, og som bidrar til at næringslivet gjøres i stand til å levere de varer og tjenester samfunnet etterspør, også i kriser.

For å forebygge og hindre handlinger som kan skade havner eller skip, fastsetter Kystverket det maritime sikringsnivå for havner som mottar skip i internasjonal fart. Sjøfartsdirektoratet fastsetter sikringsnivået på norskflaggede skip i internasjonal fart.

Status og resultater

Regjeringen har i 2025 lagt fram den første nasjonale sikkerhetsstrategien for Norge. Bakteppet er den mest alvorlige sikkerhetssituasjonen siden andre verdenskrig. I en verden preget av uro og konflikt vil departementet videreføre det gode samarbeidet med andre departementer, etater og næringsliv, herunder blant annet gjennom jevnlige møter og dialog med departementets næringsberedskapsråd. Departementet følger fortsatt situasjonen nøye og prioriterer å legge til rette for at næringslivet er i stand til å levere de varer og tjenester samfunnet etterspør.

Den strategiske koordineringsrollen til departementet innen forsyningssikkerhet er i 2026 styrket. Fra 2026 understøtter Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) departementet i dette arbeidet. Utviklingen av koordineringsrollen henger tett sammen med oppfølgingen av en rekke tiltak i Totalberedskapsmeldingen og krever et nært samarbeid med særlig Justis- og beredskapsdepartementet. Departementet arbeider også med etablering av sivile planforutsetninger som skal bidra til en mer samordnet og tilstrekkelig dimensjonert beredskap på tvers av sektorer.

Departementet har økt oppmerksomhet på sivilt-militært samarbeid og har tett dialog med Forsvarsdepartementet om Forsvarets behov for støtte, blant annet når det gjelder matvarer, drivstoff, bygg- og anleggsressurser, havner og sivile skipsfartsressurser. Departementet deltar også løpende i det sivile beredskapsarbeidet i NATO. På oppdrag fra departementet har Forsvarets forskningsinstitutt gjennomført en analyse av forsyningsmessige konsekvenser ved et mulig krigsutbrudd i Norge. Rapporten ble ferdigstilt i mars 2026 og følges nå opp i departementet.

Regjeringen har som ambisjon å styrke den nasjonale drivstoffberedskapen ved å øke beredskapslagrene for drivstoff, og har fått gjennomført en ekstern utredning av ulike nivåer og innretninger for Norges fremtidige beredskapslagring. Med utgangspunkt i utredningen tar Nærings- og fiskeridepartementet sikte på å sende forslag til revidert forskrift om beredskapslagring av petroleumsprodukt på høring innen utgangen av november 2026. I høringsforslaget vil det blant annet foreslås å øke beredskapslagerkravet fra 20 til 40-45 dagers innenlands forbruk.

Maritim næring er viktig for Norge. Norsk skipsfart bidrar til vekst og verdiskaping og har lange tradisjoner som en strategisk beredskapsressurs for norske myndigheter og våre allierte i NATO. Gjennom NORTRASHIP-ordningen har Norge betydelige skipsfartsressurser som ved behov kan stilles til rådighet for norske myndigheter og våre allierte. For å følge opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 644 av 6. mai 2025 har vi igangsatt en utredning for å kartlegge eventuelle risikoer tilknyttet bemanning av norske skip i krig.

I tildelingsbrevene til underliggende etater har departementet lagt vekt på at etatene må ha gode krise- og beredskapsplaner basert på risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS), at øvelser gjennomføres, at sikkerhetstilstanden vurderes og at strategi og handlingsplan for informasjonssikkerhet følges opp. I tillegg gjelder særlige krav til etater som behandler sikkerhetsgradert informasjon eller råder over skjermingsverdige verdier. Departementet har en kriseorganisasjon og krisehåndteringsverktøy for håndtering av uforutsette hendelser og gjennomfører og deltar regelmessig i øvelser.

Forebyggende sikkerhet

Lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) har som formål å trygge våre nasjonale sikkerhetsinteresser, samt å forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet. De nasjonale sikkerhetsinteressene beskyttes ved at departementene identifiserer grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF) innenfor sine ansvarsområder og utpeker og holder oversikt over virksomheter og skjermingsverdige verdier som har betydning for disse, slik at nødvendige sikkerhetstiltak kan gjennomføres. Arbeidet med å følge opp lovens formål er en kontinuerlig prosess.

Departementet har identifisert følgende grunnleggende nasjonale funksjoner i egen sektor:

GNF 1: Nærings- og fiskeridepartementets virksomhet, handlefrihet og beslutningsdyktighet

Funksjonen omfatter departementets rolle som faglig sekretariat for politisk ledelse, utøvelse av

myndighet og styring og oppfølging av underliggende virksomheter.

GNF 2: Drivstofforsyning

Departementet har ansvar for verdikjeden for drivstoff fra og med raffineri til og med detaljomsetningen for drivstoff. Funksjonen innebærer å dekke drivstoffbehovet til Forsvaret og sivile brukere med betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser.

GNF 3: Matvareforsyning

Nærings- og fiskeridepartementet har koordineringsansvaret for forsyningsberedskapen for matvarer. Funksjonen omhandler tilstrekkelig tilgang på matvarer, og ansvaret for verdikjedene er delt mellom Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet.

GNF innenfor romvirksomhet

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for tre rombaserte GNF-er. Disse er:
- satellittbasert overvåking og jordobservasjon
- romovervåking
- posisjonsbestemmelse, navigasjon og tidsbestemmelse

Arbeidet med å beskrive og avgrense disse GNF-ene pågår, og ventes ferdigstilt høsten 2026. Deretter vil beskrivelsen meldes inn til NSM.

GNF Transport

Nærings- og fiskeridepartementet har ansvar for den delen av GNF Transport som omfatter sjøtransporten. Dette innebærer tjenester, produksjon og andre former for virksomhet innen sjøtransporten som er nødvendige for at transport av betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser kan gjennomføres.

Prioriteringer 2027

Arbeidet med nasjonal sikkerhet, samfunnssikkerhet og beredskap vil bli videreført og utviklet med basis i relevante analyser, styringsdokumenter, i samarbeid med aktuelle aktører i sektoren og med øvrige departementer og virksomheter.

På sikkerhets- og beredskapsområdet prioriteres det å:
- styrke arbeidet med forsyningssikkerhet på tvers av sektorene, i samarbeid med DSB, og legge til rette for at alle sektorer inkluderer norsk næringsliv der det er relevant.
- følge opp utredning om økt beredskapslagring av drivstoff, gjennom blant annet revisjon av forskrift om beredskapslagring av petroleumsprodukt.
- styrke forsyningssikkerheten i Nord-Norge (nord for Ofoten) og Svalbard, som anses som de mest utsatte delene av landet når det gjelder forsyningssvikt ved krig.
- etablere felles sivile planforutsetninger for forsyningssikkerhet.
- vurdere FFI-rapportens anbefalinger som grunnlag for aktuelle tiltak som kan styrke samfunnets beredskap og motstandskraft i krig.
- sende forslag til revidert forskrift om beredskapslagring av petroleumsprodukt på høring innen utgangen av november 2026. I høringsforslaget vil det blant annet foreslås å øke beredskapslagerkravet fra 20 til 40-45 dagers innenlands forbruk.
- videreutvikle prioriteringsordninger for drivstofforsyning.
- videreutvikle norsk skipsfartsberedskap tilpasset et endret risikobilde.
- styrke arbeidet med nasjonal sikkerhet i maritim sektor.
- fortsette kartlegging og utpeking av virksomheter og verdier innen departementets ansvarsområde som har betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser.
- videreutvikle det formelle samarbeidet med næringer av betydning for samfunnskritiske eller samfunnsviktige funksjoner.
- videreutvikle samarbeidet med Næringslivets sikkerhetsråd og avklare grensedragninger mot næringsberedskapsrådene og andre beredskapsaktører i næringslivet.
- følge opp oppgaver innenfor totalforsvaret og oppgaver knyttet til det sivile beredskapsarbeidet i NATO, IEA, EU og Norden.
- utvide det bilaterale samarbeidet med andre land for å sikre tilgang til varer og tjenester også i kriser gjennomføre en oppdatert ROS-analyse på matsikkerhet samt en analyse for potensialet for omlegging av produksjon og forbruk, i samråd med Landbruks- og matdepartementet.

7 Omtale av klima- og miljøpolitikk

Regjeringens klima- og miljøpolitikk bygger på at alle samfunnssektorer har et selvstendig ansvar for å legge miljøhensyn til grunn for aktivitetene sine og for å medvirke til at de nasjonale klima- og miljømålene kan nås. For en oversikt over regjeringens viktigste klima- og miljøtiltak, se del III av Klima- og miljødepartementets fagproposisjon og vedlegget til Klima- og miljødepartementets Prop. 1 S Regjeringens klimastatus og plan.

Klima-, natur og miljø, mål og utfordringer

Næringsvirksomhet kan ha påvirkning på både klima, natur og miljø. Gjennom bruk av land- og havareal, bruk av naturressurser og utslipp fra virksomhetene kan bedriftene påvirke både lokale og globale naturforhold. For å ivareta klima-, natur- og miljøhensyn i næringsvirksomhet har vi i Norge en rekke reguleringer og avgifter, i tillegg til støtteordninger, som sammen skal bidra til at vi når de overordnede klima- og naturmålene. Klima- og miljødepartementet ivaretar helheten i regjeringens klima- og miljøpolitikk og har hovedansvaret for lovverk som klimaloven, forurensningsloven og naturmangfoldloven, i tillegg til støtteordninger som er rettet mot næringslivet. Kommunal- og distriktsdepartementet har hovedansvaret for plan- og bygningsloven og andre rammer for fylkeskommunene og kommunenes ansvar. Finansdepartementet har hovedansvaret for skatte- og avgiftspolitikken, inkludert miljøavgifter. Nærings- og fiskeridepartementets virkemidler, regelverk og andre rammer skal også legge klima- og miljøhensyn til grunn, selv om det ikke er hovedformålet med ordningene.

Det overordnede målet for Nærings- og fiskeridepartementet er størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, noe som innebærer at all næringsvirksomhet må være sosial, miljømessig og økonomisk bærekraftig. Målet er førende for satsinger departementet har ansvar for, og for oppfølgingen av underliggende etater, virkemidler og egen virksomhet. Som ansvarlig departement for nærings- og havpolitiske spørsmål er det en rekke områder hvor dette målet gjør seg gjeldende.

Næringspolitikk og virkemidler

Rapporteringen er i hovedsak rettet mot status for miljø. Rapportering om status for klimaarbeidet (inkludert klimatilpasning) er nærmere beskrevet i regjeringens klimastatus og -plan for 2026.

Forskning, innovasjon og omstilling i næringslivet

Miljøspørsmål og kunnskap om miljøproblemenes årsaker, virkninger og løsninger er sektorovergripende. Miljørelevant forskning og innovasjon inngår i mange av programmene og ordningene som er finansiert over Nærings- og fiskeridepartements budsjett.

Forskning og innovasjon spiller en sentral rolle i den grønne omstillingen av næringslivet og resten av samfunnet vårt. Kompleksiteten i klimautfordringene krever innovasjons- og forskningssamarbeid på tvers av sektorer, finansieringskilder og land. Norge deltar blant annet i EUs investeringsprogram InvestEU i perioden 2021–2027. Programmet gir næringslivet tilgang til EU-omfattende finansielle instrumenter som kan komplementere nasjonale virkemidler. Minst 30 pst. av investeringene gjennom programmet skal bidra til å nå EUs klimamål.

I tillegg til internasjonale forsknings- og innovasjonsinitiativ er det en rekke ordninger i det nasjonale virkemiddelapparatet som bygger opp under grønn omstilling i næringslivet. Grønn plattform er ett av tiltakene. Plattformen er en felles konkurransearena i regi av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Siva. Plattformen gir støtte til ambisiøse prosjekter som skal fremme grønn omstilling fra grunnleggende forskning til kommersialisering og innovasjon. Ordningen videreføres, men det legges ikke opp til en ny utlysning i 2027. Virkemiddelaktørene skal fortsette samarbeidet om ordningen og de pågående prosjektene i porteføljen.

Regjeringen har innført et hovedprinsipp om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot Norges forpliktelser under Parisavtalen og lavutslippssamfunnet i 2050. Prin-

sippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling og er for eksempel ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Virkemiddelapparatet skal utløse gode prosjekter som bidrar til omstilling og verdiskaping i næringslivet. Hovedprinsippet gjelder i utgangspunktet for hele det næringsrettede virkemiddelapparatet. Med dette menes alle vesentlige næringsrettede bevilgninger til Innovasjon Norge, Norges forskningsråd, Siva, Design og arkitektur Norge, Eksportfinansiering Norge, Enova, Gassnova og Bionova. Hovedprinsippet gjelder også for Investinor og Nysnø, og anses for disse aktørene å være ivaretatt i forventningene som er lagt i eierskapspolitikken.

Hovedprinsippet videreføres i 2027, jf. omtale av «Videre arbeid» under.

For å dokumentere og følge opp denne grønne dreiningen av virkemiddelapparatet ble virkemiddelaktørene i 2022 bedt om å etablere sammenlignbar rapportering om støtte til prosjekter med klima- og miljøinnhold. I mai 2024 leverte virkemiddelaktørene et forslag til løsning for rapportering på «do no significant harm-prinsippet» og iverksatte 1. januar 2025 klassifisering av prosjekter med potensial for positiv effekt på klima og miljø og prosjekter med potensial for å gjøre vesentlig skade. Rapporteringssystemet er innført som en pilot.

Det legges opp til en dynamisk utvikling av rapporteringssystemet og det kan oppstå behov for justeringer, for eksempel basert på erfaringer med bruk av systemet eller utvikling på området. Første komplette rapportering på piloten for grønn prosjektklassifisering og rapportering, inkludert nøytrale prosjekter og prosjekter som kan gjøre vesentlig skade, skulle etter planen være klar i 2026. Dette er et system under utvikling, og datakvaliteten er på det nåværende tidspunktet ikke vurdert som god nok til bruk i ekstern kommunikasjon.

For å sikre at den grønne prosjektklassifiseringen og rapporteringen gir best mulig balanse mellom datakvalitet og administrasjonsbyrde for virkemiddelaktørene og næringslivet, ble det høsten 2025 igangsatt en ekstern følgeevaluering av implementeringen av piloten for grønn prosjektklassifisering og rapportering. Sluttrapport fra evaluator ble levert i mars 2026, og er nå til vurdering og oppfølging i departementet.

Den grønne dreiningen av det næringsrettede virkemiddelapparatet er en del av den generelle innsatsen rettet mot videre utvikling av virkemiddelapparatet, jf. omtale i programkategori 17.20 Forskning og innovasjon.

Over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett gis tildelingene til klima- og miljørelevant forskning i hovedsak gjennom bevilgninger til forskningsinstituttene og gjennom ulike ordninger i Forskningsrådet. Dette inkluderer Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN), kommersialiseringsprosjekter, oppfølging av Grønn plattformprosjekter og de maritime og marine midlene, herunder innsatsen på samfunnsoppdraget om bærekaftig fôr. Gjennom Forskningsrådets ordninger kan næringslivet eksempelvis få støtte til utvikling av teknologier som begrenser forurensning ved hjelp av rensing, mer miljøvennlige produkter og produksjonsprosesser, mer effektiv ressurshåndtering og ressursutnyttelse og teknologiske systemer som reduserer miljøpåvirkningen. Når Forskningsrådet velger ut prosjekter, vurderes også prosjektenes miljøvirkninger.

I 2025 utbetalte Forskningsrådet 636 mill. kroner til løpende prosjekter i næringslivet under området «Klima, miljø og energi». Dette utgjorde 48,9 pst. av næringslivsporteføljen i 2025. I perioden 2023–2025 er det totalt utbetalt om lag 1,9 mrd. kroner til klima-, miljø- og energirelevante prosjekter i næringslivet. Dette utgjør om lag 46 pst. av næringslivsporteføljen i perioden. Overgang fra nettobudsjettering til bruttobudsjettering for Forskningsrådet fra og med 2025 har medført behov for endringer både i regnskapsprosesser og systemoppsett. Dette førte til at fristene for regnskapsføring for 2024 ble framskyndet med om lag to måneder i forhold til tidligere praksis. Endringen medførte at utbetalinger i 2024 er betydelig lavere enn tidligere år og derfor ikke sammenlignbare. Nedgangen gjenspeiler ikke en reell nedgang i aktivitetsnivået i Forskningsrådets portefølje.

Klima- og miljørettet forskning innenfor marin sektor inkluderer forskning på hav- og kystmiljø og økosystemtilstand, miljøkonsekvenser av påvirkninger i marine økosystemer og hvordan virksomheter innenfor disse sektorene kan drives mer effektivt, bærekraftig, sirkulært og miljøvennlig. Det bidrar også som underlag for hvilke områder det blant annet ikke skal foregå fiskeri- og havbruksaktiviteter, og som dermed gir langvarige bevaringseffekter.

Innovasjon Norge skal være en pådriver for å fremme innovasjon og utvikling av konkurransedyktige og bærekraftige nye teknologier og løsninger. Dette innebærer blant annet at bærekraft, i form av effekter på mennesker, samfunn og miljø, inkludert vurdering av klima- og naturrisiko,

beskrives og vurderes i alle finansieringssaker. Bærekraftige prosjekter blir prioritert foran andre like gode prosjekter som er mindre bærekraftige. Innovasjon Norge gjennomførte en dobbel vesentlighetsanalyse i tråd med EU-direktivet Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) i 2024 og har prioritert aktiviteter i tråd med denne i 2025. Herunder ble en ny bærekraftspolicy for selskapet besluttet i 2025. I 2025 har Innovasjon Norge gjennomført opplæring av ny bærekraftspolicy for organisasjonen. Ny bærekraftspolicy gir tydeligere prioritering av bærekraft og prinsipper for Innovasjon Norges håndtering av bærekraft i finansieringssaker. Alle av Innovasjon Norges ordninger er underlagt hovedprinsippet om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot Norges forpliktelser under Parisavtalen og lavutslippssamfunnet i 2050. Innovasjon Norge forvalter også ordninger som er direkte rettet mot grønn omstilling, herunder Grønne vekstlån.

Med en stor andel grønne prosjekter er Innovasjon Norge en vesentlig aktør for at Norge lykkes med det grønne skiftet. I 2025 ble prosjekter med vesentlig positiv miljøeffekt tildelt 1 mrd. kroner i lån og 1,3 mrd. kroner i tilskudd over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Samlet utgjør dette 44 pst. av innvilgede lån og tilskudd som finansieres over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. I tillegg til å gi finansiell støtte til prosjekter med potensiell positiv miljøeffekt bidrar Innovasjon Norge med nettverksaktiviteter og kompetansetjenester i prosjekter som har miljø som hovedinnretning. Bærekraftig utvikling er et viktig mål for flere av næringsklyngene i Innovasjon Norges klyngeprogram.

Nysnø Klimainvesteringer AS (Nysnø) har som formål å bidra til reduserte klimagassutslipp gjennom investeringer som direkte eller indirekte bidrar til dette. Investeringene skal i hovedsak rettes mot ny teknologi i overgangen fra teknologiutvikling til kommersialisering i norske unoterte vekstbedrifter.

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS (FHF) finansierer FoU-prosjekter som skal bidra til nyskaping, økt verdiskaping og bærekraft i sjømatnæringen.

Eksportfinansiering Norge (Eksfin) tilbyr eksportfinansiering til prosjekter som kan ha positive miljøeffekter. Den OECD-tilknyttede eksportfinansieringsavtalen Arrangement on Officially Supported Export Credits (Arrangement) legger til rette produksjon av fornybar energi og klimavennlig teknologi ved at det kan tilbys gunstigere finansieringsvilkår enn for øvrige eksportkontrakter. I 2025 vedtok styret i Eksfin en oppdatert klimapolicy som forankrer prinsippene for finansieringsbeslutninger, styring av klimarisiko og årlig rapportering på direkte og indirekte utslipp. Eksfin utstedte i 2025 nye garantier klassifisert som grønne for 7,2 milliarder kroner, tilsvarende 40 prosent av nytt garantivolum. Klassifiseringen baseres på EU-taksonomien. Fra og med 2025 rapporterer Eksfin klimagassutslipp fra egen drift og fra hele porteføljen etter PCAF-standarden, og finansierte utslipp inngår for første gang i årsrapporteringen.

Videre arbeid

Regjeringen vil fortsette å fremme forskning, innovasjon og grønn omstilling i næringslivet gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet. Bevilgningene over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett bidrar blant annet til utviklingen av nye grønne løsninger i næringslivet.

Virkemiddelaktørene skal fortsette samarbeidet om Grønn plattform og de pågående prosjektene i porteføljen. Regjeringen vil også fortsette å tilrettelegge for at næringslivet kan nyttiggjøre seg av EUs næringsrettede programmer i omstillingsarbeidet.

Regjeringen foreslår å videreføre hovedprinsippet for grønn dreining av det næringsrettede virkemiddelapparatet i 2027.

Generelle virkemidler

Statlig eierskap

Staten er en langsiktig og ansvarlig eier. Fellesskapets verdier skal forvaltes på en måte som gir tillit hos allmennheten og bidrar til oppnåelse av statens mål som eier, som er høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer eller bærekraftig og mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål. Staten som eier stiller tydelige forventninger til selskaper med statlig eierandelers arbeid med klima og natur. Disse framkommer av Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap – Statens direkte eierskap i selskaper.* Nærings- og fiskeridepartementet følger opp forventningene knyttet til klima og natur gjennom eierdialog.

Konkurransepolitikk

Effektiv konkurranse er viktig for å fremme grønn innovasjon og omstilling. Velfungerende konkurranse stimulerer til økt produktivitet, omstilling og innovasjon og er dermed en viktig driver for

bærekraftig utvikling. På lengre sikt kan mer effektiv konkurranse og innovasjon gi flere og billigere klimavennlige produkter og tjenester. Dette vil kunne ha stor betydning innenfor næringer som er særlig viktige for grønn omstilling, for eksempel kraftsektoren og transportsektoren. Effektiv håndheving av konkurranseloven er viktig for å fremme målet om økt samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer, samt grønn teknologiutvikling og grønn omstilling.

Offentlige anskaffelser

Offentlig sektor er en stor innkjøper, forbruker og investor, og offentlige anskaffelser er et viktig marked for næringslivet. Ifølge Statistisk sentralbyrå kjøpte offentlig sektor inn varer og tjenester for rundt 864 milliarder kroner i 2025.[1] Hvordan offentlige anskaffelser gjennomføres, har betydning for private virksomheters atferd i markedet, og påvirker utviklingen både i offentlig sektor og i næringslivet.

Våren 2026 vedtok Stortinget endringer i anskaffelsesloven om blant annet ivaretakelse av klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser. Lovendringene trådte i kraft 1. juli 2026. Det følger av anskaffelsesloven § 5b at oppdragsgiver skal ta hensyn til klima- og miljø i alle anskaffelser. I kunngjøringspliktige anskaffelser er hovedregelen at klima- og miljøhensyn skal vektes med minst 30 prosent. Det er unntak fra bestemmelsen blant annet dersom klima- og miljøforpliktelsene går på bekostning av vesentlige interesser innenfor helse, sikkerhet eller beredskap. Stortinget vedtok også en ny § 5c om standardiserte minimumskrav og -kriterier om klima og miljø. Bestemmelsen klargjør forholdet mellom klima- og miljøbestemmelsen i § 5b og standardiserte minimumskrav og -kriterier, og gir departementet hjemmel til å forskriftsfeste standardiserte minimumskrav og -kriterier om klima og miljø.

Næringer og sektorer

Industri

Industrien sto i 2025 for om lag 24 pst. av Norges utslipp av CO_2-ekvivalenter. Utslippene økte med 1,6 pst. sammenlignet med året før. Økningen kan forklares av flere tilfeller av driftsstans i industrien i 2024 med tilhørende lavere utslipp, og at det i 2025 var mer normal drift. CO_2-ekvivalenter er en benevning som brukes for å kunne sammenligne de ulike klimagassenes evne til å varme opp atmosfæren. Industrien var lenge den største kilden til utslipp i Norge, men utslippene er redusert med 44 pst. siden 1990. Mesteparten av nedgangen kom før 2010. Årsaken var særlig tekniske og driftsmessige tiltak som reduserte utslipp av andre klimagasser enn CO_2. Utslippene i industrien kommer i hovedsak fra metallurgisk industri (aluminium og ferrolegeringer), kjemisk industri (kunstgjødsel og petrokjemi), mineralsk industri (sement, gips og kalk), oljeraffinering, treforedling, gjæring (brød- og ølproduksjon) og kullutvinning. Selv om industrien utgjør en relativt stor andel av Norges nasjonale utslipp, er flere industriaktører i Norge blant verdens mest klimavennlige i sine bransjer. Det skyldes ikke minst at det norske kraftsystemet er tilnærmet fullt ut fornybart, mens kraftsystemet i andre land fortsatt har en stor andel fossil produksjon basert på kull og/eller gasskraft. Særlig elektrifisering, overgang til hydrogen produsert med lave eller ingen utslipp, karbonfangst og -lagring (CCS), energieffektivisering og bruk av biokarbon er tiltak som kan gi betydelige utslippskutt.

Meld. St. 16 (2024–2025) *Industrien – konkurransekraft* for en ny tid beskriver utfordringene og mulighetene som favner hele industrien. Det vises til omtale under programkategori 17.10. Industrimeldingen trekker frem noen sentrale utviklingstrekk, som sett i sammenheng peker i retningen av en verden med betydelig usikkerhet, hvor et av disse utviklingstrekkene er klima- og miljøutfordringer. Blant regjeringens seks industripolitiske hovedprioriteringer skal regjeringen legge til rette for at industrien skal bidra til lavutslippssamfunnet. Deler av industrien står for det meste av industriens klimagassutslipp. Disse står overfor store fremtidige utslippskutt.

Klimapolitikken innebærer betydelige omleggginger av den globale økonomien. Dette får betydning for norsk industri og dens rammevilkår både nasjonalt og internasjonalt. Det kan også gi muligheter for norsk industri i markeder som etterspør bærekraftige produkter.

Industriens klimagassutslipp reguleres i hovedsak gjennom EUs kvotesystem, EU ETS. EU-kommisjonen la i juli 2026 frem et forslag til endringer i klimakvotesystemet, for perioden etter 2030. De store linjene i klimakvotedirektivet ligger fast, men EU-kommisjonen foreslår en rekke endringer i regelverket, blant annet for å lette byrden for aktørene i kvotesystemet frem mot 2040, øke investeringene i avkarbonisering av europeisk industri og energisystemer, og for å sikre et robust karbonmarked. Endringene vil gi mer rom for kvotepliktige utslipp som er vanske-

[1] Statistisk sentralbyrå (tabell 10807)

lige å avkarbonisere, sammenlignet med det regelverket som gjelder i dag. Støtte til teknologi gjennom Innovasjonsfondet videreføres, og EU-kommisjonen foreslår å etablere en ny Industriell avkarboniseringsbank (med 100 milliarder euro i finansiering) som skal gi støtte til oppskalering og utrulling av mer moden teknologi for energiintensiv industri. Kommisjonen foreslår fortsatt vederlagsfri tildeling til industrien ut perioden 2031–2040. I sektorer hvor CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) gradvis skal ta over som virkemiddel mot karbonlekkasje, forlenges vederlagsfri tildeling til 2038, og CO_2-kompensasjonsordningen foreslås også videreført etter 2030. For mer informasjon om EUs klimaregelverk, se Klimastatus og -plan, som er et vedlegg til Klima- og miljødepartementets budsjettproposisjon.

Mineralaktivitet

Norsk mineralnæring skal sikre bærekraftig mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser som legger til rette for høyest mulig samlet verdiskaping og ivareta samfunnets behov for mineraler. En bærekraftig mineralnæring forutsetter at bedriftene og næringen arbeider godt med å redusere avtrykket på natur, ressurs- og avfallshåndtering, sirkulærøkonomi, og forholdet til omgivelsene og dem som berøres.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) skal arbeide for at Norges mineralressurser blir forvaltet og utnyttet til det beste for samfunnet. Dette omfatter også forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser og å redusere miljømessige konsekvenser av tidligere mineraluttak.

I 2027 skal DMF prioritere å følge opp den helhetlige planen for gjennomføring av tiltak for å redusere forurensningen etter den tidligere gruvedriften i Folldal. DMF skal også prioritere arbeidet med oppfølging av revidert tiltaksplan på Løkken, for oppfylling av det siste delmålet i miljøpålegget her.

Opprydning: tidligere industri og mineralaktivitet

Løkken

Miljødirektoratet har gitt sin tilslutning til en tiltaksplan for Løkken Gruver som DMF har ansvar for å gjennomføre. På Løkken inkluderer eksisterende tiltak et helhetlig system bestående av grøfter, survannsnett, rentvannsnett, pumpestasjoner, tildekkede gruvemasser og et nøytraliseringsanlegg (renseanlegg). Resultater fra vannovervåkningen på Løkken viser at resultatene fra disse tiltakene er gode. To av tre miljømål er oppnådd, og historiske data viser at kobberkonsentrasjonene har nedadgående trend fra nøytraliseringsanlegget ble etablert i 2018, og frem til i dag. Det siste delmålet gjelder å stoppe tilførsel fra Fagerligvatnet til Bjørnlivatnet, og selv om denne tilførselen er betydelig redusert siden 2019 er den ikke stanset per i dag. Foreløpige vurderinger tilsier at full måloppnåelse kan være svært krevende både teknisk og økonomisk. DMF vil videreføre dialogen med Miljødirektoratet om hensiktsmessig videre oppfølging.

Vannkjemien i Raubekken viser høye tungmetallkonsentrasjoner. Den stedegne grenseverdien for kobber på 175 mikrogram per liter (µg/l) ble overholdt i 2025. Grenseverdien på 10 µg/l for kobber ble overholdt i 2025. Det pågår arbeid i tråd med revidert tiltaksplan for å opprettholde og ytterligere bedre miljøtilstanden.

Samlet sett er det en avtakende trend for kobberkonsentrasjonen tilknyttet Løkken Verk etter oppstart av nøytraliseringsanlegget i 2018.

Folldal

I det opprinnelige pålegget til Miljødirektoratet for gruveområdet i Folldal er målsettingen om å redusere avrenningen med 60-90 pst. sammenlignet med en kartlegging gjennomført i 1998. I februar 2024 mottok departementet følgende reviderte pålegg om tiltaksgjennomføring ved Folldal gruver fra Miljødirektoratet:

> *For å innfri bestemmelsene etter vannforskriften pålegger vi Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) å gjennomføre tiltak for å redusere forurensningen fra gruveområdene i Folldal slik at vannforskriftens miljømål kan nås i Folla. Miljømålene for vannkvalitet som omfattet av pålegget er:*
> - *Kobber: 7,8 µg/liter*
> - *Sink: 11 µg/liter*
> - *Frist for å gjennomføre tiltak settes til 1. juni 2028.*

DMF oversendte i januar 2022 en helhetlig tiltaksplan for opprydding etter gruvedriften til departementet. Planen konkluderer med at det kreves tre trinn for å oppfylle miljøpålegget:

- Grøftesystemet og survannsnettet må utbedres.
- Gruvemassene må sikres mot avrenning ved at de dekkes til.
- Det må etableres et renseanlegg med slamhåndtering.

Prosjektet er nå godt i gang. I 2025 ble første tiltak i trinn 1 ferdigstilt, med mål om å sikre god kildekontroll. Resterende tiltak i trinn 1 planlegges gjennomført i 2026–2027. Trinn 2 (tildekking) er foreløpig ikke planlagt, da trinn 1 virker å være tilstrekkelig i denne omgang. Planlegging av renseløsning i trinn 3 er påbegynt, med søknadsprosesser, markedsdialog og planlagt utlysing er i 2026. Trinn 3 planlegges som en innovativ anskaffelse. Det jobbes mot måloppnåelse innen 2028, men det er fortsatt usikkerhet i prosjektet og det er for tidlig å kunne si om nåværende planlagte tiltak er tilstrekkelig. DMF har god dialog med Folldal kommune og andre relevante myndigheter om oppfølging.

Resultater fra Folldal viser høye tungmetallkonsentrasjoner, og at elva Folla er sterkt påvirket av tidligere gruvedrift. Samlet avrenning fra gruveområdet til Folldal verk måles ved en prøvestasjon. Vannprøvene viser høye konsentrasjoner av tungmetallene kadmium, krom, nikkel, arsen, kobber og sink, med spesielt høye konsentrasjoner av kobber og sink. Referansestasjonen F5 (Folla, oppstrøms gruver) har lave konsentrasjoner av aktuelle tungmetaller og god kjemisk tilstand og god tilstand for vannregionspesifikke stoffer. I 2025 øker gjennomsnittlig kobberkonsentrasjon i Folla fra 1,32 µg/l i F5 oppstrøms Folldal Verk til 17,8 µg/l i F3 nedstrøms Folldal Verk. Analyseresultatene viser dermed at elven fortsatt er svært påvirket av tidligere gruvedrift.

Sulitjelma

I 2018 ble det utarbeidet en fagrapport av Norges geotekniske institutt på oppdrag fra DMF, hvor anbefalingen var å ikke gjennomføre omfattende tiltak. Dette skyldes at tiltak kan medføre fare for spredning av forurensning ved at metaller frigjøres fra bunnsedimentene i Langvatnet og dermed virke mot sin hensikt. Overvåking på elleve målepunkter viser at det ikke er forverring av kobberkonsentrasjonen i Langvatnet. Pålegg for Sulitjelma innebærer at kobberkonsentrasjonen i Langvatnets utløp ved Hellarmo ikke skal overstige 10 µg/l. Grenseverdien for kobber var i snitt 24,7 µg/l i 2025, og grenseverdien for kobber ble dermed ikke overholdt.

Røros

I henhold til pålegg fra Miljødirektoratet fra 2016 skal miljøtilstanden i vannforekomster ved Nordgruvefeltet overvåkes årlig for å sikre at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om muligheten for å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand. Nordgruvefeltet omfatter kobbergruver med driftsperiode fra 1657 til 1977, og den tidligere gruvedriften har medført at metall- og sulfidholdig gruveavfall er spredt i området rundt gruvene. Resultater fra vannovervåkingen på Røros viser at vannkjemien i Orva er sterkt påvirket av avrenning fra Nordgruvefeltet. Analyser av vannprøver fra Orva viser at gjennomsnittskonsentrasjonene av både kobber, sink og kadmium overstiger grenseverdien for årlig gjennomsnitt gitt i vannforskriften og også påvirker vannkvaliteten i Glomma. Gjennomsnittlig kobberkonsentrasjon i Glomma i 2025 økte fra 1,17 µg/l før utløpet av Orva til 53 µg/l etter utløpet av Orva. Nordgruvefeltet er ikke hjemfalt til staten.

Søve

Staten har påtatt seg å bekoste og gjennomføre opprydding etter virksomheten til det tidligere statsaksjeselskapet A/S Norsk Bergverk ved Søve i Telemark i perioden 1953–1965. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet ga i 2014 Nærings- og fiskeridepartementet pålegg om opprydding basert på departementets forslag til tiltaksplan.

Departementet kunngjorde oppryddingen i 2014 og 2016 uten at det lyktes å få på plass en egnet deponiløsning. Nærings- og fiskeridepartementet ga i 2020 Norsk nukleær dekommisjonering (NND) i oppdrag å forberede gjennomføring og oppfølging av en løsning for Søvemassene. Anbudskonkurranse ble gjennomført i 2024, og AF Decom ble tildelt oppdraget som innebærer at radioaktive masser plasserer i en sarkofag av betong. Fase 2 skal etter planen starte når alle tillatelser er gitt, og er estimert til siste kvartal 2026.

Raufoss

Staten påtok seg i 2004 ansvar for å dekke kostnader til opprydding av forurensning etter den tidligere virksomheten til Raufoss Ammunisjonsfabrikker AS, som var 100 pst. eid av staten, og Raufoss ASA, hvor statens eierandel var 50,3 pst. Bakgrunnen var at juridiske vurderinger viste at staten kunne holdes ansvarlig for evt. miljøforpliktelser knyttet til historisk relatert forurensning på Raufoss-området, samt deponering av ammunisjon i Mjøsa, jf. Innst. S. nr. 147 (2003-2004) og St.prp. nr. 40 (2003–2004). Miljøtiltakene som er gjennomført i Raufoss Industripark siden 2004, har ført til en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken. Overvåking viser at vannkvaliteten i Hunnselva er i forbedring, og miljøbelastningen fra industriparken til omgivelsene reduseres årlig. Oppryddingspro-

sjektet på Raufoss har oppfylt alle tidligere gitte pålegg fra Miljødirektoratet og miljømålene som er satt. Miljøtiltakene er nå konsentrert om fjerning av forurenset grunn i forbindelse med nye graveprosjekter samt miljøovervåking. Miljøovervåkingen er basert på Miljødirektoratets krav til overvåkingsprogram for Raufoss Næringspark ANS fra 2012. Miljøovervåkingsprogrammet er tiltaksrettet og har fokus på overvåking av vannkvaliteten i Hunnselva, utløp fra industriparken til Hunnselva, grunnvann, oljeutskillere og hydroksiddeponiet. I tillegg til miljøovervåking er det fortsatt behov for drift av enkelte tiltak i industriparken hvor forurenset vann pumpes opp og renses. Det kan også komme ytterligere forpliktelser under garantiene knyttet til historisk relatert forurensning i forbindelse med gravearbeider for bygg og annen infrastruktur. Garantiforpliktelsene omfatter også de latente historiske miljøforpliktelsene knyttet til dumping av ammunisjon som har vært gjort i Mjøsa, som måtte følge av offentligrettslige miljøpålegg etter forurensningslovens bestemmelser. Nærings- og fiskeridepartementet har bekreftet overfor Forsvarsdepartementet at departementet etterskuddsvis vil dekke halvparten av kostnadene som Forsvarsdepartementet pådrar seg som følge av eventuelle offentligrettslige pålegg eller erstatningsansvar etter forurensningslovens bestemmelser hva gjelder historiske forhold knyttet til ammunisjonsdeponiet i Mjøsa.

Opprydding: nukleær virksomhet

Staten har ut fra et samfunnsmessig hensyn tatt ansvar for finansieringen av oppryddingen etter den nukleære forskningsvirksomheten som Institutt for energiteknikk (IFE) har drevet i Halden og på Kjeller. Det er etablert en egen etat, Norsk nukleær dekommisjonering (NND), for å gjennomføre oppryddingen. NND har siden 1. april 2025 hatt konsesjon for å eie og drive atomanlegget i Halden. Samtidig er det igangsatt prosesser for at atomanlegget på Kjeller og det kombinerte lageret og deponiet for lavt og middelaktivt radioaktivt avfall i Himdalen, skal overføres til NND så raskt som mulig.

Meld. St. 8 (2020–2021) *Trygg nedbygging av norske atomanlegg og håndtering av atomavfall* beskriver problemstillinger og prosesser i opprydningsarbeidet. Det vises ellers til omtale under kap. 907 og 908. Stortingsmeldingen legger forurensingsloven og avfallsforskriften til grunn som rettslige rammeverk for å ivareta klima- og miljø hensyn i arbeidet med oppryddingen etter IFEs atomreaktordrift. Oppryddingen innebærer håndtering av store menger radioaktivt avfall. Radioaktiv forurensning kan skade menneskers helse og miljø både nå og i framtiden, og det stilles derfor strenge krav til håndtering av radioaktivt avfall. Arbeidet er fortsatt i en planleggingsfase.

Maritim næring og kystområdet

Klimagassutslipp

Norsk maritim næring har lenge ledet utviklingen av nye og mer klimavennlige løsninger. Gjennom nasjonale virkemidler har næringen realisert teknologi, løsninger og forretningsmodeller som har dannet grunnlag for eksport til internasjonale markeder. Utviklingen av lav- og nullutslippsløsninger har kommet lengst innenfor ferjesektoren, og det arbeides med å stille krav til flere fartøyssegmenter de kommende årene for å bidra til utvikling og økt bruk av lav- og nullutslippsløsninger.

Offentlig støtte til forsknings- og innovasjonsprosjekter bidrar til nødvendig teknologiutvikling og -implementering. Ifølge Statistisk sentralbyrå var klimagassutslippene fra innenriks sjøfart og fiske på 3,9 mill. tonn CO_2-ekvivalenter i 2024. Av Norges totale klimagassutslipp utgjør dette om lag 8,4 pst.

Prising av utslipp er et av flere virkemidler i politikken for grønn skipsfart.

Fra 1. januar 2024 er skip over 5 000 BT i gods- og passasjertransport omfattet av EUs kvotehandelssystem (EU ETS), med gradvis innfasing av full kvoteplikt frem mot 2027. Deler av kvotepliktig skipsfart omfattes også av innsatsfordelingsforordningen og betaler CO_2-avgift. 1. mars 2026 ble det innført redusert CO_2-avgift for kvotepliktig innenriks sjøfart.

EU-forordningen FuelEU Maritime trådte i kraft i EU i 2025 og vil stille krav til reduksjon i klimagassintensiteten i drivstoff brukt om bord på skip, regelverket forventes å tidligst tre i kraft i Norge i 2028. Forordningen om utbygging av infrastruktur for alternative drivstoff (AFIR) er også trådt i kraft i EU. Stortinget har gitt sitt samtykke til at forordning (EU) 2023/1804 innlemmes i EØS-avtalen.

Siden 2023 har Kystverket ført klimaregnskap i samsvar med «Greenhouse Gas Protocol». I 2025 kommer om lag 54 pst. av disse utslippene fra tilbringertjenesten for los, utbyggingsprosjekter og slepebåtberedskapen i regi av Kystvakten. Kystverket stiller utslippskrav der det er hensiktsmessig på egne fartøyer og innleide transporttjenester, som tilbringertjenesten for los. Dette gjelder også ved vedlikeholdsarbeid av farleder og fiskerihavner med innleide entreprenører.

Sjøfartsdirektoratets regelverksarbeid er viktig for Norge både nasjonalt og internasjonalt. Norge har vært og er en pådriver for et strengere klima- og miljøregelverk blant annet i Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen IMO.

Miljø

Næringsorganisasjonene som er parter i miljøavtalen, har etablert Næringslivets NOx-fond. Den opprinnelige avtalen for perioden 2018–2025 er forlenget med to år og gjelder dermed til og med 2027. NOx-avtalen har vært et viktig tiltak for utvikling av norsk miljøvennlig flåte. Skipsfart har mottatt støtte til 37 prosjekter, med en samlet NOx-reduksjon på 1 387 tonn. Den totale utbetalingen til skipsfarten i 2025 er på i overkant av 528 millioner kroner. Finansdepartementet sendte 8. april på høring forslag om avvikling av NOx-avgiften med frist 10. juli. Bakgrunnen for høringen er at Norge ligger an til å sine internasjonale forpliktelser for NOx-utslipp.

Undersøkelser før farvannstiltak starter opp, avdekker ofte forurensede sedimenter fra blant annet havnevirksomhet, skipsverft, gamle avfallsfyllinger og avløp. Tiltak er gjenstand for grundig planlegging og overvåking, og gjennomføres med skånsomme metoder og avbøtende tiltak for å redusere faren to at forurensning spres. Forurensede masser fjernes på en forsvarlig måte slik at naturverdier ivaretas. Kystverket samarbeider med aktuelle kommuner og Miljødirektoratet om miljømudring i tilknytning til egne tiltak der det er aktuelt, og synergieffekter kan oppnås. Kystverket vektlegger kunnskapsinnhenting om effekten av avbøtende tiltak både innenfor forurensning og andre påvirkningsfaktorer. Dette gjelder også undersøkelser av påvirkningen fra farvannstiltak på naturen og miljøet i etterkant av farvannstiltak.

Videre arbeid

Regjeringen vil fortsette å legge til rette for grønn omstilling i maritim næring. Å satse målrettet på teknologi og løsninger som gir effektivisering, lavere energiforbruk og løsninger som tar i bruk ikke-fossile energikilder, er viktig for å gi ytterligere kraft til den grønne omstillingen i skipsfarten. Gjennom Innovasjon Norge og Forskningsrådet ble det også i 2026 gitt betydelig støtte til maritime forsknings- og innovasjonsprosjekter rettet mot grønn omstilling, digitalisering og utvikling av lav- og nullutslippsløsninger i maritim næring. Norske aktører hevder seg samtidig godt i internasjonalt forskningssamarbeid. I EUs rammeprogram Horisont Europa har norske miljøer per 2026 oppnådd en returandel på 2,96 pst., som er over regjeringens målsetting på 2,8 pst. Innenfor maritim forskning er den norske returandelen på 17,2 pst.

Det maritime klimapartnerskapet skal bidra til å identifisere barrierer og flaskehalser for grønn omstilling i maritim sektor, samt foreslå tiltak som kan øke omstillingstakten. Arbeidet er videreført i 2026, med vekt på virkemidler som kan understøtte overgang til lav- og nullutslippsløsninger og utvikling av nødvendig energi- og bunkringsinfrastruktur. Sjøfartsdirektoratet arbeider videre med regelverksutvikling som legger til rette for sikker innfasing av ny og utslippsreduserende teknologi, herunder alternative drivstoff som hydrogen og ammoniakk samt elektrifiserte løsninger. Norge deltar aktivt i det internasjonale regelverksarbeidet i FNs sjøfartsorganisasjon International Maritime Organization (IMO), hvor utviklingen av globale klimakrav for internasjonal skipsfart er et prioritert område. I 2026 har IMO arbeidet videre med det internasjonale rammeverket for utslippsreduksjoner, inkludert vurdering av mer effektive og harmoniserte virkemidler på globalt nivå.

En mulig kompensasjonsordning for CO_2-avgiften for innenriks sjøfart er utredet jf. omtale av vedtak nr. 58 i kapittel 4.2. Det anbefales ikke å opprette en kompensasjonsordning, men heller utrede tiltak og virkemidler for energieffektivisering. Mulige tiltak knyttet til energieffektivisering av skip i fartøyssegmenter der nullutslippsteknologi ligger langt fram skal derfor utredes.

Sjømatnæringene og havområdene

Kartlegging av marine naturtyper

MAREANO-programmet har siden 2005 drevet kartlegging av havbunnen i norske havområder gjennom systematisk innsamling av dybdedata og data om havbunnens geologi, landskap og naturtyper, biologiske mangfold og forurensning. Formålet med kartleggingen er blant annet å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av de havbaserte næringene og de marine økosystemene gjennom bidrag til forvaltningsplanene for norske havområder. Kartleggingen gjennomføres av Havforskningsinstituttet, Norges geologiske undersøkelse og Statens kartverk. I 2025 ble det gjennomført dybdekartlegginger på totalt 6 041 km^2. Det ble kartlagt i Nordsjøen i henholdsvis særlig verdifulle og sårbare områder (SVO) i Norskrenna. Det er videre gjennomført kartlegging og undersøkelser av geologiske, biologiske og kjemiske bunnforhold av til sammen 6 807 km^2 havbunn i 2025.

Av kartlegging og undersøkelser gjennomført i 2025 var 5 236 km^2 utført på kontinentalsokkelen i Nordsjøen og 1 571 km^2 ble feltkartlagt på Mohnsryggen, nord for Jan Mayen.

Siden 2005 er det totalt dybdemålt ca. 310 000 km^2. I tillegg er det benyttet dybdedata fra andre aktører. Til og med 2025 er det totalt kartlagt 293 796 km^2 sjøbunn mht. geologi, biologi og kjemi. Høyoppløselige dybdekart legges inn i kartplottere for fiskefartøy. Dybdekartene er også viktig datagrunnlag for å modellere utbredelse av naturtyper og biotoper, samt identifisere sannsynlige forekomster av korallrev. Mer enn 5 000 naturlige gassoppkommer er kartlagt som kan bidra til utslipp av klimagasser. Resultater og kart fra MAREANO-programmet publiseres løpende på www.mareano.no.

I statsbudsjettet 2026 er det startet et nytt program for kartlegging av sjøbunn og økosystemer i kystsonen. Programmet gjennomføres i samarbeid mellom Norges geologiske undersøkelse, Kartverket og Havforskningsinstituttet, og vil gi økt kunnskap som kan legge grunnlag for næringsvirksomhet både i havbruk, fiske og nye marine næringer. I 2026 er det startet kartlegging i Varangerfjorden.

Sykdom hos viltlevende akvatiske arter

Nærings- og fiskeridepartementet har det forvaltningsmessige ansvaret for å forebygge og bekjempe sykdom hos villfisk og andre viltlevende akvatiske arter. Sykdommer som kan true en art, blir prioritert. De mest aktuelle slike sykdommer er krepsepest hos edelkreps, og parasitten *Gyrodactylus salaris* hos atlantisk laks.

Krepsepest kan føre til total utryddelse av edelkrepsbestanden i et vassdrag. Påvisning av miljø-DNA fra krepsepest i Dalselva i Indre Østfold indikerer et fortsatt pågående utbrudd til Hæravassdraget, mens det ikke ble gjort påvisninger ved andre overvåkede lokaliteter. Hyppige påvisninger av miljø-DNA fra edelkreps innenfor de regulerte restriksjonssonene for bekjempelse av krepsepest i Haldenvassdraget, Mossevassdraget og elvene Vrangselva og Finnsrudelva i Eidskog, tyder på tilstedeværelse av vitale edelkrepsbestander innenfor restriksjonssonene.

Gyrodactylus salaris kan føre til at hele bestander av den atlantiske villaksen i elver går tapt. Parasitten angriper ikke laksefisk i sjø. Det er fram til i dag påvist Gyrodactylus salaris på laks og røye i 54 vassdrag i Norge. Blant disse er 43 av vassdragene friskmeldt etter behandling. I tillegg er det fem vassdrag i Drivaregionen i Møre og Romsdal som venter på bekreftelse på utryddelse av Gyrodactylus salaris, etter at behandling ble fullført i 2024.

Beskyttede områder

Norge har med hjemmel i havressursloven iverksatt en rekke tiltak for å unngå skadelig fiskeriaktivitet. Totalt er rundt 40 pst. av norske havområder omfattet av områdebaserte fiskereguleringer som bidrar til en miljømessig bærekraftig forvaltning, og til beskyttelse av bunnhabitatene. Tiltakene er også i tråd med FN-resolusjoner, FN-avtalen om fiske på det åpne hav og FAOs retningslinjer. Særlig omfattende er det generelle forbudet mot bruk av bunnslepte redskap i områder dypere enn 1 000 meter sør for Bjørnøya. Nord for Bjørnøya er det større forekomster av andre arter enn lengre sør. For å sørge for bedre beskyttelse av bløtkoraller, svamp og andre sårbare arter i disse områdene, ble det i 2019 innført strengere regler der. Dybdegrensen i det generelle forbudet mot bunnslepte redskaper ble satt til 800 meter. I tillegg ble ti områder stengt for alt bunnfiske. For øvrig har vi i norske havområder 18 områder med dypvannskorallforekomster som er beskyttet mot all bunnberørende fiskeriaktivitet. Det er opprettet flere hummerfredningsområder på Skagerrakkysten der bunnberørende fiskeriaktivitet er begrenset, og 11 nye slike områder er opprettet i 2025.

Videre er det fra 1. januar 2026 opprettet tre nullfiskeområder i Oslofjorden, der alt fiske er forbudt i ti år. Forbudet gjelder både yrkesfiske og fritidsfiske, og tiltaket skal bidra til å styrke fiskebestandene og økosystemet i Oslofjorden. Totalt forbud mot fiske i dette omfanget er et nytt virkemiddel i norsk fiskeriforvaltning, og det vil bli viktig å følge tiltaket tett for å kartlegge effektene i årene fremover. Nærings- og fiskeridepartementet er involvert i arbeidet med bevaring av marine områder under Konvensjonen om vern av havmiljøet i det nordøstlige atlanterhavsområdet (OSPAR), FNs konvensjon om biologisk mangfold (CBD), gjennom flere regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner, gjennom FAOs fiskeriarbeid, og i oppfølging av FNs bærekraftsmål. Fiskeriforvaltningstiltakene som er hjemlet i havressursloven, regulerer den aktiviteten med størst påvirkning på marin natur, og vil være et vesentlig bidrag til å nå globale mål om bevaring av 30 pst. av de globale havområdene innen 2030.

Marin restaurering

Tareskog utgjør viktige leveområder for et stort mangfold av marine arter, og stortare høstes også bærekraftig i de områdene hvor tilstanden er god, særlig langs kysten av Rogaland og nordover til Nordland. Fra stortaren utvinnes alginat, som blant annet benyttes til viktige medisinske produkter. Andre steder langs norskekysten er tareskogen kraftig redusert eller helt forsvunnet, og Stortinget har vedtatt at det skal utarbeides en plan for å systematisk restaurere denne. Havforskningsinstituttet har fått i oppdrag fra NFD og KLD å utarbeide et forslag til plan for restaurering av tareskog i Norge, i samarbeid med Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet. Forslaget skal etter planen leveres innen utgangen av 2026.

Fiskeri

Norge har lovfestet at forvaltningen av fiskeriressursene skal være bærekraftig og basert på beste tilgjengelige kunnskap. Fiskerimyndighetene vurderer jevnlig bestandssituasjonen og behovene for å fastsette forvaltningstiltak i de ulike fiskeriene for å sikre bærekraftig høsting. Riktig kvotefastsetting, andre reguleringstiltak og kontroll med at reguleringene følges er viktig for å unngå overbeskatning.

For de kommersielt viktigste fiskebestandene har forvaltningen et godt kunnskapsgrunnlag, som blir oppdatert årlig. Opp mot 90 pst. av fisken vi fisker, er fra bestander vi deler med andre land. For en systematisk gjennomgang av tilstanden til våre viktigste fiskebestander og de vitenskapelige rådene om hvordan bestandene bør reguleres, se Meld. St. 5 (2025–2026) *Noregs fiskeriavtalar for 2026 og fisket etter avtalane i 2024 og 2025*.

Utviklingen i gytebestanden for de økonomisk viktigste fiskeriene de siste tretti årene har vist en god balanse mellom høsting og beskyttelse. I Barentshavet har de kommersielt viktige bestandene hatt god utvikling etter at et mer bærekraftig fiske ble innført, men i de siste årene har det vært nedgang i flere av de kommersielt viktigste bestandene. Gytebestanden for nordøstarktisk torsk (skrei) er nå under føre-var-nivået, og kvoterådet for 2027 er 10% pst. høyere enn kvoten i 2026. For enkelte bestander som makrell og nvg-sild, har fiskepresset vært høyere enn de vitenskapelige rådene for bærekraftig forvaltning, grunnet utfordringer med å komme til enighet om internasjonale fiskeriavtaler.

Gjenoppbygging av bl.a. snabeluer, tobis, pigghå og makrellstørje viser at restaurering virker. For 2027 anbefaler ICES også en kvote for direktefiske på vanlig uer, for første gang på flere tiår. Langsiktige høstingsregler har sammen med vern av yngel og småfisk gjennom områdebegrensninger, tekniske reguleringer, selektive redskap og utkastforbud, vist seg å være effektive tiltak som har gitt en positiv utvikling. Fiskeridirektoratets årsrapport gir en nærmere gjennomgang av prioriteringer av arter og konkrete tiltak i arbeidet med en økosystembasert fiskeriforvaltning.

Tapte fiskeredskaper kan forårsake spøkelsesfiske, og havressursloven pålegger fiskere å søke etter tapte redskaper og rapportere dersom redskapen likevel går tapt. I tillegg til forebyggende arbeid har Fiskeridirektoratet de siste årene forsterket sin oppryddingsinnsats. Lokale opprenskningstokt langs kysten har avdekket betydelige funn av redskap som stammer fra fritidsfiske. Det er nå krav om å merke teiner og ruser i fritidsfiske, og allmennheten oppfordres til å rapportere tapte fiskeredskap i fritidsfiskeappen. Fiskeridirektoratet fikk i 2025 lovhjemmel til å beslaglegge og destruere eller avhende umerket fiskeredskap.

Fiskeriforvaltningen arbeider for et mest mulig klima- og miljøvennlig fiske. Å begrense skade på bunnhabitat og redusere fiskeflåtens energiforbruk er viktige mål i tillegg til å regulere fiskeriene slik at utkast av fisk og uønsket bifangst reduseres mest mulig. Kunnskap om klimaendringenes påvirkning på økosystemer og fiskebestander blir også stadig viktigere for arbeidet med økosystembasert fiskeriforvaltning.

Villfanget fisk har i utgangspunktet et lavt klima- og miljøavtrykk. Det legges vekt på ytterligere å redusere dette ved bruk av ny teknologi og tilrettelegging for et effektivt fiske. Bunntråling kan medføre utslipp av organisk karbon, men det er betydelig usikkerhet knyttet til størrelsen på slike utslipp. Gjennom Mareano-programmet samles det inn bunnprøver som kan bidra til økt kunnskap om dette.

Fra 2026 skal vurderinger av klimaeffekter i større grad tas inn i Fiskeridirektoratets forslag til nasjonale reguleringer. En arbeidsgruppe med representanter fra forvaltningen og næringen arbeider med å identifisere områder innenfor fiskeriregelverket som påvirker næringens klimagassutslipp, og skal gi forvaltningen et bedre grunnlag for å ta klimahensynet inn i arbeidet med de nasjonale reguleringene. Nærings- og fiskeridepartementet har også dialog med næringen om grønn omstilling gjennom Maritimt Klimapartnerskap.

Norske fiskerier er underlagt økonomiske virkemidler for omstilling og utslippsreduksjoner,

herunder CO_2-avgift på fossilt drivstoff, omsetningskrav for biodrivstoff og CO_2-kompensasjonsordningen for fiskeflåten. I fiskerisektoren har mange fartøyeiere muligheten til å omgå prisvirkningene av høyere CO_2-avgift og økt innblanding av biodrivstoff ved å bunkre i utlandet eller bunkre med fritaket for utenriks sjøfart. Kompensasjonsordningens innretning skal gi insentiver for mer drivstoffeffektivt fiske. Fiskeflåten har begrensede alternativer til fossilt drivstoff, og er krevende å omstille. Dagens virkemiddelbruk har foreløpig ikke vært tilstrekkelig til å utløse utslippsreduksjoner. Regjeringen vil derfor nedsette et ekspertutvalg for å vurdere muligheter og insentiver for klimaomstilling av fiskeflåten.

Havbruk

Rømming

Havbruksnæringen påvirker miljøet blant annet gjennom genetisk innblanding av rømt oppdrettsfisk blant villfisk. Derfor er det strenge regler for utforming og drift av akvakulturanlegg. Dersom rømming likevel skjer, er målet å redusere den genetiske interaksjonen med ville bestander.

Til tross for at forebygging av rømming er en prioritet både for næringen og forvaltningen, er rømmingshendelser fortsatt en utfordring. Det er imidlertid vanskelig å fastslå faktiske rømmingstall siden det har vært stor usikkerhet knyttet til innrapporterte rømmingstall. Fra januar 2026 har Fiskeridirektoratet endret innrapporteringen av rømmingstall, slik at det bare er de tilfellene der omfang er avklart ved telling eller at man på annen måte vet omfanget, oppdretter skal innrapportere. I resterende saker skal man krysse av for antatt omfang i intervallform.

Rømmingshendelsene skjer ofte i forbindelse med arbeidsoperasjoner og håndtering av fisk (som for eksempel avlusningsoperasjoner). Andre årsaker er blant annet uvær og eksterne påkjenninger, eksempelvis at predatorer som sel og hval ødelegger nøtene.

Det nasjonale programmet for overvåking av rømt oppdrettslaks i vassdrag har tallfestet innslagene av rømt fisk i 215 vassdrag i 2025. Av disse ble til sammen 88,8 pst. vurdert til å ha lavt innslag av rømt oppdrettslaks (mindre enn 4 pst.), 6,5 pst. ble vurdert til å ha moderat innslag (mellom 4 og 10 pst.), mens 4,7 pst. ble vurdert til å ha et høyt innslag (mer enn 10 pst.) av rømt oppdrettslaks. Antall og andel elver med middels eller høyt innslag i 2025 var noe lavere enn i 2024, om lag på nivå med 2023.

Havbruksnæringen er gjennom forskrift pålagt å organisere og finansiere utfisking i vassdrag med et for høyt innslag av rømt oppdrettsfisk. Oppdrettsnæringens sammenslutning for utfisking av rømt oppdrettsfisk (OURO) tok ut rømt oppdrettslaks i 49 laksevassdrag over hele landet i 2025. I tillegg kommer utfisking i regi av Fiskeridirektoratet.

Lakselus

Grensene for hvor mye lus det kan være på oppdrettsfisk er satt lavt for å beskytte viltlevende laksefisk. Økende resistens mot lakselusmidler har ført til at den generelle bruken av medikamentell behandling er redusert, og ført til utvikling og utstrakt bruk av andre bekjempelsesmetoder. I Veterinærinstituttets fiskehelserapport for 2025 blir mekaniske skader i forbindelse med medikamentfrie avlusninger oppgitt å vær den viktigste velferdsutfordringen i sjøfasen for oppdrettslaks. I 2025 ble det rapportert det høyeste antallet medikamentfrie avlusningsuker noen gang, med en økning på 24 pst. fra 2024.

Utslipp fra havbruksanleggene

Fiskeoppdrett medfører utslipp av organisk materiale og næringssalter. Miljøovervåking av bunnen under og rundt oppdrettsanlegg skjer i samsvar med norsk standard NS 9410. Undersøkelser fra 2024 og 2025 viser at over 90 % av anleggene har «meget god» eller «god» miljøtilstand i anleggssonen. Havforskningsinstituttets risikorapport for norsk fiskeoppdrett 2026 viser at risikoen for overgjødsling som følge av utslipp av næringssalter er vurdert som lav i alle produksjonsområdene.

Elektrifisering av havbruksnæringen

Det pågår en betydelig elektrifisering av havbruksnæringen. Om lag 70 pst. av fôrflåtene er koblet til landstrøm i tillegg til at det stadig bygges nye fullelektriske eller hybridelektriske arbeidsbåter i havbruksnæringen. På vegne av Klima- og miljødepartementet hadde Sjøfartsdirektoratet høsten 2025 på høring et forslag om klimakrav til havbruksfartøy. Forslaget var basert på en utredning fra DNV som vurderte muligheten for elektrifisering av fartøyer i havbruk samt tidligere underlagsrapport fra Sjøfartsdirektoratet om lav- og nullutslippskrav for servicefartøyer i havbruksnæringen. Høringsinnspillene og videre prosess er nå til vurdering hos Klima- og miljødepartementet.

Veien videre

Regjeringen ønsker å legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping fra havbruk innenfor bærekraftige rammer. I desember 2024 la regjeringen fram Meld. St. 8 (2024–2025) *Dyrevelferd* som presenterte en målsetting om at dødeligheten i akvakultur skal ned mot 5 pst. Stortinget sluttet seg til målsettingen. Regjeringen vil framover prioritere tiltak som kan føre til en planmessig nedgang i dødeligheten og bedre velferd for fisken.

Regjeringen la i 2025 fram en stortingsmelding om havbruk – Meld. St. 24 (2024–2025) *Fremtidens havbruk* – som presenterte et nytt og mer helhetlig forvaltningssystem for akvakulturnæringen. Stortinget sluttet seg til prinsippene som meldingen la fram om at framtidig regulering av akvakulturnæringen skal bygge på faktisk miljøpåvirkning og være innrettet med individuelle insentiver for akvakulturselskapene, også for å nå målsettingene om akseptabel miljøpåvirkning og redusert dødelighet. Regjeringen vil prioritere å følge opp Stortingets vedtak.

Regjeringen prioriterer også å legge til rette for velfungerende sameksistens mellom havnæringene. Det er behov for økt kunnskap for å kunne legge til rette for best mulig lokalisering av havvind og havbruk til havs og for å øke kunnskapen om effekter for økosystemene og andre næringer.

Sjømat i matsystemet

Økt konsum av bærekraftig sjømat kan bidra til mer bærekraftige matsystemer med lavere klimagassutslipp. Ifølge Miljødirektoratets rapport *Klimatiltak i Norge 2026: Veivalg og utslippsbaner mot 2050* vil en omlegging til et kosthold i tråd med kostrådene (mindre rødt kjøtt, mer fisk og plantebasert mat) gi en utslippsreduksjon på 2,2 millioner tonn CO_2-ekvivalenter i 2035. Regjeringen vil derfor fremme havet som matfat og legge til rette for bærekraftig produksjon og konsum av mat fra havet.

Det arbeides for å øke sjømatinntaket i befolkningen i tråd med kostrådene, blant annet gjennom kostholdsprogrammet Fiskesprell, som er departementets viktigste tiltak på området.

Kunnskapsbasert ressursforvaltning er en grunnpilar for bærekraftig høsting av ville marine arter. Samtidig må sjømatnæringen redusere utslipp og miljøpåvirkning gjennom hele verdikjeden. Sjømaten skal være sunn, trygg og produsert med minst mulig svinn. Dette krever en helhetlig tilnærming og samarbeid mellom myndigheter, næringsliv og kunnskapsmiljøer. Havforskningsinstituttet, Veterinærinstituttet, Nofima og SINTEF bidrar med kunnskap som understøtter bærekraft i verdikjedene og matsystemene.

Fiskesprell

Kostholdsvaner utvikles tidlig, og det nasjonale kostholdsprogrammet Fiskesprell er etablert for å øke sjømatkonsumet hos barn og unge (programmet er nærmere omtalt under kap. 900, post 77).

Økt ressursutnyttelse gjennom verdikjeden

Økt ressursutnyttelse er viktig for å styrke verdiskapingen i sjømatnæringen, redusere klima- og miljøavtrykket og bidra til en mer sirkulær økonomi. En betydelig del av potensialet ligger i bedre utnyttelse av restråstoff, biprodukter og andre marine sidestrømmer som oppstår gjennom fangst, havbruk og bearbeiding av sjømat.

Norsk sjømatnæring har over tid oppnådd høy utnyttelse av marint restråstoff. I 2024 ble om lag 89 pst. av restråstoffet fra fiskeri- og havbruksnæringen utnyttet til mat, fôr og andre produkter. Samtidig gjenstår det et potensial for økt verdiskaping gjennom bedre utnyttelse av tilgjengelige restråstoffressurser og ved å flytte en større andel av råstoffet til anvendelser høyere i ressurspyramiden til humant konsum og fôr.

Matsvinn er også en del av arbeidet med økt ressursutnyttelse. Mat som produseres uten å bli spist representerer unødvendig ressursbruk og økte klima- og miljøbelastninger. Myndighetene og matbransjen samarbeider om å halvere matsvinnet innen 2030.

Trygg sjømat

Rene hav er en viktig forutsetning for havet som et trygt og sunt matfat. Myndighetenes overvåkings- og kontrollprogram for både miljøgifter og næringsstoffer er derfor viktig for å for å sikre sjømattrygghet og folkehelse.

Kravene til dokumentasjon øker stadig, og overvåkingen må tilpasses nye utfordringer knyttet til klima- og miljøendringer. Klimaendringer påvirker blant annet arters utbredelsesområde og diett, noe som kan endre nivåene av miljøgifter og næringsstoffer oppover i næringskjeden.

På oppdrag fra Mattilsynet overvåker Havforskningsinstituttet årlig innholdet av uønskede stoffer i villfisk, skjell, skalldyr, fôr, fôrråvarer og oppdrettsfisk. Med få unntak ligger nivåene i

norsk sjømat under grenseverdiene fastsatt i internasjonalt regelverk for handel med mat. Ved funn av uønskede stoffer over grenseverdier iverksetter myndighetene tiltak.

Miljøgifter og andre uønskede stoffer i oppdrettsfisk kommer hovedsakelig fra fôret. Innholdet reguleres gjennom grenseverdier for både fôrråvarer og ferdig fôr i EUs veterinære regelverk, som gjelder gjennom EØS-avtalen. I 2025 ble det ikke funnet tungmetaller eller miljøgifter over tillatte grenseverdiene i villfisk, fôr, fôrråvarer eller i oppdrettsfisk.

For å sikre et mer bærekraftig havbruk, må fôret være både trygt og produsert med ansvarlig ressursbruk. Økt bruk av plantebaserte fôringredienser krever overvåking av plantevernmidler og soppgifter. Samtidig tas nye råvarer i bruk, som insektsmel, gjær og marine arter lavt i næringskjeden. Disse kan bidra til mer sirkulær ressursbruk, men reiser også spørsmål om innhold av uønskede stoffer og næringsstoffer.

Havforskningsinstituttet bidrar til samfunnsoppdrag om bærekraftig fôr gjennom forskning og analyser av slike fôringredienser. Kunnskapen gir grunnlag for utviklingen av trygt og bærekraftig fôr, og for å oppdatere regelverk i takt med utviklingen.

Videre arbeid

Regjeringen vil videreføre arbeidet med å fremme sjømat som en del av innsatsen for klima og bærekraft gjennom ernærings- og kostholdsarbeidet. Helhetlig overvåking av de viktigste fiskebestandene og sjømat for innholdet av uønskede stoffer og næringsstoffer videreføres. Det samme gjelder kartlegging og kunnskapsoppbygging om uønskede stoffer, smittestoffer og næringsstoffer i nye marine arter til mat og fôr, samt forskning på forekomst og betydning av mikroplast og nanoplast i det marine miljøet og i sjømat.

Som en del av dette arbeidet har Mattilsynet og Havforskningsinstituttet gjennomført en vurdering av innretningen på overvåkings- og kartleggingsprogrammene på sjømatområdet, inkludert ressursbruk, finansiering og fremtidig behov. Rapporten er levert til departementet og utgjør et kunnskapsgrunnlag for å vurdere eventuelle endringer i innretning og prioriteringer. Arbeidet vil bidra til å sikre at overvåkings- og kartleggingsprogrammene er målrettede, faglig oppdaterte og tilpasset framtidig behov, og at de understøtter trygg, sunn og bærekraftig sjømatproduksjon.

8 Oppfølging av FNs bærekraftsmål

Mål 2 Utrydde sult

Bærekraftsmål 2 er å utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk. Begrepet landbruk brukes her i betydningen matproduksjon og inkluderer fiskeri og akvakultur. Å fremme betydningen av mat fra havet i matsystem- og matsikkerhetsarbeidet er et uttalt mål for regjeringen, som høsten 2026 la frem Veikart for bærekraftige akvatiske matsystem. En helhetlig oversikt vil synliggjøre og bidra til at hensynet til bærekraftige akvatiske matsystemer og sjømat inkluderes i relevant arbeid for matsikkerhet og bærekraftige matsystemer. Norge fremmer dette også som leder i globalt handlingsnettverk under FNs ernæringstiår og FNs havforskningstiår. Mer om under omtale av Sjømatnæringene og de akvatiske matsystemene.

Delmål 2.1) Innen 2030 utrydde sult og sikre alle mennesker, særlig fattige og personer i utsatte situasjoner, inkludert spedbarn, tilgang til nok, trygg og sunn mat hele året

Mangel på viktige næringsstoffer forårsaker underernæring og «hidden hunger» (mangel på mikronæringsstoffer). Sjømat er viktig kilde til disse næringsstoffer og kan bidra til gode helse og utvikling. Norge bidrar til matsikkerhet og ernæring, nasjonalt og internasjonalt, gjennom kunnskap, teknologi, høsting og produksjon av sjømat.

Delmål 2.2) Innen 2030 utrydde alle former for feilernæring, og innen 2025 nå de internasjonalt avtalte målene som omhandler veksthemming og avmagring hos barn under fem år, og ivareta ernæringsbehovene til unge jenter, gravide, ammende kvinner og eldre personer

Sjømat inneholder essensielle næringsstoffer som er viktige for å dekke våre ernæringsmessige behov og hindre mangelsykdommer. Havforskningsinstituttet bidrar med kunnskapsutvikling om sammenhengen mellom sjømatkonsum og helse. Helsedirektoratet har i 2024 revidert de nasjonale kostrådene og råder befolkningen til å velge fisk og sjømat oftere. Det nasjonale kostholdsprogrammet Fiskesprell skal bidra til økt konsum av fisk hos barn og unge.

Delmål 2.4) Innen 2030 sikre at det finnes bærekraftige systemer for matproduksjon, og innføre robuste metoder som gir økt produktivitet og produksjon, som bidrar til å opprettholde økosystemene, som styrker evnen til tilpasning til klimaendringer, ekstremvær, tørke, oversvømmelse og andre katastrofer, og som gradvis bedrer arealenes og jordas kvalitet

Norge har gode naturgitte forutsetninger for biologisk produksjon i sjø. En forutsetning for å kunne produsere mat fra havet også i framtiden er at de økologiske systemene som produksjonen inngår i, ivaretas på en bærekraftig måte. Regjeringen la våren 2025 fram Meld. St. 24 (2024–2025) *Fremtidens havbruk,* hvor det ble foreslått økte individuelle insentiver for å sikre bærekraftig akvakulturvirksomhet. Nærings- og fiskeridepartementet jobber med å følge opp stortingsmeldingen, i tråd med Stortingets vedtak.

Fôr er sentralt i matproduksjon. Samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr ble etablert i 2024 og har som mål at alt fôr til oppdrettsfisk og husdyr skal komme fra bærekraftige kilder innen 2034. Samfunnsoppdraget skal bidra til å bevare naturmangfold, utvikle en sterk fôringrediensindustri og øke forsyningssikkerheten i Norge.

Viltlevende marine ressurser forvaltes gjennom kvotereguleringer, tekniske regler for fiske, strukturtiltak og internasjonalt samarbeid, med mål om å sikre bærekraftig forvaltning og høsting av bestandene.

Mål 5 Likestilling mellom kjønnene

Bærekraftsmål 5 er å oppnå likestilling og styrke stillingen for jenter og kvinner i samfunnet.

Delmål 5.5) Sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger på alle nivåer der beslutninger tas, i det politiske, det økonomiske og det offentlige liv

Regjeringen vil arbeide for mer kjønnsbalanse på toppen av det private næringslivet. Stortinget har vedtatt krav til kjønnssammensetningen i styret blant annet i aksjeselskaper med flere enn 30 ansatte eller med drifts- og finansinntekter over 50 mill. kroner. I foretak som omfattes av kravet kan maksimalt 60 prosent av styrets medlemmer ha samme kjønn. Kravet vil innføres trinnvis fram til 1. juli 2028.

Delmål 5.a) Iverksette reformer for å gi kvinner lik rett til økonomiske ressurser, mulighet til å eie og kontrollere jord og andre former for eiendom samt tilgang til finansielle tjenester, arv og naturressurser, i samsvar med nasjonal lovgivning

Norge følger opp samarbeidsavtalen for likestilling i fiskeriene arbeider for å styrke rekrutteringen av kvinner, forbedre arbeidsmiljøet, forebygge trakassering og sikre at arbeidsplassen er tilpasset ulike livsfaser og behov.

Mål 8 Anstendig arbeid og økonomisk vekst

Bærekraftsmål 8 er å fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

Delmål 8.2) Øke den økonomiske produktiviteten gjennom diversifisering, teknologisk fremgang og innovasjon, blant annet med vekt på lønnsomme og arbeidsintensive sektorer

Det vises til omtale under mål 9.

Delmål 8.3) Fremme en utviklingsrettet politikk som støtter produktive aktiviteter, opprettelse av anstendige arbeidsplasser, entreprenørskap, kreativitet og innovasjon, og stimulere til formalisering av og vekst i antallet svært små, små og mellomstore bedrifter, blant annet ved å gi dem tilgang til finansielle tjenester

Gjennom sine ideer og gjennomføringskraft kan gründere bidra til å skape verdier og utfordre det eksisterende næringslivet. Mange i Norge starter egen bedrift, og antall nye foretak har økt betydelig de siste femten årene. Regjeringen arbeider for å legge til rette for at vi skal få flere vekstkraftige oppstartsbedrifter i Norge.

Tilgang til kapital og velfungerende kapitalmarkeder er en forutsetning for bærekraftig vekst, omstilling og innovasjon. Det er etablert offentlige virkemidler som stimulerer til økte investeringer i vekstbedrifter over hele landet. Regjeringens mål er at Norge skal være et av verdens beste land å starte og drive virksomhet i, og at flere gründere skal kunne lykkes med å bygge gode, vekstkraftige bedrifter.

Det vises til delmål 9.3.

Delmål 8.9) Innen 2030 utarbeide og iverksette politikk for å fremme en bærekraftig turistnæring som skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter

Reiseliv er en framtidsnæring som skal bidra til å sikre verdiskaping og arbeidsplasser i hele landet. Regjeringen vil legge til rette for en helårlig reiselivsnæring som er konkurransedyktig, har stadig lavere klima- og miljøavtrykk, respekterer naturens og lokalsamfunnenes tålegrenser, og bidrar til lønnsomme helårsarbeidsplasser og attraktive reisemål over hele landet.

Det vises til nærmere omtale av reiselivsnæringen i omtalen av programkategori 17.10.

Mål 9 Industri, innovasjon og infrastruktur

Bærekraftsmål 9 er å bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon.

Delmål 9.2) Fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og næringsutvikling, innen 2030 øke industriens andel av sysselsetting og bruttonasjonalprodukt betydelig, i tråd med forholdene i de respektive landene og doble industriens andel av sysselsetting og bruttonasjonalprodukt i de minst utviklede landene

Det vises til delmål 9.4.

Delmål 9.3) Øke tilgangen til finansielle tjenester, inkludert rimelig kreditt, for små industribedrifter og andre bedrifter, særlig i utviklingsland, og styrke disse bedriftenes posisjon og integrere dem i verdikjeder og markeder

Det vises til delmål 8.3.

Tilgang til kapital og velfungerende kapitalmarkeder er en forutsetning for bærekraftig verdiskaping, vekst, omstilling og innovasjon. I Norge fungerer kapitalmarkedene i hovedsak godt, og finansforetakene er solide og likvide. Se

for eksempel omtale i Meld. St. 9 (2025–2026) *Finansmarkedsmeldingen 2026*. Det kan likevel være utfordrende for enkelte bedrifter å finne finansiering tidlig i utviklingsfasen. Særlig gjelder dette bedrifter med et lengre utviklingsløp. For å bøte på disse utfordringene er det etablert offentlige virkemidler som stimulerer til økte investeringer i vekstbedrifter over hele landet.

For utviklingsland er det egne satsinger og programmer for næringsutvikling, mobilisering, av privat kapital, jobbskaping og handelsrettet utviklingssamarbeid. Dette gjøres blant annet gjennom Norad og Norfund, se omtale under kap. 162 Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi og kap. 165 Norfund i Prop. 1 S (2026–2027) Utenriksdepartementet.

Delmål 9.4) Innen 2030 oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig, med mer effektiv bruk av ressurser og mer utstrakt bruk av rene og miljøvennlige teknologiformer og industriprosesser, der alle land gjør en innsats etter egen evne og kapasitet

Industrien i Norge står for om lag 24 pst. av Norges utslipp, der en betydelig andel kommer fra noen større punktutslipp. Regjeringen arbeider kontinuerlig med å omstille industrien til å bli mer bærekraftig. Eksempler på regjeringens politikk for å kutte utslipp i industrien er Enovas punktutslippsprogram, CO_2-kompensasjonsordningen der 40 pst. av støtten skal gå til energi- og klimatiltak i Norge og virkemidler for å støtte utviklingen av lavutslippsteknologier med potensial for kutt i industrien.

Samhandlingsforumet Prosess21 skal gi råd og tilrådninger til både regjeringen og industrien om hvordan Norge best kan redusere klimagassutslipp fra prosessindustrien frem til 2050 og samtidig legge til rette for bærekraftig omstilling, vekst og verdiskaping. Et sentralt utgangspunkt for Prosess21 er at utslippsreduksjoner ikke skal skje som følge av at utslipp flyttes til land med mindre ambisiøs klimapolitikk.

Delmål 9.5) Styrke vitenskapelig forskning og oppgradere teknologien i næringslivssektorene i alle land, særlig i utviklingsland, blant annet ved – innen 2030 – å stimulere til innovasjon, betydelig øke antallet ansatte (per million innbyggere) innenfor forsknings- og utviklingsvirksomhet og betydelig øke bevilgningene til offentlig og privat forskning og utvikling

Kvaliteten i forskning og høyere utdanning er avgjørende for hvor godt Norge lykkes med å utvikle og ta i bruk ny kunnskap til å skape verdier og løse samfunnsutfordringer nasjonalt og globalt. Regjeringen vil styrke norsk forskning, blant annet ved å videreføre treprosentmålet i forskningspolitikken, og har lagt fram en strategi for å øke næringslivets investeringer i forskning og utvikling.

Bærekraftsmålene spiller en stadig viktigere rolle i det norske forsknings- og innovasjonssystemet. Norge trenger både verdensledende fagmiljøer og høy kvalitet i hele bredde av forskning og høyere utdanning for å utvikle og ta i bruk ny kunnskap for verdiskaping, omstilling og bærekraft. Regjeringen vil styrke kunnskapsgrunnlaget for bærekraftig vekst, og dette blir avspeilet i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (2023–2032).

Norge har et virkemiddelapparat for næringsutvikling som skal fremme forskning, utvikling og innovasjon i næringslivet innenfor bærekraftige rammer. Regjeringen har innført et hovedprinsipp om at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot Norges forpliktelser under Parisavtalen og lavutslippssamfunnet i 2050. Prinsippet favner både prosjekter med nøytral effekt og prosjekter med positiv effekt på grønn omstilling og er for eksempel ikke til hinder for å støtte gode prosjekter i petroleumsnæringen. Bærekraft blir vektlagt i generelle ordninger og gjennom målrettede virkemidler for klima- og miljøvennlige løsninger. Forskningsrådet, Innovasjon Norge, Siva og Nysnø Klimainvesteringer AS er noen av aktørene som har virkemidler som bidrar til grønn omstilling. Virkemiddelapparatet skal utløse gode prosjekter som bidrar til omstilling og verdiskaping i næringslivet.

Mål 12 Ansvarlig forbruk og produksjon

Bærekraftsmål 12 er å sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre.

Målet innebærer at produsenter og forbrukere skal ta hensyn til eksterne kostnader, særlig kostnader for miljøet, ved produksjon og forbruk.

Delmål 12.3) Innen 2030 halvere andelen matsvinn per innbygger på verdensbasis, både i detaljhandelen og blant forbrukere, og redusere svinn i produksjons- og forsyningskjeden, herunder svinn etter innhøsting

I 2017 signerte regjeringen en bransjeavtale med aktørene i verdikjeden for mat der målet er å halvere matsvinnet innen 2030. Matsvinnutvalget som ble nedsatt i 2023, har kartlagt barrierene som hindrer reduksjon i matsvinn og foreslått tiltak som kan styrke det allerede pågående arbeidet. Regjeringen har fulgt opp matsvinnutvalget, blant annet ved å innføre en matsvinnlov i 2025 og arbeider nå med forskrifter til matsvinnloven og revidering av bransjeavtalen slik at disse kan virke understøttende på hverandre.

Delmål 12.6) Stimulere selskaper, særlig store og flernasjonale selskaper, til å innføre bærekraftige arbeidsmetoder og integrere informasjon om bærekraft i sine rapporteringsrutiner

Lov 18. juni 2021 nr. 99 om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven) trådte i kraft 1. juli 2022. Loven gjelder virksomheter som er foretak av allmenn interesse etter regnskapsloven § 1-6, eller som på balansedagen overskrider to av følgende tre vilkår: (i) salgsinntekt på 70 mill. kroner, (ii) balansesum på 35 mill. kroner, og (iii) gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret på 50 årsverk. Åpenhetsloven krever at virksomheter gjennomfører aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv. Dette innebærer at virksomheten må ha interne rutiner for hvordan den arbeider med menneskerettigheter og arbeidsforhold, kartlegger risiko for negative konsekvenser både i egen drift og i leverandørkjeden, samt iverksetter tiltak der det avdekkes risiko. Virksomhetene skal utarbeide en årlig redegjørelse for aktsomhetsvurderingene som skal gjøres lett tilgjengelig på virksomhetens nettsider. Redegjørelsen kan inngå i virksomhetens årsberetning, jf. regnskapsloven. Redegjørelsen skal oppdateres innen 30. juni hvert år og ellers ved vesentlige endringer. Åpenhetsloven gir også allmennheten en rett til å kreve informasjon om hvordan virksomhetene håndterer negative konsekvenser for menneskerettigheter og arbeidsforhold i leverandørkjeden.

I lovproposisjonen om åpenhetsloven (Prop. 150 L (2021–2022)) varslet Barne- og familiedepartementet at loven skulle evalueres etter at den hadde virket en periode. I forbindelse med evalueringsarbeidet ble det nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe, ledet av BFD. NFD deltar aktivt i arbeidet sammen med UD, FIN, KLD, AID og Forbrukertilsynet.

I mai 2024 ble EUs aktsomhetsdirektiv (direktiv (EU) 2024/1760) vedtatt. Aktsomhetsdirektivet pålegger store selskaper å gjennomføre aktsomhetsvurderinger og iverksette tiltak for å ivareta menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø. Direktivet bygger på de samme internasjonale prinsippene og retningslinjene som åpenhetsloven. Aktsomhetsdirektivet skal inntas i EØS-avtalen, og direktivets bestemmelser gjennomføres i norsk rett gjennom endringer av norsk regelverk. Aktsomhetsdirektivet berører hovedsakelig åpenhetsloven.

I februar 2026 vedtok EU endringer i aktsomhetsdirektivet gjennom Omnibus I-direktivet (direktiv (EU) 2026/470). Hensikten med endringene er å styrke europeiske selskapers konkurranseevne ved å forenkle regelverket og redusere administrative byrder for næringslivet. Terskelverdiene for å omfattes av direktivet ble hevet ytterligere (virksomheter med flere enn 5000 ansatte og med en global nettoomsetning på over 1,5 milliarder EUR), slik at det nå kun er de aller største virksomhetene som vil omfattes av direktivforpliktelsene.

Gjennomføringsfristen i EU er satt til juli 2028. BFD tar sikte på å gjennomføre direktivet innen den fastsatte fristen.

I november 2024 vedtok EU tvangsarbeidsforordningen. Forordningen forbyr salg, import og eksport av varer som er helt eller delvis produsert ved bruk av tvangsarbeid, inkludert barnearbeid. Forbudet trer i kraft i EU 14. desember 2027. EUs tvangsarbeidsforordning er EØS-relevant og skal innlemmes i EØS-avtalen. NFD er i gang med å utarbeide høringsnotat med forslag til gjennomføring i norsk rett. NFD tar sikte på å gjennomføre forordningen slik at forbudet trer i kraft i Norge samtidig som i EU.

Delmål 12.7) Fremme bærekraftige ordninger for offentlige anskaffelser, i samsvar med de enkelte landenes politikk og prioriteringer

Det er vedtatt endringer i anskaffelsesregelverket som innebærer en betydelig skjerping av kravet til å ivareta klima- og miljøhensyn i det offentliges anskaffelser. Den nye klima- og miljøbestemmelsen trådte i kraft 1. januar 2024. I forbindelse med behandlingen av Prop. 147 L (2024–2025) *Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.)* vedtok Stortinget 5. februar 2026 å ta klima- og miljøbestemmelsen inn i anskaffelsesloven. I tillegg vedtok Stortinget en hjemmel til forskrifter om standardiserte minimumskrav og -kriterier innenfor klima og miljø. Lovendringene trådte i kraft 1. juli 2026.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring har utarbeidet en veileder til bestemmelsen om klima- og miljøhensyn og bistår oppdragsgivere i gjennomføring av grønne anskaffelser.

Mål 14 Livet i havet

Bærekraftsmål 14 er å bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling.

I *Regjeringens plan for Norge* slår regjeringen fast at god forvaltning av havressursene er viktig for Norge. En forvaltning som sikrer bærekraftig uttak av levende marine ressurser må ses i sammenheng med bærekraftsmål 2, nok og trygg mat.

Norge har arbeidet aktivt for å sikre innlemmelsen av FNs bærekraftsmål i Den internasjonale sjøfartsorganisasjonens (IMOs) strategiske plan og arbeidsprogrammene for relevante komiteer. Det overordnede målet om å bevare og bruke hav på en måte som fremmer bærekraftig utvikling, er sentralt i IMOs arbeid. I tillegg er det mange aspekter ved IMOs arbeid som kan linkes til flere bærekraftsmål. Dette gjenspeiles i organisasjonens arbeidsplan og bistandsprogrammer.

Utvalgte globale miljøprinsipper blir også innarbeidet i internasjonale sektoravtaler for fiskeriforvaltning.

Hav er et av satsingsområdene i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Kontinuerlig kunnskapsinnhenting, god forvaltning og overvåkingsprogrammer sørger for bærekraftig bruk av havets ressurser og bevaring av økosystemene.

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering AS finansierer forskning som skal bidra til å utvikle ny kunnskap for norsk sjømatnæring som muliggjør verdiskaping, bærekraft og innovasjon. Kunnskapen skal bidra til å realisere FNs bærekraftsmål.

Delmål 14.1) Innen 2025 forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensning, særlig fra landbasert virksomhet, inkludert marin forsøpling og utslipp av næringssalter

Som havnasjon har Norge tatt en lederrolle globalt og regionalt for å bekjempe marin forsøpling. Hovedansvaret for dette ligger til Klima- og miljødepartementet, men fiskerimyndighetene gjør en særlig innsats for å redusere og forebygge forsøpling fra fiskeri og akvakultur. Havforskningsinstituttet registrerer forekomster av marint søppel, inkludert plast og mikroplast på sine forskningstokt i norske havområder. Fiskeridirektoratet har siden tidlig på 1980-tallet gjennomført årlige tokt for opprydding av tapte fiskeredskaper i de viktigste fiskefeltene langs norskekysten. Direktoratet har de siste årene økt oppryddingsinnsatsen, og ryddet i 2025 over 1 600 garn, 101 teiner, 34 km fiskeline, 18,5 km tauverk og 6,4 km trålwire under sitt årlige tokt. Direktoratet jobber samtidig for å redusere framtidig forsøpling både i internasjonalt fora og i samarbeid med næringens organisasjoner, forskning og forvaltning. Viktige virkemidler er redskapsutvikling, nye krav til merking av redskaper og holdningsskapende arbeid.

Delmål 14.2) Innen 2020 forvalte og beskytte økosystemene i havet og langs kysten på en bærekraftig måte for å unngå betydelig skadevirkninger, blant annet ved å styrke økosystemenes motstandsevne og ved å iverksette tiltak for å gjenoppbygge dem, slik at havene kan bli sunne og produktive

Delmålet følges i Norge opp blant annet gjennom økosystembasert forvaltning, gjenoppbygging av tidligere overfiskede bestander, vern og beskyttelse gjennom effektive arealbaserte bevaringstiltak. Forvaltningen av havområdene baserer seg på kunnskap, overvåking og tilsyn og kontroll med at regelverk etterleves. Forvaltningsplanenes kunnskapssammenstilling bidrar til at kunnskapen om havet som grunnlag for bærekraftig matproduksjon og næringsvirksomhet styrkes. En helhetlig havforvaltning bidrar til måloppnåelse under flere av delmålene. Konkurransen om bruken av kystsonen er økende i Norge.

Havforskningsinstituttet kartlegger forekomster av fremmede arter gjennom programmer for hav- og kystovervåking. Å utrydde fremmede arter er ofte ikke mulig eller aktuelt, men det er et mål å holde kontroll med utviklingen, for eksem-

pel slik det gjøres for kongekrabbe, slik at ikke viktige habitater ødelegges eller økosystemfunksjoner endres i for stor grad.

Klimaendringer, forurensning, overfiske og ødeleggelser av viktige marine økosystemer er de største truslene mot verdens havområder. Situasjonen i norske havområder er i hovedsak god, men vi har utfordringer i Nordsjøen og Skagerrak. Norge legger sterk vekt på internasjonalt samarbeid om havrelaterte saker i FNs generalforsamling, Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO), FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), FNs kontor for narkotika og kriminalitet og Interpol, i tillegg til de regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene hvor Norge er medlem.

Norge har også arbeidet for økt satsing på havforskning og havobservasjon internasjonalt. Ingen land kan utvikle den nødvendige teknologien og kunnskapen alene. Norge tar et bredt internasjonalt ansvar for bærekraftig havforvaltning og støtter bl.a. UNESCOs mellomstatlige oseanografiske kommisjon (IOC) og har også bidratt til å bygge opp Det internasjonale havforskningsrådet (ICES) som samler inn vitenskapelige data om havet og gir råd om bærekraftig bruk og vern av marine ressurser.

Norge har et omfattende samarbeid med EU innen havforskning og havteknologi. I en tid der finansieringen av internasjonale havprogrammer er under press, er styrket samarbeid mellom likesinnede viktig. Norge har derfor takket ja til å delta i EUs havobservasjonsallianse OceanEye, som skal bidra til å styrke og sikre det globale havobservasjonssystemet (GOOS). Norges bidrag vil i hovedsak bygge på eksisterende innsats og investeringer i nasjonale og internasjonale observasjonssystemer, uten å redusere den nasjonale satsingen. Deltakelsen vil også gi norske fagmiljøer mulighet til å bidra videre i utviklingen av europeisk havobservasjonssamarbeid. Norge fortsetter å delta aktivt i europeisk havsamarbeid. Foruten deltakelse i Horisont Europa, er Norge en pådriver i Det mellomstatlige europeiske forskningssamarbeidet JPI Healthy and Productive Seas and Oceans, leder EUs partnerskap for en bærekraftig blå havøkonomi sammen med Italia og deltar i EUs samfunnsoppdrag Sunne Hav og vann.

Delmål 14.3) Begrense mest mulig og sørge for håndtering av konsekvensene av havforsuring, blant annet gjennom styrket vitenskapelig samarbeid på alle nivåer. Klima- og miljødepartementet har hovedansvaret for dette delmålet. Norske fagmiljøer arbeider med å øke kunnskapen om effekter av klimaendringer og havforsuring for grunnleggende økologiske forhold som primærproduksjon, fordeling av ulike arters og bestanders størrelse og utbredelse, samt framtidig fangstpotensial. Havforskningsinstituttet gjennomfører årlig innsamling av data for å vurdere konsekvensene av havforsuring på økosystemene og endringer i menneskelig påvirkning.

Det blir arbeidet videre med å redusere utslipp fra hav- og landbaserte forurensningskilder. Det er behov for å begrense tilførsel av næringssalt fra akvakultur, avrenning fra jordbruket og fra andre forurensningskilder.

Delmål 14.4) Innen 2020 innføre effektive tiltak for å regulere uttaket av fiskebestandene, få slutt på overfiske og ulovlig, urapportert og uregulert fiske og ødeleggende fiskemetoder, og iverksette vitenskapelig baserte forvaltningsplaner for å gjenoppbygge fiskebestandene på kortest mulig tid, i det minste til de nivåene som kan gi høyest mulig bærekraftig avkastning ut fra bestandenes biologiske særtrekk

Målet, slik det opprinnelig ble formulert, har utløpt. Det er likevel allmenn aksept for at stater fortsetter å rapportere fram til utløpet av FNs bærekraftsmål i 2030. Målet er også reflektert i FAOs retningslinjer for bærekraftig fiske, og i juridisk forpliktende avtaler som FN-avtalen om fiske på det åpne hav m.m. De regionale fiskeriorganisasjonene i det nordlige Atlanterhav (NEAFC og NAFO) anvender retningslinjer fra Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) for å registrere hvilke forbudsområder som også kan klassifiseres som arealmessige bevaringstiltak, og som kan bidra i å nå målet om 30 prosent vern og bevaring av hav- og kystområder innen 2030.

Norge regulerer de kommersielt viktige fiskebestandene gjennom vitenskapelig baserte forvaltningsplaner for å sikre bærekraftige uttak. Om lag 90 pst. av fisken vi fisker, kommer fra bestander vi deler med andre land. Norge inngår derfor en rekke bi- og multilaterale fiskeriavtaler årlig, i tillegg til at vi deltar i relevante regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner. Det er en utfordring at det ikke er blitt enighet mellom kyststatene om blant annet kvotefordeling for de pelagiske bestandene makrell, norsk vårgytende sild (nvg-sild) og kolmule. Det betyr at summen av nasjonalt fastsatte kvoter har vært høyere enn avtalt totalkvote.

Norge har i forhandlingene om de pelagiske bestandene tatt et betydelig ansvar for å få fremgang. Norge, UK, Færøyene og Island inngikk i 2025 en 3-årig avtale om fordeling og soneadgang for makrell, mens arbeidet med å få til en helhetlig

avtale som også omfatter de gjenværende kyststatene; EU, og Grønland fortsetter.

Norge og Færøyene inngikk i 2024 en bilateral kyststatsavtale om andeler for nvg-sild som bidrar til å ta ned overfiske som har vært med nesten 24 %. I dag er summen av unilaterale kvoter ca. 110 %, som sammenlignet med de andre pelagiske bestandene er et stort steg i å få ned overfiske utover totalkvoten.

Den langt største delen av vårt fiske foregår på bestander hvor det fastsettes årlige kvoter for uttaket, mens det brukes andre metoder for å følge utviklingen for bestander som ikke er kvoteregulert og heller ikke prioritert like høyt i forskningssammenheng. Sammen med kontrolltiltak og forskningsinnsats utgjør det et helhetlig forvaltningsregime med mål om et kontrollert og forutsigbart uttak av fiskebestandene. Norge har implementert relevant internasjonalt regelverk som skal forhindre UUU-fiske. En rekke arealverktøy anvendes i fiskerireguleringene, for eksempel forbud mot å fiske med visse redskaper, tidsavgrenset fiske, åpning og lukking av fiskefelt og arealbaserte reguleringer som korallvern og forbud mot bunnfiske. I 2024 og 2025 er det gjennomført en rekke tiltak for å styrke torske- og hysebestandene i nord, herunder økt minstemål for torsk, periodevise stenginger av felt med mye undermålsfisk og tiltak i seinotfisket og i hysefisket i Øst-Finnmark for fartøy over 15 meter. Fiskeriforvaltningen har de siste tiårene innført en rekke arealbaserte tiltak for en miljømessig bærekraftig forvaltning, som bidrar til beskyttelse mot negativ påvirkning fra fiskeriaktivitet i over 40 pst. av norsk økonomisk sone. Regjeringen arbeider med å vurdere hvilke norske havområder som kan anerkjennes som bevart gjennom andre effektive arealbaserte bevaringstiltak, og dermed bidra til å nå det nye globale målet om 30 pst. bevaring av kyst og havområder.

I 2019 lanserte Norge «Blue Justice-initiativet» som skal bistå med å implementere den internasjonale erklæringen mot organisert kriminalitet i den globale fiskeindustrien som Norge tok initiativ til i 2018, og som nå har støtte fra 61 land. Initiativet og erklæringen adresserer både bærekraftsmål 14 og 16 ved at det arbeides med å styrke institusjoner i utviklingsland og bekjempe korrupsjon og organisert kriminalitet i fiskerinæringen. I 2024 ble initiativet styrket ved at det ble gitt tilgang til data for havovervåking fra norske statlige satellitter.

En bærekraftig fiskeriforvaltning forutsetter at både forvaltningen og kontrollstyresmaktene har pålitelige data om det som blir høstet og omsatt. De siste årene har krav til sporing og rapportering blitt innført for alle fartøy ned til 8 meter. Det er også innført krav til prøvetaking fra industrifangster, som gir mer presis rapportering på sammensetning av arter i dette fiskeriet, som har et stort volum. Det er i 2026 også fastsatt nye krav til automatiske vekter og veiesystem for fiskemottak. De nye reglene krever at vektopplysningene på salgsoppgavene til fangsten dokumenteres, og vil gi økt transparens og redusere handlingsrommet for feilrapportering. Regelverket trer i kraft 1. januar 2027 for mottak av pelagisk fisk og 1. januar 2028 for mottak av øvrige fiskeslag.

Delmål 14.5) Innen 2020 bevare minst 10 pst. av kyst- og havområdene, i samsvar med nasjonal rett og folkeretten og på grunnlag av den beste vitenskapelige kunnskapen som er tilgjengelig

I Norge er det ved utgangen av 2025 etablert 18 marine verneområder og fire nasjonalparker med store deler av arealet i sjø i tillegg til andre arealbaserte bevaringstiltak i havområdene.

Målet har utløpt, men er i praksis erstattet av nytt mål om bevaring av 30 pst. av havområdene (Naturavtalen av 2022, under FNs konvensjon om biologisk mangfold). Målet omfatter flere aspekter som ikke er rapportert tidligere, blant annet «andre effektive arealbaserte bevaringstiltak» dvs. sektortiltak. Slike globale mål adopteres inn i andre globale avtaler (blant annet FNs nye havavtale om bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold i marine områder utenfor nasjonal jurisdiksjon – kalt BBNJ) og prosesser, slik som Havpanelet, under ledelse av Norges statsminister. Marine verneområder og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak er viktige verktøy for å ta vare på økosystemer og naturverdier, samtidig som det er mulig å drive bærekraftig næringsaktivitet. Regjeringen arbeider med å vurdere hvilke norske havområder som kan anerkjennes som bevart gjennom andre effektive arealbaserte bevaringstiltak.

Delmål 14.6) Innen 2020 forby visse former for fiskerisubsidier som bidrar til overkapasitet og overfiske, avskaffe subsidier som bidrar til ulovlig, urapportert og uregulert fiske, og dessuten unngå å innføre nye tilsvarende subsidier, samtidig som man erkjenner at en hensiktsmessig og effektiv særskilt og differensiert behandling av utviklingslandene og de minst utviklede landene bør være en integrert del av Verdens handelsorganisasjons forhandlinger om fiskerisubsidier

Gjennom nittitallet ble de til dels omfattende fiskerisubsidiene i Norge bygget kraftig ned. I dag er det noen få ordninger igjen hvorav kompensasjonsordningen for CO_2-avgift utgjør den dominerende subsidien. WTOs ministerkonferanse vedtok 17. juni 2022 en avtale om å begrense noen former for skadelige fiskerisubsidier. Den forbyr subsidier til ulovlig, uregulert og urapportert fiske, subsidier til fiske på overfiskede bestander, og subsidier til fiske eller fiskerirelaterte aktiviteter utenfor en kyststats jurisdiksjon og i områder som ikke er dekket av en fiskeriforvaltningsorganisasjons myndighet. Norge ratifiserte avtalen i februar 2024 og 15. september 2025 trådte avtalen i kraft. Avtalen innfrir deler av bærekraftsmål 14.6, men det forhandles videre for å komme i mål med forbud mot visse former for subsidier som bidrar til overfiske og overkapasitet og som man ikke oppnådde enighet om i 2022.

Delmål 14.a) Styrke vitenskapelig kunnskap, bygge opp forskningskapasitet og overføre marin teknologi – og samtidig ta hensyn til kriterier og retningslinjer fra Den mellomstatlige oseanografiske kommisjon for overføring av marin teknologi – med sikte på å bedre tilstanden i havet og øke det marine artsmangfoldets bidrag til utviklingen i utviklingslandene, særlig i små utviklingsøystater og de minst utviklede landene

Norge investerer mye i forskning, kartlegging og overvåking, og er ett av de landene som bruker størst andel av forskningsressursene til havrelaterte problemstillinger. Prioriteringene gjenspeiles i de årlige tildelings- og tilskuddsbrevene til Havforskningsinstituttet, Norges forskningsråd, Nofima, Veterinærinstituttet m.fl. og blir omtalt i langtidsplanen til regjeringen for forskning og høyere utdanning (2023–2032).

FNs havforskningstiår for bærekraftig utvikling fra 2021–2030 skal bli et globalt løft for å heve kunnskapen om havene. Tiåret skal stimulere og koordinere forskningsinnsatsen nasjonalt og globalt, slik at bærekraftsmålene nås. Norge er nå en av de største bidragsyterne til havforskningstiåret gjennom støtte til FNs havforskningskommisjon (IOC) og deltar i havforskningstiårsalliansen (Ocean Decade Alliance). Det tverrdepartementale norske havbunnskartleggingsprogrammet Mareano, Program for kartlegging av sjøbunn og økosystemer i kystsonen og de årlige havforskningstoktene fra Havforskningsinstituttets side er eksempler på nasjonal innsats for både kompetanseheving og oppdateringer som grunnlag for forvaltningstiltak. Ved utgangen av 2025 var det totalt dybdemålt ca. 310 000 km^2 i norsk økonomisk sone, og av dette er totalt 293 796 km^2 sjøbunn kartlagt med hensyn til geologi, biologi og kjemi.

Delmål 14.c) Styrke bevaring og bærekraftig bruk av havene og de marine ressursene ved å implementere folkeretten slik den er reflektert i FNs havrettskonvensjon, som utgjør rettsgrunnlaget for bevaring og bærekraftig bruk av havene og de marine ressursene, slik det framgår av punkt 158 i FN-rapporten «The Future We Want»

Norsk forvaltning etterlever alle relevante deler av FNs havrettskonvensjon og underliggende avtaler og vedtak, som FN-avtalen om fiske på det åpne hav, FNs årlige fiskeriresolusjoner, retningslinjer, vedtak under FAO og FNs sluttdokument «The Future We Want» fra 2012. I praksis omfatter dette blant annet utøvelsen av fiske både i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon, dvs. i de regionale fiskeriorganisasjonene som Norge er medlem av, og i Norges økonomiske sone. Norge rapporterte om norsk status og deltok i Reviewkonferansen for FN-avtalen om fiske på det åpne hav i mai 2023, et møte som bar preg av den geopolitiske situasjonen. I 2026 gjennomfører FN en ny revisjon av stater og RFMOers etterlevelse av alle vedtak knyttet til bunnfiske og bevaring av marin biodiversitet utenfor nasjonal jurisdiksjon. FNs nye avtale om bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold i marine områder utenfor nasjonal jurisdiksjon trådte i kraft i januar 2026 og avholder første partsmøte i 2027. Avtalen vil fordre forbedret samarbeid med eksisterende havavtaler og sektorer innen miljø, skipsfart, fiskeri m.m.

9 Likestilling, inkludering og mangfold

I tabell 9.1 på neste side følger en oversikt over tilstand og status for arbeidet med likestilling, inkludering og mangfold i Nærings- og fiskeridepartementet, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 26. For rapportering for departementets underliggende virksomheter vises det til årsrapportene til de ulike virksomhetene.

Kvinneandelen i departementet var 57 pst. i 2025, som er en økning fra 56 pst. i 2024. I stillingskategorien fagdirektør er kjønnsbalansen tilnærmet lik. Kjønnsfordelingen har blitt jevnere i stillingskategoriene underdirektør, prosjektleder, rådgiver og avdelingsdirektør med personalansvar sammenlignet med 2024. Samtidig er menn fortsatt underrepresentert i flere stillingskategorier, herunder ekspedisjonssjef, avdelingsdirektør med personalansvar, underdirektør, utredningsleder, seniorrådgiver, rådgiver og førstekonsulent.

I 2025 utgjorde kvinners gjennomsnittlige årslønn 96,2 prosent av menns, mot 98,2 prosent i 2024. Dette innebærer en økning i lønnsforskjellen mellom kvinner og menn. For de fleste stillingskategorier har lønnsforskjellene økt i 2025 sammenlignet med 2024. Samtidig er lønnsforskjellene redusert i stillingskategoriene avdelingsdirektør, prosjektleder og rådgiver, hvor lønnsnivået mellom kvinner og menn fremstår som likere enn året før.

Lønnskartleggingen for 2025 viser ingen markant forskjell i kvinner og menns årslønn. Kartleggingen viser ingen systematiske forskjeller mellom kjønnene når stillingskategori, ansiennitet, alder og utdanning legges til grunn. Departementet vil fortsette å tilstrebe at kjønn ikke er en faktor ved lønnsfastsettelse.

Tilstanden for kjønnslikestilling i departementet

Tabell 9.1 Kjønnsbalanse og årslønn i departementet

	Kjønnsbalanse i antall og pst.				Kvinners årslønn i pst. av menns per 31.12.2025
	År	Menn (pst.)	Kvinner (pst.)	Antall totalt	
Totalt i Nærings- og fiskeridepartementet[1][2]	2025	43	57	369	96,2
	2024	44	56	370	98,2
Departementsråd/ assisterende departementsråd	2025	50	50	2	107,8
	2024	50	50	2	108,2
Ekspedisjonssjef	2025	44	56	9	96,8
	2024	44	56	9	101,4
Kommunikasjonssjef	2025	0	100	1	-
	2024	0	100	2	-
Avdelingsdirektør[3]	2025	41	59	39	99,6
	2024	40	60	40	98,7
Spesialrådgiver	2025	100	0	5	-
	2024	100	0	5	-
Underdirektør	2025	53	47	15	94,6
	2024	67	33	15	96,3
Fagdirektør	2025	49	51	74	101,4
	2024	49	51	63	100,3
Prosjektleder	2025	50	50	2	94,4
	2024	33	66	3	86,2
Utredningsleder	2025	24	76	17	94,1
	2024	25	75	20	95,7
Seniorrådgiver	2025	41	59	119	96,9
	2024	46	54	124	99,6
Rådgiver	2025	38	62	53	101,3
	2024	23	77	52	102,4
Førstekonsulent	2025	28	72	29	98,3
	2024	50	50	22	100,8

[1] Inkluderer faste ansatte, vikarer, engasjementer og andre på midlertidige vilkår. Inkluderer ikke ansatte som er i permisjon, uførepensjon eller ekstern hospitering. Tall fra departementets personalsystem per 31. desember 2025.

[2] Stillingskategorien seniorkonsulent har kommet frem i tidligere oversikter. I 2025 har ikke denne stillingskategorien blitt benyttet.

[3] Avdelingsdirektører med personalansvar.

Tabell 9.2 Andel ansatte i deltidsstilling, med midlertidig ansettelse, uttak av foreldrepermisjon og sykefravær

	Deltid (pst.)		Midlertidig ansettelse (antall)		Foreldrepermisjon (gjennomsnittlig antall uker)[1]		Sykefravær[2] (pst.)	
	M	K	M	K	M	K	M	K
2025	0,6	1,0	6	4	11	21	1,0	4,4
2024	0,8	0,8	6	3	14	23	2,9	4,0

[1] Rapporteringen inkludere antall uker i henholdsvis 2024 og 2025, også i de tilfeller foreldrepermisjonen strekker seg ut over kalenderåret. Tall for 2024 er justert fra forrige rapportering.
[2] Omfatter både egenmeldt sykefravær og sykemeldinger.

Nærings- og fiskeridepartementet har lav andel ansatte i midlertidige stillinger. Bruken av midlertidige ansatte begrenses til behov for å dekke fravær ved permisjoner, annet midlertidig fravær, og for å bistå med å løse tidsbegrensede oppgaver. Departementet hadde i 2025 én lærling, som er midlertidig ansatt i henhold til opplæringslova § 7-1 og gjeldende særavtale for lærlinger i staten. Lærlingen inngår i statistikken over midlertidig ansatte.

Bruk av deltidsstillinger (reduserte stillinger) følger i all hovedsak av ansattes ønske om tilrettelegging ut fra sin livssituasjon.

Sykefraværet er høyere blant kvinnelige ansatte enn blant mannlige ansatte. Fra 2024 til 2025 har sykefraværet blant menn gått noe ned, mens det har økt noe blant kvinner. Samtidig er sykefravær mellom kvinner og menn ikke nødvendigvis direkte sammenlignbart, da både biologiske og strukturelle forhold, som kvinnehelse, svangerskap og fødselsrelaterte plager, kan påvirke kvinners fravær. I 2024 ble malen for medarbeidersamtaler revidert, blant annet ved at livsfaseperspektivet ble tydeliggjort.

Kvinnelige ansatte tar også ut flere uker lønnet foreldrepermisjon enn mannlige ansatte, noe som er i tråd med utviklingen observert i 2024

Departementets arbeid for likestilling og mot diskriminering som arbeidsgiver

Departementet har en handlingsplan for likestilling, inkludering og mangfold for perioden 2024–2027. Handlingsplanen har fire fokusområder:

- aktivt, målrettet og planmessig arbeid med likestilling, inkludering og mangfold
- øke kompetansen om mangfold og mangfoldsledelse
- mangfoldsrekruttering
- god åpenhetskultur

I 2025 ble det utarbeidet et årshjul for arbeidet med handlingsplanen. Årshjulet setter fokus på et planmessig og kontinuerlig arbeid med likestilling, inkludering og mangfold, i samarbeid med tillitsvalgte og arbeidsmiljøutvalget.

I tillegg er likestillingsperspektivet forankret i departementets tilpasningsavtale og den lokale lønnspolitikken.

Rekruttering

Departementet jobber systematisk med å sikre hensynet til likestilling og mangfold i rekrutteringsprosesser. Departementet har en likestillingsobservatør i ansettelsesrådet, som får forelagt alle innstillinger før ansettelse.

I samtlige stillingsutlysninger er det inntatt en mangfoldserklæring, der søkere med minoritetsbakgrunn, nedsatt funksjonsevne og hull i CV-en blir oppfordret til å krysse av for dette i jobbportalen (søknaden) som sikrer mulighet til positiv særbehandling. Departementet erfarer at det er få søkere som oppgir at de har funksjonsnedsettelse eller innvandrerbakgrunn når de søker på stillinger.

I 2025 var det en overvekt av kvinner blant søkerne til ledige stillinger i departementet, og 58,5 pst. av de ansatte var kvinner, mot 41,5 pst. menn. Dette er en endring fra 2024, da var det flere menn enn kvinner blant søkerne mens det likevel var flere kvinner enn menn som ble ansatt.

Lønns- og arbeidsvilkår

Det følger av departementets lokale lønnspolitikk at kjønnsbetingede og andre utilsiktede lønnsforskjeller skal unngås. Det stilles objektive kriterier som vektlegges ved lønns- og stillingsvurdering for å redusere diskrimineringsrisiko og bidra til lik lønn for likt arbeid. Et av kriteriene som skal

vektlegges i personvurderingen av ledere, er i hvilken grad de opparbeider mangfoldskompetanse og utøver mangfoldsledelse.

Forfremmelse og utviklingsmuligheter

Den enkelte ansattes utviklingsmål er et tema på årlige medarbeidersamtaler mellom leder og ansatt. De ansatte får informasjon om ulike interne og eksterne opplæringstiltak innenfor departementets ansvarsområder. Hvert år holdes to interne fellesarrangementer i departementet med variert faglig innhold. Det blir også annonsert informasjon om hospiteringsmuligheter (internt i departementet og i internasjonale organer) og ledige stillinger i departementet slik at utviklingsmuligheter er kjent for alle ansatte. Departementet har også en ordning for å søke om utdanningsstipend for ansatte som ønsker å ta etter- eller videreutdanning.

Tilrettelegging og mulighet for å kombinere arbeid og familieliv

Departementet er en IA-virksomhet og tilbyr blant annet fleksible arbeidstidsordninger og hjemmekontorløsninger. For ansatte med behov for tilrettelegging bidrar departementet, eventuelt i samarbeid med bedriftshelsetjenesten, til å tilpasse arbeidsplass og arbeidsoppgaver til den enkeltes behov.

I arbeidet med forberedelsene til innflytting i nytt regjeringskvartal i 2026 ble det gjennomført en risikokartlegging av arbeidsmiljøet. Behovet for tilrettelegging for enkelte arbeidstakere er, så langt det har vært mulig, ivaretatt, herunder både individuell tilrettelegging knyttet til det psykososiale arbeidsmiljøet og hensyn til universell utforming. Erfaringene fra innflyttingen vil bli evaluert, og det planlegges oppfølging og eventuelle justeringer i 2026, blant annet gjennom anonyme pulsmålinger.

Andre relevante områder

I tråd med departementets tilpasningsavtale ble utkast til likestillingsredegjørelse for 2024 forelagt for arbeidsmiljøutvalget og de tillitsvalgte i 2025. I tillegg ble bruken av midlertidige stillinger drøftet med de tillitsvalgte. Det kom ikke frem noen utfordringer knyttet til likestilling ifm. drøftelsene.

Det ble holdt et pensjonskurs i regi av Statens Pensjonskasse i 2025 for å gi ansatte informasjon om deres pensjonsrettigheter og mulighetene for å stå i arbeid.

Departementet gjennomførte en medarbeiderundersøkelse høsten 2025. I 2026 utarbeides en mål- og tiltaksplan for å videre oppfølging av funnene i undersøkelsen.

Departementets arbeid for likestilling, inkludering og mangfold som offentlig myndighet

Næringspolitikken

Det er regjeringens vurdering at likestilling og mangfold i næringslivet på lang sikt vil skape mer innovasjon, bedre arbeidsmiljø, bedre beslutninger og øke verdiskapingen. Regjeringen fremmet 20. juni 2023 Prop. 131 LS (2022–2023) *Endringer i foretakslovgivningen mv. (kjønnssammensetning i styret) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av direktiv (EU) 2022/2381 i EØS-avtalen*. Endringene skal bidra til at næringslivet tar i bruk den samlede kompetansen i samfunnet. Det stilles krav til kjønnssammensetningen i styret i visse foretak, hovedsakelig avgrenset til foretak av en viss størrelse. Styret er ansvarlig for forvaltningen av selskapet, og for regjeringen er det viktig å utnytte kvinners kompetanse. Av andelen styrerepresentanter i aksjeselskaper er 22 pst. kvinner og 77,9 pst. menn. For daglig ledere i aksjeselskaper er andelen 18 pst. kvinner og 82 pst. menn. «CORE Topplederbarometer 2024» fra Institutt for samfunnsforskning viser kjønnslikestillingstall om selskapsledelsen i de 200 største bedriftene i norsk næringsliv. Tallene viser kjønnsfordeling i toppledergruppene, styrene, blant styrelederne og de administrerende direktørene. Barometeret viser at 17,5 pst. av toppledere, 14,5 pst. av styrelederne og 34 pst. av styremedlemmene er kvinner. Barometeret fra samme undersøkelse i 2022 viste at 15,5 pst. av toppledere, 13 pst. av styrelederne og 32 pst. av styremedlemmene er kvinner. Tallene viser en svak, men positiv utvikling fra 2022 til 2024. Andelen kvinnelige toppledere (administrerende direktører) har steget fra 15,5 til 17,5, styreledere fra 13 til 14,5 prosent, og styremedlemmer fra 32 til 34 prosent. Det er fremgang i alle tre kategoriene, men den er beskjeden. Årsaken til den langsomme utviklingen er sannsynligvis sammensatt. Det er trolig behov for tiltak innenfor en rekke områder dersom man skal nå målet om en vesentlig bedring av kjønnsrepresentasjon i ledelsen av norske selskaper innen rimelig tid. Det vil heller ikke være tilstrekkelig med tiltak fra det offentlige. Både næringslivet selv og arbeids livets parter må bidra i arbeidet på sine områder.

Handel- og eksportnæringene

Handel- og eksportnæringene har et stort potensial til å fremme likestilling, inkludering og mangfold, særlig i møte med internasjonale partnere og markeder. Ved å sikre at kvinner, minoriteter og personer med ulik bakgrunn inkluderes i hele leverandørkjeden, styrker man både innovasjonsevne og konkurransekraft.

Regjeringen forventer at norske selskaper etterlever internasjonale standarder for ansvarlig næringsliv, herunder FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv. Ved å stille slike forventninger legger myndighetene til rette for at handel kan bidra til bærekraftig utvikling og sosial bærekraft både nasjonalt og internasjonalt. En høy grad av samfunnsansvar kan dessuten gi norske bedrifter et viktig konkurransefortrinn i internasjonale markeder.

Et konkret virkemiddel i denne sammenhengen er åpenhetsloven, som trådte i kraft i 2022. Den skal fremme norske virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, samt sikre allmenheten tilgang på informasjon om hvordan virksomhetene håndterer negative konsekvenser på disse områdene. Likestilling inngår som en del av dette arbeidet.

Innovasjon, forskning og entreprenørskap

Fra og med 2023 estimerer Innovasjon Norge selv kjønnsfordelingen for daglig leder i bedriftene som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge, basert på daglig leders navn. For tildelinger gitt i 2025 anslår Innovasjon Norge at 21 pst. av mottakerne hadde kvinnelig daglig leder, omtrent tilsvarende som i 2024 og 2023. Kvinneandelen varierer mellom ulike fylker, fra 15 pst. i Akershus til 29 pst. i Nordland.

Innovasjon Norge har i løpet av 2025 jobbet med å løfte fram gode kvinnelige rollemodeller blant annet gjennom arrangementer, i kommunikasjon og kampanjer, ved å bevisstgjøre sine rådgivere om prioritering av kvinnelige søkere når prosjekter evalueres likt, og gjennom mobilisering av kvinnelig gründere innenfor dypteknologi som kandidater til EUs Women TechEU[1]. I 2025 fikk fem norske bedrifter gjennomslag i Women TechEU.

I Nærings- og fiskeridepartementets bevilgning til Innovasjon Norge i 2025, ble det øremerket midler til Innovasjon Norges arbeid med å stimulere økt gründerskap blant kvinner. Sammen med aktører i økosystemet har Innovasjon Norge jobbet for å identifisere målrettede tiltak som skal stimulere til kvinnelig entreprenørskap. Det ble i 2025 gjennomført økosystemutlysning, egne møteplasser der kvinnelige rollemodeller ble løftet frem, og utviklet en kampanje for å løfte frem flere kvinnelige gründere som rollemodeller og inspirere flere til å tørre å starte selskaper. Øvrige tiltak ble ikke iverksatt som følge av en reduksjon i bevilgningen på posten i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2025.

Forskningsrådet har i 2025 godkjent en ny og oppdatert plan for kjønnsbalanse, kjønnsperspektiv og mangfold. Planen skal være et verktøy i arbeidet med å gi alle forskere og deres samarbeidspartnere like muligheter til å ta del i Forskingsrådets finansiering og aktiviteter. Arbeidet med forskningskultur, etikk, mangfold og kjønnsbalanse er styrket og konkretisert gjennom denne planen, hvor det stilles tydelige forventninger om at flere utlysninger skal stille krav om kjønnsperspektiver og mangfold, og at praksis for moderat kjønnskvotering skal brukes mer målrettet.

Forskningsrådet har videreført satsingen BALANSE+, som skal fremme kjønnsbalanse og mangfold, og dermed bidra til et velfungerende og bærekraftig forskningssystem. I 2025 hadde utlysningen en ramme på 30 mill. kroner, fordelt på prosjekter på inntil 1 mill. hver. Prosjektene inngår i nettverket BalanseHub, koordinert av NIFU. Innenfor porteføljen Industri- og tjenestenæringers IPN (Innovasjonsprosjekter i næringslivet) rapporterer Forskningsrådet om 23 pst. prosjekter med kvinnelig prosjektleder blant prosjektene som fikk støtte i 2025, mot 31 pst. i 2024. Søknader med kvinnelig prosjektleder prioriteres dersom kvaliteten er god.

Ved utgangen av 2025 var Siva medeier i 65 innovasjonsselskaper over hele landet. Gjennom dette eierskapet bidrar Siva til at selskapene fremhever likestilling. Blant innovasjonsselskapene i porteføljen var andelen kvinner med stilling som daglig leder 42 pst. ved utgangen av 2025, mot 46 pst. ved utgangen av 2024. Andelen kvinnelige styreledere var 20 pst. i 2025, mens andelen kvinnelige styremedlemmer var 44 pst. Siva rapporterer også på andelen bedrifter med kvinnelig ledelse[2] i deres programvirksomhet. Blant bedrif-

[1] Women TechEU er et 2-årig EU-finansiert program som støtter kvinner som leder oppstartsselskaper innen dypteknologier i Europa. Gjennom EU-programmet kan bedriften få et tilskudd på inntil 75 000 euro og tilbud om mentortjenester og øvrige kompetanse- og nettverkstjenester.

tene i Sivas inkubasjonsprogram i 2025 hadde 30,3 pst. kvinnelig ledelse (daglig leder og/eller styreleder), samme nivå som i 2024. Blant bedriftene i næringshageprogrammet var andelen 34,4 pst. i 2025, mot 34,1 pst. i 2024

Maritim næring

Det er fortsatt generelt lav kvinneandel i maritim næring og i maritime utdanninger som blant annet kan forklares av kultur og holdninger, arbeidsmiljø, samt arbeidsvilkår og betingelser. Kvinner er særlig underrepresentert i tekniske, operative, sjøbaserte og flere ledende roller. Regjeringen har satt fokus på tiltak og initiativer som har mål om å både tiltrekke og beholde flere kvinner i næringen, og løfter denne tematikken i både nasjonale og internasjonale fora. Regjeringen har forpliktet seg til oppfølgingen av dette arbeidet sammen med maritim næring og arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner i samarbeidserklæringen for økt likestilling og mangfold i maritim næring fra 2025. Arbeidet fokuserer på tiltak under de fire innsatsområdene i regjeringens strategi for likestilling i maritim næring fra 2023: rekruttering og rollemodeller, et arbeidsmiljø for alle, et arbeidsliv fritt for trakassering, og en tilpasset arbeidsplass.

Departementet oppdaterer årlig kunnskapsgrunnlaget om likestilling i maritim næring i et indikatorsett som utveksles mellom partene i sammenheng med diskusjon av måloppnåelse. Regjeringen møtte partene under erklæringen til to utvekslinger om status på arbeidet i løpet av 2025. I 2025 har kvinneandelen i maritim næring på land økt minimalt til 23,2 pst. fra 22,9 pst. i 2023, og til sjøs har den økt til 12,9 i 2025 fra 12,3 pst. i 2023. Det har generelt vært en økning i andelen kvinnelige lærlinger og andelen kvinner i utdanning i maritime fag og programmer på alle nivåer over de siste årene, selv om det fortsatt finnes et betydelig kjønnsskille.

Sjøfartsdirektoratet, bransjeorganisasjoner og næringslivet har flere pågående initiativ som retter seg mot å øke synligheten og attraktiviteten til sektoren før, under, og etter utdanning for høyere rekruttering av kvinner, samt holdningsskapende og kompetansehevende tiltak som fremmer likestilling og mangfold på arbeidsplassene. Et utdrag fra Sjøfartsdirektoratets spørreundersøkelse for ansatte i maritim næring til sjøs i 2025 viste for eksempel at både mannlige og kvinnelige respondenter var mer tilfredse med deres arbeids- og levevilkår om bord i 2025 enn i 2023. De registrerte tallene for kvinner som har opplevd trakassering i løpet av det siste året har gått ned fra 15,7 pst. til 14,5 pst., mens andelen kvinner som registrerer at de har vært utsatt for mobbing har gått opp fra 38,6 pst. til 42,4 pst. mellom 2023 og 2025.

Fiskeri

Antall kvinnelige fiskere er fortsatt lavt, men økende. Ved utgangen av 2025 var det registrert 501 kvinner med fiske som hovedyrke. Dette er tilsvarende som ved utgangen av 2024, men andelen kvinner med fiske som hovedyrke har økt noe fra 2024 til 2025. Sammenlignet med 2021 er dette imidlertid en økning på 22 pst. Likevel utgjør kvinnene fortsatt kun om lag 5,5 pst. av personer registrert med fiske som hovedyrke i fiskermanntallet.

Det skal være trygt og godt å jobbe om bord på alle fiskefartøy. Nærings- og fiskeridepartementet tar regelmessig opp utfordringer knyttet til likestilling i fiskeriene med næringen. Mange fiskeriorganisasjoner arbeider målrettet for å bedre situasjonen. I mars i 2026 signerte fiskeri- og havministeren en samarbeidsavtale for likestilling i fiskeriene. Den bygger på en samarbeidsavtale mellom Likestillings- og diskrimineringsombudet, Sjøfartsdirektoratet og flere fiskeriorganisasjoner (Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Norsk sjømannsforbund, Pelagisk forening og Hun Fisker) fra 2022. Samarbeidsavtalen har tre innsatsområder: rekruttering og rollemodeller, et arbeidsmiljø for alle, fritt for trakassering og en arbeidsplass tilpasset ulike ansatte og livssituasjoner.

Etter oppfordring fra fiskeri- og havministeren om å rekruttere flere kvinner inn i styrer, råd m.m. har nå både fiskarlag og fiskesalgslagene valgt kvinner inn i sine styrer. Norges Råfisklag og Norges Sildesalgslag er omfattet av samvirkelovas krav til kjønnsrepresentasjon, og begge fiskesalgslag har styrer som er i samsvar med gjeldende lovkrav. Vest-Norges Fiskesalgslag, Fiskehav og Sunnmøre og Romsdal Fiskesalgslag er ikke omfattet av lovkravet, men har også valgt inn kvinner i sine styrer.

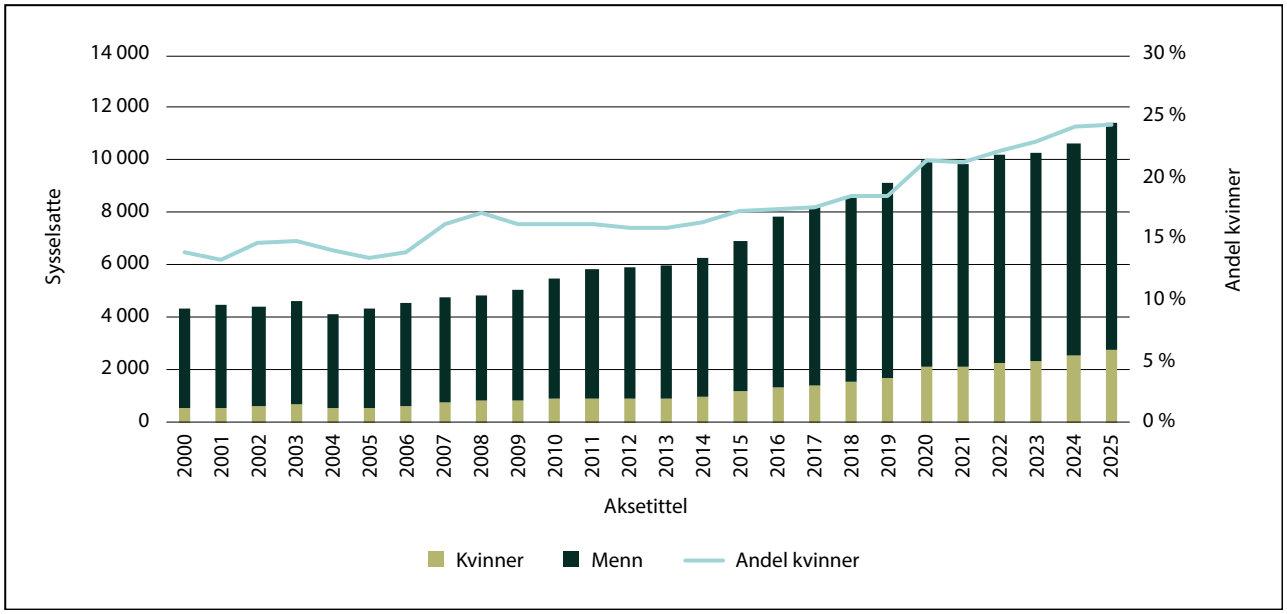
Gjennom det globale handlingsnettverket for bærekraftig mat fra hav og innlandsvann for matsikkerhet og ernæring under FNs ernæringstiår har Norge bidratt til å sette likestilling på dagsorden i flere internasjonale arrangementer.

---

[2] Siva legger til grunn at en bedrift har kvinnelig ledelse dersom bedriften har kvinnelig daglig leder og/eller styreleder og/eller gründer.

Havbruk

Fra 2000 til 2014 var andelen kvinner direkte sysselsatt i havbruksnæringen forholdsvis stabil og utgjorde mellom 13 og 16 pst. av arbeidsstyrken. Siden 2014 har imidlertid andelen kvinner økt og i 2025 utgjorde kvinner i underkant av en fjerdedel av de 11 447 personene som er direkte sysselsatt i havbruksnæringen, jf. figur 9.1.

Figur 9.1 Direkte sysselsatte i havbruksnæringen 2000–2025 – utvikling i antall kvinner og menn og andel kvinner (personer og prosent)
Kilde: Fiskeridirektoratet

Statlig eierskap

Hvordan hensynet til likestilling og ikke-diskriminering følges opp av staten som eier i statens direkte eierskap i selskaper, følger av eierskapspolitikken i Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt eierskap – Statens direkte eierskap i selskaper* (eierskapsmeldingen).

Hensynet til likestilling er i eierpolitikken integrert både ved styrevalg og ved oppfølging av selskapene. Relevant kompetanse er hovedhensynet ved statens arbeid med styresammensetning. Gitt kompetanse skal staten vektlegge kapasitet og mangfold. Med utgangspunkt i kompetansebehovene vil departementet bidra til at det enkelte styret har relevant mangfold. Meningsmangfold gir ulike perspektiver og legger til rette for åpne og godt belyste diskusjoner, som igjen kan gi bedre beslutninger. Foruten kjønn kan mangfold i perspektiver oppnås gjennom ulik arbeidserfaring, utdanning, alder, geografisk tilhørighet og kulturell bakgrunn. Arbeidet med mangfold i styrevalg er operasjonalisert blant annet gjennom en etablert praksis. I tråd med en definert kompetansebeskrivelse ber departementet eksterne rådgivere som departementet har rammeavtale med for identifisering av styrekandidater, om å identifisere både menn og kvinner, fra alle deler av landet, yngre kandidater, samt å søke særskilt etter kandidater med flerkulturell bakgrunn. Gjennomsnittlig kvinneandel blant eiervalgte styremedlemmer var 46 pst. pr. 31. mars 2026. På samme tidspunkt var kvinneandelen blant styreledere i selskapene 30 pst.

Det følger av eierskapsmeldingen at det forventes at selskaper med statlig eierandel har tydelige mål og tiltak for å fremme og utløse verdien av økt mangfold, likestilling og inkludering i alle deler av organisasjonen og arbeider planmessig med utvikling og rekruttering av medarbeidere i tråd med selskapets mål og strategier. Departementet følger opp statens forventninger til mangfold, likestilling og inkludering som del av eierdialogen med selskapene. I Statens eierrapport for 2025 framgår det at for selskaper med statlig eierandel var gjennomsnittlig kvinneandel ved utgangen av 2025 henholdsvis 41 pst. i konsernledelsen og 40 pst. på nivået under konsernledelsen. På samme tidspunkt var kvinneandelen blant administrerende direktører på 45 pst.

Konkurransepolitikk

Regjeringen har i 2026 endret anskaffelsesloven, med mål om å samordne regler om samfunnshensyn i offentlige anskaffelser. Lovendringene bidrar blant annet til bedre sammenheng mellom regelverket for offentlige anskaffelser og åpenhetsloven. I henhold til anskaffelsesloven må offentlige oppdragsgivere stille krav til universell utforming i offentlige kontrakter der det er pålagt, og ved risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter eller anstendige arbeidsforhold, bør oppdragsgiver stille krav eller kriterier for å motvirke slike brudd. I anskaffelsesforskriften er det er det åpnet for at oppdragsgiver kan begrense konkurransen til virksomheter som har minst 30 pst. ansatte med funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer.

Norge har sluttet seg til en rekommandasjon fra OECD om en mer kjønnsinkluderende konkurransepolitikk[3]. OECD har utformet retningslinjer for hvordan hensyn til kjønnsinkludering kan inngå i konkurransemyndigheters arbeid. Blant annet kan innsamling av data fra konkurranse myndigheter gi innsikt i hvordan ulike grupper påvirkes ulikt av konkurransebegrensende atferd. Videre kan kjønn påvirke forbrukernes preferanser og dermed etterspørselen etter varer, noe som kan være relevant i avgrensning av det relevante markedet.

---

[3] Gender Inclusive Competition Toolkit OECD

10 Tilskuddsordninger og enkeltstående tilskudd

Tilskuddsmidler skal som hovedregel lyses ut og fordeles gjennom åpne søknadsprosesser og på grunnlag av kjente tildelingskriterier. Dette gir flere mulighet til å søke og gjør det mulig å vurdere alternative tiltak opp mot hverandre.

Enkeltstående tilskudd er tilskudd som er øremerket en navngitt mottaker uten utlysning gjennom en tilskuddsordning. Regjeringen har siden statsbudsjettet for 2023 arbeidet for å redusere bruken av navngitte tilskuddsmottakere der formålet kan ivaretas gjennom åpne tilskuddsordninger.

Tabell 10.1 Enkeltstående tilskudd på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett som foreslås for 2027

(i 1000 kroner)

Kap.	Post	Mottaker og formål	Forslag 2027
900	72	Norges Rederiforbund, skipsfartsberedskap	4 512
900	74	Visit Svalbard AS, utvikling av reiseliv på Svalbard	3 868
900	75	Sametinget, næringsfond for prosjekter basert på samisk kultur og identitet	7 000
900	75	Stiftelsen Akvariet i Bergen, husleie	5 800[1]
900	75	Longyearbyen lokalstyre, næringsarbeid i Longyearbyen	1 000
900	75	Universitetssenteret på Svalbard AS, Arctic Safety Center	1 000
900	76	Standard Norge, standardiseringsarbeid	52 428
900	81	Tilskudd til Leverandørutviklingsprogrammet	5 570
919	71	Norges Fiskarlag og Den Indre Sjømannsmisjon, velferdsstasjoner	2 954
919	75	Catch Certificate SA, fangstsertifikattjenesten, anslag	6 500
928	70	Norsk institutt for naturforskning, trafikklyssystemet for havbruk	5 440
928	72	Nofima AS, næringsrettet forskning og utvikling	106 878
930	70	Design og arkitektur Norge, faglig virksomhet for design og arkitektur	10 259
940	70	Tilskudd til Norwep	40 000

[1] Anslag.

Begrunnelsen for å benytte enkeltstående tilskudd fremfor en tilskuddsordning og den øvrige omtalen av tilskuddene kommer frem under de enkelte budsjettpostene.

11 Lederes ansettelsesvilkår i virksomheter heleid av staten der eierskapet forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet

I henhold til rundskriv fra Finansdepartementet skal det gis en samlet framstilling av ansettelsesvilkårene til lederne i heleide statlige foretak i departementenes fagproposisjoner. For Nærings- og fiskeridepartementet omfatter oversikten selskapene inntatt i tabellen under. Det gjøres oppmerksom på at godtgjørelsen til administrerende direktører for 2025 i disse selskapene også framgår av Statens eierrapport for 2025, og fullstendig rapportering framgår i lønnsrapport og/eller årsrapport fra selskapene for regnskapsåret 2025.

Tabell 11.1 Oversikt over godtgjørelse (utbetalt/opptjent) i 2025 til administrerende direktør i selskaper heleid av staten der eierskapet forvaltes av Nærings- og fiskeridepartementet

(beløp i 1 000 kr)

Selskap	Fastlønn	Opptjent bonus	Pensjons-kostnad[1]	Annen godtgjørelse	Oppsigelsestid[2]	Etterlønn[2]
Allstad AS	2 783	-	90	14	3 mnd.	-
Argentum Fonds-investeringer AS	5 528	1 359	221	15	6 mnd.	6 mnd.
Baneservice AS	3 093	298	117	3	6 mnd.	-
Fiskeri- og havbruks-næringens forsknings-finansiering AS	1 999	-	220	195	6 mnd.	6 mnd.
Investinor AS	3 210	54	158	16	6 mnd.	6 mnd.
Innovasjon Norge AS	2 794	-	421	13	Som for øvrige ansatte	6 mnd.
Mantena AS[3]	2 546	-	-	1 091	n.a.	n.a.
Mesta AS	4 651	0	177	21	6 mnd.	6 mnd.
Norges sjømatråd AS	2 661	-	130	27	-	6 mnd.
Nysnø Klimainvesteringer AS	2 945	276	158	13	Som for øvrige ansatte	6 mnd.
Petoro AS	5 559	503	248	182	6 mnd.	6 mnd.
Posten Bring AS	6 663	-	159	264	6 mnd.	6 mnd.
Siva – Selskapet for Industrivekst SF	2 142	-	170	20	6 mnd.	6 mnd.
Space Norway AS[4]	2 954	552	627	38	3 mnd.	-
Statkraft SF	7 662	988	200	272	6 mnd.	-
Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	2 256	-	243	179	3–6 mnd.	6 mnd.

[1] Innskuddsbasert pensjonsordning med mindre annet er spesifisert.

[2] Basert på informasjon inntatt i selskapenes retningslinjer. Staten forventer at det ikke gis sluttvederlag dersom den ansatte selv tar initiativ til å avslutte arbeidsforholdet, at avtalt sluttvederlag og lønn i oppsigelsestiden ikke overstiger 12 månedslønner i sum og at sluttvederlag avkortes ved annen inntekt.

[3] Konstituert administrerende direktør under interimavtale hvor det faktureres månedsrate.

[4] I tillegg har administrerende direktør opparbeidet en stay-on-bonus på 568 000 som kan utbetales på nærmere vilkår.

12 Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Direktoratet for romvirksomhet

Innledning

Det er i tilknytning til budsjettproposisjonen for 2027 utarbeidet tre standardtabeller med følgende nøkkeltall for Direktoratet for romvirksomhet:

Tabell 12.1 Utgifter og inntekter etter art: Formålet med tabellen er å vise virksomhetens brutto utgifter og inntekter basert på kontantprinsippet og artsinndelt etter samme prinsipper som gjelder for de bruttobudsjetterte virksomhetene. Tall for årene 2023–2025 og 2026 er basert på henholdsvis virksomhetens regnskaper og interne budsjett.

Tabell 12.2 Inntekter etter inntektskilde: De fleste nettobudsjetterte virksomheter har flere inntektskilder, og formålet med tabellen er å gi en oversikt over de ulike inntektskildene. Tall for årene 2023–2025 og 2026 er basert på henholdsvis virksomhetens regnskaper og interne budsjett.

Tabell 12.3 Virksomhetens kontantbeholdninger per 31. desember: Med spesifikasjon av de formål kontantbeholdningene skal benyttes til. Formålet med tabellen er å vise totale overføringer til neste budsjettår og sammensetningen av overføringene.

Tabeller med kommentarer

Tabell 12.1 Utgifter og inntekter etter art

(i 1000 kr)

Utgiftsart	2023	2024	2025	Budsjett 2026
Driftsutgifter:				
Lønnsutgifter	65 084	68 172	72 615	77 398
Varer og tjenester	192 250	259 762	292 044	186 977
Sum driftsutgifter	257 334	327 934	364 659	264 374
Investeringsutgifter:				
Investeringer, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	3 945	1 933	935	200
Sum investeringsutgifter	3 945	1 933	935	200
Overføringer fra virksomheten:				
Utbetalinger til andre statlige regnskaper	0	0	0	0
Andre utbetalinger	1 001 254	866 734	873 490	1 158 473
Sum overføringer fra virksomheten	1 001 254	866 734	873 490	1 158 473

Tabell 12.1 Utgifter og inntekter etter art

(i 1000 kr)

Utgiftsart	2023	2024	2025	Budsjett 2026
Finansielle aktiviteter:				
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle utgifter	1 182	1 512	2 972	0
Sum finansielle utgifter	1 182	1 512	2 972	0
Sum utgifter	1 263 715	1 198 113	1 242 056	1 423 047

(i 1000 kr)

Inntektsart	2023	2024	2025	Budsjett 2026
Driftsinntekter:				
Inntekter fra salg av varer og tjenester	226 541	235 093	211 468	154 098
Inntekter fra avgifter, gebyrer og lisenser	0	0	0	0
Refusjoner	0	0	0	0
Andre driftsinntekter	0	0	269	0
Sum driftsinntekter	226 541	235 093	211 737	154 098
Investeringsinntekter:				
Salg av varige driftsmidler	7	0	0	0
Sum investeringsinntekter	7	0	0	0
Overføringer til virksomheten:				
Inntekter fra statlige bevilgninger	95 062	99 000	102 600	110 894
Andre innbetalinger	1 035 821	920 002	916 581	1 158 473
Sum overføringsinntekter	1 130 883	1 019 002	1 019 181	1 269 367
Finansielle aktiviteter:				
Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle innbetalinger	2 088	2 767	1 617	0
Sum finansielle aktiviteter	2 088	2 767	1 617	0
Sum inntekter	1 359 511	1 256 862	1 232 536	1 423 465
Netto endring i kontantbeholdning	95 796	58 749	-9 520	418

Tabell 12.2 Inntekter etter inntektskilde

(i 1000 kr)

Inntektstype	2023	2024	2025	Budsjett 2026
Bevilgninger til finansiering av statsoppdraget:				
Bevilgninger fra fagdepartementet	1 130 883	1 019 002	1 019 181	1 047 127
Bevilgninger fra andre departement	947	12 190	269	
Bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer	0	0	0	0
Tildelinger fra Norges forskningsråd	0	0	0	0
Sum bevilgninger til statsoppdraget	1 131 830	1 031 192	1 019 450	1 047 127
Offentlige og private bidrag:				
Bidrag fra kommuner og fylkeskommuner	0	0	0	0
Bidrag fra private	0	0	0	0
Tildelinger fra internasjonale organisasjoner	16 266	18 549	19 645	19 567
Sum bidrag	16 266	18 549	19 645	19 567
Oppdragsinntekter mv.:				
Oppdrag fra statlige virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra kommunale og fylkeskommunale virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra private	0	0	0	0
Andre inntekter	211 415	207 121	193 441	189 728
Sum oppdragsinntekter mv.	211 415	207 121	193 441	189 728
Sum inntekter	1 359 511	1 256 862	1 232 536	1 256 422

Kommentarer til tabell 12.2

Tildelinger fra internasjonale organisasjoner er overføringer fra den europeiske romorganisasjonen ESA, som bidrag til EASP-programmet på Andøya Space. Beløpet knytter seg til Frankrikes, Tysklands og Sveits sine deler av programmet.

Andre inntekter er inntekter fra avtaler Direktoratet for romvirksomhet har med de amerikanske organisasjonene National Oceanic and Atmospheric Administration og United States Geological Survey og den europeiske romorganisasjonen ESA om å levere bakkestasjonstjenester til noen av deres romprogrammer. Disse inntektene motsvares av nærmest identiske utgiftsposter.

Tabell 12.3 Virksomhetens kontantbeholdninger per 31. desember

(i 1000 kr)

Balansedag 31. desember	31.12.2023	31.12.2024	31.12.2025	Endring fra 2024 til 2025
Kontantbeholdning:				
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	295 809	300 621	344 011	43 390
Beholdning på andre bankkonti	12 794	66 731	13 821	-52 910
Andre kontantbeholdninger	0	0	0	0
Sum kontanter og kontantekvivalenter	308 603	367 352	357 832	-9 520
Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår:				
Feriepenger mv.	5 104	5 810	6 245	435
Skattetrekk og offentlige avgifter	6 480	3 028	-658	2 370
Gjeld til leverandører	24 878	76 602	28 070	-48 532
Gjeld til oppdragsgivere	0			0
Annen gjeld som forfaller i neste budsjettår	48 998	27 590	21 541	-6 049
Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår	85 459	106 974	55 197	-51 776
Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i fremtidige budsjettår:				
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd	0	0	0	0
Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	0	0	0	0
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	194 606	226 238	267 930	41 692
Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål	0	0	0	0
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgninger fra andre departementer	76	239	217	-22
Sum avsetninger til planlagte tiltak i fremtidige budsjettår	194 682	226 477	268 147	41 670
Andre avsetninger:				
Avsetninger til andre formål/ikke spesifiserte formål	15 277	16 002	13 656	-2 346
Fri virksomhetskapital	13 258	17 978	20 911	2 933
Sum andre avsetninger	28 534	33 980	34 567	587

Tabell 12.3 Virksomhetens kontantbeholdninger per 31. desember

(i 1000 kr)

Balansedag 31. desember	31.12.2023	31.12.2024	31.12.2025	Endring fra 2024 til 2025
Langsiktige forpliktelser (netto):				
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler	0	0	0	0
Annen langsiktig forpliktelse	-73	-79	-79	0
Sum langsiktig gjeld	-73	-79	-79	0
Sum netto gjeld og forpliktelser	308 603	367 352	357 832	-9 520

Kommentarer til tabell 12.3

Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet er i hovedsak tilskuddsmidler hvor planlagte og inngåtte aktiviteter er i gang, men ikke utbetalt. Posten er netto med fradrag av kundefordringer.

Nærings- og fiskeridepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2026–2027) om statsbudsjettet for år 2027 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et framlagt forslag.

Forslag

Under Nærings- og fiskeridepartementet føres det i Prop. 1 S (2026–2027) statsbudsjettet for budsjettåret 2027 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 900–956, 2421, 2426, 2429, 2440, 2460, 2540, 3900–3951, 5325, 5326, 5329, 5440, 5460, 5574, 5612, 5613, 5625, 5626, 5629, 5656 og 5685

I

Utgifter:

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
		Forvaltning og rammebetingelser			
900		Nærings- og fiskeridepartementet			
	01	Driftsutgifter		550 816 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*		89 454 000	
	22	Nukleære utredninger og prosjektledelse, *kan overføres*		7 873 000	
	23	Spesielle driftsutgifter til administrasjon av statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter		2 000 000	
	25	Drift og forvaltning av kompensasjonsordninger		9 438 000	
	26	Forvaltning av grunneiendom på Svalbard, *kan overføres*		11 395 000	
	32	Nytt sjøfibersamband til Svalbard og Jan Mayen		807 818 000	
	51	Tilskudd til Senter for hav og Arktis		6 554 000	
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner		68 577 000	
	71	Miljøtiltak Raufoss		12 033 000	
	72	Tilskudd til skipsfartsberedskap		4 512 000	
	73	Tilskudd til entreprenørskapsfremmende aktiviteter for ungdom		37 816 000	
	74	Tilskudd til Visit Svalbard AS		3 868 000	
	75	Tilskudd til særskilte prosjekter, *kan overføres*		28 653 000	
	76	Tilskudd til Standard Norge		52 428 000	
	77	Tilskudd til tiltak for økt sjømatkonsum, *kan overføres*		3 674 000	

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
	78	Tilskuddsordning – kompetanse-miljø for havvind		10 000 000	
	81	Tilskudd til Leverandørutviklings-programmet		5 570 000	1 712 479 000
901		Havbunns- og kystkartlegging			
	21	Spesielle driftsutgifter – Mareano-programmet, *kan overføres*		30 903 000	
	22	Spesielle driftsutgifter – kyst-kartlegging, *kan overføres*		33 184 000	64 087 000
902		Justervesenet			
	01	Driftsutgifter		172 723 000	
	21	Spesielle driftsutgifter		94 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*		11 783 000	278 506 000
903		Norsk akkreditering			
	01	Driftsutgifter		94 838 000	94 838 000
904		Brønnøysundregistrene			
	01	Driftsutgifter		624 418 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*		203 510 000	827 928 000
905		Norges geologiske undersøkelse			
	01	Driftsutgifter		214 802 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*		52 121 000	266 923 000
906		Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01	Driftsutgifter		76 173 000	
	30	Sikrings- og miljøtiltak, *kan overføres*		13 973 000	
	31	Miljøtiltak Løkken, *kan overføres*		21 011 000	
	32	Miljøtiltak Folldal, *kan overføres*		27 945 000	139 102 000
907		Norsk nukleær dekommisjonering			
	01	Driftsutgifter		507 180 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*		539 758 000	
	30	Opprydding Søve, *kan overføres*		36 225 000	
	60	Tilskudd til kommuner		6 028 000	
	70	Tilskudd til organisasjoner		1 785 000	1 090 976 000
908		Institutt for energiteknikk			
	70	Tilskudd til drift av atomanlegg, *kan nyttes under kap. 907, post 01*		438 860 000	438 860 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
909		Tiltak for sysselsetting av sjøfolk			
	73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, *overslagsbevilgning*		2 575 000 000	2 575 000 000
910		Sjøfartsdirektoratet			
	01	Driftsutgifter		563 887 000	563 887 000
911		Konkurransetilsynet			
	01	Driftsutgifter		155 604 000	
	70	Tilskudd til konkurransefaglig forskning, *kan overføres*		2 363 000	157 967 000
912		Klagenemndssekretariatet			
	01	Driftsutgifter		55 368 000	55 368 000
916		Kystverket			
	01	Driftsutgifter, *kan nyttes under post 45*		1 295 818 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*		42 124 000	
	22	Driftsutgifter brukerfinansierte tjenester, *kan overføres, kan nyttes under post 46*		1 317 294 000	
	30	Nyanlegg og større vedlikehold, *kan overføres*		1 413 180 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres, kan nyttes under post 01*		171 947 000	
	46	Større utstyrsanskaffelser og brukerfinansierte tjenester, *kan overføres, kan nyttes under post 22*		22 090 000	
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, *kan overføres*		86 666 000	
	71	Tilskudd til effektive og miljø-vennlige havner, *kan overføres*		138 224 000	4 487 343 000
917		Fiskeridirektoratet			
	01	Driftsutgifter		552 983 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, *kan overføres*		174 500 000	
	23	Prisråd for havbruk		20 107 000	747 590 000
919		Diverse fiskeriformål			
	60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner		1 552 000 000	
	61	Tilskudd til kommunale ungdomsfiskeprosjekt		2 368 000	

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
	71	Tilskudd til velferdsstasjoner		2 954 000	
	73	Tilskudd til kompensasjon for CO_2-avgift		475 000 000	
	74	Erstatninger, *kan overføres*		1 896 000	
	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, *kan overføres*		23 300 000	
	76	Tilskudd til fiskeriforskning, *kan overføres*		10 000 000	2 067 518 000
		Sum Forvaltning og ramme-betingelser			15 568 372 000
		Forskning og innovasjon			
920		Norges forskningsråd			
	70	Tilskudd til næringsrettet forskning, *kan overføres*		1 168 800 000	
	71	Grunnbevilgning til teknisk-industrielle institutter		594 374 000	
	72	Tilskudd til marin og maritim forskning, *kan overføres*		485 250 000	
	73	Grunnbevilgning til primærnærings-institutter		138 128 000	2 386 552 000
922		Romvirksomhet			
	50	Direktoratet for romvirksomhet		114 997 000	
	70	Kontingent i European Space Agency (ESA)		290 365 000	
	71	Internasjonal romvirksomhet		881 298 000	
	72	Nasjonale følgemidler, *kan overføres*		24 449 000	
	73	EUs romprogrammer		768 925 000	
	74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, *kan overføres*		145 941 000	
	75	Tilskuddsordning tilknyttet nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø		5 036 000	2 231 011 000
923		Havforskningsinstituttet			
	01	Driftsutgifter		888 361 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*		510 168 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, *kan overføres*		314 300 000	
	23	Oppdragsutgifter forskningsfartøy, *kan overføres*		330 838 000	

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*		40 000 000	2 083 667 000
924		Internasjonale samarbeids-programmer			
	70	Tilskudd		199 400 000	199 400 000
928		Annen marin forskning og utvikling			
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet		83 690 000	
	70	Tilskudd til samarbeidsprosjekter		9 486 000	
	72	Tilskudd til Nofima AS		106 878 000	200 054 000
930		Design og arkitektur Norge			
	70	Tilskudd		10 259 000	10 259 000
935		Patentstyret			
	01	Driftsutgifter		382 848 000	382 848 000
936		Klagenemnda for industrielle rettig-heter			
	01	Driftsutgifter		9 962 000	9 962 000
		Sum Forskning og innovasjon			7 503 753 000
		Handel og markedsadgang			
940		Internasjonaliseringstiltak			
	21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*		24 900 000	
	70	Eksportfremmetiltak		40 000 000	
	71	Tilskudd til næringsfremme, *kan nyttes under kap. 940, post 21*		13 400 000	78 300 000
		Sum Handel og markedsadgang			78 300 000
		Statlig eierskap			
950		Forvaltning av statlig eierskap			
	21	Spesielle driftsutgifter		33 100 000	33 100 000
951		Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS			
	70	Tilskudd til overvåkingsprogram		537 000	
	71	Tilskudd til energitiltak		198 400 000	
	90	Lån		52 200 000	251 137 000
952		Investinor AS			
	70	Forvaltningskostnader for særskilte oppdrag		8 400 000	8 400 000
954		Petoro AS			
	70	Tilskudd til administrasjon		471 303 000	471 303 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
956		Nammo AS			
	95	Kapitaltilførsel – hybridkapital		1 110 000 000	1 110 000 000
		Sum Statlig eierskap			1 873 940 000
		Statsbankene			
2421		Innovasjon Norge			
	50	Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger		1 147 606 000	
	70	Basiskostnader		189 116 000	
	71	Innovative næringsmiljøer, *kan overføres*		134 502 000	
	74	Business Norway, *kan overføres*		395 081 000	
	75	Grønn plattform, *kan overføres, kan nyttes under post 50, 71 og 76*		266 922 000	
	76	Miljøteknologi, *kan overføres*		208 461 000	
	78	Reiseliv, *kan overføres*		179 400 000	
	90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, *overslagsbevilgning*		62 200 000 000	64 721 088 000
2426		Siva SF			
	70	Tilskudd		52 546 000	
	71	Tilskudd til testfasiliteter		226 580 000	
	90	Lån, *overslagsbevilgning*		60 000 000	339 126 000
2429		Eksportkredittordningen			
	90	Utlån		8 500 000 000	8 500 000 000
		Sum Statsbankene			73 560 214 000
		Statlig petroleumsvirksomhet			
2440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten			
	30	Investeringer		35 000 000 000	35 000 000 000
		Sum Statlig petroleumsvirksomhet			35 000 000 000
		Statens forvaltningsbedrifter			
2460		Eksportfinansiering Norge			
	24	Driftsresultat			
		1 Driftsinntekter	-224 500 000		
		2 Driftsutgifter, *overslagsbevilgning*	337 719 000	113 219 000	113 219 000
		Sum Statens forvaltningsbedrifter			113 219 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
		Arbeidsliv			
2540		Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn			
	70	Tilskudd, *overslagsbevilgning*		90 000 000	90 000 000
		Sum Arbeidsliv			90 000 000
		Sum departementets utgifter			133 787 798 000

Inntekter:

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
		Ordinære inntekter			
3900		Nærings- og fiskeridepartementet			
	01	Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter		219 000	
	03	Inntekter fra forvaltning av grunneiendom på Svalbard		11 686 000	11 905 000
3902		Justervesenet			
	01	Gebyrinntekter		23 312 000	
	03	Inntekter fra salg av tjenester		39 086 000	62 398 000
3903		Norsk akkreditering			
	01	Gebyrinntekter og andre inntekter		67 706 000	67 706 000
3904		Brønnøysundregistrene			
	01	Gebyrinntekter		733 459 000	
	02	Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter		35 419 000	768 878 000
3905		Norges geologiske undersøkelse			
	03	Oppdragsinntekter og andre inntekter		52 387 000	52 387 000
3906		Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01	Leie av bergrettigheter og eiendommer		108 000	
	02	Behandlingsgebyrer		4 511 000	
	86	Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt		1 400 000	6 019 000
3907		Norsk nukleær dekommisjonering			
	01	Inntekter fra mottak av radioaktivt avfall		7 000 000	
	02	Diverse inntekter		319 000	
	03	Husleieinntekter for tomt i Halden		24 800 000	32 119 000
3909		Tiltak for sysselsetting av sjøfolk			
	01	Tilbakeføring av tilskudd		3 000 000	3 000 000
3910		Sjøfartsdirektoratet			
	01	Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR		269 285 000	
	02	Maritime personellsertifikater		36 109 000	
	03	Diverse inntekter		583 000	
	04	Gebyrer for skip i NIS		80 891 000	

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
	05	Kystradiotjenesten		17 422 000	
	86	Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt		6 000 000	410 290 000
3911		Konkurransetilsynet			
	03	Refusjoner og andre inntekter		233 000	
	86	Lovbruddsgebyr		100 000	333 000
3912		Klagenemndssekretariatet			
	01	Klagegebyr		768 000	
	02	Refusjoner og andre inntekter		233 000	
	87	Overtredelsesgebyr		100 000	1 101 000
3916		Kystverket			
	02	Andre inntekter		11 245 000	11 245 000
3917		Fiskeridirektoratet			
	01	Diverse inntekter		1 398 000	
	05	Saksbehandlingsgebyr		35 770 000	
	86	Forvaltningssanksjoner		3 000 000	40 168 000
3923		Havforskningsinstituttet			
	01	Oppdragsinntekter		514 390 000	
	02	Oppdragsinntekter forskningsfartøy		332 962 000	847 352 000
3935		Patentstyret			
	01	Inntekter av informasjonstjenester		3 700 000	
	02	Inntekter knyttet til NPI		6 300 000	
	03	Gebyrer immaterielle rettigheter		147 000 000	157 000 000
3936		Klagenemnda for industrielle rettigheter			
	01	Gebyrer		519 000	519 000
3950		Forvaltning av statlig eierskap			
	95	Tilbakeføring av kapitalinnskudd		200 000 000	
	96	Salg av aksjer		25 000 000	225 000 000
3951		Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS			
	90	Avdrag		26 500 000	26 500 000
		Sum Ordinære inntekter			72 985 920 000
5325		Innovasjon Norge			
	70	Låneprovisjoner		70 000 000	
	90	Avdrag på utestående fordringer		62 600 000 000	62 670 000 000
5326		Siva SF			

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
	70	Låne- og garantiprovisjoner		7 000 000	
	90	Avdrag på utestående fordringer		60 000 000	67 000 000
5329		Eksportkredittordningen			
	70	Gebyrer m.m.		25 000 000	
	90	Avdrag på utestående fordringer		7 500 000 000	7 525 000 000
		Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet			
5440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten			
	24	Driftsresultat			
		1 Driftsinntekter	269 300 000 000		
		2 Driftsutgifter	-47 400 000 000		
		3 Lete- og feltutviklingsutgifter	-2 100 000 000		
		4 Avskrivninger	-44 700 000 000		
		5 Renter av statens kapital	-5 800 000 000	169 300 000 000	
	30	Avskrivninger		44 700 000 000	
	80	Renter av statens kapital		5 800 000 000	219 800 000 000
		Sum Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet			219 800 000 000
		Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forvaltningsbedrifter i samband med nybygg, anlegg mv.			
5460		Eksportfinansiering Norge			
	71	Tilbakeføring fra avviklede garantiordninger		1 600 000	
	85	Inntekter fra avviklede midlertidige ordninger		4 000 000	5 600 000
		Sum Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forvaltningsbedrifter i samband med nybygg, anlegg mv.			5 600 000
		Skatter og avgifter			
5574		Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet			
	71	Avgifter immaterielle rettigheter		222 000 000	
	72	Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur		33 100 000	
	73	Årsavgift Merkeregisteret		3 900 000	
	74	Fiskeriforskningsavgift		498 800 000	
	75	Tilsynsavgift Justervesenet		42 000 000	

Kap.	Post		Kroner	Kroner	Kroner
	76	Kontrollavgift fiskeflåten		65 800 000	
	77	Sektoravgifter Kystverket		1 326 313 000	2 191 913 000
		Sum Skatter og avgifter			2 191 913 000
		Renter og utbytte mv.			
5612		Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS			
	80	Renter		47 900 000	47 900 000
5613		Renter fra Siva SF			
	80	Renter		11 100 000	11 100 000
5625		Renter og utbytte fra Innovasjon Norge			
	80	Renter på lån fra statskassen		655 000 000	
	81	Rentemargin, innovasjons-låneordningen		10 000 000	
	85	Utbytte, lavrisikolåneordningen		45 000 000	710 000 000
5626		Renter av lån til Institutt for energi-teknikk			
	80	Renter		7 200 000	7 200 000
5629		Renter fra eksportkredittordningen			
	80	Renter		1 000 000 000	1 000 000 000
5656		Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning			
	85	Utbytte		32 697 900 000	32 697 900 000
5685		Aksjer i Equinor ASA			
	85	Utbytte		24 725 900 000	24 725 900 000
		Sum Renter og utbytte mv.			59 200 000 000
		Sum departementets inntekter			354 183 433 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgning

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 900 post 01	kap. 3900 post 01
kap. 900 post 26	kap. 3900 post 03
kap. 902 post 01	kap. 3902 postene 01 og 03 og kap. 5574 post 75
kap. 903 post 01	kap. 3903 post 01
kap. 904 post 01	kap. 3904 post 02
kap. 904 post 21	kap. 3904 post 02
kap. 905 post 21	kap. 3905 post 03
kap. 907 post 01	kap. 3907 post 02
kap. 910 post 01	kap. 3910 postene 03 og 05
kap. 912 post 01	kap. 3912 post 01
kap. 916 post 01	kap. 3916 post 02
kap. 916 post 22	kap. 5574 post 77
kap. 916 post 45	kap. 3916 post 02
kap. 916 post 46	kap. 5574 post 77
kap. 917 post 01	kap. 3917 post 01
kap. 923 post 21	kap. 3923 post 01
kap. 923 post 23	kap. 3923 post 02
kap. 935 post 01	kap. 3935 post 04

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 917, post 22, kap. 919, post 76 og kap. 923, post 22, slik at summen av overskridelser tilsvarer merinntekter under kap. 5574, post 74.
3. nytte inntil 10 mill. kroner av salgsinntekter fra salg av fiskerihavner under kap. 3916, post 02 til følgende formål under kap. 916, post 30:
   a. dekning av salgsomkostninger forbundet med salget.
   b. oppgradering og vedlikehold av fiskerihavner.

III

Utbetalinger under garantiordninger (trekkfullmakter)

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan:

1. foreta utbetalinger til Eksportfinansiering Norge uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under Alminnelig garantiordning overstiger innestående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 8 000 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap.

2460 Eksportfinansiering Norge, post 90 Utbetaling ifølge trekkfullmakt – Alminnelig garantiordning.

2. foreta utbetalinger til Eksportfinansiering Norge uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under Byggelånsgarantiordningen overstiger innestående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 600 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Eksportfinansiering Norge, post 91 Utbetaling ifølge trekkfullmakt – Byggelånsgarantiordning.

IV

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 71 Miljøtiltak Raufoss, for miljøtiltak innenfor gitt garantiramme på 208,5 mill. kroner.
2. overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige aksjeposter, samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene.
3. overskride bevilgningen under kap. 2429 Eksportkredittordningen, post 90 Utlån, men slik at utlån i 2027 ikke overstiger 26 mrd. kroner.
4. overskride bevilgningen under kap. 905 Norges geologiske undersøkelse, post 21 Spesielle driftsutgifter i forbindelse med gjennomføringen av bestemte oppdragsprosjekter, mot tilsvarende kontraktsfestede innbetalinger til disse prosjektene under henholdsvis kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse. Ved beregning av beløp som kan overføres til påfølgende år under de nevnte utgiftsbevilgninger, skal alle ubrukte merinntekter og mindreinntekter regnes med, samt eventuell inndekning av foregående års overskridelse på posten.
5. overskride bevilgningen under kap. 916 Kystverket, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 70 mill. kroner per aksjon dersom det er nødvendig å sette i verk tiltak mot akutt forurensning uten opphold og før Kongen kan gi slikt samtykke.
6. overskride bevilgningen under kap. 912 Klagenemndssekretariatet, post 21 Spesielle driftsutgifter for å dekke eventuelle saksomkostninger knyttet til endring av påklagde vedtak til fordel for en part i medhold av forvaltningsloven § 36, i saker som behandles av klagenemndene som Klagenemndssekretariatet betjener.
7. overskride bevilgningen under kap. 911 Konkurransetilsynet, post 21 Spesielle driftsutgifter for å dekke eventuelt erstatningsansvar for staten etter inngrep som følge av en markedsetterforskning.
8. overskride bevilgningen under kap. 911 Konkurransetilsynet, post 21 Spesielle driftsutgifter dersom Konkurransetilsynet må tilbakebetale renter på et overtredelsesgebyr gitt i medhold av konkurranselovens § 29 femte ledd som enten er satt ned eller frafalt etter klage eller søksmål.
9. overskride bevilgningen under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 32 Nytt sjøfibersamband til Svalbard og Jan Mayen innenfor en prisjustert totalramme på 2 940 mill. kroner.

V

Fullmakt til forskuttering og inntektsføring i eksternfinansierte prosjekter (EFP)

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan gi Havforskningsinstituttet fullmakt til å:

1. sette i gang og eventuelt overskride bevilgningen under kap. 923 Havforskningsinstituttet, post 21 Spesielle driftsutgifter og post 23 Oppdragsutgifter forskningsfartøy i forbindelse med gjennomføringen av eksternfinansierte prosjekter, forutsatt at det er inngått bindende avtale mellom partene med betryggende sikkerhet for innbetaling.
2. føre mottatte innbetalinger i slike prosjekter til inntekt mot kap. 3923 Havforskningsinstituttet, post 01 Oppdragsinntekter og post 02 Oppdragsinntekter forskningsfartøy, uten avsetning mot mellomværendet med statskassen.

Ved beregning av beløp som kan overføres til påfølgende år, skal det tas hensyn til merinntektsfullmakt på posten, slik at ubrukte merinntekter og mindreinntekter regnes med, samt eventuell inndekning av foregående års overskridelse på posten.

VI

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Kongen i 2027 kan overskride bevilgningen under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) med inntil 5 mrd. kroner ved utøvelse av statens forkjøpsrett ved overdragelser av andeler i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel.

VII

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan utgiftsføre uten bevilgning under:

1. kap. 954 Petoro AS, post 71 Erstatninger, erstatning til Norges Bank som omfatter netto rentetap og andre dokumenterte kostnader grunnet avvik i varslet og faktisk innbetaling av valuta fra SDØE til Norges Bank, jf. avtale om overføring og kjøp av valuta fra SDØE til Norges Bank.
2. kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, post 90 Lån til Norpipe Oil AS, inntil 25 mill. kroner til utlån til Norpipe Oil AS.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VIII

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan:

1. gi Norsk nukleær dekommisjonering og Institutt for energiteknikk fullmakt til å foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger innenfor en samlet ramme på inntil 1 000 mill. kroner under kap. 907 Norsk nukleær dekommisjonering, post 21 Spesielle driftsutgifter.
2. gi Kystverket fullmakt til å forplikte staten for fremtidige budsjettår utover gitt bevilgning under kap. 916 Kystverket, post 30 Nyanlegg og større vedlikehold for prosjekter som ikke er omtalt med kostnadsramme overfor Stortinget med samlet ramme for gamle og nye forpliktelser med inntil 1 664 mill. kroner.
3. gi Kystverket fullmakt til å forplikte staten for fremtidige budsjettår utover gitt bevilgning for inntil 47,2 mill. kroner under kap. 916 Kystverket, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold til å gjennomføre batteriskifte på fartøyet OV Ryvingen.
4. gi Justervesenet fullmakt til å forplikte staten for fremtidige budsjettår utover gitt bevilgning for inntil 85 mill. kroner under kap. 902 Justervesenet, post 21 Spesielle driftsutgifter i forbindelse med prosjektet om etablering av nasjonal infrastruktur for distribusjon av presis og sporbar tid.

IX

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
907		Norsk nukleær dekommisjonering	
	60	Tilskudd til kommuner	14,7 mill. kroner
	70	Tilskudd til organisasjoner	2,7 mill. kroner
916		Kystverket	
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	55,2 mill. kroner
	71	Tilskudd til effektive og miljøvennlige havner	260 mill. kroner
920		Norges forskningsråd	
	70	Tilskudd til næringsrettet forskning	3 234,7 mill. kroner
	72	Tilskudd til marin og maritim forskning	1 620,2 mill. kroner
951		Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS	
	70	Tilskudd til overvåkingsprogram	9,1 mill. kroner
2421		Innovasjon Norge	
	50	Tilskudd til etablerere og bedrifter, inkl. tapsavsetninger	550 mill. kroner
	71	Innovative næringsmiljøer	120 mill. kroner
	75	Grønn plattform	600 mill. kroner
	76	Miljøteknologi	400 mill. kroner
2426		Siva SF	
	71	Tilskudd til testfasiliteter	21,5 mill. kroner

2. gi tilsagn om tilskudd på 226,6 mill. euro i tillegg til foreslått bevilgning på kap. 922, post 71, for å delta i de industrirettede programmene til Den europeiske romorganisasjonen ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 303,6 mill. euro.
3. gi tilsagn om tilskudd til tapsavsetning for norsk deltakelse i InvestEU med inntil 601,9 mill. kroner under kap. 924 Internasjonale samarbeidsprogrammer, post 70 Tilskudd, og fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene.

X

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan:

1. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier for inntil 350 mill. kroner for lån til realinvesteringer og driftskapital, men slik at total ramme for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 1 500 mill. kroner.
2. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om garantier for inntil 1 000 mill. kroner for lån innenfor ordningen med Grønn industrifinansiering, men slik at total ramme for garantier og lån ikke overstiger 4 100 mill. kroner for ordningen.

3. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 155 000 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utlandet innenfor Alminnelig garantiordning og inkludert Gammel alminnelig ordning.
4. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 3 150 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utviklingsland, samt innenfor en øvre rammebegrensning på syv ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond.
5. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 7 000 mill. kroner ved byggelån innenfor skipsbyggingsindustrien.
6. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 20 000 mill. kroner ved etablering av langsiktige kraftkontrakter i kraftintensiv industri.
7. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 630 mill. kroner under risikoavlastningsordningen for norsk eksport til Ukraina.
8. garantere at atombrenselet som i dag er lagret i Jeep I Stavbrønn på Kjeller som planlegges eksportert til Sverige kan returneres til Norge fra Sverige senest innen 1. januar 2055, og at brensel under transport til Sverige kan tas tilbake til Norge til enhver tid dersom dette skulle bli nødvendig.

XI

Garantifullmakt og fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan inngå standardavtaler for leie av grunn til bolig- og næringsformål på Svalbard med garantier overfor långiver som har pant i bygg som står på statens grunn. Garantiansvar kan kun utløses dersom staten sier opp avtalen eller nekter overføring av leierett. Samlet garantiramme for avtalene begrenses oppad til 25 mill. kroner. Det kan utgiftsføres utbetalinger knyttet til garantiene uten bevilgning under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 86 Lånesikringsordning, bolig- og næringsformål på Svalbard, innenfor en ramme på 10 mill. kroner.

XII

Dekning av forsikringstilfeller

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan:

1. gi tilsagn til Institutt for energiteknikk og Statsbygg om dekning av forsikringsansvar for inntil 80 mill. euro overfor tredjeperson for instituttets og Statsbyggs ansvar etter lov av 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet, kapittel III.
2. inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 2 000 mill. kroner.

XIII

Utlånsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan:

1. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye landsdekkende risikolån innenfor en ramme på 3 000 mill. kroner, herav inntil 900 mill. kroner til grønne vekstlån.
2. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye lån under lavrisikolåneordningen innenfor en ramme på 3 500 mill. kroner.
3. gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å gi tilsagn om lån under eksportkredittordningen uten en øvre ramme.
4. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om lån innenfor ordningen for Grønn industrifinansiering innenfor en samlet øvre ramme av utestående og forpliktede lån og garantier på inntil 4 100 mill. kroner.

XIV

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser knyttet til særskilte prosjekter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan:

1. pådra staten forpliktelser utover budsjettåret innenfor prosjektets samlede ramme på 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken.
2. pådra staten forpliktelser utover budsjettåret innenfor prosjektets samlede ramme på 225 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak i gruveområdet i Folldal.
3. pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret under kap. 951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS, post 71 og 90 Tilskudd, lån og egenkapital til energitiltak, for gjennomføring

av oppgradering av energiforsyningen i Longyearbyen med inntil 2 380 mill. kroner. Fullmakten gjelder også forpliktelser som inngås i senere budsjettår. Samlede utbetalinger og gjenstående forpliktelser skal til enhver tid holdes innenfor den vedtatte kostnadsrammen. Kostnadsrammen er i prisnivå per 2027. Nærings- og fiskeridepartement gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

4. Pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret innenfor en kostnadsramme på 8 768 mill. kroner for investeringsprosjektet Stad skipstunnel. Fullmakten gjelder også forpliktelser som inngås i senere budsjettår. Samlede utbetalinger og gjenstående forpliktelser skal til enhver tid holdes innenfor den vedtatte kostnadsrammen. Kostnadsrammen er oppgitt i 2026-kroner. Nærings- og fiskeridepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

XV

Fullmakt til å overføre ubrukte midler i reguleringsfond

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan gi Eksportfinansiering Norge fullmakt til å overføre eventuelt mindreforbruk til forvaltning av eksportkredittordningen til et reguleringsfond, begrenset slik at maksimalt innestående på reguleringsfondet ved utløpet av budsjettåret er 5 pst. av bevilgningen på kap. 2460 Eksportfinansiering Norge, post 24 Driftsresultat i 2027.

XVI

Forpliktelser under avsetningsinstruksen og øvrige driftsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, knyttet til:

1. løpende forretningsvirksomhet i interessentskapene, samt deltakelse i annen virksomhet som har tilknytning til leting og utvinning av petroleum.
2. avsetning av statens petroleum etter avsetningsinstruksen gitt Equinor ASA.

XVII

Utbyggingsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, hvor øvre grense for statens forholdsmessige andel for det enkelte prosjekt/fase utgjør inntil 5 mrd. kroner knyttet til deltakelse i:

1. utbyggingsprosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel.
2. utviklingsprosjekter under Gassled eller andre interessentskap.

XVIII

Forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift og for anlegg og drift er behandlet

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan pådra staten forpliktelser utover bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten knyttet til kontraktsmessige forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift er godkjent eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, herunder forpliktelser knyttet til en pre-interessentskapsfase.

Andre fullmakter

XIX

Fullmakt til å bortfeste

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan bortfeste hjemfalte gruveeiendommer til museale formål vederlagsfritt.

XX

Fullmakt til å erverve og avhende aksjer og opsjoner

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan gi Eksportfinansiering Norge anledning til å erverve og avhende aksjer og opsjoner med formål å få dekning for krav i misligholds- og gjenvinningssaker. Eierskapet skal være midlertidig.

XXI

Endringer i statlige eier- og låneposter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan:

1. gjennom salg av aksjer eller gjennom andre transaksjoner redusere eierskapet i Akastor ASA helt eller delvis.
2. delta i en eventuell egenkapitalemisjon i Akastor ASA og utgiftsføre uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer for å opprettholde eierandelen på 12,08 pst. dersom det vurderes verdiskapende.
3. gjennom salg av aksjer eller gjennom andre transaksjoner redusere eierskapet i Mesta AS delvis.
4. utøve forkjøpsrett og utgiftsføre uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer, og dermed erverve 30 pst. av aksjene i Telenor Fiber AS dersom Telenor ASA ikke ønsker å benytte denne retten og retten overføres til Nærings- og fiskeridepartementet, ved et eventuelt fremtidig salg av minoritetsandelen i Telenor Fiber AS.
5. redusere eierskapet i Mantena AS helt eller delvis, samt andre mulige transaksjoner herunder utskillelse, avvikling og/eller salg av deler av selskapets virksomhet.
6. delta i kapitaltilførsel til Nammo AS med et bidrag på inntil 100 mill. euro i hybridkapital.

XXII

Salgsfullmakt og nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan avhende ikke-aktive gruveeiendommer. Utgifter knyttet til eventuell avhending kan trekkes fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres under kap. 3900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 30 Inntekter fra salg av gruveeiendom.

XXIII

Overføring av eiendomsrett mot bruksrett

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettighetshaverne, til en annen rettighetshavergruppe. Det forutsettes at Petoro AS som forvalter av SDØE er sikret tilstrekkelig bruksrett. Denne fullmakt vil gjelde for de prosjekter hvor Energidepartementet har fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

XXIV

Overdragelse av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan godkjenne overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler for Petoro AS som forvalter av SDØE der det antas at ressursene i utvinningstillatelsen på tidspunkt for overdragelsen er mindre enn 3 millioner Sm^3 oljeekvivalenter.

XXV

Overdragelse og samordning av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan godkjenne at Petoro AS kan delta i:

1. overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler i interessentskap hvor en rettighetshaver velger å tre ut av interessentskapet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.
2. forenklet samordning av utvinningstillatelser med SDØE-andeler.
3. ny/endret plan for utbygging og drift av forekomster innenfor et samordnet område med SDØE-deltakelse.
4. overdragelse av deltakerandeler for å oppnå fortsatt harmonisering av deltakerandeler i utvinningstillatelser som er samordnet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.

XXVI

Overdragelse av andeler i rørledninger mv.

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan godkjenne nødvendige transaksjoner for overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE for å innlemme rørledninger og transportrelaterte anlegg med SDØE-andel i Gassled eller andre interessentskap. Statens andel i Gassled eller andre interessentskap skal justeres for å gjenspeile innlemmelsen.

XXVII

Regnskapsføring av kontantinnkallinger mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan gi Petoro AS fullmakt til å postere inn- og utbetalinger for SDØE mot mellomværendet med statskassen. Mellomværendet omfatter over-/underinnkalling av kontanter fra operatørselskapene (differansen mellom kontantinnkalling og avregning fra operatør), arbeidskapital, avregning fra operatør, merverdiavgift og mellomværende med betalingsformidler m.m.

XXVIII

Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan gi:

1. Kystverket fullmakt til å postere a konto innbetalinger som Kystverket mottar knyttet til oljevernaksjoner mv. mot mellomværendet med statskassen. Når endelig oppgjør er avklart, gjøres mellomværendet opp og inntektsføres på kap. 5309 Tilfeldige inntekter, post 29 Ymse.
2. Eksportfinansiering Norge fullmakt til å føre inntekter fra garantiordningene mot mellomværendet med statskassen. Mellomværendet utlignes i påfølgende periode når inntektene blir overført til de enkelte garantiordningene.

XXIX

Fullmakt til å inngå avtaler om skadesløsholdelse

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2027 kan gi Havforskningsinstituttet fullmakt til, i de tilfeller det anses operasjonelt nødvendig, å inngå avtaler som innebærer at en part selv er ansvarlig for egen eiendom og personale i skadetilfeller hvor det etter alminnelig erstatningsrett vil være en annen part som er ansvarlig, med unntak for tilfeller der skaden er forvoldt ved grov uaktsomhet eller forsett (knock-for-knock-prinsippet).

Vedlegg 1

Omtale av medlemskap i internasjonale organisasjoner

Det vises til omtale under kap. 900, post 70. Vedlegget omtaler internasjonale organisasjoner og samarbeidsordninger som mottar tilskudd over posten. Omtalen beskriver organisasjonenes hovedformål, Norges deltakelse og betydningen for norske interesser.

Sjøfart, sjøsikkerhet og maritimt regelverk

Norge deltar i internasjonalt samarbeid om sjøsikkerhet, sikring, miljø og regelverk for skipsfarten.

Den internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO) er FNs maritime organisasjon og utvikler globale regler for blant annet sjøsikkerhet, sikring og forebygging av forurensning fra skip. Gjennom medlemskapet kan Norge påvirke utviklingen av internasjonalt regelverk for skipsfarten. Medlemslandenes bidrag fastsettes på grunnlag av medlemslandenes flåte.

Det europeiske maritime sikkerhetsbyrået (EMSA) bistår Europakommisjonen og medlemslandene med faglig og teknisk støtte innen sjøsikkerhet, sikring og forebygging av forurensning fra skip. Norge deltar på grunnlag av EØS-avtalen og er representert i byråets styre. Deltakelsen gir Norge tilgang til faglige tjenester og mulighet til å påvirke utviklingen og gjennomføringen av EØS-relevant maritimt regelverk.

Internettportal for sikkerhetsrelatert informasjon om skip i handelsvirksomhet (EQUASIS) er et internasjonalt informasjonssystem som gir gratis tilgang til sikkerhetsrelaterte opplysninger om skip og rederier. Norge deltar i styringen og finansieringen av systemet. Deltakelsen bidrar til større åpenhet om sikkerhetsstandarder og til å motvirke bruk av skip med uakseptabel standard.

Paris Memorandum of Understanding on Port State Control (Paris MoU) er et regionalt samarbeid om risikobasert havnestatskontroll. Samarbeidet skal sikre en harmonisert kontroll av utenlandske skip og motvirke skip med uakseptabel standard fra fart på havner i samarbeidsområdet. Sjøfartsdirektoratet utfører kontrollen av utenlandske skip i norske havner.

Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia (ReCAAP) er et samarbeid om informasjonsdeling og bekjempelse av piratvirksomhet og væpnede ran mot skip i Asia. Gjennom medlemskapet og et frivillig bidrag støtter Norge arbeidet med å styrke sikkerheten for skipsfarten i regionen.

Ispatruljetjenesten (NAIP) overvåker og rapporterer om isforhold i det nordlige Atlanterhavet og bidrar til sikker navigasjon og vern av menneskeliv og miljø. Norge deltar gjennom SOLAS-konvensjonen. Norges andel av kostnadene fastsettes på grunnlag av bruttotonnasjen for skip som passerer området.

Handel, næringspolitikk og mineralområdet

Norge deltar i internasjonalt samarbeid om handel, næringspolitikk og mineraler for å ivareta norske interesser og styrke kunnskapsgrunnlaget for politikkutformingen.

Medlemskapet i *Det internasjonale handelskammer, Det norske Handelskammerforbund* og *Det internasjonale utstillingsbyrå* sikrer norsk deltakelse i, og påvirkning av henholdsvis det internasjonale arbeidet for frihandel og det internasjonale samarbeidet i forbindelse med verdensutstillinger. *Det norske Handelskammerforbund* skaffer gjennom sitt medlemskap i Eurochambers sine medlemmer, hovedsakelig små og mellomstore bedrifter, nyttig informasjon om utviklingen i handel i EU og Europa generelt.

OECDs komiteer og arbeidsgrupper

Nærings- og fiskeridepartementet deltar i OECDs komiteer og arbeidsgrupper. Arbeidet gir tilgang til sammenlignbare analyser, statistikk og erfaringsutveksling og bidrar til kunnskapsgrunnlaget for norsk næringspolitikk. Gjennom deltakelsen kan Norge også medvirke i utviklingen av internasjonale anbefalinger og standarder.

Internasjonale studiegrupper for bly, sink og nikkel

Norge deltar i de internasjonale studiegruppene for bly og sink og for nikkel. Studiegruppene utarbeider markedsanalyser, statistikk og informasjon

om regelverk og faglig utvikling. Deltakelsen gir norske myndigheter og virksomheter tilgang til et internasjonalt kunnskapsgrunnlag for mineralmarkedene. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard ivaretar den norske deltakelsen.

Fiskeri, sjømat og marine ressurser

Norge deltar i internasjonalt samarbeid om kunnskapsgrunnlag, bærekraftig høsting og forvaltning av fiskebestander og andre marine ressurser.

Det internasjonale råd for havforskning (ICES) utvikler vitenskapelige råd om marine økosystemer og forvaltning av fiskebestander. Rådene utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag for norsk fiskeriforvaltning og internasjonale kvoteforhandlinger.

Den nordøstatlantiske fiskerikommisjon (NEAFC) regulerer fiskerier utenfor nasjonal jurisdiksjon i det nordøstlige Atlanterhavet. Organisasjonen arbeider med bærekraftig forvaltning, ressurskontroll, bekjempelse av ulovlig, urapportert og uregulert fiske og beskyttelse av sårbare marine økosystemer. Deltakelsen gir Norge innflytelse på forvaltningen av bestander og havområder av stor betydning for norske fiskerier.

Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjon (NAFO) forvalter fiskeressurser i internasjonalt farvann i det nordvestlige Atlanterhavet. Gjennom medlemskapet deltar Norge i fastsettelsen av kvoter og andre forvaltningstiltak og samarbeider med sentrale fiskeriaktører om bærekraftig forvaltning og kontroll.

Den internasjonale hvalfangstkommisjonen (IWC) arbeider med forvaltning og vern av hvalbestander innenfor rammen av Den internasjonale konvensjonen for regulering av hvalfangst. Gjennom medlemskapet arbeider Norge for en vitenskapelig basert og bærekraftig forvaltning av hvalbestandene, herunder kommersiell utnyttelse på et bærekraftig nivå

Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO) bidrar til felles forståelse om behovet for samarbeid om forskning, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren. Deltakelsen bidrar til å øke forståelsen for verdien av et felles vitenskapelig grunnlag for forvaltning og til utvikling av bedre metoder for fangst og avliving i dette havområdet

Den internasjonale kommisjon for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT) utvikler regler for forvaltningen av tunfisk og beslektede arter i Atlanterhavet. Norge deltar for å bidra til en vitenskapelig basert og bærekraftig forvaltning av makrellstørjebestanden og til utvikling av internasjonale forvaltnings- og kontrolltiltak.

Eurofish fremmer utvikling av fiskeri- og havbrukssektoren i medlemslandene gjennom markedsinformasjon, statistikk, teknisk bistand og kunnskapsdeling. Norges deltakelse støtter utviklingen av sjømatsektoren i medlemslandene og bidrar til internasjonal deling av norsk fiskeri- og havbrukskompetanse.

Kommisjonen for bevaring av levende marine ressurser i Antarktis (CCAMLR) forvalter konvensjonen med samme navn. Formålet er å å forvalte de marine ressursene på ein balansert måte der prinsippene om vern og rasjonell bruk av ressursene er sidestilte. Nærings- og fiskeridirektoratet leder den norske delegasjonen til CCAMLR.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Trykk: Aksell AS – 10/2026

